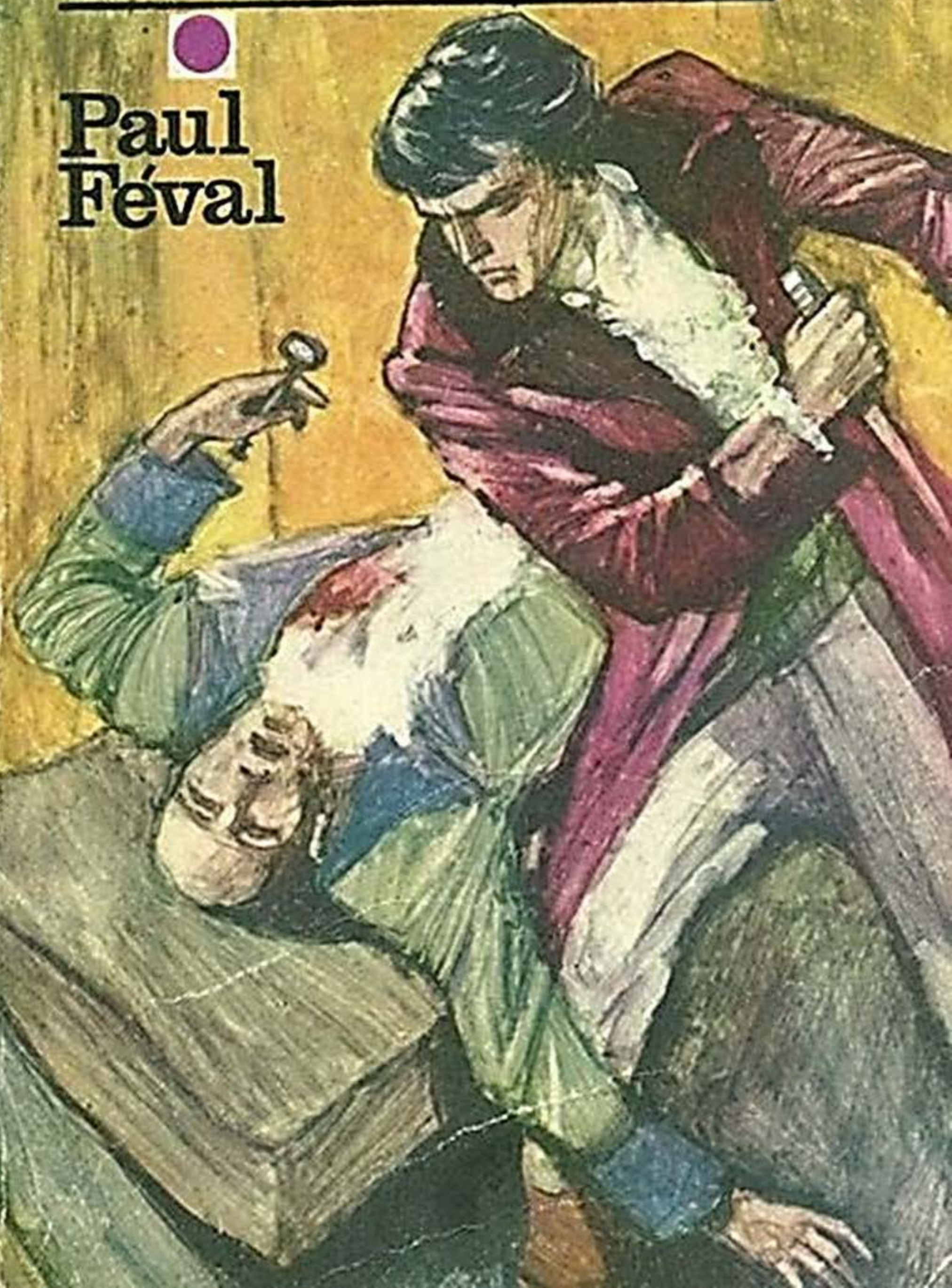

CAVALERII TEZAUULUI

Paul
Féval

PAUL FÉVAL

CAVALERII TEZAUROLUI

coperta de DANA MARINESCU

PAUL FÉVAL

LES HABITS NOIRS

LES COMPAGNONS DU TRÉSOR

PAUL FÉVAL

CAVALERII TEZAUROLUI

În românește de
PERICLE MARTINESCU

EDITURA ALBATROS

Paul Féval (1817—1887) este unul dintre cei mai prolifici scriitori populari francezi din secolul XIX. Opera lui cuprinde câteva seriale de proporții vaste : Cocoșatul, Misterele Londrei, Lupul alb etc., în care este zugrăvit mediul interlop al unor sumbre organizații de aventurieri ce-și desfășurau activitatea în lumea politică, financiară și judiciară din prima jumătate a veacului trecut.

Cavalerii Tezaurului face parte din ciclul Fracurile Negre, o altă operă a lui Féval de aceeași factură, compusă din șapte volume, cu titluri diferite. Fiecare volum — ca și cel prezent — e consacrat unui episod din existența subterană a acestei faimoase asociații a Fracurilor Negre, în așa fel încât poate fi citit separat de restul ciclului, avînd o acțiune de sine stătătoare, cu rare referiri la episoadele anterioare.

PARTEA ÎNTÎI

**ULUITOAREA AVENTURĂ A LUI
VINCENT CARPENTIER**

SĂNĂTATEA LUI VINCENT

Pe la începutul domniei lui Ludovic Filip, în centrul Parisului, frământat de comploturile republicane și legitimize, se afla o casă austeră și liniștită ca o mînăstire. Zarva și agitația o înconjurau din toate părțile, căci era așezată nu departe de Palais-Royal, la cîțiva pași de pasajul Choiseul, unde, pe atunci, se găseau reunite, în același local, zaiafetul unor „veseli” vodeviliști și unul dintre cele mai cunoscute sedii ale conciliabulelor politice. Dar nici ecoul cuvîntărilor, nici refrenele cîntecelor nu ajungeau pînă la acest adăpost, respectat ca un sanctuar și pe care singurătatea străzii Thérèse părea să-l apere de întreg vacarmul comediei umane : răcnete de minie sau țipete de plăcere.

Ah ! Cît de celebru era pe atunci moșul de pe fruntea regelui-cetățean ! Și pălăria lui cenușie ! Și umbrela lui ! Nu cred să fi existat suveran mai popular decît Ludovic Filip de Orléans. Portretul său se putea vedea în același timp în toate ziarele ilustrate și pe toate zidurile, portret ce înfățișa cu măiestrie o pară uriașă, ascunsă în dosul unei perechi de favoriți englezești, și care era de o izbitoare asemănare.

Se glumea pe șoptite, fără răutate și cu deplină sinceritate, pe seama acestui rege ; i se spunea „Domnul Ceva” sau „Domnul Cutare” sau chiar „cea mai bună dintre republici” ; fiul său mai mare nu era cunoscut decît sub numele de „Puișorul” ; surorii sale îi mergea vestea că-i plăcea băutura ; toată lumea îl bătea prietenește pe burtă, învinuindu-l că fură la Tuileries¹ ca

¹ Autorul se referă la Palatul Tuileries, situat în mijlocul celebrei grădini cu același nume, care a fost multă vreme reședința regilor Franței. (n.r.)

în codru și că, într-o noapte întunecoasă, îl spînzurase de drugul unei ferestre de la Saint-Leu pe bătrînul său unchi, ultimul Bourbon-Condé, pentru a-i crea o anumită poziție micului duce d'Aurnale, băiat de altfel încîntător și foarte deștept.

Erau vremuri bune. Gazetele *La Mode*, *Le Charivari*, *La Caricature* cîștigau bani cu nemiluita; iarna, copiii făceau tîrtăcuțe din zăpadă înfățișînd și ele chipul regelui și pe care le împodobeau cu faimoasa inscripție: *Mare-gras-prost*.

Nu este asta culmea popularității?

La Paris, un singur om era mai lingușit, sau mai defăimat, decît regele. Acesta era un filantrop, cunoscut sub numele de „Măntăluță albastră” și pe care toată lumea îl lua în zeflemea, fiindcă împărțea supă săracilor în cartierul Halelor.

Să fi constituit oare o crimă sau o necuviință faptul că împărțea supă? N-aș putea să spun, dar am văzut întotdeauna că acei ce dau sînt suspectați, supuși discuției și pînă la urmă executați de cei care nu dau.

E foarte simplu. Cei care nu dau alcătuiesc marea majoritate.

Să vedeți însă tăria adevăratei, a înaltei virtuți: în această casă liniștită din strada Thérèse locuia un venerabil bătrîn, care făcea cu totul altceva decît să împartă supă săracilor. El înființase, de unul singur și datorită uriașei lui averi, un așezămînt de ajutorare ce funcționa după toate regulile, ca orice oficiu de asistență publică. Atîta doar că funcționa cu mult mai bine: socot că nimănui nu-i va fi greu să mă creadă.

Încetul cu încetul, cîteva persoane de vază se alăturară fără nici o vîlvă acestui bătrîn, pentru a întemeia o adevărată societate de binefacere.

Era o societate bine organizată; avea inspectorii ei, însăreinați cu controlul, slujbașii ei, care primeau și orînduiau cererile de ajutor. Aici, de dimineața pînă seara, toți munceau ca să dea, așa cum în alte părți toți se trudesca ca să primească. Și treaba se făcea fără surle și tobe, însă în văzul și cu știința întregii lumi.

Ei bine, spre lauda Parisului, trebuie să spunem că, departe de a-l defăima pe colonelul Bozzo Corona, pa-

tronul acestui minunat oficiu, Parisul îl cinstea și-l respecta, la fel ca și pe inteligentul său secretar general, domnul Lecoq de la Périère. Parisul binevoia să nu se opună operei lor, cu atât mai folositoare cu cât se adresa, pe cât se spunea, unei categorii de nevoiași pe care nenorocirea îi împingea prea adesea spre crimă.

Colonelul Bozzo și ajutorul său activ, dibaci ca un slujitor al poliției, cercetau străfundurile marelui oraș pentru a sădi acolo opera de binefacere.

Parisul nu se arată totdeauna mulțumit când i se acordă ajutor; dar, din întâmplare, de astă dată Parisul se lăsa ocrotit fără să se supere și casa din strada Thérèse era pretutindeni privită cu un adânc respect.

În sîmbăta de 2 octombrie 1835, puțin după orele cinci seara, un bătrîn de statură înaltă, înfășurîndu-i slăbi-ciunea zgribulită într-o manta vătuită, părăsea parterul casei, ocupat de birouri, și urca încet și greoi scara mare ce ducea la apartamentele de la primul etaj. El se sprijinea de brațul unui bărbat încă tînăr, cu înfățișare semeață și voioasă, purtînd mîndru un costum croit după ultima modă, dintr-un postav de calitate, dar în care culorile se combinau într-o formă cam bătătoare la ochi. Erau colonelul Bozzo și credinciosul său *alter ego*, domnul Lecoq, care tocmai își încheiaseră munca lor zilnică, fiecare din ei putînd să spună, fără îndoială, asemenea lui Titus: „Nu mi-am pierdut în zadar ziua de azi“.

Colonelul părea să fi ajuns deja la ultima limită a vîrstei: spunem *deja* fiindcă el avea să mai trăiască încă multă vreme; dar trebuie să adăugăm că cei care îl cunoșteau nu-l văzuseră de loc îmbătrînind în ultimii douăzeci de ani. Sub restaurație i se dădea *deja* peste optzeci de ani.

Domnul Lecoq avea între treizeci și patruzeci de ani, era bine legat, cu o statură robustă și purta pe umerii pătrați un chip puțin cam comun, însă deosebit de pătrunzător. Ochelarii de aur i se potriveau atât de bine de parcă făceau parte din însăși figura lui și ai fi fost surprins să-l întâlnești fără mănunchiul de brelocuri ce-i atârna la pantalonul ecosez, umflat la cingătoare de un început de burtă.

— Astăzi am împărțit 4 329 franci — zise Lecoq, în timp ce colonelul răsuflea între cele două platforme ale scării.

— E sîmbătă — observă bătrînelul, în chip de justificare.

— Oricum, găsesc că e prea din cale-afară. În timp de pace nu e plăcut să plătești soldă armatei.

— În timp de război, iubitule, recîștigi dublu dintr-o singură lovitură.

— Nu zic nu, dar treburile stagnează. Iată mai bine de două sute de mii de franci care se duc de la ultima afacere.

— Ultima afacere ne-a adus două sute de mii de franci.

Lecoq dădu din cap.

— Nu zic ba — repetă el — dar timpul costă bani, și iată pe puțin șase luni pe care le pierdem. Șomaj total.

Bătrînul puse pe treaptă piciorul încălțat într-un papuc îmblănit.

— Ta ta ta ta ! făcu el. Timpul ! Eu o să trăiesc pînă la adînci bătrîneți, Frăție, și tu de asemenea. Nu e nevoie să ne grăbim. Mă gîndesc în acest moment la o afacere... Ultima mea afacere !

Lecoq izbucni în rîs.

— De ce rîzi, iubitule ? întrebă colonelul.

— Fiindcă — răspunse Lecoq — de cînd sînt la vîrsta înțelegerii, toate afacerile pe care le pui la cale reprezintă întotdeauna ultima dumitale afacere, babacule. Și ai făcut-o pînă acum de două sute de ori.

— O să vină ea, Frăție, și ultima mea afacere — murmură bătrînul cu tristețe. Toți sîntem muritori, chiar și eu ! Să urcăm, iubitule, și susține-mă bine. Mă preocupă de asemeni și mica mea Fanchette, e la vîrsta măritîșului. Ce copilă drăgălașă ! Și atît de bună !

Lecoq nu răspunse.

— Cum o găsești ? întrebă colonelul.

— Bine — zise Lecoq, sec.

— O detești, și ea la fel pe tine ; altminteri ți-aș fi dat-o în căsătorie.

— Mulțumesc ! zise iar Lecoq. Îmi place viața de holtei. De altfel, mă aflu acum pe planul al doilea, ba-

bacule. Favoritul dumitale este în prezent închipuitul ăsta de Vincent Carpentier, arhitect ratat, căruia abia i-ai periat haina mînjită de ipsos. Nu cumva va plăti el floarea de lămîiță a domnișoarei Francesca Corona?

Colonelul se uită lung la Lecoq. Ochii săi, ale căror pupile nu mai aveau decît o transparență tulbure ca aceea a unei cornute, căpătară deodată o strălucire ciudată.

— Nu trebuie să-l invidiezi pe prietenul meu Vincent — murmură el. Prietenul meu Vincent e înhămat la o treabă grea.

În același timp, el răsuci mînerul ușii.

La zgomotul pe care-l făcu soneria de alarmă cînd se deschise ușa, o tînră fată cu ochi sclipitori și mari, ce păreau aproape disproporționați, cu talia de pe acum formată și de o mlădiere cam lascivă, cu fața zîmbitoare și inundată de bucle mătăsoase, mai negre ca abanosul, se repezi dintr-o cameră alăturată și, cu o săritură, îl întîmpină pe bătrîn, care se prefăcu că se sperie de atîta vioiciune.

— Într-o bună zi ai să mă zdrobești, Fanchette, scumpa mea! zise el.

— Domnișoara Francesca e sprintenă și frumoasă ca tigroaica din Jardin-des-Plantes — adăugă Lecoq, salutînd.

— Te-am lovit, bunicule? întrebă fermecătoarea creatură care răspundea cînd la numele de Fanchette, cînd la cel de Francesca.

— Nicidecum, fetițo! Mîinile tale, ochii tăi, vocea ta, surîsul tău, totul la tine e dulce și catifelat.

Fanchette îl sărută pe amîndoi obrazii și zise, întorcîndu-se către Lecoq:

— Îl faceți să muncească prea mult. Luați masa cu noi? Presupun că nu, deoarece în salon se află domnul Vincent Carpentier. Țin mult la el datorită încîntătoarei sale fiice, Irène; ce nume frumos!

Lecoq o lăsă să ia brațul colonelului, care murmură rîzînd:

— Ai un fel de a invita care alungă oamenii pe ușă afară, micuțo; dar ai grăit adevărat: Frăție n-ar fi putut să rămîină astăzi la masă.

— Gonit de două ori ! exclamă acesta cu o veselie forțată. Nu ai să-mi spui nimic, patroane ?

— Nimic, bună seara !... Ah, ba da ! reluă colonelul, părăsind brusc brațul Fanchettei. Du-te, micuțo, și pune să se servească cina. I-ai putea ține loc de mamă acestei mici Irène, dacă... dacă...

Pronunță aceste două silabe de două ori.

Fanchette se opri locului, cu ochii săi mari îndreptați asupra lui.

— Sînt unii oameni — continuă bătrînul pe un ton compătimator — care par sănătoși, fiind totuși atinși de boli mortale.

Sprîncenele încruntate ale lui Lecoq se destinseră. Colonelul schimbase cu el o privire scurtă.

Fanchette strigă, încrucișîndu-și mîinile :

— Cum așa, ce boală ? Mica mea adorată să rămîină orfană ?

— Nici o vorbă lui Vincent ! porunci colonelul cu gravitate. Poți ucide pe un nenorocit, dezvăluindu-i starea în care se află. Fii prudentă.

De îndată ce Fanchette plecă, Lecoq zise :

— Patroane, îți mulțumesc. Bine ai făcut că m-ai liniștit. Eram doi sau trei care credeam că acest Vincent ne va tăia craca de sub picioare.

— Nerecunoscătorule ! rosti colonelul. Tu care ești copilul meu ! Tu care ești moștenitorul meu prezumtiv, căci testamentul meu este făcut.

— Vrei să mă faci să plîng ? îl întrerupse Lecoq, nu fără ironie. Ar trebui să vină moartea ca să fie vorba de moștenire, dar noi vrem să te avem mereu printre noi. Am dori totuși să fim lămuriți asupra cifrei capitalului social...

— Comoara ? întrerupse colonelul, la rîndul său, și ochii lui tulburi căpătară pentru a doua oară o strălucire stranie. Veți fi bogați, bogați, bogați ! Nu cheltuiesc nici un ban pentru mine. Voi face o afacere pentru a o înzestra pe Fanchette a mea. Totul e al vostru, totul. Bună seara, Frăție !

— Încă un cuvînt — adăugă Lecoq. Vincent ăsta e condamnat ?

— Mă tem că da, fiule. Într-una din aceste dimineți va fi ziua și voi avea nevoie de cineva ca să plătesc legea. La revedere !

Domnul Lecoq, care deschisese ușa, îi trimise o sărutare și ieși zicînd :

— Babacule, ești o comoară !

Colonelul trase zăvorul în urma lui. Era singur în anticameră. Se îndreptă din spate și fizionomia i se schimbă. Un nor de meditație profundă, contrastînd cu bonomia senilă din care își compunea masca obișnuită, îi întunecă și-i încreți fruntea.

Cînd porni spre ușa sufrageriei, mergea cu un pas sigur și aproape bărbătesc. Dar înainte de a trece pragul, fără să se gîndească anume și numai prin forța obișnuinței, care este calitatea actorilor, își încovoie din nou spinarea și-și relua atitudinea tremurătoare a centenarilor.

În sufragerie îl așteptau doi comeseni : Fanchette și acel Vincent Carpentier de care a mai fost vorba înainte.

Vincent era un bărbat cam de vreo treizeci și cinci de ani, frumos la chip, dar purtînd semnele unei lungi suferințe morale. Fanchette stătea de vorbă cu el în dreptul unei ferestre care dădea spre o grădină îngustă, dar plantată cu arbori frumoși, ce începeau să se desfrunzească.

Fanchette spunea :

— Bunicul nu-mi refuză niciodată nimic, știi asta. Vreau ca Irène să fie mica mea prietenă. Și cînd se va face mare, o vom înzestra — bunicul e atît de generos și atît de bogat — ca să se poată mărita cu acest băiat bun care este Reynier și care va fi atunci un flăcău în toată puterea cuvîntului.

Era femeie atît prin statură cît și prin frumusețe, dar inima îi rămăsese de copil. Cîteva luni mai tîrziu numai, avea să devină contesa Francesca Corona și să deprindă nenorocirea o dată cu viața.

— Cunosc povestea lui Vincent ! strigă ea alergînd spre bătrîn ca să-l conducă pînă la masă. O știu toată. E o poveste tristă și dureroasă. Tată, bunule tată, de ce întîrzii tu să-i dai bani cît mai mulți ?

Colonelul arătă cu degetul spre Vincent, care se înroșise.

— Fiindcă — răspunse el — Vincent e unul din aceia cărora nu li se dăruiește nimic, mai cu seamă bani. Ei vor să-i câștige singuri.

Prinse mîna lui Vincent, care îl salută cu un respect plin de recunoștință, și o scutură cu putere.

— Nu-i adevărat, meștere ? adăugă apoi. Eh, sîntem mîndri ca Artaban¹ ! Această păpușă e tot atît de mare ca un tată sau o mamă, dar calcă cu piciorușele ei frumoase în străchini. Haide, comoara mea, servește-ne supă. Așază-te, Carpentier, fii băbuța mea ! Din arhitect ai ajuns zidar, dar îți voi ține scara ca să te urci din nou pe ea ca arhitect. Mi-e o foame de lup astă-seară.

Fanchette îi atinse ușor creștetul cu una din acele sărutări repezi pe care numai fetițele și păsările știu să le dea, apoi turnă o jumătate de polonic de supă în fundul unei farfurii, pe care colonelul o luă din mîinile ei, spunînd :

— Se vede bine că vorbim de zidari. Îmi pui dinainte un blid plin ca la birt.

— Vezi, domnule Carpentier — spuse la rîndul ei Fanchette, întinzîndu-i farfuria cu supă — Dumnezeu a voit să-l întîlnești pe bunicul. Va face puțin haz de dumneata, ca și de mine, ca și de toată lumea, dar cînd intervine el, tot răul dispare...

— Haide, spune acum că eu sînt însăși Providența — o întrerupse colonelul cu gura plină. Supă e bună, dar nu ne pune s-o plătim prea scump. Ei ! Vincent pisoarele, vrei s-o gonim de aici pe puștanca asta ? Văd că nu ne lasă să vorbim în liniște de afaceri.

Vincent Carpentier, care era într-adevăr o simplă calfă de zidar, dar care nu avea nici hainele nici înfățișarea de zidar, încercă în acel moment o puternică emoție.

— Domnule — spuse el — dacă mă veți ajuta să-mi recapăt poziția pe care am pierdut-o, n-o voi datora oare întrucîtva acestei scumpe domnișoare ?

— De loc ! Dar de loc ! voi să afirmă bătrînul. Nu fac niciodată așa cum dorește ea...

— Mai întîi — îl întrerupse Fanchette, care-i încolăcise gîtul cu brațele ei drăgălașe — nu vreau să plec.

¹ Eroul romanului *Cleopatra* de La Calprenède, apărut în 1647, al cărui caracter plin de mîndrie a ajuns proverbial. (n.r.)

Și apoi, bunicule, dumneata ești un răutăcios ! Și, pe deasupra, minți ca un scamator, deoarece toată lumea știe că te duc de nas.

Colonelul o trase spre el și o ținu o clipă strâns la pieptul său.

— Ai și dumneata o comoară de fetiță, domnule Carpentier — zise el cu o tulburare ce părea involuntară — și știi cât de mult îi iubim noi pe drăcușorii ăștia !

Fanchette, care se afla cu gura lângă urechea bătrânului, murmură :

— Bunicule, ia privește-l bine. Nu pare a fi chiar atât de bolnav.

— Drace ! exclamă colonelul. N-am venit aici ca să ne înduioșăm. Să mîncăm, dragii mei ! Sper ca prietenul nostru Vincent să fie mulțumit de mine la desert.

Fanchette, cu ochii ațintiți pe deasupra capului alb al colonelului, se uită îndelung la fața oaspetelui lor.

„Bunicul nu mi-a răspuns — gîndea în sinea ei ; mie mi se pare că domnul Carpentier arată bine, însă bunicul știe el ce știe... O, sărmană, mică Irène !“

II

LA DESERT

Într-adevăr, în această casă, totul era respectabil. Cina era servită cu simplitate, dar din belșug, iar servitorii aveau ei înșiși ținuta acelor bătrîni valeți care pot fi admirați în imaginile din *Morala în acțiune*.

Colonelul nu bea decît apă, însă mîna lui tremurîndă, și în același timp vioaie, umplea adesea paharul lui Vincent Carpentier. Cît despre Fanchette, ea mîncea și cîrîpea ca o păsărică.

— Trebuie să afli totul, bunicule. Dînsul nu-ți va spune niciodată povestea lui, așa cum mi-a spus-o mie. Au fost la început tare fericiți, mă refer la soția lui și la el. O chema tot Irène, ca și pe micuța cea dragălașă. Era frumoasă, frumoasă, cu adevărat frumoasă ! Și foarte

tînără. Domnul Vincent avea un birou de arhitectură. Făcea afaceri bune pentru un începător, dar, vai, iată că doamna Irène devine palidă și începe să tușească la numai cîteva luni după ce-o adusese pe lume pe micuța care seamănă leit cu ea. Vin doctorii, care prescriu cura de ape, apoi Italia; el nu mai poate să lucreze. Și, vezi tu, domnul Vincent ar fi vrut să-și dea nu numai banii, dar și sîngele, și viața lui...

— Bietul domn Vincent! o întrerupse colonelul, care abia izbuti să-și aseundă un căscat. Iată o adevărată nenorocire.

— Asta ținu trei ani — continuă Fanchette. Doamna Irène nu făcu în acest timp altceva decît să sufere, ca apoi să moară. Cînd domnul Vincent se reîntoarse în Franța, singur și îndoliat, avu de hrănit doi copii, căci aducea împreună cu fiica lui și un băiat drăguț, la care doamna Irène ținuse foarte mult și pe care îl întîlniseră în Italia. Se numește Reynier și va fi în curînd un flăcău. Pentru a-i crește pe amîndoi, pe Reynier și pe mica Irène, domnul Vincent puse mîna pe mistrie și munci cu brațele.

— Mititico — rosti colonelul împingînd farfuria — tu povestești ca un înger. Cît e ceasul?

— Și ce bine este că l-au întîlnit pe Reynier — continuă Fanchette, cu pornirea încăpățînată a copiilor căroră vrei să le închizi gura. Dumneata crezi că știi totul, bunicule, și tocmai aici te înșeli. Reynier nu este o povară, dimpotrivă, el păzește casa, face menajul, o învață pe mica Irène să scrie și să citească. Ah! De și-ar găsi o slujbă să-l poată ușura puțin pe prietenul său! Poftim, privește, domnul Vincent are lacrimi în ochi și mai adineauri îmi spunea: „Acest copil este binecuvîntarea lui Dumnezeu în casa mea. Fără el, cine ar avea grijă de copilă? N-am nici o teamă cînd e lîngă ea. E un adevărat bărbat în ceea ce privește puterea și mai ales curajul. În ce privește îngrijirea, dragostea, e ca o femeie. Am impresia că o las pe mica mea Irène cu o soră îndrăgită“. A spus mai mult decît atît — nu-i așa, domnule Vincent? Ai spus: „Am impresia că o las cu mama ei!“

Vincent o învălui într-o privire recunoscătoare, dar rosti :

— Nu merită să vorbim atît despre mine, domnişoară.

— Nicidecum, nicidecum ! ripostă colonelul. Imi face plăcere. Fanchette e stăpînă aici, nu-i aşa, comoara mea? S-ar putea urca chiar în capul lui moş turtă-dulce, dacă ar vrea. N-o mai am decît pe ea de iubit, domnule Vincent, aşa că...

— Aşa că vrei să mă goneşti, bunicule — întrerupse fata, a cărei faţă strălucea de bunătate. Citesc asta în ochii dumitale. Ei bine, am să fiu ascultătoare şi am să plec numaidecît, dar trebuie să-mi făgăduiţi ceva, domnul Vincent şi dumneata, bunicule. Lasă, lasă, că nu dumneata ai să faci sacrificiul cel mai mare. Vreau ca Reynier să meargă la colegiu şi Irène la pension. S-a făcut ?

Se ridicase şi buzele ei trandafirii stăteau aplecate deasupra frunţii bunicului.

— S-a făcut ! replică acesta.

Printre dulcea ploaie de sărutări ce cădea pe creştetul colonelului, Fanchette mai aruncă o întrebare :

— Şi dumneata, domnule Vincent ?

— Oh ! Eu — răspunse acesta cu ochii umezi — dacă aş putea vedea asigurată educaţia copiilor mei dragi...

— Am făgăduit ! zise colonelul cu vădită nerăbdare. Trimite-ne cafeaua, pisicuţo, şi du-te de citeşte *Robinson Crusoe*. Dacă într-o zi te vei afla părăsită într-o insulă pustie, vei fi mulţumită să ştii cum să te descurci ca să-ţi faci o umbrelă din piele de fiară sălbatică !

Fanchette strînse mîna domnului Vincent ca un mic bărbat şi dispăru.

Bătrînul se așeză mai bine în fotoliul său, îşi trase mînele mantalei şi-şi răsuci degetele mari cu un aer pînditor.

— Ia spune, meştere — întrebă el după un timp de tăcere şi cu glasul cel mai potolit — ce-ai face dumneata dacă fiica dumitale, la vîrsta Fanchettei mele, s-ar îndrăgosti de un ticălos fără lege şi credinţă ?

— Un ticălos — strigă Vincent cu o adevărată spaimă — iubit de această copilă adorabilă ! Domnişoara Francesca !

Servitorul intră și servi cafeaua.

— Am poftă să fac ceva nemaipomenit — zise colonelul vorbind cu el însuși. Am mâncat ca un lup, iar acum am să moi o bucățică de zahăr în ceașca duminică. Du-te, Giam-Pietro, nu mai avem nevoie de nimic.

Valetul se retrase.

— Giam-Pietro e sicilian — reluă colonelul. Asta înseamnă Jean-Pierre, în Catania. La Neapole, Jean se numește Giovan. Vizitiul meu se numește Giovan-Battista. Noi, cei de aici, ne cam tragem toți din Italia.

Ținu o jumătate de bucățică de zahăr deasupra aburului ce se ridica din ceașca lui Vincent și repetă :

— Ce-ai face ?

Vincent șovăia.

— L-ai omori ? întrebă mai departe colonelul.

Lui Vincent îi căzu lingurița din mână. Bătrînul se puse de-a binelea pe rîs.

— Pe vremuri eram foarte șugubăț — murmură el — făceam haz de orice. Bea-ți cafeaua cît e caldă, amice. Fiecare din noi avem necazurile și încurcăturile noastre, asta-i lucru sigur. Vrei să-ți spun ceva ? Dumnezeu ești un ambițios reținut și închis, dar în adînc te furcă dorințele tuturor diavolilor.

Ochii lui se întîlniră cu cei ai lui Vincent, care-și ducea ceșcuța la gură. Vincent simți că-l străbate un fior.

Bătrînul ronțai bucățica lui de zahăr.

— Asta îmi dă o stare de agitație, știu bine — reluă el — dar nu sînt încă dispus să merg la culcare. În noaptea asta, avem amîndoi de lucru.

Spaima se citea din ce în ce mai limpede în privirea lui Vincent.

— Ei, ei, meștere — întrebă deodată colonelul — am oare de-a face cu o găină plouată ?

— Vorbeați de uciderea unui om... — se bîlbîi Vincent. Colonelul rîse sec și scurt.

— Drace ! exclamă el. Caraghiosul își va face singur seama. Fii liniștit, și lasă-mă să te tutuiesc, îmi vine mai ușor așa. Era vorba deci ca mica Irène să fie dată într-un pension bun, iar tînărul Reynier să meargă la colegiu, Fanchette așa vrea, iar tu poți să alegi colegiul și pensionul, prietene Vincent...

— Cum să va mulțumesc, domnule... — dădu să-l întrerupă Carpentier, căruia bucuria îi îmbujora obrajii palizi.

— De unde știi că ai de ce să-mi mulțumești ? întrebă bătrînul cu răceală.

Carpentier rămase buimăcit.

— Un om ca dumneavoastră — băigui el — cu siguranță că nu poate să-mi poruncească decît ceva onorabil.

— La naiba ! făcu bătrînul cu indispoziție. Sînt momente, meștere dragă, cînd s-ar zice că ești ca o cizmă. Nu te supăra : eu sînt socotit un fățarnic, fiindcă îmi risipesc banii în altă parte decît la operă sau la bursă. N-am ucis niciodată pe nimeni, pîsoiule, și ar fi cam tîrziu să încep acum... Nu te scuza și privește-mă, omule, cum se zice, în albul ochilor. Îi placi Fanchettei, cu atît mai bine pentru tine ! Îți va purta noroc. Ai un chip de om bun și cumsecade ; iar eu am destui dușmani ca să nu disprețuiesc un prieten. Ești ambițios, ți-am mai spus-o ; știai asta ?

Tăria privirii lui făcu să coboare pleoapele lui Vincent, a cărui figură exprima o adevărată stare de boală.

— Astăzi — continuă colonelul — muncești cu brațele și muncești din greu pentru pîinea ta și alor tăi, dar au fost clipe în viața ta cînd ai dorit, cînd ai rîvnit cu putere averea. Mărturisește cîstit.

— Este adevărat — rosti încet Carpentier. Soția mea era atît de frumoasă și o iubeam atît de mult !

— Fiica ta va fi și ea frumoasă !

— Vă rog, domnule — murmură Carpentier — spuneți-mi ce voiți de la mine. Simt că-mi vine rău.

Colonelul nu răspunse decît printr-un mic semn amical din cap. Scutură clopoțelul aflat la îndemîna lui pe masă.

— Giam-Pietro — se adresă el servitorului care își făcuse din nou apariția — Giovan-Battista va termina cîna mai tîrziu, peste o jumătate de ceas. Să înhame numaidecît caii. Dragul meu — reluă apoi, sprijinindu-se de umărul lui Carpentier ca să se ridice — ai să redevii arhitect, ți-o spun eu. Dacă n-aș proceda cîstit în această afacere, Fanchette m-ar pune la arest. Dumneata îmi vei construi poate un castel, un palat, o catedrală ; dar deo-

camdată ești zidar : astă-seară nu am nevoie decît de ciocanul și mistria dumitale.

— Astă-seară ? repetă din ce în ce mai uimit Carpentier. Apoi adăugă : N-am sculele la mine.

Colonelul îl mîngîie pe bărbie, ca pe un copil ce se împotrivește.

— Să coborîm totuși — zise el — și vom vorbi pe drum. Cicoșelule, află că acum loteria nu mai plătește seriile de cinci numere pline. Eu am cîștigat una pe vremea cînd se plăteau încă și, din cauza asta, doamna marchiză de Pompadour a dorit să mă vadă. Era o șmecheră destul de drăguță. Nu zic că dumneata ai nimerit o serie de patru numere mizînd pe acest bătrîn Matusalem care este colonelul Bozzo, dar, în fine, e totuși un bun cîștig la loterie. Ceea ce mi-ar dispăcea ar fi însă lenea, neîncrederea sau chiar curiozitatea. Această mică Irène va fi, după cîte se pare, o frumusețe strălucitoare. Dar e rău să fii frumoasă cînd ești fata unui om sărac. Eu cînd pun pe cineva să lucreze, fac rost și de scule.

Ajunseseră în vestibul și din curte se auzea tropotul calului înhămat.

Vincent rămase gînditor.

În clipa cînd să deschidă ușa de afară, bătrînul se opri și-l ținti cu privirea :

— Omule — reluă el — dacă inima nu te îndeamnă, mai este încă timp să te oprești. Am o taină pe care n-o vei cunoaște niciodată.

— E vorba de ascuns ceva ? întrebă Carpentier cu glas moale.

Bătrînul răspunse cu un surîs ciudat :

— Ceva... sau pe cineva... nu se știe.

Calul înhămat bătea din copite. Giovan-Battista se urcă pe capră, în timp ce valetul de serviciu sta în picioare ținînd deschisă portiera cupeului.

— Să mergem ! zise Vincent. Nu de dumneata mă tem, căci ai făcut întotdeauna numai binele, ci de mine. În viața mea, de cîte ori am jucat, am pierdut.

— Atunci — zise bătrînul — e momentul să mizezi din plin, prietene. Poate că norocul te pîndește de multă vreme. Se întrerupse pentru a-i spune vizitiului : Giovan, mîncarea ta nu va avea timp să se răcească. Du-ne în

galop în strada Copiilor Cuminți, la a doua poartă din pasajul Radziwill. După ce vom coborî, întoarce repede și șterge-o acasă.

Cupeul porni și făcu exact trei minute pînă în strada Copiilor Cuminți. Drumul fu parcurs în tăcere.

Colonelul și însoțitorul său intrară în pasajul umed și murdar, care e o adevărată rușine pentru Palais-Royal. De îndată ce coborîră, Giovan dădu bici calului și cupeul dispăru.

III

O CĂLĂTORIE MISTERIOASĂ

Vincent și însoțitorul său rămăseseră acum singuri la intrarea în pasajul Radziwill, nu departe de stația de trăsuri de lîngă zidul Băncii. Colonelul Bozzo, deși tremura puțin de frig în mantaua sa vătuită, părea totuși destul de vioi.

— Omule — spuse el — asta seamănă a aventură. Știi că eu nu mă distrez prea adeseori. Altădată umblam după escapade cu nătărăul acela de Richelieu, căruia îi suflam ducesele, deși nu era băiat rău. Află că sînt optzeci de ani de atunci și că nici acum nu mă simt de loc mai prejos ! Numai că, între timp, m-am mai potolit. Du-te de ia trăsura aceea cu felinarele verzi și cu vizitiul care doarme, a treia de dincolo de baracă.

Vincent se execută. După ce-l ajută pe colonel să se urce în trăsura, acesta, trăgînd geamul din față, strigă vizitiului :

— Strada Senei, în fața pasajului Pont-Neuf. Dă-i drumul ! Și hai, hai, hai ! adăugă el, ridicînd geamul. Nu e tocmai așa de cald. Ia spune, sper că nu ai nici o ură personală împotriva familiei acestui biet Carol al X-lea, care se plictisește pe meleaguri străine. Era un bun vîntor.

— Dacă aș ști că e o afacere politică... — întrerupse cu vioiciune Carpentier.

— Ai fi mulțumit, sau supărat ?

— Vă rog să-mi vorbiți cinstit, domnule. Este vorba să salvăm un nenorocit ?

— Mai întâi — răspunse colonelul, a cărui bună dispoziție părea să crească — te voi pune în situația de a nu putea răspunde nici tu însuși la propriile-ți întrebări, prietene Vincent. Nu sîntem aici la lecția de educație religioasă. La naiba, pui la întrebări ca un adevărat judecător !

Își deschisese mantaua și ținea în mînă o fișie de mătase împăturită. Era îngustă, dar de două sau de trei ori mai lungă ca o legătoare de gît.

— Ia dă capul înapoi — urmă bătrînul. Pe cuvînt de onoare că mă amuză !

Vincent îl privi supus și-i veni aproape să zîmbească.

— Dar și eu vă spun pe cuvîntul meu — murmură apoi, ca și cum ar fi vrut să răspundă unui scrupul de conștiință — că nu mă îndoiesc de scopurile dumneavoastră cinstite.

— Bine, mulțumesc ! făcu colonelul, trecînd peste ochii prietenului său fișia de mătase pusă în două. Ai bunătatea să nu mă crezi un ticălos. Tot e ceva. Nu mișca ! L-am cunoscut pe bunicul doamnei ducese de Berry pe cînd locuiam la Neapole. Și iată că ea a intrat acum într-o proastă încurcătură !

Vincent tresări ușor. Întreaga Franță se ocupa în acel moment de văduva ducelui de Berry, care fugea urmărită de poliția unchiului ei Ludovic Filip, după nefericita tentativă din Vendéea.

— Nu mișca ! repetă colonelul. Revoluțiile au niște mecanisme ciudate. Ludovic Filip sau fiii lui vor unelti și ei, la rîndul lor, peste cincisprezece sau douăzeci de ani. În ce mă privește, aș prefera să mă aflu mai curînd pe capra unei trăsurii, ca vizitiul nostru, decît să stau pe un tron. E o mizerie. Și totuși cîți oameni nu se vînd diavolului ca să poată căpăta acest loc ! Pariez că acum nu mai vezi de loc.

— De loc — răspunse Vincent.

— Foarte bine ! Am să întrebuițez totuși și restul fișiei de mătase.

Din momentul în care Carpentier fusese complet orbit de legătura de pe ochi, înfățișarea colonelului se schimbase și, cu toate că mâinile îi tremurau destul de tare, lucra cu o remarcabilă îndemînare.

— E sigur — reluă el — că atunci cînd cineva poate răspunde unui comisar : „Taie-mă în bucăți, dar nu știu absolut nimic“, asta îl face să se simtă strașnic de bine. Eu, care îți vorbesc, am stat pe vremea regelui Murat unsprezece zile și unsprezece nopți într-o ascunzătoare a castelului din Monteleone. Nu te simțeai acolo ca la nuntă, dar era totuși mai bine decît să te vezi trimis în fața unei înalte curți de judecată, nu-i așa, bibicule?

— Așadar, e vorba de o ascunzătoare? întrebă Vincent.

— Ce crezi tu, băiete, despre Ludovic al XVII-lea? zise bătrînul, în loc să răspundă. Iată o ființă nefericită! Eu aveam deja păr alb pe vremea cînd regele Ludovic al XVI-lea și regina Maria Antoaneta au pășit spre eșafod. Multă apă am mai văzut curgînd pe sub podurile Parisului! Știu o sumedenie de lucruri. Mai există și un Bonaparte, fiu al reginei Hortense, o femeie frumoasă, pe cinstea mea! Anul trecut a devenit major. Ah! Ah! Ce se mai mizează pe Tuileriile astea! Cunoșc cel puțin patru sau cinci numere bune, afară de cel al Republicii. Și vrei să știi ceva?... Pentru jocul asta se trece adesea printr-o ascunzătoare înainte de a ajunge în sala tronului... Gata, baba-oarba!

Trăsură coti pe lîngă Institut și intră în strada Senei.

— Legătura mea de la ochi e mai întunecată ca moartea — gîndi cu glas tare Carpentier.

— Cu atît mai bine, piscoiule! Ai fost cum nu se poate mai drăguț. Acum îți vom face un pic toaleta, din cauza trecătorilor care s-ar mira văzînd capul unui bălat cumsecade înfășurat ca al unei mumii. Sînt tare incomozi trecătorii ăștia!

Și despături un dolman cu glugă pe care îl ținuse sub braț.

— Bagă întîi mîna dreaptă — zise el. Pe mine m-au trecut nădușelile, să știi! Acum stînga. Așa! Și acum îți trag gluga și... nevăzut, necunoscut! Dacă se vor ivi niște curioși, voi scăpa de ei explicîndu-le că ai fost operat de cataractă de către unul din cei mai mari spe-

cialiști din capitală, și voi adăuga : Ce bucurie va fi pe scumpul meu prieten cînd i se va scoate legătura și cînd va putea vedea din nou lumina zilei !

Trăsura se oprise în fața pasajului. Vincent se simțea amețit de această trîncăneală ciudată.

Colonelul coborî destul de sprinten. Din momentul cînd, datorită legăturii de la ochi, scăpase de privirea însoțitorului său, nu mai era același om. Plăti vizitiului și-i zise :

— Dragul meu, ajută-mă să-l dau jos pe bietul meu fiu, care a răcit și pe care l-am înfofolit cum am putut mai bine. În ziua de azi, tinerii sînt cei șubrezi. Noroc că nu mergem prea departe ! Facem doar cîtiva pași.

— E cam răcoare astă-seară — răspunse vizitiul susținîndu-l pe Carpentier cu amîndouă mîinile. N-am băgat de seamă că era bolnav cînd s-a urcat în trăsura. Trebuie vîrît repede în așternut, cu o cană bună de vin fierț alături.

În pasaj, colonelul îl luă de braț pe așa-zisul fiu, al cărui cap era în întregime acoperit de gluga dolmanului.

— Eu mă fac că te susțin — zise el — dar tu ține-mă bine, că de multă vreme n-am mai umblat atît de mult pe jos. Mergem pînă la stația de trăsuri de pe chei, lîngă Pont-Neuf.

— Și de ce schimbăm trăsura ? întrebă Vincent.

— Pentru că ai fi putut să-i iei numărul aceleia din care am coborît. Vezi că eu sînt sincer, așa mi-e caracterul. Astă-seară poate că n-ai fost atent la număr, întrucît curiozitatea nu-ți era încă trează, dar mîine...

— Vom reîncepe așadar și mîine ?

— Într-o jumătate de oră te vei afla în fața lucrării de executat, și tu însuși îmi vei spune, în cunoștință de cauză, cîte zile îți vor trebui ca s-o termini... Atenție ! Se aud pași, susține-mă !

Traversară strada Mazarine și pășiră pe trotuarul îngust al străzii Guénégaud. Colonelul se prefăcea că se sprijină de brațul însoțitorului său, care se lăsa condus mașinal și mergea gînditor.

Orice om pus în fața unei probleme, încearcă să o rezolve. Scrupulele și îngrijorarea stăpîniseră pînă acum gîndurile cinstite ale lui Vincent Carpentier. Șaradele

politice, pe care bătrînul i le aruncase ca momeală, îi întăritaseră serios imaginația. Dar acum se năștea curiozitatea, care luă de la început proporțiile unei idei fixe. Minte lui Vincent începu să lucreze, căutînd un mijloc prin care să vadă și să înțeleagă.

S-ar fi zis însă că privirile colonelului, străbătînd țesătura deasă a dolmanului, mătasea legăturii de la ochi și cutia craniană, citeau ca într-o carte deschisă gîndurile ascunse ale însoțitorului său.

— Eram sigur — bombăni el. Trebuia să se întîmple ! Iată-te lansat, amice, alergînd să descoperi cheia enigmei. Va fi cu atît mai rău pentru tine, dacă o vei afla ; dar fii liniștit. Vom pune noi ordine în toate.

Se opri apoi să răsufle în fața porții laterale a palatului Monetăriei, cu toate că înfățișarea lui nu arăta semne de oboseală.

— E departe — murmură el. Pe vremea imperiului, mai făceam încă o bună jumătate de leghe fără să-mi pierd respirația ; dar în 1820 am simțit primul junghi al unui blestemat de reumatism... Înainte, marș ! Din-tre cei care circulă pe aici, mulți vor ajunge înaintea mea în cimitirul Père-Lachaise. Dar la ce te gîndești, omule ?

— Mă gîndesc — răspunse Vincent — la mica mea Irène, care mă așteaptă, și la dragul de Reynier, care mi-o păzește.

— Ai dreptate, iată gînduri înțelepte. În cîteva zile le vei putea asigura un viitor strălucit acestor doi copilași.

Chemă un vizitiu, care moțăia pe capră, puse să i se deschidă cupeul și-l împinse înăuntru pe Carpentier, spunînd :

— Așază-te bine într-un colț din fund și nu te descoperi. Încă puțină răbdare și vom fi în curînd acasă.

Apoi se depărtă și vorbi ceva cu vizitiul. Vincent nu putu să audă nimic din ceea ce au vorbit, cu toate că ciulise urechea cu încordare.

După o jumătate de minut, colonelul se întoarse și se urcă și el în trăsură.

— Du-ne trap, prietene, că am să te cinstesc — rosti el în timp ce închidea ușa.

De cum se așează, își frecă mâinile, zicînd cu un aer satisfăcut :

— E plăcut să te odihnești, nu-i așa, nepoate ? Mîine seară vom trece prin pasajul Vendôme sau prin altul care să fie mai aproape de stație : sînt frînt !

Vizitiul dădu bici cailor, care porniră în trapul mare. Între timp, Vincent își zicea : „Aș putea să-mi dau seama de direcție și distanță fiind atent la cotituri“. Și-și păstră simțurile treze.

Se știe că o trăsură, la cotitură, îl face pe călător să o simtă, mai cu seamă dacă stă cu cotul lipit de perete. Nu trecură nici două minute, și Vincent avu proba materială a acestui fapt. Se cotise la dreapta, și el își dădu seama de acest lucru.

— Este podul Saint-Pères sau podul Royal ? întrebă el.

— Aha ! exclamă colonelul, rîzînd cu poftă. Acu faci socoteli ca un nepriceput ! Pariez cu tine pe cîncizeci de centime că, într-o jumătate de oră, nu vei mai ști dacă te afli pe șoseaua spre Versailles sau pe drumul spre Saint-Denis.

— Așadar, vom ieși din Paris ? strigă fără voie Carpentier.

— Poate că da, poate că nu ! Oricît te-ai strădui, nu vei putea afla. Tot ce vei putea răspunde celor care îți vor cere lămuriri asupra excursiei pe care o faci, va fi că nu te-am pus să treci granițele Franței, patria ta, mărginită la nord de Flandra și Brabant, la răsărit de Elveția, la miazăzi de Mediterana, la apus de Ocean. Uite ! Am să-ți fac o destăinuire importantă : sîntem în strada Saint-Honoré ; mergem spre Hale sau spre biserica Roule ? Ei, băiatule ?

Carpentier nu răspunse imediat. Cînd luă cuvîntul, spuse :

— Sînteți mai mult decît un om cinstit, sînteți socotit un sfînt, și la vîrsta dumneavoastră omul stă gata să apară în fața lui Dumnezeu. Dacă ar fi vorba numai despre mine, poate că aș mai alege, dar voi mai găsi oare un asemenea prilej pentru bieții mei copilași ? E adevărat că am încercat să ghicesc încotro mergem, dar renunț. Să-i dăm bătaie !

Colonelul îl bătu părintește pe obraz.

— Ești un șmecher — murmură el — dar n-ai să mă duci tu pe mine.

Trăsura începu să alunece, fără zgomot, pe pământ moale. Era o alee sau o șosea.

Trecuse mai bine de un sfert de oră de la plecare. Carpentier se gândi : „Dacă în zece minute reîncep zdruncinăturile, înseamnă că vom fi pe pavajul de la Neuilly ; sînt sigur, acum sîntem pe Champ-Elysées“.

Zdruncinăturile reapărură după cinci minute. După un alt sfert de oră, trăsura începu să se învîrtească pe străzi cu hopuri și cu suișuri.

— Ghici ghicitoarea mea ! zise deodată colonelul. Sîntem în Montmartre sau în cartierul Monffetard ? Parisul e mare, mai cu seamă dacă socotești și împrejurimile lui.

Chiar în acel moment, trăsura se opri. Colonelul spuse vizitiului să coboare ca să-l ajute pe Vincent să pună piciorul pe pământ. Nu se auzi nici vreun ciocan bătînd în placa ușii, nici alt zgomot, nici clopoțel scuturat. O cheie se răsuci în broasca veche, care scîrțîi a rugină.

— Ești mulțumit de bacșiș, prietene ? întrebă colonelul. Șaptezeci și cinci de centime ! Dacă ai avea multe ocazii din astea, atunci dumneata ai fi cel care se plimbă cu cupeul !

După ce intră pe poartă, Vincent simți pământ moale sub picioare, apoi nisip. Pe urmă făcu și cîțiva pași pe iarbă.

După toate aparențele, se aflau undeva la țară.

— Atenție — zise colonelul — am ajuns la peron. Ridică piciorul.

Vincent numără patru trepte, apoi se deschise o a doua ușa. Trebuie să fi fost foarte îngustă, căci, deși colonelul se dăduse la o parte ca să-i facă loc să treacă, dolmanul lui Vincent atinse totuși zidul. Atingerea n-a fost de moment, ca atunci cînd treci un prag : ea dură atît timp cît să te facă să-ți dai seama că zidul are o grosime deosebită.

— Acum scara, bibicule — zise iar bătrînul. E greu de suit, și pe mine iar o să mă doară șalele ; dar mîine dimineața mă scol mai tîrziu, pentru că, vezi tu, eu nu luu în seamă jelania bătrînelor mele oase, cînd e vorba să fac binele.

Urcă scara în formă de spirală, care la ultimele trepte îi smulse gemete.

Mîna lui Vincent atinse în diferite rînduri pereții încăperii. Erau umezi.

Colonelul se opri în fine și scoase un oftat de ușurare.

— Cu chiu cu vai, s-a terminat ! murmură el. Nu cred că aș sui ușor pînă în vîrfurile turnurilor de la Notre-Dame. Intră, fîrtate ; iată-ne ajunși la fața locului, și acum nu mai ai decît să te pui pe treabă.

Tot vorbind astfel, descuie o a treia broască.

De îndată ce Vincent trecu și de această ușă, simți în jurul lui o atmosferă molcomă și greoaie, ca și cum ar fi intrat într-o seră caldă.

IV

INCEPUTUL LUCRULUI

Bătrînul păru că renaște respirînd acest aer înăbușitor. Vocea îi deveni din nou veselă și împinse ușa cu zgomot, zicînd :

— Ei, bibicule, nu-i așa că e foarte plăcut aici ? Să nu lăsăm să iasă căldura. Dă capul încoace, că legătura de la ochi nu mai este de trebuință. Poate erezi că te afli într-un palat cu zîne ? În privința aceasta, eu nu spun nimic. Vreau să ai singur plăcerea surprizei.

Îi desfăcu încet legăturile. Cînd i-o scoase și pe ultima, Carpentier rămase buimăcit. I se păru că o imensitate albă și luminoasă îl înconjura din toate părțile. Orbit, închise ochii.

— Unde sînt ? strigă bătrînul, încîntat. Ar fi trebuit să spui : Unde sînt ? Era o întrebare firească. La podul St.-Martin, cînd este adus doctorul William pentru nașterea tănuită a doamnei ducese și cînd i se scoate legătura de la ochi, el zice totdeauna : Unde sînt ? PISOIULE, nu e zăpadă ceea ce te supără la ochi. Datorită unei sobe bune, care nu se vede, dar se aude duduind, avem aici o temperatură de plus douăzeci de grade. Ochii tăi

se vor obișnui încetul cu încetul cu toate aceste albituri pe care chiar eu le-am întins, ca să poți, la nevoie, regăsi această cameră fără să-i poți recunoaște așezarea. Hai, acum deschide-ți felinarele, că n-am venit aici să ne distrăm.

Ceea ce-l făcu pe Carpentier să-și ridice pleoapele fu acel cuvânt : „albituri“. Privi din nou și văzu că într-adevăr se afla într-un fel de cort cubic ca o cutie, ale cărui laturi și plafonul erau alcătuite din cearșafuri de pat întinse pe sfori. Pe podea sau pe lespezi, care nu se vedeau, era întinsă o rogojină din papură. Totul era luminat de două lămpi puternice, care atârnavă de o boltă invizibilă.

Carpentier rămase fără glas. Își zicea în sine : „Ce îngrămădire stranie de măsuri de prevedere !“

— Da, da, da — zise de trei ori bătrînul, care se bucura vădit de surpriza produsă — chiar eu însumi am aranjat totul, eu singur, și e bine aranjat. Ar trebui să fii vrăjitor, prietene, ca să ghicești ce-i aici la dreapta, la stînga, deasupra sau dedesubt. Este o cocioabă sau un palat ? Îi dăm voie imaginației dumitale să lucreze cît o vrea. Vei vedea un patrat de zid gol. Am scos chiar eu tot ce se afla pe el. Ce crezi că era ? Un tapet de hîrtie de treizeci de cenți sulul ? O tapițerie de Gobelins ? Sau un lambriu sculptat și aurit ? Numai văzîndu-ți mutra, mă delectez copios.

Și acesta era adevărul. Colonelul își freca mîinile uscate cu o plăcere copilărească, și mii de riduri îi brăzdau fața în timp ce rîdea din toată inima.

În spațiul dintre cele patru perdele se găsea o singură mobilă : un fotoliu mare și vechi, capitonat cu pernițe, cîrpit pe ici pe colo și care părea adus dintr-o dugheană de vechituri. Colonelul se cufundă în el, lăsînd să-i scape un cloncănit de voluptate.

— Eu l-am cumpărat — adăugă el — și eu l-am adus aici. Nimeni altcineva în afară de noi doi nu va intra aici ! Ah ! Dacă aș fi putut să străpung singur zidul acesta masiv, să-l scobesc ca pe o tîgvă și să-mi aranjez înăuntru cuibușorul meu, te-aș fi lăsat șomer. Fanchette nu conta, iar tu n-ai fi căpătat nimic... sau, mai bine zis, aș fi găsit eu o altă cale pentru a-ți crește copiii și pentru a-ți pune și ție nițel fîn în iesle. Dar pentru o asemenea lucrare tre-

buie să fii de meserie. Vreau să fie o bijuterie de ascunzătoare : o cutie căptușită cu mătase lucioasă, ca acelea în care se pun perlele să doarmă... Ce, o fiică de regi nu face cît toate perlele din lume ? Să zicem fiica lui Henric al IV-lea sau a lui Ludovic cel Sfînt !

Părăsind poziția trîndavă în care stătea, ridică un colț al perdelei din dosul fotoliului. Prin această deschizătură, privirea ageră a lui Vincent, ațintită cu lăcomie, descoperi la cîtiva pași un alt panou de perdele albe, ce părea lipit de zid.

Mîna bătrînului pipăi și găsi toarta unei lăzi destul de voluminoase, pe care încercă să o tragă spre el, dar nu reuși.

— Ajută-mă — zise — sînt sculele tale.

Lada fu tîrîtă în mijlocul spațiului liber. Carpentier îi deschise capacul. Ea conținea întregul sortiment de scule pentru meseria sa, nou-nouțe și lucitoare, de la mistriile de toate mărimile pînă la ciocanele tăioase ca niște topoare și la dălțile al căror oțel călit arunca, la lumina lămpilor, mănunchiuri de scînteii.

— Ți-ajung astea ? întrebă colonelul.

— Da — răspunse Vincent. Ca să dărim sau să construiesc. Eu sînt gata, spuneți-mi ce am de făcut.

Degetul colonelului arătă bucata de perdea din dreapta sa.

Se afla acolo, ceea ce Carpentier nu observase pînă atunci, o bucată de pînză în formă de dreptunghi, închipuind o ușă, prinsă de draperia principală cu bolduri.

— Scoate acele ! porunci colonelul.

Carpentier se supuse. Căzînd, bucata de pînză dădu la iveală un zid gol, format din superbe blocuri de piatră.

La vederea lor, Carpentier strigă :

— Așadar, sîntem într-o fortăreață ?

— Dragul meu — replică colonelul — Parisul a avut succesiv patru sau cinci rînduri de fortificații pentru a se apăra de asedii. Citește-l pe Dulaure¹ : nu e un scriitor

¹ Dulaure Jacques-Antoine (1755—1835), erudit francez, autor al unor studii istorice, dintre care mai importante sînt : *Istoria fizică, civilă și morală a Parisului* (1821—1822) și *Istoria fizică, civilă și morală a împrejurimilor Parisului* (1825—1827). (n.r.)

de prima mînă, dar e plin de informații curioase. Resturi ale acestor incinte fortificate există în numeroase locuri pe cele două maluri ale Senci, în strada Saint-Sauveur, la Poarta Pictorilor, în strada Saint-Jacques, în strada Sainte-Marguerite, în fundătura Contrescarpe și în alte părți. În plus, Montmartre, Vaugirard, Chaillot posedă resturi de castele înglobate în proprietăți particulare. Cît despre cartierul Marais, e plin de antichități demne de tot respectul. Unde ne aflăm noi în acest moment, n-are nici un fel de importanță ; un lucru e sigur, și anume că zidul pe care îl ai în față are doi metri și optzeci și cinci grosime. E destul spre a putea construi colivia noastră ?

— Da — răspunse Vincent gînditor — e destul.

— Atunci începe cu coaja pîinii, ca să poți scoate miezul. Ești lămurit ?

— Aș vrea să știu — zise Vincent — dacă trebuie să ne temem de zgomotul pe care-l vom face.

— Poți să cioplești, să ciocănești, să lovești cît o duzină de dulgheri. Ești pe proprietatea marchizului de Carabas, de la care am cumpărat o dată cu pămîntul și casa, și chiar de-ai pune dinamită ca să faci gaură, tot nu te-ar auzi nimeni. Așa !

Fiecare cuvînt pronunțat se imprima adînc în memoria lui Vincent. Era o fire retrasă și cercetătoare. În viața lui, cu toată meseria manuală la care îl redusese soarta, lucrase mai mult cu capul decît cu brațele. Orice problemă îi dădea de gîndit și, fără voia lui, în acest moment mințile îi era plină de socoteli nesfîrșite, ca să poată scoate necunoscuta din ecuația propusă.

Luă o cretă și schiță pe zid paralelogramul ce trebuia să fie, după socoteala lui, ușa ascunzătorii.

— E mult prea înaltă și prea lată — zise colonelul. Voi fi cu arhitectul, fiindcă tu nu știi despre ce e vorba. În Italia de sud, noi avem ascunzători bine construite, dar cea mai bine făcută era cutia din granit în care călugării mînăstirii din Orval, dincolo, de cealaltă parte a Sedanului, ascundeau faimoasa comoară a comunității lor. Fie că vrei să pui la adăpost cupe de aur, încărcate de pietre pre-

țioase, un om condamnat la moarte sau o regină aflată în încurcătură, este întotdeauna același lucru, nu-i așa? Cei cărora le este amenințată viața n-au decît să se plece puțin ca să poată intra. Șterge asta! Deschiderea ta nu trebuie să fie mai mare ca un bloc de piatră, căci va fi astupată tot de un asemenea bloc: un metru înălțime, pe două picioare lățime.

Cu ajutorul unei rigle, Vincent măsură primul său proiect, avînd grijă să urmărească spațiile dintre două blocuri suprapuse. De data aceasta, colonelul fu de acord.

— Nu e rău! făcu el. S-ar putea să vină să sondeze cu paturi de pușcă sau cu maiuri și va trebui ca piatra din ușă să răsune la fel ca restul zidurilor.

Vincent alese o daltă și un ciocan. În momentul cînd era să dea prima lovitură de ciocan, o pendulă, care părea că se află numai la cîtiva pași, începu să bată.

Vincent se opri să asculte. Gongul bătuse ora nouă.

— La miezul nopții vei lua masa, dacă vrei — zise colonelul. Avem friptură, pîine și vin. Apoi, întrerupîndu-se: Naivule! Îți frămînti mintea! Te întrebi unde ai mai auzit gongul acesta; fiecare clopot își are glasul propriu, la fel ca oamenii, și eu aș recunoaște dintr-o mie sunetul clopotelor de la biserica sfîntului Francisc din Catania. Ultima mea iubită locuia chiar în spatele bisericii. Sînt de atunci șaiszeci de ani. Dracul să mă pieptene dacă ai mai auzit pînă acum sunetul acestui vechi orologiu pe care l-am cumpărat o dată cu restul vechiturilor lăsat în cocioabă. Merge bine, dar pentru mai multă siguranță îl voi vinde cînd vom isprăvi, sau, și mai bine, uite, ți-l voi dărui ție. Cred că-ți plac raritățile; îl vei pune pe cămin.

Vincent lovea cu ciocanul. Bătrînul era vesel ca un cintezo și privea cum săreau în aer cioburile de piatră. La fiecare cinci minute își scotea tabachera de aur, împodobită cu portretul împăratului Rusiei, dar o făcea numai ca să-i adulmece conținutul de la distanță cu o plăcere senzuală.

Așa făcea cu toate lucrurile. La masă privea vinul, în timp ce savura mirosul mîncărurilor. Ai fi putut să-l

hrănești numai cu porția de sămînță de cînepă pe care o mănîncă o păsărică în colivia ei.

El nu se bucura de nici un lucru ce se putea cumpăra cu bani. Dar în acest trup istovit, care se clătina ca o ruină, sălășluia o patimă înfricoșătoare. Banul îl atrăgea. Alerga spre el cu o violență mai arzătoare decît aceea a unui om voinic, căruia banul i-ar putea împlini cele mai puternice dorinți, cea mai nestăvilită poftă de mîncare, cea mai mistuitoare sete.

Această ființă șubredă, condamnată la o veșnică abstenență, iubea aurul pentru el însuși. Așa sînt marii zgîr-ciți, cărora nici o măsură nu le poate stăvili nesățioasa lor lăcomie. Ei strîng aurul cum sug vampirii sîngele, spre a-l ascunde în fundul unui coșciug rece. S-au văzut și din aceia care nutreau rîvna dementă de a-și păstra aurul chiar și dincolo de viață.

În timp ce-și învîrtea degetele mari, subțiri și uscate, cu un aer fericit, colonelul zise :

— Văd că lucrezi bine ; sînt mulțumit că te-am ales. Uite un ciob de granit mare cît o pîinișoară. După ce învelișul va fi străpuns, lucrul o să meargă mai repede, fiindcă vom da peste zidăria de umplutură. Bagă de seamă să nu știrbești pietrele de alături. Află că prințesa va trebui să se simtă acolo ca într-un budoar ! Fundul dă spre cîmpie, așa că vom lăsa niște răsufletori prin care să între aerul. Odihnește-te acum. Nu-ți spun să fumezi o lulea, fiindcă mirosul de tutun mă face să tușesc ; poate vrei să bei un păhărel ?

Vincent își șterse fruntea plină de sudoare.

— V-ați hotărît asupra dimensiunilor pe care le va avea camera ? întrebă el.

— Doi metri lățime — răspunse bătrînul fără ezitare — trei metri lungime și șapte picioare înălțime, ceea ce va da un volum de patrusprezece metri cubi. Cei mai buni specialiști sînt de acord că acest volum de aer este suficient pentru a alimenta respirația unui adult... De ce te încrunți, prietene ?

— Fiindcă nu știu dacă lucrez aici la un adăpost sau la o temniță — răspunse Vincent cu tristețe. Mi-e frică.

SE NAȘTE O IDEE FIXĂ

Cînd pendula invizibilă bătuse orele trei după miezul nopții, adică după ce munca lui Carpentier durase șase ore întregi, colonelul, care stătuse treaz ca un șoricel, se îndreptă în fotoliu.

— Iată un bun început — zise el. Destul pentru astăzi, prietene. Piatra a fost slăbită de jur împrejur, așa că mîine o vom scoate afară ca pe o măsea. Să știi că sînt mulțumit de tine. Acum, hai să facem nani !

Carpentier își șterse cu batista fruntea plină de sudoare și-și reluă hainele.

Blocul de piatră purta într-adevăr pe cele patru laturi cîte o săpătură adîncă, în care chiar dalta cea mai lungă dispărea aproape în întregime.

Soba încetase de mult să duduie. Colonelul simți un frison cînd se ridică în picioare.

— De n-aș fi răcit ! bombăni el. N-ai să mă crezi, dar în adolescență, cam prin 1750, am fost condamnat ca bolnav de plămîni chiar de către renumitul Boerhaave¹. Am făcut însă apel contra condamnării ; totuși, de atunci încoace mă păzesc, că mama nu mai face altul, măi băiatule !

Vincent îl măsura din priviri în timp ce-și încheia paltonul.

Era, acest Vincent, un spirit profund visător, capabil să se exalteze ca germanii, dar nu ridea niciodată. Totuși, la aceste din urmă cuvinte, gura lui serioasă se destinse.

— Jupîne, pot să jur că nu ai nici o intenție rea.

— Și eu la fel — răspunse colonelul. Îmi placi din cauza naivității tale, cocoșelule ! Trebuie să fii un om de talent. Arhitecții și pictorii spirituali nu fac decît prostii. Acum dă capul încoace ! Ședința noastră m-a distrat grozav.

¹ Autorul face o mică eroare, întrucît Herman Boerhaave, medic și botanist olandez, al cărui renume ca practician era mai mult decît european, a trăit între anii 1668 și 1738. (n.r.).

Carpentier se lăsă legat din nou la ochi, tot așa ca în ajun. Bătrînul stinse cu grijă lămpile și-și conduse însoțitorul pînă la scară. Vincent îl auzi închizînd ușa.

Traversară din nou pămîntul moale și micul spațiu cu iarbă, apoi fu trecută și ultima ușă, care, în închipuirea lui Carpentier, dădea pe ulița satului.

— Hei, vagabondule ! chemă bătrînul, după ce-l învălui pe Vincent în dolmanul cu glugă.

La vreo cincizeci de pași, roțile unei trăsurî răsunară pe caldarîm.

— Mîna să scapere pietrele, Lantimèche — adăugă colonelul. Negustorul de nisip a trecut. Mi-e un somn ce l-ar face și pe un copil să plîngă !

Îl împinse pe Vincent pînă la treptele trăsurii și-l urcă în ea. După cîteva clipe, trăsura se puse în mișcare.

Colonelul îl bătui pe Vincent pe obraz și-i zise :

— Mult aș da să știu ce este în căpățîna asta a ta. Ce de trebuie să mai depene ! Acum, haide să tragem cîte un pui de somn.

După aceasta se cuibări în fundul trăsurii și nu mai scoase o vorbă.

Cam după un sfert de oră, trăsura se opri, ușa se deschise și o voce întrebă :

— Aveți ceva de declarat ?

— Voi declara — răspunse colonelul, tresărînd din somn — că accizul Parisului este o instituție onorabilă, îi face însă pe călători să regrete landele din Bretania de Jos și chiar stepele din Tartaria. Civilizația are neajunsuri dezgustătoare.

Ușa trăsurii se închise și agentul zise :

— Treceți !

După o jumătate de oră, trăsura se opri din nou.

— Să coborîm, amice — zise colonelul — am ajuns, Carpentier se execută. Auzi sunetul monezilor în palma vizitiului, care spuse „mulțumesc“ și dădu bice cailor. Colonelul strigă :

— Mîine dimineață, în același loc și la aceeași oră, Lantimèche !

Carpentier sta singur în mijlocul străzii. Vocea aceea a vizitiului care spusese „mulțumesc“ îl intriga. Imaginația lui lucra din ce în ce mai repede.

Nu avu însă timpul să gîndească prea mult. Colonelul veni spre el și-i scoase legătura de la ochi. Carpentier recunoscuse atunci strada Neuve-des-Petits-Champs și grila-jul închis al pasajului Choiseul. Se mai auzea încă uruitul trăsurii care mergea spre Palais-Royal.

„Poate că aş avea timp să o ajung“ — gîndi Vincent cu inima bătîndu-i tare. Dar colonelul se sprijini cu familiaritate de brațul său și zise :

— Omule, sper că n-o să mă lași aici în drum. Încep să nu mai fiu așa de sprinten ca la douăzeci și cinci de ani. Condu-mă pînă acasă.

Cu neputință de ocolit o asemenea cerere, căci bietul bătrîn dîrdîia din tot trupul. O luară pe strada Ventadour, ca să ajungă în strada Thérèse, în care dădea ușa de intrare a palatului Bozzo-Corona.

După ce trase ciocanul de la intrare, colonelul strînse călduros mîna lui Vincent și-i zise :

— Du-te și te culcă, dragul meu prieten, și somn ușor ! În cursul zilei, într-un fel sau altul, vei mai avea știri de la mine. Dacă nu, la ora opt precis să fii la palat ; ne vom reîntoarce împreună la casa mea de la țară.

Ușa de la intrare se deschise și portarul îi ieși înainte. Colonelul întări cele spuse printr-un semn prietenesc din cap și dispăru înăuntru.

Primul gînd al lui Vincent fu să o ia la goană și să ajungă cît mai repede în strada Neuve-des-Petits-Champs. Era din parte-i un gest nechibzuit, căci se înțelege de la sine că în momentul cînd ajunse în fața pasajului Choiseul, zgomotul trăsurii încetase de mult să se mai audă.

„E departe acum, dacă nu s-a oprit undeva — gîndi el. Bătrînul își cunoaște interesul și nu lasă să-i scape nici o măsură de prevedere. Nu-mi mai rămîne decît să-i urmez sfatul și să mă duc să mă culc.“

Vincent Carpentier, ca toți oamenii săraci, își alesese o locuință departe de centru. Stătea în dosul școlii militare, cartier mult mai puțin aglomerat decît astăzi și unde chiriile erau foarte ieftine. Renunțînd deci să mai ajungă din urmă trăsura în învîlmășeala străzilor Parisului, se îndreptă spre Champs-Élysées.

Trebuie să-i spunem cititorului că, la drept vorbind, el nu avea îndoieli asupra colonelului. Acesta se prezenta

în mintea lui ca o ființă binefăcătoare, intrată prin anumite împrejurări necunoscute într-o afacere misterioasă. Ceea ce-l sîcîia era strania și nepotolita fantezie ce cuprinde pe fiecare dintre noi în fața unei enigme a cărei cheie, abil mascată, se sustrage primului efort de înțelegere al minții noastre. Fiecare, în asemenea situație, face un fel de prinsoare cu el însuși, și cu cît dezlegarea se îndepărtează, cu atît omul se îndîrjește să o urmărească.

Odată ajuns în largul boulevard Champs-Élysées, Vincent începu să se uite în jurul lui ca și cum ar fi încercat să recunoască lucruri pe care nu le mai văzuse pînă atunci. Ascultă cu luare-aminte, să prindă vreun sunet care i-ar fi putut servi ca punct de orientare. Adulmecă aerul — apoi schiță un rînjit, ca pentru a-și bate joc de propria-i neputință. O coti la stînga pe șoseaua Văduvelor, care astăzi se numește boulevardul Montaigne.

Strașnic de iscusit ar fi acela care ar ghici de ce s-a gîndit un oarecare prefect alsacian, rămas școlar în materie de istorie și de artă, să schimbe numele pitorești sau istorice care marcau geografia bătrînului Paris. A șterge un nume înseamnă a ucide o amintire ; însă acestor parveniți le face mare plăcere să vadă etichete noi pe tenuele lor albe. Și totuși acest prefect, care desconsidera legendele pariziene, a realizat unele lucruri mari.

În primele ore de dimineață, Parisul e pustiu. Vincent traversă Sena, fără să întîlnească nici picior de om. Se opri în fața lui Champ-de-Mars și zise cu glas tare, mînat de firul cugetării sale :

— Sînt sigur că am mai auzit vocea vizitiului care a spus „mulțumesc“ în strada Neuve-des-Petits-Champs. Sînt sigur de asta !

În loc să urmeze alea laterală de pe lingă cîmpul de manevre, o apucă chiar pe acest teren. Să-l fi întrebat pentru ce anume, n-ar fi putut să răspundă. Și totuși avea un țel, sau, mai bine zis, un instinct care îl împingea înainte.

Ajuns în mijlocul cîmpului, își înfipse bastonul în pămînt și legă de el batista desfăcută în chip de drapel. După ce făcu acest lucru, avu o clipă de șovăială, fiindu-i rușine de gestul său copilăros. Dar puterea fanteziei învinse și rosti cu un ton hotărît :

— Vreau totuși să văd !

Să vadă ce ? Era ca o sfidare pe care și-o arunca lui însuși. Își concentrează cu toată voința gândul și se legă la ochi cu cravata, zicându-și din nou :

— Și dacă aș nimeri-o, ce-aș putea să deduc ?

Merse drept înainte pe bîjbuite, fără să se sinchisească nici de băltoace, nici de terenul accidentat, gîndindu-se doar la impresiile încercate în trăsură și reproducînd cît mai precis cotiturile pe care credea că le făcuse, nu în timp ce se ducea, ci pe cînd se *reîntorcea de la casa de la țară a colonelului*. Procedînd astfel, realiza, în memorie, o reducere proporțională a timpului și a distanței parcurse.

Dar totul n-avea nici o noimă. Se știe că, legat la ochi, chiar dacă mergi în linie dreaptă, nu nimerеști la țintă. Și totuși pierdu cu acest joc un întreg sfert de oră, în care timp inteligența lui rămase puternic încordată, ca și cum însăși viața lui atîrna de exactitatea calculului pe care îl făcea.

Cînd se opri, experiența fiind după socoteala lui terminată, inima îi bătea cu putere. Își smulse legătura de la ochi și privi în depărtare, căutînd semnul pe care îl înfipsea în pămînt.

Champ-de-Mars era luminat. Luna aluneca pe cer în dosul unei pînze ușoare de nori care păreau că aleargă și se urmăresc veseli unii pe alții. Dar Vincent nu văzu nimic în direcția în care privea. Făcu iarăși haz pe socoteala lui și gîndi rîzînd : „Sînt nebun !“

În același timp însă, se întoarse spre a privi în cealaltă direcție și scoase un strigăt de uimire, văzîndu-și drapelul la doi pași de el. Ar fi putut chiar să-l atingă, dacă întindea brațul.

Simți că i se răcesc obrazii și tresări din toate fibrele, în timp ce murmură fără voie :

— Să fie oare o simplă întîmplare, sau am ghicit adevărul ? Haide, haide — își zise el, ridicînd din umeri — sînt nebun, nebun de legat !

Reluă cu pași rari drumul spre Școala militară, cu capul plecat sub povara gîndurilor care se învîlmăseau în mintea lui ca într-un haos.

Vincent Carpentier era un om cinstit, dar aspirațiile din tinerețe îi fuseseră înșelate. Pe vremuri visase avere,

poate chiar renume, iar acum, în adîncul anonimatului în care se afla, mîna de gheață a mizeriei îl strîngea de gît.

Chipul fiicei sale îi trecu, în noapte, prin fața ochilor. O adora pe această mică și blondă Irène, care era portretul viu al mamei sale mult iubite. Îl văzu și pe Reynier, copil nobil, care se făcuse slugă la sărăcia lui.

La Paris, toată lumea cunoaște prețul pe care-l poate avea un secret. Dar, repet, Carpentier era un om cinstit; el gîndi: „Colonelul mi-a promis că o va da pe Irène la pension și pe Reynier la colegiu. Am oare dreptul să-l judec pe acela pe care întreg orașul îl privește ca pe un sfînt?”

În momentul cînd cotea după colțul dinspre apus al școlii și grăbea pasul ca să ajungă acasă, un gînd îi trecu prin mînte și-l opri în loc ca și cum mîna unui om voinic l-ar fi tras înapoi de guler.

— Acum mi-aduc aminte! strigă el, bătîndu-se pe fruntea plină de sudoare. Vocea aceea, vocea vizitiului care spusese „mulțumesc”, era aceeași, sînt sigur, mi se pare că o mai aud încă, aceeași care întrebuse la barieră: „Aveți ceva de declarat?”

Se opri tremurînd de emoție.

— Atunci, bariera? făcu el. Înseamnă că n-a existat nici o barieră și că vizitiul este acela care a jucat rolul agentului de la accize. Trăsura nu a ieșit din Paris. Încercarea mea de adineauri, departe de a fi fost o nebunie ridicolă, a dezvăluit adevărul. Am plecat dintr-un punct, spre a ne reîntoarce tot acolo. Cunosc punctul de întoarcere, deci și pe cel de plecare.

Brațele îi căzuseră de-a lungul trupului și capul îi stătea proptit în piept. Adăugă:

— Ce se ascunde în dosul acestei măști de bonomie senilă? Nu pot să ghicesc enigma acestui chip care rîde și în același timp te înspăimîntă. Nu am văzut pînă acum pe nimeni care să-i semene acestui bătrîn. Instinctul îmi spune că sapă o asemenea groapă ca să-și ascundă comoara. De ce-mi curg sudori reci pe frunte? Sînt oare pe urmele vreunei nelegiuiri?

LOCUIŢA LUI VINCENT

Zorile începură să mijească în momentul cînd Vincent Carpentier ajunse în faţa sărmanei lui locuinţe.

Locuia la mansarda unei căsuţe izolate, înconjurată de terenuri virane. Nu exista nici măcar portar.

La parter se afla o cîrciumă prăpădită, cu firma «La marele obuz». Celelalte etaje erau ocupate de lucrători de pe şantierelor din apropiere. Era cartierul depozitelor de lemne şi de cărbuni. Se aflau pe aceeaşi stradă şantierul «Grenadierul francez», şantierul «Adevăratul Grenadier francez», şantierul «Noul Grenadier francez» şi, în fine, şantierul «Singurul Grenadier francez».

Toate sunau mai deşănţat decît chiar «La marele obuz».

Vincent deschise elanţa uşii la intrare şi urcă scara cu treptele strîmbe. Locuinţa lui se compunea din două cămăruţe şi dintr-un mic pod în care dormea Reynier, copilul despre care am mai vorbit de atîtea ori.

De obicei, Vincent se reîntorcea de la muncă pe la opt seara; masa se lua în familie, apoi fiecare se ducea la culcare, ea să se poată scula a doua zi dis-de-dimineată; în ajun, însă, Vincent plecase îmbrăcat ca de oraş, avînd grijă să anunţe că se va reîntoarce poate mai tîrziu ca de obicei.

Cu toate că le interzisese aceasta, cei doi copii îl aşteptaseră pînă către miezul nopţii, fără alt necaz decît grija pentru întîrzierea tatălui lor. Căci Irène şi Reynier nu se plictiseau niciodată cînd erau împreună.

Irène avea zece ani. Învăţa meseria de brodeză. Reynier tocmai împlinise şaisprezece ani. Învăţa sculptura în lemn la un meşter şi picta de unul singur. Afară de aceasta, el făcea totul în casă, de la curăţenie pînă la gătitul mîncării, care, la drept vorbind, nu era dintre cele mai complicate.

Ca statură, era un tînar înalt. Soţiile negustorilor de combustibil de la etajul întîi şi de la al doilea găseau că e băiat frumos şi, în ceea ce le privea, nu se înşelau. Avea o figură blîndă şi deosebit de inteligentă, încadrată de un

păr negru, ondulat, moale și mătăsos. Lumina punea reflexe roșcate în părul lui brun pe care doamnele din comerțul de lemne l-ar fi râvnit pentru ele dacă nu ar fi găsit că se potrivește minunat de bine acestui chip încântător și blînd de adolescent.

Reynier era, într-adevăr, un băiat bun, și asta se vedea cît de colo. Soții vecinilor ziceau însă că e un prest. De ce? Mister.

Bunătatea care strălucește pe o figură trezește în noi cu totul altceva decît admirație. Așa sîntem făcuți noi, cei din comerțul de lemne și de peste tot. Acest lucru îl poate împiedica pe un tînăr să se afirme.

Răutatea se descurcă întotdeauna mai bine. Nu e iubită, dar e temută.

Accasta este valabil pentru bărbați. Femeile însă judecă mai bine. Departe de a le displace mielușeii, ele îi mîmîncă.

Vecinele de la primele etaje deschideau toate ferestrele cînd Reynier cînta sus în mansarda lui. Cînta bine, cu o voce limpede și profundă care făcea să-ți vibreze inima.

Într-un rînd, doamna Putifat, grăsuța soție a frînghierului de la etajul doi, îl oprise pe Reynier pe scări, ca să-l întrebă cît e ceasul. Reynier nu avea ceas. Doamna Putifat îl întrebase apoi de locul nașterii. Reynier iarăși nu putu să-i spună mare lucru. Își amintea numai că în copilărie fusese prin părțile Veneției, în Italia austriacă, cu o ceată de țigani nomazi care se ocupau cu spoitul tingirilor și cu ghicitul.

Trăise, în sensul strict al cuvîntului, din mila Domnului, îndeplinind pe ici pe colo munci umile socotite domne de cerșetori : hamal la Veneția, lustragiu la Milano, nu știu mai ce la Neapole, pînă în clipa în care a întîlnit-o pe doamna Carpentier, acea făptură frumoasă pe care o revedea în vis împodobită cu aureola morții.

Reynier veghease la căpătîiul ei, în timpul agoniei, legînd-o pe mica Irène în brațe. Și deveni membru al familiei în ziua tristă în care, Vincent împreună cu el, urmaseră, numai ei doi, dricul care o ducea pe tînăra mamă la locul ei de veci.

Desigur că Reynier nu povestise toate acestea doamnei Putifat, vecina care-i vorbise pe scară : de aceea doamna

Putifat împărtășea părerea bărbaților despre el și-l socotea pe Reynier un prostănac. Dar asta nu-l neliniștea cu nimic. Habar n-avea de așa ceva, cu toate că știa foarte multe lucruri. Irène pretindea chiar că le știe pe toate.

Irène nu avusese alt profesor care să o învețe să scrie și să citească. Reynier, el însuși, unde învățase oare? Avea, ce-i drept, câteva cărți pe un raft în micul său pod, dar știa să povestească basme minunate, care nu se găseau în acele cărți.

Cînd Irène se încurca la brodat, Reynier, care avea mîinile îndeminatice ale unei zîne, descurca, fără nici o greutate, firele încurcate. Nu o dată Vincent, îl luase în zeflema cînd îl găsisese cu acul în mîină.

Dar cînd Vincent trebuia să miște din loc vreun obiect prea greu, îl chema în ajutor pe Reynier, pentru care nici o povară nu era prea grea. Acest copil de cincisprezece ani era puternic ca un atlet.

Reynier, deși nu cîștigase nimic cu meșteșugul său de sculptură în lemn, avea totuși ceva bani, din care-i făcea adeseori mici daruri de toaletă Irènei. Costumul său era întotdeauna curat și purtat cu o eleganță innăscută.

După tatăl său, Irène îl iubea cel mai mult pe Reynier. Reynier însă o iubea înainte de toate pe Irène.

Vincent ne-a mai spus cum socotea această dragoste: Reynier era ca o mamă pentru Irène.

Întorcîndu-se în dimineața aceasta acasă, Vincent Carpentier își găsi fetița adormită. Dormea în prima cameră, și patul ei alb primea din plin razele palide pe care zorile i le trimiteau prin fereastra așezată spre răsărit.

La moartea soției sale, ceva se prăbușise în ființa lui Vincent. Ambiția lui personală nu mai exista, cel puțin așa credea el. Dacă mai privea spre viitor, o făcea numai pentru fiica lui.

Ea surîdea în scobitura pernei, dulce și delicios de frumoasă. Un copil mai plin de grație ca ea nu se putea închipui. Bucle blonde îi încadrau chipul îngereșc.

Vincent, aplecat asupra ei, o admira cu duioșie, căuțînd și regăsind melancolicele asemănări care făceau să reînvie, prin acest copil, chipul mamei.

Și nu știu cum să explic, dar această contemplare nu-l oprea de loc să se gîndească la evenimentele din noaptea

trecută, a căror urmă părea de neșters. Dimpotrivă, fermecătoarea fetiță, adormită și surîzînd în vis, făcea parte în mod firesc din cugetarea sa încîlcită, în care defilau bătrînul înfrigurat, călătoria plină de mister, ascunzătoarea care se săpa cu un scop necunoscut : temeri și speranțe, vagi și unele și altele, dar care dădeau din ce în ce mai mult năvală în gîndurile lui.

Buzele sale atinseră fruntea copilei și lăsară să le scape aceste cuvinte ciudate ca și gîndul său :

— Cine știe ? Poate că mama ei a plătit prin moarte întregul tribut nenorocirii...

Vincent trecu apoi în cealaltă cameră, care era a lui. Sprîncenele i se încruntară cînd privirile îi căzură pe hainele de lucrător albe de var, atîrnate pe zid, lîngă pat.

— Pentru ea, am muncit și cu palmele — mai zise el. Aș fi făcut-o oare numai pentru mine însumi ?

Își aruncă apoi paltonul pe spătarul unui scaun cu un soi de mînie.

— Sînt obosit ! gîndi el cu glas tare. Mai face să trăiești numai ca să mănînci o pîine amară ? Tovarășii mei se feresc de mine fiindcă simt că nu sînt de-al lor. Cei bogați mă disprețuiesc, cei săraci nu mă vor. Sînt singur pînă la disperare.

Privirea i se întoarse din întîmplare către fundul camerei, unde o scară îngustă, de patru trepte, ducea la o ușă de brad, cu scîndurile prost încheiate. Pe sub ușă, linia pragului se zărea slab luminată.

Vincent își trase la loc mîneca hainei pe care tocmai o dezbrăcase.

— Reynier nu s-a culcat ! murmură el. Copilul acesta ne distruge !

Străbătu încet camera și împinse ușa de brad, care dădea într-o cămăruță mansardată, cu o ferestruică ce se deschidea spre spatele casei.

Înăuntru era loc numai pentru o masă, un scaun și un mic pat, în schimb ferestruica se deschidea spre un orizont larg și frumos : la dreapta, amfiteatrele de la Chaillot și de la Passy, în față Saint-Cloud, dincolo de Bois de Boulogne, iar la stînga, în depărtare, Meudon, între boschetele pline de lumină de la Bellevue și colindele umbroase de la Clamart.

O lampă se afla pe masa acoperită de hîrtii, printre care lucea o placă de metal, atacată deja de priboiul gravorului. Reynier stătea în fața plăcii, dar somnul îl doborîse și capul îi era plecat pe umăr.

Lumina lămpii cădea direct pe această figură de adolescent cu linii aproape feminine, dar cu expresie bărbătească. Am mai spus-o o dată : ceea ce impresiona la Reynier era bunătatea, o bunătate izvorîită în primul rînd din privirea lui inteligentă și cinstită.

În această clipă, pleoapele sale închise, umbrite de gene lungi și mătăsoase, îi ascundeau privirea. Dincolo de grația tinerească a trăsăturilor se întrezărea o puternică energie.

Vincent, oprit în prag, căci nu mai era loc nici pentru un singur pas în interiorul cămăruței acesteia de la mansardă, începu să-l privească pe Reynier, ca și cum nu-l mai văzuse niciodată. Și, într-adevăr, sînt momente cînd îi vezi parcă pentru prima oară pe cei cu care ai trăit laolaltă timp îndelungat.

Obişnuința împiedică descifrarea cărții fizionomiei omenești. Nimeni nu-și cunoaște copiii.

Cînd privi placa gravată, Vincent zîmbi ușor la început. Reynier tănuia așadar această îndeletnicire, de pe urma căreia plătea micile daruri pe care le făcea Irènei și tatălui său adoptiv. Băiatul mînuia numai noaptea dalta de gravat.

De la placă, privirea lui Vincent se îndreptă spre desene și spre cărți, apoi reveni la cel care dormea.

Lucru ciudat, ideea lui Vincent persista și lîngă Reynier, așa precum se întîmplase și la căpătîiul Irènei. Se gîndea la noaptea sa. Își zicea :

— Era totuși aceeași voce, aș putea să jur. „Aveți ceva de declarat ?“ ... „Mulțumesc...“ Amintirea mea e precisă... dar este posibil ca frumusețea unui copil să se asemene în așa măsură cu chipul brăzdat al unui bătrîn ?

Desigur că un curios, pus să asculte, cu greu ar fi putut ghici sensul acestei fraze, care nu avea nici o legătură posibilă cu precedenta. Chiar și Vincent se miră că a pronunțat-o, căci adăugă :

— Hotărît lucru, am înnebunit de tot ! Fruntea aceea încrețită ca o filă de pergament vechi, mă urmărește.

Văd peste tot acel suris împietrit, dar ironic, acea veselie care sperie, acea bonomie care îngheață gîndul...

Puse mîna pe umărul lui Reynier, care se deșteptă zăcărînd.

— Ștrengarule — zise Vincent făcînd pe supăratul — știi că te-am oprit să lucrezi noaptea.

— Slavă Domnului, tată ! răspunse adolescentul. Mi-a fost teamă de vreo nenorocire, văzînd că nu te întorci acasă. Am rămas mai mult asupra lucrului, așteptîndu-te. De ce mă privești așa, tată ?

Ochii lui Vincent rămăseseră într-adevăr îndreptați asupra lui și vădeau o ciudată tulburare. Se gîndea : „Nu sînt nebun. Asemănarea există. Ridurile nu schimbă nimic“. Și adăugă cu glas tare :

— Nu încerca să mă minți, băiete. Cum ai fi învățat acest meșteșug, dacă nu ai fi lucrat noaptea ? Știu că nu există inimă mai bună ca a ta, dar nu trebuie să te ascunzi, nici chiar cînd vrei să faci binele.

Mîna lui se adînci în părul des al lui Reynier, care lăsă capul în jos ca un vinovat.

— Culeă-te acum — reluă Vincent. Lucrurile se vor schimba. Numai eu singur va trebui să îngrijesc de bunăstarea familiei mele. Nu, nu știu unde vei ajunge, cînd îți voi procura mijloacele de învățătură. Cine știe, poate că vei deveni celebru !

— Va trebui oare să te părăsesc, tată ? întrebă Reynier.

În loc de răspuns, Vincent Carpentier murmură :

— Există amintiri din prima copilărie care stau adormite și pe care un cuvînt le redeșteaptă. Tu nu știi nimic despre familia ta, dar odată mi-ai spus că în adîncul memoriei tale se află o imagine confuză a unui salon bogat, în care stăteau în fața unui cămin plin de jar un bătrîn înfrigurat și o doamnă frumoasă în doliu. Numele de colonelul Bozzo-Corona nu-ți spune nimic ? Repet : Bozzo-Corona.

Vincent repetă aceste cinci silabe cu cel mai curat accent italianesc. O clipă, Reynier păru că se gîndește, apoi răspunse :

Acest nume nu-mi reamintește nimic, tată.

A doua zi, către ora zece dimineața, casa lui Vincent Carpentier, de obicei atît de liniștită, se umplu de veselie și de larmă.

În fața ușii din stradă, o biată stradă și o biată ușă, doi cai frumoși, înhămați la o caleașcă cu blazon, tropăiau nerăbdători din copite. Pe capra caleștii trona Giovan-Battista, vizitiul napolitan al colonelului Bozzo-Corona, în timp ce pe treapta din spate Giam-Pietro, valetul de serviciu sicilian, stătea în picioare.

Era încîntătoarea Francesca Corona, mai bine zis Fanchette, care venea să-i vadă pe mica ei prietenă Irène și pe protejatul ei Reynier, din partea colonelului, și, în consecință, era cu brațele pline de daruri, căci venerabilul bătrîn din strada Thérèse era însăși Providența cu chip de om.

Francesca, oricît era ea de tînără, ieșea în oraș singură ca o doamnă, în echipajul bunicului ei. Lumea o accepta așa cum este și făcea chiar un merit din originalitatea ei capricioasă și îndrăzneată.

Lumea e bucuroasă să aplaude cusururile celor fericiți, chiar dacă își ia revanșa împotriva virtuților celor nenorociți.

Francesca era socotită pe bună dreptate ca fiind una din cele mai bogate moștenitoare din Paris. Avea deci dreptul să fie excentrică ! Ar fi avut și dreptul de a fi semeată, dar, Dumnezeu e martor, nici nu se gîndea să se folosească de acest privilegiu !

Avea o fire nechibzuită, dar o inimă de aur. Te mirai uneori de melancolia care îi adumbrea cîteodată farmecul surîsului, dat fiind că în jurul ei nu existau decît motive de bucurie.

Era însă și mai frumoasă atunci cînd era tristă. Și nu apăsarea vreunui secret o făcea să-și plece fruntea visătoare. Tineretele fete au adeseori presentimente curioase la vîrsta cînd copilul se transformă în femeie.

Ea nu avea nici un secret. Urma să devină contesă fără să-și schimbe numele, prin căsătoria cu vărul ei, contele Corona, cavaler strălucit, pe care credea că-l iubește. Pentru ea, totul în viață se arăta în culori trandafirii. Ar fi fost o nebunie să plîngi fie pentru prezentul, fie pentru viitorul ei.

N-avea decît un singur dușman, pe acel domn Lecoq, căruia colonelul îi zicea Frăție. Dar ce puteau să-i facă toanele pline de ură ale unui subaltern ?

Datorită ei, ușile palatului Bozzo se deschiseseră pentru Vincent Carpentier. La fel cum Irène îi ajuta pe alții din punga fratelui ei Reynier. Într-o zi, cînd domnișoara Fanchette, fiind dispusă să îndeplinească acte de binefacere, colinda mansardele în loc să meargă la pădure să se plimbe, o întîlnise pe Irène la căpătîiul unei biete bătrîne din strada Saint-Dominique du Gros-Caillou. Irène, ca o mică Scufiță Roșie, tocmai aducea biete sale vecine o ulcică de mîncare și o pîinișoară.

Impresiile Francescăi fură spontane ca fulgerul. Nici-odată nu mai văzuse o fetiță atît de drăgălașă. Biata vecină căpătă patru sau cinci monezi de aur dintr-o dată, și domnișoara Francesca o luă pe Irène în brațe, sorbind-o din sărutări în timp ce o conducea acasă. Aici lînu să urce cele trei etaje, strînse mîna lui Reynier, dojenindu-l totuși că e prea frumos pentru un băiat, și se jură că Vincent Carpentier nu va rămîne zidar, ci va redeveni arhitect.

— Bunicul nu-mi refuză nimic, și tot ce vrea el se realizează.

Amîndouă aceste afirmații erau exacte. Chiar a doua zi, Carpentier fu prezentat colonelului Bozzo, care îi puse cîteva întrebări, păru mișcat de nenorocirea lui și-i făgădui să-l ajute ca să-și recapete poziția pierdută. Am văzut rezultatul acestei făgăduințe.

În această dimineață, Fanchette era o vestitoare de forieire. Irène își și mîngîia rochia frumoasă din lînă merinos de culoare gris-perle, mantoul la fel și pălăriuța cu flori, pe care Fanchette i le adusese în dar.

Fanchette o îmbracă chiar ea pe Irène, și cu cîtă bucurie !

Irène i se agăţase de gît şi zîmbea fericită către Reynier, căruia îi dăduseră lacrimile.

Dar dintre toţi trei, tot Fanchette era cea mai fericită. Ea ciocăni la uşa lui Vincent, strigîndu-i :

— Haide, domnule Carpentier, scoală-te, eşti un le-neş ! Norocul vine dormind, ăsta-i lucru cunoscut, dar trebuie măcar să te deştepti ca să-l primeşti.

Vincent dormise greu, aşa cum se întîmplă atunci cînd chinurile morale se adaugă oboselii fizice. Somnul îl cuprinsese în toiul calculelor sale fără sfîrşit, care se transformaseră pe nesimţite într-un vis greoi şi bolnăvicios. Se sculă, rupt de oboseală, dar căutînd încă, cu încăpăţinare febrilă, rezolvarea problemei pusă de evenimen-tele din noaptea trecută.

Tonul Fanchettei, atît de blind totuşi, îl răni la înce-put, fiindcă îi dădu impresia unui fel de complicitate. Era nemulţumit de el însuşi şi îngrijorat ; îşi zicea :

— Există oare pe lumea asta vreo scuză pentru faptul de a te fi lăsat legat la ochi ? Mi-am vîndut clarviziunea. Mai pot fi oare un om cinstit ?

Dar de îndată ce deschise uşa, surîsul molipsitor al Fanchettei pătrunse în el, aşa cum o rază de soare îm-prăştie coşmarul nopţii. În gestul Fanchettei nu se putea ascunde nimic altceva decît graţie şi bunătate. Era atît de fericită cînd putea să facă binele !

— Domnule Vincent — zise ea — eşti palid ca şi cum ai fi dansat toată noaptea. Nu ştiu ce i-ai făcut bunicu-lui, dar e cucerit de dumneata pînă peste cap. Azi-dimi-neată pe la nouă, a venit în camera mea să-mi vorbească de Irène şi de Reynier ai dumitale. Vom merge la pen-sion, la colegiu. Vreau să văd totul cu ochii mei, să-mi satisfac astfel dorinţa de a juca rolul de mamă.

— Vrei să mergi la pension, Irène ? întrebă Carpen-tier pe un ton în care se simţea o uşoară amărăciune.

— Irène, vrei să ne părăseşti ? adăugă Reynier.

Copila se smuci din braţele Fanchettei. Privirea ei, atît de bucuroasă pînă atunci, deveni sălbatică.

— Domnişoară Francesca — adăugă Vincent — aici eram săraci, dar eram fericiţi.

— Dumneata crezi că mie îmi plăcea să învăţ cînd eram mică ? strigă Fanchette. Gata, s-a hotărît ! Irène

va merge fie la minăstire, fie la pension, mi-e totuna ; va merge acolo unde poate primi o educație bună și frumoasă, iar dacă Reynier se opune înseamnă că nu o iubește, asta e !

Și-i întinse mîna lui Reynier, care i-o sărută fără să răspundă nimic.

— Eram fericiți aici — repetă Vincent, a cărui privire se roti prin camera sărăcăcioasă. Cine știe încotro ne îndreptăm ?

Se afla în prada unei emoții mai puternice și mai dureroase chiar decît ar fi justificat-o împrejurarea prin care trecea.

— Iar dacă Irène nu vrea să meargă la pension — continuă Fanchette — înseamnă că nu-și iubește nici tatăl, nici fratele.

Fetița se aruncă în brațele lui Vincent. Reynier zise :

— Învață atît de bine și de repede ! Adeseori am visat că va avea o educație de adevărată domnișoară...

— Spune, vrei ? îngăimă Vincent în sărutarea pe care o dădu fiicei sale.

Fetița răspunse cu ochii fixați asupra lui Reynier :

— Da, tată, numai dacă vreți și voi amîndoi.

Urmă o tăcere, în timpul căreia domnișoara Fanchette se așeză la capătul patului, încruntînd din sprîncene ca să nu izbucnească în plîns.

— Care dintre voi trei e cel mai puțin înțelept ? rosti ea.

— Eu sînt acela — răspunse Carpentier. Ar fi trebuit să te primim aici ca pe un înger salvator, domnișoară Francesca. Eu știu ce zace în mine. Dacă bunicul dumitale mă va ridica în șa, fiica mea va fi bogată, răspund de asta. Și trebuie să fie crescută în consecință. De altfel, chiar Reynier al nostru, cine poate spune pînă unde se va înălța ? Și soția unui mare artist nu trebuie să fie o oarecare...

— Așadar — strigă Fanchette, care încerca să glumească, deși era năpădită de duioșie — acești doi îngerași au fost logodiți încă din leagăn, ca un prințisor și o prințesă.

O luă pe Irène, a cărei copilăroasă mîndrie se revoltă împotriva acestei glume, și o așeză cu sila pe genunchi, spunînd :

— Să știi, iubito, că niciodată n-a existat vreun prinț sau vreo prințesă mai drăgălași ca voi. Nu te supăra.

— În ceea ce mă privește — zise încet Reynier — nu iubesc inteligența, frumusețea sau cultura ei, ci pe ea însăși și numai pe ea ! Nu voi avea decît o singură dragoste în viața mea.

Ochii Francescăi străluciră, apoi se lăsară în jos. Și ea avea un logodnic, al cărui chip îi trecu prin fața ochilor, repede ca un fulger. Gîndi : „Dacă aceasta este dragostea, atunci știu cu siguranță că nu sînt iubită“.

— Dar tu — murmură apoi la urechea Irènei — tu îți dai seama ce e în inima ta ?

— Eu — răspunse mititica — vreau să muncesc, să fiu instruită, ca să-l pot face cît mai fericit.

— Atunci, la drum ! hotărî domnișoara Fanchette. Sînteți niște oameni nostimi. Mă simt mîndră, ca și cum aș fi reușit într-o misiune.

Carpentier își îmbrăcase redingota. Oferi brațul Francescăi, pentru a o ajuta să coboare scara. Irène și Reynier veneau în urma lor, ținîndu-se de mîna. Cei doi copii erau serioși și tăcuți.

Carpentier îi zise Fanchettei :

— Domnișoară, îți cer iertare că nu mi-am exprimat îndeajuns recunoștința...

Francesca îl opri cu un gest.

— Vei vorbi despre aceasta cu bunicul meu — zise ea. Vrei să fiu sinceră ? Am impresia că te gîndești la persoana dumitale aproape tot atît de mult ca și la cei doi copii.

— Voi rămîne singur, mă știu eu — răspunse Vincent cu glas moale. Cînd sînt singur, mă copleșesc gîndurile.

— Cred că pentru visurile dumitale îți va rămîne mai puțin timp decît îți închipui — replică Fanchette rîzînd. Bunicuțul vrea să fii numai al lui. Ce-ați făcut amîndoi noaptea trecută ? E secret ?

Și cum Vincent șovăia să răspundă, ea adăugă :

— Casa noastră e căptușită de taine. Ai un pension preferat pentru Irène ?

— Acela în care a fost crescută și soția mea, în strada Picpus. Ea rămăsese prietenă cu bunele călugărițe care îi ținuseră loc de mamă.

— E bine. Urcați, copii !

— De altfel — continuă Vincent în timp ce Reynier și Irène se așezau în caleașcă — vom vedea cum stau lucrurile înainte de a ne angaja...

— Voința bunicului — îl întrerupse Fanchette — este ca totul să se aranjeze chiar în dimineața aceasta.

— Chiar în dimineața aceasta ! repetă Carpentier. Dar este imposibil. Trusoul... Există anumite preparative...

— Te înșeli — îl întrerupse tînăra fată încă o dată. Cu numele colonelului Bozzo-Corona, toate se aranjează ca prin minune.

Într-adevăr, după o oră părăsiră casa din strada Picpus, unde Irène, copleșită de mîngîieri, rămase în grija bunelor călugărițe, care își mai aminteau bine de mama ei. Datorită Fanchettei, despărțirea nu fu prea dureroasă. Reynier își ascunse fața, ca să poată plînge. La ieșire, îi zise lui Vincent :

— Tată, o vei putea revedea oricînd vei voi, eu însă nu. Dacă mi se oferă posibilitatea să studiez după aptitudinile mele, atunci nu vreau să aleg altă școală decît Roma.

— Bravo ! strigă Fanchette. Iată ce numesc eu a vorbi înțelept !

Vincent înclină capul. Reynier îi luă amîndouă mîinile, le duse la pieptul său și spuse :

— Tată dragă, dacă voi avea marea fericire să fiu iubit de ea, va trebui ori să mor la datorie, ori să-i pun la picioare gloria o dată cu averea.

Vincent Carpentier îl strînse la pieptul său în tăcere, în timp ce Francesca porunca vizitiului să-i ducă repede în strada Thérèse. Trebuia să fie consultat și colonelul asupra acestui nou proiect, întrucît el depășea împuternicirea dată Fanchettei.

Colonelul se arată încîntător.

— Mititica va fi tratată la pension ca o prințesă — spuse el — și-i voi da tînărului scrisori de recomandare, care îi vor asigura acolo situația unui fiu de rege. Draga mea, pentru că te interesezi de soarta acestor

bieți oameni, vreau ca totul să se schimbe în jurul lor, ca și cum o zîină bună ar fi intrat în cocioaba lor prin hornul vetrei.

În timp ce Fanchette îi mulțumea cu însuflețire, el adăugă :

— Îmi place ca lucrurile să meargă ca după o baghetă. Cheltuiește cît vrei. Băiatul să aibă un trusou ca lumea, în cuferele lui noi, și locul în poștalion să-i fie reținut pentru diseară. Hai, comoara mea, grăbește-te, că de-abia mai ai timpul necesar !

Pe drept cuvînt, acest bătrîn, căruia nimic nu-i stătea în cale, putea să vorbească de zîne și baghete magice. Reynier plecă spre Marsilia chiar cu diligența de seară, avînd scrisori de recomandatie către cele mai influente personalități din Statul papal.

Reynier era cuprins de înfrigurarea primei aventuri. În momentul despărțirii, Vincent fu cel mai trist. La reîntoarcerea spre casă îi era inima atît de strînsă, încît de-abia o auzi pe Francesca spunîndu-i :

— Cînd bunicul e darnic cu cineva, acela trebuie să bage bine de seamă unde calcă. Dumneata ai și stîrnit multe invidii, iar invidioșii nu dorm niciodată. Fe-rește-te !

La aceeași oră ca în ajun, și cu același lux de prevederi, Vincent Carpentier fu condus la locul necunoscut unde urma să-și îndeplinească de acum înainte sarcina lui de fiecare noapte.

— Să lucrăm cu stăruință, prietene — îi zise vesel colonelul, după ce se instalară în camera îmbrăcată în alb. Va trebui să fii mulțumit de tine, după cum sper că ești și tu mulțumit de mine. Cei doi copii fiind acum aranjați, iată-te în întregime la dispoziția mea. Dacă nu vei săvîrși păcatul mamei noastre Eva de a culege tocmai fructul oprit, vei deveni capul puternic al unei familii fericite.

Cînd bătu ora trei, lucrul încetă. Se urcară în trăsură și, după cîteva minute de drum, se produse o oprire, în timpul căreia glasul din noaptea trecută întrebă :

— Aveți ceva de declarat ?

Numai că, pe măsură ce reprezentațiile unei comedii se repetă, punerea în scenă se îmbunătățește. De data

aceasta, cînd coborîra din trăsură, vizitiul nu mai zise „mulțumesc“ după ce-și primi bacșișul.

Ca și prima oară, colonelul desfăcu el însuși legătura de pe ochii lui Carpentier, care fu foarte mirat că se găsește în mijlocul unor clădiri neterminate dintr-o stradă pe care nu o putea recunoaște.

— Acesta e noul tău cartier, pisoarele — zise colonelul. Excelent pentru un arhitect ! Dă-mi brațul !

După cîțiva pași, ajunseră în fața unei căsuțe noi, la poarta căreia aștepta faimosul cupeu condus de Giovan-Battista.

— Sună — mai zise colonelul — ți-am angajat aici o comoară de valet, pe Roblot ; l-am stilat chiar eu, dar îl poți schimba dacă vrei ; nu trebuie să te sfiești de asta. E casa ta, în așteptarea a ceva mai bun. Noapte bună, pisoarele. Pe mîine !

Vincent, primit de valetul său model, întrebă imediat de camera de culcare. Refuză serviciile lui Roblot și se trînti într-un fotoliu la gura sobei. Nici nu-și aruncă măcar privirea tristă prin încăperea nouă și frumos mobilată.

Pendula bătu de mai multe ori înainte ca el să se gîndească să meargă la culcare.

— E o idee ciudată — murmură el în cele din urmă — dar am presimțirea unui pericol de moarte. Irène și Reynier m-ar fi oprit poate ; dar nu-i mai am acum lîngă mine, sînt singur. Omul acesta n-a făcut de loc bine că m-a lăsat singur !

VIII

SALONUL CONTESEI

Trebuie să credem că acel personaj politic sau acel altcineva care trebuia să-și pună la adăpost capul propriu în ascunzătoarea săpată de Vincent Carpentier, sub supravegherea colonelului, nu era prea grăbit să o facă și că putea să mai aștepte, deoarece se scurseseră trei

luni întregi de la începerea lucrării, timp din care cel puțin jumătate fusese întrebuințat cu finisarea, pentru a scoate din ea o adevărată bijuterie.

Scobitura avea, după măsurile date chiar de către colonel, doi metri în lățime, trei metri în lungime și șapte picioare în înălțime. Grosimea zidului fusese păstrată atât de bine, încât peretele exterior, cel care „dădea spre cîmpie“, ca să ne folosim chiar de expresia bătrînului, rămăsese încă destul de solid și suna a plin sub loviturile de ciocan. Forma generală era cubică, iar zidăria fusese acoperită cu un strat de stuc, oferind posibilitatea unei perfecte lustruiri.

Colonelul, ca un copil care își îndreaptă atenția asupra unei jucării preferate, dorise în plus ornamente de un gust ales, asupra cărora se sfătuisse pe indelete cu confidentul său.

Așa îl numea el pe Carpentier, căruia nu-i făcuse totuși niciodată vreo mărturisire, ci, dimpotrivă, se silise să-l deruteze prin mii de sugestii încurcate și amestecate ca firele unui scul cu care s-au jucat pisicile. Arhitectul lucra cînd pentru „fiica de regi“, de aceea pereții aveau acea dulce culoare trandafirie care trebuia să încînte ochii unei prințese, cînd pentru nefericitul de Ludovic al XVII-lea, victimă scăpată din atîtea dezastre, care trebuia să-și găsească aici un adăpost sigur. Alteori era vorba de documente a căror importanță era de neprețuit și care trebuiau puse la adăpost de curiozitatea vreunui cercetător înverșunat.

Dar Vincent nu se lăsa înșelat. Mica sobă de faianță, pe care colonelul pusese să o încastreze în zid pentru a încălzi prizonierul, nu-l înșela de loc pe Vincent. Chiar din prima seară, el văzuse în ochii bătrînului acea lucire galbenă, lucirea aurului care dă pe față patima adîncă a avarului. În zadar se ascund ei, se prefac sau vor să inducă în eroare, aurul îi trădează ca o trăsătură de neșters a fizionomiei lor sau ca un miros permanent.

Vincent, lucrătorul indiferent, care participase postînd la strania orgie a bătrînului, el, Vincent, îi ghicise patima egoistă, patima nesățioasă.

Întotdeauna, îndrăgostitul dorește să-și împodobească alcovul ca pe un altar. Acest om bătrîn era un îndră-

gostit, fremătînd de dorințe, excitat de voluptăți, care își grăbea pasul șovăitor pînă la alcovul nupțial.

Această destrăbălare a unui trup în ruină e tare îndrjită. Cînd toate celelalte desfriuri devin imposibile, beția aurului, pentru aur, rămîne întreagă, și crește, se exaltează pînă la extaz. Se spune că în culmea acestor plăceri sordide se naște și crește speranța, speranța nesăbuită de a păstra comoara numai pentru sine, chiar și dincolo de mormînt.

O comoară ! De bună seamă că ascunzătoarea aștepta o comoară ! Vincent era sigur de asta. Nimic pe lume nu i-ar fi putut-o scoate din cap.

Cum nu i se încredințase spre păstrare nici un secret, ba, dimpotrivă, se întrebuițaseră toate mijloacele ca să-i îndepărteze imaginația de adevăr, el rămînea liber să cerceteze.

Și cerceta.

Nu în mod activ, căci dărnicia cu care îl copleșea bătrînul îi dădea muștrări de conștiință, ci în mod teoretic, platonice, dacă se poate spune, servindu-se fără încetare de aritmetica capricioasă a calculului probabilităților.

În lumea noastră există mai mulți oameni decît s-ar crede deprinși cu această scrimă a gîndirii și care, avînd aerul că merg la împlinire, merg drept înainte, conduși de rezultanta unor operații algebrice, așa cum fac marinarii pentru a-și trasa drumul printre tainele oceanului.

Cîmpul vieții omenești este mai întins decît marea și mai necunoscut. Știința de care vă vorbesc se mlădiază și dă formă inducției, pentru a o transforma într-un soi de busolă, destinată să-l călăuzească pe călător printre întunecimile vieții.

Cîteodată se ivește un om, în aparență mediocru, care crește brusc ca o ciupercă ; puteți fi siguri că el și-a procurat o asemenea busolă.

Vincent Carpentier făcea parte din acele ființe singulare care gîndesc, socotesc și compară. Avea în el destule resurse ca să-și construiască un asemenea compas intelectual, misterios și puternic ca o vrăjitoare. Înainte chiar ca voința să-i fi fost complice, spiritul de investi-

gație se și deșteptase în el. Cerceta, în timp ce-și zicea : „Nu vreau să cercetez“, și continua să se mintă astfel, când poate că și aflase.

Avea un caracter curios. Colonelul, cu toate amabilitățile pe care i le arăta, îi inspira o neîncredere de neînvinș, pe care o privea ca un presentiment. Într-adevăr, se întâmplă de multe ori ca uneltele vii întrebuințate la lucrări de genul celei pe care o executa Vincent să fie suprimate o dată cu terminarea lucrării.

Vincent credea în aceasta.

Calculatorii de probabilități nu lasă niciodată la o parte un fapt oarecare, numai pentru că e romantic sau poate neverosimil din punctul de vedere al mediei moravurilor sau al părerilor obișnuite.

Și au dreptate.

Tocmai fiindcă au slujit pe acest idol năîng, care e aparența adevărului, judecătorii au ajuns să facă justiția oarbă.

Vincent își spusese în mod foarte serios încă de la început :

— S-ar putea să fiu asasinat.

Își păstrase această idee, cu toată suma de informații culese, toate favorabile colonelului Bozzo și anturajului său.

Favorabile este puțin spus : era ca un imn cântat de glasul public în jurul venerabilului bătrîn. Vincent nu era contra unor asemenea cîntări, dar se îndărătnicea să vadă o amenințare deasupra capului său.

S-ar putea oare spune că trebuia să se simtă recunoscător pentru noua bunăstare pe care i-o adusesese întîlnirea cu colonelul ? Da și nu. Între ei doi exista un pact. Vincent lucra, colonelul plătea. Nivelul ridicat al salariului dovedea importanța lucrării.

Dar în afară de persoana lui, pentru Vincent mai exista și altceva. Din trei în trei săptămîni primea scrisori entuziaste : Reynier era fericit ; Reynier simțea că-i cresc aripi, botezul artei îi crea o nouă viață, binecuvînta pe Dumnezeu și pe oameni în beția tinereii sale cuceriri.

Dar Irène ? Oh, Irène plîngea de bucurie citind scrisorile lui Reynier. La rîndul ei, simțea că renaște pe

măsură ce-și îmbogățea mintea cu noi cunoștințe. Învăța cu un zel nemaipomenit și maicile de la mănăstire spuneau că e „un element excepțional“.

Iată de ce Vincent trebuia să fie totuși recunoscător. Cei doi copii erau însăși inima lui. Iar pentru Francesca Corona avea o profundă afecțiune, fiindcă Francesca îi iubea pe cei doi copii.

În clipele când făcea bilanțul speranțelor și temerilor sale, își zicea bucuros : „Pentru ei nu e nici un pericol ; am primit să fie despărțiți de mine, pentru a-i vedea în afară de orice amenințare. Și bine am făcut, chiar dacă temerile mele ar fi neîntemeiate. Ce contează restul, dacă prin aceasta am asigurat fericirea lor ?“

Era o noapte de iarnă, în luna ianuarie 1835, când colonelul Bozzo și lucrătorul său se întâlneau pentru ultima oară în camera îmbrăcată în alb, unde soba duduia cu toată puterea în spatele perdelelor.

Lucrarea era terminată.

Colonelul își trase fotoliul în interiorul ascunzătorii și așeză o lampă pe un fel de etajeră ieșită în afară, menită să înlocuiască mesele și consolele, iar Vincent primi felicitările bătrînului, care contempla cu o dulce satisfacție această cutie trandafirie cu pereții luminoși.

— E un loc plăcut — murmură el. Îți face chiar poftă să fii proscris. Apoi, fixîndu-și asupra lui Carpentier ochii cu clipiri dese și cu pleoape grele, adăugă : Ei ! Sculă prețioasă ! Să știi că țin mult la tine. Alunecaseși pe o treaptă de unde nu te mai puteai ridica singur. Voi învîrți roata ca să te înalț cu două sau trei trepte mai sus decît ai fost vreodată. Vei redeveni un domn, prietene, așa te vreau, un domn adevărat !

— M-ai plătit pînă acum cu prisosință — murmură Vincent, care încercă să surîdă.

— Crezi oare cu adevărat ceea ce spui ? făcu colonelul coborînd și mai mult pleoapele. Eu nu cred nici un cuvînt. Ești un tovarăș ciudat și mult aș da să știu tot ce ți-a trecut prin cap de trei luni încoace.

Se opri. Vincent rămase liniștit.

— Ai cam pălit — reluă colonelul — dar nu prea tare. Ai vizitat vreodată, din curiozitate, criptele Băncii ?

— Nu, niciodată — răspunse Vincent.

— E interesant de văzut. Dacă ar putea fi vizitate duminica, ar fi înghesuială mai mare decât la Luvru. Îți dai tu seama că, dacă s-ar stivui bine, cum se spune în termeni marinărești, s-ar putea îngrămădi aici tot ceea ce conțin criptele Băncii ?

Printre genele albe ale pleoapelor sale se strecura o privire tăioasă.

Carpentier păstra tăcerea.

— Acum să vorbim serios — reluă brusc bătrînul — ce gîndești și ce nu gîndești mă interesează prea puțin. Nu știi unde ne aflăm, de asta sînt sigur ; și nu o vei ști niciodată. Vizitiul care ne-a slujit de trei luni încoace va părăsi Franța peste cîteva ore. Peste cel mult opt zile, vechile lambriuri ale acestei camere vor fi repuse la locul lor, dacă nu cumva voi pune tapete de hîrtie sau voi acoperi pereții cu tapițerii de Gobelins. Pas de caută ! Nici dracul în persoană nu s-ar mai putea descurca. Ia lampa acum, cocoșelule.

Se ridică și ieși primul din ascunzătoare. Vincent îl urmă. Blocul de piatră prins în țîțini, care servea ca ușa și a cărui instalare luase cîteva săptămîni de lucru intens, fu împins cu băgare de seamă, iar broasca nouă scoase un sunet sec. Ca prin minune, gaura dispăruse.

Colonelul plimbă lampa în lungul liniilor de îmbinare a lespezilor, apoi, cu pumnul său tremurînd, lovi piatra, care rămase tăcută.

— E frumos — repetă el — frumos, frumos. Nu mai am decât s-o acopăr cu puțină lemnărie sau cu puțină tapițerie și, să mă mănînce gaia dacă se mai poate bănuie ceva ! Chiar tu însuși nu ai mai înțelege nimic la o adică. Drace ! Ești un băiat drăguț, hai să ne îmbrățișăm ! Te numesc arhitectul meu permanent. Îmi vei construi un palat pentru Fanchette și soțul ei. Pentru avansuri îți deschid un credit la I. B. Schwartz și Compania, bancherul meu. Acum întoarce-te ca să te scutur ; încă nu e tîrziu, în noaptea asta vom ieși în lume.

Într-adevăr, ora era mai puțin înaintată ca de obicei. Astăzi nu se făcuse decât un fel de „recepție“ a lucrării terminate.

Legătura fu pusă pentru ultima dată peste ochii lui Vincent, care încerca în zadar să-și ascundă emoția.

— Astă-seară ești cam bizar ! făcu bătrînul cu bonomia-i ironică. S-ar părea că regreti ultimele noastre seri, petrecute în doi. Asta nu mă miră, fiule, fiindcă întotdeauna mi-am atras simpatia celor din preajmă. Dar fii pe pace, ne vom revedea destul de des. Interesul meu este să te am fără încetare sub ochi.

În locul trăsorii de piață, parcurseră cu toată viteza traseul obișnuit într-o trăsură de casă. O voce necunoscută, cu un ușor accent italian, adresă întrebarea regulamentară :

— Aveți ceva de declarat ?

Puțin timp înainte de a ajunge, colonelul îi desfăcu legătura de la ochi, zicînd :

— Iată o cîrpă care merită să iasă la pensie ; nu ne va mai servi de aici încolo.

— Poarta, vă rog ! strigă o voce groasă, care, desigur, de data asta nu mai era aceea a agentului de la barieră.

Un portal se deschise larg, și trăsura intră într-o curte spațioasă. Colonelul, sprijinit de brațul lui Vincent, urcă treptele unui peron larg, apoi o scară somptuoasă.

— Anunță pe domnul Carpentier și pe colonelul Bozzo-Corona — se adresă el valetului care le ieși înainte.

În salonul mobilat cu un lux sever se aflau douăsprezece persoane, care nu numai că se ridicară, dar veniră toate în întîmpinarea bătrînului, acesta arătîndu-se cît se poate de amabil și de simplu față de adîncul respect ce i se purta.

— Bunii mei prieteni — zise el — iată-l pe arhitectul dumneavoastră. Trebuie ca pînă într-un an să-i creați cea mai înaltă poziție printre arhitecții din Paris.

Toate mîinile se întinseră spre Vincent, amețit de această primire neașteptată.

— Omule — reluă colonelul — te afli aici în casa contesei Marguerite du Bréhut de Clare, clienta ta. Iată-i și pe ceilalți clienți ai tăi, care se numesc : baronul de Schwartz, contele Corona, doctorul Samuel, Prințul, pentru care se poate să fi lucrat în toată această vreme, domnul Lecoq de la Périère etc. Te afli într-o companie cît se poate de bună.

— Și toți cîți sîntem aici — adăugă frumoasa contesă Marguerite de Clare — vrem să îndeplinim dorința venerabilului nostru prieten. Domnul Carpentier se poate bizui pe noi.

Înainte de a părăsi palatul Clare, Vincent și tratase mai multe afaceri importante, iar bancherul I. B. Schwartz, dînd urmare promisiunii făcute, îi deschisese un credit. Însă persoana frumoasei contese de Clare îi atrăsese în mod special luarea aminte. Își spunea : „Cred că am mai văzut-o undeva“.

Plecă împreună cu colonelul, într-o stare asemănătoare cu beția. Acesta îi vorbi :

— Prietene, trăiești un vis frumos, dar să știi că există întotdeauna o oarecare primejdie în țara minunilor. Dacă vei fi înțelept, bunăstarea ta este temeinică și pentru totdeauna asigurată. Totul îți va reuși, copiii tăi vor fi bogați și fericiți ca și tine. Dacă însă, dimpotrivă, îți vei reaminti la timp nepotrivit despre lucruri a căror uitare ți-a fost stăruitor recomandată, dacă vei privi indiscret înspre partea unde a fost trasă perdeaua, va fi cu atît mai rău pentru tine, amice. Adam și Eva au fost alungați din rai pentru un singur măr. Toți sîntem muritori. Și acum, noapte bună !

IX

MAICA MARIA CEA BUNĂ

Au trecut de atunci aproape șase ani și sîntem în luna august 1841.

Parisul s-a schimbat mult în ultima vreme, dar strada Picpus, această lungă cale tristă, mărginită de așezăminte religioase și de cocicabe, a rămas aceeași. În afară de două sau trei așezăminte de binefacere, întemeiate în timpul domniei lui Napoleon al III-lea, totul este vechi în acest cartier umed, stăpînit de o veșnică tăcere, de maghernițe, de palate și de mînaștiri.

La vreo cinci sute de pași de locul pe unde trece astăzi bulevardul Mazas, urcînd spre bariera Tronului, pensionul călugărițelor de la Mînăstirea Crucii își adăpostea clădirile monumentale în spatele unui zid mare și urît, ca de închisoare, care nu lăsa să se bănuiască nimic din ceea ce a fost vechiul palat al familiei Malestroit din Bretania — *marchizii bogați*, cum li se spunea pe vremea cînd Ludovic al XV-lea era copil — nici din minunatele și vastele grădini ce-și întindeau boschetele seculare pînă în strada Reuilly.

Așa era obiceiul altădată. Luxul își avea și el decența lui și rareori se arăta în goliciunea sa. În zilele noastre însă, el se cațără pe pietrele de hotar spre a-și sumete cămașa.

Atunci cînd întrebuițăm cuvîntul lux, ne referim bineînțeles la trecut : călugărițele de la Mînăstirea Crucii nu păstrasera nimic din somptuosul mobilier al palatului Malestroit. La ele, totul se reducea la o simplitate severă, în afară de împrejurările deosebite, cînd revărsarea hototelor, a ghirlandelor și a tapetelor le făcea să-și piardă capul chiar și pe cele mai severe conducătoare de pension.

Se apropia una dintre aceste împrejurări : era ajunul distribuirii premiilor. Curtea, plină cu bănci așezate în amfiteatru, era pe punctul de a-și primi *velum*-ul sărbătoresc, iar stîlpii de brad erau îmbrăcați în pînză albă, peste care urmau să se incolăcească panglici de hîrtie verde.

Era ora unu după-amiază. Tocmai se terminase masa de prînz și, în partea de grădină rezervată recreațiilor, se auzea vesela larmă a fetițelor devenite mai vioaie la apropierea vacanței. Cîteva capete curioase se arătară pe la geamurile dinspre curte, și toate exprimau cea mai sinceră admirație față de pregătirile de serbare.

Pentru această ocazie, pensionul făcuse mari cheltuieli. Un arhitect la modă, tatăl celei mai strălucite eleve din mînăstire, binevoise să dea cîteva sfaturi, așa că sala improvizată făgăduia să fie încîntătoare. De altfel, arhitectul avea tot interesul ca serbarea să fie cît mai reușită, deoarece fiica lui urma să primească mai multe premii pentru învățătură.

Eleva favorită se numea Irène, iar arhitectul la modă era prietenul nostru Vincent Carpentier, care între timp fusese, fără îndoială, prudent, întrucît nici o catastrofă misterioasă nu se ivise în calea fericirii sale. Dimpotrivă, totul îi reuşise din plin.

Ne-ar fi fost chiar greu să-l recunoaştem în clipa cînd, coborît din cupeul său de model englezesc şi corect înhămat, intra în vestibulul mînaştirii, unde două din bunele mame îl luară în primire, ca să discute cu dînsul despre trofee, pilaştri, arcade de verdeată şi jocuri de lumini. De la distanţa de cincisprezece paşi, părea chiar mai tînăr ca altădată.

Există în permanenţă la Paris doi sau trei croitori de geniu, care ştiu să dea supleţe stofelor lor, înmuindu-le în fîntîna tinereţii. Există, de asemenea, anumite împrejurări care-l gîrbovesc pe om, după cum altele au efectele unui corset cu balene care-l susţin şi îl îndreaptă.

Vincent avea acum autoritate în ţinută şi chiar o anumită eleganţă : mă refer la aceea pe care o conferă *arta industrială* şi la acel sol de strălucire pe care îl dă monedei cursul.

Pavajul străzii este astăzi plin de asemenea eleganţe ; ele stînjenesc chiar circulaţia pe bulevarde. Apar ca o prosperitate obişnuită adusă de succes, de orice natură ar fi el. Poate fi cîştigată chiar şi la ruletă.

De la o distanţă de trei paşi însă, Vincent Carpentier arăta îmbătrînit de-a binelea. Mizeria copleşeşte, dar grijiile averii strînse prin mijloace nepermise irită şi oboresc. Fiziologia zbîrciturilor ar putea constitui subiectul unei cărţi interesante.

Ceea ce se vedea la Vincent, ajuns la apogeul dorinţelor şi covîrşit de favorurile societăţii mondene, era un fel de oboseală agitată şi neliniştită. Veşnic distrat, urmărit de o anumită idee, părea că o parte din el însuşi era totdeauna absentă.

Aceasta este de altfel caracteristica prin excelenţă a fizionomiei pariziene şi vă desfid ca, mergînd de la Opera veche spre cea nouă, să nu întîlniţi de cel puţin cincizeci de ori în drumul dumneavoastră acel surîs vag al oamenilor ale căror gînduri nu mai sînt acasă la ele.

— Unde e fiica mea ? întrebă Vincent, tăind scurt și cam brutal firul convorbirii pe teme decorative cu cele două bune călugărițe. Nu am decît un minut ca s-o îmbrățișez.

— Cît sînteți de ocupat ! răspunse sora Saint-Charles. Ce reputație !

— Atît de solicitat ! adăugă sora Saint-Paul. Ce carieră frumoasă ! Mica noastră Irène nu se joacă destul ; este singura imputare pe care i-o putem face ! Își petrece recreațiile perfecționîndu-se în studiul limbii italiene, conversînd cu buna noastră ajutoare, maica Maria cea Bună, care vine de la Roma și conduce muzica în capela noastră. Uite ! Iată-le împreună la capătul aleii principale. Vă vom conduce pînă acolo.

— Nu — le întrerupse Carpentier, care salută și se depărtă. Le voi ajunge singur din urmă.

Cele două bune călugărițe nu îndrăzniră să insiste, dar vocile lor, unite într-un duet de binecuvîntări, îl urmăriră în timp ce Vincent cobora aleea cu pași grăbiți.

— Irène, eleva noastră, va căpăta astăzi toate premiile — spuneau ele. Ce zi frumoasă, atît pentru ea, cît și pentru dumneavoastră ! Și ce fericită va fi în vacanță !

Aleea era lungă și mărginită de tei bătrîni, al căror frunziș se împreuna deasupra ca o boltă. Pentru moment, Carpentier mergea repede. Le vedea în fața lui pe Irène și pe însoțitoarea ei : o femeie foarte înaltă, îmbrăcată într-o rochie neagră cu pliuri drepte și severe, care nu era totuși uniforma mînăstirii. Dar ele dispărură deodată la o cotitură a aleii și pasul lui Carpentier se încetini involuntar.

— E o poveste stranie — murmură el — dar omul din strada Vrăbiilor seamănă cu acel chip palid pe care Reynier l-a pictat în tabloul său...

După cum se vede, gîndurile lui Vincent nu erau nici la pregătirile pentru distribuirea premiilor, nici la perechea pe care o urmărea de-a lungul marei alei singuratic.

Vom reveni mai departe asupra acestui tablou, în care Reynier pictase un chip palid, și asupra omului din strada Vrăbiilor.

Cam la o sută de pași depărtare de Vincent, femeia aceea înaltă, care nu purta haine de călgăriță, și însoțitoarea ei, Irène, tocmai se așezaseră pe o bancă de piatră ascunsă într-un desiș. Vincent nu putea încă să le zărească din cauza cotiturii aleii.

Maica Maria cea Bună, cum era numită, părea a fi o femeie de vîrstă mijlocie. Trăsăturile sale se distingeau printr-o aleasă, dar rece regularitate. Fruntea și obrajii ei aveau o paloare mată și uniformă. Există multe italiene înzestrate cu asemenea gen de frumusețe clasică, al cărei cusur este tocmai dimensiunea puțin cam exagerată a trăsăturilor. Avea părul tăiat scurt, dar bogat și de un negru ca de cărbune.

Irène număra acum șaisprezece ani. Protectoarea ei, contesa Francesca Corona, îi spunea, în glumă, că e urîță. Și, de fapt, Irène fusese mult mai frumoasă la vîrsta de zece ani; vîrsta de trecere nu o favoriza. Nu mai era copilă, dar nu era încă nici femeie.

Era totuși o ființă încîntătoare. Chiar dacă întîrziase să se formeze, în ea mijeau gingașe făgăduințe de viitor, ce lăsau să se întrevadă toate tainele lor.

Francesca mai spunea :

— Peste doi ani, va fi strălucitoare.

Irène purta uniformă mînaștirii : ceva strîmt, lung și prost croit, parcă anume făcut ca să pună în evidență lipsa de grație a vîrstei ingrate. Dar vîntul de dimineață îi despletise ușor cozile și-i flutura pe la tîmple un val de bucle blonde cu reflexe diafane de mărgăritare.

Maica Maria cea Bună își ridicase vîlul în clipa cînd se așezase pe bancă. Ochii ei negri și mari o învăluiau pe fetiță cu o privire adîncă, dar blîndă.

— Cînd vei fi plecată în vacanță — zise ea pe italienește — n-ai să te mai gîndești la mine.

Irène răspunse tot în italienește :

— Nu vă voi uita niciodată.

Era de fapt o lecție, căci maica Maria cea Bună făcu observații asupra accentului cu care rostise cuvîntul *niciodată* și Irène repetă cuvîntul cu intonație corectată.

Dar mai era și altceva decît o simplă lecție, căci Irène reluă :

— Îmi iubesc tatăl din toată inima, dar dacă ați ști cât de puțin îl văd în timpul vacanței ! Are treburi ce nu-l lasă nici o clipă de răgaz.

— Mi-ai spus odată — murmură călugărița — că tatălul tău era adeseori distrat, ca și cum ar fi fost mereu preocupat de un gând copleșitor.

— Este adevărat, nu știu ce gând îl chinuiește.

Maica oftă.

— Aici accentul trebuie să cadă pe penultima silabă — zise ea, reluându-și rolul de profesoară. Așa e, fiecare din noi își are necazurile sale, și chiar tu mi-ai atras uneori atenția asupra împrăstierii gândurilor mele.

— Este adevărat — repetă fetița, punînd de data aceasta accentul așa cum se cuvenea.

Maica Maria cea Bună aprobă surîzînd, cu un semn din cap.

— Glasul acesta frumos — pronunță ea încet — pare anume făcut ca să vorbească scumpa noastră limbă din Italia. Cînd sînt tristă și distrată, copila mea, înseamnă că gândul meu se îndreaptă fără voie către singura dragoste ce mi-a mai rămas pe lumea asta.

— Tînărul dumneavoastră frate ?

— Julian ! Scumpul meu Julian !

Și, cu un gest plin de patimă, scoase de sub reverul rochiei un medalion pe care îl duse la buze.

Irène întinse mîna, care-i tremura puțin, și primi medalionul. Poate că era o simplă curiozitate copilărească. Privi o clipă miniatura încercuită de o ramă de aur, ce înfățișa un tînăr cu trăsături acviline, al cărui chip avea paloarea fildeşului, sub culoarea de abanos a părului.

— Ce mult semănați ! murmură ea, ridicînd privirile spre Maica Maria cea Bună. Și cât sînteți de palizi amîndoi !

Călugărița zise cu jumătate de glas :

— Îmi seamănă mai ales sufletește : iubește ceea ce iubesc și eu.

Irène îi înapoie medalionul, înroșindu-se.

— Anul acesta — reluă Maria cea Bună, ca pentru a rupe firul convorbirii — nu vei mai fi singură, numai cu tatăl tău. S-a întors și prietenul tău din copilărie.

— Da — răspunse Irène — Reynier s-a întors și sint foarte fericită.

— Vei putea vorbi italienește cu el, căci vine de la Roma.

— Da — făcu din nou Irène, dar ceva mai distrată de astă dată — voi fi bucuroasă să fiu împreună cu Reynier, foarte bucuroasă...

Dar nu termină fraza. Capul îi căzu în piept, gânditor...

Chiar în acea clipă, Vincent apăru la cotitura aleii. Mergea încet și pășea adâncit în gânduri.

Maria cea Bună îl zări prima. Ea își duse repede mîna la voalul cu care își acoperi fața. Dar oricît de rapidă îi fu mișcarea, privirea lui Vincent, rătăcind la întîmplare, i-o luă înainte.

Fu ca o lovitură. Vincent se opri înlemnit. Obrajii i se roșiră deodată.

Maria cea Bună, care se ridicase în picioare, o sărută pe Irène pe frunte și-i zise :

— Iată-l și pe scumpul tău tată, copila mea. Vă las acum împreună.

Apoi îl salută pe Vincent cu o demnitate calmă și se îndepărtă cu pași mari.

X

IRÈNE

Vincent rămase o clipă nemișcat, urmărind-o cu privirea pe Maria cea Bună, care se îndepărta.

Irène se repezi înaintea lui și i se agăță de gît. Fu trezit din gânduri de sărutările fetei, care îi cerceta privirea cu ochii ei mari și mirați.

— Tată, s-ar spune că o cunoști — murmură ea.

Vincent schiță un gest de neliniște, sau de ciudă.

— Așa se pare oare ? spuse el, încercînd să suridă. Dimpotrivă. Credeam că am cunoscut toate figurile de pe aici, dar iată una pe care n-am mai zărit-o niciodată. Asta

m-a mirat, și e un lucru foarte explicabil. E de mult la voi?

— De aproape o lună.

— Am fost de mai multe ori pe aici în ultima lună. Ce atribuții are?

— Oh! răspunse Irène, ca și cum întrebarea ar fi fost nelalocul ei. Ea nu are atribuții. Maria cea Bună și atribuții! Mă faci să râd.

— Atunci, ce funcție are?

— I se spune maica-asistentă. Dar asta nu înseamnă că ar fi în subordinea maicii-starețe; ea nu este subordonată mînăstirii.

În timp ce schimbau aceste prime replici, fizionomia lui Vincent Carpentier exprima un interes destul de viu, totuși preocuparea care părea a nu-l părăsi niciodată puse din nou stăpînire pe el.

— I s-a dat — continuă Irène cu un fel de emfază — camera de oaspeți, aceeași în care doarme maica-stareță generală cînd vine în inspecție de onoare.

— Aha!... făcu Vincent, care își trecu degetele prin bucelele copilei. Știi că arăți foarte bine? Sînt mîndru de tine.

Irène își tuguie răsfățată frumoasele ei buze trandafirii.

— Prima oară cînd i-au vorbit maicile de aici — zise ea — i s-au adresat ca unei regine.

— Aha!... făcu iarăși Vincent.

Se așeză pe banca pe care stătuse pînă atunci Maria cea Bună. Irène se așeză alături de el și continuă pe aceeași temă:

— Bineînțeles că nouă nu ni se fac mărturisiri, dar lucrurile se știu: au venit, de sus, niște ordine. Arhiepiscopia nu era prea mulțumită de acele ordine.

— Există, așadar, ceva mai presus decît Arhiepiscopia? Întrebă Vincent.

— Există Roma.

— Așa e — zise Carpentier, al cărui baston desena o căsuță pe nisipul aleii.

Irène făcu o mutrișoară încîntătoare și murmură:

— Tăicuțule, pe zi ce trece ascuți tot mai puțin ce ți se spune. N-are rost să-ți mai vorbesc.

— Părerea lui Reynier al tău — răspunse Vincent —

este că am cam început să mă ținesc, și Francesca găsește că el nu exagerează prea mult.

La auzul numelui lui Reynier, obrajii fetei se acopără de o nuanță trandafirie.

— N-a mai venit de mult pe aici — rosti ea cu voce înceată.

Tatăl ei îi cuprinse mijlocul cu brațul, în timp ce-i spunea, nu fără emoție :

— El e adevăratul nebun ! Te iubește prea mult ; eu care n-am avut decît o singură dragoste în viața mea, nu știu dacă o iubeam pe Irène a mea, mama ta, așa cum văd că te adoră el.

— Și eu îl iubesc — zine tînăra fată cu un fel de reculegere.

Își lăsase pleoapele în jos. Un vâl de paloare îi înlocui roșeața care îi îmbujorase pînă în clipa aceea chipul.

— Cît ai să fii de frumoasă ! gîndi cu glas tare Carpentier. Ești leită portretul mamei tale. O trase la pieptul lui într-un brusc elan de duiosie și adăugă : Așadar, îți dă lecții de italiană această grozavă Maria cea Bună ?

— Am avut fericirea să-i plac — răspunse Irène — și nu trebuie să glumești cînd vorbești despre ea.

Carpentier șterse cu piciorul desenul căsuței pe care o schițase, se cufundă din nou în gîndurile sale și zise :

— La urma urmei, poate că nu-i decît o simplă asemănare, ca oricare alta...

— Ce asemănare ? întrebă Irène.

— Bun ! făcu el. Iată că acum vorbesc și de unul singur ! Reynier a pictat un afurisit de tablou... Vei vedea că ștregarul ăsta va ajunge un mare pictor.

— Să dea Dumnezeu, tată ; dar ce e cu acea asemănare ?

— Un cap de napolitan — alb și negru — care îmi umblă prin creier și pe care l-am revăzut... Sînt sigur că l-am văzut pînă acum de două ori, dacă socotim și persoana despre care vorbim.

Aceste ultime cuvinte fură pronunțate cu glas scăzut, astfel că Irène nici nu le auzi.

Vincent se șterse cu batista pe frunte, adăugînd :

— Nu găsești că e o căldură înăbușitoare ?

Fără voia ei, Irène îl studia cu privirile.

— Maria cea Bună ! mormăi el. N-are și un nume de familie maica asta ?

— Eu nu îl cunosc, tată.

— La urma urmei, ce mă interesează ? Și nu știi cumva dacă, din întâmplare, n-are vreun frate ?

Fie numai spre a-și păstra cumpătul, fie dintr-o nevoie reală, Carpentier continuă să-și șteargă fruntea. Aceasta îl împiedică să vadă roșeața care coloră subit întregul chip al Irènei, de la rădăcina părului pînă la linia sobră pe care rochia ei de uniformă i-o trasa deasupra pieptului.

— Cum aş putea să știu ? bîigui ea.

— E drept, vorbesc prostii — zise Vincent, ridicîndu-se în picioare. Cum ai putea să știi tu ? Dar ce ai, scumpa mea ? întrebă el, privind-o cu luare-aminte. Ești atît de tulburată !

— Fiindcă vizitele tale devin din ce în ce mai scurte. Tu ai ceva, tată...

Era atît de adevărat, încît Vincent nici nu se gîndi măcar să nege. Se așeză pe bancă. Cît despre Irène, ea își lăsă capul în jos, mirată și rușinată de îndemînarea bruscă cu care dăduse de două ori tîrcoale minciunii. Nu-și aducea aminte să-și fi ascuns vreodată gîndurile. De aceea, inima i se strîngea de durere.

— Scumpa mea — reluă Carpentier încurcat — omul e o biată creatură. Scuza mea este că muncesc numai pentru tine. Aș putea lăsa ca lucrurile să meargă de la sine și să fiu mai fericit ca un rege. Nu am nici o patimă neîngăduită, nici o ambiție interzisă. În jurul meu succesul crește, poate mai mult decît s-ar cuveni față de talentul pe care mi l-a dat Dumnezeu. Sînt sigur că-ți voi asigura ceea ce se numește o „existență îmbelșugată“, iar sufletul meu nici nu dorește altceva. Dar mai e ceva în afară de suflet. O înfrigurare adîncă îmi stăpînește mintea. Într-o zi, absolut din întâmplare, am dat de o enigmă... Dar am vorbit prea mult ! Să nu repeți niciodată asta ! E în joc viața !

— Viața ta ? strigă Irène înspăimîntată.

— Viața noastră a tuturor ! răspunse Vincent, a cărui privire cerceta cu îngrijorare împrejurimile.

Aleea era goală, însă într-un tufiș aflat la cîtiva pași de bancă se auzi un foșnet ușor. Carpentier făcu un gest

ca și cum ar fi vrut să se repeadă într-acolo. Dar se stăpîni și întrebă încet :

— N-am spus nimic, nu-i așa ? Nimic precis.

— Absolut nimic, tată — răspunse Irène, fără a-și ascunde surprinderea. Dar ce ai ? Nu te-am văzut nici-odată așa !

Vincent își ținea într-una ochii ațintiți spre tufiș.

— E vîntul care a mișcat frunzele — zise el. Mulțumește-i lui Dumnezeu că nu știi nimic. De altfel, nici eu însumi nu știu nimic. Și cu atît mai bine ! Asta e salvarea noastră. Neștiința e de aur !

Se ridică pentru a doua oară. Avea un aer rătăcit.

— Iată de ce — murmură el — Reynier nu mai stă cu mine, acasă. I-am pregătit un atelier într-o casă, la etajul doi. Visul meu era să trăim toți trei laolaltă. Tu ești acum mare și te vei întoarce în curînd printre noi...

— Oh, tată ! îl întrerupse Irène, aruncîndu-i-se de gît.

Această exclamație și acest gest puteau să exprime o bucurie foarte mare, totuși pe fața copilei se citea o teamă.

— Nu-ți displace aici ? întrebă Carpentier.

— Toată lumea e așa de bună cu mine !

— Desigur, desigur, dar asta nu te împiedică să oftezi după libertate. Toți sîntem la fel. Ne trecem viața regretînd ceea ce mai înainte doream cu înfocare să se termine mai repede. Va trebui să mai stai aici cel puțin un an, scumpa mea.

— Crezi asta, tată ?

Irène își ținea ochii plecați.

Vincent, care își imagina că susține o cauză foarte grea, îi luă mînuțele gingașe și i le mîngîie cu blîndețe.

— Cel puțin un an — repetă el. Vreau ca Irène a mea să fie pretutindeni cea mai deșteaptă, după cum va fi și cea mai drăgălașă.

— Dacă aceasta e voința ta, tată...

— Fii înțelegătoare ! Acasă te-ai simți cam singură. Acolo nu ne distrăm de dimineața pînă seara, să știi ! Este o casă unde se muncește. Simt că îmbătrînesc și sînt zile cînd mi-e aproape frică să nu mor ca un maniac. Sărutămă. Nu ești supărată pe mine, nu-i așa ?

Irène îi dădu zece sărutări în loc de una, apoi reluară, braț la braț, drumul de înapoiere spre mînăstire.

La jumătatea drumului, Vincent se opri. Neliniștea lui era acum vădită.

— Pe cuvîntul meu — zise el — dar aici sînt arbori la fel ca la Tuileries ! Și întinderea asta ! Bietele noastre grădini sînt de plîns față de aceasta. Pun rămășag că aici nu prea aveți bolnavi !

— Maicile — reluă Irène, a cărei nutrișoară se învioră — consideră aerul sănătos de pe domeniul lor mai bun chiar decît cel de la Nisa.

— Și au dreptate. Trebuie să aibă dreptate. Iată un lucru pe care l-aș fi dorit, să te duc la Nisa sau în Italia. Din nefericire, lucrul nu e posibil. Ascultă, scumpa mea, vrei să fii drăguță, dar știi, drăguță ca un înger ?

Aci ați fi putut zări o speranță în privirea mirată, dar surîzătoare, a fetei.

— Îmi voi da toată silința, tată — răspunse ea.

— Am treburi... o călătorie... în fine, îți închipui și tu că numai o nevoie absolută mă poate constrînge să-ți cer aceasta. Mă bucuram de vacanța ta mai mult decît tine...

Pleoapele Irènei se ridicară, în timp ce ale lui Vincent se coborîră.

— Una sau două săptămîni — urmă el cu greutate — o lună poate...

— Voi rămîne aici atîta timp cît vei dori tu, tată — intrerupse tînăra fată, foarte mișcată. Nu-ți fie de loc teamă să-mi ceri vreun sacrificiu.

— Și n-ai să fii supărată pe mine ? spuse Vincent, mirat și oarecum contrariat.

— Nu-ți cunosc eu inima ?

— Dar dacă asta te va face prea nefericită ?

Irène îl luă de gît. Plîngea și surîdea în același timp.

— Tată, bunul meu tată — zise ea — nu lăsa să treacă prea mult timp fără să vii să mă vezi !

Vincent îi sărută mîinile cu recunoștință și dispăru.

După cîteva minute, Irène o reîntîlnea pe maica Maria cea Bună, nu departe de banca unde se despărțiseră. Maica-asistentă apăruse din spatele tufișului în care Vincent crezuse că aude un zgomot.

Tînăra fată era gravă și plină de reculegere. Cum privirile italienei o interogau, ea răspunse :

— Nu știu dacă am făcut un rău. Mi-ar fi silă de mine, dacă aș ști că am jucat teatru. Am plîns, și tata avea sufletul zdrobit din cauza asta ; puteam oare să-i spun că lacrimile mele erau lacrimi de bucurie ?

— Dar de ce-ai plîns, scumpă copilă ?

— Fiindcă tata mi-a cerut să-mi sacrific vacanța.

O flacără se aprinse în ochii mari de cărbune al italienei, căreia îi scăpară aceste cuvinte :

— Ah, ți-a cerut el asta ? Așadar, vrea să fie singur ? Și adăugă imediat : Și vei rămîne aici, Irène ?

Îi întinse brațele. Tînăra fată se cuibări la pieptul ei și murmură cu vocea schimbată :

— Da, rămîn. Vă iubesc atît de mult, încît sînt fericită să rămîn.

XI

O PERECHE DE MODELE

Reynier era acum un tînăr înalt și frumos, de douăzeci și doi de ani, cu o figură veselă și deschisă, încununată de un păr ondulat. Își avea atelierul în strada Apusului, chiar în fața grilajului lateral al palatului Luxembourg.

Atelierul nu era un palat, nici o catedrală ca acelea ale unor anumiți maestri, dar era totuși spațios, aerisit, cu o lumină excelentă și cu mai puțin praf decît presupun premisele gloriei artistice.

Cunosc o serie de bravi învățăcei, destinați poate să uimească lumea prin succesele lor de mai tîrziu, care s-ar crede dezono-rați dacă nu s-ar arăta cu cîteva zdrențe stacojii în jurul bărbuțelor lor, într-o dezordine tare urîță, chiar dacă aceasta e un semn al artei. În fiecare artist sălășluiește un copil.

Orice ghips de zece centime poate căpăta o valoare neprețuită dacă timpul, fumul și lipsa cîrpei de praf l-au

mînjit cum se cuvine. E de neîncăpuit ce patină se poate obține cu un praf de gunoi de cinci parale !

Reynier nu umbla îmbrăcat ca un notar ; avea ținuta extravagantă a meseriei lui, dar și curățenia celorlalți ; mă refer la cei care nu privesc apa ca o insultă, rezervată numai burghezilor.

Atelierul său avea o înfățișare plăcută și era amenajat cu un remarcabil simț al bunei rînduiei. Viitorul plutea aici plin de surîzătoare făgăduinți.

Am preferat să întrebuintez aceste cuvinte, decît să fac o descriere, căci în prezent nu existau acolo decît cîteva schițe, interesante de privit, dar nedepășind limitele unui talent școlăresc, precum și o duzină de studii pictate la Roma, care nu puteau să fie apreciate decît de ochiul unui cunoscător.

Pe un șevalet destul de mare, tocmai în fundul atelierului, se înălța o ramă acoperită cu o pînză. Un alt șevalet mai mic era așezat pentru lucru și susținea o pînză amplu schițată, reprezentînd lupta lui Diomede cu norul divin¹.

Ideea mitologică a războinicului care o rănește pe zeiță era redată printr-un artificiu original, care unea tradiția școlii clasice cu aspirațiile romantismului. Diomede, ocupînd primul plan și înălțîndu-și statura eroică, ținea încă întins brațul care arunca sulița. Învălmășeala luptei era plasată în fund, voalată pe jumătate de norul care se rupea în două, ca și cum vîrful suliței l-ar fi străpuns producîndu-i o imensă rană, și lăsa să se vadă un corp de femeie neasemuit de frumos, cu sînul atins de fierul lînciei. Capul zeiței Venus, ascuns de norul ce sta să se închidă, nu se vedea.

De o parte, numai mișcare, de cealaltă, numai mister. Era brutalitatea fanfaronului homeric și ocara armei nelegiuite, violînd o capodoperă a zeilor. Părea că din interiorul norului se răspîndea un geamăt divin.

Reynier lucra la desăvîrșirea musculaturii lui Diomede al său, măreț și stupid, ca orice bărbat destul de puternic ca s-o înjunghie pe Venus. Își avea modelul, sau mai bine

¹ Legenda spune că Diomede, fiul lui Tydeu și al Deifylei, luptîndu-se cu Enea în timpul războiului troian, a rănit-o pe Afrodita (asimilată în mitologia română zeiței Venus), care venise să-și apere fiul învăluindu-l într-un nor. (n.r.)

zis modelele sale, căci în general splendorile creației plastice sînt făcute din bucăți și bucățele. Pozau doi bărbați pentru Diomedee, dar ei nu-și puteau oferi decît corpul. Un al treilea trebuia să pozeze pentru capul fiului lui Tydeu.

Erau doi indivizi ciudați, dar care, desigur, nu aduceau nici pe departe cu un semizeu. Unul dintre ei, dezbrăcat de pantaloni, expunînd o superbă pereche de picioare, îi vindea lui Reynier pulpele sale, demne de un Ajax; celălalt, dimpotrivă, păstrîndu-și de bine de rău nădragii, își scosese redingota, vesta și cămașa, pentru a oferi cu chirie bustul său de atlet. Amîndoi păreau să aibă în jurul a patruzeci de ani. Picioarele se numeau Similor (Amedeu), bustul purta numele de Echalog.

Un coș de paie voluminos, cîrpit în numeroase locuri, care părea că le aparține deopotrivă amîndorura, era agățat de o ramă în spatele lui Echalog.

— Poți să-ți aprinzi o pipă dacă vrei — zise Reynier, adresîndu-se celui cu picioarele — dar tu, bustule, stai nemișcat.

Echalog, care privea coșul, vrînd parcă să se apropie de el, își păstră cu docilitate poziția.

— Ca să pot să-mi aprind pipa — răspunse Similor cu o voce plăcută — ar trebui mai întîi să fie umplută, în care scop ar fi nevoie și de puțin tutun, patroane.

— Ia din chisea — zise Reynier, fără să se întoarcă. Similor, ascultător, se duse la chisea, unde își umplu mai întîi pipa, apoi buzunarul de la vestă, cu toată privirea dezaprobatoare pe care Echalog, mai cîstit, i-o arunca.

— Se știe — zise el, aprinzînd chibritul — că sînt unii artiști cărora le place să stea de vorbă cu modelele, altora nu. Noi, Echalog și eu mine, ne conformăm obiceiului, întrucît facem parte dintre cei care au pierdut o situație materială frumoasă și, după un trai fără griji, sîntem acum nevoiți să muncim ca să ne putem duce zilele.

Similor spunea acestea într-un stil ales. Echalog îl asculta fără să-și ascundă admirația.

— Nu-i nevoie ca Amedeu să sporovăiască prea mult — murmură el — pentru ca cei ce se pricep să înțeleagă ce-a avut o educație clasa întîi.

— Așadar — întrebă rîzînd tînărul pictor, care nu era încă blazat de trîncănelile din atelierele pariziene — ați avut situații bune?

— Echalog în sectorul farmaceutic — răspunse Similor — eu în acela al teatrelor și institutelor pentru dansuri de salon, scrimă, gimnastică, ținută și altele, apreciați peste tot — onoare și patrie!

— Numai că în toate dă dovadă de ușurință — murmură Echalog.

— Tu nu mișca — făcu Reynier — că tocmai acum plasez mușchii pectorali... Și ce dracu mi-ați îndrugat despre Fracurile Negre? M-am informat și eu; se pare că toată povestea asta nu e decît o glumă proastă.

Similor își umflă obrazii și dădu drumul la o serie de rotocoale de fum.

— Nu există nimic mai idiot — zise el — decît slujbașii guvernului. Mindria îi umple pe jandarmi de înfundare. Am fost legat de domnul Vidocq în mod intim, ca două degete de la aceeași mîină, și puteți să întrebați de mine la cafeneaua «Spicul tăiat», locul de întîlnire al tuturor filfizonilor, unde domnii Cocotte și Piquepuce îmi tot țineau calea cu vorba lor: *Mîine va fi ziuă*.

Reynier încetă să picteze, pentru a-l privi îndeaproape.

Avea urîtenia tradițională a haimanalelor, această floare a noroiului parizian: păr gălbui năvălind peste o frunte îngustă, nas à la maimuța Roxelane, gură de pipă, privire tîmpă, steaua unei scînteii de geniu — totul covîrșit de o nespusă vanitate.

În fața privirilor pictorului, el se ridică și, uitînd că avea pulpele goale, făcu gestul de a-și înfunda mîinile în buzunarele pantalonilor.

— Asta încheie întotdeauna gura artistului sau burghezului — reluă el — cînd e vorba de persoane simandicoase fără o lețcaie în buzunar, din cauza nenorocirilor prin care au trecut. Afacerea cu Fracurile Negre e tot atît de adevărată pe cît e soarele care ne luminează. Fără să fi fost amestecat în crimele și infamiile lor, tichuite întotdeauna cu o artă uimitoare, am știut să mă vir destul de adînc între ei, ca să le învăț trucurile pe degete: toți oameni bine situați, marchizi, contese, bancheri, șefi de serviciu în cele dintîi ministere franceze,

cu educație aleasă, comisari de poliție și judecători de prim rang, care să poată mușamaliza lucrurile dacă afacerea ar ajunge la Curtea cu juri.

La capătul acestei fraze, rostită pe nerăsuflăte, se opri să respire, ceea ce îi permise lui Echalog să strecoare :

— Așa vorbește el ! Dacă n-ar fi chefliu și turbat după dame, ai putea avea la masă numai cozonac într-o tovărășie cu dumnealui.

Curios era că tânărul pictor, cu toată nuanța comică a convorbirii, nu râdea decît cu un ochi. Părea că ascultă altceva decît ceea ce se spunea și că mintea lui lucra de zor.

— Încordează-ți brațul drept — îi porunci el lui Echalog. Cu mai multă putere ! Așa, ca bicepsul să iasă în afară... Toată chestia asta e nostimă ; ia spune, e adevărat că sînteți doi bandiți bătrîni ?

— Cum adicătelea ?... începu Echalog.

Similor îl întrerupse și zise, cu măreție :

— Am fi putut să fim foarte ușor, dar am fost opriți de un fel de delicatete.

— Atunci, ați fost de-ai poliției ?

Se scuturară amîndoi, iar Similor răspunse :

— Cei cîțiva gologani plătiți pentru a poza nu dau dreptul artiștilor să-și jignească modelele. Un om tînar și prietenul său pot, în momente de lipsă, să facă una sau alta, dar niciodată să se vîndă stăpînirii.

Echalog își puse mîna pe piept, pentru a lua ca martoră curățenia lui sufletească, și murmură :

— Mai ales că te trimit la dracu, dacă nu ai pe cineva pe la prefectură.

— Pereche nevoiașă, dar cinstită — zise Reynier — primiți-mi scuzele și făgăduiala unui bacșiș. E rîndul tău acum, jupîn Similor, am nevoie de femurul tău... Am să vă uimesc cînd vă voi spune că și în Italia există Fracuri Negre.

— La naiba ! făcură în același timp cele două modele. Asta o știm noi prea bine !

Și cum Reynier privea întrebător, Similor adăugă cu deosebită îngîmfare :

— Pentru că acolo se află comoara !

Reynier se opri din pictat.

Similor, mîndru de curiozitatea stîrnită, continuă :

— Mii, sute, bulgări, lingouri și monezi, pe lîngă care butoaiele Băncii sînt mărunțișuri, fiindcă toate astea au continuat să se adune încă de pe vremea cînd Tatăl Tuturor era Fra Diavolo, cunoscut în tot universul după opera comică.

— Tatăl Tuturor ! repetă Reynier, care gîndea : *Il padre d'ogni !*

Pronunță cuvintele în această traducere italiană cu o emfază involuntară.

În timp ce Similor poza și perora, Echalog luase de sus coșul despre care am vorbit. Îl deschise și scoase din el un pachet de cîrpe, care începură să se zbată, tipînd, de îndată ce simțiră aerul de afară.

— Nu plînge, Saladin mormolocule — zise Echalog cu glas mîngîietor, în timp ce mai scotea din fundul coșului o sticlută cu dopul străpuns de o țeavă ca de pipă. Sînt proști țîncii ăștia, urlă tocmai cînd îți dai toată osteneala să-i hrănești. E cald laptele, otravă mică, că doar ai stat pe el.

Pachetul de zdrențe era un sugar de sex masculin, care prinse în gură cu lăcomie țeava de pipă.

Reynier își plimba din nou pensula pe pînză.

— Ai putea să-mi arăți un Frac Negru ? întrebă el deodată. În ce mă privește, eu cred în povestea asta. Aș plăti oricît mi s-ar cere.

Echalog duse un deget la buze. Părea înfricoșat.

Similor răspunse :

— E la mintea omului că într-o mașinărie de calibrul ăsta sînt taine de nepătruns. Stăpînii se scaldă în lux și catifea, departe de a fi nevoiți să pozeze ca să poată trăi. De altfel, chiar dacă aș fi plătit cu aur sau cu argint, aș prefera mai curînd să zgîrii pămîntul cu limba decît să trădez o taină care a fost încredințată onoarei mele.

— Asta-i maniera noastră ! adăugă Echalog.

— Ceea ce înseamnă că nu știți nimic, vitejilor — conchise Reynier, punînd jos pensula. Destul pentru astăzi !

Atelierul avea două intrări. Cea principală dădea spre palatul Luxembourg ; cealaltă, care avea o ușă mică și joasă, dădea într-o alee ce ducea spre strada Vavin.

Reynier ciuli urechea la un zgomot care venea din ceastă ultimă direcție.

— Hai, îmbrăcați-vă în doi timpi și trei mișcări! porunci el.

— Împachetează-ți rățoiul — făcu Similor — și șterge-o. Uite că vine lume. Apoi adăugă cu glas scăzut: E brințesa care își vinde farfuria cu momeli ca să-i vină le hac lui Venus în nori și căreia sulița mea, aruncată cu mână sigură, i-a străpuns măruntaiele!

Cineva bătu la ușă. În timp ce Reynier se ducea să deschidă, cele două modele se îmbrăcau de zor.

— Nu-i nici o primejdie s-o recunoști pe asta în colecțiile de la Prado¹ — zise Similor.

— Eu cred că-i o burgheză avută sau o marchiză — răspunse Echalog. Pictorașul nostru e un băiat drăguț, care poate să mulțumească orice poftă, după cum i se cere.

Similor ridică din umeri și-și aranjă frizura spălăcită într-un ciob de geam pe care îl purta mereu la el, învelit în hîrtie.

Ușa din fund, fiind deschisă, lăsă să intre o femeie de talie înaltă, îmbrăcată în negru, a cărei față era în întregime ascunsă de un vâl format din mai multe dantele suprapuse, în așa fel încît să o ascundă privirilor întocmai ca o mască perfectă.

— Am cunoscut și altele mai faine — zise Similor, prinzînd din zbor moneda de cinci franci pe care i-o aruncase Reynier. Mulțumesc, patroane, și la bună vedere! Și adăugă, împingîndu-l pe Echalog afară pe ușa principală, nu înainte de a-i fi aruncat necunoscutei o ochiadă de o nerușinare burlescă: S-o ștergem, nenicule! Îți pierzi repede pîinea dacă artistul bagă de seamă că dama lui a pus ochii pe tine.

¹ Muzeul național din Madrid, celebru prin colecția sa de picturi și sculpturi, bogat în opere de Velasquez, Murillo, El Greco, Goya, Tizian, Rubens, Van Dyck etc. (n.r.)

Era vădit că un întreg roman intra în felul acesta prin mica ușă a atelierului. Necunoscuta nu avea nimic din acele femei care pozează în mod obișnuit. Ființa ei emana un parfum de distincție și chiar de autoritate asupra căreia era greu să te înșeli. Cît despre cuvîntul de „necunoscută“, de care s-a abuzat atîta, cu toată părerea de rău nu-l putem schimba, căci doamna voalată nu-și descoperi fața nici măcar după plecarea celor două modele.

Trebuie să fi fost un roman încîntător. Frumusețea are radiații misterioase, care trec pînă și prin cele mai dese voaluri. Silueta ei, delicioasă sub haina de oraș, promitea...

Dar de ce să facem presupuneri? Tabloul era prezent și vorbea de la sine. Sînul lui Venus stătea mărturie. Numai un soldat îndobitocit de arme ar putea să blesteme asemenea perfecțiune delicată. Dar și Venus, cum se răzbună ea pe soldați!

De obicei, la vîrsta lui Reynier, un pictor se poate aprinde chiar și pentru lucruri mai mărunte decît acesta. Și totuși Reynier, care nu era nici un blazat, nici un stricat, își păstra întreaga judecată în vîrtejul aventurii glorioase.

Era un băiat nostim, de treabă, spiritual în felul lui, neavînd nici o pretenție la titlul de erou și în stare să se strecoare printre măcăcinii unei intense drame fără să se înțepe, datorită numai fericitei sale bune dispoziții. Pînă atunci își dusesese viața drept și cinstit, acceptînd aventurile cînd i se iveau în cale, dar fără a le căuta anume; ambițios numai pe măsura puterilor sale, ceea ce e un lucru rar; muncitor, plin de speranță, stăpînit de o singură patimă, care părea să fie însăși existența sa. O patimă liniștită, dar puternică, mai puternică decît cele izvorîte din violență, mai durabilă cel puțin.

Nu există nimic comparabil cu acel sentiment de gingășie care prelungește de-a lungul întregii vieți primele tresăriri ale inimii. Dar așa ceva nu se găsește prea des,

ste adevărat, iar atunci când se întâlnește, nu este tot-leauna luat în seamă. Se confundă cu prietenia. E ceva născut și foarte naiv. Abia dacă se poate exprima prin cuvinte, atât de adânc este simțit. Axiomele nu se demonstrează. Există axiome pentru care nu îți dai nici o silință să le scoți în evidență, pentru că existența lor îți sare în ochi.

Asemenea iubiri aduc adeseori fericirea cea mai perfectă din lume: aceea pe care cronicarii nu o doresc, pe care povestitorii o resping ca fiind monotonă, plată, plicticoasă.

Cereți providenței să nu fiți prilej de veselie pentru cei din jur. Dar nu vă încredeți peste măsură în liniștea acestor iubiri de care vă vorbesc, întrupate în ființa omească, devenite sîngele arterelor sale, suflul pieptului ei. Este un lucru tot atât de înșelător ca și neștiința lui Achile, pe care nici o împrejurare nu l-a învățat ce e puterea. Apa nu e nicăieri mai calmă decît la zece pași de marile cataracte.

Despre romanul lui Venus din nor nu vom spune cititorului decît ceea ce știa și Reynier însuși.

După ce sosise, cu cîteva luni mai înainte, de la Roma, se instalase numaidecît în atelierul din strada Apusului, ales chiar de domnul Carpentier în persoană.

Vincent Carpentier îl primise ca pe un fiu multiubit, dar nu-l invitase să locuiască în propria sa casă, unde, de altfel, birourile și atelierele ocupau mult loc. Ca arhitect al „lumii elegante“, Vincent era pe deplin lansat.

La nevoie, ar fi putut să găsească pentru Reynier o locuință mai apropiată. În partea de nord a Parisului, ca și spre Luxembourg, artiștii sînt numeroși, dar Vincent se arătase foarte convins de avantajele oferite de atelierul din strada Apusului, care era într-adevăr foarte spațios și luminos. Nu că ar fi fost vorba, după cum se spune, „să-și camufleze viața particulară“. Vincent trăia absolut singur.

Pe de altă parte, lui Reynier nici nu-i trecuse prin minte că tatăl său adoptiv ar fi voit să-l îndepărteze de el.

Și, în fapt, chiar de la început, Vincent se purtase față de el ca cel mai atent dintre protectori, ca prietenul cel mai bun.

De îndată ce tânărul pictor își instalează lucrările aduse de la Roma, din care se vedea că avea un talent serios, situat la un nivel care însemna mai mult decât o simplă făgăduială, șirul vizitatorilor începu să curgă. Toți clienții arhitectului la modă trecură pe acolo.

Ceea ce nu ascundea nimănui era dragostea reciprocă, născută în copilăria lor, pe timpul când Vincent purta încă haina de zidar, care îl lega pe Reynier de Irène, el nutrind speranța de a-i căsători de îndată ce fata își va fi completat educația.

Bunul colonel venise și el la atelier, în pofida vârstei lui înaintate. Trecea drept cunoscător și-i prezise lui Reynier că va avea succes, ciupindu-l părintește de obraz.

Frumoasa contesă Marguerite de Clare mersese și mai departe : îi comandase tabloul „Sulița lui Diomedee” pentru galeria ei de pictură.

Știm că colonelul Bozzo se afla în fruntea unui așezământ puternic care avea ca scop binefacerea. Cele mai mici gesturi ale sale erau privite cu interes și fiecare remarcă insistența cu care privirea lui se oprea asupra chipului lui Reynier. S-ar fi zis că el căuta și că găsisese în trăsăturile acelui chip liniile unui alt chip, iar Francesca Corona păru izbită de aceeași amintire. Acum, ea nu mai era tânăra fată voioasă pe care am cunoscut-o odinioară și care dădea drumul cuvintelor cu nechibzuința celor șaisprezece ani ai săi. Francesca era la fel de fermecătoare, dar se vedea cât de colo că era apăsată de o mare tristețe. Acum știa să tacă.

Cît despre Vincent Carpentier, Reynier nu putu să-și dea seama imediat de schimbarea care se produsese în el. Avea aceeași inimă bună, dar inteligența lui trecea printr-o ciudată criză. În anumite momente, Vincent era plin de vioiciune ; cariera lui Reynier, viitorul lui, era acum ideea lui fixă, și el explica aceasta în mod foarte simplu, spunînd : „Reynier și fiica mea sînt una și aceeași ființă ; ei amîndoi sînt singura mea speranță”. Era adevărat, numai că această vioiciune se stingea fără motiv aparent.

Alte preocupări, pe care nimeni nu le cunoștea, puneau stăpânire pe gândurile lui. Era glacial, distrat, aproape nepăsător.

Reynier se consola gândindu-se la Irène, ale cărei scrisori regulate îl susținuseră în timpul șederii lui la Roma, la Irène care îl îmbrățișase atât de bucuroasă în momentul revederii.

Da, desigur, ea nu se schimbase, sau, mai bine zis, suferind adorabila transformare care făcuse din mica păpușă de altădată o tânără fată, aproape o femeie, minunat de frumoasă, ea păstrase întreaga seninătate a copilăriei. Nici o tulburare nu însoțise plăcerea sinceră pe care o simțise aruncându-se, ca altădată, la gîtul lui Reynier.

La rîndul lui, acest biet Reynier aproape că se topea de fericire. El găsea că totul era foarte bine așa și nu-și făcea nici o grijă. La Roma nu făcuse decît să studieze pictura. Problemele vieții îi erau necunoscute.

Cînd, într-o zi de ieșire în oraș, Irène veni la atelier, voi să vadă totul. Răvășiră cartoane, desfășurară sulurile cu schițe și studii. Irène avea gust. Remarcă o pînză destul de mare, pictată într-o manieră energică și aspră, care amintea de procedeele maestrilor spanioli.

— Trebuie să fixăm asta pe un cadru — zise ea — e frumoasă. Vino să vezi, tată!

— Ce reprezintă? întrebă Vincent apropiindu-se.

— E o copie după Le Brigand — replică Reynier.

— Care brigand?

— Pictorul nu are alt nume. Tabloul original se află în galeria contelui Biffi, nepotul cardinalului care îl lansase pe Fra Diavolo și pe ai săi *camorre*¹ împotriva armatei franceze în 1799.

Vincent, care privise la început pînza cu un ochi indiferent, se uită acum la ea cu o atenție încordată.

Tabloul avea un subiect curios, cu totul „izbitor“, cum s-ar zice în limbaj de atelier, în ciuda facturii lui enigmatice. Reprezenta interiorul unui cavou, cu boltă sferică, în stilul roman, luminat de o singură lampă, agățată de cheia ușii.

¹ Ceată de pungași (în limba italiană). (n.r.)

Acest cavou conținea un tezaur. Chiar dacă pictorul fusese sau nu un brigand, imaginația lui brutală și întunecată, dar bogată, stăpînise subiectul cu o energie de necrezut. Nu era o feerie orientală, unde totul se petrece numai în lumină, nu era nici visul alb din *O mie și una de nopți*; diamantele, ca și stelele, nu strălucesc bine decît în mijlocul întunericului; era încununarea obscurității, preaslăvită de scînteierea misterioasă a pietrelor prețioase și de licărirea aurului.

Peste tot, în subteran, ale cărui adîncimi păreau imense, ochiul putea să ghicească bogățiile îngrămădite acolo. O singură scînteie trăda existența unui vraf de ducați amestecați, cu lopata, cu lire turcești, cu guinee englezești și cu ludovici din Franța; un unic reflex trăda prodigioase grămezi uniforme de sfărîmături, alcătuite din statui de argint, zdrobite ca pietrele de pe șoselele noastre, din vase de aur, întregi sau turtite cu ciocanul ca să ocupe mai puțin loc. Lingourile se înălțau în formă de piramidă, rubinele, topazele, smaraldele șiruiau în valuri mistice, cărora lumina posomorită a lămpii le smulgea vagi dar puternice luciri. Și erau atît de multe, că nu se mai terminau! Niciodată demența întunecată a unui avar nu ar fi putut să îngrămădească într-o asemenea noapte atîtea străluciri sinistre și semețe.

Ochiul, rătăcit la început, se obișnuia încetul cu încetul cu această întunecime, ca și cum spectatorul ar fi fost cu adevărat prizonierul celor patru ziduri și ca și cum bolta umedă s-ar lăsa cu toată greutatea pe țeasta sa.

Și beția se năștea. Intrați pînă la genunchi în acest moloș sonor și mișcător, alcătuit din cvadrupli, din piaștri, din țechini, printre care înotau, așa cum fac algele și scoicile pe fundul mării, coliere de perle de o valoare incalculabilă, brățări, inele, riviere de diamante și diademe.

Avea dreptate Irène. Era frumos. Această orgie, în care umbra îmbăta lumina și dădea naștere unei iluzii cu adevărat diabolice, era însuflețită de două ființe omenesti. În mijlocul acestei nelimitate perspective de aur, pe care noaptea părea că o multiplică la infinit, trăiau doi oameni, unul în picioare, celălalt trîntit la pămînt. Primul, tînăr, frumos: o figură imberbă, avînd albeața

și duritatea marmurei. Al doilea, ajuns la extrema limită a bătrîneții. Tînărul ținea în mînă un cuțit mînjit de sînge. Bătrînul avea la gît o rană largă, de asemenea sîngerîndă.

Se vedea că tînărul tocmai îl lovise pe bătrîn. Totuși, acesta din urmă, deși pe moarte — și asta era enigma pusă de această pînză ciudată — întindea asasinului său, cu resemnare, o cheie și pronunța cuvinte care păreau a fi destăinuirea unui secret. Între ei doi exista o asemănare vizibilă, cu toată diferența de vîrstă, care nu putea fi mai mică de o jumătate de secol.

Vincent contemplă tabloul în tăcere timp de mai multe minute. S-ar fi zis că făcea eforturi ca să-și păstreze sîngele rece.

— Este comoara membrilor din confreria La Merci — zise Reynier — cum se numeau între ei bandiții celei de-a doua și a treia *camorre*, ziși de asemenea și *Veste Nere* sau *Fracurile Negre*.

— Bătrînul e Fra Diavolo ? întrebă Vincent.

— Da, Fra Diavolo pe moarte ! Iar tînărul este Fra Diavolo care se naște, căci ticăloșii accia se jucau de-a pasărea Phoenix, care reîntinerește mereu, și vedeți prea bine ce mijloace întrebuițau.

— Fiul își ucidea tatăl ! pronunță încet Irène, scuturată de fiori.

— Atunci cînd tatăl nu reușea să-și suprime fiul.

— Oare cu cine seamănă bătrînul ? murmură Vincent.

— Cu colonelul Bozzo, zău așa ! Asta mi-a sărit în ochi de cum l-am privit.

— Iar tînărul ?

— Privește-mă bine, tată — zise tînărul pictor, care începu să rîdă.

Vincent îl privi și lăsă imediat ochii în jos.

— Asta-i bună ! strigă fata. Fratele meu Reynier nu pare a fi așa de rău ! Și totuși...

— A mai văzut cineva această pînză ? întrebă Carpentier, care rămăsese pe gînduri.

— Nimeni — răspunse Reynier — afară numai dacă n-a văzut-o doamna contesă de Clare, care a răscolit peste tot. Dar nu mi-a vorbit nimic despre asta.

Vincent Carpentier îi făcu un semn Irènei, care își puse șalul și pălăria.

— Băiete — zise el — pînza asta trebuie într-adevăr întinsă pe un cadru ; vreau să o revăd și să o examinez pe îndelete. Cînd va fi gata, pune-o cu fața la perete. Ți-o cumpăr și doresc să rămînă numai a mea.

XIII

TABLOUL DE LA GALERIA BIFFI

Romanul femeii voalate care poza pentru Reynier avea o legătură mult mai strînsă decît s-ar putea închipui cu povestea *tabloului lui Brigand*. De aceea am vorbit mai întîi despre acest tablou, care după înrămare revenise în atelier și peste care Reynier aruncase o învelitoare, conform dorinței tatălui său adoptiv.

Fantezia acestuia din urmă părea să-și fi schimbat cursul ; tabloul nu-l mai preocupa. La atelier făcea vizite tot mai rare și mai scurte, în timpul cărora îl apăsau în mod vădit alte gînduri.

Reynier, fire încrezătoare, sănătos la corp și la minte, nu era omul care să-și facă griji numai pentru atîta lucru. El puna preocupările lui Vincent numai pe seama importanței crescînde a afacerilor sale. Și după ce bătuse în zadar de două sau de trei ori la ușa casei lui Vincent, își zise : „Tatii nu-i mai place căminul ; tinjește mereu după aceea care a murit“.

La cîteva zile după vizita Irènei, într-o dimineață, Reynier se afla singur în atelierul său și lucra la comanda doamnei contese de Clare. Schița nu-l satisfăcea, cu toate că dezbrăcase mai multe modele, fără a putea găsi idealul său pentru trupul lui Venus.

Pictînd, el cînta cu vocea sa bărbătească, fără pretenții, dar plină și curată, cîteva refrene din Italia.

Era o dimineață frumoasă ; lumina se revărsa din belșug ; ceva tinerească și încărcat de bunătate plutea în aer ;

și, în plus, surisul Irènei flutura în jurul gândurilor lui Reynier.

Viitorul era plin de făgăduințe. Irène urma să împlinească șaisprezece ani. Încă doi ani de singurătate, poate chiar mai puțin... și ce singurătate! Un vis aproape de împlinire, o speranță sigură, fericirea atât de apropiată, încît parfumul ei îi ajungea pînă la inimă!

Reynier se simțea atât de fericit, încît îi era aproape frică. Iubea, cu toate că dragostea lui nu era dintre acelea care se exprimă prin cuvinte arzătoare.

Aceste iubiri — pe care le porți în tine ca pe o necesitate, care fac parte din însăși ființa ta, ca sîngele și carnea, care trăiesc pentru că trăim, care, nefiind începute, nu pot să se termine — nu au nimic de spus. Elocvența lor nu este exterioară, ele se impun printr-o bucurie trainică și robustă. De aceea, ele sînt uneori chiar ofensatoare pentru ceilalți, ca o sănătate prea bună. Doamnele, în special, nu le privesc cu un ochi binevoitor. Asemenea iubiri trebuie rănite pentru a le face interesante.

Portăreasa din strada Vavin, care afișase la gemulețul ghișeului ei un mic anunț prin care se căutau femei ca modele „pentru corp“, intră și spuse că o doamnă venise să-și ofere serviciile. Ea pronunță cuvîntul „doamnă“ într-un anumit fel. De obicei, ea le numea „închirietoare de carne“ pe aceste tinere persoane care servesc ca modele.

Era aspră doamna Malagraux, dar era o femeie plină de virtute! Nu lăsa să intre la bătrînul profesor de la etajul întîi decît tinere domnișoare decente, care îi dădeau cîte ceva la ieșire.

— E drăguță? întrebă Reynier.

— Ce importanță poate avea asta pentru un om cuminte ca dumneata? ripostă portăreasa.

Reynier se puse pe rîs și răspunse:

— E adevărat că nu mă interesează, mătușă Malagraux.

În privirea pe care i-o aruncă portăreasa era și admirație dar și milă.

— Și cîta mai voinicul — murmură ea — tot atât de plăcut la vedere ca și un ștengar... Doamna e voalată

serios, nimic nu străbate. Numai că are maniere alese, cît despre talie...

În loc să termine fraza, doamna Malagraux făcu un mic zgomot din buze, sărutîndu-și vîrful degetelor.

În *Dicționarul sinonimelor* pentru uzul portarilor, „a avea maniere alese“ și „a da o băncuță“ sînt trecute ca expresii echivalente.

Reynier porunci ca doamna să fie introdusă.

Aceasta, așa cum am mai spus-o, purta în toată persoana ei pecetea unei înalte distincții.

— Cît mă va costa? o întrebă Reynier, după ce o salutase.

Surîsul lui exprima sincer un gînd care, la altul, ar fi însemnat înfumurare. La el însă era doar un fel de teamă, și scăpase de ridicol numai prin naivitatea și mai ales prin voioșia sa.

Doamna răspunse pe același ton vesel :

— Nu am nici un fel de pretenții asupra inimii dumneavoastră. Poate că sînt și măritată, iar în plus am și eu săracii mei.

Reynier se roși ușor.

— Bun ! făcu el. Un adevărat răspuns de ducesă ! Nu sînt tare în astfel de jocuri, doamnă. Vă rog să-mi spuneți ce doriți.

— Mai întîi trebuie să știți dacă vă convin.

— Aș putea să și jur ! strigă Reynier. Și adăugă : V-am cunoscut cîndva, doamnă ?

— Nu — replică aceasta. Să procedăm repede. Sînt grăbită să știu dacă acceptați condițiile mele.

La un gest al ei, Reynier se întoarse și se îndepărtă.

— Gata ! zise ea după cîteva clipe, asemenea copiilor care se joacă de-a v-ați ascunselea.

Reynier reveni și văzu în fața lui o femeie complet goală, cu excepția capului și a picioarelor, care dispăreau în spatele unui vâl vaporos, întruchipînd norul.

Reynier rămase ca orbit. Era frumusețea însăși, splendoarea frumuseții. Era Venus, voluptoasa mamă a dorințelor, amorul zeilor, beția lirei antice.

— Vă este de ajuns ? întrebă necunoscuta voalată în negru chiar și sub adăpostul norului.

— O să cereți mult — zise Reynier, care ștersese între timp prima schiță.

— Nimic în ceea ce vă privește — replică Venus — și în timp ce ne târguim, vă permit să-mi furați câteva contururi. Vin și eu tot din Italia, ca și dumneavoastră. Sînt amestecată într-o aventură misterioasă, poate dramă, poate comedie, asta nu vă interesează. Întîmplarea m-a pus în prezența unui tablou care vă aparține.

— Acela al lui Brigand ! strigă tînărul pictor. Îndrăcita aceea de pînză e ca fermecată. Toți cei care au văzut-o cred că recunosc în ea pe cineva...

— Chiar și dumneavoastră ați crezut că vă recunoașteți în ea — rosti Venus cu glas scăzut.

— În concluzie — zise Reynier — vreți tabloul drept plată pentru că îmi pozați ? Este vîndut sau, mai bine zis, donat, dar pot să vă fac o copie.

— Nu tabloul în sine mă interesează — răspunse necunoscuta — ci povestea lui.

— Povestea se află chiar în tablou. Priviți-l și o veți citi.

— Nu mă înțelegeți. Caut ceva... sau pe cineva.

— Dacă e vorba de tezaurul La Merci, vă doresc să-l găsiți, frumoasă doamnă. Trebuie să se găsească pe undeva, în peștera lui Ali-Baba... Pe cuvînt de onoare, chiar dacă ați avea toate diamantele pe care pictorul Brigand le-a pus în tabloul său, nu ați fi mai frumoasă !

— Poate că este comoara, sau poate numai cheia comorii...

— „Sesam, deschide-te !“ zise tînărul pictor rîzînd. Nu posed acest zăvor magic.

— Poate că unul dintre cei doi bărbați...

— Dar tabloul e vechi de șaizeci de ani ! o întrerupse Reynier.

— Ce știți despre el ? întrebă necunoscuta cu vioiciune.

Reynier deschisese gura ca să-i răspundă, cînd ea reluă cu nerăbdare :

— De altfel, lucrul acesta mă privește numai pe mine, nu pe dumneavoastră. Ceea ce înțeleg prin povestea tabloului este întreaga serie de împrejurări care v-a făcut să alegeți dintr-o galerie plină de pînze ilustre această

bucată, curioasă, dar de o valoare secundară pentru cine nu cunoaște...

Ea ezită.

— Cheia șaradei ? o completă Reynier.

— Dacă nu chiar cheia — zise Venus — cel puțin ceva în legătură cu faptul misterios care să-l explice în destulă măsură pentru a-i face imaginea de înțeles.

Reynier se opri din pictat.

— Este totuși adevărat — gândi el cu glas tare — că fără aventura mea de la Sartena nu aș fi acordat atenție acestei pînze rătăcite într-un colț întunecos și strivită de vecinătatea unui Giorgione, care o punea în umbră ca sub o umbrelă de ploaie.

Frumosul trup al necunoscutei avu o ușoară tresărire la auzul numelui de Sartena, dar ea păstră tăcerea.

— Vedeți dumneavoastră, toate aceste lucruri îmi sînt atît de indiferente, încît vă voi rămîne dator chiar după ce vi le voi fi spus. Cel mult o să vă amuz în timp ce-mi veți poza. N-am povestit pînă acum nici unei persoane străine călătoria mea. Vreți să v-o spun ? E destul de curioasă.

— E tocmai ceea ce vă cer ; dar nu omiteți nimic.

— Atunci, vă veți alege singură plata din grămadă, fără ca eu să știu ce mi-ați luat ?

— *Quien sabe ?* pronunță necunoscuta cu cel mai pur accent spaniol : Cine știe ? Doresc, scumpul meu pictor, să nu fiți niciodată amestecat în altceva decît în situații plăcute. Dar timpul trece : începeți.

Reynier începu sau, mai curînd, voi să înceapă cu vizita făcută de Francesca Corona, care adusese, cu șase ani în urmă, o schimbare atît de neașteptată în biata casă a lui Vincent Carpentier ; dar Venus nu se mulțumea cu atît.

— Luați-o mai dinainte — zise ea — că doar nu v-ați născut la șaisprezece ani.

Cei care nu știu nimic despre originea lor sînt înclinați să-și făurească vise romanțioase. Trecutul, pentru ei, e ca o loterie. După voința unei soarte necunoscute, bilețul lor poate fi tot așa de bine norocos, sau mizerabil.

În această privință, Reynier putea să treacă drept o excepție printre semenii lui. Firea sa hotărîtă și calmă

il ținuse departe de asemenea visuri. El acceptase ca un fapt împlinit imposibilitatea de a-și cunoaște vreodată familia. Se poate chiar spune că, impresiile sale din prima copilărie nefiind altceva decât amintirea foamei, a oboselii, a frigului care-l însoțise în viața lui de vagabondaj, el nu numea familie acele sălbatice împreunări din care credea că fusese zămislit.

Și totuși atât de puternic este simțămîntul care ne readuce spre leagănul nostru, pe toți cîți existăm, încît Reynier fu puternic mișcat de insistențele misteriosului său model. Privirea sa întreba, ca și cum minunata frumusețe a acestui trup cu fața ascunsă ar fi avut totuși o fizionomie care să poată da un răspuns întrebării sale mute.

Un hohot de rîs argintiu răsună de sub vâl, iar Venus repetă din vîrfurile buzelor :

— Cine știe ? Povestiți-mi totul. Dar totul !

— Pe cîntea mea — răspunse Reynier cu un zîmbet — aveți tot dreptul să rîdeți. Mi-a trecut prin cap o idee de copil găsit. Nu puteți fi mama mea, dar am visat dintr-o dată că o soră încîntătoare și-a părăsit palatul și castelul pentru a-l căuta pe fostul ei frățior, devenit un cogeamite smîngălitor de pînze. Vă voi povesti totul, și asta va umple ședințele noastre... căci veți reveni, nu-i așa ?

— De zece ori, dacă va fi necesar, scumpe frate — răspunse Venus. Haide, dă-i drumul !

Și Reynier începu să povestească despre copilăria lui rătăcitoare prin cîmpiile de pe lîngă Triest și din Italia austriacă ; întîmplarea întîlnirii sale cu Vincent, atențiile primei Irène, doamna Carpentier, care muri frumoasă și blîndă ca un înger, devotamentul religios născut în el pentru cealaltă Irène, care era acum o tînără fată adorabilă și pe care el o numea logodnica sa.

Venus asculta cu atenția încordată. Din cînd în cînd puneă cîte o întrebare. Ea încercă mai ales să obțină amănunte asupra vieții lui Vincent Carpentier în timpul sărăciei lui și asupra legăturilor, atât de avantajoase pentru el, pe care le înnodase cu colonelul Bozzo-Corona. În această privință, Reynier nu putu să-i dea lămuriri prea precise. Pe timpul acela, Vincent trăia mult în afara

casei. El arăta celor doi copii o dragoste constantă, dar îi socotea, fără îndoială, prea tineri pentru a le încredința tainele sale.

Venus poză două ore și reveni a doua zi, gonindu-i, prin prezența ei, pe Echalog și pe Similor, care reprezentau fiecare câte o treime din Diomedee.

La cea de-a doua ședință, lui Reynier i se păru că ea venise acolo pentru Vincent Carpentier. Povestirea nu merse prea repede din cauza întrebărilor puse de frumosul model, dar tabloul înainta o dată cu familiaritatea crescîndă dintre pictor și model.

Astăzi era a treia ședință. În timp ce se dezbrăca, Venus spuse :

— Trebuie terminate în același timp și povestirea și tabloul. Nu mă vei mai vedea. Aceasta va fi ultima ședință.

XIV

AVENTURA LUI REYNIER

Reynier se întristă.

— Părăsiți Parisul ? întrebă el.

— Aș putea să-ți răspund că da — zise Venus, așezîndu-se pentru pozat și pîrînd azi și mai grațioasă, ba, dacă se poate spune, și mai divină — dar nu știu de ce nu-mi place să te înșel. Nu părăsesc Parisul, însă mă aflu amestecată în niște treburi ciudate, de care poate că nici dumneata nu ești cu totul străin. Sînt urmărită. Mîine, vizitele mele în acest atelier ar putea constitui un pericol pentru mine — și pentru dumneata.

Cu un gest, ea curmă scurt întrebările lui Reynier, apoi adăugă :

— Și acum te ascult în continuare.

— Unde am rămas ? întrebă tînărul pictor. Nici n-am vorbit încă despre tablou, care s-a întors azi-dimineață înrămat.

Nu apucă să termine, că Venus se și ridicase dintr-o săritură. Se înfășură în vâlul ei și se repezi spre tablou, dîndu-i la o parte învelitoarea.

— Nu te uita la mine, voalul mă împiedică să văd și trebuie să-l scot.

Reynier, loial, se întoarse cu spatele.

Venus rămase cîteva minute în fața tabloului, pe care îl privi cu de-amănuntul.

— L-a uimit mult pe Vincent Carpentier ! murmură ea fără să-și dea seama că vorbește.

— Mult — repetă Reynier.

— Și a găsit că e o asemănare între dumneata și tînărul din tablou ?

— Da, într-adevăr. Și Irène de asemenea. Eu observasem asta dinainte.

Venus reveni să-și ia locul, fără să mai spună ceva în legătură cu tabloul. Odată lungită pe perne, zise :

— Rămăseseși la naufragiul de pe coastele Corsicei.

— Da, într-adevăr — răspunse Reynier, al cărui penel mîngîia ușor pînza. Mă imbarcasem pe singurul pachebot care s-a înecat vreodată între Marsilia și Civita-Vecchia ! Ce vreme ! Doamne Dumnezeu ! Furtunile din tragediile lui Crébillon-bătrînul¹ sînt fleacuri pe lîngă aceea ! Cît a fost lumină, m-am distrat privind harababura de pe punte ; dar spre ora cinci se lăsă noaptea. Ultimul lucru pe care l-am văzut a fost un nor negru și amenințător, care mi s-a spus că era capul Porto-Pola de pe coasta de sud-vest a Corsicei.

Continuam să înaintăm cu repeziciune, ca împinși de diavol. Dar deodată se auzi o trosnitură la babord și roata din acea parte încetă să mai bată apa. Ofițerul injură : „Dracul să te ia !“ și voi să ridice o pînză ca să se conducă după vîntul insulei, căci opriseră mașina, dar de unde ! Pînza plesni cu zgomotul a cincizeci de bice la un loc și se rupse în fișii.

Pe punte era o mare învălmășeală, iar apa năvălea cu atîta putere peste bord, încît toată lumea se trîntise pe burtă, agățîndu-se cu mîinile de aparatele de manevră.

¹ Crébillon Prosper (1674—1762), poet dramatic francez, membru al Academiei Franceze, autor al unor tragedii patetice care au avut un mare succes la vremea aceea. (n.r.)

Văzui două sau trei lumini în partea stîngă și instinctiv mă bucurai. Ofițerul însă zise :

„Ne îndreptăm ca glonțul spre stîncile de la Capo-More“.

Avea cu siguranță dreptate, căci numai peste trei minute pachebotul primi o puternică lovitură, care îl sfărîmă pe trei sferturi.

M-am crezut mort, și ultimul gînd care-mi veni în minte fu pentru mica mea Irène. Mi-am zis : „Ce mult o să plîngă !“

Eram pe cale de a-mi pierde cunoștința, cînd îmi dădui seama că mă aflu pe niște stînci, unde forța valurilor care se retrăgeau mă trîntea în fiecare clipă.

Cînd, în fine, mă regăsii, zdrobit, pătruns de frig, întins pe plajă, aveam impresia că dezastrul se produsese numai cu zece sau douăsprezece minute mai înainte. Dar poate că mă înșel : în memoria mea, această noapte a rămas lungă cît o săptămîină.

Încercai să văd la lumina fulgerelor cît e ceasul. Apa pătrunsese în cutia ceasornicului, care se oprise. Furtuna urla fără încetare, dar în afară de bubuiturile ei, care păreau să sporească mereu, nu se auzea nici un alt zgomot.

Locul era în întregime pustiu. Tovarășii mei de naufragiu se putuseră salva, sau muriseră.

Mă simțeam foarte slăbit și complet zdrobit. Mi-era un frig de neînchipuit. Primul gînd care îmi trecu prin minte fu să mă scol și să umblu, ca să-mi încălzesc mădularele amorțite.

Era o noapte foarte întunecoasă. În dosul norilor groși care acopereau stelele, luna nu se zărea, dar puteam să văd drumul, căci din minut în minut cerul îmi trimitea lumina fulgerelor.

M-am întors anume prin acele locuri cu cinci ani mai tîrziu, atras de amintirea aventurii ciudate care va urma. Am recunoscut stîncile, profilul promontoriului, plaja îngustă, dar mi-a fost cu neputință să regăsesc direcția pe care o luasem, după ce părăsisem plaja, prin imensitatea cîmpiilor de garanță și de porumb.

După aprecierea mea, trebuie să fi fost trecut de ora șase seara cînd am reușit să mă ridic și să merg. Mă afundai în cîmpie, pentru a putea afla un adăpost.

Nu găsisem în fața mea nici o potecă. De îndată ce m-am îndepărtat de coastă, m-am pierdut printre ogoarele arate, întretăiate de vaste întinderi necultivate pe care creșteau măslini piperniciți. Ici și colo, pîlcuri de castani formau desigur mari și-mi dădeau speranța că voi întîlni o locuință omenească, dar norocul îmi fu potrivnic, așa că mersei o oră întreagă atît de repede pe cît îmi îngăduiau forțele mele sleite, fără a zări altceva decît cîmpuri și cîteva desigur atît de joase că, la lumina fulgerelor, m-aș fi crezut în locurile de vînătoare de la Versailles sau de la Marly.

În acest timp, vîntul sufla cu putere, înghețîndu-mi trupul prăpădit, îmbrăcat în hainele udate de apa sărată a mării.

Deodată mă poticnii, căci trecusem, fără să-mi dau seama, șanțul unui ogor ce dădea la un drum de căruță, iar în fața mea, la cincizeci de pași, văzui singura lumină pe care putusem să o zăresc în bezna acestui ținut sălbatic.

Era și timpul, picioarele mi se înmuiaseră cu totul.

În fața mea se afla o clădire mare. N-aș fi putut spune dacă era o fermă, un castel sau o mînăstire.

— La ce distanță de coastă crezi că erai? întrebă aci Venus, a cărei atenție se dublă.

— După impresia mea, făcusem cam două leghe — răspunse Reynier — dar, la drept vorbind, nu știu dacă direcția era perpendiculară pe coastă.

— Nu ai nici un mijloc de a preciza locul unde te aflai în acel moment?

— Nici unul, decît că trebuie să fie pe aproape de Chiave, cam la o oră și ceva de Sartena, mergînd călare.

Cînd ajunsei lîngă clădire, nu mai văzui lumina. Un fulger îmi arată o bucată de zid în ruină și, printre dărîmături, crezui că zăresc o capelă ale cărei ogive fără vitralii brăzdau cu dungi negre zidurile argintate de luminile fulgerelor. La capătul zidului se afla o casă care părea nouă sau reparată de curînd.

Bătui la uşă, nimeni nu-mi răspunse. Căutai pe di-
buite clanţa, pe care o găsii; la prima apăsare, uşa se
deschise, şi intrai.

„Tu eşti, vagmistrule?” întrebă o voce care venea de
la etajul de sus.

La acest cuvînt: „vagmistru“, Venus avu o tresărire,
pe care şi-o stăpîni însă repede.

Reynier nu observă nimic, şi continuă:

— Vocea avea un accent italianesc foarte pronunţat,
dar vorbea franţuzeşte, iar cuvîntul „vagmistru“, care
face parte din vocabularul cazon, este o expresie foarte
franţuzească. Dar, Dumnezeu mi-e martor, că în acel
moment nu mă gîndeam la asta.

În loc de răspuns, zisei:

„Fie-vă milă de mine şi daţi-mi găzduire“.

Fără îndoială că nu am fost auzit, căci vocea, care
părea a fi a unei femei bătrîne, reluă:

„Urcă repede. Acolo sus se face ziuă. Stăpînii se con-
sfătuiesc“.

Călăuzit de voce, făcui cîţiva paşi, pînă ce atinsei cu
picioarele treptele scării. Sus, bătrîna cînta un cîntec
din Franţa, ceea ce mă făcu să sper că voi fi bine primit.

Mă întrebam în ce ungher putea să se facă ziuă pe
asemenea noapte.

Am crezut că nu voi putea urca niciodată sus, atît de
mult frigul şi oboseala îmi îngreuiau suferinţa. Trupul
mi-era plin de lovituri şi pierdeam sînge prin mai multe
răni pe care mi le făcuseră colţii stîncilor.

La cotitura scării însă mă simţii îmbărbătat de vede-
rea luminii care se proiecta pe zidul văruiat. Îmi luai
avînt şi mă prăbuşii în mijlocul unei camere destul de
mari, care avea un pat cu colonade şi perdele verzi de
lină. Bătrîna tocmai făcea patul.

Cînd, la zgomotul făcut de căderea mea, ea se întoar-
se, văzui o faţă zbîrcită şi pustiiată, care îmi îngheţă inima
ca la vederea unei fiinţe lipsite de raţiune. Ochii ei aveau
cearcăne roşii, dar înăuntru erau limpezi. Părul sur îi
stătea zbîrlit pe cap.

Rămase o clipă uimită, privindu-mă.

„Nu e vagmistrul ! bilbii ea. A lăsat ușa deschisă, bețivanul păcătos ! Nu-mi place să văd că li se întâmplă nenorociri tinerilor, în fața mea.“

Băgă mâna într-un buzunar și scoase o sticlă îmbrăcată în pai, pe care o duse la gură, bombănind :

„Bețivan, bețivan blestemat !“

Ochii mi se zbăteau în orbite, iar capul îmi căzuse într-o parte. Bătrîna plescăi din limbă și zise :

„Ăsta-i băiat drăguț, Dumnezeu să mă trăsnească dacă nu-i așa !“ Dar se întrerupse ca să adauge : „Nu e bine să blestemi pe o furtună ca asta“.

Și-și făcu o cruce mare.

„Pentru numele lui Dumnezeu — murmurai eu — apă, puțină apă !“

Ea se apropie de mine și-mi întinse sticla cu un surîs de femeie de treabă, dar care îmi îngădui să-i văd golul găunos al gurii.

„Apă !“ repetai eu.

Ea rîse și mai tare și-mi vîrî sticla între buze.

Nevoia fu mai puternică decît dezgustul. Sorbii o înghițitură.

„Vii de la Sartena, inimioara mea ?“ mă întrebă ea în dialect corsican.

„Vin de la Paris !“ răspunsei eu. Mi-e frig și mi-e foame.“

Ochii ei posomorîți se aprinseră. Repetă :

„Paris !“

Apoi, cu o izbucnire nefirească, încercă să-și ridice piciorul greoi în aer, ca să imite pasul de dans al dansatoarelor noastre în carnaval.

„Ehei ! Acolo ! făcu ea. Tu și cu mine, Polyte ! Am dat-o gata pe Courtille ! Eram renumită la Galliotte, ce știi tu, giuvaerule, și la «Spicul tăiat». Sînt sora mai mare a acelei Lampion-regina ! Sînt mama lui Pique-puce ! Ehei ! Acolo, pușorule ! Să mai vie un rînd !“

Își dădu capul pe spate și mai trase o înghițitură zdravănă de băutură, după care luă un aer serios și zise :

„Dar vagmistrul e un bețivan... o bestie feroce. Ar fi mai bine să pleci, tinere. Aici nu e nimic de mîncare, e o casă părăsită“.

Ca pentru a-i dezminți cuvintele, un zgomot nelămurit, deosebit de acela al furtunii, se făcu auzit, nu prin scara pe care urcasem eu, ci printr-o ușă aflată la capătul patului și pe jumătate mascată de perdele.

Totul semăna cu murmurul unor voci venite de la etajul de sus al unei case cu parterul ocupat de o circiumă, în serile când se dau mese de breaslă.

Bătrîna ridică din umeri și bombăni:

„O să chefuiască așa pînă la ziuă. Băiatul o să aibă timp să-și încălzească picioarele și să mănînce ceva înainte de a porni la drum“.

Nici nu mă întrebă măcar cum de mă aflam în acest colț sălbatic al insulei, venind, după cum spuneam, de la Paris.

Rachiul mă însufletea. În timp ce ea deschise un dulap ca să scoată niște pîine și carne, îmi rotii ochii de jur împrejurul încăperii, mobilată cu o simplitate care avea în ea ceva antic.

Am pomenit mai înainte de mînaștere sau castel. Această cameră putea într-adevăr să facă parte dintr-un vechi conac sau dintr-o mînaștere. Lemnăria era greoaie, dar de un stil ales. Mobilele aveau acea înfățișare arhai-că pe care colecționarii noștri o caută cu atîta stăruință.

Nu existau decît două obiecte cu un aspect mai modern: două portrete, atîrnat pe perete, unul în fața celuiilalt.

Fiind pictor, atenția îmi fu atrasă de aceste portrete. Unul îl reprezenta pe un bătrîn ajuns la ultimele limite ale vieții; celălalt, pe un tînăr cu fața albă, cu părul negru și fără barbă.

De altfel, ar fi de prisos să vă descriu aceste două figuri, fiindcă le-ați văzut chiar acum, reproduse cu o asemănare perfectă în *tabloul lui Brigand*.

La trei ani după acea noapte, cînd am vizitat galeria contelui Biffi și cînd privirea îmi căzu pe această pînză, l-am recunoscut din prima clipă pe acel tînăr și pe bătrîn.

CELE DOUA PORTRETE

— Este o poveste foarte curioasă — îl întrerupse în acest moment Venus, care își părăsi poza. Îți cer o clipă de repaus, deoarece simt că amortesc. Probabil că ai mai spus-o la multă lume.

— Această poveste? Ei, Doamne, nu! Am descris întâmplarea cu portretele câtorva colegi, în atelierul meu, la Roma. La Paris însă nu i-am spus-o decât tatălui meu adoptiv, domnul Vincent Carpentier.

— Și ce aer avea domnul Carpentier în timp ce-o asculta?

— Aerul său obișnuit. Cred însă că a spus ca și dumneavoastră: „Este o poveste foarte curioasă“. Și-i place destul de mult tabloul.

Urmă o tăcere, după care Venus se rează pentru poză, zicînd:

— Îți mulțumesc, și te rog să continui.

— Trebuie să vă mărturisesc că, în acele momente, ceea ce era mai important pentru mine nu erau cele două portrete, ci bucata de pîine și de carne. M-am repezit deci la friptura de ied pe care mi-o adusesese bătrîna și băui cu toată pofta un pahar de vin în sănătatea ei.

Ea mă privea cum mîncam, mîngîindu-și din cînd în cînd sticla, așa cum alții iau cîte o priză de tabac.

„Bețivul ăsta de vagmistru a tăiat iedul — îmi spuse ea — el nu rezistă la băutură nici pe jumătate cît mine, și asta nu-i convine. Și e de mirare, căci e mai puternic ca un bou. Cînd e beat, își jelește nevasta, căreia pe vremuri i-a sfîrtecat pîntecul cu cuțitul. Ce proști sînt bărbații!“

„Aceste portrete sînt ale stăpînilor casei?“ întrebai eu cu gura plină.

Ea mă privi pieziș.

„Îndoapă-te, comoara mea — răspunse ea — și nu te amesteca în treburile altora.“ Dar adăugă, aproape imediat: „Da, da, sînt portretele stăpînilor: *Il padre d'ogni*. Tatăl Tuturor și marchizul Coriolan, nepotul lui, un bă-

iat strașnic, dacă n-ar fi spîn... Pierrot e tot la cîrc ? Pe vremuri i-am suflat, eu, un jandarm doamnei Saqui. Și cînd intram la cafeneaua Orbilor, sălbaticul bătea toba ! Trăiască veselie ! Tam, tam, tam, tam, tam ! Vagmistrul e un bețiv. Eu trag la măsă fără să mă amălesc”.

Murmurul vocilor care se auzeau de jos creșu dintr-o dată.

Bătrîna pări și-mi smulse pîinea din mînă.

„Repede — strigă ea — șterge-o repede, iepurașul meu alb. Dacă te găseșc aici, pe mine mă vor bate, iar ție îți vor tăia gitul ca la un pui de găină.”

N-aș putea spune că aveam o prea mare încredere în moralitatea casei în care întîmplarea mă ajutase să găsesc adăpost, dar nici o presimțire tragică nu-mi cuprinsese firea. Era pentru a doua oară că bătrîna vorbea de omor. Eu însă nu credeam. Poate că excesul de oboseală mă făcea mai nepăsător. Hotărîrea mea era să-mi petrec noaptea acolo unde mă aflam. Dacă exista într-adevăr un pericol, preferam pericolul în locul oribilei torturi a vîntului, a frigului și a ploii care s-ar fi înverșunat împotriva bietului meu trup doborît de oboseală, în noaptea hîdă de afară. Refuzai să plec.

La început, bătrîna manifestă o aprigă mînie, care însă nu ținu mult. În mintea ei, ideile se amestecau alandala. Porni să întoneze cu o voce răgușită *Cachucha*, care era pe atunci la modă, și fu cît pe-acî să se dea peste cap încercînd o figură de dansatoare spaniolă.

„Totdeauna m-am simțit altfel văzînd pe cineva de la Paris — zise ea. Aș da și o sută de franci ca să petrec o noapte pe bulevardul Templului. Aici nu avem nimic, nici măcar militari. Vagmistrul e un bețiv și beția lui e întunecată ca crema de ghețe. E o lume foarte bizară, să știi ! Se zice c-ar fi o pivniță plină cu diamante și cu aur, că le poți vîntura cu lopata, ca grîul din hambar. Ei se duc, apoi se întorc. Uneori aduc pe cîte unul care nu mai pleacă niciodată.

Crezi în diavol, tu ? Eu l-am văzut. E mai bătrîn decît Iidovul rătăcitor. Și-a omorît tatăl, și-a omorît și fiul. Nepotul lui e la vîrsta cînd poate să-l ucidă. Asta e regula succesiunii la ei. Cel ce nu înjunghie e înjunghiat.

Și stăpînul rămîne *totdeauna același*, sub basca lui veșnică.“

Deodată, un pas greu se auzi pe scară. Bătrîna băgă repede în buzunar sticla pe care era pe cale să o ducă la gură. Păli și începu să tremure.

„De data asta este chiar vagmistrul ! bolborosi ea, luînd în grabă tot ce se afla pe masă, ca să le arunce una peste alta în dulap. O să mă bată.“

„Te voi apăra“ — încercai eu să spun.

„Naivule ! rosti ea cu un dispreț suveran. Tu ! Contra vagmistrului !“ Ciuli urechea. Pasul se împiedica de trepte. „Urcă cu greu — reluă bătrîna. E un bețiv. Poate că a muncit. Și cînd muncește bea de două ori mai mult. Avem tot timpul.“

În timp ce vorbea, mă luase de brîu și mă trăgea spre ușa aflată în spatele patului.

„Stăpînul nu se va întoarce decît la ziuă — mormăi ea. Pînă atunci, vagmistrul va dormi buștean. Tu o vei șterge însă, podoaba mea. Ce mi-o fi venit să te scap ? Curios !“

Mă împinse în camera vecină și trînti tare ușa după mine. Dar podeaua coșmeliei întunecate în care mă băgase era acoperită cu paie și cu rămășițe de tot felul. Ușa se propti într-o așchie de lemn, care o înțepeni, lăsînd liber un spațiu cam de trei degete între canat și pervaz.

Cred că sînt destul de curajos din fire, căci nu-mi aduc aminte să-mi fi fost vreodată teamă. Nu mi-era nici acum frică. Îmi potolisem foamea, dar mă copleșea o nevoie cumplită de odihnă, împotriva căreia lupta un imbold din ce în ce mai puternic de curiozitate.

Lucrurile pe care le auzisem și le văzusem m-ar fi tulburat mai tare dacă m-aș fi aflat în stare normală. Mai tîrziu, impresia pe care am simțit-o, în amintire, a fost atît de violentă, că mi-au trecut fiori prin oase. În acea noapte însă eram amorțit, zdrobit, doborît de oboseală. Nu am mințit de loc cînd am spus că aș fi înfruntat mai degrabă un pericol mortal, decît chinurile unei noi călătorii pe o asemenea noapte.

Prima mea mișcare fu aceea a unui animal. Am făcut și eu ca acei englezi care se lasă să alunece sub masă după o veselă orgie la Londra, făcîndu-și cu resemnare

loc să doarmă printre picioarele celorlați comeseni care nu s-au îmbătat încă turtă.

Am strîns sub mine cîteva mănunchiuri de paie și mi-am culcat capul îndurerat pe ele, fără să-mi fac prea multă grijă de ceea ce se putea întîmpla. Dar o dorință stranie de a vedea și de a ști mă ținea treaz, în pofida slăbiciunii mele.

Ochii mei, care din întîmplare se aflau exact în fața crăpăturii de la ușa ce dădea în camera cu portretele, stăteau deschiși, urechile ascultau orice mișcare. Vedeam în fața mea pînza în care mii de zbîrcituri brăzdau fața bătrînului, palidă și lucitoare ca un fildeș străvechi. Ochii săi, acoperiți de două sprîncene stufoase și sure, mi se păreau că aruncă o privire vicleană portretului din fața, pe care eu nu-l puteam vedea.

Ușa de la intrarea în cameră fu împinsă cu atîta brutalitate, încît canatul trosni, gata să crape. Un om intră și se trînti pe un scăunăș tocmai sub portret. Avea un cap de bulldog pe un trup de taur. Capul îi era descoperit și fruntea îi dispărea aproape cu totul sub claia de păr creț.

„Păcătoasă noapte — zise el — nu se vede nici cît să pui un picior înaintea celuilalt.“

„Ai fost să bei departe de aici, domnule Coyatier?“ întrebă bătrîna.

„Nu, n-am băut nici un pic, Cherchelito; e o noapte păcătoasă. Mi-a intrat frigul în oase.“ Și adăugă, cu glas mai scăzut: „S-a făcut!“

„Tatăl e mort?“ bîlbîi bătrîna, mai mult curioasă decît îngrozită.

„Aprinde focul, Cherchelito — zise vagmistrul în loc să răspundă — tremur de frig.“

Tremura într-adevăr din tot trupul și dinții îi clănțăneau în gură.

Bătrîna căreia i se zicea Cherchelita aruncă un braț de vreascuri în vatră.

„Așadar, ăl tînăr a lovit?“ întrebă ea.

Mă uitam la acest om cu ceafa ca de taur, prăbușit în el însuși și înfiorat ca o femeiușcă ce trece printr-o criză de nervi. Răspunse:

„Marchizul Coriolan a încercat să mă tocmească, dar eu nu mă voi pune niciodată împotriva Tatălui Tuturor. Mai bine l-aș înfrunța pe însuși Satana. Am făgăduit să nu fiu nici pentru, nici contra și să las lucrurile să meargă de la sine. Atunci, Coriolan s-a adresat lui Giam-Paolo, sicilianul, preotului francez și lui Nicholas Smith, hoțul ăsta din Londra. Frate-său, tânărul conte Julian, urma să fie cu ei, dar s-au certat: Julian voia jumătate din comoară, însă Coriolan nu voia să-i dea decât un sfert, din cauza dreptului său de prim-născut. Noaptea trecută au scos cuțitele și acum Julian bolește la Sartena cu o lovitură de pumnal între coaste. Dă-mi să mănînc. Pe măsură ce mă încălzesc, mi se face foame“.

Își trase scăunelul mai aproape de masă, unde tovarășa lui îi servi, fără îndoială, resturile cinei mele. Acum nu-l mai puteam vedea. În fața mea nu se mai afla decât portretul bătrînului, ale cărui zbîrcituri rînjeau sarcastic.

Totuși continuam să-l aud vorbind pe vagmistru, în timp ce fălcile lui zdrobeau cu zgomot mîncarea, ca măselele unui dulău. Dar pot spune că ascultam? Starea mea generală era un fel de somnolență înfierbîntată de febră. Tot trupul îmi ardea în urma frigului pe care îl suferisem. Înțelegeam sau, mai bine zis, ghiceam vag enigma lugubră ale cărei semne se desfășurau în semiconștiența mea. De-abia mai tîrziu aceste fapte îmi reveniră în memorie, văzute cu totul în altă lumină, care mi le întipări adînc în amintire.

„Chiar dacă Julian moare din cauza rănilor căpătate — zise bătrîna — treaba marchizului tot nu s-a terminat. Julian a avut un copil cu Zorah, țigăncușa. Zorah a luat cu ea copilul, dar mititeii din rasa asta nu se pierd niciodată. Copilul se va reîntoarce pentru a da la rîndul lui lovitura de pumnal, atunci cînd va suna ceasul.“

Vagmistruul replică:

„Te înșeli. Treaba marchizului Coriolan e terminată, și bine terminată. N-ai auzit nimic neobișnuit în noaptea asta?“

„Ba da. A fost o furtună care putea să scoată și munții din rădăcini. De cîte ori vine o asemenea furtună, mai smulge cîteva pietre din vechile metereze.“

„Așa e. Au căzut multe pietroaie. Nimeni nu l-a văzut pe Tatăl Tuturor. Se știa numai că trebuia să sosească, dintr-o scrisoare pe care o adusese doctorul de la Paris. Scrisoarea convoca consiliul în marea sală care se află în fața mormintelor. Masa era pusă în vechea sală a tezaurului, unde nu mai există nimic; chiar eu am pus tacîmurile. Erau unsprezece. Tatăl își avea locul fixat între marchizul Coriolan și Nicholas Smith.

Ca să ajungi la sala mare, trebuie să treci prin fața ușii turnului unde se află orologiul. Coriolan, preotul, Giam-Paolo și Nicholas Smith se postaseră în turn, lăsînd ușa întredeschisă. Toți patru erau înarmați, așteptîndu-l pe Tatăl Tuturor încă de la apusul soarelui. Un băiețel pe care îl puseseră la capătul galeriei trebuia să se retragă la apropierea Tatălui. Și atunci... înțelegi?”

„Da, înțeleg” — răspunse Cherchelita, a cărei voce clănțănea.

„Către ora nouă, băiețelul alergă spre el, zicînd: »Vin stăpînii!» Tatăl și suita lui coborau într-adevăr de la Mînăstirea Nouă, precedați de purtătorii de torțe.

Conjurații deschiseră larg ușa turnului și scoaseră cutitele. Tatăl ajunse totuși în dreptul ultimei ferestre a galeriei. Nu mai era decît la zece pași de moarte. Se opri să asculte furtuna care urla în dosul cercevelelor zgîlțuite.

Toate geamurile ferestrelor erau sparte de multă vreme. Nimic nu te împiedica să privești afară. Tatăl zise: »Ridicați torțele. Îmi place să văd cum scutură vîntul pletele iederii care atîrnă peste ruine. Ce-ar fi ca întîmplarea să ne ofere spectacolul unei năruiri, pentru a saluta trecerea noastră?»

Torțele fură ridicate, dar flăcările lor deviate de vînt nu luminară decît partea rotunjită a turnului de alături. Bătrînul rîdea așa cum știe el să rîdă în clipele cumplite.

Și prăbușirea se produse, căci torțele ridicate erau un semnal. Turnul se clătină de la bază, apoi se prăvăli, fără să se producă altceva decît un vuiet surd, pierdut între celelalte zgomote iscate de furtună.

»Mulțumesc! zise Tatăl. Copiii mei, să mergem înainte.»

Ușa turnului era acum o gaură căscată, pe unde se vedeau fulgerele.

În sala de consiliu, patru locuri rămăseseră goale. Tatăl mă chemă lângă el și-mi zise :

„Coboară în șanț. Cei din familia mea nu mor așa de ușor. Dacă mai respiră, fă-ți treaba.»“

Vagmistrul tăcu. Bătrîna gîfîia din adîncul pieptului.

„Care va să zică — murmură ea cu voce schimbată. — torțele acelea nu erau decît un semnal ? Turnul fusese minat ?“

„Afară numai dacă dracul“... — începu vagmistrul.

„Dracul este chiar el ! îl întrerupse bătrîna Cherchelita cu adîncă convingere. Iată că-i omoară de două ori pe aceia care trebuiau să-l omoare ei pe el.“

Gîtul sticlei învelite în pai îi scîrțîi între dinți ; bătrîna întrebă :

„Și ce-ai găsit în fundul șanțului ?“

XVI

CHERCHELITA ȘI VAGMISTRUL

Reynier își începuse strania lui pîovestire pe un ton ușor și degajat. Dar pe măsură ce povestea înainta, amintirile se însuflețeau și făceau să renască în el emoția. Fără să-și dea seama, uitase să mai picteze, iar vocea lui căpăta accente tot mai adînci.

Venus continua să-l asculte, nemișcată ca o splendidă statuie.

Reynier reluă :

— Vagmistrul terminase de mîncat. Îi simțeam acum mirosul pipei pe care tocmai și-o aprinsese. El îi răspunse bătrînei :

„Vor trebui răscolite multe pietroaie ca să ne putem da seama ce se află în șanț. Turnul nu era gros, dar era înalt și în locul unde temelia lui se înfigea în pămînt șanțul era adînc ca o rîpă. Am aprins un felinar și am cobo-

rît. Ce noapte ! Parcă scăpase iadul din văgăuna lui. Am fost soldat și am văzut multe grozăvii în război. Odată, cînd mă aflam în închisoare, am auzit cum băteau în cuie scîndurile eșafodului pe care trebuiau să-mi taie capul. Asemenea bătăi le simți direct în stomac, cumătră ! Unii se supun Stăpînului pentru un motiv sau altul : pe mine însă m-a reînsuflețit chiar în momentul cînd coșul sta gata să-mi primească devla... Ei bine, astă-seară, în fundul rîpei, am simțit aceleași sudori reci ca în noaptea eșafodului.

În fundul văgăunii am găsit o grămadă de dărîmături și am început să caut printre ele. Întîi am recunoscut haina lui Giam-Paolo, care nu era decît un sac plin cu resturi de carne însîngerată, apoi o vreme n-am mai găsit nimic.

Dintre două pietroaie mari ieșea un capăt de pînză : ceva care mai păstrase urme de culoare albastră. Nicholas Smith avea o cămașă albastră, cum poartă marinarii. N-am putut să mișc blocurile mari de piatră, dar am vîrit mîna într-o crăpătură. Am dat de ceva cald. Nu era nevoie să mai caut : Nicholas Smith se afla acolo, turtit și făcut piftie.

Din preot nu s-a găsit nimic, afară doar dacă fișile de carne și băltoacele de sînge care se scurgeau printre pietre nu erau chiar preotul..."

„Dar marchizul Coriolan ?“ întrebă bătrîna Cherche-lita cu voce sugrumată.

„El a fost ultimul — răspunse vagmistrul încetișor. Scotocisem toată grămada de dărîmături. Văzui în rîpă, la cîtiva pași, ceva alb pe iarba neagră. Îmi îngheță sîngele în vine. Trupul îi rămăsese întreg. Stăpînul cel tînăr era culcat pe spate și părea că doarme.

Pe cînd mă apropiam de el, o rafală de vînt îmi stinse felinarul, iar bubuitul tunetului pătrunse năvalnic în văgăună. Nu mai vedeam nimic. Dar deodată noaptea se lumineă și trupul apăru din umbră mai strălucitor decît marmura, fără rănii și fără pete, cu fața lui spîină, ca aceea a unei femei frumoase, cu fruntea-i ca zăpada înconjurată de păr negru și cu ochii săi frumoși larg deschiși."

Bătrîna îngăimă cuvintele latinești care însoțesc semnul crucii.

„Nu cumva ai fost atît de lipsit de inimă ca să-l lovești, mort cum era, călăule!“ murmură ea așa de încet, încît vorbele ei de-abia ajunseră pînă la mine.

Vagmistrul nu răspunse și îndepărtă zgomotos scaunul de sub el.

„Fiecare cu-ale lui! zise el, ridicîndu-se în picioare. Aș fi un prost dacă m-aș sinchisi pentru un lucru de nimic. Nu au decît să se socotească între ei, e treaba lor.“

— Începui să-l văd din nou. Sta cu spatele la mine, înfățișîndu-mi masivitatea herculeană a umerilor săi, și cerceta cu ochii portretul bătrînului. Făcu semn Cherchelitei, care veni lîngă el, și amîndoi începură să-i privească pe rînd, în tăcere, cînd pe bunic, cînd pe nepot.

„S-ar zice că bătrînul zîmbește a bătaie de joc“ — mormăi în cele din urmă femeia.

„Iar tînărul pare a spune : cine rîde la urmă, rîde mai bine!“ replică vagmistrul.

„Dar dacă e mort?“

„Crezi că ăștia mor cu adevărat? zise nelegiuitul, ridicînd din umeri. Fac o plimbare pînă la Satana, pe urmă se reîntorc iar aici.“

Un gînd îi trecu deodată prin minte și se lovi cu palma peste frunte.

„A, da! făcu el. Era să uit tocmai ce e mai important. Desfă așternutul și încălzește bine patul. Stăpînul mi-a spus să te anunț că în noaptea asta nu va sta tîrziu și că se va culca devreme... Ia aminte!“

Un pas greoi se auzea în spatele meu, infundat și foarte jos, urcînd o scară ce dădea, de bună seamă, în vizuina mea.

Bătrîna Cherchelita ciuli urechea. Se afla acum în fața mea. Lumina cădea direct pe figura ei. O văzui cum devenea lividă de groază. Sticla pe care voia să o ducă la gură se opri la jumătatea drumului. Brațele îi căzură de-a lungul trupului.

„Și eu uitasem să-ți spun ceva ! zise ea cu o adevărată deznădejde. Doamne, Isuse Cristoase, ce-o să facem cu bietul nevinovat ?“

Nevinovatul eram eu.

„Care nevinovat ?“ întrebă vagmistrul, încruntînd din sprîncene.

Cherchelita îi povesti în cîteva cuvinte cum intrasem fără veste, cu cîteva ore mai înainte, și cum, fără voia ei și în ciuda regulilor casei, i se făcuse milă de mine. Adăugă :

„E alb și frumos ca și ei“.

Vagmistrul rîse sinistru și mormăi :

„Mai e destul loc în fundul rîpei“.

Aceste vorbe îmi înghețară sîngele în vine și în mine se născu ideea de a rezista, dar încercai în zadar să-mi pun în mișcare mădularele pe care imobilitatea le paralizase.

Pasul de pe scară nu se mai auzea. Bătrîna explică aceasta, zicînd :

„Stăpînul s-a oprit să răsufle pe platforma scării“. Și adăugă : „Puțin îmi pasă de nevinovat, să știi ; dar înainte de a-i face ceva, privește-l puțin, că are o mutră ciudată“.

Luă lampa de pe masă și se îndreptă spre ușa vizuinei mele, pe care o împinse cu piciorul. Vagmistrul o urmă, bodogănind-o :

„Ce mă interesează pe mine mutra lui ?“

Dar ea ridică lampa și chipul meu, luminat brusc, îi izbi privirea. Vagmistrul se dădu cîteva pași înapoi, bîiguind :

„Încă unul !“

În același timp, ochii lui se îndreptară spre portretul marchizului Coriolan.

Pașii se auziră din nou pe scară.

„Scoală-te, băiete !“ îmi zise aspru bărbatul.

Iar bătrîna, ascunzîndu-și emoția sub aparența unei proaste dispoziții, repetă :

„Haide, scoală-te ! Și mai repede !“

Nenumăratele lovituri și răni pe care furia mării mi le făcuse în timp ce mă tăvăleam printre stînci îmi înțepeniseră trupul de parcă era de piatră. Doar glasul, ce nu-mi

pierise cu totul, mai dădea semne de viață. Zisei, și se pare că o făcui surîzînd :

„Dacă îți trece prin gînd să mă ucizi, nu-ți va fi greu“.

Vagmistrul coborî ochii. Părea frămîntat de două gînduri potrivnice. Cherchelita zise în chip de explicație :

„Cînd a venit, umbletul îi păstrase sîngele cald ; acum vinele îi sînt încremenite“.

Cel pe care ei îl numeau Stăpînul era acum atît de aproape de mine, încît îi puteam auzi vocea spartă, zicînd în spatele meu :

„E lucru de mirare că turnul a așteptat tocmai trecerea noastră ca să se prăbușească. Ce potriveală !“

Și rîse sec, dar rîsul lui nu stîrni nici un ecou printre cei care-l însoțeau.

Vagmistrul se hotărîse. Mă înșfăcă de mijloc și mă aruncă pe umerii lui, fără nici un fel de milă.

Bătrîna ne urmă pînă la ușa de la ieșire și zise, închi-zînd-o după noi :

„Au fost destui morți în noaptea asta. Cruță-l pe acesta“.

Vagmistrul coborî scara cît putu mai repede și curînd ne aflară afară, unde furtuna nu se potolise încă. Mă lăsă jos, lîngă zid, și mă întrebă :

„Poți să umbli, tinere ? N-am nimic cu tine și sînt gata să te fac scăpat“.

„Chiar de-ar trebui să-mi salvez viața — răspunsei eu — și n-aș fi în stare să fac nici măcar un pas.“

„Cunoști locurile pe aici ?“

„Acum cinci zile mă aflam la Paris, și în Corsica n-am fost niciodată.“

„Așteaptă-mă o clipă“ — zise el după ce se gîndi un timp.

Rămăsei singur în ploaia care mă îngheța. Cam peste zece minute auzii copitele unui cal plescăind prin băltoace. Vagmistrul venea călare, fredonînd cîntecul vînturilor africane :

La crîșma din piață

N-ai să mai chefuiești.

Mai bine ocolești

Noroiul ce-ți stă-n față.

Se dădu jos și mă ureă pe cal.

„E caraghios — bombăni el — să pornești la drum pe o noapte ca asta, în loc să sforăi sub o plapumă caldă. Totdeauna voi fi un nătărău!”

Se urcă în spatele meu, căci singur n-aș fi fost în stare să mă țin în șa.

„Hii, *Cagnotto*! strigă el și trase o nuia peste urechile calului. Vezi, să depeni ca lumea din picioare, capră proastă! Te spintec dacă ai să calci pe de lături.”

Calul, care nu merita asemenea ocară, o luă la galop cu tot stratul de noroi ce acoperea drumul.

Vagmistrul parcă avea un talisman după care se orienta în noaptea neagră. Era nevoit să facă o sumedenie de ocoluri, căci și cele mai mici pîraie se transformaseră în torenți.

În timpul unui asemenea ocol, un fulger mă făcu să văd, în dreapta mea, o rîpă adîncă și întunecată, dincolo de care crezui că întrezăresc profilul unei vaste construcții.

„Aș fi vrut să nu mai trec pe aici — murmură însoțitorul meu. Să mă ia dracu dacă n-am văzut cei doi ochi ai lui Coriolan lucind în fundul văgăunii. Țară blestemată! Hii, *Cagnotto*, capră rîioasă! Era un băiat voinic! Și-acum două ceasturi se ținea pe picioare mai bine ca tine.”

Începu să cînte *Malbrough s'en va t'en guerre*¹, și calul o porni la goană, fiindcă îl înțepase cu vîrful cuțitului.

Drumul ținu cam o oră. Spre sfîrșitul călătoriei, cerul se limpezise, dar vîntul continua să sufle cu putere. Vagmistrul nu-mi adresase pe tot parcursul nici un cuvînt. Deodată însă mă întrebă:

„Ești nobil, băiatule?”

După răspunsul meu negativ, adăugă:

„Îl cunoști pe contele Julian?”

Îi răspunsei „nu” pentru a doua oară. Bătrîna Cherchilita pomenise și ea acest nume. Vagmistrul reluă, după o scurtă tăcere:

¹ Malbrough pleacă la război. (n.t.)

„Pe aici, ca peste tot, drumurile sînt ale tuturor. Pentru tine, cel mai bine ar fi să nu te mai apropii niciodată de locul în care ai petrecut începutul acestei nopți și să-ți ții gura în privința celor văzute sau auzite“.

Se opri scurt. În fața noastră, în noapte, se zăreau împrejurimile unui oraș.

Mă lăsă să alunec la pămînt în mijlocul drumului și-și întoarse calul din care ieșeau aburi. Înainte de a se îndepărta, îmi mai zise totuși :

„Asta e orașul Sartena, unde se găsește destule hanuri, ca la Pantin-la-Galette. Mersul te va înzdrăveni destul ca să poți face cei o sută de pași care te mai despart de cea mai apropiată cîrciumă. Noapte bună... Hii, Cagnotto, vacă slăbănoagă !“

Sfichiui cu nuiua urechile bietului cal și dispăru în galop.

XVII

PLECAREA LUI VENUS

Povestea semăna cu legenda mitologică : Saturn devorîndu-și propriii săi copii. În Italia de sud, patria lui Cacus¹, ținut clasic al banditismului, există credința, de la Apenini și pînă la mare, ca și în tot lungul munților sicilieni, că Fra Diavolo, veșnicul stăpîn al *camorrilor*, își ucidea copiii ca să nu fie ucis de ei.

Într-o cireadă e de ajuns un singur taur. Călătorii povestesc acea tragedie din deșertul american, unde bivoul tînăr se întoarce împotriva propriului său tată și cucerește cu lovituri de coarne domnia în prerie. Tot așa se petreceau lucrurile și în seraiurile orientului. Să ucizi sau să fii ucis, aceasta e legea naturală a popoarelor barbare.

Cel ce serie aceste pagini a ascultat într-o seară, așezat pe o bucată de marmură roz printre ruinele templului din

¹ Brigand mitic, unul din personajete *Encidei* de Virgiliu. (n.r.)

Poestum, povestirile unei călăuze sorrentine, mindre de a fi făcut parte din Fracurile Negre (*Veste Nere*) sub Bel-Demonio, Maestrul Confreriei Tăcerii. Călăuza mea mai știa încă cele trei cuvinte latinești care formau deviza tainicei confrerii: *Agere, non loqui*. „A face și a tăcea.” Lozincă minunată, care nu va fi niciodată aceea a adunărilor noastre.

Bel-Demonio, bărbat tânăr și atât de frumos încît se-măna cu un zeu, a pierit de o moarte groaznică, dar splendidă, îngropat de lava Vezuviului. Iar capcana în care căzuse îi fusese întinsă de șeful suprem al carbonarilor de stînga, Michele Pozza sau Pozzo — Fra Diavolo — tatăl său.

Și călăuza adăugă :

— Cîtă vreme munții vor domina cîmpia, bandiții vor continua să existe la noi ; timpurile bune însă au trecut. Marii briganzi au plecat în apus și spre nord. Au luat cu ei tot ce se afla în „Casa bogățiilor” : perlele, diamantele, întreg imensul tezaur al veselilor călugări din la Merci¹. Nu ne-au lăsat decît cîinii, sărăcia și monezile antice fără valoare.

În timp ce napolitanul deplîngea gloria apusă a cavernelor, un soare stacojiu aureola rămășițele acestui templu străvechi, alungînd minunata perspectivă a colonadelor și scaldîndu-i capitelurile într-un val de lumină aurie...

Ziua era pe sfîrșite. Reynier puse paleta jos, după ce aruncă o ultimă privire peste lucrarea terminată. Acum, norul trăia. Arma nelegiuită a lui Diomedee străpungea un sîn de o nemaipomenită frumusețe.

— Doamnă — zise tînărul pictor — restul întîmplării nu mai are nici o legătură cu tabloul și nu știu dacă mai prezintă vreun interes pentru dumneavoastră. Cu mare greutate am ajuns la hanul cel mai apropiat, unde am dormit optsprezece ore în șir. După ce m-am deșteptat, am încercat să aduc vorba despre clădirile acelea mari,

¹ Ordinul de la Merci sau Notre-Dame de la Merci era un ordin călugăresc aragonez, care s-a făcut celebru în secolul al XIII-lea cu prilejul unor împrejurări războinice. A dispărut din Franța în timpul Revoluției. (n.r.)

pe jumătate ruinate, aflate între Sartena și coasta mării, dar am primit răspunsuri care ocoleau acest subiect.

Aveam bani puțini și-mi pierdusem toate bagajele; o elementară prudență îmi dicta să nu mă vîr într-o aventură plină de primejdii.

Am luat o trăsură care m-a dus pînă la Ajaccio, de unde am trecut apoi în Italia. La Roma mă așteptau scrisorile de la domnul Vincent Carpentier și de la copila dragă în care mi-am pus toate nădejdlile de fericire. Aflaseră din ziare despre naufragiul vasului și mă rugau să-i liniștesc. Le-am răspuns, fără să intru în amănuntele romantice de după naufragiu. Aceste amănunte nu sînt cunoscute decît de două persoane: de tatăl meu adoptiv și de dumneavoastră. I le-am povestit domnului Carpentier, ca și dumneavoastră, în legătură cu tabloul de la galeria Biffi, asupra căruia mi-a cerut lămuriri.

De îndată ce m-am întors la Roma, arta m-a acaparat în întregime. Nu mă mai interesa altceva decît munca mea.

N-aș putea spune totuși că uitasem aventura de la Sartena; dimpotrivă, mă miram adesea de stăruința cu care memoria mi se întorcea, fără voia mea, la cele petrecute; dar cu cît trecea timpul, împrejurările acestei întâmplări mi se păreau mai stranii și ajungeam să mă îndoiesc de propriile mele impresii. Nu mă mai încredeam în amintiri. Îmi închipuiam starea mea de oboseală și de suferință și-mi spuneam: n-a fost un vis, dar febra a avut și ea un rol în toate acestea.

Spre sfîrșitul celui de-al patrulea an de ședere la Roma, întâmplarea scoțindu-mi înaintea, în galeria Biffi, *tabloul lui Brigand*, am simțit că înfrigurarea de altădată m-a cuprins iarăși. Revedeam în sens invers drama din noaptea aceea corsicană. Aici, fiul era asasinul, iar tatăl sau bunicul era victima.

Nu vă pot spune cît de mare mi se părea asemănarea dintre cele două personaje ale tabloului cu cele două portrete din camera în care bătrîna Cherchelita îmi dăduse găzduire. Numai că în acest tablou, costumele vădeau o anumită epocă, care părea a fi aceea din ultimul pătrar al veacului trecut. Așa încît tînărul din tabloul de la galeria

Biffi putea foarte bine să fie bătrînul din portretul de la Sartena...

— Asta-i sigur ! zise cu vioiciune Venus, ale cărei semne de interes nu le-am mai reprodus, ca să nu lungim povestirea. Ai calculat bine.

Se sculase de pe perne și se îmbrăca în dosul tabloului care îi servea de paravan. Apoi adăugă :

— Ai vorbit de un roman. Nu cunosc altul mai plin de interes. Sînt sigură că am să-l visez multe nopți.

— Prin el însuși — reluă Reynier — ca și prin subiectul misterios și dramatic pe care îl reprezintă, acest tablou reține atenția fiecăruia, iar pe dumneavoastră, doamnă, ca și pe tatăl meu, v-a izbit în asemenea măsură, încît v-a împins la un demers destul de neașteptat. Și totuși, nici dumneavoastră, nici tatăl meu nu cunoașteți măștile și nici nu v-ați găsit în situația aceea neobișnuită, care a declanșat la mine surpriza și a produs asupra-mi, la prima vedere, un adevărat șoc.

Pentru a doua oară, glasul necunoscuței rosti din dosul tabloului întrebarea proverbială a spaniolilor :

— *Quien sabe ?* (Cine știe ?)

Și un rîs argintiu sublinie această scurtă frază.

— Ceea ce știu eu — replică pictorul — este că povestea asta mă înnebunește de-a binelea. Ați remarcat desigur plăcerea stranie cu care v-am spus-o. Mintea mea lucrează încontinuu. Am impresia că tatăl meu adoptiv știe mai multe decît vrea să arate. Ba chiar și dumneavoastră... Ia spuneți, nu cumva începe o nouă aventură ?

În loc de răspuns, Venus zise cu o nuanță hazlie în glas :

— Ai fost plătit, îndeplinește-ți obligațiile pînă la capăt. Ceea ce vreau să aflu acum este rezultatul călătoriei dumitale în Corsica în căutarea misterioasei case.

— Vă voi spune și aceasta mai tîrziu — reluă Reynier. Am aflat mult mai multe lucruri chiar la Roma ; am întrebat peste tot ; răspunsurile n-au lipsit, căci în Italia legenda călugărilor din La Merci este tot atît de cunoscută

ca și isprăvile lui Schinderhannes¹ pe malurile Rinului sau ale lui Cartouche² la Paris.

Mi s-au dat informații atât de sigure despre tezaurul acelor *Veste Nere*, încât l-am putut evalua la dublul bogățiilor aflate în întreg universul. Mi s-a explicat totul, chiar și gestul atât de caracteristic: cheia întinsă asasinului de către victimă, așa cum se vede în tablou. Este cheia tezaurului și reprezintă însăși legea luptei de veacuri care se dă între părinți și copii în această familie a Atrizilor³. Cel ce moare trebuie să predea cheia și există o formulă consacrată pentru asta. Cel învins spune învingătorului în timp ce-i dă această groaznică cheie: „Tată — sau fiule — *iată ceea ce ți-a pus cuțitul în mână și ceea ce-ți va pune un cuțit în inimă*“.

Necunoscuta, care între timp se îmbrăcase, ieși în acel moment de după paravan. Nu mai era Venus, ci (cel puțin ca statură, căci voalul des îi acoperea încă fața) o tânără și încântătoare femeie, îmbrăcată cu cea mai aleasă eleganță.

— Se face târziu, te rog să închei — zise ea.

— Am terminat — răspunse Reynier — și dacă n-ar fi dorința dumneavoastră de a vă povesti și cea de a doua călătorie a mea în Corsica, n-aș mai avea decît să vă mulțumesc din toată inima. Datorită dumneavoastră, doamnă, voi fi avut și eu o dată talent.

Necunoscuta tocmai se oprise în fața șevaletului. Pînă atunci nu văzuse încă rezultatul acestei lungi ședințe de poză. Rămase o clipă tăcută și atentă, privind opera lui Reynier.

— Mă vezi într-adevăr astfel? murmură ea cu o nuanță de emoție în glas.

¹ Schinderhannes, pe numele său adevărat Johann Bückler, a fost conducătorul unei bande mari de tîlhari, care în timpul Revoluției Franceze a operat în regiunea Rinului. În 1803 a fost decapitat la Mainz. (n.r.)

² Renumit șef al unei bande de hoți din Franța, la începutul secolului al XVIII-lea. A fost tras pe roată în Piața Grevei din Paris. (n.r.)

³ Autorul îi socotește un fel de descendenți ai lui Atreu, regele Mycenei, faimos prin ura împotriva fratelui său Thyeste. Omorîndu-i trei din copii, i-a servit tatălui lor la masă cu prilejul unui banchet. A fost ucis de un alt fiu al lui Thyeste. (n.r.)

— Sînteți cu mult mai frumoasă decît se vede — răs-punse simplu tînărul pictor.

Ea îi întinse o mînă adorabilă și zise încet :

— Poate că nu ne vom mai vedea niciodată. În viață există însă întîlniri neprevăzute. Adu-ți aminte, așa cum și eu îmi voi aminti... Iar acum termină, te ascult.

— *Tabloul lui Brigand* mi-a redeșteptat obsesia care se potolise în bună măsură — reluă Reynier. Înainte de a mă reîntoarce în Franța, am vrut să revăd sau, mai bine zis, să „văd“ locul necunoscut unde naufragiasem în acea noapte întunecoasă și, pornind de acolo — pe jos — să mă afund singur în cîmpie și să regăsesc clădirea aceea mare ruinată.

Am sosit la Ajaccio, de unde o barcă de pescari m-a condus la Capo-More, la sud de golful Valinco.

Mi-ar fi fost greu să regăsesc, printre toate golfuluțele acelea care mărginesc și fărîmițează coasta, locul exact unde naufragiasse vaporul nostru, dar pînă la urmă lucrul nu avea prea mare importanță.

După ce m-am orientat cum am putut mai bine, am luat-o direct prin cîmpiile dintre Capo-More și o mică localitate al cărei nume îmi scapă, de pe lîngă Chiave. După primii pași, mi se păru că regăsesc impresiile de atunci. Era tot iarnă. Numai că vîntul era uscat ; în locul vîrtejurilor de ploaie se ridicau acum nori de praf înghețat.

Am umblat de la nouă dimineata pînă noaptea, cercetînd și la dreapta și la stînga, ca un vînător sau ca un anticar. Văzui de departe orașul Sartena, care era pentru mine un excelent punct de sprijin pentru delimitarea cercetărilor.

Pot spune că am cercetat fiecare metru de teren. Nu am găsit nimic, afară de cîteva biete gospodării, cîteva vile modeste, un castel construit de curînd și un mare așezămînt cu aspect mai modern, numit „Ospiciul Colonelului“.

Revenii la acest ospiciu de două ori, deoarece se afla la egală distanță de mare și de Sartena, exact în locul pe care instinctul meu îl indica. Mi s-a spus că era o fundație întemeiată de colonelul Bozzo. Primisem destui bani, ca să cunosc inima generoasă a acestui om de bine.

Îi sînt obligat, cum îi e și tatăl meu, cum îi este și scumpa mea Irène.

Mi se spuse că „Ospiciul Colonelului“, în afară de bolnavii corsicani, mai adăpostea și mulți oameni din Paris, care veneau să-și încălzească la soarele din miazăzi trupurile sleite de lipsuri sau de excese.

Nu putui totuși să plec înainte de a mă informa. La întrebările mele mi se răspuse că pe acolo nu existau nici un fel de ruine, afară de acelea ale unei vechi mînăstiri a călugărilor din La Merci, aflată la mai multe leghe depărtare, dincolo de orașul Sartena.

În acest moment, Reynier fu întrerupt de un zgomot care venea de la ușa principală. Cineva cunoscute încerca să întoarcă mînerul de afară al ușii.

E de la sine înțeles că, în timpul cît poza necunoscuta, ușa atelierului era încuiată.

Mînerul nu ceda ; se auziră bătăi nerăbdătoare în ușă.

— Puteți ieși pe aici — zise Reynier, arătînd ușa dinspre strada Vavin. Știu cine e musafirul, după cum bate : e tatăl meu.

Necunoscuta, care făcuse cîtiva pași spre ușa laterală, se opri scurt.

— Ah ! exclamă ea. Crezi că e domnul Vincent Carpentier ?

— Sînt sigur.

Necunoscuta avu o clipă de șovăială.

— Haide, Reynier ! strigă cineva de afară. Deschide odată !

— Da, deschide-i — zise necunoscuta.

Și fiindcă tînărul părea mirat, ea adăugă :

— Vreau să văd ce efect va produce asupra lui schița noastră... căci ne aparține puțin la amîndoi.

În dosul voalului se putea ghici un surîs.

Reynier se duse să deschidă. Era într-adevăr Vincent, care strigă intrînd :

— De ce naiba ai încuiat ușa asta ?

Dar văzînd femeia voalată, se întrerupse, iar privirea lui exprima o stare de uimire.

Salută ; necunoscuta îi răspunse la salut.

— Iată explicația — zise Reynier, arătîndu-i șevaletul.

Vincent Carpentier privi schița și făcu un gest de admirație.

— E frumos ! murmură el. E foarte frumos.

Privirea i se furișă spre model, examinându-i îmbrăcămintea aristocratică cu o surprindere crescândă.

Chipul frumos și cinstit al lui Reynier își păstră întreaga seninătate.

— Să știi, tată — zise el — că nu m-am ruinat plătind modelului ședințele. Mai există și alții în afară de tine pe care îi interesează tabloul de la galeria Biffi.

Carpentier tresări, iar privirea care-i țîșni din ochi voia parcă să străbată voalul necunoscutei.

Reynier continuă :

— Tabloul e aici. Poți să-l iei dacă vrei

Carpentier urmări din ochi gestul tînarului. Făcu un pas spre tablou, dar se opri, căci un braț străin se strecură pe sub al său.

Spre stupefacția lui Reynier, era chiar modelul care își luase această libertate.

— Domnule Vincent — zise femeia — veți privi această pînză altădată. Doresc să vă vorbesc. Vă cer un loc în trăsură dumneavoastră.

— Am avut oare onoarea de a vă fi cunoscut, doamnă ? întrebă arhitectul, cam bățos.

— În ceea ce mă privește, am plăcerea de a face parte dintre prietenele dumneavoastră — răspunse modelul. Mă veți refuza oare ?

— Doamnă — se bîlbîi Vincent — sînt la dispoziția dumneavoastră.

În timp ce se îndreptau spre ieșire, modelul zise :

— Adio, domnule Reynier, sau poate la revedere ! Dacă mai devreme sau mai tîrziu cineva te va solicita în numele lui Venus cea rănită, adu-ți aminte.

Un gest grațios și nobil însoți aceste ultime cuvinte.

Tînăra femeie dispăru împreună cu Vincent, lăsîndu-l pe Reynier pradă unei uimiri de nedescris.

De îndată ce arhitectul la modă și însoțitoarea lui se aflară în cupeul care staționa în strada Apusului, Vincent întrebă puțin cam sec :

— Veți găsi că e indiscret, doamnă, dacă aş dori să ştiu...

— Cui aveți cinstea de a vorbi ? îl întrerupse modelul, rîzînd. Nicidecum, e foarte natural. Găsesc că este firesc să vă simțiți contrariat de faptul că cineva se vîră fără voie în gîndurile dumneavoastră cele mai intime. Întrebați fără teamă : eu vă voi răspunde, dacă cred de cuviință.

— Nu sînteți Francesca Corona ! exclamă Carpentier, care se străduia să recunoască sunetul acestei voci.

— Vă dau cuvîntul — replică modelul — că-mi voi scoate voalul, sau, mai bine zis, masca, înainte de a coborî din trăsură. Spuneți-i vizitiului că mergem la Palais-Royal.

Vincent se supuse. După ce închise ferestruica, necunoscuta reluă :

— Frumosul acesta de Reynier e foarte abil. A avut pe degeaba un corp cum puține se află în lumea modelelor. Numai că tîrgul, excelent pentru el, e foarte costisitor pentru dumneavoastră. Așa e lumea.

— Nu vă înțeleg, doamnă — pronunță încet Vincent, cu sprîncenele încruntate.

— O ! Ba da ! ripostă necunoscuta. Sînteți un om curios. De altfel, lucrul acesta se poate spune despre toți bărbații. Și chiar despre femei. Fiecare dintre noi ne gîndim cum să facem să părăsim drumul drept ca să ne înghesuim în cotlonul unde crește arborele cu fructul oprit. Cunoașteți oare mulți oameni care să nu fi pierdut pentru a doua oară raiul pămîntesc ?

Se opri, ca pentru a-și lăsa partenerul să răspundă ; dar acesta tăcu.

— Dumneavoastră, de pildă — reluă ea — ați fost victima soartei, înainte de a deveni favoritul ei. Cine ar putea crede că mîna dumneavoastră, atît de frumos înmănușată, ținea ziua întreagă mistria și că trebuia să munciți o săptămînă ca să cîștigați costul uneia din mesele dumneavoastră de azi de la Café Anglais ? E drept că pe atunci mînceați cu poftă codrul de pîine și boțul de brînză pe care le purtați sub braț, pe cînd azi strîmbați din nas în fața tocanei de vinat cu trufe și a trufandalelor. Bles-temăm mizeria, scumpe domn ; dar ea prezintă mari avantaje atît pentru stomac, cît și pentru creier.

Cît erați de liniștit pe atunci ! Și cum v-ați fi mirat dacă vi s-ar fi spus că veți cîștiga lozul cel mare la loteria succesului și că, odată cîștigat, o boală vi se va cui-bări în creier : boala celor fericiți, care te împinge să faci pe dracu-n patru pentru a-ți rupe gîtul !

A doua întrerupere. De data aceasta, Vincent interveni :

— Vreți să-mi faceți plăcerea să trageți concluzia ?

— Fără îndoială — răspunse doamna voalată — că meseria de zidar nu era pentru dumneavoastră, care aveți talent, bună-creștere și chiar o oarecare eleganță ; dar ați fi rămas tot zidar fără lozul cel mare. Lozul acesta a fost întîlnirea cu colonelul Bozzo-Corona, care v-a pus să-i faceți o lucrare misterioasă, fără să vă dezvăluiască secretul său. După cît se pare, a fost mulțumit de dumneavoastră, fiindcă ați primit o recompensă regească, nu numai în bani, dar și în credite, în relații, în succese. Este sau nu adevărat ?

— Este adevărat. Și nu m-am gîndit niciodată să reneg această datorie.

— Dar v-ați gîndit să o plătiți la fel ca mama noastră Eva, căreia Dumnezeu i-a spus : „Totul e al tău, afară de măr“, și ea nu jinduia decît acest măr. Biata femeie ! Adevărată femeie ! Sîntem toți copiii ei.

Strîmtoarea lui Carpentier era vizibilă, totuși încercă să protesteze.

— Afirm — zise el — că nu am nimic să-mi reproșez față de colonelul Bozzo-Corona.

— Iar eu afirm — ripostă necunoscută — că Eva, mama mea, n-ar fi mușcat niciodată din măr dacă pomul ar fi avut treizeci de picioare înălțime, în acel ținut primitiv unde nu se găseau scări... Și ce, credeți că sînteți singur sub pom, dragă domnule Carpentier? Nu bănuți că imensul tezaur pentru care ați meșterit pușculița este rîvnit și de alții decît de dumneavoastră?

Pronunțase aceste ultime cuvinte pe un ton sever și tăios.

— Dar cine sînteți dumneavoastră? întrebă brusc arhitectul. Vreau să știu!

Tonul său era poruncitor, aproape amenințător.

Necunoscuta își ridică voalul cu un gest rapid, descoperind astfel o figură a cărei strălucitoare frumusețe era pe atunci admirată de întreg Parisul.

— Contesa de Clare! exclamă Carpentier. Marguerite! Apoi adăugă, ca pentru sine: Bănuiam eu!

— În teatru, noi numeam asta „să-ți ratezi efectul”. Iată-te dezumflat, Vincent, sărmane prieten!

Ochii ei mari, care, atunci cînd voia ea, erau nevinovați ca aceia ai unei madone, căpătaseră acum, în mod intenționat, o lucire îndrăzneată.

— Și eu am urcat pe scenă — urmă ea — așa cum ați urcat și dumneavoastră schelele. Obrajii mi-au înghițit tot atîta ipsos ca și mîinile dumneavoastră. Ia uitați-vă dacă se mai vede ceva! Se găsește destui inși care să-mi facă biografia: Marguerite Sadoulas, pe la teatrele din provincie (pe aia o fluierau), Marguerite de Bourgogne prin cartierul Latin (pe asta începuseră să o adore), apoi contesa Marguerite de Clare, aplaudată acum peste tot și peste tot respectată pe această scenă care se cheamă lumea mare.

Urmă o tăcere.

— M-ați cunoscut studentă, scumpe domnule Vincent — reluă frumoasa contesă — de aceea nu mă jenez față de dumneavoastră. Sînt o fată bună: în loc să vă urăsc, v-am făcut arhitectul meu de casă. Cu toate acestea vă desfid să încercați să spuneți găgăuților cu blazon din

cartierul Saint-Germain că mîncam împreună la Flicoteaux cu un franc și șaizeci.

Carpentier își revenise din emoția ce-l stăpînea.

— La ce-aș face-o? întrebă el liniștit.

— Nu se știe. Sîntem doi pentru acest măr. Potrivit istoriei, Eva este prima care îl culege. Adam vine în rîndul al doilea. Veți fi oare atît de imprudent să doriți să-l mîncăți pe tot?

— Frumoasă doamnă — zise Carpentier din ce în ce mai distant — presupun că în dosul cuvintelor dumneavoastră există un tîlc rațional; numai că eu nu îl descopăr. Întrucît dorese din inimă să rămîn umilul dumneavoastră servitor și prieten, cred că pînă acum ne-am fi înțeles, dacă v-ați fi exprimat altfel decît în șarade.

Contesa Marguerite aprobă cu un semn din cap.

— Atunci să vorbim lămurit — replică ea. Întîmplarea împletește fantezia cu lucrurile cele mai serioase. Tabloul din galeria Biffi, care întruchipează gîndurile noastre comune, ne-a apropiat astăzi, dar eu vă supravegheam de mult timp și aș fi venit singură la dumneavoastră dacă nu ne întîlneam. Începeți să înțelegeți?

Arhitectul se înclină în tăcere.

— Există în acest tablou doi oameni și un tezaur — urmă Marguerite. Cei doi oameni se află la Paris.

— Chiar și cel mort? întrerupse Vincent, care încercă să surîdă.

— Și bătrînul și tînărul — continuă frumoasa contesă — bunicul și nepotul. Care dintre ei va muri de data aceasta? Bătălia a început. Bătrînul stă închis în cetatea lui, apărat de prudență și de aurul său. Tînărul merge de unul singur la asalt. Destinul e de partea lui.

— Credeți într-adevăr în toate acestea, frumoasă doamnă? întrebă Vincent.

— Cred ceva mai puțin decît dumneavoastră, scumpe domn, dar totuși destul. Am privit acest chip imberb din tablou de două ori, cînd bărbat, cînd femeie... Ați pălit!

Vincent Carpentier se schimbase într-adevăr la față, deoarece ultimele cuvinte ale contesei de Clare îi evocaseră o anumită viziune. Imaginea acelei femei înalte, cu

figura palidă și rece, învăluită în voaluri negre, pe care o întâlnise lângă fata lui la mînăstire, maica Maria cea Bună, îi trecu deodată prin fața ochilor.

— Doamnă — murmură el — dacă scopul dumneavoastră a fost să mă facă să mărturisesc neajunsurile poziției mele atît de invidiate, ați reușit ! Sînt ca aceia care trag foloase de pe urma unui legămînt cu Satana. Prosperitatea mea nu-mi aduce nici o bucurie. Mi-e frică.

— Și aveți dreptate să vă temeți — articulă lămurit contesa Marguerite — lucrul e clar.

Vincent urmă :

— Sînt zile cînd mă gîndesc să părăsesc totul, să-mi iau cei doi copii și să fug departe, departe, dincolo de mări.

— Nu zile — rectifică Marguerite. Spuneți mai curînd ore, căci e mai aproape de adevăr. Dar ora următoare vă găsește din nou înfierbîntat de pasiunea care vă arde, ca și pe mine de altfel : fiindcă și eu am cîștigat lozul cel mare ; și eu ar trebui să mă bucur în liniște de norocul meu nesperat ; și mie îmi fug ochii închipuirii înnebunite asupra grămezilor de aur, de perle, de diamante pe care *tabloul lui Brigand* te lasă să le bănuiești în întunericul unor perspective uimitoare. Vreți să împărțim ?

Ochii săi arzători priveau fix în ochii arhitectului, ale căror pleoape clipiră și se lăsară în jos.

— Pe mîntuirea mea — bolborosi el — și, dacă nu credeți în Dumnezeu, pe fericirea mea, pe viața mea, pe viața copilului meu, vă jur că nu știu nimic și că nu vreau nimic !

Contesa întinsese mîna.

— Fricos ! făcu ea în timp ce și-o retrăgea cu dispreț. Apoi adăugă : Mincinos ! Cum vă petreceți nopțile de șase ani încioace ? De ce aveți acest aer distrat care vă urmărește peste tot ? Nu vi se cunoaște nici o legătură de dragoste, disprețuiți jocurile de noroc, nu vă atrage nimic din ceea ce se cheamă plăcere... Ah ! Pentru a-l putea înșela pe colonelul Bozzo-Corona... și chiar pe mine, care nu-i ajung nici pînă la gleznă, ar fi trebuit măcar un comedian, iar dumneavoastră sînteți doar un smintit !

Carpentier părea distrus.

— Trebuia să se întâmple ! gîndi el tare. Legămîntul ! Legămîntul cu Satana ! E întotdeauna funest ! Doamnă, ascultați-mă și mă veți crede : de șase ani îmi petrec nopțile tremurînd. Acest aer distrat, care mă urmărește pretutindeni, este conștiința condamnării mele. Să iubesc o femeie, eu ! Oare dorința poate să dăinuie și în agonie ? Mesele, plăcerile...

Se întrerupse, rîzînd descurajat. Contesa, care îl asculta cu răceală, zise :

— Dacă vă aflați atît de jos, de ce refuzați tovărășia pe care v-o ofer ?

— Pentru că el și-a ținut promisiunea.

— Cine, Satana ?

— Mi-a spus să uit. Am uitat. Și încă trăiesc. Asta nu e nimic ?

Batista sa udă îi supse sudoarea de pe frunte.

Contesa Marguerite își strînse șalul în jurul umerilor.

— Spuneți să oprească — zise ea — am ajuns.

Se aflau în piața vechiului Castel de apă lîngă Palais-Royal.

Carpentier se grăbi să se supună.

Se lăsa noaptea. Contesa își reluă tonul de mare doamnă, care, la drept vorbind, i se potrivea foarte bine.

— Iată-vă scăpat de mine, scumpe domnule — zise ea deschizîndu-și singură ușa cupeului. Vă aduceam siguranța, o dată cu averea, căci eu, eu nu tremur nici atunci cînd e vorba de Satana. Satana mă cunoaște și mă respectă. M-ați respins. Cei care nu sînt cu noi sînt contra noastră.

— Puteți fi sigură, doamnă — voi să întrerupă arhitectul — că nu voi dezvălui nimănui...

— Vă scutesc de discreția dumneavoastră — continuă ea. Spuneți-i numai acelui bătrîn pe care bănuiesc că-l cunoașteți și care, în loc să doarmă cîstit în patul lui, și-a luat cu chirie o mansardă în strada Vrăbiilor, în spațele palatului Bozzo, că la vîrsta lui poate să i se întâmple ușor ceva rău. Acest om bătrîn a găsit ceea ce căuta : este momentul critic. Adio !

Închise ușa cupeului și, trăgîndu-și voalul, se îndreptă spre stația de trăsuri de lîngă corpul de pază.

Carpentier rămase o clipă nemișcat, livid ca un om în agonie. Când vizitiul, mirat de tăcerea sa, se dădu jos ca să-l întrebe unde vrea să meargă, el răspunse :

— Nici eu nu știu unde vreau să merg.

— Domnul se simte rău ? întrebă vizitiul.

— Nu... la palat.

Trăsura porni. Vincent Carpentier, ca deșteptat dintr-o amortire adâncă, privi locul unde stătuse pînă adineauri contesa. Apoi, lăsîndu-și capul în mîini, murmură :

— Nu puteam să scap de vrerea soartei. Am fost recunoscut sub deghizarea nocturnă. Sînt pierdut !

XIX

CASA LUI VINCENT

Zicala care spune : „Încălțat prost ca un cizmar“ era adevărată altădată, dar măiestria se îmbunătățește și, în toate domeniile, producătorul devine azi propria lui reclamă. Picioarele pantofarilor noștri sînt astăzi chinuite în piele de lac, și cunosc un tînăr domn, croitor de felul lui, care e așa de teribil de bine îmbrăcat, că ștregarii îl aclamă pe stradă.

Mai există și altă expresie : „Casă de arhitect“, care întrunește în egală măsură, ca toate adevărurile populare, admirația și bătaia de joc.

„Casa arhitectului“, clădită de arhitect pentru arhitect, este în același timp un domiciliu și o reclamă. Însăși înfățișarea sa trebuie să le dea de gîndit celor care au posibilitatea să devină eventuali clienți ai arhitectului.

Trebuie să fie elegantă, cochetă, puțin banală, plină de înlesniri, de confort, decorată cu flori frumoase sau cu zarzavaturi, ticsită de așa-zisele invenții americane care fac, la nevoie, dintr-un dulap un șemineu sau dintr-o fîntînă un calorifer.

Trebuie să poată fi vizitată cu un permis, ca altădată apartamentele din palatul Primăriei, atunci cînd senatorul-prefect al Senei și doamna prefect se aflau la țară.

E mai mică decît un minister, dar cît de drăguță !

După ce au cercetat-o din pivniță și pînă în pod, perechile se întorc gînditoare acasă, și astfel germenul construcției începe să fermenteze în dosul prăvăliei.

— Este ca o bombonieră ! zice negustorul.

Iar consoarta, întotdeauna mai poetică, răspunde :

— E ca o cutie de bijuterii.

Oamenii aceștia sînt oare bomboane sau bijuterii ca să fie puși înăuntru ? N-are a face. Au cu ce să-și procure o asemenea cutioară : și o vor construi, nefericiții !

Vincent Carpentier, a cărui situație înflorise ca prin minune, nu avusese nevoie să-și creeze o firmă. Locuia în cartierul Saint-Lazare, într-o casă care nu era o casă de arhitect.

Ar fi putut să fie o locuință încîntătoare, dacă n-ar fi fost atmosfera de tristețe care o înconjură. Și e de notat că această tristețe nu făcea parte din casa în sine, care era bine așezată, construită într-un stil elegant și vesel, potrivită din toate punctele de vedere pentru o locuință demnă de invidiat.

Casele au și ele un suflet, care imprimă fizionomia pietrelor și a mortarului din zidurile lor.

În locuința lui Vincent Carpentier, sufletul tînjea. Te simțeai singur în această locuință albă, care arăta ca părăsită în mijlocul aglomerărilor Parisului.

Pendula în stil „rocaille“, care împodobește șemineul încărcat de sculpturi, bătuse de nouă seara. O lampă ardea pe masă, aruncînd o lumină săracă asupra culorilor deschise ale unui salon destul de mare, cu mobilier lăcuit în alb, pe care îl încadrau tapițerii de Beauvais, cu subiecte pastorale.

Vincent Carpentier stătea lîngă masă. Lumina lămpii îi cădea pe fruntea înnegurată, plină de riduri adînci.

Spuneam, chiar în dimineața acestei zile, cînd am vizitat Mînaștirea Crucii, că Vincent Carpentier întinerise, dar și îmbătrînise în ultimii șase ani. În această seară, el arăta îmbătrînit, mult îmbătrînit. Prin părul său răvășit apărea un început de chelie. Actorul nu mai era pe scenă. La această oră, cînd nimeni nu-i mai pîndea pe figură pustiirile unei mari patimi sau ale unei mari suferințe, totul se destindea în ființa lui.

Între el și lampă se afla, întins pe masă, un plan arhitectural. Acest plan reprezenta o secțiune a unui vast palat de formă neregulată, așezat între o curte și o grădină. Curtea dădea spre strada Thérèse, grădina spre strada Vrăbiilor. Dăm aici denumirea acestor străzi ca să-l lămurim pe cititor, dar, în realitate, numele lor nu figurau în plan nici măcar prin inițiale.

Chiar de la început vom spune că acesta era planul exact și complet al palatului Bozzo-Corona.

Pe hîrtie, totul era în alb și negru, afară de un punct roșu, marcat în mijlocul unei camere mari, desemnată sub numele de „vechiul salon“ și așezată în partea din fund, la extremitatea de nord a fațadei care dădea spre grădină.

Această pată roșie ocupa, așadar, porțiunea de fațadă cea mai îndepărtată de străduța Vrăbiilor, cu care grădina comunica printr-o porțiță scundă, nu departe de acel laborator unde proprietarii magazinului «La micul ciștig» strîngeau munți de aur cu miriametri de pînză ieftină. Nu sînt nici douăzeci de ani de cînd zidul cenușiu și prăpădit al acestei grădini, care nu mai avea decît vreo patruzeci de picioare, a fost dărîmat și înlocuit cu o casă de raport.

Ochii lui Vincent rămăseseră fixați asupra punctului roșu, ca și cum ar fi fost fascinați. Lîngă el, un mare dog danez dormea cu botul între labe.

La celălalt capăt al mesei, în parte pe ea, în parte pe un fotoliu alăturat, se afla un bizar amestec de veșminte uzate și murdare : o pereche de pantaloni vechi, o pele-rină sfîșiată, o bonetă de lucru, un cozoroc verde, o pereche de ochelari cu toarte și o manta largă.

Primul gînd pe care ți-l stîrneau văzîndu-le era că aceste zdrențe serveau pentru deghizare. Mantaua trebuia să-l acopere pe cel deghizat atunci cînd ar fi ieșit din casă. Greutatea era să ieși din casă.

Vincent Carpentier își lăsase fata la mînăstire chiar pe timpul vacanței și instalase la celălalt capăt al orașului atelierul fiului său adoptiv, dar nimeni nu se poate feri de anumiți ochi care te pîndesc la ieșirea din casă.

Vincent Carpentier nu putuse să renunțe nici la portar, nici la valetul de casă. Avea chiar un valet remarcabil, despre care vom mai vorbi.

Dar la ce îi putea servi această deghizare ?

Gongul pendulei răsună îndelung în spațiul sonor al salonului lipsit de orice alt zgomot.

Vincent ținea cu o mână planul, iar cealaltă i se crispa prin păr.

— Mai am oare timp să fug ? se întreabă el.

Și sunetul propriului său glas păru să-l înspăimînte.

— Moartea — reluă el încet — nu mai e nici o îndoială, o moarte fără milă, nici iertare. Ei se măcelăresc între ei, părinții și copiii, urmînd o tradiție de familie. Este legea lor. Nici unul n-a șovăit între vocea singelui și chemarea aurului. Cum ar putea oare să-l cruce pe un străin ?

Se ridică împleticindu-se, și atît de desfigurat, că l-ai fi crezut sculat după o lungă boală.

Dulăul danez se ridică și el în picioare.

Salonul avea două uși. Vincent se duse pe rînd la amîndouă, ca să le încerce încuietorile, apoi zise cu amărăciune :

— Sînt bine apărat, dar moartea e ca și aerul, intră pe gaura cheii, prin crăpăturile ferestrelor. Pîinea pe care o mănînc mă înspăimîntă !

Întorcîndu-se la masă, împinse cu piciorul pulpanele pelerinei care atîrnau pe jos.

— Nebun ! Nebun nefericit ! murmură el. Deghizare ! Să înșeli ochiul unui asemenea tezaur ! Căci aurul are ochi ; aurul se păzește și se apără ; aurul vede totul, aurul este Dumnezeu !

Cîinele se întinse, hămăind încet, și veni să se frece de el.

— Jos, Cezar ! strigă Vincent.

Se lăsă pe scaun și-și sprijini fruntea în mîini. Fruntea îi ardea.

— Sînt pierdut ! reluă el. Mulțumesc lui Dumnezeu pentru ideea pe care am avut-o de a îndepărta copiii de lângă mine. Ei vor fi feriți de dărimături cînd casa va sări în aer... doar dacă această femeie nu se va lega și

de Reynier. Tabloul există. Este o cruzime a întâmplării. Dinspre partea aceasta nu voi putea muri liniștit... dar dinspre cealaltă? Fata mea!... Figura aceea palidă de călugăriță italiancă pe care o cunosc atât de bine! Chipul acela care este același cu cel din tablou, și care este și al omului misterios, concurentul meu... al omului care, ca și mine, dă tîrcoale tezaurului... Fata mea nu știe nimic. Da! O jur! Mi-aș fi smuls mai degrabă limba din gură decît să-i încredințez acest fatal secret. Credeți-mă, spun numai adevărul, ar fi o crimă inutilă. Cruțați-o pe Irène, cruțați-o pe scumpa mea copilă!...

Sudori reci îi inundară tîmplele. Era în prada unui chin îngrozitor.

Timp de cîteva minute rămase gîfîind, ca sufocat.

— Femeia aceasta! strigă el deodată. Marguerite! Ea nu e singură, aproape că mi-a spus-o, și chiar o bănuiam, fiindcă îi pîndisem casa. Cîți sînt în jurul prăzii? Cîți lupi sîntem? În timp ce eu o pîndeam, mă pîndea și ea pe mine. Și fiind mai bogată, a văzut mai clar sau cel puțin mai repede. Mi-a propus să împărțim, dar este o capcană; în fața porții acestui templu infernal nu există împărțeală, ci numai omor!

Dar o idee păru să-l însuflețească deodată.

— Femeia aceasta e nimic pe lîngă el! zise Vincent. Nu știe nici cît știu eu. Ea nu ar putea să pună degetul pe acest punct roșu și să zică: Aici este! Ce-ar fi dacă m-aș duce la el, la acest muribund, mai puternic decît Hercule, și i-aș destăinui planurile contesei Marguerite...

Dar se întrerupse printr-un rîs dureros.

— Ce motiv aș avea să fac acest lucru? Și care mi-ar fi scuza? Și ce drept aș putea invoca? Colonelul mi-a poruncit să uit. Numai faptul că mi-am reamintit ar putea fi socotit ca o trădare. N-aș mai ieși viu din palatul Bozzo. „Va să zică te interesezi de pușculița mea, fîrtate?” Parcă-l aud cum m-ar lua peste picior înainte de a mă spinteca... și, de altfel, nu i-aș spune nimic nou, fiindcă el știe totul dinainte. *El o vede*, cum mă vede și pe mine. Privirea aurului trece prin zidurile cele mai groase. Și *aurul* este el însuși.

Părea micșorat și strivit sub greutatea descurajării; capul îi atîrna pe piept. Ochii lui stinși urmăreau nu știu

ce dincolo de lucrurile prezente și vizibile, pe care el nu le vedea. Și se gîndea, stăpînit de acest vis care îl legăna, ca somnul care-l cuprinde pe copilul obosit de plîns.

— Am fost pierdut chiar din ziua în care am acceptat legămîntul. Chiar la un ceas după acceptare, imaginația mea începuse să lucreze. Căutam. Ceva îmi vorbea de primejdie, dar eu am rîs. Să fie o primejdie numai faptul că cercetez ? Dar nu sînt un hoț, nu am vrut să iau lucrul altuia : am vrut numai să știu...

— Voiam să știu — reluă el — să știu ! Care om poate să reziste unei enigme ? Am încercat să rezist, dar dorința, înzecită, îmi înfierbînta mintea ca o dementă. Credeam că stau pe loc, dar mergeam ; credeam că mă bucur în pace de binefacerile nesperate ale averii, dar eu o disprețuiam și eram dedat cu trup și suflet muncii oprite, sfortării vinovate care a săpat cu încetul — dar cu o răbdare neîmpăcată — prăpastia în care voi dispărea îngropat.

Cu un gest de minie și de revoltă, mîna sa crispată amenință planul întins în fața lui, dar se opri, și privirea lui de maniac se fixă din nou asupra punctului roșu, în timp ce spunea cu tărie :

— Aici este, sînt sigur ! O știu ! O văd !

Dulăul, care se culcase din nou, ciuli urechile.

Cineva dinafară bătuse la ușa principală a salonului.

— Ce este ? întrebă Vincent, redeșteptat brusc. Ce vrei, Roblot ?

Vocea lui Roblot, valetul său, răspunse :

— A venit cineva din partea notarului dumneavoastră.

— Nu sînt acasă. Să vină altă dată !

— Persoana — insistă valetul — mi-a spus să vă comunic numele său.

— Ce mă interesează numele lui ? rosti Carpentier minios.

— Este domnul Piquepuce, soțul cameristei doamnei contese. Îi voi spune să revină, deoarece domnul nu este acasă.

— Să intre ! porunci grăbit arhitectul.

În același timp se duse la ușă și trase zăvorul.

Domnul Piquepuce fu introdus imediat. Nu era un om

strălucitor, dar există cameriste de-ale conteselor care au bărbați mai amărâți. De altfel, titlul de secretar de notar nu conferă nimănui prestanța unui membru influent al Jockey-clubului.

— Am vorbit numai așa de notar, ca să înșel copoii — zise domnul Piquepuce după ce intră.

— Ai cam întârziat — făcu Carpentier.

— Soția mea mi-a spus — replică liniștit Piquepuce — că noii Cavaleri ai Tezaurului ar da bucuroși o mie sau două de franci, ca să afle că domnul se ocupă atît de mult de treburile lor.

Vincent își deschise portofelul și scoase o bancnotă de cinci sute de franci. Domnul Piquepuce o primi și se așază.

— Soția mea e pătrunzătoare ca ambra — zise el. Ea mai vorbește despre un bătrîn domn care ar scuipa zece mii de franci ca să afle ce pune la cale atît domnul, cît și Cavalerii Tezaurului.

XX

TRIUMFUL IDEII FIXE

A venit acum timpul să-i spunem cititorului, în cîteva cuvinte, povestea lui Vincent Carpentier din acești ultimi șase ani.

Pe lumea aceasta există, din nefericire, două lucruri care se aseamănă : geniul și mania. Aproape toți marii inventatori au fost socotiți demenți la vremea lor, după cum majoritatea nebunilor au asupra unui anumit subiect o putere de deducție care uimește și depășește rațiunea.

Punctul de plecare al lui Cristofor Columb este același cu al unui biet ins care își plimbă extravaganta maiestoasă pe aleile spitalului din Charenton, mărturisind vizitatorilor uimiți că el este Isus Cristos sau că se numește Napoleon. Paznicii vă vor spune, ca și medicii : puteți discuta cu acest nenorocit despre istorie, morală sau filozofie ; este mai lucid decît dumneavoastră, iar gîndirea

lui vă este superioară. Numai că, de îndată ce atingeți din întâmplare butonul care deschide ușa visului său, el vă va spune că evreii l-au răstignit pe cruce sau că englezii l-au asasinat la Sfînta Elena.

Ceea ce alimentează forța inventatorului sau sfărîmă inteligența maniacului este numai ideea fixă. Fisura pe unde această idee fixă se strecoară în craniul omenesc pentru a-l preaslăvi sau a-l degrada este imperceptibilă. Întîmplarea pare să joace și aici un rol imens, atît pentru viii aproape morți de la Bicêtre¹, cît și pentru cei de-a pururea vii de la Pantheon.

Dacă colonelul Bozzo-Corona, pentru a putea dispune în toată libertatea de instrumentul de care avea nevoie, nu l-ar fi îndepărtat pe Vincent Carpentier de copiii săi, poate că acest Vincent Carpentier, luînd partea bună a lucrurilor și acceptînd să trăiască fericit, și-ar fi apărat mintea împotriva ideii fixe. Spun poate, deoarece încă de la început ideea fixă provocase în el febra calculului, și orice calcul acaparează. Oricine și-a vîrît un singur deget în această roată amețitoare care este algebra probabilităților sfîrșește în mod fatal prin a fi prins, cu trup și minte, în acest angrenaj.

I se spusese lui Carpentier : „Uită !“ Era însăși condiția tîrgului care îi schimba sărăcia în bogăție și punea bazele viitorului copiilor săi. El încercă să uite. Crezu chiar că a uitat. Cînd stătea de vorbă cu el însuși, își spunea : „Aș fi ultimul dintre oameni dacă n-aș respecta această condiție atît de ușoară !“ Dar era singur, și exista un început de calcul. Ce forță poate împiedica acțiunea tăcută a grăuntelui care încolțește ?

Ați avut cu toții acele vise din nopțile reci, cînd somnul păstrează conștiința treburilor de a doua zi. V-ați culcat, hotărînd să vă deșteptați la o anumită oră. Și ați și visat acest lucru, atît de pătrunși erați de hotărîrea luată. Visezi că te deștepți, că sări din pat, înfrigurat dar curajos, că te îmbraci privind cu regret așternutul călduros ; ești conștient de propriul tău curaj și te feliciți — dar continui să dormi, și ora trece !

¹ Vechi azil de bătrîni în Franța. (n.t.)

Vincent era singur. El visa și în visul său vorbea cam așa :

„Ce mă interesează pe mine acest mister ? Ce-am eu de-a face cu el ? Chiar de-ar fi vorba de lucruri în afară de lege, eu nu pot fi socotit complice, fiindcă nu știu nimic. Și nici n-aș vrea să știu. Prințesă sau tezaur, conținutul ascunzătorii este ultima dintre grijile mele... și poate că mă înșel când mă gândesc că era una și aceeași voce — aceea din prima seară, care întreba la barieră : «Aveți ceva de declarat ?», și cea care spunea «Mulțumesc !» în fața pasajului Choiseul, când colonelul dădea bacșiș vizitiului...”

Presupun că ați și descoperit fisura.

Vincent era un arhitect foarte căutat. Colonelul se purta față de el ca un protector. Amândoi frecventau aceeași lume, comenzile curgeau, Vincent era primit la palatul din strada Thérèse.

Uneori, însă, în loc să se întoarcă direct acasă, se îndrepta, cu toată ora târzie, spre Champs-Élysées, și atunci îl cuprindea o emoție ciudată.

Într-o noapte ajunse pînă la Champ-de-Mars ; era o noapte frumoasă, cu lună plină. Și tot repetînd refrenul ! „Ce mă interesează ? Ce-am eu de-a face cu el ? etc.“, căuta locul unde făcuse, legat la ochi, acea curioasă experiență în jurul bastonului înfipt în pămînt, în dimineața zilei cînd Francesca Corona venise în sărăcăcioasa lui mansardă să-i ia pe Irène și pe Reynier.

— Este absolut sigur — își zise el — trăsura făcea un cerc : mereu același cerc.

Trecuseră doi ani de atunci. Invitat adeseori la masă la palatul Bozzo, el măsurase din ochi toate cotiturile. Era arhitect. La lumina lunii începu să tragă mașinal linii cu vîrful bastonului în praful format din noroiul uscat de pe Champ-de-Mars, și n-aș putea spune cum, dar aceste linii se transformaseră într-un plan al parterului palatului Bozzo.

Vincent șterse furios cu piciorul acest plan de îndată ce-l termină, zicînd :

— Nu știu ! Nu vreau să știu !

Era un om cinstit, închipuiți-vă, și nu e nevoie să o mai repet. Mai mult decît atît : era un om cumsecade,

ea probă, invoc purtarea lui față de Reynier. Avea și o inimă bună, fiindcă se lăsase ruinat de lunga agonie a soției sale adorate. De corectitudine nu mai vorbim, ea se subînțelege. Întreaga viață a lui Vincent Carpentier îi dădea dreptul la un cuvânt care e și mai potrivit : era un om delicat.

„Chiar dacă ar fi acolo tot aurul din lume — își zicea el îndreptându-se spre casă — acest aur nu e al meu. Ce rost are să mă amestec ?“

Fără îndoială că era un gând înțelept. Dar fisura ! Ideea fixă îi dădea tîrcoale.

Acasă era singur. Nu avea pe cine îmbrățișa înainte de culcare. Se culcă, dar nu putu dormi.

A doua zi, pe biroul său se afla desenat pe o foaie de hîrtie planul palatului Bozzo, așa cum fusese desenat în praful de la Champ-de-Mars. Doar punctul roșu nu figura încă acolo.

Din ziua în care a fost trasat acest plan, Vincent a devenit trist, distrat, preocupat, așa cum l-am văzut la maicile de la Mînăstirea Crucii.

Ideea fixă pătrunsese prin fisură.

El nu-și dădea seama de acest lucru. Nimeni nu-și dă seama. Se credea la o sută de leghe depărtare de o asemenea imprudență și de o atît de mare trădare. Promisese, și își ținea promisiunea. Asta era cel puțin convingerea lui lăuntrică.

Și, cîstit vorbind, la ce i-ar fi servit să-și calce cuvîntul ? El nu cerceta, era sigur că nu cercetează. Dar, cu toate acestea, era frămîntat de o îndoială : ascunzătoarea avea dimensiuni care cereau o grosime de cel puțin trei metri a zidului în care fusese scobită. Vincent era sigur de asta, fiindcă el însuși făcuse măsurătorile.

În ce parte a palatului Bozzo putea să existe un asemenea zid ? La casele vechi, numai pivnițele aveau uneori o astfel de grosime, dar el își amintea foarte bine că, la sosire, nu numai că nu coborîse, dar urcase cîteva trepte.

Nu era om cu o cultură prea profundă. În probleme de arheologie se pricepea atît cît și dumneavoastră, cît și mine, sau cît acest biet Dulaure, apostol al curiozităților pariziene.

Într-o dimineață se prezentă la Biblioteca regală înainte de deschiderea ușilor. Pe neașteptate îi venise gustul pentru cărțile vechi. La un sfert de oră după sosirea bibliotecarilor, l-ați fi putut vedea așezat la masă în fața unui in-quarto de Félibien, pe care îl încadrau operele sus-numitului Dulaure, ale lui Piganiol de la Force, ale lui Dom Lobineau, ale lui Saint-Foix, ale lui Mercier, ale lui Saint-Victor¹ și ale altora. Părea un om care ar vrea să reconstituie cu de-amănuntul Parisul de altădată.

De obicei, asemenea pasiuni științifice nu țin mult la cei care nu sînt de specialitate, dar cu Vincent Carpentier nu s-a întîmplat așa. Timpul nu făcu decît să-i ațîțe patima pentru antichitățile marelui oraș.

După ce termină cu izvoarele tipărite, trecu pragul venerabil al sălii manuscriselor. Fu văzut și la Arsenal, la Sainte-Geneviève², la Arhive; consultă pînă și planurile excelente depuse la Prefectura de poliție.

Apoi, la capătul unui an întreg de cercetări, stînd într-o seară la biroul său pe care se afla planul palatului Bozzo, își zise:

— Desigur, asta nu mă încălzește cu nimic, dar am căpătat convingerea că zidul care dă spre grădină face parte din a doua incintă adăugată liniei de fortificații a lui Filip-August, și care îngloba întregul perimetru al cartierului Butte-des-Moulins. Curiozitatea mi-e deci satisfăcută.

Era o nouă greșeală. Curiozitatea lui era mai însetată ca oricînd.

Într-adevăr, zidul adăugat ocupa toată lărgimea fațadei dinspre grădină.

Dar în ce parte a acestui zid se afla ascunzătoarea?

Vincent își puna această întrebare în timp ce se descălța. De astă dată izbueni într-un rîs sincer și ridică din umeri cu nepăsare.

— Și chiar de-aș cunoaște locul exact? Fi-voi eu oare mai bogat?

¹ Istoriografi și literați francezi din secolul XVIII, autori ai unor lucrări privind istoria Parisului și a împrejurimilor sale. (n.r.)

² Mînaștire clădită în anul 508 pe una din colinele Parisului, din porunca lui Clovis, unul dintre primii regi ai Franței. (n.r.)

Acum, întreaga idee fixă trecuse prin fisură. Era bine instalată în creier, unde își lărgea culcușul. Dar Vincent Carpentier nu bănuia nimic.

— Este ultima problemă — își zise el peste câteva zile — și numai necuratul o poate rezolva altfel decât prin sondarea vechilor întărituri. Dar la ce bun?

A doua zi își spuse:

— Se poate sonda din ochi tot așa de bine ca și cu o prăjină de fier.

A treia zi, un bătrîn cu înfățișarea săracă, cu părul cărunt, îmbrăcat cu o pelerină decolorată și purtînd pe cap un larg cozoroc verde, lua cu chirie o mansardă pe strada Vrăbiilor, cu vedere spre grădina palatului Bozzo-Corona. Era Vincent Carpentier, ajuns în a doua fază a maniei sale, și care de data aceasta își dădea seama de două lucruri: existența ideii sale fixe și primejdia la care-l expunea.

Vincent Carpentier se deghiza, Vincent Carpentier se ascundea.

În ajun se simțise pălînd sub privirea colonelului. I se păruse că acea privire binevoitoare, dar nuanțată de o milă batjocoritoare, îi străpungea ființa ca un bisturiu.

Încercase în zadar să se ascundă în dosul indiferenței. Îndărătnica stăruință a lungii sale strădanii îi sărise în ochi. Își dădea seama cu surprindere, cu teamă chiar, de efortul *involuntar* depus de atîția ani. Și cînd voi să se întrebe din nou: „La ce bun!“, ceva se cutremură în el. O remușcare? Nu știu. Știu însă că nu s-a oprit aci. Dimpotrivă, mergea înainte; munca sa neînduplecată își urma cursul și, semn funest, acum se ascundea. Se deghiza.

Deghizarea devenise de altfel o necesitate, căci faptul de a înființa un post de observație la doi pași de casa colonelului constituia un adevărat atac.

Vincent ieșea din hățiș. Calculele sale deveneau acte. Începea războiul.

Chiar din acea primă noapte, Vincent stătu de veghe la ferestruica sa de seara și pînă dimineața. De multe ori, în timpul acelor ceasuri lungi, se revoltă împotriva lui însuși, de multe ori își părăsi locul pentru a fugi, dar o adîncă înfrigurare îl ținea captiv. Voia să știe.

Ideea fixă devenise mai tare decît conştiinţa lui.

În noaptea aceea nu văzu nimic. Timp de două săptămîni făcu acelaşi lucru în fiecare noapte. Vincent dormea ziua, dar înfrigurarea creştea şi visele lui nu mai erau aceleaşi.

Aurul se strecura în nebunia lui.

El nu-şi spusese : „Vreau tezaurul“, dar închidea ochii spre a nu mai citi în cartea sufletului său.

În beţia visurilor lui vedea acum strălucirea bogăţiei fără margini şi fără fund, imensă ca marea. Slăbea, devenea palid, ruginit, cum s-ar spune, şi măcinat de acest ocean de strălucire.

Către mijlocul celei de-a treia săptămîni, cam la o oră după miezul nopţii, simţi că inima şi respiraţia i se opresc în piept. Pentru prima oară de cînd sta de veghe la postul său, zări o lumină slabă mişcîndu-se şi trecînd din fereastră în fereastră de-a lungul faţadei din dos, la parterul palatului Bozzo.

Lumina zărită de Vincent Carpentier trecu prin toate camerele parterului şi se opri în dreptul penultimei ferestre, adică aproape de fundul grădinii. Nici cei trei crai de la răsărit nu au privit cu mai multă emoţie steaua miraculoasă care trebuia să le servească drept călăuză în noaptea deşertului.

Vincent îşi lipise ochiul de geamul mansardei ; privea cu fruntea înfierbîntată, cu sîngele îngheţat în vine.

Putea să vadă cam două treimi din faţadă ; putea să urmărească deci cu uşurinţă mersul luminii, şi cunoştinţele pe care le avea despre interiorul palatului îi permiteau să-şi dea seama care erau apartamentele prin care trecea lumina. Dar asta era tot. Distanţa era prea mare ca să-l poată recunoaşte pe purtătorul acelei lămpi sau al lumînării aprinse atît de tîrziu în noapte.

Trebuie să fi fost chiar colonelul ; dar putea fi şi un servitor sau un hoţ.

La gîndul de hoţ, o spaimă pătrunse în sufletul lui Vincent. Începea să simtă că are un drept asupra tezaurului.

Lumina dispăru și Vincent își zise : „A intrat în ascunzătoare“. Și-l cuprinse un tremur, ca un amant care l-ar vedea pe soț intrînd în camera de culcare a femeii iubite.

Dar avea să mai vadă și altceva.

Afară de soț și de amant, mai există uneori și un al treilea personaj, inventat de Gavarni¹, și despre care amantul zice : „Ne înșală pe amîndoi“.

XXI

CEL CARE ÎI ÎNȘALĂ PE AMÎNDOI

În timp ce Vincent stătea pironit la postul său, încercînd să controleze cele ce vedea și să le privească mai de aproape, întrezări o mișcare nelămurită pe creasta zidului dintre grădină și strada Vrăbiilor. Era o mogîldeață neagră, care părea că sare zidul și se lăsa ușor să alunece în stradă.

Dacă individul ar fi sărit în grădină, Vincent ar fi dat alarma !

Era un răufăcător oarecare ? Un vagabond umblînd la întîmplare după pradă ? Sau un rival ? Un vînător călcînd pe urmele lui Vincent sau chiar înaintea lui Vincent ?

Odată aflată pe trotuar, umbra se strecură de-a lungul zidului, proiectînd, la lumina unui felinar, o siluetă de om tînăr care mergea cu pași mari — apoi se pierdu în noapte.

Vincent rămase uluit, mai uluit decît Robinson Crusoe la vederea unor urme de pași pe nisip. Acest om, acest necunoscut, oricare ar fi fost el, îi era dușman de moarte.

De-abia către cinci dimineața, lumina apăru din nou la capătul de nord al fațadei. Ea străbătu iarăși tot parterul palatului, ieșind pe acolo pe unde venise.

¹ Chevalier Sulpice-Guillaume, zis Gavarni (1804—1866), cunoscut pictor și litograf francez, a cărui operă numără aproape 8 000 de piese, printre care cîteva serii de desene intitulate *Nebuniile femeilor în materie de sentiment*, *Politica femeilor*, *Copiii teribili* etc. (n.r.)

În ziua aceea, Vincent Carpentier nu dormi de loc. Toată dimineața stătu aplecat asupra planului său și, urmărind drumul parcurs de lumină, își zise, vorbind de vagabondul din noaptea trecută :

— De la locul de unde se găsea pe zid, el vedea mai bine decît mine.

Aș vrea să găsesc un alt cuvînt decît acela de gelozie, care să exprime mai bine apriga lui strîngere de inimă.

Lucrînd fără încetare și cercetîndu-și amintirile din timpul expedițiilor nocturne făcute în tovărășia colonelului, el se gîdea :

„Soseam din stradă, e clar ; traversam mica grădină, apoi dădeam de o ușă...”

Degetul său, care aluneca pe hîrtie, se opri în fața singurei uși indicate pe plan și care se găsea pe stînga, venind din strada Vrăbiilor, la numai cîțiva pași de zid.

— Nu este asta — zise el după o mică ezitare. În această noapte, lumina a mers pînă la celălalt capăt al casei ; casa are mai mult de patruzeci de pași lungime, iar noi nu făceam mai mult de trei pași după ce treceam de intrare. Din două una : sau mai există altă ușă, sau toată grămada mea de calcule se dărîmă !

Dădu cu pumnul în masă.

— Mai există încă o ușă ! făcu apoi hotărît, ea și cum voința lui ar fi putut schimba lucrurile. Omul s-a urcat totuși pe zid. Voi cerceta și voi găsi...

Se întrerupse încă o dată și pronunță cu o expresie stranie :

— Omul însă va reveni... Cu atît mai rău pentru el !

Nu ieși toată ziua din casă și nu primi pe nimeni. Spre seară, se deghiză ca de obicei și-și acoperi travestirea cu mantaua largă de care se servea ca să iasă din casă.

Aceia care, pentru un motiv sau altul, prelungesc carnavalul dincolo de timpul lui, își fac iluzii. Ei își închiuie, fără doar și poate, că nimeni nu-i recunoaște. Mulți dintre ei se înșală.

Vincent Carpentier apucă un drum ocolit ca să ajungă din cartierul Saint-Lazare în strada Saint-Roch. Putea să jure că nimeni nu-l urmărește.

Undeva, pe unul din acele terenuri virane care se găseau din belșug pe atunci în spatele actualei gări de cale ferată spre Le Havre, el își scoase mantaua, o făcu pachet, își puse pe cap cozorocul verde și-și luă înfățișarea de evreu bătrîn.

La colțul dintre străzile Saint-Roch și a Vrăbiilor trecu pe lângă un tînăr care stătea în fața vitrinei unei prăvălioare prăpădite unde se vindeau lucruri de îmbrăcăminte pentru femei. Tînărul era întors cu spatele, dar încercă să-și strecoare privirea pe sub cozorocul lui Vincent. Acesta avea instinctul viu și ascuțit al oamenilor care se ascund. De altfel, și el era la pîndă, gîndindu-se la umbra pe care o zărise în noaptea precedentă. Se răsuci pe jumătate și ochii săi întîlniră privirea tînărului, care se îndepărtă imediat. Avea o față palidă și foarte albă, fără barbă, încadrată de un păr negru ca tăciunele. Cei care au călătorit prin Italia cunosc aceste măști de fildeș și abanos.

Vincent Carpentier nu-și amintea să-l mai fi văzut pe acest tînăr, a cărui figură îl izbi ca aceea a unei ființe nesuferite. Își văzu de drum; dar în loc să intre în casa unde își avea mansarda, trecu hotărît mai departe și urcă pînă în vîrfurile colinei Morilor. Ajuns acolo, se întoarse și se uită îndărăt, dar nu mai văzu nimic.

Totuși, la întoarcere, în momentul cînd făcu primii pași pe aleea strîmtă și întunecoasă care ducea la casa închiriată, zări în depărtare silueta dușmanului necunoscut.

— Va fi duel — își zise el — îl voi omori pe acest lup!

Dar nu așteptase clipa aceasta ca să facă un plan de apărare sau de atac, așa că, intrînd în mansardă, pe care o închise cu cheia, așeză pe pat două obiecte, dintre care unul era un pumnal. Celălalt obiect, mult mai voluminos, fu scos din pînza în care stătea înfășurat; era o lunetă.

Carpentier se așeză la postul său de lângă fereastră. Era adînc îngrijorat. Supraveghea, de data aceasta, nu numai palatul, ci și grădina și strada. Somnul îl copleșea, dar îi ținu piept.

Strădania fu zadarnică, fiindcă nu văzu nimic nici în dosul ferestrelor închise ale palatului, nici în grădină, nici pe zid, nici pe stradă.

În zori, cu toate că era frînt de oboseală, nu luă ca de obicei drumul spre casă. Așteptă să se facă ziuă de-a binelea și-și așează luneta în așa fel ca să poată examina toate blocurile de piatră din care era construit zidul exterior al palatului Bozzo.

La început, cercetarea nu dădu rezultate, dar cei care se călăuzesc de calcule nu se descurajează ușor. Cînd ecuația rezolvată spune : lucrul e așa, el trebuie să fie așa.

Chiar dacă o lume nouă, o planetă sau o zidărie maschează locul unde fusese o ușă, cifrele își confirmă precizarea. Feriți-vă cît puteți de simțurile dumneavoastră, dar nu de cifre — și continuați să cercetați. Dacă sînteți un Columb, veți descoperi America. Cifrele nu mint nicio dată.

Era o capodoperă modul cum fusese astupată această ușă. Se găsiseră, nu știu unde, blocuri vechi de piatră, cioplite pe vremea primilor Valois. Fuseseră combinate după moda Evului Mediu, fuseseră murdărite, frecate, zgîriate, stropite cu o grijă migăloasă, astfel încît, umiditatea a patru sau cinci ani adăugîndu-se perfecțiunii lucrării, sudura devenise invizibilă chiar și pentru ochii cei mai pricepuți.

Luneta însă era excelentă, iar Vincent Carpentier fusese zidar. El știa să privească zidurile, așa cum un detectiv abil privește chipul deghizat al unui suspect.

Cînd își luă ochiul de la ocularul lunetei, după o cercetare îndirjită, el delimitase un dreptunghi care părea mai vechi decît restul zidului și arăta ca o pată, aproape imperceptibilă, e adevărat, prin excesul ei de vechime.

Vincent își șterse sudoarea de pe frunte și-și zise :

— Ușa se află exact acolo unde trebuie să fie. Rămîn acum două lucruri : întîi, să știu dacă acela care umblă noaptea e colonelul, și, al doilea, să-l înlătur pe acest curios din drumul meu.

Curiosul era lupul care trebuia ucis : acel tînăr cu trăsături albe ca marmura și păr negru ca tăciunele.

În așteptarea nopții, Vincent se întinse pe pat, fiindcă trebuia să se facă întuneric ca să se poată duce acasă. În plină zi, o deghizare ca a sa nu mai înșală pe nimeni, ci, dimpotrivă, atrage toate privirile. În pofida oboselii, nu fu chip să închidă ochii.

Ajuns acasă, găsi în corespondența de peste zi două scrisori, pe care trebuie să le menționăm.

Prima, expediată din Marsilia, îi anunța reîntoarcerea lui Reynier.

Cea de-a doua era de la stareța Mănăstirii Sfintei Cruci, care îi cerea concursul, cu câteva luni înainte, pentru organizarea serbării de distribuire a premiilor.

Confirmînd adîncă și sincera dragoste a lui Vincent Carpentier pentru copiii săi — fiica și fiul său adoptiv — nu vom spune decît adevărul. Chiar anul trecut, vacanța Irènei fusese pentru el o adevărată sărbătoare, și de mult încă se gîndea cu drag la proiectul de a instala atelierul lui Reynier în propria lui casă.

Astăzi, citirea celor două scrisori îl făcu să-și încrețească fruntea.

— Reynier trebuie să lucreze cît mai departe de aici — zise el. Apoi adăugă : Și în curînd vacanța Irènei ! E fată mare acum ! Ar vedea tocmai ceea ce eu vreau să ascund !

Ideea fixă, stăpîină deplină asupra minții lui, năvălea acum asupra inimii.

În Vincent nu mai exista nimic altceva decît nebunia lui ; evenimentele păreau să-i fie complice : în fiecare zi înfierbîntarea lui găsea o nouă hrană și, lucru neașteptat, chiar Reynier, venind de la Roma, aducea în bagajele sale un braț de lemne uscate care să ațîțe pîrjolul.

Prima dată cînd Vincent Carpentier își aruncă privirea asupra *tabloului lui Brigand*, copiat de Reynier în galleria Biffi, se simți cuprins de o amețeală. Se crezu jucăria unei năluciri. Taina orbitoare, dar groaznică, pe care încerca să o descopere cu prețul liniștii, cu primejdia vieții lui, apărea dintr-o dată, cu toată furia, din umbră. Sau cel puțin o parte din această taină. Implacabila tragedie a aurului își desfășura aici scena sa principală. Tezaurul își bolborosea sîngeroasa lui mărturie. Moștenirea crimei își dezvăluia înspăimîntătoarea naivitate a

legii sale. Era ceva măreț, dar hidos, ca în legendele barbare : și asta pentru toată lumea.

Pentru Vincent însemna și mai mult, dar și mai rău decât atât. El posedea cheia alegoriei. Le cunoștea pe cele trei personaje ale dramei : pe bătrîn, pe tînăr și tezaurul. Pentru alții, această înfricoșătoare și stranie pagină vorbea de trecut. Pentru el, era prezentul și viitorul : astăzi și mâine.

Tezaurul se afla în ascunzătoarea pe care el însuși o săpase și o zidise ; bătrînul, sau cel puțin portretul său viu, era colonelul Bozzo, stăpînul și păzitorul tezaurului ; tînărul era cel cu fața mai albă decât a unei femei sub întunecata bogăție a părului negru, pe care Vincent îl văzuse dînd tircoale ca un lup în jurul pradei sale. Nu îi știa numele, dar l-ar fi recunoscut dintr-o mie.

Noi știm, într-adevăr, că el a fost puternic impresionat, la Mînăstirea Crucii, de înfățișarea maicii Maria cea Bună. Și după ce Reynier îi povestise acea noapte corsicană, care era un nou act al tragediei paricide și reversul tabloului din Roma, ce înfățișa omorul tatălui de către fiu, Vincent dădu un nume lupului.

Lupul era celălalt nepot al Tatălui Tuturor, fratele marchizului Coriolan : contele Julian Bozzo-Corona. Căci vampirul ruinelor de la Sartena, de trei ori învingător în duelul familial, asasin al tatălui său, asasin al fiului său, asasin al nepotului său, nu era altul decât acest bătrîn blajin care-și sfîința ultimele zile prin acte de binefacere : colonelul Bozzo-Corona.

Poate fi această o scuză pentru purtarea lui Vincent Carpentier ? N-are a face ! Febra aurului se explică prin ea însăși, ca orice delir. Nu pledăm, ci povestim.

Încă de mult, Vincent nu mai încerca să reziste. Nu numai că nu lucra de unul singur, dar își mai lua și ajutoare. Nu e nimic mai subtil ca simțul unui maniac. Vincent devenise bănuitor chiar înainte de a fi văzut pe zidul palatului Bozzo acea umbră de spion sau de tilhar care îi oprise respirația în piept, ca vederea unui rival ascuns sub o fereastră iubită. Vincent stătea la pîndă. Instinctul său neîncrezător îl făcu să bănuiască existența mai multor îndrăgostiți în jurul tezaurului. Bănuielile sale se îndreptau spre acea bisericuță formată din oameni

avuți și supuși care-l înconjurau de aproape pe colonel. Tocmai dintre acești oameni, colonelul îi alesese o excelentă clientelă.

În situația lui nouă de arhitect, Vincent se servea de multă lume. Printre salariații săi, el remarcă pe un băiat sărac, dar priceput, care avea ca atribuție supravegherea lucrărilor. Acest băiat se numea Piquepuce; avusese mai multe meserii, iar soția lui se afla în serviciul doamnei contese de Clare, cea de-a doua demnitară a cenacului al cărui patriarh era colonelul Bozzo.

Vincent făcu din Piquepuce șeful poliției sale.

XXII

LA PÎNDĂ

Acest Piquepuce, inspector al lucrărilor și copoi pe deasupra, era un băiat deștept, priceput la treabă. Bineînțeles, Vincent nu-i încredințase nimic din secretul său, dar îi dădea indicații pe care Piquepuce le urmărea cu flerul sigur și docil al unui câine de vânătoare.

Intrucât în fața subalternilor nu trebuie puse enigme, față de Piquepuce, Vincent lăsase să se înțeleagă că lucrează în interesul colonelului Bozzo, protectorul și binefăcătorul său. Sentimentul de recunoștință explica totul.

Piquepuce avea aerul să creadă în existența acestui sentiment atît de firesc. Și nici nu cerea mai mult. Cu condiția să fie bine plătit, el nu-și făcea griji pentru rest.

Or, Vincent îl plătea foarte bine, ca probă suplimentul de douăzeci și cinci de ludovici, ceruți adineauri de Piquepuce ca un lucru promis și datorat.

Chiar înainte de întîlnirea lui cu doamna contesă de Clare, Vincent își îndreptase atenția în această parte.

— Priviți — zise inspectorul, scoțînd din buzunar o hîrtiuță. Am noroc că o am pe soția mea. S-au constituit în asociație, doamna contesă, domnul Lecoq, doctorul

Samuel, Prințul etc. De altfel, iată aici lista cu numele lor. Banda se cheamă : Cavalerii Tezaurului. E foarte veselă, după cum spune soția mea, dar ea e femeie isteasă și, după părerea sa, nu e de glumit cu toate aceste lucruri. Înseamnă că colonelul Bozzo trebuie să fie dol-dora de bani, jupîne, dacă se rotesc atîția primprejuri ! Și tot oameni bine situați !

Vincent luă hîrtiuța și citi numele scrise pe ea.

— Cavalerii Tezaurului — repetă el. Opt asociați.

— O să-l aibă în curînd și pe al nouălea — întrerupse domnul Piquepuce — cel care a construit camera tezaurului. L-au apucat deja de o labă, dar soția mea n-a putut încă să-i afle numele.

Vincent își încruntă sprîncenele.

— Și se joacă în fața servitorilor cu jocul ăsta groaz-nic ! murmură el bănuitor.

— Ah ! Ah ! exclamă inspectorul. Se vede că n-o cunoașteți pe doamna Piquepuce ! Ea este fosta Boboc de aur de la teatrul Saqui, persoană întru totul onora-bilă. Are ochi de năpîrcă și urechi care aud și cum crește grîul pe cîmp. În plus, e atît de nevinovată ! Jupîne, m-am însurat cu o ființă reușită.

Vincent Carpentier puse bine lista.

— Soția dumitale — întrebă el — n-a auzit niciodată vorbindu-se de mine pe acolo ?

— Niciodată, afară dacă nu sînteți chiar dumneavoastră cel de-al nouălea.

Vincent schiță un surîs.

— Este tot atît de probabil ca și restul întîmplării — zise el, ridicînd din umeri. Altceva acum, mai serios. Ai putea să-ți faci rost de o intrare în casa maicilor de la Mînăstirea Crucii ?

— La mînăstire ? Cum de nu ! E chiar locul meu. Piquepuce, Picpus... nu e rău, nu-i așa ? Cîteodată mai faci și jocuri de cuvinte.

Rîse singur și adăugă :

— Nevastă-mea, tot ea, săraca, este nașa ultimului născut al lenjeresei. Ce doriți să aflați de acolo ?

— Vreau niște informații — răspunse Carpentier — asupra unei persoane care locuiește în mînăstire fără să aparțină comunității. Este o femeie cam de treizeci de

ani, poate mai bine. Cred că e italiancă. Poartă un costum semicălugăresc, ca unele starețe ale ordinelor din Austria. I se zice maica Maria cea Bună.

Piquepuce își notă într-un carnetel.

— Și mai ce? făcu el. Asta o s-o distreze pe nevastă-mea.

— Aș vrea să aflu în special — reluă Carpentier — dacă această persoană are un frate. Se opri, ca să termine apoi imediat: ...Sau dacă nu este cumva ea însăși propriul ei frate.

Piquepuce își umflă obrazii slabi.

— Ia te uită, ia te uită! exclamă el. Lupul în stână! Pe deasupra, aveți și dumneavoastră o Scufiță Roșie prin pădurea aceea, nu-i așa, jupîne?

Arhitectul dădu vesel și afirmativ din cap. Prezența fiicei sale în mînăstire era o justificare pentru curiozitatea sa.

Piquepuce zise:

— Am să-mi trimit nevasta și pînă mîine seară chestiunea va fi lămurită. Asta e tot?

— Da, asta-i tot.

Domnul Piquepuce își reluă pălăria, care nu era tocmai nouă, și se îndreptă spre ușă, dar înainte de a pași pragul păru că se răzgîndește și se întoarse îndărăt, zicînd:

— Știam eu bine că uit ceva în legătură cu Cavalerii Tezaurului! Nevasta mea m-ar fi certat, e lucru sigur! Este vorba de cel de al nouălea, cel care a scobit nuca. Bătrînul îl supraveghează. Domnul Lecoq vorbea ieri seară de un individ cu cozoroc verde și pelerină veche, care a luat cu chirie o mansardă în strada Vrăbiilor, în spatele palatului Bozzo, și de un oarecare tînăr palid și fără barbă care dă tîrcoale pe acolo. Poate că-i postati chiar dumneavoastră în jurul casei. În fine, nu are a face, eu sînt dator să vă spun totul. Pe mîine.

Ieși. În camera de alături se afla Roblot, valetul de casă care îl anunțase. Domnul Piquepuce schimbă cu el o strîngere de mînă. Roblot întrebă:

— Ați mîngîiat cîinele, ca să se obișnuiască cu dumneavoastră?

— Da — răspunse inspectorul. Cezar și cu mine simtem acum prieteni. Arde, arde, nu-i așa? Cred că treaba nu va mai târăgăna. Deschide-mi coridorul.

În loc să iasă în stradă, domnul Piquepuce intră într-un culoar care se întindea de-a lungul camerei în care se afla Vincent.

Am spus că această cameră avea două uși.

Trecînd prin culoar în vîrfurile picioarelor, domnul Piquepuce ajunsese fără zgomot pînă la cea de-a doua ușă și se opri acolo, uitîndu-se pe gaura cheii. Începu să rîdă încet, deoarece Carpentier, cu coatele pe masă, își luase capul în mîini.

Cîinele se duse pînă la ușă, aduîmecă, apoi se culcă din nou.

„Bun animal! gîndi Piquepuce. Cît despre arhitect, s-a zis cu el. A găsit ce-a căutat. Am zărit pe plan un punct roșu care nu exista ieri. Nu-i mai rămîne decît să se ardă la luminare.”

Era adevărat. În ajun, punctul roșu nu se afla pe plan. Vincent îl pusese chiar în dimineata cînd se întorsese de la pînda din fereastră mansardei.

Și iată de ce îl pusese :

În acea noapte, după săptămîni de așteptare zadarnică, Vincent văzuse din nou strălucind lumina care mergea din fereastră în fereastră la parterul palatului Bozzo. Prima oară cînd zărise această lumină, Vincent nu putuse distinge cu ochiul liber nici figura, nici statura omului care o purta.

Era ultimul fir care mai oprea rezolvarea definitivă a problemei. Exista, într-adevăr, probabilitatea, dar nu certitudine absolută. Putea fi un valet de casă, putea fi chiar un tâlhar atras de magnetul aurului și care da tircoale, ca și Vincent însuși, în jurul acestei uși închise prin care se strecura un fel de aer amețitor.

Vincent voia să fie sigur, absolut sigur.

În noaptea aceasta, luneta, îndreptată din vreme, îi arătă prin geamurile primei ferestre, apoi prin ale celei de a doua și așa mai departe, de la fereastră la fereastră, pînă în fundul grădinii, silueta firavă și clătinîndă a colonelului Bozzo, cu lampa în mînă.

Vincent își zise într-o izbucnire de orgoliu și de teroare :

— Tezaurul e al meu — dacă vreau !

Dar voia oare ?

La această întrebare, nici Vincent însuși n-ar fi putut să răspundă.

Toate acestea se întâmplaseră dimineața. Dar în seara aceea, după plecarea lui Piquepuce, el își ținea capul în mâini pentru că își întreba înfrigurarea, încercînd să afle ce va ieși din acest chin care îi năpădise existența.

Mult timp nu scoase o vorbă, căci prin mintea celor care trăiesc singuri nu trec numai gânduri : ei vorbesc cu glas tare, uneori chiar cu elocință, alteori cu violență, astfel că monologul, de care abuzează și teatrul, este în asemenea împrejurări expresia realității.

Piquepuce era bun observator. Și el știa asta. Urechea sa înlocui ochiul la gaura cheii cînd Vincent se ridică, palid și cu privirile învăpăiate.

Vincent nu mai era același. Chipul său era înfiorător din cauza suferinței și îndrăznelii. El mototoli planul din fața lui și zise tare, cu un glas bine articulat :

— Nici n-avem nevoie de el. Îmi cunoșteam drumul. Chiar din prima zi, ceva a vorbit în mine. Vedeam punctul roșu chiar în locul în care l-au fixat calculele și cercetările mele. Strălucea ca o flacără. Îmi obseda gândurile, încît aș fi mers și cu ochii închiși drept la locul indicat, trecînd peste orice obstacol, așa cum merge omul spre destinul său.

Dădu din cap, încet, cu tristețe, dar ferm, așa cum se întâmplă cînd asculți o acuzație gravă, plauzibilă, dar nedreaptă.

— Nu, nu sînt un hoț — reluă el — afirm asta, o jur ! Nu știu totul, dar între timp am aflat multe, iar revelația neașteptată a tabloului de la galeria Biffi mi-a lămurit textul inexplicabil al legendei. Aurul acesta, îngrămădit într-o cantitate nemaiauzită, reprezintă sînge, nenorociri, lacrimi. Și iată, mai mult de un veac, poate, de cînd acest nesfîrșit șir de crime trece cu nerușinare prin fața ochilor justiției omenești, sfidînd mereu pedeapsa. Altădată existau judecători liberi. Ei nu erau hoți.

Ei găseau dreptatea acolo unde o pusese Dumnezeu, în inima lor !

— N-ai de gând să mai termini ? bombăni Piquepuce dincolo de ușă. Ești mai plictisitor ca ploaia, bibicule !
Vino la subiect, dar fără predică, te rog !

Căscă. Vincent îi da înainte cu un patos sporit.

— Ce făceau judecătorii liberi din Germania ? Pedepseau, și apoi restituiau. Eu însă șovăi în fața rolului de călău ; pedeapsa trebuie să fie de sus. Nu voi lovi decît dacă vreo piedică mi se pune în cale... Căci sînt hotărît să merg înainte.

— Așa te vreau — făcu Piquepuce. Hai, fiule ! Dar bagă de seamă să nu calci greșit.

— Da, voi restitui, aceasta este ideea care îmi dă putere. Dar cui ? Acești oameni au lăsat în urma lor nenumărate victime. Nu le cunosc și nu o dată mi-a părut rău că nu am împotriva cui să mă răzbun. Dar nu aveam dreptate. Datorită acestui fapt, misiunea mea e cu atît mai mare. Voi cerceta și voi găsi. Nu am dat oare destule dovezi ? Numai de unul singur și sărac, am cercetat și am descoperit. Ce problemă mi se va mai putea împotrivi, cînd voi avea cheia de aur și o armată ?

Se ridică de pe scaun. Un fel de calm urmă agitației lui vii. Începu să umble prin cameră cu pas măsurat. Și cum plimbarea aceasta îl aduse în fața oglinzii, se privi în ea. Atît de vădită era schimbarea trăsăturilor sale, încît îl făcu să se dea înapoi și, ca și cum cineva i-ar fi strigat „minți“, bolborosi :

— Nu, nu mint ! Nu am nici o patimă, nici o dorință. Nu văd nimic pe lumea asta ce s-ar putea cumpăra cu această prodigioasă bogăție. Este adevărat că pentru cei doi copii ai mei am visat o bogăție fără margini, dar nu știu dacă o mai doresc, fiindcă fericirea pare să se îndepărteze de asemenea case prea bogate. Există un demon în aur. Nu vreau nimic... nu, nimic !

— Dar vreau totul ! strigă apoi deodată, înălțînd capul. Aș muri dacă ar trebui să împart ! Dumnezeu mi-a dat asta numai mie, ca să pot să fac dreptate. Și el m-ar pedepsi dacă aș da îndărăt în momentul suprem al bătăliei. Astăzi e ziua cea mare, mi-o strigă instinctul, acest instinct care nu m-a înșelat niciodată. Colonelul mi-a des-

coperit taina ; ce l-ar costa un omor în plus ? Și ceilalți, Cavalerii Tezaurului, care se gîndeau să se servească de mine ca de o călăuză... uite, îmi țiuie urechile, ei discută despre mine, mă osîndesc... m-au și osîndit ! Mîine va fi prea tîrziu.

Gongul pendulei începu să bată. Vincent numără unsprezece bătăi.

— Așa tîrziu ! murmură el, în timp ce un fior îi trecu prin vine.

Rămase o clipă nemișcat, ca și cum ar fi șovăit ; apoi, trăgînd încet un sertar al biroului, scoase două pistoale, pe care le băgă în buzunarele hainei.

De cealaltă parte a ușii, domnul Piquepuce zise :

— Iată că afacerea se îngroașă, atențiune !

Vincent își luă pelerina ca să o îmbrace peste haină, dar după o clipă de gîndire o aruncă, zicînd :

— În noaptea asta nu e nevoie să mă mai degnizez.

Își încheie redingota.

În momentul cînd își luă pălăria, domnul Piquepuce părăsi postul de observație și porni repede pe culoar.

— Gata ! îi spuse el lui Roblot, care îl întreba curios din ochi. Fierul e încins.

Coborî la repezeală peronul casei, trecu strada și se aruncă într-o trăsură care aștepta în piața de alături.

— În strada Thérèse, la palatul Bozzo — zise el, închizînd ușa. Dă-i bătaie !

XXIII

ESCALADA

Peste cîteva minute, Vincent Carpentier ieșea din casă nedeghizat și fără măsurile de prevedere obișnuite. O luă în jos, spre bulevardul plin de pietoni ca ziua.

Era una din acele nopți frumoase de august, care-i alungă pe parizieni din casele lor prea strîmte. De la Madeleine la Poarta Montmartre nu se mai găsea nici un scaun, nici o bancă, nici un scăunel de cafenea neocu-

pat. În schimb, de-a lungul balustradei dintre trotuar și partea carosabilă a Străzii Joase, acolo unde mai târziu a fost construit Grand-Hotel, un șir neîntrerupt de oameni fără rost, de ambele sexe, se sprijinea de balustradă, așa cum fac, în zile de furtună, stolurile de rândunele ce se înșiră pe firele de telegraf ale șoselelor.

Era o căldură înăbușitoare, berea nemțească, sau numită ca atare, curgea în valuri; un adevărat flux de pietoni cobora pe Champs-Élysées, unde pe atunci primele două cafenele cu muzică anticipau cu modestie splendorile de astăzi ale acestor localuri distractive.

Carpentier se cufundă o clipă în această mulțime. Este știut că în mijlocul mulțimii poți lucra foarte bine cu capul. În mijlocul gloatei gândirea se izolează tot atât de bine ca și în adâncul unei păduri.

În astfel de nopți, când orașul se revarsă din plin pe străzi, timpul nu se mai măsoară cu orologiul său obișnuit. Ceasurile pentru somn se miră că iau parte la această veghe zgomotoasă.

Diferența între orele de culcare ale Parisului și răsăritul soarelui e atât de mică, încât ți-e mai mare mila de liber profesioniștii care au nevoie de întuneric. Nu e timp pentru escaladări, pentru spargerii sau pentru alte asemenea lucrări de artă. Totuși, în acest sezon mort, pe care-l străbat ca prin pustiul Arabiei, bandiții se simt însetați.

Ah! Minunatele nopți de decembrie, nopți de șaisprezece ore, cu zăpada care acoperă casele, cu poleiul care golește străzile! Vară blestemată, anotimp al leneșilor, bun cel mult să coacă pâinea și vinul, pe care le cumperi cu banii altora!

Vara, bandiții cei mai iscusiți se văd reduși la mîrșava indeletnicire de pungăși.

Vincent Carpentier, artist fericit, cu portmoneul plin în buzunarul redingotei sale elegante, regreta și el nopțile lungi. Se simțea stîmjenit de tot acest zgomot și de această agitație.

Lucru curios, în mijlocul acestei mulțimi vesele și vi-oaie ca un coș cu șoareci, el era poate singurul om care purta în buzunare *scule de iarnă*. Dacă ar fi fost căutat (dar cine putea să bănuiască?), s-ar fi găsit asupra lui,

pe lângă o pereche de pistoale, un cuțit lung, o frînghie de mătase prevăzută cu cîrlig și un anumit instrument cunoscut în lumea cea mai bună sub numele de *gură de lup*. Alții îi mai spun și *privighetoare*. Limbajul saloanelor este de o bogăție nebănuită.

Doamne, da, Vincent ascundea în buzunarul său o trusă de lăcătuș fără autorizație. Se zice că cine țintește un scop, nu ține seama de mijloace.

Domnul Piquepuce nu era singurul om de talent pe care îl cunoștea domnul Vincent. Din cînd în cînd putea fi întîlnit la el și un tînăr frumușel, fante de cafenea, care era unul dintre cei mai buni lucrători ai casei Berthier și Compania (broaște cu secret și cufere cu siguranță), și care răspundea la numele intim de Cocotte.

Cocotte îi procurase lui Vincent cîrligul și sfoara de mătase cu care să se prindă de coama zidurilor; în plus, îl învățase cum să minuiască o sîrmă ca să deschidă orice fel de închizătoare sau lacăt.

După cum se vede, Vincent nu pornise la treabă cu mîna în gură. Și dacă luna ianuarie, atît de potrivită pentru o asemenea treabă, ar fi luat brusc locul acestei leneșe luni de august, Vincent n-ar fi avut nici o bătaie de cap. Dar el cunoștea Parisul, știa că, în această strîmtă stradă a Vrăbiilor, la fiecare etaj al caselor toate fereștrele erau larg deschise — respirînd din greu ca niște crapi scoși pe uscat — și în pragurile tuturor ușilor porțarii sorbeau aerul infect al șiroaielor din stradă, pentru „a se răcori“.

Trebuia să aștepte. Și nimic nu e mai greu decît să aștepți, atunci cînd ai luat cu tărie o hotărîre gravă.

Chiar și cei mai îndrăzneți nu rezistă la asemenea încercare, iar acela care, în primul moment, ar fi sărit un meterez, se poticnește în fața unei simple bariere, cînd o așteptare de o oră i-a răcit ardoarea și i-a măcinat voința.

Carpentier mergea cufundat în gînduri, cîntărind șansele favorabile, ca și cele contrare ale expediției sale, cînd deodată se opri la colțul șoselei d'Antin, în fața elegantei cafenele Foy, care, din cauza căldurii, pusese afară trei rînduri de mese, ca o cîrciumă ordinară.

Vincent Carpentier nu avea pe nimeni de căutat, nici de supravegheat. Oamenii de felul său trăiesc cu ideea lor

fixă, feriți de preocupările obișnuite ale celorlalți mări-tori. Ei nu cunosc dragostea și, în consecință, nici gelozia.

Și totuși, s-ar fi zis că sclipește strălucirea unui ochi gelos în privirea lui Vincent atunci când, după ce par-cursese cu o tristă indiferență șirul de consumatori de la mesele cafenelei Foy, ea se aprinse dintr-o dată. A fost ca o trezire bruscă dintr-o mare surpriză amestecată cu spaimă.

Zărise — sau crezuse numai că vede — la o masuță de marmură așezată afară, o figură binecunoscută lui, dar pe care desigur se aștepta cel mai puțin să o întâl-nească într-un asemenea loc. Era un chip palid, sever și frumos. Și nu vedea decât chipul, căci forfota mulțimii îi ascundea părul de deasupra figurii și corpul care era dedesubt. Dar privirea lui, oricât de scurtă fusese, nu se putea înșela. Vincent Carpentier putea să jure că o văzuse pe maica Maria cea Bună.

Lucrul era în el însuși atât de neverosimil, încât Vincent se îndoii de mărturia propriilor săi ochi. Voi să-și verifice printr-o nouă privire prima impresie ; dar tocmai atunci se produse una din acele mii de învălmășeli care stînje-nesc în fiecare clipă circulația de pe bulevarde ; două-zeci de capete se interpuneau acum între el și obiectul curiozității sale.

Cînd ochiul său putu să străpungă din nou gloata, nu mai văzu pe nimeni în locul unde se afla adineauri insti-tutoarea mîndră și rece a fiicei sale Irène. În schimb, Vin-cent recunoscă pălăria dubioasă și înfățișarea prăpădită a domnului Piquepuce, inspectorul său, care se afla într-o conversație însuflețită cu un ins al cărui profil vag, im-berb, era încadrat de un păr negru abundant.

Nu vreau să spun că prezența unui individ ca Pique-puce ar fi fost tot atât de deplasată ca și aceea a unei că-lugărițe la mesele acestei cafenele mondene, dar trebuie constatat că, la cafeneaua Foy, pălăriile decolorate și re-dingotele roase erau rarități aproape de neîntîlnit.

Vincent Carpentier nu era dispus să facă asemenea observații, și neîncrederea pe care o avea în domnul Pi-quepuce îl scutea de orice decepție. În ciuda curiozității sale nesatisfăcute, el era să se îndepărteze, cînd omul cu

părul negru îl expedie cu un gest pe Piquepuce și se întoarse cu fața. Lumina felinarului făcu să apară pentru a doua oară trăsăturile maicii Maria cea Bună, care păreau sculptate în alabastru.

Vincent nu se înșelase. Rămase înmărmurit.

Interlocutorul lui Piquepuce trecu bulevardul în direcția străzii Louis-le-Grand. Vincent se luă după el. Peste câteva clipe, amândoi ieșeau din mulțime pentru a intra în strada aceea singuratică.

Bărbatul care semăna cu Maria cea Bună mergea în față. Vincent îl urma la vreo cincizeci de pași.

Care era țelul lui Vincent? Nici el n-ar fi putut să spună. Gîndea doar atît : „Avem oare același drum?”

Mergeau astfel amândoi, fără ca misteriosul prieten al lui Piquepuce să pară îngrijorat de umbra care se ținea după el. Poate că nici nu-l auzea. În orice caz, nu-i trecu prin cap să se uite îndărăt.

Pe măsură ce te depărtai de bulevard, strada devenea din ce în ce mai goală. Așa că, după un minut sau două de mers, se făcu liniște deplină, tulburată numai de zgomotul pașilor celui care mergea înainte și ai celui care venea după el.

Vincent își încetini mersul. Necunoscutul nu se întoarse nici de data aceasta, dar trecu pe celălalt trotuar. Părea totuși că trage cu urechea.

La cotitura cu strada Neuve-des-Petits-Champs, Vincent îl pierdu din vedere, dar era încredințat că știe încotro se duce. De aceea trecu fără să se oprească prin fața pieții Saint-Honoré și nu-și schimbă direcția decît la colțul străzii Saint-Roch. Era sigur că acolo îl va revedea pe necunoscut, dar privirea sa, care parcurse lacom strada, nu întîlni decît singurătate. Începu să alerge, căci își spunea : „În timpul cît nu l-am văzut, a fugit”. Pe lungimea întunecată și întortocheată a străzii Vrăbiilor, tot nimeni.

Orologiul de la Saint-Roch bătu ora două. Era ora la care, chiar vara, întregul Paris dormea, afară de Parisul bulevardelor.

Vincent își continuă drumul. Alergătura îi acoperise fruntea de sudoare, dar o senzație de frig îi trecea prin vine, cum se întâmplă atunci când mășori un șanț larg și adânc înainte de a sări peste el.

Cartierul Saint-Roch nu s-a schimbat aproape de loc de atunci, cel puțin înspre partea de nord, unde sînt străduțele dintre piața Gaillon și răspîntia de la Argenteuil. În partea de jos a străzii Vrăbiilor, mai ales, ai fi zis că e un colț de oraș hispano-flamand. Casele înalte se înclină, ca și cum ar vrea să ascundă cerul; maghernițele sînt ca niște găuri săpate în vechile ziduri, și — nu sînt nici șase luni de atunci — am văzut cum anumite ferestre, aflate la înălțimea omului și scobite într-un zid izolat, lăsau să cadă peste un așa-zis balcon o jaluzeă care altădată a tresărit desigur la vibrațiile unei ghitare înamorate. La noi, asemenea jaluzele trase după moda spaniolă au o proastă reputație. Sînt cele mai triste dintre firme.

Și totuși nu putem trece mai departe, fiindcă Vincent se oprise aici, ca și cum piciorul i-ar fi rămas dintr-o dată pironit în pavaj.

O fereastră era probabil deschisă în dosul jaluzelei, ale cărei stinghii lăsau să se strecoare o anumită lumină, căci o voce de femeie se auzi spunînd clar :

— Juliano, te rog, nu te duce.... rămîi cu mine în noaptea asta.

Nu se auzi nici un răspuns.

Dar Vincent, nemișcat și atent, gîndea : „Juliano ! Numele acesta se afla și în povestirea lui Reynier ! Este numele celuiilalt frate... fratele marchizului Coriolan, cel asasinat !”

Și fatalitatea acestei drame de familie se ridică în fața ochilor săi ca o fantomă uriașă și amenințătoare. Vedea cum duelul paricid își urma peste ani peripețiile sale neschimbate și teribile.

Așteptă, oprindu-și respirația, lipit de zid. Dincolo de jaluzeă nu mai vorbea nimeni.

După o lungă pauză, Vincent își continuă tiptil drumul. Ajunse în curînd la zidul grădinii palatului Bozzo. Totul era pustiu și tăcut. Multe dintre ferestre erau deschise, lăsînd să intre aerul nopții, dar dincolo de cercevelele întredeschise nu se vedea decît beznă.

Parisul adormise tîrziu, și acum dormea adînc.

Nu era timp de gîndit, Saint-Roch bătuse jumătatea după orele două. În anotimpul acesta, zorile apar la trei dimineața. Lui Vincent i se păru chiar că vede cerul începînd să se albească dincolo de case.

Așteptă totuși. Privirea sa scrută depărtările străzii, de unde nu venea nici o mișcare. Mîna, care îi tremura de emoție, descheie redingota. Simțea în piept o greutate nespusă și bătăile inimii îi sunau în urechi cu un vîjiit înfricoșător.

Desfăcu frînghia de mătase înfășurată în jurul mijlocului și aruncă cîrligul, care se prinse de coama zidului.

— Voi restitui! bîlbîi el în acest ultim moment. Și copiii, copiii. Dumnezeu nu poate fi contra mea. Voi restitui!

Frînghia de care se agățase îl ajută să se cațare sus pe zid.

Trase cu urechea. În grădină, unde arborii se clătinau ușor în fața ferestrelor întunecate, nu se auzea nici un zgomot. Dinspre stradă se auzea ceva imperceptibil, un pas îndepărtat...

Vincent se afla tocmai în locul unde văzuse, de la fereastra mansardei, o umbră tîrîndu-se pe zid. Se aplecă spre partea din stradă, ca să audă mai bine. Zgomotul pașilor încetase; fusese desigur numai o părere.

Totul mergea bine. Vincent desprinse cîrligul, îl agăță în sens contrar și-și dădu drumul în jos pe frînghia de mătase.

În timp ce se afla încă suspendat, auzi un hohot de ris înăbușit și o mișcare nelămurită.

Nici nu avu timp să-și întoarcă fața. Fusese apucat de picioare, trîntit la pămînt, un căluș îi astupă gura, și rămase întins pe iarbă, ca un pachet legat fedeleș de la umeri pînă la glezne.

Această operație fusese executată cu atîta repeziciune de către o jumătate de duzină de indivizi voiniei, ieșiți pe neașteptate din desigur, încît Vincent nu avusese nici măcar timpul să scoată o vorbă. Dar cum călușul nu îi astupa și vederea, putu să recunoască printre cei mai harnici la treabă pe inspectorul său Piquepuce și pe tî-nărul Cocotte, profesorul său într-ale lăcătușeriei. Amîndoi păreau foarte bine dispuși.

Prietenia dintre Damon și Pythias¹ părea a fi o nimica toată pe lîngă aceea care-l lega pe Piquepuce de Cocotte, și viceversa. Afecțiunea lor reciprocă, bazată pe respect, ar fi putut inspira nobile tirade pînă și poeților din antichitate.

— Iată balotul — zise Piquepuce rîzînd. Pare strașnic de mirat, ce zici?

— Vezi să nu-l strici — adăugă Cocotte. Pariez pe cinci centime că are în buzunar trusa mea de scule.

Mîna sa expertă găsi de la prima încercare *gura de lup*, și adăugă :

— Prințule, pentru orice meserie trebuie să faci puțină ucenicie. Peste vreo zece ani, dacă îmi urmezi bine lecțiile, vei putea debuta, dar pentru astăzi, cotul ! Un fiasco, eh ! N-ai avut noroc ! Ai călcat cu amîndouă picioarele în strachină.

Ușa palatului de lîngă zidul dinspre stradă era deschisă ; o voce slabă se auzi dintr-acolo, zicînd :

¹ Filozofi pitagoricieni din Siracuza de pe timpul lui Denis cel Tânăr (360 î.e.n.), celebri prin amicitia care-i unea. Pythias, condamnat la moarte de către tiran, a cerut un răgaz pentru a-și pune în ordine treburile, Damon consimțind să moară în locul său în cazul cînd acesta nu s-ar prezenta la momentul hotărît. În clipa supremă, cînd Damon era pe punctul de a fi executat, Pythias s-a prezentat ca să-și primească pedeapsa. Denis, plin de admirație, l-a iertat și a cerut celor doi filozofi — bineînțeles, în van — să-l primească al treilea în prietenia lor. (n.r.)

— Aduceți-mi-l înapoi și să nu-i faceți nici un rău acestui biet ticălos. Îl prevenisem de ceea ce i s-ar putea întâmpla. Ah! Om rău! Om rău!

Cocotte, Piquepuce și alți doi îl luară pe Vincent, care de picioare, care de cap, și-l duseră pînă la peronul cel mic, pe a cărui ultimă treaptă apărură un cap plin de strîmbături și de crețuri, înfășurat într-o scufie călduroasă de bumbac.

Colonelul tremura puțin în mantaua lui vătuită, deși era cald, dar avea un aer vesel. Își freca mîinile uscate una de alta și se uita cu ochii lui de cucuvea cînd la prizonier, cînd la executanți.

— Bravo, Piquepuce băiete — zise el — bravo Cocotte, sînteți niște maeștri. Nici nu m-am culcat, atît eram de sigur că o să-mi duceți la bun sfîrșit treaba asta. Apoi adăugă, adresîndu-se prizonierului: Ah, Vincent! Vincent! Biată curcă plouată! Nu prea te simți în apele tale! Ce rău te-ai purtat față de mine! Și cînd te gîndești că toată viața mea n-am făcut bine decît unor oameni fără inimă. Dar sînt oameni care nu se învață minte niciodată. Orice aș face, nu mă pot dezbara de filantropie și, pînă la ultima-mi suflare, o să iubesc această omnire perversă. E o prostie, dar e spre lauda mea.

Ușa în care se arătase colonelul dădea într-un vestibul strîmt și umed, a cărui podea era mai jos decît restul casei. O scară de serviciu ducea înăuntru. Totul era luminat de un felinar agățat de plafon.

— Urcăți! porunci colonelul, care rămase ultimul și închise ușa, învîrtind de două ori cheia în broască. Nu așa socotea ticălosul să treacă prin apartamentele mele, o nu! Rușine să-ți fie, om de nimic!

Grădina rămăsese din nou goală, dar chiar în clipa cînd cheia se întorcea în broască, se putu auzi de cealaltă parte a zidului, în stradă, zgomotul unuia care își ia avînt ca să sară. În secunda următoare se produse o frecare pe coama zidului, pe care acum se profila nedeslușit o umbră omenească. Umbra se pitulă mai întîi chiar pe locul pe care îl cucerise și rămase acolo nemișcată, cu gîtul întins, privind lacom parterul palatului Bozzo, unde o lumină trecea acum de la o fereastră la alta.

De la o fereastră la alta, lumina făcea să apară și un curios alai : patru oameni ducînd un balot greu, de formă omenească, inert ca un cadavru, apoi alți doi oameni cu făclii, și la urmă un bătrîn gîrbovit, dîrdîind, care încheia alaiul, cu capul în piept, ca un bocitor în urma unui coșciug.

Umbra așteptă ca lumina să depășească și ultima fereastră. După aceea se ridică în capul oaselor.

Era un bărbat încă tînăr și sprinten. Cu ajutorul cîrli-gului agățat de Vincent Carpentier, pe care nimeni nu se gîndise să-l dea jos, noul venit se lăsă să alunece în grădină și se duse la ușa cea mică, unde încercă broasca, mai întîi cu mîna, apoi cu o unealtă de fier.

Între timp, după ce trecuse la rînd prin toate camerele parterului, alaiul se oprise în ultima încăpere, cea care era însemnată cu un punct roșu în planul lui Vincent.

Era o cameră foarte spațioasă, îmbrăcată în întregime în lambriuri de stejar. Ciubucele panourilor fuseseră la vremea lor aurite, dar acum erau șterse și nu mai luceau. Mobilierul era foarte vechi. Tapițeria frumoasă și bogată care acoperea scaunele își pierduse coloritul.

Nu se aflau acolo decît două portrete, agățate de lambriuri. Portretele erau așezate unul în fața celuilalt. Unul era al colonelului Bozzo-Corona, celălalt al celui mai mare dintre nepoții săi, marchizul Coriolan, pe care îl jelea de atîția ani.

Aceste două portrete îi săriră în ochi lui Vincent, care le recunoscuse din prima clipă, cu toate că nu le mai văzuse niciodată. Erau cele două figuri din tabloul de la galeria Biffi. Erau în același timp portretele atît de bine descrise de Reynier în povestirea lui, acelea care împodobeau camera Tatălui Tuturor din casa misterioasă și oarecum fantastică pe care tînărul pictor nu o mai putuse regăsi în împrejurimile Sartenei ; camera în care bătrîna Cherchelita servise de două ori cina : întîi lui Reynier, apoi lui Coyatier, zis vagmistrul.

Asemănarea cu colonelul era izbitoare. Portretul marchizului Coriolan, imberb, cu figura ca de marmură albă,

scoasă în relief de negrul mat al părului său bogat, schimbă pentru câteva clipe cursul gândurilor lui Vincent.

Pentru el, trei ființe trăiau sub această aparență de neînsufletire : asasinul din tabloul de la Biffi, necunoscutul din strada Vrăbiilor și acea femeie de care acum îi era frică, fiindcă n-o mai putea apăra pe mica lui Irène : maica Maria cea Bună.

În lungul peretelui dinspre grădină — chiar în locul indicat de punctul roșu în planul lui Vincent — se afla un alcov, și în acest alcov un pat de abanos cu coloane masive, în jurul căruia cădeau în falduri perdele de culoare închisă.

Vincent fu așezat, de cei care îl duceau, pe covor, unde rămase lungit. Piquepuce de o parte, Cocotte de cealaltă, se aplecară asupra lui spre a-l întreba în bătaie de joc cum se simte.

Colonelul se lăsă într-un mare fotoliu de lângă alcov.

— Iată o mică expediție simpatică și bine executată, podoabele mele — zise el. Trebuie să stau de vorbă cu acest uricios care mi-a răsplătit binefacerile prin cea mai neagră nerecunoștință. Vedeți să-mi întăriți toate sforile acestea. Mai puneți și altele dacă este nevoie. Vreau să fie împachetat ca un colet, căci, după cum știți, eu nu sînt prea voinic și dacă reușește să scoată afară numai un singur deget, e în stare să mă strivească ca pe un purice.

Cocotte, Piquepuce și ceilalți, dînd urmare acestei porunci, strinseră și mai tare legăturile lui Vincent.

Sforile erau noi și bune. Fiecare, vrînd să-și arate zelul, făcu o adevărată risipă de precauțiuni, și cînd totul fu gata, Piquepuce putu să spună :

— Iată-l legat burduf !

Atunci colonelul se ridică din fotoliu și veni să cerceteze el însuși lucrarea. Mai puse să se adauge pe ici pe colo cîte o legătură sau cîte un nod, așa că pînă la urmă operația deveni o capodoperă a genului. Nu mai exista nici o bucătică din corpul lui Vincent care să nu aibă o piedică sau un nod.

— Minunat, scumpilor — făcu bătrînul, sincer mulțumit. Face cît o jumătate de duzină de cămăși de forță.

Miine, către ora zece seara, *va fi ziua*. Poate vom săpa o groapă în grădină. Acum duceți-vă să cinați sau să luați micul dejun, după cum vreți. Casieria va fi deschisă toată ziua, și socoteala voastră va fi încheiată în mod cinstit. La revedere.

Adresă fiecăruia câte un semn părintesc din cap, ceea ce însemna că sînt liberi. Apoi cei șase bandiți ieșiră pe ușă.

— Nu închideți ușa, că-mi place să intre aer — adăugă colonelul. Ieșiți prin strada Thérèse, portarul a fost anunțat.

După ce rămase singur, se înfundă din nou în fotoliul său. De-ai fi umblat tot Parisul, nu ai fi putut să găsești o figură mai pașnică și mai calmă decît a lui.

Vincent, la rîndul său, primise o asemenea lovitură, încît toate facultățile îi erau aproape anihilate. Și totuși înțelesese sensul acelei fraze îngrozitoare, pronunțată atît de liniștit : „*Poate vom săpa o groapă în grădină*“.

Rămase nemișcat, ca și mort, paralizat mai mult de descurajare decît de strînsoarea legăturilor.

Colonelul, care îl privea cu un aer mai curînd prietenesc, dădu încet din cap și zise :

£

— Nătărău !

Fără să vrea, Vincent deschise ochii.

— Nătărău ! repetă bătrînul. Nu-ți spun asta ca să te mîhnesc, băiete, dar, dacă era convins de existența tezaurului, de ce ai mai început lupta ? Nu te poți bate cu atîta bănet !

Scoase din buzunar o tabacheră de aur, împodobită cu perle veritabile și cu portretul împăratului Rusiei, și o deschise pentru a lua două sau trei fire de tutun, pe care le mirosi de la distanță.

— Cu toate e ca și cu asta — urmă el. Nu am nevoie de nimic, sau, mai bine zis, nu mă mai pot bucura de nimic. Un strănut m-ar doborî. Știi tu câte fire de tutun sînt într-un pachet de cinci centime ? Cîți dumați într-o pîine ? Cîte picături de vin într-un pahar ? Eu trăiesc numai cu un dumat de pîine și cu o picătură de vin, firul de tutun fiind un exces. Mă gîndesc chiar să renunț la acest prost obicei. Fiule, afară de chirie și de echipaj,

eu nu consum nici de douăzeci de centime pe zi. Și observă bine ceva : bogăția e batjocoritoare, ca toate doamnele de societate. Ea își pune la cale farsele pe ascuns, cu băieți voinici ca tine, dar le alunecă din brațele puternice, ca să se lase pînă la urmă posedată de cei care nu mai pot... Ha ! Ha ! Ha !

Avea un rîs foarte liniștit.

— Frîghiile astea mă fac să sufăr îngrozitor — zise Vincent.

O adevărată spaimă îi smulse aceste cuvinte, primele, de altfel, pe care le pronunță.

— Răbdare, fiule, nu te-am legat ca să te fac să suferi, ci ca să pot sta în toată siguranța de vorbă cu tine. Cruzimea nu intră în firea mea ; numai că, atunci cînd se pun probleme de prevedere sau de necesitate, nu am slăbiciuni de prisos. Această linie de conduită mi-a reușit aproape o sută de ani ; așa că n-am de gînd să o părăsesc tocmai acum. Ce naiba, am și eu dreptul să pierd o oră sau două cu tine, care voiai să-mi furi mai mult aur decît pot aduce toate impozitele regatului Franței. De altfel, cine știe ? Se zice că primul cîine de vînătoare a fost un lup dresat să-și omoare frații. Iar eu sînt înconjurat numai de lupi. Ce-ai zice dacă, lăsîndu-te să trăiești, ți-aș da o sarcină de cîine de vînătoare ?

Vincent își lăsă ochii în jos și murmură :

— Aceste sfori îmi intră în carne.

— Răbdare ! Ai adus pistoale și un pumnal, n-ai făcut-o din interes pentru mine, nu-i așa, bibicule ? În locul acesta, eu mă recreez. Gîndește-te, nopțile sînt atît de lungi cînd nu dormi niciodată, și somnul nu-l poți cumpăra cu tot bănetul din lume... Suspină adînc și reluă : S-ar putea face ceva din tine, dacă nu ai fi amenințat de o moarte rapidă. Ai calculat bine, chiar dacă n-ai manevrat bine, iar eu am simțit un fior în spate, pe cîntea mea, cînd am aflat că ai pus un punct roșu în planul tău, tocmai la locul cu pricina.

Și arătă cu degetul spre alcov.

Ochiul lui Vincent urmări fără voie acest gest și, cu toate durerile ce-l chinuiau, o lucire îi străfulgeră privirea.

— Ei ! Ei ! făcu bătrînul, văzînd lucirea din ochii prizonierului său. Degeaba te ştii condamnat, patima n-a murit încă în tine. Mai doreşti încă să-mi vezi tezaurul. E foarte normal ! Înţeleg asta şi îmi iau obligaţia să-ţi satisfac dorinţa înainte de a te zvîrli afară pe uşă în lumea cealaltă. Răbdare ! Ai să te obişnuieşti şi cu aceste frînghii. Ia spune-mi : crezi că te-ai fi descurcat pe aici ?

— Nu — răspunse Vincent, cu ochii la alcov.

— Am petrecut aici împreună seri minunate. Era frig — ţi-aduci aminte ? — în acele nopţi de iarnă. Soba era aici, în spatele meu. Cum mai duduia ! Nu poţi să mă acuzi că te-am luat pe nepregătite, te prevenisem. Dar la ce bun avertismentele ? Dragostea care te scoate din minţi, dragostea pentru o femeie, nu e nimic pe lîngă delirul aurului. Nu am pică pe tine, să ştii. Şi eu aş fi făcut la fel, numai că nu m-aş fi lăsat prins. Ce sperai oare ? Întimplarea te-a făcut să afli povestea bătrînului leu : blînd ca un miel, desigur, dar în stare să-i mănînce şi pe copiii săi, atunci cînd dau tîrcoale în jurul aurului său — în jurul sufletului său ! Tu ştii cît o iubesc eu pe Francesca, pe scumpa mea Fanchette, ultima mea mîngiere. Ei bine ! Dacă Francesca ar şti ce se află în dosul acestor perdele...

Se întrerupse şi arătă cu degetul întins spre portretul tînărului agăţat de lambriuri.

— Acela era fratele Fanchettei — adăugă el — şi eu îl iubeam ; acum e mort.

— Omorîţi-mă imediat — murmură Carpentier gemînd. Simt cum mi se umflă carnea sub legături. Frînghiile astea sînt fiare înroşite care mă ard. E un supliciu pe care nu-l mai pot suporta !

Un spasm îi străbătu tot corpul.

— *Povero !* zise bătrînul. Cunosc acest chin ! Cînd port pantofi care mă strîng, aş putea să şi plîng ! Ai avut vreodată bătăture ?... Acel tînăr Reynier trebuie să fie acum un băiat frumos, nu ? Aventura lui din cîmpiile

Sartenei i-ar putea aduce într-o zi anumite neplăceri. Mai sînt și alți fluturi afară de tine, băiatule, pe cale de a se pîrli la lumînare. Îi cunosc pe toți. Îi cunosc așa cum te cunoșteam și pe tine : toți îmi sînt prieteni și prietene, acești scumpi Cavaleri ai Tezaurului, care nu vor căpăta nici un cinci din pușculița mea și care, unul după altul — sau toți odată — se vor poticni de marginea cursei mele ! Ce-o să se întîmple cu Irène, mica ta domnișoară ? Vezi, eu mă gîndesc la toate !

Din pieptul lui Vincent se auzi un fel de horcăit.

— Ce să-ți fac ! rosti colonelul. Trebuia să-ți vezi de treabă. Din zidar te-am făcut domn. Ai lucrat șase ani ca să împletești frînghia care te va spînzura ; e o prostie. Gîndeam să mă distrez cu tine și să-ți amintesc de excursiile noastre nocturne. Ei, ți-aduci aminte : „Aveți ceva de declarat“ ? Era caraghios... Acum însă nu mă mai interesezi de loc, omul lui Dumnezeu ! Cred că mi-a venit somnul. Dar întîi am să-ți arăt ceea ce doreai să vezi, și apoi vom merge la culcare, eu în patul meu, tu...

Nu-și termină fraza, și nimic nu ar putea descrie cumplita bonomie a surîsului său.

Se ridică și făcu un pas spre pat.

Comparînd slăbiciunea acestui corp îmbătrînit, uzat pînă la transparență, cu masa greoaie a patului cu stîlpi, cu greu și-ar fi putut închipui cineva că colonelul l-ar fi putut clinti din loc. Totuși, el nu făcu decît să atingă unul din stîlpii masivi ai patului, care se puse în mișcare și alunecă dintr-o dată pînă în mijlocul camerei, așa cum un vagon alunecă pe șine, descoperind astfel întreaga adîncime a alcovului.

Colonelul aruncă o privire piezișă spre Vincent, ca să vadă efectul produs de această primă lovitură de teatru.

Vincent era nemișcat, cu ochii închiși, cu gura contractată.

— Mi se pare că am întîrziat prea mult — murmură bătrînul nemulțumit. Imbecilii ăștia nu știu să lege pe cineva fără să-l înăbușe. Te uiți, ciută mică ? Atențiune !

Pe locul unde fusese adineauri piciorul patului, colonelul pipăi podeaua, din care se ridică în sus o bucată. Vincent nu putu vedea ce era în gaură. Trebuie să fi fost o încuietoare, căci colonelul vîrî înăuntru o cheie,

pe care o răsuci ușor. După care puse cu grijă la loc bucățica de lemn și se ridică. Apoi pipăi cu degetele lemnăria din fundul alcovului; zidul se deschise imediat, lăsînd să se vadă interiorul ascunzătorii pe care am descri-s-o în amănunt în primele capitole ale acestei cărți.

Am zis „lăsînd să se vadă“, deoarece exista acolo o lampă cu trei becuri, din aur masiv, împodobită cu pietre prețioase, aprinsă și atîrnată de boltă.

Această lampă era ca acelea care ard zi și noapte în fața altarului Sfintei Fecioare în bisericile din Italia. I se impusese însă această renegare de a întreține focul sacru în sanctuarul altei religii. Zi și noapte, fără încetare, ea lumina văgăuna în care își avea altarul demonul aurului.

Nu știu cum să explic ce s-a întîmplat. Razele acestei lămpi, atingînd ochii lui Vincent, îl făcură să-și deschidă pleoapele. Din pieptul său strivit ieși un larg suspin. Întreg corpul, din cap pînă în picioare, i se contractă sub efectul unui spasm care îl făcu să alunece înainte. Gîtul i se întinsese, gura îi era căscată.

— Haide! Haide! zise colonelul, cu vădită plăcere. Iată că acest josnic metal lucrează. Te simți mai bine, dragul meu?

Vincent nu răspunse. Rămăsese zdrobit sub efectul unei fascinații soră cu extazul.

— Minunat! Minunat! făcu bătrînul. Iată că înviezi. Aurul e un puternic magnetizator! Și să știi, bibicule, că aici nu vezi decît fleacurile de la intrare. E frumos? E bine aranjat? Ei, ei, voinice, tu ești acela care a scobit această găoace, dar eu sînt cel care a aranjat încărcătura la bord. Recunosc eu însumi că e capodoperă! Nici un centimetru pierdut. Valori peste tot! Privește numai bolta. Ce ploaie de paiete!

Chiar într-acolo își îndreptase mai întîi ochii Vincent. Lampa, cu toată puterea ei, lumina puțin. Nu arunca decît acele licăriri mistice, abia îndestulătoare ca să poți întrevedea pioasele întunecimi ale capelelor. Dar fiecare rază era captată, reflectată, multiplicată și însuflețită de bolta decorată cu egrete, cu cercei, cu coliere și riviere, în care diamantele, rubinele, smaraldele și safirele, reduse la rolul de simple reflectoare, se îngrămădeau ca niște cristale în jurul tijelor unui policandru.

Privirea se îmbăta, orbită, contemplînd acest firmament minunat, în timp ce gîndul, înnebunit de amețeală, încerca să-i cîntărească valoarea incalculabilă.

Acest șarpe bătrîn spunea adevărul. Eterul suprimă durerea, dar există extazuri morale mai puternice decît beția cloroformului. Vincent se simțea împietrit. Spaima lui fizică se spulberase. Asculta, privea, legănat de o amețeală nespusă.

Ochii bătrînului rătăceau de la această stare de amețeală la tezaurul care îl făcea să renască. La început a fost o plăcere liniștită, apoi înfrigurarea îl cuprinsese puțin cîte puțin. Încercă să rînjească, dar nu putu. Emoția lui Vincent avea asupra lui un efect extraordinar.

— Am vîndut multe din aceste pietrării, multe, multe — reluă bătrînul, a cărui voce tremura a pocăință. S-au dus timpurile cînd capitalurile dormeau liniștite în paturile lor. Aveam brățări să le vîntur cu lopata, și medaliaoane, și lanțuri, și potire, și sfinte daruri, și cădelnițe...

Am căpătat douăzeci de mii de scuzi papali pe potirul unui Borgia... și zece mii de ducați pe mitra cardinalului arhiepiscop de Grant, primatul Ungariei... Socotiți cu cinci la sută, înseamnă, numai pentru aceste două obiecte, treizeci de mii de franci venit... dar banii mei îmi aduc venituri cu mult mai mari. Fac rămășag că nu mai simți sforile !

Ce zici, numai pentru o mitră și un potir, treizeci de mii de franci venit ! Și am avut sute și mii de acestea ! Dincolo, în Italia, Fracurile noastre Negre sînt buni creștini, dar asta nu-i împiedică să prade bisericile. Vezi că-ți vorbesc sincer ? La ce mi-ar servi, de aici înainte, să mă mai ferească de tine ? De altfel, tu cunoșteai dinainte izvorul acestei bogății. Biet piscoi, cîtă strădanie pe tine ca să ajungi să-ți rupi gîtul ! Eu, care îți vorbesc, am cinat în camera tezaurului catedralei din Siena și am stat o noapte întreagă în sălile Vaticanului, ca să aleg ceea ce doream.

Ai fi avut ceva și mai frumos de văzut, n-am ce zice, dacă aș fi păstrat toate comorile mele, așa cum se aflau îngărmădite în pivnița aceea... știi tu, pivnița din tabloul de la galeria Biffi... în ziua cînd tînărul, care acum este un bătrîn, îl ucisese pe bătrînul care re trăiește acum într-un tînăr a cărui mîna ține și ea un pumnal... Așa e

legea, legea noastră. De două ori l-am ucis pe răzbunătorul care vroia să-mi ia viața. Era dreptul meu. Va urma și al treilea, pe care, dacă nu-l voi omori, mă va omori el.

Capul său gălbejit și plin de riduri i se propti în piept. Vorbea cu o voce înceată, dar fermă.

Vincent nu mai asculta. Tot sufletul îi era în ochii care pătrundeau pînă în fundul ascunzătorii, unde fiecare păticeică de perete reprezenta o adevărată bogăție, în timp ce pilaștri formați din coloane subțiri de monezi de aur mari, fiecare în valoare de cîte o sută patruzeci de lire, cu efigiile casei de Savoia, a regilor Piemontului, ai Sardiniei, ai Ciprului și ai Ierusalimului, se ridicau de la podea pînă în tavan. Căci aranjarea acestei ascunzători unice în lume vădea o considerabilă punere în scenă.

Tezaurului modern, care nu apărea la prima vedere și despre care nu am vorbit încă, fiindcă el nu se adresa ochilor, i se dăduse ca veșmînt și găteală splendorile naive ale tezaurului antic. Totul însemna o mare risipă, căci acest lux imobiliza un capital enorm ; dar fiecare domnie își are fastul ei și această miraculoasă îngrămădire de bogății putea foarte bine să-și susțină faima.

Bătrînul nu mai vorbea. Stătea pe gînduri. Vincent sorbea din ochi aceste bogății, pe care nici visurile lui cele mai năstrușnice nu le-ar fi putut imagina.

— Aurul cere sînge — murmură bătrînul după un timp — pentru că își amintește de originile sale ; desfid să se găsească o grămadă de aur mai importantă, care să nu fie roșie la bază. Aurul de aici reprezintă un lac întreg de sînge. De ce ? Pentru că e atît de mult, încît poți face un munte din el.

Se îndreptă în fotoliu și privi din nou spre Vincent, cufundat în agonia contemplării sale.

— Tu nu vezi nimic — zise el cu o subită îngîmfare. Cel care ar poseda tot ceea ce vezi aici ar fi doar un biet cerșetor față de stăpînul bogățiilor pe care nu le vezi. Acestea de aici nu sînt decît învelitoarea sărăcăcioasă care acoperă fructul prețios. Fac apel la imaginația ta, adică la sminteala ta și mă prind că această sminteală, chiar dacă ar trece dincolo de posibil sau de imposibil, ar rămîne încă la o poștă de adevăr. Poți muri liniștit după ce vei vedea ceea ce ai să vezi. Și uită-te la mine :

tot ceea ce ai să vezi îmi aparține numai mie. Eu sînt Stăpînul !

Parcă crescuse, și atît de poruncitor îi era glasul, că întrecuse fascinația aurului.

Vincent își întoarse ochii de la tezaur, ca să se uite la acest om bătrîn, a cărui figură pustiiată răspîndea un aer lugubru. Nimic nu mai șovăia în el ; stătea drept și nelintit. Din privire îi scînteiau raze de orgoliu. Repetă :

— Eu sînt Stăpînul. Acest aur nu mă cunoaște decît pe mine. Închide în el mii de inteligențe, mii de vitejii, mii de conștiințe ; toate sînt ale mele !

Totul e trecător în lumea asta, totul, afară de două lucruri, care vor trece într-o zi și ele, dar care pentru moment dăinuie încă, în ciuda dușmanilor și mai ales în ciuda credincioșilor pe care îi au : Dumnezeu și regii. Eu nu știu ce-i acela Dumnezeu, afară doar dacă nu e o grămadă de aur mai mare decît a mea. Totuși m-am ferit să-l defăimez vreodată pe Dumnezeu : dacă există, e periculos s-o fac, dacă nu există, e de prisos.

Regii sînt tot oameni, care fac ceea ce am făcut și eu, dar într-alt fel. Pumnalul lor se numește război, iar cîteodată lege. Nu mi-ar plăcea meseria lor păcătoasă, pentru că strălucirea lor rănește privirea oamenilor de rînd și pentru că, în jurul tronului lor, miriade de indivizi încearcă să le toace puterea ca pe lemnul din care se fac chibrituri, pentru a apuca fiecare cîte o fărîmă. Am văzut revoluții care fac să strălucească mîndria omenească, așa cum lovitura pietrei smulge oțelului mănunchiuri de scînteii.

Cei care vor mai trăi vor asista la spectacole curioase. Atunci cînd lumea întreagă va fi doborîită la pămînt, așa cum dărîmi pentru a reclădi, fi-va palatul care va înlocui cocioaba, sau cocioaba va înlocui palatul ? Cinci sute de părți dintr-un rege vor valora ele mai mult sau mai puțin decît un singur rege ? Zece mii de surcele fi-vor ele mai bune decît cinci sute de bușteni ? Un milion de chibrituri vor avea ele mai multă putere decît zece mii de surcele ?

În ceea ce mă privește, eu prefer arborele întreg, pentru că nu sînt interesat. Sînt mai mult decît un rege.

O adevărată răzbunare asupra trecutului ar fi un stat unde toți să fie regi, afară de rege, care ar sta numai el la pușcărie și ar plăti singur impozitele.

Se întrerupse, cu un rîs blajin de om cumsecade :

— Băiete, tu nu mă ascuți — zise el — cu toate că vorbesc mai bine ca într-o carte. Ești ocupat cu numărul fiselor de aur de pe vremea lui Carol Albert, care formează pilastrul din stînga. E o treabă curioasă, dar eu te aprob și te voi ajuta. Pe fiecare rînd sînt trei mii de bucăți și există cîte douăzeci și cinci de rînduri în fiecare pilastru, ceea ce face 75 000 de galbeni Carol Albert, cifră care, înmulțită cu 140 de lire, valoarea acestei min-dre monede, face zece milioane și jumătate de lire sau de franci...

— E minciună sau dementă ! murmură Carpentier, închizînd ochii.

— Există patru asemenea coloane. Ție, bibicule, îți place mai mult coloana Vendôme ! Eu găsesc că cere prea mult loc. Haide, vino-ți în fire, că n-am terminat. De-abia începem. În materie de coloane, fiecare se des-curcă cu ce are, regele cu arama, eu cu aurul. Acum vom trece la alt exercițiu.

XXVI

TEZAUUR MODERN

Toate acestea erau oare adevărate ? Nu exista cumva vreo închipuire fantasmagorică în aceste sute de milioane pe care colonelul Bozzo le numea „nimicurile de la intrare“ ?

Se spune că anumite otrăvuri, luate în doze prea mari, nu-și mai produc efectul. Dacă vrei să ucizi, nu trebuie să mărești cantitatea de șoricioaică dincolo de normal, altfel stomacul, văzîndu-se atacat masiv, aruncă afară otrava și se apără singur.

Tot așa și în domeniul imaginației. Exagerarea naște neverosimilul. Gîndul se comportă în acest caz ca și stomacul — elimină.

Mărturisese că și eu am avut o clipă de îndoială în fața inventarului înspăimîntător pe care acest bătrîn, ajuns la limita vîrstei, îl prezenta, cu o voluptate nespusă, prizonierului său condamnat la moarte.

Sălbaticii din America de Nord procedează la fel : îi torturează pe cei prinși, înainte de a-i ucide. Călătorii care au fost de față afirmă că în paroxismul acestor suferințe prelungite cu barbarie, apare o stare de beție. Cei care sînt pe pragul morții cîntă.

Vincent rămăsese tăcut, iar beția sa era mai adîncă și exaltarea mai violentă decît delirul captivilor în pustiu. O imensă emoție îi apăsa mintea, singura suferință fiindu-i de aici încolo îndoiala. Ar fi vrut să poată vedea mai de aproape, să atingă, să pipăie — să dărîme aceste fabuloase construcții să se tăvălească, să se scalde în sfărîmăturile lor sonore.

De ani de zile îl urmărea acest vis, atît în stare de veghe, cît și în somn. Își imaginase feerii pe care le credea aievea, dar se și îndoia de realitatea lor, întocmai ca acei îndrăgostiți pe care o simplă bănuială i-ar putea ucide, dar care continuă totuși să trăiască, deși au mereu bănuieli. Acum, visul său se realiza într-un grad atît de neașteptat, încît îndoiala dăinuia și chiar creștea, alături de certitudine. Era imposibilul, confirmat de mărturia simțurilor, dar contestat de revolta judecății.

Pardoseala era udă sub el din pricina sîngerării încheieturilor de la mîini și picioare. El însă nu-și dădea seama de nimic. Trăia în afară de el însuși și gîndul aurului îl stăpînea ca un al doilea suflet.

Bătrînul părea încîntat de această priveliște și gîndea cu glas tare :

— Este magnetismul, vrăjitoria aurului. Știi tu că ai fost un bărbat frumos ? continuă el, vorbind la timpul trecut, ca și cum ar fi discutat cu un mort. Ce vîrstă ai ? De mult te pîndesc. Cînd am văzut că nu te interesau nici jocul de cărți, nici traiul bun, nici femeile, mi-am zis numaidecît : își amintește. Or, eu îți poruncisem să uiți : nu m-ai ascultat !

— Cîte milioane valorează diamantele ? bîgui Vincent. Bătrînul rîse și ridică din umeri.

— Vei vedea ! rosti el cu o voce dominată de emoție. La ce bun să numeri picăturile de apă lăsate de ocean pe nisipul plăjii ? E o nimica toată. Vei vedea !

Se opri ca să tragă cu urechea și un nor îi adumbri fruntea.

— Sînt zgomote care în realitate nu există, dar pe care eu cred că le aud — mormăi el. Am cu ce să pun în mișcare tot universul, dar nimic nu mă poate apăra de teamă, pentru că nimic nu poate opri destinul. Adeseori aud pași care îmi răsună în cap. Iată două zile de cînd nu m-am mai ocupat de fiul cel mic al fiului meu, și este o greșeală ; dar numai tu ești de vină, căci mi-ai acaparat toată atenția. Mîine însă voi veghea de trei ori mai mult.

Traversă camera și încuie de două ori cu cheia ușa care dădea în salon. Nu exista decît această ieșire.

Întorcîndu-se la loc, continuă :

— Veghează alții pentru mine. E o prostie să-mi fie teamă. El e singur și sărac, iar aici nu sîntem nici în pădurile din Corsica, nici în trecătorile Apeninilor. Am propria mea poliție, am propria mea armată. De altfel, aurul se apără singur. Dacă nu-ți puneam eu juvățul de gît, ție, care dădeai tîrcoale averilor mele, poate că l-ai fi strîns tu de gît pe contele Julian...

— Asta e sigur ! strigă Vincent. E omul pe care îl urăsc !

— Cavalerii Tezaurului — urmă colonelul, reluîndu-și veselia lui calmă — cei mai buni prieteni ai mei, dar și dușmanii mei de moarte, l-au condamnat, așa cum te-au condamnat și pe tine, pentru că a refuzat, ca și tine, împărțeala. Și tu și el voiți totul ; aveți dreptate, dar pentru asta veți muri. Păcat ! Să ne întoarcem acum la treburile noastre ; voi sparge aluna pentru tine, mititelule, și-ți voi arăta în cele din urmă adevăratul miez care se află sub această coajă de falsă strălucire. Dar nu mă mai adresez ochilor tăi, ci minții tale.

Traversase alcovul și intrase în ascunzătoare, unde lumina lămpii îi cădea pe mantaua strîmtă ce fîlfîia în jurul slăbiciunii trupului său. În fundul ascunzătorii, chiar în

fața intrării, se afla o enormă ladă de fier, a cărei formă austeră și culoare monohrîtă contrastau cu strălucirea din jur.

Privirile sînt furate mai întîi de lucrurile care lucesc : Vincent nici nu observase lada. Dar de îndată ce cuvintele și actele bătrînului îl făcură să creadă că lada conține minunea minunilor, imaginația lui supraîncălzită începu să lucreze, și privirea-i lacomă savura dinainte acest miracol necunoscut, care era, față de aur și de diamante, ceea ce acestea sînt față de caseta fără valoare care le închide.

Bătrînul proceda încet și alegea cu grijă dintr-un mănunchi de chei pe aceea pe care urma să o introducă în încuietoarea lăzii.

— De obicei — zise el cu glasul retoric al profesoriilor — oamenii de vîrsta mea neagă binefacerile progresului. Dar eu nu sînt atît de prost, îi întind mîna și profit de el. Pe vremea mea, un tezaur arăta așa cum îl vezi acum : un lucru splendid, dar inert, neproductiv. Eu nu dezaprob cîtuși de puțin vechiul tezaur, care reprezintă supremul lux, dar și cel mai costisitor, ci spun numai că are și părți bune și părți rele. Secolul care a inventat mașina cu abur, telegraful electric și fotografia nu poate lăsa bogăția să lîncezească aidoma Frumoasei din pădurea adormită. O bună administrație, pentru a mulțumi și ochiul și inima, trebuie să păstreze aparențele, dar grosul averii trebuie să lucreze. O cere bunul simț. De patruzeci de ani înapoi, fără chei false sau spargerii de încuietori, mi-am triplat gologanii, făcînd plasamente cinstite.

Bătrînul avea un vocabular foarte colorat, care dădea conversației sale o anumită savoare. De cînd cu domnia casierilor, care țin registre, cuvîntul *gologani* se întrebuintează pînă și în birourile cele mai simandicoase.

În timp ce vorbea, bătrînul întoarse cheia în broască, și capacul lăzii se învîrți numaidecît în balamale, lăsînd să se vadă interiorul acestei lăzi.

Din pieptul lui Vincent ieși un lung suspin, care exprima întreaga lui dezamăgire. Din acel spațiu întunecos, unde erau orînduite teancuri de hîrtii etichetate, nu țîșnea nici un reflex mîngîietor sau arzător, nici o flacără. Era ceva auster și rece, ca o cartotecă de notar.

Cu toate acestea, bătrînul stătea în fața capacului deschis într-o atitudine de adîncă contemplare. Respirația lui grăbită, aproape gîfîindă, ajungea la urechile lui Vincent, și în timp ce mîinile i se împreunaseră peste cutele mantalei, se puteau vedea tresăririle rapide care i se succedau pe față, agitîndu-i întreg corpul.

— Au fost aici lucruri foarte frumoase — zise el pe un ton care slăbea fără voie — lucruri care îți fac plăcere să le privești. Aici se găsea faimoasa bancnotă a lui Royal-Exchange marcată cu cifra de 50 000, fiecare unitate reprezentînd o *liră sterlină*, ceea ce în monedă franceză făcea un milion două sute cincizeci de mii de franci. Mai existau și douăsprezece bancnote de cîte 25 000 de lire sterline, treizeci și două de cîte 20 000 lire, patruzeci și trei de cîte 15 000, o sută trei de cîte 5 000. Toate acestea nu ocupau mult loc. Eu le-am avut în buzunar învelite într-o batistă, dar ele valorau în jurul a patru milioane de lire sterline. Exact o sută de milioane de franci francezi ! E o sumă frumoșică, nu-i așa, bibi-cule ?

Capul lui Vincent, care în timpul acestui calcul se întinsese înainte, îi recăzu deodată, ca și cum inteligența i-ar fi fost zdrobită de ceva.

— Nu zici nimic ? făcu bătrînul. Toate aceste dulci bilete de bancă s-au dus, urmate de toate diamantele Sfîntului Petru și de o grămadă de alte curiozități. Le-am zis : leneșelor ce sînteți, mergeți și vă înmulțiți... Și ele m-au ascultat, pisoiole, fiindcă banul nu așteaptă decît să rodească. Pune un scud de cinci franci să lucreze, și el va deveni repede un pistol, apoi un dublon și, în cele din urmă, un quadruplu. Stejarul regal de la Fontainebleau nu este decît o fostă ghindă. Se spune că are șapte secole. Dacă în timpul acesta o monedă de cinci centime ar fi lucrat, ar fi devenit mai mare decît toată China, și încă de aur !

Își puse mîna tremurîndă pe un teanc de hîrtii frumoș impăturate, care se aflau în partea din față a lăzii.

— Iată — reluă el. Un tată iubitor este adeseori obligat să se separe de copiii lui. Și ai mei au plecat, apoi s-au întors cu noile lor familii. Sînt atît de mulți, că nici nu le mai știu numărul. Să nu-l disprețuim pe Cresus, care

nu ştia decît să stocchez aurul şi să-l pună în grămezi ; era ceva foarte frumos, dar să nu-l mai imităm. În zilele noastre, chiar şi Harpagon ar băga titluri în caseta lui.

Hîrtia, fiule, înseamnă aur activ, inteligent, viu. Am topit lingourile, am bătut monedă, pe care am dat-o cu împrumut tuturor suveranilor şi întreprinderilor mari din lume. Nici un fel de speculaţie nesănătoasă ! Urăsc riscul. Am groază de jocurile de noroc. Pentru un bun tată de familie, nu trebuie să existe pierderi, ci numai profit. Stejarul creşte singur, în mod fatal, şi fiecare ghindă care se coace, pusă în pămînt, dă un arbore care lasă să cadă altă ghindă, ce se seamănă la rîndul ei. La început e tufiş, apoi pădurice şi, în cele din urmă, codru nesfîrşit !

În această ladă, modestă ca dulapul în care avocatul îşi ţine dosarele, există destule creanţe ajunse la scadenţă ca să pună întreaga Europă în stare de faliment, şi America pe deasupra. Este ca un ocean misterios în care se varsă în fiecare an, sub formă de rentă, fluvii, adevărate fluvii... Şi eu sînt un om puternic, băiatule, fiindcă nu mă las doborît de această beţie !

Vocea îi gîfîia. Îşi şterse sudoarea ce-i curgea pe frunte.

Vincent, redevenit copil în urma groaznicei zguduirii ce-i zdruncinase mintea, întrebă :

— Atinge un miliard ?

— Chiar mai mult, e totul ! răspunse colonelul, a cărui privire avu o licărire de demenţă. Eu comanditez douăzeci de case regale, imperiale sau republicane : Franţa, Anglia, Austria, Rusia, Statele Unite şi nu mai ştiu care. Eu reprezint puterea banului, căruia nimic nu-i poate rezista. Mi se întîmplă să adorm seara cu gîndul că — dacă aş vrea — aş putea să fac trei mici mormane de praf din cele trei case Rothschild, care trec drept cele mai puternice vizuini din lume. Pentru aceasta, n-aş avea decît să ridic degetul : creditul lor e aici, fără ca ei să-şi dea seama — aici, pe această scîndură, în acest colţ care ar putea să ceară casierilor lor restituirea a zece, douăzeci, o sută de milioane, imposibilul chiar ! Alteori îmi amăgesc insomnia punînd la cale revoluţii ; banul face totul. Ieri îmi trecuse prin cap să-mi cumpăr un imperiu. N-ar costa prea mult, iar plasamentul ar putea aduce venituri acceptabile, dar...

Se opri, rîzînd sec și disprețuitor.

— Împărat ! pronunță el din vîrful buzelor. Haidade ! Suveranii sînt niște bieți oameni fără avere, care de-abia se ajung. I-am văzut de aproape pe toți acești stăpîni care poruncesc cu glas tare, dar se supun pe tăcute. Uită-te la mine, fiule : eu valorez cît zece împărați !

Acum nu mai rîdea. Stătea drept, cu trupul lui bătrîn, într-o încercare de atitudine maiestuoasă în care era un amestec de copilărie și grandoare. Căci era în același timp ridicol și demn de temut.

— Uită-te la mine — repetă el — eu sînt Aurul. Nu pot fi comparat nici cu regii și nici cu altcineva pe acest pămînt. Am numai doi rivali : unul în cer, celălalt în iad, fiindcă numai Dumnezeu, dacă există, și numai diavolul, dacă, de asemenea, există, ar putea să spună ca mine : totul este al meu, deoarece țin în mîna prețul a tot ce există pe lume !

Trînti capacul lăzii, care, închizîndu-se, făcu să se audă un zornăit metalic.

— Gata — zise el — s-a terminat, bibicule ; ai văzut totul, ai trăit. Acum mi-e somn, trebuie să ne grăbim. Ce preferi : o lovitură de pumnal în inimă — cunosc locul și nu vei suferi — sau un grăunte de otravă pe vîrful limbii ? Din aceasta am mai mult decît îmi trebuie sub piatra inelului. Alege.

— Așadar — făcu Vincent în loc să răspundă — sînt două miliarde ? Poate trei ?

Bătrînul întoarse spre el o privire aproape înduioșată.

— Bine, omule, dar moartea nu te impresionează ? murmură el. Văd că ești un băiat cumsecade, căruia îi plac grozav banii ! Dar ce folos, cunoști secretul care ucide... Păcat de tine, bietul meu Vincent, te voi regreta.

Ieși din ascunzătoare, a cărui ușă se închise în urma lui, la fel ca și capacul lăzii. Apoi împinse din nou patul cu stîlpi, care, sub apăsarea brațului său slăbit, se puse în mișcare și-și reluă liniștit locul în fundul alcovului.

Din pieptul lui Vincent ieși un suspin adînc. Durerea fizică părea că reînvie în el, o dată cu spaima morală. Vraja ce-l stăpînea dispăruse.

Privi cu o groază nespusă spre bătrîn, care se apropia de el cu un pumnal în mîna. Încercă să se miște, să se

apere poate, dar sforile, strînse și mai mult din pricina năclăirii singelui, îi intrau și mai adînc în carne, făcîndu-l să scoată un geamăt de durere. Voi să strige, dar strigătul de durere i se opri pe buze, deoarece colonelul se oprise, cu capul aplecat înainte, cu ochii măriți și cu gura strîmbată, într-o atitudine de uimire și de groază.

Un pas rar, dar sonor și sec, se auzea din camera alăturată.

— *E el* — murmură bătrînul, și scăpă arma din mînă. *E el !*

Afară, cineva apăsă pe clanță. Dar ușa rezista, și o voce gravă se auzi, strigînd :

— Tată, eu sînt, deschide, *s-a făcut ziuă !*

— Care eu ? bolborosi colonelul, în culmea spaimii.

Glasul răspunse :

— Conte Julian Bozzo-Corona, nepotul tău. Ceasul a sunat. Am venit să-mi iau moștenirea, tată, și să-i răzbun pe cei morți.

XXVII

GLASUL RĂZBUNĂTORULUI

Era încă noapte adîncă, în ciuda afirmației celui de dincolo de ușă, care spusese : *S-a făcut ziuă !* Nici o lumină nu mișca pe la ferestre.

După ce glasul celui de afară încetă să mai vorbească, urmă o tăcere deplină, absolută, ca aceea din fundul mormîntului.

Casa dormea, orașul de asemenea. Pentru locuitorii Parisului, ora tragediei nu mai este la miezul nopții. La miezul nopții, Parisul muncește sau se distrează. Somnul Parisului nu este deplin decît către ora trei dimineața. Toți cei care au nevoie de somnul Parisului știu asta. Atunci este ora capcanei întinse, a jafului, a crimei. Parisul doarme, orb și surd, fără să se mai poată apăra.

În tăcerea profundă care domni în camera tezaurului timp de un minut, Vincent Carpentier și colonelul nu mai auzeau decât zgomotul propriilor lor respirații.

Colonelul părea un om lovit de trăsnet. Uimitoarea vi-goare a minții, cu care lupta împotriva slăbiciunilor vîrstei, se prăbușise dintr-o dată. Nu mai era decât o biată epavă omenească, șovăitoare și tremurîndă, incapabilă de rezistență. Sîngele rece, care era principala sa forță, îl părăsise. Ochii săi, măriți de groază, ținteau ușa. Brațele îi atîrnau în jurul trupului. Două lacrimi mute îi alunecau printre cutele obrazilor.

Se petrecuse un lucru ciudat : Vincent scăpase de la o moarte sigură și imediată. Diversiunea care se ivise îi salvase viața, nu mai putea fi nici un dubiu în privința asta ; fără această diversiune, cuțitul care lucea acum pe podea ar fi fost înfipt în inima lui.

E adevărat că colonelul, la începutul conversației, arătase o intenție de îndurare sau, mai bine zis, de înțelegere. Ideea de a-și cumpăra un selav îi trecuse la un moment dat prin cap, dar își schimbase repede gîndul. Vincent știa prea multe : era osîndit. Cum nimic nu-l putea opri pe bătrîn, nici mila, nici scrupulul, și cum Vincent nu putea opune nici o rezistență, capriciul îndurării cedînd pasul în fața capriciului vărsării de sînge din creierul acestui copil de o sută de ani, condamnarea era fără apel. Vincent ar fi trebuit deci să-l binecuvînteze pe apărătorul providențial, care se pusese pe negîndite între pumnal și pieptul său. Dar nu era de loc așa : era stăpînit de febra aurului, rece și sălbatic delir, care împinge calculul dincolo de orice logică omenească.

Nu-i fusese frică de moarte. În el nu mai dăinuia decât chinul fizic suprem și gîndul la aur. Pumnalul i-ar fi adus moartea fără să-l sustragă dublei senzații de suferință și plăcere, care îi exalta întreaga ființă.

Amantul face întotdeauna parte din tagma soților. Aici era o chestiune de dragoste. Nu-l urăști pe soț în aceste drame ale vieții obișnuite de pe străzile noastre. Soțul e în dreptul lui. Te lași lovit de el ; deposedîndu-l, îl eruiți. Dar rivalul ! Toată ura pe care o poate aduna o inimă rănită cade asupra rivalului fericit. În contra lui, scrupulele nu-și au rostul. Nu există menajament, nu există

limită ! Orice armă e bună; orice violență de asemenea. Este războiul fără milă, fără istov. Trebuie ca unul din cei doi dușmani să moară.

Desigur că în adâncul neputinței sale dureroase, Vincent Carpentier nu mai era în stare să analizeze această stare sufletească, dar ea exista totuși în el. Vedea cu ochii minții, dincolo de ușa deschisă, chipul dușmanului, chipul învingătorului, acel chip palid și alb, care apărea mai palid și mai alb sub coama sa de păr negru. Vedea acea privire rece ca oțelul, acei obraji de femeie, imberbi și netezi, acel suris liniștit, dar atât de crud.

Nu voia arme, nu cerea decât două mâini libere, ca să le poată strânge în jurul acestui gît de femeie și să-l sugrume într-un horecăt plin de voluptate.

Vincent Carpentier nu făcuse nici o mișcare de cînd fusese adus în camera tezaurului. În fapt, i-ar fi fost imposibil să înainteze sau să dea îndărăt măcar cu un deget. Rămăsese chiar pe locul unde îl aruncaseră hamalii săi, ca o sarcină inertă, lîngă perdeaua ce se ridica în partea stîngă a alcovului.

Între pat și planul în care atîrnau perdele se afla un spațiu destul de larg. Vincent se găsea puțin îndărătul acestui plan, și dacă cordonul n-ar fi reținut perdelele strînse, el s-ar fi aflat ascuns în dosul faldurilor lor.

Vom lămuri și mai precis poziția lui, dacă vom spune că adineauri colonelul îl apucase de cap și-l împinsese nițel într-o parte, ca să nu-l rănească atunci cînd va mișca patul.

Aceste amănunte sînt necesare pentru înțelegerea scenei care va urma.

Colonelul privea ușa. Nu există cuvinte care să zugrăvească spaima nemaipomenită ce-l copleșea. Uitase desigur de prezența însoțitorului său.

Bolborosi cu o voce jalnică, suspinînd ca un copil bătut :

— S-a sfîrșit ! Nimeni nu-mi va sări în ajutor. El se află între mine și cei ce m-ar putea apăra. Va trebui să mor... Nu mi-e teamă de moarte... Dar averea mea, averea mea !...

Mîinile i se frînseră cu pocnetul sec al unor oase aruncate.

Glasul se auzi din nou, fără grabă, fără nerăbdare :
— Tată — zise el — de ce nu-mi deschizi ? Am încuiat toate ușile în urma mea și vor trece mai bine de două ceasuri pînă se vor deștepta servitorii tăi. Am timp să deschid și singur.

Se auzi zgomotul unui cîrlig ce fusese introdus în broască.

O tresărire violentă scutură întregul trup al bătrînului. Se îndreptă pe jumătate și, băgînd mîna în căptușeala mantalei sale, scoase unul din acele pistoale americane, aduse recent în Europa, pe care Colt, inventatorul lor, le botezase cu numele de *revolvere*. Ridică piedica. O ușoară roșeață îi reveni în obraji. Dar cînd voi să îndrepte arma spre ușă, tresăririle nervoase ale mîinii îl făcură să pălească și îl cufundară iarăși în groaza cea mai adîncă.

Cîrligul scotocea broasca ce rezista, căci era din acelea numite „cu secret“. În mișcările metodice și lente ale instrumentului era însă ceva ce vădea îndemînarea superioară a lucrătorului.

Cîrligul nu se grăbea. Părea sigur de acțiunea lui.

Colonelul se întoarse. La spatele lui se afla un dulap vechi, ale cărui uși erau împodobite cu sculpturi. Îl deschise și făcu să iasă la iveală un adevărat arsenal. În față se afla o carabină italienească, cu țeava octogonală și cu patul împodobit cu în crustații de aur și sidef. Bătrînul o înhăță ca pe o pradă.

— Eram puternic ! Eram puternic ! pronunță el de două ori.

Dar nu izbuti să ridice această armă, prea grea pentru el. Mîna îi căzu în jos, în timp ce zicea, gemînd :

— În acea seară, tatăl meu avea pistoale, carabină, sabie, iar eu eram neînarmat. Și era pe atît de puternic, pe cît sînt eu de slab. Totuși l-am ucis cu propriul său pumnal, care îi atîrna la cingătoare. Mi-a spus : „E în regulă. Și eu am făcut același lucru altădată. Într-o zi și fiul tău va face la fel“. Și mi-a dat cheia tezaurului. Apoi a murit...

O trosnitură se auzi în interiorul broaștei de la ușă. În acea clipă, glasul însoțitorului pe care colonelul îl uitase, glasul lui Vincent, rupse tăcerea. El spuse :

— Taie-mi sforile, te voi apăra eu.

Această voce îl zgudui pe bătrîn ca o descărcare electrică. Dintr-o dată, picioarele îi deveniră sigure și păru că se înalță. Obrajii săi scofilciți se umflară. Privirea i se plimba de la ușă la Vincent, ca și cum ar fi măsurat în minte scurtul răstimp ce-i mai rămînea la îndemînă.

El cunoștea însemnătatea precisă a fiecărui zgomot făcut de broască. Știa că zăvorul fusese dat o dată îndărăt și că a doua oară va ieși din scoabă. Dar mai știa că, pentru această a doua operație, cîrligul trebuia să caute și să găsească un alt punct de sprijin. Asta putea dura cîteva secunde sau cîteva minute.

Colonelul păru că se hotărîse. Picioarele sale recăpătară o surprinzătoare sprinteneală. Se repezi spre Vincent, luînd în fugă cuțitul ce se afla pe podea. Dar nu pusese mîna pe acest cuțit ca să mai lovească. Îngenunche lîngă Vincent, iar mîna sa, care încă mai tremura, încercă să taie sforile înnodate în jurul pumnilor prizonierului său.

Vincent suferea îngrozitor din cauza sfortărilor pe care le făcea salvatorul lui, dar patima îl îndîrjea și el însuși îl îndemna la lucru, zicînd :

— Mai repede ! Vei reuși. Dezleagă-mi numai mîinile și picioarele... Chiar numai cu o mîna liberă, dacă izbuțesc să mă țin pe picioare, banditul e în mîinile noastre.

Și colonelul se străduia, se străduia din răspuțeri, gata să-și piardă aproape răsufarea.

Sforile erau tari și noi. Și erau foarte multe.

Prima care plesni, tăiată de cuțit, îi smulse lui Vincent o bucată de piele cu fișii de carne strivită și-i produse o durere atît de vie, încît el închise ochii, gata să leșine. Totuși repetă :

— Mai repede ! Mai repede !

Și cuțitul începu să taie o nouă sfoară.

Un al doilea zgomot se auzi în broasca ce fusese deschisă, rămînînd numai piedica de siguranță, care, la astfel de obiecte, impune o clanță specială.

Ușa fu puternic împinsă dinafară. Piedica de siguranță rezista. Cîrligul intră pentru a treia oară în funcțiune.

Plesni și a doua sfoară. Vincent, livid și plin de sudoare, putu să-și degajeze brațul drept, pe care îl învîrti deasupra capului, zicînd :

— Am putere cît zece oameni ! Acum celălalt braț !
Ba nu, picioarele ! Trebuie să mă găsească în picioare !
Colonelul, sfîrșit, se opri ca să respire.

— Nu vă opriți ! strigă Vincent. Gîndiți-vă la tezaur !
Colonelul răspunse, trecîndu-și mîinile peste fruntea
plină de sudoare :

— Da, la el mă gîndesc !

Și în loc să continue lucrul, se ridică.

Spre a-și ajuta picioarele slăbite, se apucase cu mîna
de perdea, care veni spre el și căzu ca o cortină de teatru
în fața alcovului, fiindcă șnurul care o ținea strînsă scă-
pase din cîrlig.

— Ce faceți ! strigă Vincent.

Colonelul rămase o clipă nemișcat. Gîndul său șovăia
între două direcții contrare.

— Și toate acestea numai din cauza ta — zise el în cele
urmă, cu o stranie expresie de ranchiună. Te-ai răzbunat
pe mine. Ocupîndu-mă de tine, l-am uitat pe celălalt, și
celălalt a venit. Acum mă aflu între voi doi. Dacă îl ucizi,
vei fi stăpînul meu... Se dădu cu un pas înapoi, ca să
adauge : Și stăpînul tezaurului !

Prin mișcarea ce-o făcuse, el pătrunsese în cameră, în
timp ce Vincent rămăsese în alcov. Acum îi despărțea
perdeaua.

În acea clipă, broasca cedă, lăsînd să între moștenitorul
rasei paricide.

Cititorul îl cunoaște. Datorită asemănării fatale trans-
mise din generație în generație, portretul său a fost schi-
țat de zeci de ori în cursul acestei povestiri. Era chipul
imberb și livid atîrnat de peretele din camera misterioasă
în care Reynier petrecuse prima noapte de după naufra-
giul său. Era de asemenea chipul asasinului din tabloul
Biffi. Și mai era vagabondul nocturn din strada Vrăbi-
ilor. Era, în sfîrșit, acea figură palidă de femeie zărită
de Vincent alături de Irène în grădinile Minăstirii Sfintei
Cruci : maica Maria cea Bună.

Colonelul Bozzo-Corona stătea acum drept, în fața mor-
ții de neînlăturat. Își încrucișase brațele pe piept, cu pri-
virea pironită la contele Julian, care înainta încet spre el.

Vincent Carpentier avea un braț liber, dar încheietura
mîinii, însîngerată și umflată de atîta tortură, era ca și

paralizată. Își dădea seama că nu putea rezista în caz de atac. De altfel, o curiozitate puternică, irezistibilă, poate chiar nesăbuită, ca și peripețiile dramei îngrozitoare care îl înconjura din toate părțile pusese stăpînire pe el. Nu se gîndea nici măcar să ia pumnalul pe care colonelul îl aruncase la picioarele lui. Tot sufletul îi era concentrat în privirea care devora trăsăturile odioase, dar liniștite, ale noului venit. Își reținu răsufierea ca să poată auzi primele cuvinte ale dialogului macabru pe care paricidul de altădată și paricidul de astăzi aveau să-l începă, unul înainte de a lovi, celălalt înainte de a cădea.

XXVIII

PARICIDUL

Contele Julian se opri la doi pași de bunicul său. Lampa lăsa să cadă o lumină vie pe chipul lui spîn, ce părea sculptat în fildeș.

Luminate astfel din plin, trăsăturile lui Julian nu mai arătau a fi acelea ale unui tînăr. Frumusețea lui, căci era frumos în genul actorilor care „fac impresie“ la teatru, inspira un simțămînt de șovăială. Această frumusețe avea o ușoară asemănare cu figura descompusă a colonelului.

Pe față i se vedea în stare incipientă și de-abia perceptibilă aceeași rețea de riduri, unele mai subțiri, altele mai adînci, ceea ce scotea în evidență analogia celor două măști, ale căror trăsături erau în linii generale asemănătoare.

Contele Julian putea fi pus în rîndul celor despre care se spune că nu-și arată vîrsta. Privindu-l de aproape, puteai să crezi că trecuse — și încă de mult — de patruzeci de ani.

Bătrînul fu cel care vorbi primul, spunînd :

— Te salut, nepoate.

Julian răspunse, înclinîndu-se cu respect :

— Și eu te salut, bunicule.

Urmă o tăcere, în timpul căreia Vincent Carpentier, apăsându-și pieptul cu mîna, încerca să-și stăpînească bătăile inimii.

— Bunicule — reluă Julian — cu greu am putut supraviețui pînă acum.

— Ești în viață — răspunse colonelul — fiindcă mîna mea, care putea să lovească, a șovăit de prea multe ori.

— A mea se află la primul prilej cînd poate să lovească — rosti clar contele. Și ea nu va șovăi. Bunicule, dumneata l-ai ucis pe tatăl dumitale, care ți-a spus, căzînd : „Fiul tău mă va răzbuna“.

— E adevărat. Dar a mințit cînd a spus asta.

— Omorîndu-ți tatăl, ai procedat corect — continuă contele Julian. Așa e legea noastră ; era dreptul tău. Tatăl tău, în clipa morții, mințise într-adevăr, sau mai bine zis se înșelase, căci fiul tău, care era tatăl meu, în loc să te ucidă, a fost ucis de tine.

— Asta e adevărat ; și era dreptul meu : așa e legea noastră.

— Ai făcut bine. Fratele meu, marchizul Coriolan, avea exact șase ani mai mult decît mine, și iată exact șase ani de cînd a murit sub loviturile tale.

— E adevărat.

— Cînd ți-ai lovit tatăl, el ți-a înmînat cheia tezaurului.

— Era datoria lui. Și și-a făcut-o.

— Bunicule, datoria ta va fi să-mi predai această cheie.

— După ce mă vei fi lovit, nepoate.

Aici buzele bătrînului schițară un straniu surîs. Apoi adăugă :

— Numai că eu știam unde se afla ușa pe care cheia trebuia să o deschidă.

În dosul perdelei sale, Vincent respiră adînc. Aștepta cu o neliniște de nedescris răspunsul contelui Julian.

Nu mai judeca nimic, abia dacă se poate spune că mai gîndea, atît de mare îi era tulburarea creierului. În el se strecura însă o speranță instinctivă. Din locul în care se afla, nu putea fi zărit de la mijlocul camerei. Asta putea să-i fie scăparea, dacă contele Julian rămînea singur. Și scăparea însemna poate victoria. Căci el cunoștea secretul. Inima îi bătea să se spargă în piept.

Contele Julian reluă :

— Bunicule, știu că tezaurul se află în această casă, poate chiar în această cameră. Tezaurul este sufletul dumitale. Acolo unde te afli tu, acolo trebuie să fie și tezaurul. Dar, peste un minut, eu voi fi stăpînul acestei case. Voi căuta. De va fi nevoie, voi preface zidurile în țărînă.

Vincent întinse mîna ca să apuce cuțitul. Era beat de ură.

Bătrînul răspunse :

— Mai există cineva care cunoaște secretul.

Vincent abia avu timpul să-și dea seama de simțămîntul de groază care-i străpunsese inima, cînd Julian replică iute, disprețuitor :

— Acel cineva e mort. I-am văzut pe servitorii dumitale cum îi duceau cadavrul.

În aceeași clipă vîri mîna sub haină. Cînd o scoase, strîngea un pumnal cu străluciri scînteietoare.

Colonelul rămase drept pe picioarele care acum nu-i mai tremurau, dar cutele care îi brăzdau fruntea lividă se adînciră și mai mult.

— Acest pumnal a fost al meu — zise el — îl recunosc. Îl lăsasem înfipt în rana din pieptul tatălui tău.

— Eu l-am scos de acolo — rosti rece Julian. Bunicule, nu am nimic împotriva dumitale. Pe tatăl meu nu l-am cunoscut prea bine ; fratele mi-era dușman. Descoperă-ți pieptul, ca să nu te fac să suferi.

Un fior prelung îl străbătu pe bătrîn din tălpi și pînă în creștet, unde puținele fire de păr pe care le mai avea se mișcau ca bătute de vînt.

— Descoperă-ți pieptul — repetă Julian. Am venit să-mi capăt moștenirea care îmi aparține. Aplic legea noastră. Îmi iau dreptul meu.

— Îți propun să împărțim — bolborosi colonelul, ale cărui brațe rămăseseră încrucișate într-un spasm.

— Nu vreau să împart.

— Îți dau totul, dar lasă-mă să trăiesc.

Cu mîna stîngă, Julian apucă brațul colonelului, care nu se împotrivi și ale cărui mîini căzură în jos. În timp ce închidea ochii, murmură :

— Fiul tău mă va răzbuna.

Pumnalul atinse carnea și pătrunse în ea cu zgomotul see al unei sule care străpunge o foaie de pergament.

Pe figura colonelului nu se zări nici o schimbare. Timp de o secundă, el rămase în picioare. Apoi se prăbuși grămadă, ca o biată masă de carne zguduită de slabe tresăriri. Mîna, care i se deschisese pe jumătate, lăsă să se vadă o cheie. Rosti cu un glas abia inteligibil :

— Bine ai făcut. Și eu am făcut ca tine. Tatăl meu făcuse la fel ; așa e legea noastră. Dar te urăse !

Julian îi desfăcu degetele, ca să-i ia cheia. Colonelul voi să mai spună ceva. Nu mai putu. Intrase în agonie.

La un semn al lui, Julian se aplecă, sperînd să audă o destăinuire. Așteptarea nu-i fu înșelată. Urechea sa, lipită de buzele muribundului, percepuse aceste cuvinte, scăpate o dată cu ultimul horecăt : „Vincent Carpentier nu e mort !“

Vincent nu auzi aceste cuvinte, dar probabil că le ghici, căci degetele sale strînseseră cu și mai multă putere plăselele pumnalului pe care îl avea în mînă. Văzuse totul printr-o mică crăpătură a perdelei. În ciuda legăturilor care-l strîngeau, se gîndea să-și vîndă cît mai scump viața.

Grozăvia acestei priveliști, atît de neobișnuită prin cruzimea ei, trebuie s-o recunoaștem, îl ocolise în oarecare măsură, întrucît el era stăpînit de ideea sa fixă, concentrată, ajunsă pînă la acel grad de intensitate spasmodică ce dă naștere nesimțirii. În adîncul amorțelii în care era cufundată mintea sa, i se părea că aceste lucruri groaznice trebuiau să se întîmple neapărat, irevocabil. Era fatalitatea aurului.

Aurul era acolo, chiar lîngă el, și îndreptățea crima, tot așa cum ar fi putut să o facă o beție împinsă pînă la delir sau o nebunie furioasă.

După ce bătrînul își dădu ultima suflare, în cameră se lăsă o tăcere adîncă.

Contele Julian se ridicase în picioare. Rămase un timp nemișcat, uitîndu-se cu o privire rece la cadavrul bunicului său.

La geamuri, primele licăriri ale zorilor își arătau nuanțele cenușii.

Privirile contelui Julian trecură de la mort la lambriurile din faţă şi întâlniră portretul agăţat de perete. Ştim că acesta era portretul colonelului de pe vremea când era tânăr. Lumina lămpii cădea direct pe faţa albă şi spîină, care părea că iese din fondul întunecat al pînzei.

Deasupra unei comode se afla o oglindă. Julian putu să-şi vadă în ea propria imagine, luminată ca şi portretul, cu acelaşi contrast pronunţat între alb şi negru. Schiţă un zîmbet, zicînd :

— Era el, dar acum sînt eu. Noi sîntem ca pasărea Phoenix, nemuritori, deşi murim. Noi nu moştenim, ci ne succedăm, iar existenţa noastră neîntreruptă trece peste timp ca un lanţ de oţel.

Se întoarse încet ca să privească celălalt portret, capul de bătrîn care atîrna pe celălalt perete. Continuă :

— Tot el era şi aici, dar în curînd voi fi eu. Înainte de a fi el, era tatăl lui. După mine va fi fiul meu — dacă nu voi şti să mă apăr de pumnalul lui !

De cîteva clipe, Vincent îşi recăpătase în bună măsură singele rece ca să se poată gîndi cum să scape de restul legăturilor fără zgomot. Avea o mîină liberă, şi această mîină ţinea un cuţit cu tăişul bun. Dar în momentul când începuse, cu nesfîrşite precauţii, să taie sfoara care îi reţinea încă braţul stîng, contele Julian făcu un gest şi-şi aţinti urechea.

Vincent se opri îndată, iar Julian, crezînd că se înşelase, recăzu în reveria sa.

— Cei din neamul nostru ar trebui să-şi sugrume copiii încă din leagăn. Am lăsat-o odinioară pe Zorah, ţigăncuşa, să fugă cu mica creatură care i se ţinea atîrnată de sîni. Dar eram atît de tânăr ! M-am lăsat cotropit de milă. Creatura trebuie să fie mare acum. Ea se află azi la spatele meu, tot aşa cum mă aflam şi eu la spatele celui care zace acum aici, pe podea.

Toate acestea erau spuse pe tonul rece şi chibzuit al unui negustor care îşi cîntăreşte seara, înainte de culcare, cîştigurile unei afaceri.

În timp ce reflecta astfel, Julian îşi răsuci o ţigară pe care o aprinse la flacăra lămpii.

Vincent, al cărui cuţit atacase din nou sforile, se opri pentru a doua oară, auzindu-şi pronunţat numele.

Contele Julian spunea :

— Și acest Vincent Carpentier care nu e mort ! Și domnii din La Merci, Fracurile Negre, care acum se numesc Cavalerii Tezaurului, uniți în veșnicul lor complot, mă vor înconjura, pe mine, stăpînul stăpînilor, ca niște pretorienii revoltați ! Nu prea se arată totul trandafiriu în această primă zi a domniei mele. Cei dinaintea mea aveau un talisman : tezaurul, al cărui secret îl dețineau numai ei și care îi proteja ca o armură magică și de nepătruns. Eu nu posed secretul, nu am tezaurul. Această cheie inutilă pe care Tatăl Tuturor mi-a pus-o în mînă este o batjocură...

„Dacă aș avea cu această cheie — gîndi Vincent, al cărui piept se umflase de o uimitoare dorință — aș fi eu Stăpînul ! Aș reda Binelui aceste avuții incalculabile adunate de puterea Răului. Aș deveni egalul lui Dumnezeu, căci cu o mînă aș nimici armata necurată a crimei, iar cu cealaltă aș răspîndi asupra tuturor nefericiților din această lume bogățiile mele, ca un nesfîrșit val de binefaceri.“

Și lama cuțitului său mușcă sfoara.

Este la fel ca și în dragoste, a cărei elocință nu crede niciodată că minte. Acești logodnici ai aurului sînt sinceri ; ei sînt generoși ; visurile lor promet marea cu sarea. Ei văd defilînd prin fața ochilor lor orbiți mulțimea celor năpăstuiți, pe care vor să-i facă fericiți. În fond, îi costă atît de puțin !

Dar, tot ca și în dragoste, posesiunea ucide și iscă păcatul. Aceleași inimi, atît de largi ieri, se închistează a doua zi.

În răstimpul cît contele Julian își fumase țigara, Vincent tăia pe jumătate sfoara care îi ținea brațul stîng legat de trup. Dar trebui să-și întrerupă iarăși lucrul, fiindcă paricidul se apropia de alcov.

Julian veni pînă în dreptul perdelelor și privi patul.

Vincent strînse la piept pumnalul, pe care degetele sale se crispară violent. El nu se putea mișca, pe cînd paricidul putea să facă încă un pas.

Numai unul singur. Ar fi fost destul, ca să-l aducă la distanța la care putea ajunge cuțitul.

Julian avea cheia. Dar era fără apărare. Vincent pareă și vedea pumnalul implîntat în pieptul lui, în întregime, pînă în plăsele. Se și vedea lovind. Simțea chiar beția acestei lovituri înverșunate, oribile ; zărea, lărgăa chiar rana enormă din care sîngele țîșnea ca un șuvoi de rubine... Tocmai el, Vincent, acest om cinstit, care în toată viața lui nu făptuise nimic rău ! Ar fi prea puțin să spunem că gîndul de a ucide nu-l oprea în loc.

Omul îmbătat de izul aurului nu procedează astfel în visurile sale.

La drept vorbind, trebuie să spunem că gîndul de a ucide înflăcăra mintea lui Vincent și făcea să-i tresară de plăcere toate fibrele ființei. Dar pasul care mai rămînea de făcut era larg cît o prăpastie. Și lui Vincent îi era absolut cu neputință să-l facă. Iar contele Julian nu-l făcu.

Contele Julian se gîndea, calcula, întocmea bilanțul situației lui prezente cu un admirabil sînge rece. Primele lui cuvinte fură acestea, și ele nu erau, desigur, de natură să liniștească înfrigurarea arhitectului :

— Vincent Carpentier ! zise el, rezumînd fără îndoială gîndurile răscolite în sinea lui în timpul cît tăcuse. Dacă e în viață, cu atît mai bine ! Înainte de a-l ucide, îi voi smulge secretul !

XXIX

SCHIMBAREA LA FAȚĂ

Acești doi oameni care se condamnau reciproc la moarte erau atît de aproape unul de altul, încît, dacă Vincent ar fi fost stăpîn pe mișcările lui, ar fi putut să-l atingă pe contele Julian întinzînd doar mîna.

Dar Vincent nu putea, iar Julian nu știa.

Acesta din urmă continua să vorbească, depănînd firul calculelor sale.

— Tezaurul e aici, fără îndoială, sînt sigur, fie sub lespezile dușumelei, fie în grosimea acestor ziduri.

Privea mașinal fundul alcovului, în timp ce lui Vincent îi sărea inima din piept, atât era de înfricoșat. I se părea că orice ochi îndreptat spre fundul alcovului putea să perceapă, prin draperie și zid, scînteierea misterioasă a aurului.

Întreaga cantitate de fier, ascunsă în măruntaiele popului, după vechea credință, și care dirijează acele busolei, nu valora, în milioane, cît grămada de aur comprimat pe care îl adăpostea ascunzătoarea. Către acest pol al aurului se repezea sufletul lui Vincent cu atîta furie, încît el însuși se mira de bîjbîielile rivalului său.

Contele Julian reluă :

— Nu mi-ar fi greu să sondez aceste ziduri adînci și să mișc acest mobilier masiv ; dar îmi trebuie timp. Lumina zilei crește. Casa se va deștepta. Dacă aș avea tezaurul, m-aș putea prezenta așa cum sînt. Și ar înțelege toți că sînt gata să sfărîm orice rezistență. Dar pînă nu voi avea talismanul în mîină, am nevoie de o platoșă — și de o mască.

Se întoarce către trupul colonelului, care zăcea în mijlocul camerei.

— Iată platoșa mea — termină el — o voi îmbrăca.

Se apropie, luă trupul colonelului în brațe, îl ridică și-l așează pe un scaun, în fața unui dulap cu oglindă care se afla la celălalt capăt al camerei.

Din acest moment, Vincent ar fi putut să-și reia lucrul, fiindcă acum Julian se afla departe de el, dar rămase nemișcat, stăpînit de o curiozitate irezistibilă.

Drama ajunsese atît de stranie și înfricoșătoare, încît Vincent, țintuit mai mult de uimire decît de legăturile sale, rămase inert, concentrîndu-și toată voința în facultatea de a vedea și a asculta.

Contele Julian luă un jilț pe care îl puse alături de cel al colonelului. Se așează în el. În felul acesta, cel mort și cel viu stăteau parcă alături, căci bătrînul, care înțepenise, nu se mai clătina.

Amîndoi se aflau cu spatele la Vincent, care era numai ochi și urechi și care, din poziția sa, nu putea zări în oglindă decît chipul colonelului, livid, îngălbenit, dar cu trăsături neschimbate. Acest chip era puternic luminat

de lampa pusă pe o mescioară, pe care contele Julian o împinsese între cele două jilțuri și oglindă.

Lui Vincent i se părea că colonelul, care rămăsese cu ochii larg deschiși, privea direct în oglindă și că aceasta îi reflecta privirea fix și în linie dreaptă asupra lui, a lui Vincent.

O sudoare rece îi inundă tâmpilele. Nu deslușea încă scopul acestui aranjament profanator.

Dar nedumerirea lui nu fu prea lungă. Contele Julian scosese din buzunar un obiect care părea a fi o trusă. O deschise și începu numaidecît o treabă asupra căreia nu te puteai înșela.

Oricine ajunge la vîrsta lui Vincent Carpentier a avut prilejul să vadă cabina unui actor sau masa de toaletă a unei femei, a unei femei care se fardează.

Este o adevărată artă. Ea presupune paletă și pensule, precum și culori, creioane și estompe. Este o artă complicată, subtilă, o artă cu ucenici foarte neîndemînatîci, dar și cu maeștri aproape geniali.

Urmărind gesturile hotărîte și rapide ale contelui Julian, îți puteai da seama că el cunoștea bine meseria. Din cînd în cînd, nemulțumit de urmărirea modelului numai în oglindă, se apleca să privească anumite amănunte mai de aproape, era să spun pe viu, deși era pe mort.

În acele clipe, Vincent putea să-i zărească profilul în oglindă. Acest profil semăna destul de bine cu schița unui tablou. Vincent își zicea, căci începea să înțeleagă :

— Mă va lăsa singur, ca să se urce în celelalte apartamente și să înceapă primul act al comediei. Voi fi deci liber, afară doar dacă nu mă va surprinde căutînd un colț unde să ascundă cadavrul.

Încolțit de această teamă, mîinii cuțitul mai activ și reuși să-și elibereze brațul stîng cu prețul unor suferințe cumplite, căci sfoara îi pătrunsese adînc în carne. Apoi cuțitul scrișni ușor în timp ce tăia legăturile de la picioare.

Contele Julian era în acest timp prea ocupat ca să poată prinde zgomotele aproape imperceptibile ce veneau dinspre alcov. Terminase cu aranjatul figurii, dar cum nu se mai apleca să studieze de aproape modelul, Vincent

nu era încă în măsură să judece rezultatul definitiv al muncii sale.

Julian scoase din trusă o pereche de foarfeci lungi, care scîrțiau în timp ce tăiau şuvițele groase ale părului său negru. Foarte curînd, podeaua în jurul său fu acoperită de bucle negre.

— Mă voi descurca punînd o perucă — gîndi el cu jumătate de glas — dacă va fi nevoie să joc rolul maicii Maria cea Bună. Ceea ce s-ar putea, deoarece nu îl am încă în mîină pe Vincent Carpentier.

Vincent nu auzi decît numele său și ciuli urechea. Contele Julian adăugă :

— Această mică Irène va fi grozav de frumoasă ! Oare o iubesc ?

Pentru a treia oară, Vincent se opri din lucru ca să asculte mai bine, dar contele Julian nu mai zise nimic. Se ridicase în picioare, tuns acum ca puritanii, și-și trecu palma peste craniu, care făcu un zgomot ca de perie.

— Și acum să mergem pînă la capăt — își zise el cu o veselie vădit forțată. Nu existau aici multe femei care să aibă păr ca al meu. Va trebui să treacă cel puțin doi ani ca să crească la loc.

Freca acum un pămătuf de bărbierit într-o cupă destinată desigur unui alt scop. Capul i se acoperi de o spumă ca zăpada și briciul scîrții răzuind pielea capului său păros. Peste o clipă, era chel ca Socrate.

— Se spune că țărăncile din Bretania — murmură el — își vînd cosițele la piață pentru cinci franci. Pe ale mele cred că aș lua mai mult, afară doar dacă... Se întrerupse și mormăi, ștergîndu-și briciul : Vincent Carpentier nu e mort ! Ce-or fi făcut cu el ? M-am gîndit o clipă că ar putea fi aici, dar e absurd. Dacă ar fi fost aici, Tatăl Tuturor l-ar fi asmuțit asupra mea și aș fi primit un glonte în cap în momentul cînd intram pe ușă.

Băgă din nou mîna în buzunarul redingotei și scoase un pachet învelit.

— Individul ăsta e de prisos — reluă el. Ce nevoie aș avea să-l mai întreb ! Voi cerceta singur și voi găsi. Am toată vremea. El trebuie să dispară și secretul să fie înmormîntat o dată cu el. Iată lucrul principal !

Pachetul conținea pur și simplu o perucă, deoarece contele Julian își luase dinainte toate măsurile. Se așeză în fața oglinzii, foarte departe de gândul că monologul său putea să aibă un auditor, și începu să-și aranjeze părul fals pe goliciunea nefirească a craniului său. Și în curînd apăru, exact, capul colonelului văzut din spate.

Vincent, care avea acum un picior liber, se frămînta și se întreba dacă era momentul prielnic să înceapă o luptă hotărîtoare.

Lumina zilei creștea din ce în ce și, cu toate că afară, în orașul adormit, domnea încă tăcerea, lumina lămpii începea să dea îndărăt în fața aceleia care năvălea de afară.

Vincent își zise :

„El e tînăr, e voinic ; trupul meu însă e zdrobit, membrele îmi sînt rănite, nu mai sînt eu însumi. Mă voi apăra dacă trebuie, dar nu voi ataca. Poți să-ți pui viața în joc, dar nu și acest tezaur ! E un duel pe viață și pe moarte. Am dreptul să-mi aleg momentul și locul... Dacă l-aș omorî aici, aș lua asupra-mi și răspunderea pentru prima crimă. Mi-aș vedea puse în spinare două cadavre, fără să am, ca el, posibilitatea acestei deghizări care îl face stăpînul casei și șeful unei temute asociații — bineînțeles dacă această deghizare va putea rămîne în picioare. Vom vedea !“

Nu apucă să termine aceste gînduri, că uimirea fu cit pe aci să-i smulgă un strigăt.

Contele Julian se întorsese cu fața și îi arăta nu chipul său propriu, ci pe acela al colonelului Bozzo.

Iluzia ar fi fost deplină dacă n-ar fi fost vecinătatea mortului, ale cărui trăsături se vedeau în oglindă. Dar cu toată această apropiere, copia semăna atît de bine cu originalul, încît Vincent rămase năucit.

Contele Julian se întorsese cu spatele, fiindcă nu terminase decît prima parte a lucrului său. Ca să termine totul, el luă mortul și-l întinse cît era de lung pe podea. În această poziție, îi scoase mai întii mantaua vătuită, apoi vesta și în cele din urmă pantalonii.

Mortul rămăsese în cămașă și indispensabili, biată epavă omenească ce-și etala slăbiciunea de necrezut și părea a nu mai fi decît piele și oase.

Vincent se simțea ca sugrumat. Conte Julian, la rîndul lui, fluiera încet o arie dintr-o operă italiană.

— Mai este și acel Reynier — murmură el, în timp ce-și scotea haina. Figura lui m-a izbit de prima dată cînd l-am văzut. Și prima impresie este totdeauna cea mai bună. Mititica îmi va face un dublu serviciu : întîi îmi va deschide ușile casei tatălui ei, și apoi îmi va spune povestea acestui Reynier... Acolo, la mînăstire, nu voi mai avea nevoie de păr, ca să joc rolul surorii mele. Scufia mi se va potrivi cu atît mai bine pe cap.

Vorbea foarte încet, Vincent prindea ici și colo cîte un cuvînt, dar sensul general al frazelor îi rămînea de neînțeles.

Contele își scoase la repezeală vesta, pantalonii și cizmele, pe care le înlocui cu pantofii de casă și cu hainele bătrînului. Avea aceeași statură ca și mortul, iar forța lui fizică se ascundea sub aparența unei constituții destul de plăpînde.

După ce își isprăvi toaleta, se așeză în fața oglinzii, în aceeași atitudine vioaie și blegită totodată pe care colonelul o lua în momentele lui de veselie.

Vincent îi urmărea acum toate gesturile cu o adevărată admirație, spunîndu-și : „Înșelăciunea va reuși. Poate că și eu m-aș fi păcălit. A intrat cu totul în pielea bătrînului. E o capodoperă !“

Era și părerea contelui Julian, care își trimise prin oglindă o bezea de admirație. Acest gest copilăresc, dar și bătrînesc, imita așa de bine obiceiurile mortului, încît pe buzele lui Vincent flutură un surîs, în timp ce un fior îi trecea prin vine.

Nimic n-ar putea descrie lugubra veselie a acestui carnavalesc paricid. Asasinul își copia victima cu o artă depînă. Totul se potrivea : mersul clătinat, tremurul picioarelor, bonomia lui cam felină și expresia ușor zeflemistă. Totul, pînă și vocea, căci atunci cînd contele Julian vorbea, Vincent se uita la cadavru ca să vadă dacă nu cumva își mișcă buzele.

Contele Julian zise :

— Bună ziua, scumpilor, omul nostru mai trăiește încă, eh ! Frăție ! Doctore, n-am decît o sută șapte ani, va

trebui să-mi vindeci acest guturai care mă face să par mai bătrîn decît sînt. Îmi dăunează fața de cucoane. Ah ! Bietele mele comori, cînd nu voi mai fi, mă veți regreta... Apoi se întrerupse și adăugă cu vocea lui adevărată : Numai Fanchette îmi dă de gîndit. Ea îl iubea cu adevărat. Și e greu să-i înșeli pe cei ce iubesc.

XXX

LA CULCARE I

Răsăritul soarelui colora în trandafiriu coșurile caselor dimprejurul palatului Bozzo, cînd contele Julian, acest actor perfect, jucîndu-și rolul chiar și în culise, pentru a se obișnui, se așeză în fața oglinzii ca să-și desăvîrșească deghizarea. Nu se gîndea să înceapă să caute imediat tezaurul. Plănușă era cu totul altul și noi îl cunoaștem.

Avea tot timpul. Era la el acasă, și era colonelul Bozzo-Corona. Colonelul avea toate drepturile posibile să repare, să răscolească și chiar să-și dărîme palatul. Oricît de bine ar fi fost ascuns, tezaurul nu-i putea scăpa colonelului, deoarece era stăpîn deplin în casă la el și avea destul timp.

Paricidul nu acționa după inspirația momentului. El punea în practică, de la începutul începutului, o serie de stratageme gîndite și combinate dinainte.

De multe ori pînă acum, în micul apartament pe care-l închiriasă în strada Picpus, tocmai la celălalt capăt al orașului, și care avea legătură cu Mînăstirea Sfintei Cruci, de multe ori, spunem, cînd se întorcea acasă după ce dădea tîrcoale palatului Bozzo, se așezase în fața oglinzii sale pentru a repeta mereu scena pe care am văzut că o jucase. Își cunoștea la perfecție rolul.

În camera sa de culcare din strada Picpus se aflau o mulțime de obiecte pioase, căci această călugăriță romană, în aparență austeră, maica Maria cea Bună, nu se putea înconjura de gravuri cu subiecte mondene, dar exista

acolo un anumit dulap, totdeauna încuiat, plin de haine pentru sexul masculin, și în care prietenul nostru Reymier ar fi fost grozav de mirat găsind o copie redusă a faimosului tablou de la galeria Biffi.

Maica Maria cea Bună petrecea ore întregi contemplând acest tablou în care se vedeau trei personaje : bătrînul, tînărul și tezaurul. Privirea sa lacomă pătrundea dincolo de umbrele care le acopereau, dar care lăsau să se și ghi-cească, în adîncimea subteranei, enorma îngrămădire de bogății cucerite de călugării din La Merci. Cînd era îm-brăcată bărbătește, călugărița romană era chiar tînărul din tablou, trăsătură cu trăsătură. După ce petrecea cîte o jumătate de oră în fața oglinzii, cu pensula în mînă, după ce își „făcea mutra“, ca să folosim expresia tehnică uzuală în lumea oamenilor de teatru, el devenea bătrînul, zbîrcitură cu zbîrcitură.

Nu vom spune nimic nou cititorului arătînd că sub masca maicii Maria cea Bună se ascundea contele Julian Bozzo, angajat într-un duel inegal și mortal. Contele Julian, cunoscînd puterea aproape magică a adversarului său, alesese acest mod de deghizare, care îi oferea adăpostul unei adevărate fortărețe. În caz de primejdie, contele Julian nu avea de făcut decît un singur pas ca să treacă pragul Mînăstirii Sfintei Cruci, unde călugărița romană găsea un adăpost inviolabil. Numai acest lăcaș l-a putut sustrage pe Julian ghearelor bătrîne, dar încă ascuțite, ale bunicului său. Și dacă n-ar fi fost diversiunea creată de Vincent Carpentier, se poate spune că Julian, urmărit încă de mai multe săptămîni, ar fi avut, după toate probabilitățile, soarta fratelui său, marchizul Coriolan.

Un răstimp, colonelul își concentrase toată atenția asupra lui Vincent Carpentier. Și în timp ce el adulmeca astfel într-o parte, Julian îl surprinsese din cealaltă.

De altfel, Julian era în toate privințele demn să urmeze acestui bătrîn tigru încrucișat cu vulpe, care comandase atîția ani armata Fracurilor Negre.

În timp ce îl asedia în propria-i fortăreață pe inamicul său principal, pe colonelul Bozzo, care din primul moment ar fi putut să-l zdrobească mișcînd numai un singur de-geț, Julian nu-i scăpase din vedere nici pe ceilalți pre-tendenți la tezaurul din La Merci. Toți șefii care formau

marele consiliu al Fracurilor Negre îi erau cunoscuți ; le supraveghea uneltirile, le demasca trădările, astfel că, a doua zi după ce Cavalerii Tezaurului se întruniseră pentru prima oară la contesa de Clare, spre a constitui sub-asociația lor, colonelul fusese anunțat printr-un bilet anonim trimis de Julian.

Pe de altă parte, îl supraveghea îndeaproape și pe Vincent Carpentier, singurul cunoscător al secretului. Îi urmărea pas cu pas toate mișcările.

Nu o dată se gândise să-i devină complice, dar numai în aparență, ca să-i fure secretul înainte de a-l ucide. În acest scop se vîrîse pe sub pielea acelei generoase și încîntătoare ființe care era Irène Carpentier, eleva călugărițelor de la Mînăstirea Crucii. Prin fată spera să pună mîna pe tată.

Dar cum, la urma urmelor, era un bărbat tînăr, arzînd de patimă sub masca lui rece și corupt pînă în măduva oaselor sale de corsican, el fu sedus de farmecul delicat, de încîntătoarea frumusețe a tinerei fete.

Acești oameni ai Italiei pot fi poeți atunci cînd vor. Maica Maria cea Bună își dădu de la început seama că nu putea ataca direct nobila curățenie a acestei fete, puțin cam părăsită de tatăl ei și slab apărată de o afecțiune copilărească ce întîrzia să se transforme în dragoste, dar păzită prin ea însăși și prin puritatea trainică și mîndră a firii sale.

Maica Maria cea Bună nu se temea nici de tată, nici de logodnicul iubit ca un frate ; dar dădea îndărăt în fața Irènei însăși, ai cărei ochi mari și blînzi lăsau să se întrevadă, în anumite momente, o energie neîmblînzită.

O captivă prin poezie, care are o putere atît de mare asupra sufletelor nobile. Îi stîrni interesul printr-o povestire eroică, în care apărea, încununat de o dureroasă aureolă, moștenitorul gloriilor și nenorocirilor unei mari rase decăzute : contele Julian, bineînțeles. Era fratele ei, tînărul ei frate, frumos, viteaz, generos, persecutat.

Întotdeauna persecutați, îndrăzneții aceștia ! Iată cheia cu care forțează ei încuietorile inimilor, ca și ale cuferelor.

Tînăra imaginație a Irènei nu dorea altceva decît să călătorească în aceste ținuturi noi, deschise visurilor sale. Ea ar fi vrut din toată inima să lupte pentru moștenitorul

nefericit al atîtor măriri. Contele Julian îi apărea învăluit într-un nimb romantic, zămislit de acel abur minunat care este atmosfera poezilor, atît de iubiți de tinerele fete.

Am văzut cît de bucuroasă fusese Irène — și faptul o surprindea chiar și pe ea însăși — auzind o veste în aparență destul de tristă. I se spusese : „Vei rămîne la mî-năstire în timpul vacanței“. Și, departe de a se mîhni, ea simțise un fel de bucurie în adîncul inimii. Aceasta fiindcă de mai multă vreme se gîndea : „Voi fi fericită între tatăl meu și Reynier, dar nu o voi mai avea alături pe prietena mea, maica Maria cea Bună, a cărei conversație, ca o baladă cîntată sub balcon la orele de serenadă, îmi legăna visurile nopților...“

Nu trebuie totuși să se creadă că intriga romanului înaintase prea mult. Nu era încă decît la primul capitol. Din momentul în care cîștigarea unei singure bătălii făcea din contele Julian un învingător pe toată linia, mica povestire languroasă, încropită de maica Maria cea Bună, se oprea la introducere. Nu-i fusese nici măcar arătat eroul, care rămînea ascuns în dosul unui nor.

Și desigur că de aici încolo Julian avea altceva de făcut decît să continue să seducă o mică elevă de pension. Nu poți să te ocupi toată viața cu schimbarea costumelor. Începînd din această noapte, după toate probabilitățile, maica Maria cea Bună nu mai exista.

Ca să revenim la povestirea noastră, întreruptă de această explicație necesară, contele Julian, pe care recenta sa crimă nu-l tulbura cîtuși de puțin, continua liniștit să repete rolul de centenar cu gheare, dar patern. Era foarte reușit în acest rol, și nu cunoaștem vreun actor celebru cu care să-l putem compara pentru a da o idee despre această reușită. De altfel, el se aprecia singur și părea sincer satisfăcut de creația sa.

Trebuie să spunem că, atît moral cît și fizic, contele Julian era, față de colònelul decedat, ca un al doilea exemplar al unei gravuri, în raport cu primul. Între ei nu era decît o diferență de vîrstă.

Și unul și celălalt erau fiii aceleiași rase, omogenă în perversitatea ei, care trecuse peste vremuri, selecționînd în șirul generațiilor sale vlăstare atît de asemănătoare,

încît, timp de secole, oamenii cumsecade din Calabria se temuseră de Fra Diavolo ca de o calamitate veșnică.

După ce contele Julian se privi cu luare-aminte în oglindă, îmbunătățindu-și tot mai mult înfățișarea și ținuta, după ce trăncăni mofturile favorite ale Tatălui Tutturor, dînd accentelor sale o asemănare crescîndă, se ridică și zise :

— Merge bine. Acum e timpul să mă duc să mă cule, pentru ca Giam-Pietro să mă găsească în pat cînd va aduce corespondența. Fanchette nu vine decît mai tîrziu. De ea mi-e cam teamă. Mi-ar părea rău să o suprim pe această surioară scumpă...

Privirea i se roti prin cameră, care acum era inundată în toate ungherele de lumina zilei. Ochii i se opriră asupra dulapului cu oglindă, a cărui cheie se afla în broască. Se îndreptă spre el și întoarse cheia, spre marea mulțumire a lui Vincent, care îi urmărea toate mișcările cu îngrijorare. Trebuia ascuns trupul colonelului, și Vincent se temea să nu fie adus în alcov.

Vincent încercase în mod zadarnic să se tîrască în spațiul dintre pat și perete ; aici unde se afla, numai grosimea perdelelor îl apăra de privirile rivalului său.

Dulapul era un garderob fără polițe ; era gol și se înțelege de ce : colonelul nu venea aici decît pentru tezaur.

— Este destul loc — zise Julian cu cea mai plăcută dispoziție — destul loc chiar și pentru o jumătate de duzină ca el, *povero* !

Se întoarse, ridică trupul și-l aruncă fără nici o sfortare în dulap, după ce strînse mîinile și picioarele defunctului ca să poată închide ușa. Apoi adună diferitele părți ale propriului său costum, răspîndite pe podea, și le agătă de cuierele dulapului.

După acest aranjament, încuie broasca și băgă cheia în buzunarul halatului vătuit. Cheia zornăi, atingînd tabachera de aur a colonelului.

— Drace ! strigă Julian. Uitasem cutioara ! Mi-a făcut-o cadou împăratul Rusiei, acum șaiszeci de ani ! Numai un fir de tutun pe vîrful degetului. Nu trebuie să abuzez de nimic ; în felul acesta putem trăi mult, îngerașule... Haide, să mergem să facem nani ! Mîine voi avea două

distracții ca să-mi omor timpul : să sondez zidurile și să-l îmbarc pe arhitect pentru Père-Lachaise¹. Cred că n-am să mă plictisesc.

Trecu pragul rîzînd de-a binelea. Se auzi cum încuie ușa pe dinafară, răsucind de două ori cheia și apoi scoțînd-o din broască.

Cînd zgomotul pașilor i se pierdu în depărtare, Vincent Carpentier scoase un suspin adînc. Își dădea desigur seama de primejdia de moarte prin care trecuse, dar ceea ce simțea acum nu era cîtuși de puțin bucurie.

Își tăie în tăcere ultimele legături. Durerea îi smulse un geamăt înăbușit. Ca să fie pe placul colonelului, Piquepuce și Cocotte îi strînseseră atît de tare legăturile, încît trupul îi era plin de dungi însîngerate, care îi brăzdau peste tot carnea umflată.

Încercă să-și întindă membrele. Stofa veșmintelor îi intrase în răni. Albul ochilor îi era plin de pete roșii, în timp ce obrajii îi rămăseseră livizi.

— Totuși, l-aș fi omorît — rosti el, scrîșnind din dinți — sînt sigur că l-aș fi omorît dacă s-ar fi apropiat ! Mai există și altă forță decît a mușchilor. I-aș fi dat o lovitură de uriaș, chiar dacă după aceea aș fi căzut mort lîngă cadavrul său !

Ieși din alcov. De-abia se ținea pe picioare.

— Sînt absolut sigur că nu aș fi murit din asta — reluă el. Fericirea susține, bucuria vindecă. Acum aș fi avut cheia. Aș fi putut fi în ascunzătoare. Aurul face minuni. Mi-aș fi spălat rănilor cu el. Știu, da ! Știu că în mijlocul acestor valuri magice nu poți nici să suferi, nici să mori. Acolo aș fi reînviat, aș fi crescut, aș fi sorbit cu înghițituri largi vigoarea și puterea !

În timp ce vorbea, trăsese spre el patul masiv, care, cedînd cu ușurință, alunecă afară din alcov. Vincent se repezi, cu un strigăt de dorință sălbatică, spre locul rămas gol și pipăi lemnăria din perete chiar în punctul pe care îl atinsese colonelul cu degetul.

Nu se mișcă nimic.

Se întoarse, se așeză în genunchi și reuși să scoată scîndurica unde piciorul patului lăsase o urmă din pricina

¹ Vestit cimitir din Paris. (n.t.)

greutății. Sub scîndurică se afla o placă de oțel. În centrul ei se vedea o mică gaură.

„E broasca — își zise el. Probabil că se încuie automat cînd se închide ușa. Și celălalt are cheia ! El va căuta, va căuta, va căuta și ziua, va căuta și noaptea, cu răbdare, neîncetat... și va găsi !“

— Nu va găsi ! strigă apoi, în timp ce sîngele i se urca în obraji. Nu-l voi lăsa eu să găsească !

Cu toată slăbiciunea sa, apucă pumnalul colonelului și, ajutat de îndemînarea dobîndită pe vremea cînd era muncitor, demontă în cîteva minute placa de oțel, pe care o luă cu el, împreună cu încuietoarea.

XXXI

BARICADE

Vincent umplu gaura de unde scosese încuietoarea, cu cenușă și cu diferite alte resturi rămase în sobă ; apoi puse cu grijă la loc scîndurica de parchet. Patul fu de asemenea reșezat în alcov.

Înfășură broasca în batistă, nu fiindcă ar fi vrut să se servească de ea pentru a face o altă cheie ; ar fi fost de prisos, deoarece firele de legătură și arcurile care comunicau cu ușa ascunzătorii erau distruse. Gîndul lui era să îndepărteze un obiect care ar putea să-l pună pe contele Julian pe urmele secretului.

— Nu-l voi lăsa să-l afle !

Asta îl frămînta deocamdată, precum și dorința de a ieși cît mai repede de acolo.

Afară se făcuse ziuă, soarele strălucitor se juca în frunzișul grădinii, dar din stradă nu venea încă nici un zgomot.

În aceste luni de vară, Parisul se culcă prea tîrziu ca să se poată scula dis-de-dimineată.

Vincent nu era îngrijorat în privința posibilităților de a fugi. Contele Julian încuiase ușa cu cheia, este ade-

vărat, dar mai rămineau ferestrele, căci camera se afla la parter.

Ca să ajungă în grădină, nu trebui decît să deschidă un geam. În grădină auzi orologiul bisericii Saint-Roch bătînd ora patru.

Frîghia de mătase era încă agăţată de zidul care despărţea grădina de stradă. Greutatea era să se caţare pe această frîghie, cu mîinile rănite şi cu trupul său zdrobit.

Urcarea fu, într-adevăr, penibilă ; Vincent făcu un efort desperat, dar reuşi pînă la urmă să ajungă pe coama zidului şi se lăsă să alunece de cealaltă parte.

Strada Vrăbiilor era cu totul pustie.

Vincent se descotorosi numaidecît de broască, aruncînd-o într-o gură de canal.

Abia după ce ajunse în bulevard găsi o trăsură care îl duse acasă.

Se afla pur şi simplu la capătul puterilor ; în creierul său bolnav, gîndurile se încetăşau, dar, cu toate acestea, îşi dădu seama de mirarea pe care o stîrni reîntoarcerea sa printre oamenii lui de casă. Această mirare nu se datoră însă stării nenorocite în care se afla. Expresia de pe feţele servitorilor săi părea să exprime (cel puţin aşa îşi închipuia el) : „Cum ! Te-ai mai întors ? Prin ce minune ?“

După ce îl susţinură, sau, mai bine zis, îl tîrîră pînă în camera de culcare, crezu că aude şoapte şi rîsete pe culoar. Şi, printre murmure, desluşi aceste cuvinte ciudate :

— Cu toate acestea, *s-a făcut ziuă* în noaptea asta !

Iar o altă voce zise :

— Oricum, poate să se laude că are o viaţă care nu se lasă înfrîntă cu una, cu două !

Din politeţe, Roblot, valetul de cameră, îl întrebă în timp ce-l dezbrăca :

— Dar ce i s-a întîmplat domnului ?

Vincent răspunse :

— Vorbirea mă oboseşte. Am fost atacat în stradă.

— Poliţia noastră e aşa de prost organizată ! observă Roblot cu o nuanţă mai mult decît echivocă. Cu toate acestea, plătim destule impozite ca să fim bine apăraţi... Dar cum l-au aranjat pe domnul ! Mai ales braţele şi picioarele ! S-ar spune că a fost legat pentru a fi aruncat

în rîu. Tot corpul îi este numai o rană. Să trimit să-l cheme pe bunul doctor Samuel?

Vincent protestă cu un semn energic din cap. Roblot reluă cu ipocrizie :

— Am propus acest lucru numai în interesul domnului.

— Lasă-mă singur — zise Vincent — dacă voi avea nevoie de ceva, voi suna.

Roblot se retrase spre uşă fără a mai stărui, dar, înainte de a ieşi, ţinu să adauge :

— Dacă domnul are mai multă încredere în alt medic... domnul mi se pare a fi într-o stare destul de proastă.

— Pleacă ! repetă Vincent.

— Cum binevoieşte domnul.

De îndată ce valetul ieşi, Vincent, numai în cămaşă, pregătit să se culce, se tîrî pînă la uşă. Îşi lipi urechea de canat. Pe culoar se auzeau voci vorbind în şoaptă.

Vincent nu îndrăzni să răsucescă cheia, dar trase fără zgomot cele două zăvoare.

— Eram spionat aici — îşi spuse el — eram înconjurat, încadrat ! Oamenii ăştia sînt vînduţi cu toţii. Chiar în dimineaţa asta, ei vor da raportul colonelului — adică celui pe care ei îl cred a fi colonelul, deoarece contele Julian va reuşi să înşele pe toată lumea. Aş fi mai în siguranţă în pădurea de la Bondy !

Am mai vorbit despre „casele arhitecţilor“. Ele nu sînt întotdeauna ireproşabile din punctul de vedere al gustului şi al artei, dar înseamnă totuşi ceva cînd este vorba de confort. Arhitectul care îşi construieşte pentru el o locuinţă, copiază de cele mai multe ori excelentele instalaţii sanitare englezeşti, care fac de ruşine nenorocitele şi puţin igienicele noastre amenajări.

În întreaga lume, francezul e socotit ca avînd teamă de apa de spălat. El nu ştie să se scalde. „Curat după moda franţuzească“, spun fiii bine îmbăiaţi ai perfidului Albion. Asta înseamnă că în Franţa niciodată apa rece nu va folosi decît numai pentru mîini şi pentru faţă...

Carpentier se îngrijea după moda englezească şi bine făcea. Lîngă odaia sa de culcare se afla o cameră de toaletă, în care spaţiul şi apa se găseau din belşug.

Într-o clipă, şi fără nici o sfortare, Carpentier îşi pregăti el însuşi o baie, în care îşi spală cu grijă rănille, după

care se frictionă pe tot corpul cu apă curată, amestecată cu puțină esență de sunătoare. În felul acesta simți o ușurare aproape imediată și putu să se urce în pat, unde oboseala îi închise numaidecît ochii.

La amiază, fu deșteptat de primul fior de febră, urmat îndată de o fierbințeală grozavă. Încercă să asculte zgomotele de afară, deoarece își dădea bine seama de situația în care se afla, dar în urechi îi răsunau doar niște vijituri.

Accesul de febră nu ținu mult. Către ora două după-amiază reuși să adoarmă din nou.

Cînd se deșteptă pentru a doua oară, era noapte deplină. Pendula bătuse ora două. Somnul său durase cît o rotire a acelor pe cadran.

Vincent se cercetă și putu să-și dea seama că durerile îi dispăruseră în bună măsură. Simțea că mai are încă puțină febră, dar heliniștea i se cuibărise mai mult în creier. Rănile îl lăsaseră în pace.

În timp ce se bucura de această înzdrăvenire nesperată, pași înăbușiți cu grijă păreau că umblă în sus și în jos prin coridor.

În fond, n-ar fi fost de loc surprinzător ca niște servitori devotați să stea cu ochii în patru după o asemenea întîmplare și să vină să dea tîrcoale camerei stăpînului lor, pentru a fi gata la prima chemare. De data asta însă, Vincent Carpentier își concentra atenția asupra fidelității servitorilor care îi umpleau casa.

Trase cu urechea. Clanța, mînuită dinafară cu mare băgare de seamă, se învîrți, dar zăvoarele împiedicau ușa să se deschidă.

Se auziră șoapte, apoi un glas i se adresă de afară :

— Domnul doarme ? Sîntem îngrijorați ! De douăzeci de ceasuri, domnul n-a mai dat nici un semn de viață.

Vincent nu răspunse.

Douăzeci de ceasuri ? Era într-adevăr destul ca să stîrnească îngrijorarea unor servitori credincioși.

Glasul, care era al lui Roblot, valetul de casă, adăugă :

— Poate că s-a întîmplat o nenorocire. Ar fi bine să-l trezim pe lăcătuș.

Și pașii se îndepărtară.

Vincent își aminti de acel groaznic scîrțit produs de încercarea contelui Julian de a deschide încuietoarea camerei tezaurului din palatul Bozzo. Aceste simple cuvinte : „să-l trezim pe lăcătuș“, căpătară pentru el o însemnătate amenințătoare. Creierul său înfierbîntat îl făcu să vadă camera invadată de bandiți, cărora momentul le-ar fi fost prielnic ca să comită o crimă.

Se sculă din pat fără prea multă greutate, cu gîndul să se înarmeze. Dar mai întîi, după o clipă de reflectare, răsuci cheia în broască, pentru a întări rezistența celor două zăvoare, apoi împinse un scris greu în fața ușii.

Băricadă la fel și cealaltă ușă, aflată în camera de toaletă și care dădea spre scara secretă pe unde coborîse de atîtea ori ca să se ducă la mansarda din strada Vrăbiilor.

Acestea terminate, își curăță pistoalele și le încarcă din nou cu grijă. Pe urmă se culcă iarăși, ceva mai liniștit. În plin Paris, un om adăpostit în dosul atîtor precauțiuni pe care le luase n-ar avea de ce să se mai teamă de un asediu.

La Paris, într-adevăr, trebuie ca asaltul să reușească din primul moment și fără să facă tărăboi.

— Domnul doarme ? întrebă încă o dată valetul de cameră.

Întrucît nu primi nici un răspuns, el adăugă :

— Rugăm pe domnul să ne spună un singur cuvînt. Mereu aceeași tăcere.

Cei de afară ținură un scurt sfat. Desigur că se răzgîndiseră, căci „lăcătușul“ nu se atinse de încuietoare.

Lui Vincent, care era numai urechi, i se păru că aude următoarea opinie, exprimată de vizitiul său :

— O fi *crăpat*, căci era grozav de dărîmat. Dacă-i așa, atunci e mai bine ca poliția să găsească ușa încuiată pe dinăuntru.

Discuția se încheie prin această observație atît de înțeleaptă, și coridorul redeveni liniștit.

Din acel moment, Vincent Carpentier rămase pe jumătate treaz, pe jumătate ațipit, fără să încerce altă neplăcere decît o grozavă poftă de mîncare ce începea să-i sfîșie stomacul. Nu mîncase de două zile.

Dincolo de obloane se crăpa de ziuă, apoi lumina se mări. Orice teamă imediată dispăruse. În curînd miile de glasuri ale Parisului se auziră ca un murmur liniștitor ce îndepărtează orice idee de groază.

Vincent sări din pat cînd pendula bătu ora șase. Se simțea neașteptat de bine dispus. În corp simțea încă dureri, peste tot se vedeau nenumărate urme ale chinurilor, dar toate umflăturile dispăruseră, și, după ce își mai făcu o frecție cu esență de sunătoare, pofta de mîncare deveni atît de puternică, încît se hotărî să apuce cordonul soneriei.

Totuși nu trase de el. Înainte de a chema, îi mai rămîneau de făcut două lucruri: să desființeze baricadele, de care îi venea acum aproape să rîdă, și să deschidă ferestrele, ca să fie nemijlocit în legătură cu Parisul trezit din somn, și sub protecția publică.

Împinse scrinul la locul lui, trase cele două zăvoare și descuie ușa. Coridorul era pustiu, fără îndoială, căci nimeni nu se grăbi să intre.

După ce Vincent deschise ferestrele, apoi obloanele, lumina soarelui inundă toată camera. Era o dimineață plăcută și răcoroasă. Aerul era înviorător.

Amîndouă ferestrele dădeau spre niște vaste terenuri virane, pe care astăzi se îngrămădesc tot felul de clădiri, dar care, pe atunci, abia începeau să se populeze. Se aflau în construcție două sau trei case, din care una era chiar opera lui Vincent și aparținea contelui Corona, soțul frumoasei Fanchette. Această clădire, care promitea să devină un încîntător palat, era cea mai îndepărtată dintre ele.

Cu toată ora matinală, zidarii erau la lucru. Vincent putea să audă zgomotul uneltelor, strigătele și cîntecele lor.

Simțămîntul de securitate crescuse acum atît de mult, încît pieptul i se dilată, în timp ce un surîs de sinceră bucurie îi înflorea pe buze.

În cele din urmă sună. Valetul său se dădu cu un pas îndărăt văzînd chipul vioi ce-i apărură în față.

— Domnul ne-a tras o spaimă grozavă! biigui el.

- Mulțumesc — făcu Vincent. Adu-mi o supă.
- Domnul a dormit în tot acest timp?
- Tot timpul, da. Să adaugi la supă și un biftec cât mai mare.
- Așadar, domnul nu se mai resimte de pe urma... contuziunilor sale?
- Nu, de loc. Să-mi aduci și o sticlă de Clos-Vougeod.

XXXII

SUPA ADUSĂ DE ROBLOT

În momentul cînd valetul ieșea cam plouat din cameră, Vincent îl chemă îndărăt ca să-i spună :

— Adu-l și pe Cezar.

— Cînd mă gîndesc că domnul era așa de slăbit ieri dimineață ! murmură valetul, retrăgîndu-se. Domnul poate să fie mîndru de o asemenea constituție solidă.

Vincent Carpentier se întoarse cu spatele și se sprijini de balconul ferestrei. Într-adevăr, viața clocotea în el. Își zise :

— La naiba ! Doar nu sîntem în savanele Americii de Nord ca să ne fie frică de sălbatici ! Acolo stîncile trag focuri de armă și trunchiurile de copaci înjunghie ; pe cînd aici — aici, la Paris — nu știu să existe nici trunchiuri de copaci după care să se poată ascunde vreun asasin, nici stînci, nici tufișuri, nici rîpe, și la urma urmei există și un prefect de poliție...

Dar se opri brusc, cu privirea ațintită asupra casei în construcție din fața lui — cea mai depărtată dintre cele trei clădiri.

— Curios lucru ! murmură el.

Aceste cuvinte, spuse pe un ton de adîncă mirare, îi fuseseră smulse de o priveriște bizară. În mijlocul zidărilor ocupați cu lucrul, pe schela dimprejurul părții superioare a casei Corona, stăteau în picioare un bătrîn și o tînără femeie. Tînăra femeie flutura o batistă ca pentru

a-l saluta pe Vincent, iar bătrînul îl privea printr-un binoclu.

Vincent salută, dar toată bucuria îi pierise deodată.

Bătrînul îi făcu un semn prietenesc cu mîna.

În acel moment intră Roblot, valetul său, aducînd o tavă, însoțit de impunătorul cîine danez cu părul sur ca ardezia, pătat cu negru, care răspundea la numele de Cezar.

Astăzi nu se mai văd mulți asemenea cîini danezi, care erau așa de frumoși și de mîndri. Crescătorii procedează ca și grădinarii, care, vrînd să *creeze* (așa zic ei), au distrus fructele bune ca să le facă de soi pe cele proaste.

Frumosul cîine danez se repezi la stăpînul său; acesta îl goni cu un aer posomorît și-i strigă :

— Fii cuminte, Cezar ! Jos !

„Bun ! făcu în sinea lui Roblot, punînd dejunul pe o mescioară. S-a stîrnit vîntul ! Timpul e a ploaie.“

Într-adevăr, fruntea lui Vincent Carpentier era înnou-rată. Vederea contelui Julian, căci acolo pe schelă era chiar contele Julian, vîrît în pielea colonelului, îi redeș-tepta focul stins al rănilor.

Acest om reușise deci s-o înșele și pe Fanchette ! Fanchette, singura ființă de a cărei privire se temea ! Înșelăciunea lui, atît de îndrăzneată la prima vedere, va avea așadar succes deplin !

El era stăpînul. Și nu era, ca celălalt, un bătrîn nepu-tincios. Sub slăbiciunea lui prefăcută, se ascundeau mușchi de oțel. El nu avea nevoie să-l lege la ochi pe ajutorul său ca să-și ducă la bun sfîrșit treaba. Brațul lui era tînăr și vînjos. Cu un hîrleț cu coadă solidă, în cîteva ore de lucru, el putea să cerceteze cu de-amănuntul zidurile camerei în care se afla tezaurul.

Lui Vincent îi trecu prin minte o idee : de pe locul unde se găsea, un trăgător dibaci, stînd în genunchi și sprijinindu-și țeava carabinei elvețiene pe spătarul unui scaun, ca să nu-i tremure mîna, l-ar fi nimerit aproape la sigur.

Această idee făcu să-i tresară inima în piept. Îl și văzu pe contele Julian clătinîndu-se pe schelă, lovit de un glonte drept în inimă, și căzînd cu capul înainte la temelia palatului în construcție.

— Du-te ! îi zise valetului. Nu mai am nevoie de dumneata.

Era ochitor bun ! Cîştigase marele premiu la concursurile de la Berna. Carabina sa elveţiană era ținută bine, la adăpost de umezeală, în tocul ei de piele.

Roblot ieşi, zicînd :

— Sper că domnul nu va lăsa supa să se răcească !

Vincent păşi pînă la dulapul unde se afla carabina. Puse mîna pe cheie, dar nu deschise încă.

Danezul cel lacom se învîrtea pe lîngă măsuta unde fusese aşezat dejunul.

Vincent medita de zor.

— Nu e de mirare — îşi zicea el — ca acest mizerabil, jucîndu-şi rolul cu o artă desăvîrşită, să fi venit acolo ca să dea impresia că se interesează de treburile contesei Francesca Corona, pe care trebuie s-o numească mica sa Fanchette. A venit acolo ca să mai adauge o scenă la comedia sa... Cezar, stai jos !

Frumosul cîine danez îşi pusese două labe pe măsută şi adulmeca supa, care începuse să se răcească.

— Nu ! reluă Vincent Carpentier, cu sprîncenele în-eruntate sub cutele adînci ale frunţii. Degeaba încerc să mă înşel pe mine însumi : acest om se află acolo pentru mine, sînt sigur, căci între noi doi lupta a început. Ieri, probabil că s-a reîntors în camera Tezaurului. În colţul alcovului din spatele draperiei a găsit desigur locul unde am stat eu, înroşit de sîngele meu, apoi fereastra deschisă şi pe coama zidului cîrligul pe care n-am putut să-l desfăc. Poate că a şi fost pe aici astă-noapte ; dacă nu chiar el, atunci careva dintr-ai lui, dintre aceia care umblau şi care vorbeau pe coridor.

Cheia se întoarse, cheia dulapului unde se afla carabina.

Danezul îşi scoase limba roşie şi suplă ca flamura unei corăbii cu pavoaz. O muie în supă, din care leorpăi o înghiţitură, şi o găsi bună.

Dulapul se deschise. Vincent scoase tocul de piele. Carabina elveţiană îşi arată patul greu, apoi țeava neagră care lucea ca pielea unui şarpe.

Cezar leorpăia supa din ceaşcă.

— Am fost nebun — murmură Vincent — nebun ca să cred că Parisul veghează asupra mea. Parisul nu veghează asupra nimănui. După ce lovitura a fost dată, Parisul îl pedepsește uneori pe autorul ei, dacă acesta așteaptă să fie prins. Dar Parisul nu împiedică niciodată lovitura — dovadă că mi-ar fi de ajuns în această clipă să țintesc bine ca să zdrobesc capul unui om în stare să cumpere cu bani gheață tot Parisul, cu amănuntul și cu ridicata.

Cezar lungea acum, cu o plăcere amestecată cu părere de rău, fundul gol al ceștii.

Vincent scoase carabina din tocul ei.

— Și pe urmă? făcu el șovăitor. N-am nici o mustrare de cuget ca să dobor un asemenea monstru, dar pe urmă? Împușcătura va fi auzită. Aș avea vreun mijloc de apărare sau de fugă?

Sprijini de pământ patul armei, zicînd:

— Am văzut la Roma o pușcă cu aer comprimat, care ducea glonte mai departe ca de aici pînă la schelă.

Rămase nehotărît. Primejdia pe care o înfrunta, procedînd astfel, era sigură: își risca libertatea și viața. Dar dacă nu proceda așa, primejdia era oare mai puțin mortală sau mai puțin sigură? Îl văzuse pe contele Julian la treabă; știa bine că de la el nu putea aștepta nici îngăduință, nici iertare.

Era un duel pe viață și pe moarte. În asemenea dueluri, atunci cînd adversarul e un ticălos, de obicei cel care toată viața a fost cinstit și nu s-a gîndit niciodată să verse sînge nu se gîndește nici acum să ucidă. El se gîndește, ca toată lumea, la dreptate.

Dar de ce nu se năștea în mintea lui Vincent Carpentier gîndul de a cere sprijinul legii? Căci la toate se gîndise, numai la asta nu.

Am putea răspunde că acum conștiința lui Vincent nu mai era în stare să arate justiției toate ascunzișurile ei. Vincent nu putea denunța pe altul, fără să se denunțe pe sine însuși. Prin ce mijloace intrase el însuși în casa colonelului Bozzo și surprinsese misterul paricidului?

Noi preferăm să dăm adevărata explicație, care este următoarea:

Nimeni nu s-ar mira văzînd că un om trece pe lîngă justiție fără să-i ceară ajutorul, dacă s-ar ști că acest om iubește cu patimă și că, cerînd ajutorul justiției, ar pierde și femeia iubită o dată cu rivalul. De îndată ce dragostea intră în joc, totul se explică.

„Caută femeia!“ sună un proverb zeflemist, dar adevărat ca o axiomă de geometrie.

Ei bine, Vincent Carpentier era îndrăgostit! Dar nu de o femeie, ci de tezaur. Și patima rece pe care o poate aprinde o grămadă de aur este mai tiranică, mai extravagantă, mai neînduplecată decît orice dragoste inspirată de o femeie. Și mai geloasă totodată, vă asigur.

Să amestece justiția în tainele acestui secret întunecat ar fi însemnat să predea, să piardă tezaurul. Iar noi o repetăm, Vincent Carpentier nici nu se gîndea să facă acest lucru, cu toate că, de aici încolo, între el și tezaur se afla o piedică în aparență de neînlăturat.

În dragoste, speranța persistă în ciuda oricărei rațiuni. Nici ca să îndepărteze cuțitul gata să-i străpungă inima, Vincent n-ar fi spus unui judecător: „Tezaurul e acolo“.

Cîinele danez se lungise pe covor și-și mistuia supa. Dormea fără nici o grijă.

Vincent uitase că danezul său era acolo. Palid, strîngea cu o mîină crispată patul carabinei.

Din locul unde se afla, nu putea să vadă palatul în construcție. Fără să lase arma din mîină, făcu un pas înainte și întinse gîtul ca să arunce o privire pe fereastră. Totul rămăsese neschimbat în aspectul construcției. Pietrele erau ridicate sus de macarale, zidarii drișcuiau tencuielile, ferăstraiele zgîriau piatra, lemnul răsuna sub loviturile de ciocan ale dulgherilor; numai schela de sus era goală. Fanchete și colonelul dispăruseră.

Vincent simți un fel de ușurare și-și zise:

— Nu mai este timp. Era o idee absurdă.

Carabina fu pusă la loc în dulap și Vincent se apropie de măsuță.

— Aha! făcu el văzînd ceașca goală. Mi-ai mîncat supa, Cezar!

Și se aplecă să mîngîie cîinele.

Cezar, care, ca toți cei din rasa lui, era pe cît de frumos pe atît de blînd, în loc să-și ridice prietenos capul pentru a răspunde mîngîierii, scoase un mîrîit surd.

— Așaa! îl muștră Vincent. Va să zică, tot tu te superi!

Asta fu totul. Gîndul său îngrijorător începuse să-l chinuie din nou.

În loc să se așeze la masă, în fața celorlalte feluri de mîncare, rămase neatinse, începuse să se plimbe prin cameră. Trecînd prin fața oglinzii, se opri și se privi puțin. Era atît de schimbat de douăzeci și patru de ore încoace, încît de-abia se mai recunoștea.

— Din cauza bărbii nerase — murmură el, încercînd să zîmbească. Nu mai mi-e foame. Am să mă bărbieresc, ca să nu mai arăt ca un cadavru dezgropat.

Închise fereastra prin care privise adineaori casa în construcție și agăță de ea o mică oglindă pentru ras.

Cîinele începuse acum să se frămînte și să sfîșie covorul cu ghearele. Se sculă pe jumătate, se întinse, căscă, apoi se lăsă iar jos, urlînd jalnic.

Vincent, care își săpunea barba, înclină capul, gîndind: „Oamenii de la țară pretind că atunci cînd stăpînul e pe moarte, cîinii plîng“.

Spuma de săpun îi acoperea obrazii.

— Cu toate acestea, nu-mi tremură mîna — zise el începînd să se radă. Numai corpul mi-e bolnav.

Ștergîndu-și briciul, își îndreptă privirea spre clădirea în construcție. Întîmplarea făcea, desigur, ca la etajul de sus să nu se mai afle nici un lucrător.

Briciul alunecă scîrțîind pe celălalt obraz.

În aceeași clipă, geamul din stînga, pe jumătate ascuns de marginea perdelei, zbîrnîi sec, ca și cum ar fi fost lovit de un bondar sau de o pietricică. Puțin timp după aceea, un alt zgomot, de o natură cu totul diferită, păru că sună ca un ecou în fundul camerei. Fusesse ca o lovitură de ciocan, urmată de o pîrîitură scurtă.

Zgomotul venea dinspre alcov. Vincent se întoarse brusc, crezînd că era cineva în cameră.

Nu era nimeni. Zgomotul nu se mai repetă.

Vincent tocmai începuse să se dojenească singur de teama copilărească pe care o simțise în urma acestei în-

timplări, cînd Cezar, frumosul cîine danez, se ridică cu greu pe cele patru labe, nefiresc desfăcute și care tremurau sub el. Blana i se zbîrlise pe spinare, ca la o pisică infuriată. Tremura atît de tare, că vibrațiile transmise picioarelor măsutei făceau să se ciocnească între ele castroanele și farfuriile. Sub el, covorul era făcut ferfeniță. Deodată încercă să latre, dar nu putu. Botul și gîtul schițau gestul, însă nu ieșea nici un sunet.

Se înăbușea. Orice animal care simte că moare încearcă să fugă. Danezul făcu o mare efortare să se arunce înainte, dar nu putu decît să se răsucească pe loc, cu o iuțeală amețitoare. Botul îi era acum plin de o spumă roșiatică.

Cînd se opri, căzu la pămînt, țeapăn.

XXXIII

FUNDUL CEȘTII

Acești mari cîini danezi erau o rasă nobilă și eu îi regret și mai mult atunci cînd văd animalele acelea nedemne pe care anumite cucoane le duc în brațe ca pe copii.

Aș mai spune și că bătrîna noastră lume păcătoasă pare să se învîrtească împrejurul ei tot astfel, înainte de a se prăbuși strivită.

Vincent Carpentier rămăsese înlemnit în contemplarea acestui spectacol : agonia și apoi moartea lui Cezar. Părul i se făcuse măciucă în cap și sudori reci îi curgeau pe tîmple. Se gîndea : „Asta trebuia să mi se întîmple mie. Supa era pentru mine“.

După ce danezul se prăbuși fără suflare, Vincent își șterse fruntea și luă în mînă ceașca în care fusese supa.

— Aici nu există cale de mijloc — zise el — sau mori de foame, sau ești ucis.

Îl împinse cu piciorul pe Cezar, care nu mai era decît o masă inertă.

— Omorît de-a binelea — adăugă el. Teapăn mort ! Se așază lângă mescioară și își lăsă capul în mâini, adăugînd : Și eu care nu mă temeam decît de noapte !

Deodată, o tresărire îi trecu prin corp și se ridică în picioare. Se strecură pe lângă zid, ca să nu fie văzut de afară, și se apropie de fereastra lângă care se bărbierise.

— De acolo venea zgomotul ! murmură el, ridicînd perdeaua din stînga, fără să-și plece capul și rămînînd la adăpostul zidului.

Privirea sa lacomă cercetă partea de geam ascunsă în dosul draperiei. Respirația i se tăie în piept, în timp ce bolborosea :

— Eram sigur de asta !

În partea stîngă a ferestrei, la două picioare distanță de locul unde stătuse Vincent în timp ce se bărbierea, se afla o gaură rotundă, bine tăiată, ca și cum ar fi fost străpunsă cu un diamant mișcat circular pe sticlă. Abia se puteau zări împrejur cîteva crăpături în formă de raze.

Gaura avea exact diametrul unui glonte obișnuit.

Perdeaua, controlată, prezenta și ea o ruptură corespunzătoare.

— Eram sigur de asta ! repetă Vincent, mai livid ca un cadavru.

Lăsă să cadă cele două falduri ale draperiei și se îndreptă spre fundul camerei cu un pas de om bolnav. Ajuns lângă alcov, se orientă, căutînd linia care trebuia să ducă de la gaura luminoasă din draperie la punctul corespunzător în lemnăria din fund.

— Acolo ! zise el, arătînd cu degetul locul din zid ieșit mai în afară, deasupra galeriei care susținea draperia alcovului.

Mai întîi nu văzu nimic, dar curînd o exclamație i se opri în piept. Galeria din lemn de palisandru era și ea găurită chiar la mijloc, iar stînghia pe care fusese fixată plesnise în toată lungimea.

Glonte se afla acolo, înfipt în lemn, și cu toate acestea ai fi zis că Vincent îl primise drept în piept. Rămase zdrobit, sub povara unei groaze de nespus.

De o oră, de cînd se sculase din pat, încercaseră să-l asasineze de două ori. Nu mai era războiul lent și pre-

văzător pe care îl ducea bătrînul colonel, ci o luptă aprigă, pornită de la început cu toate armele.

Prezentul anunța viitorul. Dușmanul nu se sinchisea de nimic și nu păstra nici o măsură : el lovea cu amîndouă mîinile dintr-o dată.

Otrava și plumbul își greșiseră ținta. Vor urma fierul și focul, și, cine mai știe, poate va fi minată casa sau se vor prăbuși plafoanele.

Fără îndoială că moartea amenința din toate părțile, atît dinafară, cît și dinăuntru. Timp de o clipă, imaginația lui Vincent o văzu atît de apropiată și atît de sigură, în-cît căzu într-o stare de amorțeală deznădăjduită. Își pierdu pînă și cheful de a lupta sau de a rezista, atît de inegală i se părea lupta și de imposibilă rezistența.

Dar el era curajos din fire — și îndrăgostit. Nu de o femeie, Doamne ferește ! Dragostea pentru o femeie l-ar fi lăsat doborît sub spaima care îl copleșea. El era îndrăgostit de o lucire — de un zeu ! Gîndul la tezaur îl făcu să se ridice înfierbîntat, dar cutezător. Sîngele înghețat i se încălzi în vine la razele aurului.

— De două ori — zise el — e adevărat. Am fost lovit de două ori, dar de două ori am scăpat. Ceva mă protejează. De douăzeci și patru de ore trăiesc printr-o minune. Tezaurul m-a văzut, fiindcă și eu l-am văzut. El m-a ales poate. Sint predestinat !

Era ca un fel de nebunie. Dar avu puterea să i se împotrivească, așa cum se împotrivise primei sale groaze. Gîndirea i se frămînta între mijlocul ce trebuia ales pentru a întocmi planul de luptă sau acela de fugă.

Își vîrî capul în apă rece, apoi începu să măsoare camera cu pași hotărîți, lăsînd la o parte orice socoteli grăbite ce-i năvăleau în minte.

După cîteva minute, era lucid și aproape vesel.

— Poftim ! zise el, ridicînd un colțisor al perdelei ca să privească construcția din față unde, de sus și pînă jos, zidarii se aflau acum la lucru. Spiritele luminate se întîlnesc ! Domnul conte și cu mine am avut aceeași idee ; numai că, în afară de idee, domnul conte avea și o pușcă cu aer comprimat, căci nu am auzit nici cea mai mică detunătură. El a tras primul foc, cel de-al doilea îmi

aparține, și cînd îmi va veni rîndul, voi încerca să ochesc mai bine ea el.

Se întoarse la măsuță, unde luă cuțitul și furculița pentru a tăia din friptură o bucată pe care o aruncă în cenușa din șemineu.

— Trebuie să ies de aici — își zise el — iată lucrul cel mai grabnic, fiindcă aici nu se poate nici minca, nici dormi, și nici măcar să te bărbierești. Să jucăm strîns! Roblot e un cumătru șiret, și sînt sigur că stă la pîndă în coridor.

În timp ce vorbea, apucă cele două labe dinainte ale cîinelui, care erau acum țepene. Îi tîrî trupul pînă în dreptul patului și-l ascunse în dosul lui.

— Cîstit vorbind — mormăi el — cam tot atîta osteneală și-a dat și domnul conte cu trupul colonelului.

Se duse apoi la birou și schimbă capsele la cele două pistoale, pe care le strecură în buzunarele redingotei, după care trase de cordonul soneriei. Își compuse o figură de circumstanță, și paloarea sa însăși trebuia să-i fie de folos în rolul pe care îl alesese.

Roblot apăru aproape imediat. El aruncă o privire rapidă prin cameră, înainte de a cerceta figura stăpînului său.

— Pune să înhame caii — îi spuse acesta — nu mă mai simt așa bine ca înainte de masă. Am nevoie de aer.

Dintr-o nouă privire, Roblot putu constata că ceașca de supă era goală și că din friptură lipsea o bucată bună. Fără voie, figura lui exprimă o satisfacție ironică.

— Domnului nu i-a priit ce a mîncat? întrebă el.

— Ba da, dar nu știu de ce, cred că ar fi trebuit să mă opresc la supă.

— Se vede bine că domnul pare puțin indispus. Eu cred că patul i-ar face mai bine decît trăsura. Propusem domnului să-l cheme pe doctorul Samuel.

— Voi trece eu pe la doctor — întrerupse Vincent cu nerăbdare. Pune să se înhame.

Roblot se retrase. În coridor se gîndi: „A înghițit hapul. Prefer să se ducă să dea ortul popii în oraș. Vom avea timp să golim farfuriile și să spălăm vasele“.

Dar se opri brusc. O bănuială îi străfulgeră mintea.

— Unde naiba o fi ciinele ? se întrebă el. Nu l-am văzut pe covor la locul lui obișnuit... Da, asta trebuie să fie ! S-a dus desigur să se tăvălească în camera de toaletă. Iată că se termină acum și cu această casă. Slujba nu era rea, numai că era prea departe când mă duceam să joc panțarola la cafeneaua «Spicul tăiat».

Rămas singur, Vincent goli sertarele biroului. Luă toți banii numerar și făcu un pachet cu hîrțile de valoare. Coborî apoi în cabinetul de lucru, unde puse pe foc diferite hîrtii, între altele și planul palatului Bozzo.

Cînd văzu trăsura trasă la scară, ieși fără să mai aștepte ca Roblot să vină să-l anunțe. Se întîlniră în vestibul.

— Domnul nu dorește cumva să-l însoțesc ? întrebă valetul.

— Nu — răspunse Vincent. Am un fel de greutate în piept. Pe călduri ca acestea, nu mă simt niciodată bine.

Se prefăcu că-și trage greu picioarele ca să coboare peronul. Roblot și vizitiul avură un schimb de priviri.

— Ajută-mă — zise Vincent, care își aruncase pachetul în fundul cupeului. Nu m-am simțit niciodată așa, mi-e capul greu.

Cu ajutorul lui Roblot, urcă treapta trăsorii.

— Aș face poate mai bine dacă aș lua pe cineva cu mine — murmură el. Ba nu, nu trebuie să mă las copleșit. Plimbă-l pe Cezar. Mă voi întoarce pentru cină. La Ministerul de finanțe ! Mă duc să-mi depun cupoanele.

Roblot închise portiera și repetă pentru vizitiu :

— La Ministerul de finanțe !

Trăsura porni. Roblot o privi cum se îndepărta și mormăi :

— Știu eu bine unde ai să cinezi !

Se îndreptă apoi spre camera de culcare a stăpînului său. Ajuns la prima cotitură a scării, văzu deschizîndu-se poarta cea mare, pe care intră trăsura colonelului.

— Iacă — zise el — vine bătrînul să viziteze lucrarea. E curios că nu s-au întîlnit în stradă.

Colonelul coborî din trăsură în fața peronului și Roblot se repezi să-l primească. Își spunea : „Ai zice că a îmbătrînit cu zece ani de săptămîna trecută pînă acum. Între zbîrciturile feței lui ai putea să înfigi scobitori ca în coada

curcanului de argint de pe masă, și totuși la corp parcă s-a mai împlinit nițel. O să ne bage în pământ și nepoții“.

— Ei, ei ! zise colonelul. Ce, prietenul Vincent nu e acasă ? Am să intru să mă odihnesc puțin. Dă-mi brațul, podoabă.

Roblot îl ascultă. Bătrînul reluă, cu glas mai moale :

— N-a mers ?

— A mîncat supa — răspunse Roblot — și jumătate din friptură.

— Ce vorbești ! Mititelul ! Asta o să-l întărească grozav ! Nu urca așa repede, omule, nu mai am suflul de la vîrsta de cincisprezece ani. Cum se simțea înainte de dejun ?

— N-a vrut să-l aduc pe doctorul Samuel...

— Ce să-i faci ! Încrederea nu se comandă, bibicule !

— S-a doftoricit singur, și s-a doftoricit bine, căci după douăzeci și patru de ore se refăcuse de minune.

— E un băiat drăguț — zise colonelul — și cu talent. Am vizitat noul palat al scumpei mele Fanchette, care e opera lui ; e frumos, să-l măninci nu altceva. Dar pînă la urmă toți sîntem muritori, nu-i așa ?... Cu excepția mea, bineînțeles ! reluă el cu un aer poznaș, împingînd ușa camerei.

Intră primul și se îndreptă direct spre fereastra din stînga, aceea la care Carpentier lăsase în jos perdelele.

Roblot privi de la spate ținuta lui prăpădită, dar săltăreață totodată. „Bătrînă paiată îndrăcită ! gîndea el. S-ar zice că omul ăsta a fost croit din piatră !“

Colonelul descoperi dintr-o privire gaura din geam. O examinează atent și murmură :

— Cu două picioare și jumătate într-o parte ; prea mult. Nu mă mai ajută mîna.

Apoi, făcînd același lucru ca Vincent, se întoarse, urmărind o traiectorie imaginară, care îl conduse drept la pat. Puse degetul pe galeria străpunsă și zise iarăși :

— Armă bună, trăgător prost. Iată un mic ticălos care pare să aibă în buzunar un capăt de funie de la un spînzurat. Să vedem dejunul.

Roblot ținea în mînă ceașca de argint în care fusese supa.

— A lins-o bine ? întrebă el pe un ton de triumf.

Colonelul luă ceașca și o privi îndelung.

— Bibicule — zise el în cele din urmă — ești un dobitoc.

— Mulțumesc... — începu Roblot.

— Taci din gură ! Supa asta nu a fost mîncată, ci sorbită, apoi linsă, și nu de un om, ci de o pisică sau un cîine...

— Cîinele ! strigă Roblot, lovindu-se peste frunte.

Ochii colonelului prinseră a scotoci toate ungherele camerei.

— Cezar ! strigă Roblot. Vin-aici, Cezar !

Se repezi spre camera de toaletă, pe care o deschise. Cînd se reîntoarse, îl găsi pe colonel aplecat asupra cenușii din șemineu, de unde scotea partea de friptură care lipsea din farfurie, mormăind :

— Și funie... dar și talent ! Hotărît lucru, e un băiaț drăguț.

XXXIV

NOUL COLONEI

Colonelul se așază în fotoliul lui Vincent de lîngă pat și începu să-și răsucească gînditor degetele de la mîini.

— Cum îi zice cîinelui acela ? întrebă el. Cezar ? Ia uită-te în dosul patului.

Roblot se întinse peste pat și scoase o exclamație de ciudă.

— E acolo, nu-i așa ? reluă bătrînul.

Roblot, care băgase mina după pat, răspunse :

— Da, e acolo, țeapăn ca un ciomag, și rece.

— Dă-te jos.

Roblot ascultă.

— Deschide biroul.

— E încuiat și a luat cheia.

— Dă-i un picior zdravăn... nu-ți fie teamă, fiule ; stăpînul tău nu se va mai reîntoarce ca să constate spar-

gereea. Acum trebuie să fie departe, mi-o spune mie degetul cel mic.

Placa biroului sări, spartă. Colonelul întrebă :

— Și-a luat banii ?

— Pînă la ultima centimă — răspunse valetul.

— Bine, atunci sîntem lămuriți... Îmi vorbeai de un plan al palatului meu din strada Thérèse ?

— E jos, în camera de lucru.

— Haidem jos, să vizităm și camera de lucru.

Jos nu găsiră altceva decît o grămadă de cenușă.

Colonelul se așază în fața ferestrei, bătînd ușor toba cu degetele în geam.

— Ah, mica pușlama ! zise el după un minut. Parisul e mare, periferia de asemenea, și Franța, și lumea ! Ne vom juca amîndoi de-a v-ați ascunselea. Te-ai lăsat dus, bătrîne, și eu la fel. Știi unde locuiește domnul Lecoq ?

— Frăție, tulonezul ? întrebă Roblot. Desigur !

— Ei bine, te vei duce la domnul Lecoq și-i vei spune din partea mea că se face ziuă. Asta nu-l va mira pe un frumos ca el. Îi vei explica totul. Îi vei spune că bunul nostru camarad Vincent a plecat de aici la ora unsprezece dimineața, că a ajuns desigur la finanțe la unsprezece și zece, că s-a dat jos din trăsură, a trecut prin minister, a ieșit prin ușa din strada Rivoli și a luat o trăsură de piață din stația Monthabor... De ce anume ? I-a fost poate frică să nu fie văzut de vizitiul său... În fine, Lecoq va aprecia... va pune în picioare, mă înțelegi, o sută de oameni, chiar de două ori și chiar de patru ori pe atîția, dacă e nevoie. Să înzecească întreaga haită. Vreau — spune-i acest cuvînt — *vreau* să incolțească vînatul !

Roblot se îndreptă spre ușă, dar colonelul îl chemă.

— Știi să călărești ? întrebă el.

— Destul de bine — răspunse valetul — dar prin Paris...

— Ia cel mai bun cal din grajd, rupe-ți gîtul, calcă pe cine vrei, voi plăti, dar să fii într-un sfert de oră la răs-pîntia Saint-Martin... iar Lecoq să fie la mine, pentru raport, într-o oră. Du-te ! În dimineața asta vei cîștiga leafa pe zece ani.

După ce Roblot ieși, pretinsul centenar se ridică și începu să măsoare camera cu pași mari.

— Aici e buba — zise el. Tot restul a mers pe roate. Nimeni n-a bănuir că am băgat oase tinere în pielea bătrână a Tatălui Tuturor. Am înșelat pe toată lumea, pînă și pe Lecoq, chiar și pe Fanchette! Dar atîta timp cît nu-l voi vedea cu ochii mei pe acest Carpentier culcat la pămînt, țeapăn și rece precum cîinele acela, nu voi putea face nimic, căci el știe mai multe decît mine!

Masca lui putea să înșele, dar inflexiunile vocii sale arătau importanța piedicii de care se lovise șiretlicul său.

Trebuie ca cititorul să înțeleagă că el, contele Julian, nu se află în situația primului venit, ajuns proprietar al unui imobil în care știa că se află ascunse o seamă de valori. Contele Julian, în afară de rolul ingrat pe care și-l luase, rol care pentru moment îl stingherea și care în curînd avea să-l copleșească, trebuia să mai ia și alte măsuri de precauție, să țină seama și de alte considerații. El se afla în situația acelor suverani absoluți a căror atotputernicie este în același timp sclavie. Era înconjurat de un parlament ascultător, dar dușmănos, care îi supraveghea toate mișcările cu o răbdătoare gelozie.

Între el și sfatul său dăinuia o cauză permanentă de ură. De multă vreme, acest Sfat al maestrilor cerea împărțirea sau cel puțin un bilanț real al tezaurului din La Merci. Colonelul refuza, invocînd înseși dispozițiile statutului confreriei, care îl consacra pe Tată ca păstrător al tezaurului.

Fuseseră răscoale, conspirații, cursese sînge în acest misterios conclav, zăvorit ca un serai, unde tragedia își înăbușea țipetele între pereți de nepătruns. Dar Stăpînul rămăsese Stăpîn.

Atunci însă Stăpînul se sprijinea pe tezaur ca Hercule pe ghioaga lui. Stăpînul dispunea de tezaur; era singurul care dispunea de tezaur. Și cu toată tăria magică a acestui suflet, să ne amintim de infinitele precauțiuni luate de colonelul Bozzo cînd se atinsese de tezaur. Primele capitole ale acestei cărți au fost consacrate descrierii acelei munci de sobol cu care vicleanul bătrîn încercase să-și pună la adăpost secretul.

Era noapte. El alesese un biet om, un om cinstit, și îl copleșise de binefaceri, dar punîndu-i o legătură groasă la ochi. Îl cumpărase și-l înșelase. Îl plătise cu generozitate.

tate ca să nu dea în vileag un secret pe care nu-l cunoștea.

I-ați văzut pe acei vrăjitori moderni care, amestecînd fel de fel de înșelătorii, reușesc să apară ca spiritiști datorită dibăciei în arta prestidigitației?

Au venit odată și la noi acești americani lipsiți de rușine; au deschis o sală de spectacol, unde se lăsau încinși de legături strînse, innodate, încrucișate: o adevărată capodoperă a *legăturii*. Apoi, cînd erau legați burduf, invocau un spirit din Boston sau din Bristol, care traversa oceanul: legăturile lor se desfăceau ca printr-o adevărată minune. Nu știu de ce, dar Parisul n-a făcut nici un haz.

Ei bine, aurul e întocmai ca vracii aceștia! E ca un spirit, care rupe toate legăturile, îndepărtează toate piedicile.

Legenda insulelor Shetland este adevărată: aurul, îngropat la o sută de picioare sub pămînt, se ridică și apare ca o fantomă. Cu tot luxul de precauțiuni luate de Stăpîn, aurul ieșise la iveală — aurul își șoptise secretul la urechea lui Vincent Carpentier.

Și în timp ce bătrînul colonel mișca, muta el însuși aurul puțin cîte puțin, fără să înncredințeze cuiva misterul muncii sale nocturne, în jurul lui se produsese ceva ca o emoție, așa cum frigurile apar din pămîntul desfundat.

Aurul sunase și răsunase; aurul își răspîndise în aer emanațiile lui electrice; fusese auzit, fusese simțit, deoarece chiar în sînul consiliului Fracurilor Negre se formase pe nesimțite o confrerie de gradul doi, sub numele de Cavalerii Tezaurului.

Am spus toate acestea ca să stabilim poziția contelui Julian, ajuns Stăpîn prin înșelătorie, care purta pe umerii săi greutatea unui rol ce trebuia jucat fără încetare și căruia desigur că îi lipseau o serie de elemente ce constituiau forța acelui bătrîn demon, colonelul Bozzo-Corona.

Contele Julian nu poseda tezaurul. Dacă cineva ar fi știut acest lucru, el ar fi fost pierdut.

Privirile unei asociații intime, dar totodată dușmănoase, erau ațintite cu gelozie asupra lui. Cel mai mic pas vizibil făcut în căutarea tezaurului, cel mai mic sondaj, săpătura cea mai neînsemnată, aduse din întîmplare la cunoștința tovarășilor fracționariști, ar fi dat la iveală

spărtura platoșei sale. Și prin această spărtură a platoșei ar fi pătruns imediat zece cuțite.

El era atotputernic, este adevărat, dar puterea lui nu atârna decît de un fir de ață.

Colonelul desfășurase minuni de viclenie și de îndrăzneală, minuni geniale am putea spune, ca să păstreze această putere minată și amenințată fără încetare.

Ca să ajungă la același rezultat, contele Julian avea și mai mult de făcut, fiindcă el înainta stînjedit de înșelăciunea sa inițială, fiindcă el nu avea în mînă decît teaca paloșului de aur învîrtit de predecesorul său.

Nu trebuie să se creadă totuși că se afla în fața imposibilului. Față de colonel, el avea anumite avantaje, de care trebuie să se țină cont, printre altele tinerețea și forța fizică.

Pe de altă parte, faptul că nu pusese încă mîna pe tezaurul din La Merci nu constituia, în realitate, o nenorocire chiar atît de mare cum s-ar putea crede. În orice chestiune de bani, aparența contează.

Dacă miine pivnițele Băncii Franței ar fi prădate, Banca nu ar pierde nici un gram din creditul său, în cazul că reușește să-și ascundă pățania. Aceste imense rezerve metalice nu sînt decît simple obiecte de garanție. Nu sînt niciodată atinse, deci ele nu servesc la nimic. Munți de nisip ar produce exact același efect, dacă oamenii ar putea fi făcuți să creadă că sub pulberea lor dorm lingouri de aur. Creditul, această concepție elementară și subtilă în același timp, este acela cu ajutorul căruia lumea modernă a umflat peste măsură finanțele. Totul este să nu lași niciodată să se nască vreo îndoială asupra acestor lingouri care, ca și soția lui Cezar, nu trebuie cîtuși de puțin bănuite.

Aici însă lingourile se aflau în pivniță și nu exista pe lume decît un singur om capabil să-i cunoască răsufătoare. Nu este deci de mirare că înainte de a căuta pivnița, contele Julian își concentra toate forțele asupra dușmanului unic care putea să-i fure rezervele.

După cîteva minute de gîndire, el părăsi camera lui Vincent Carpentier și coborî scara. Ultimele sale cuvinte fură :

— Eu sînt colonelul Bozzo și bancherul meu mi-ar avansa, dacă aş vrea, atît cît mi-ar trebui ca să cumpăr jumătate din Paris.

Cînd ajunse în vestibul, schiopătînd și căznindu-se după toate regulile, Giam-Pietro se repezi să-i ofere ajutorul brațului său.

— Bun, bun! făcu pretinsul colonel. Nu sînt încă neputincios, bătrînelule. Un baston mi-ar folosi tot atît cît și tine... Treapta asta a trăsuriî parcă e mai înaltă decît de obicei... Spune-i lui Giovan-Battista să mă ducă la bancher.

— Care bancher? întrebă Giam-Pietro.

— Care? repetă bătrînul făcînd pe nerăbdătorul. Nu faceți decît să mă contrariați. Drace! Într-o bună zi vă voi mătura pe toți din casă! La cine am fost ultima dată, gogomanule?

Giam-Pietro închise portiera și-i spuse lui Giovan-Battista:

— La banca J. B. Schwartz și Compania.

Trăsura porni în trap mare, în timp ce colonelul își freca încet mîinile, zicînd:

— J. B. Schwartz! O casă mare! Îmi voi umple caseta pentru o lună, și apoi voi vedea.

În acest timp, Vincent Carpentier lucra și el.

Exact în zece minute, așa cum îi spusese contele Julian lui Roblot, cupeul său bine înhămat sosise la Ministerul de finanțe, la Poarta Monthabor.

Vincent coborî cu pachetul și se îndreptă spre birourile Trezoreriei. Dar în loc să intre în vreun birou, o luă pe culoare, așa cum prevăzuse contele Julian, și, după ce parcurse aceste artere administrative care trec pe lîngă atîtea colivii inutile, ieși pe ușa principală de sub arcadele Rivoli.

Aici luă sfîrșit partea veridică a prezicerilor contelui Julian.

Într-adevăr, Carpentier nu o luă nici spre Palais-Royal, nici spre Champs-Élysées, nici către stația cea mai apropiată de strada Monthabor, ci se aruncă direct în omnibuzul de Passy, care se reîntorcea.

Părăsi acest omnibuz la colțul străzii Rohan și o luă pe jos pe strada Saint-Honoré, ca să ajungă în curtea Mesageriilor Laffite, Caillard și Compania. Aici reținu un loc în diligența pentru Brest, cu plecarea în seara aceleiași zile. Își dădu numele adevărat și arvună.

Găsi chiar în curte o cabrioletă liberă, care tocmai adusesese un călător; se urcă în ea și porunci să-l ducă în strada Picpus, la Mînăstirea călugărițelor Crucii, unde ceru s-o vadă pe fiica sa Irène.

În timp ce cineva se duse să o cheme, bunele maici, înfierbîntate de apropierea distribuirii premiilor, care trebuia să aibă loc a doua zi, se îngrămădiseră în jurul lui, copleșindu-l cu mulțumirile lor. Nu mai știau cum să-și arate recunoștința: cu toate ocupațiile sale, venise totuși să arunce o privire de cunoscător asupra preparativelor.

Vincent Carpentier nu se eschivă. Avu puterea și singele rece să viziteze cu de-amănuntul curtea transformată în sală acoperită; aprobă, critică, se arătă încîntător. Fu văzut că pălește doar în clipa cînd fiica lui, care venise alergînd, i se aruncă de gît.

Iată care era cauza acestei palori.

Irène, îmbrățișîndu-l, îi zise cu o voce schimbată:

— Tată, oh, tată scump, te rog! Rîndul trecut nu ți-am spus nimic; dar de atunci încoace am plîns atît de mult! Ia-mă cu tine în timpul vacanței. Te rog, nu mă lăsa singură aici!

XXXV

TATĂL ȘI FIICA

Pe figura plină de grație a Irènei se vedeau urme de oboseală.

Vincent o privi îndelung; Irène își plecă ochii sub această privire și pieptul ei frămîntat sălta stofa neagră a rochiei. Tatăl descoperea astăzi în fizionomia ei ceva care nu mai era al unui copil.

În marea tulburare pe care o trăia Vincent, se strecura un element nou : îi era frică pentru fata lui. Poate că-i era frică chiar de fata lui.

O luă de braț și o trase spre grădină.

— Irène — zise el de îndată ce fură singuri — rîndul trecut păreai mulțumită să rămii în această casă.

— Tată, doar n-ai putut să crezi una ca asta — răspunse Irène, fără să ridice ochii.

— Ba da, am crezut-o și chiar m-am mirat, poate că m-am și întristat. Fii sinceră cu mine... Ea nu mai este aici ?

Irène avu o tresărire atît de violentă, că brațul îi scăpă de sub acela al tatălui ei.

— Care ea ? bîigui pe un ton de uimire. Apoi cu volubilitate : Tată, nu mă refuza ! Nu ai nici un motiv să mă refuzi. Fetele care rămîn aici în timpul vacanței sînt cele pedepsite, și de ce să mă pedepsești ? N-am făcut nici un rău. Miine voi căpăta multe premii. Ceilalți părinți sînt fericiți cînd fiicele lor primesc cununițe ; le iau bucuroși cu ei și le mîngîie tot timpul drumului...

Vincent o strînse la piept.

— Copila mea, înseamnă că ceilalți sînt mai buni decît mine — murmură el. Totuși, pe lumea aceasta nu te-am iubit decît pe tine, pe tine și pe Reynier al nostru, care e totuna cu tine. Printre cele care rămîn la mînăstire în timpul vacanței sînt și cele părăsite.

— Este adevărat — rosti Irène uitîndu-se drept în ochii tatălui ei. Nu m-am gîndit la asta.

— Și mai sînt — continuă Vincent cu o tristețe amară — și cele orfane.

Irène își aruncă cele două brațe în jurul gîtului său.

— Tată scump ! strigă ea. Voi înnebuni dacă mai rămîn aici. Am convingerea că la noi s-a întîmplat o nenorocire.

Vincent încercă să zîmbească, dar îl podidiră lacrimile.

— La noi — repetă el cu o voce schimbată — nu mai e nimic, nici fericire, nici nenorocire. Casa e moartă.

Irène îl asculta, dar nu înțelegea nimic. Vincent continuă cu durere :

— Erai mică, totuși trebuie să-ți aduci aminte de marea fericire care exista la noi. Un suflet, un suflet scump um-

plea locuința noastră : cealaltă Irène, mama ta. Fetița mea, nu mă învinui că nu te iubesc destul. Tu semeni în totul cu mama ta. Iar ea era bucuria mea, speranța mea și chiar conștiința mea. Când ochii ei s-au închis pentru totdeauna, când n-am mai văzut surîsul ei adorat, ceva s-a prăbușit în mine. M-am simțit mai puțin bun, mai slab, mai puțin om : o dată cu dulcea rază care îmi luminase tinerețea s-a stins și credința mea. Fără tine, fata mea, aș fi spus, de atunci, adio vieții.

O expresie înspăimântată apăru în privirea copilei, al cărei chip se acoperi de paloare.

Vincent scutură din cap și zise, răspunzând semnelor tăcute ale acestei groaze :

— Nu, nu, nu mă gândesc să mă omor.

— Dar ce s-a întâmplat, pentru numele lui Dumnezeu ? rosti Irène izbucnind în plîns.

Vincent deschise gura să răspundă, dar se opri, în timp ce un nor și mai întunecat îi acoperi fruntea.

— Acum — mormăi el cu o adîncă descurajare — nici nu-ți mai pot încredința secretul meu.

Părea pierdut într-o cugetare deznădăjduită.

Irène se lăsă să cadă pe bancă. Era chiar banca pe care am mai văzut-o cîndva stînd, lîngă acea femeie care venea din Italia, maica Maria cea Bună. Vincent Carpentier se așeză chiar pe locul unde stătuse în acea zi italianca.

Irène tăcea și plîngea.

— Îl mai iubești pe Reynier ? întrebă deodată Vincent.

— Cum aș putea să nu-mi iubesc fratele ? răspunse Irène.

Vincent o sărută pe frunte și zise :

— Asta este, tu nu-l mai iubești.

Tînăra fată vru să protesteze, dar el îi închise gura cu un gest plin de duioșie.

— Sînt vinovat — reluă el. Lumea îi ia în bătaie de joc sau îi condamnă pe văduvii care se consolează, dar nu face bine. Cei care nu se consolează rămîn singuri. Aici este blestemul...

— O, tată ! Tată ! suspină Irène. Te căiești că ai rămas credincios celei care te-a iubit atît de mult ! Vrei să te recăsătorești, spune ? Îți făgăduiesc să te ascult fără mînie.

Pentru a doua oară, Vincent scutură din cap și răspunse :

— Nu, nu, nu mă gândesc să mă însor din nou.

— Dar atunci... — începu Irène, ale cărei buze adorabile schițară un surîs.

El o întrerupse, pentru a pronunța încet :

— Sîntem și mai nenorociți decît atît.

Fruntea copilei se plecă de parcă o mîină de fier ar fi apăsător sub greutatea ei.

— Nu mi-ai răspuns — reluă Vincent, coborînd și mai mult glasul — cînd te-am întrebat dacă ea mai este sau nu în mînăstire.

— Te-am întrebat despre cine vorbeai, tată — replică Irène fără să ridice ochii.

— E adevărat, dar nu aveai nevoie de răspunsul meu. Atîta vreme cît această femeie se afla aici, tu nu te-ai plîns că rămîi în mînăstire.

Irène tăcu. Mai mult decît atît nu putea să pălească.

— Și cum ai aflat că trebuia să plece de aici ? întreabă Vincent. Alaltăieri seară nu știa nici ea însăși.

— Așadar, o cunoșteai ?... se repezi Irène.

— Știu că de alaltăieri seară — continuă Vincent — nu a mai apărut în mînăstire.

— Cum ai cunoscut-o ? întreabă iarăși tînăra fată.

Pe ascuns, aruncă o privire spre tatăl ei, a cărui figură era mai răvășită decît aceea a unui muribund.

— Ea nu poate să-ți fie dușmancă, tată ! gîndi fata cu glas tare. De asta sînt sigură. Apoi adăugă : Nu te-ai înșelat. De două nopți, chilia ei e goală.

— Ce-ai face tu, dacă ea mi-ar fi dușmancă ?

Dar nu-i lăsă timp copilei să răspundă. Reluă, schimbînd tonul :

— Toate astea sînt nebunii. Ea nu poate nici să mă iubească, nici să mă urască. Nu e vorba de mine, ci de tine. Dacă nu s-a reîntors, cum de știi că a plecat pentru totdeauna ?

— Pentru multă vreme, oricum — murmură fata — pentru foarte multă vreme.

— Ți-a scris ?

Irène rămase tăcută. Stofa rochiei sale negre, întinsă pe sînul în formare, făcea o cută aproape imperceptibilă ce desena forma unui pătrat lung.

Degetul lui Vincent atinse locul și zise :

— Iată scrisoarea.

Irène își vîrî mîna în corsaj. Scoase de acolo o hîrtie împăturită în patru, fără plic. Întinse această hîrtie tatălui ei fără să rostească un cuvînt.

Vincent deschise biletul. Mîna îi tremura. Citi cele ce urmează :

Scumpă surioară întru Isus Cristos. Scumpa mea copilă, mai degrabă, fiindcă am vîrsta mamei tale, nu am putut să-ți destăinui taina familiei mele, de care sînt legate atîtea ființe și care are meniri dintre cele mai glorioase, dar te-am lăsat să bănuiești că întreaga mea viață, cu voia Domnului, este închinată unei mari opere, care are ca scop să-i redea contelui J., tînărul meu frate, rangul pe care îl aveau strămoșii noștri.

Am sacrificat acestei sarcini totul, prietenii mele de altădată, averea mea, chiar patria mea. Astăzi, scumpă copilă, fac și mai mult : ridic strădania încercărilor mele pe culmea cea mai înaltă și-mi sfîșii inima îndepărtîndu-mă de tine.

Amintește-ți de mine, gîndește-te la mine, roagă-te pentru mine. Astăzi, oceanul, cu imensitatea lui, ne separă. Mîine, voința lui Dumnezeu, care a creat oceanul, poate să ne reunească. Pe tine te-am ales dintre toate. Ai ghicit tainica mea speranță ?

Adu-ți aminte. Conte J. are o inimă nobilă. Iar Providența are căile ei adînci. Tu ești sora mea de suflet și îți dau sărutul păcii.

La revedere. Vei primi vești de la mine cu indicațiile necesare ca să-mi poți trimite răspunsul tău.

*Al tău suflet devotat,
J., contesă B. in domino
MARIA-DI-GRAZIA.*

Scrisul acestei epistole era fin, dar îndrăzneț ; putea fi tot atît de bine al unui bărbat, ca și al unei femei.

La litera G a cuvîntului Grazia, unde pana apăsase mai tare, rămăsese lipit de cerneala uscată un fir de păr negru și foarte mătăsos.

Vincent citi de două ori conținutul biletului. Privirea lui rămase ațintită asupra scrisului, ca fascinată.

— Cine v-a predat aceasta ? întrebă el în cele din urmă.

— Persoana care a adus maicii starețe scrisoarea ce anunța plecarea maicii Maria. Am săvîrșit vreo greșeală, de nu mă mai tutuiești ?

— Nu — răspunse Carpentier. Apoi adăugă : Unde este şuvița de păr ?

O roșeață se ridică în obrajii Irènei, dar ea deschise numai decît portmoneul, de unde scoase o bucățică de hîrtie în care era învelită o buclă de păr negru.

Mîna lui Vincent tresări atingînd-o El revăzu în gînd scena din palatul Bozzo, atît de groaznică în solitara ei liniște : asasinul tăindu-și părul în fața dulapului cu oglindă, la doi pași de cadavrul victimei. Recunoscuse acest păr de culoarea cărbunelui, mai lucios și mai moale decît al unei femei.

— Nu ai săvîrșit nici o greșeală, fata mea — zise el în timp ce îi restituia bucla și scrisoarea.

Un cuvînt îi întîrzie pe buze. Îl reținu, pentru că adineauri spusese adevărul : nu putea să-i încredințeze fiicei sale secretul său.

În jurul ei se țesuse o intrigă diabolică, împotriva căreia un copil de cincisprezece ani nu se putea apăra. Vincent își dădea bine seama de aceasta. Față de ea, biată inimă devotată, trebuia să se prefacă la fel ca în fața celui mai feroce dușman.

Întrebă :

— Pe fratele acestei persoane nu l-ai văzut niciodată ?

— Niciodată.

— Nici în portret ?

Irène zîmbi și răspunse :

— Mă întrebi ca și cum ai cunoaște dinainte răspunsurile mele. Da, în portret l-am văzut de două ori : mai întîi într-un medalion pe care maica Maria cea Bună îl purta la gît.

— O miniatură ?

— Da, o capodoperă.

— Și se observă un aer de familie între maică și portret, nu-i așa?

— Mai mult decît atît : amîndouă se aseamănă.

— Mult?

— Ca și cum miniatura ar fi maica Maria însăși, ca bărbat — și mai tînăr.

— Și celălalt?

— Celălalt — răspunse Irène — nu este un portret, este o asemănare produsă de întîmplare. Pe celălalt ai putut să-l vezi și tu, tată, ca și mine. Celălalt se află în atelierul lui Reynier al nostru.

— În atelierul lui Reynier sînt multe tablouri — zise Vincent.

— Vorbesc despre pînza cea mare în care se vede un tezaur...

— Copia făcută la galeria Biffi?

— Da, copia *tabloului lui Brigand*, este de o asemănare izbitoare.

Vincent apucă mîinile Irènei și le duse la pieptul său.

— Dacă ai fi cu doi ani mai mare — murmură el ca pentru sine — ți-aș spune : „Mărită-te cu Reynier imediat și voi pleca liniștit“.

La cuvintele „mărită-te cu Reynier“, fata lăsă ochii în jos. Nu răspunse nimic, dar reținu sfîrșitul frazei, zicînd :

— Așadar, pleci și tu, tată?

— Într-o lungă, o foarte lungă călătorie, și am venit să-mi iau rămas bun de la tine.

— Cum ! Atît de curînd?

— Ascultă-mă — zise Carpentier pe un ton devenit solemn — dacă o vei revedea pe această persoană, pe maica Maria cea Bună, sau pe cineva din partea ei, nici un cuvînt despre mine. Nu o cunosc, nu pot să o cunosc, mă înțelegi?

— Înțeleg că nu vrei...

— Trebuie să înțelegi mai mult — o întrerupse Vincent. E o chestiune de viață și de moarte.

— Pentru tine, tată scump? strigă fetița, care i se aruncă cu desperare de gît.

— Pentru voi amîndoi — răspunse Carpentier, strîngînd-o cu dragoste la piept.

Carpentier se ridicase.

— Nu trebuie să știi unde mă duc — reluă el — și parcă ce, eu știu? Nu-ți voi scrie. Dacă ți se va aduce vreo scrisoare de la mine, nu o crede, fiindcă va fi falsă. Mă înțelegi? Un fals. Nu o crede, nu te încrede în nimic decît în ceea ce-ți va spune Reynier prin viu glas, căci s-ar putea să i se falsifice scrisul tot așa de bine ca și mie. Cînd Reynier va veni personal la tine și-ți va spune: „Să plecăm!”, tu să-l urmezi. Aceasta e voința mea. Te rog, și dacă atîta nu e de ajuns, îți poruncesc.

— Voi asculta, tată — zise Irène, care pălise și tremura toată — îți promit că voi asculta; dar n-aș putea să știu ce fel de primejdie ne amenință?

— Nu vei ști nimic — răspunse Vincent. Aici ești în siguranță, așa cred cel puțin. Vei rămîne aici pînă te voi chema la mine prin glasul lui Reynier... Și acum îți spun adio, scumpa mea copilă. Orele mele sînt socotite. Dacă îți mai rămîne timp după amintirile și rugăciunile ce ți-au fost cerute în această scrisoare, amintește-ți și de mine, roagă-te pentru mine.

Voi să se smulgă din brațele Irènei, dar ea îl reținu, ascunzîndu-și fața înlăcrimată la pieptul său.

— Tată! Oh! Tată! bîigui ea. Nu mă părăsi așa. Ești supărat pe mine. Nu am decît cincisprezece ani. Și ia-tă-mă singură. Te rog, nu mă lăsa în această stare de neștiință, care mă ucide!

Pentru a doua oară Vincent fu pe punctul de a vorbi, căci adora de două ori această copilă, atît pentru ea în-săși, cît și pentru memoria multiubitei sale mame. Dar avu puterea să reziste.

O ultimă, o lungă și înfocată sărutare fu depusă pe fruntea Irènei, și Carpentier dispăru, după ce repetă:

— Amintește-ți de mine, roagă-te pentru mine!

În curte se reîntîlni cu bunele maici, care îl asteptau. Cînd afluă că nu va lua parte a doua zi la triumful fiicei lui, se ridică un cor întreg de proteste și rugăminți.

— Doamnelor, în momentul cînd dumneavoastră veți distribui premiile, eu voi fi aproape de Brest — zise Vincent, apăsînd pe numele acestui oraș.

— Ce păcat ! strigă maica stareță. Va lipsi și maica Maria cea Bună, care a fost atît de duioasă cu scumpa noastră Irène. Dar, în schimb, îl vom avea printre noi pe acest venerabil om, pe colonelul Bozzo... Vrea cu orice preț s-o încununeze chiar el pe strălucita sa protejată.

Vincent se urcase în cabrioletă. Îi spuse vizitiului :

— La poștă !

La poștă dădu drumul trăsurii și se înscrise la biroul diligențelor pentru plecarea de la ora șase către Lyon și dădu arvună. Apoi se duse în piața Victoriilor, de unde luă o birjă pînă în strada Apusului, la atelierul lui Reynier.

Tînărul pictor se găsea în plină activitate și lucra de zor la tabloul său *Venus rănită de Diomedes*. Avea la el pe cele două jumătăți de model, de Echalog și pe Similor, primul, virtuos și doică a micului Saladin, a cărui nefericită copilărie se petrecea într-o tolă de vînătoare ; al doilea, tată al aceluiași Saladin, dar denaturat, frivol, înclinat spre libertinaj și disprețuind chiverniseala.

Din adîncul abnegației sale nesfîrșite, Echalog spunea :

— Dacă n-aș avea pentru Amedeu, care este numele mic al lui Similor, o prietenie ca a lui Damon față de Pythias, în stare să mă zăpăcească la minte, aș strica tovărășia asta, din care nu mă aleg decît cu ponoase, fiindcă el toacă tot cîștigul nostru la cafenea — sugător mai rău ca maimuțele de la Jardin-des-Plantes — ba cu băutura, ba cu biliardul, că nu se pomenește sac mai fără fund ca tipul ăsta, în toată capitala ! Lui îi trebuie femei, ăsta îi e năravul. Cu mama copilului a avut, înainte de naștere, desfătări, iar eu plătesc pagubele, și asta în speranța că, după ce a dat ortul popii, biata de ea ne privește din înaltul cerului, de unde își recunoaște slăbiciunea de a se fi simțit mai bine cu el decît cu mine în nebunia ei, căci, fără îndoială, el se pricepe să îmbrobodească inimile !

Similor, înzestrat cu acea urîciune pariziană care seduce tot atît cît și frumusețea, scînteietor, nerușinat, plin de vicii și ungîndu-și părul spălăcit cu untură în lipsa pomezii, reprezenta întocmai tipul donjuanului care cu-

lege mucuri de țigări. El nu credea decît în pofta lui de mîncare veșnic nepotolită, în setea lui nestinsă și în înclinația lui imorală pentru femei. Nu știu dacă ar fi fost în stare s-o rănească cu lovituri de lance pe Venus, ca Diomede, pentru ale cărui picioare poza, dar este sigur că ar fi urmărit-o cu propuneri rușinoase, seara, prin străzile dosnice ale Olimpului. Și, pe deasupra, ca să-i șterpească și batista.

În momentul cînd Vincent sosi la atelier, Reynier era ocupat cu Similor. Echalog, care se afla în pauză, profita de răgaz ca să-l hrănească pe sugarul Saladin, biată ființă plăpîndă, mofturoasă, al cărui glas, cînd plîngea, îți pătrundea în urechi ca un sfredel. Și țipa des.

Cînd îl văzu pe Vincent, figura lui Similor se înveseli. „O să ne dea liber — gîndi el — în plus voi mai căpăta cinci franci cînd îi voi spune domnului Roblot : l-am zărit pe stăpînul dumitale la atelier. Consemnul este chiar din dimineața asta. Cade bine !”

Reynier, fără să lase paleta din mîna, ieși înaintea tatălui său adoptiv.

— Ce vînt bun te aduce, tată ? întrebă el. Tocmai mă gîndeam să vin astăzi să te iau, ca să-ți cer părerea asupra acestei lucrări. Privește : începe să prindă formă.

Vincent nici nu se uită la pînză. Se așeză pe primul scaun pe care-l întîlni în cale.

— Bine, dar ce ai ? strigă deodată Reynier, văzîndu-i paloarea de pe chip.

„Fapt este — gîndi Echalog — că meșterul zidar arată de parcă ar avea colici. Și încă din cele rele !”

„Și poate că domnul Roblot — își zise la rîndul lui Similor — va mai da ceva pe deasupra cînd va afla că stăpînul lui a venit cu mutra asta de cadavru. Afacerea asta nu miroase a bine !”

— Nu am nimic — răspunse Vincent la întrebarea tînărului pictor. Dă drumul acestor doi oameni, trebuie să-ți vorbesc.

— Cînd îți spuneam eu ! zise Similor.

— Să-i trimit la plimbare pentru o jumătate de oră în grădina Luxembourg sau să le dau drumul de tot ?

— De tot — repetă Vincent obosit, ca un fel de ecou.

— Ați auzit — zise tânărul pictor către cele două modele — îmbrăcați-vă și pe mine !

— Miine !... murmură Vincent Carpentier, cu bărbia sprijinită în piept.

Echalot îl puse pe Saladin la loc în coșul său. Similor și el își luară hainele, fură plătiți și ieșiră.

Reynier veni și se așeză lângă Vincent.

— Acum sîntem singuri — zise el.

Vincent se lăsă prins de miini fără să răspundă.

— Te rog, tată — continuă pictorul alarmat — vorbește-mi ! Ce ai ?

— Nu am nimic — zise pentru a doua oară Vincent. Apoi adăugă : Am crezut un moment că vom putea fi fericiți !

— S-a întîmplat ceva ? Vreo nenorocire ?

— E o copilă — rosti rar Carpentier. Nu i-am spus nimic. Ar fi putut ea să păstreze secretul ? E o copilă și e înconjurată de primejdii...

— Vorbești despre Irène ? strigă Reynier cu glas înăbușit.

Vincent Carpentier își trecu de două ori degetele tremurînde peste frunte.

— Irène — făcu el. Este greșeala mea ! Greșeala mea ! Aveam fericirea în mîină.

Se ridică brusc, înconjură tabloul schițat și smulse pînza care acoperea tabloul din galeria Biffi.

Reynier îl urmase în tăcere. Nu îndrăznea să-l mai întrebe nimic. Tulburarea lui se apropia de spaimă.

Vincent privi îndelung tabloul fără să spună ceva, apoi pronunță cu o voce mult schimbată :

— Am văzut asta. Era oribil... oribil !

O nouă îngrijorare străbătu sufletul lui Reynier. Crezu că e o rătăcire a minții.

— Tată — voi el să precizeze — această dramă s-a petrecut departe de aici, și e mult de atunci.

Vincent nu rosti decît un singur cuvînt !

— Ieri !

Dădu drumul pînzei ; dar pînza căzu în așa fel că nu acoperea decît jumătate din tablou. Cealaltă jumătate, cea care-l arăta pe tânăr, pe asasin, rămînea vizibilă.

— Ieri! repetă Vincent, tremurînd din tot corpul. El este! E același! Și crima lui mi-a salvat mie viața.

Se clătină. Reynier îl prinse în brațe.

— Ia-mă de aici — zise Vincent, care continua să privească pînza, fără să vrea. Nu vreau să-l mai văd pe acest om. A încercat de două ori... Otravă... un glonț de armă... Cuțitul însă e mai sigur, cuțitul va reuși. El mă va ucide.

A trebuit ca Reynier să-l ajute pentru a ajunge la scaun, căci de-abia se mai putea mișca. Părea sub efectul unei puternice emoții.

— Ascultă-mă — reluă el brusc, după efortarea făcută pentru a se reculege — Irène nu te mai are decît pe tine. Nu trebuie să o judeci cu severitate; este încă o copilă, o biată copilă. Jură-mi că o vei proteja!

— Oare mai este nevoie de un asemenea jurămînt, tată? Irène nu este a mea? Nu este ea ca și cum aș fi eu însumi?

— E drept, e adevărat, este a ta. Ți-am hărăzit-o, ți-o dau.

Și arată cu degetul pachetul pe care îl pusese pe o mobilă cînd intrase.

— Tot ce posed se află acolo — reluă Vincent. Tot ce se află acolo vă aparține la amîndoi: titlurile mele, valorile mele; mie, mie nu-mi mai trebuie nimic.

— Bine, dar explică-te, pentru Dumnezeu! strigă Reynier. Nu-ți dai seama cît mă faci să sufăr?

— A suferi! murmură Vincent, care îndreptă asupra lui o privire rătăcită. Am suferit atît, cît nu credeam că poate cineva să sufere. Și voi mai suferi încă. Eu voi pleca; sau, mai bine zis, voi fugi. Viața îmi este amenințată.

— De cine?

— De el! repetă Vincent, al cărui deget crispat arăta tabloul de la galeria Biffi. De asasin! Am văzut asta. Îți spun că am văzut asta! Ieri!

Reynier lăsă ochii în jos. Era consternat. În mintea lui își făcea tot mai mult loc ideea că tatăl său era nebun. Dar Vincent ghici gîndul din dosul pleoapelor închise ale fiului său adoptiv și-i zise, strîngîndu-i tare brațul:

— Sînt în toate mințile, privește-mă bine. Numai că eu nu mai vorbesc ca aceia care trăiesc și speră, pentru că sînt condamnat la moarte. Tu trebuie să cunoști adevărul, ție nu am nimic să-ți ascund. Într-o zi am vîndut liniștea noastră pentru o speranță deșartă. Spun deșartă, fiindcă aici se află nebunia mea. Această nebunie durează de șase ani. Ieri mi-am revenit din această nebunie, sau cel puțin mi-am dat seama de ea, ceea ce înseamnă aproape să te întorci la înțelepciune. Fii liniștit, nu-ți voi ascunde nimic. Vei afla totul, dar mai întîi să ne punem treburile în ordine.

Scoase din buzunarul hainei un portofel din care extrase mai multe bancnote pe care le dădu lui Reynier, adăugînd :

— Vei avea nevoie de acestea pentru ea, pentru tine și poate pentru mine.

Reynier aștepta. După un lung minut de tăcere, în care timp Vincent păru că se reculege, acesta întrebă :

— O iubești mult, nu-i așa ?

— Dacă o iubesc !... exclamă tînărul pictor, al cărui suflet îi izbucni tot în ochi.

Vincent îl întrerupse cu un gest și-i puse această a doua întrebare :

— L-ai văzut vreodată pe colonelul Bozzo-Corona ?

— Nu, niciodată — răspunse Reynier.

— Îl vei vedea — pronunță încet arhitectul — și îl vei recunoaște. Nu mă privi așa, sînt în toate mințile. E firesc ca frazele să pară stranii cînd e vorba de fapte neobișnuite. Am fost împins de o fatalitate. Ori de cîte ori voiam să mă gîndesc la altceva sau să încerc să uit, înîmplarea îmi pune în față un memento solemn. Și tu ai ajutat destinul copiind tabloul acesta din galeria contei Biffi ; l-ai ajutat și mai mult povestindu-mi cele înîmplăte în noaptea petrecută în cîmpia de la Sartena. Ți-aduci aminte cum te ascultam ? Legenda e drăcească, dar adevărată. Există un om veșnic, care reînvie din sîngele vărsat, așa cum pasărea Phoenix reînvie din cenușa ei. Îl vei recunoaște pe colonel, cu toate că nu l-ai văzut niciodată.

— Tată — zise Reynier — sînt convins că știi ce spui ; dar de ce-mi vorbești în enigme ?

Ochii lui Vincent rătăceau în gol.

— Cîinele meu Cezar e mort — murmură el. Glontele a pătruns în mijlocul galeriei și s-a înfipt în stinghia care a crăpat. Fii gata de plecare la primul semnal. Eu mă voi duce departe, cît mai departe cu putință. Tu mi-o vei aduce pe Irène. Ți-o încredințez pe Irène. În momentul cînd vă voi ști pe amîndoi în siguranță, voi începe războiul. Singur, mă înțelegi? Cavalerii Tezaurului nu au nici un drept. Eu am dreptul. Un om care ar avea atîtea bogății ar putea să facă binele ca Dumnezeu însuși!

Se îndreptă în toată înălțimea lui. Reynier nu știa ce să mai creadă, deoarece evocarea amintirii nopții de la Sartena atîngea tocmai un punct unde gîndirea lui era șovăitoare ca o superstiție. Aștepta încă o frază, un cuvînt care să aducă lumină.

Vincent își consultă brusc ceasul și zise:

— Vei ști totul, și vei fi singurul care va ști totul. Ia trăsura mea, care așteaptă afară, și du-te la Mesageriile generale din strada Notre-Dame-des-Victoires... Acolo, înțelegi... și nu în altă parte. Reține-mi un loc în diligența pentru Strassbourg, pe numele meu, cu plecarea chiar în seara aceasta. Dă și arvună. Haide, te aștept aici, voi vorbi cînd te întorci. Vei afla totul.

XXXVII

FURTUNA

Reynier se supuse ordinului tatălui său adoptiv.

Vincent se afla acum singur în atelier. Împinse un scăunel în fața tabloului din galeria Biffi, pe care îl dezvelise din nou, și se așeză. Privirea îi era atîntită asupra celor două personaje ale lugubreii drame — tînărul și bătrînul — de parcă ar fi fost fascinată de ele. Pentru el, aceste două chipuri trăiau intens.

Ochii îi erau orbiți, ca și cum s-ar fi uitat în soare.

La sfîrșit, un cuvînt îi veni pe buze, dar se stinse acolo într-un murmur nedeslușit. Rosti:

— Reynier seamănă cu contele Julian.

Trecuse un sfert de oră; înfierbîntarea lui Vincent Carpentier crescuse, așa cum se întîmplă cînd aștepti și ești singur. Încetase să privească tabloul, fiindcă îl usturau pleoapele. Își ținea coatele pe genunchi și capul în palme.

— Trei direcții — se gîndea el — Brest, Lyon și Strasbourg. Cu alții, ar fi un joc copilăresc. Astă-seară, la ora șase, se va putea dovedi că nu mă aflu pe nici unul din aceste trei drumuri. Dar eu îi cunosc, sau, mai bine zis, îl cunosc. Informațiile lui sînt mai rapide decît cele ale poliției. El va șovăi în fața acestei probleme, de bună seamă pusă anume. Prima sa concluzie va fi aceasta: întrucît Carpentier ține să ne îndrepte spre apus, spre miazăzi și spre răsărit, înseamnă că el a luat-o spre nord.

Zimbi satisfăcut.

— A doua concluzie — continuă el — se va încrucișa și o va contrazice pe prima. Își va zice: nu cumva ca să rămînă pur și simplu în Paris, Vincent Carpentier ne îndreaptă în aceste trei direcții diferite?

— Și așa ar trebui să fie! reluă el cu un fel de pornire subită. Să rămîn la Paris, iată adevărata soluție. Să execut asupra mea o operație, așa cum a făcut acest ticălos cu el însuși, o transformare din cap pînă în picioare, să intru în pielea altuia, apoi să străpung zidurile, să sap pămîntul chiar cu unghiile, la nevoie, să fac un tunel de sobol sau de șopîrlă —sau de șarpe — să mă ascund acolo, să mă strecur, să înaintez mereu prelungind galeria de mină și să ajung în cele din urmă la tezaur, pe care să-l golesc încet-încet, așa cum o mică țeavă poate să facă să sece, cu răbdare și timp, pînă și cel mai adînc, cel mai larg puț.

Sări în picioare, strigînd:

— O voi face! S-a hotărît, o voi face! Chiar de-ar fi să stau săptămîni și luni îngropat ca într-un mormînt!

Dar se întrerupse, și brațele îi căzură în jos, în timp ce adăuga:

— Cezar a murit ! Geamul a fost găurit de un glonte la câteva palme de capul meu ! Nu voi mai avea timp. Ei sînt mai numeroși, și-s peste tot. La ora asta poate că mi-au și dat de urmă. Mă pîndește moartea. Trebuie să fug, să fug, să fug ! Aș vrea ca grosimea întregului glob pămîntesc să se afle acum între acest mizerabil și mine !

Ochii săi, plini de spaimă, se roteau primprejur, ca și cum s-ar fi temut să nu vadă pe undeva, prin atelier, vreo cursă întinsă. Fața albă și neagră a paricidului, luminată de o rază de soare, părea să iasă în acel moment din cadrul tabloului. Vincent se trasă un pas înapoi. Băgă mîna sub reverul hainei și se repezi cu un răcnet sălbatic asupra asasinului. Pînza plesni cu un fișîit sec.

— Pentru tine, conte Julian ! Pentru tine, paricidule !
Cuțitul lui Vincent străpunse pieptul adversarului în dreptul inimii.

Vincent căzu în genunchi, zicînd :

— E deci adevărat că sînt nebun !

Cuțitul rămăsese în pînză. Vincent îl scoase încet și îl înfipse din nou, fără să-și dea seama, cu o voluptate asasină.

— Nu, nu — făcu el — nu sînt nebun ! Carnea nu e mai greu de pătruns decît cînepa. Trebuie să trăiesc. Viața mea înseamnă moartea lui.

Lîngă el, pe peretele atelierului, atîrna o pașnică pano-plie : era un costum complet de pictor peisagist, cu umbrelă-baston-pliant și sacul de voiaj pe care le porți atît de bucuros în spate cînd ești tînăr, sănătos, plin de speranțe și cînd pleci să cucerești natura.

Adeseori i-ați invidiat pe acești liberi copii ai artei, lipsiți de griji și de prejudecăți, care nu se tem de nimic, nici măcar de ridicol, și care pornesc, ca pietoni neobosiți, să caute copaci bătrîni, verdeață, apă, lumină — în sfîrșit, tot ce e adevărat pe cer și pe pămînt. Au oare talent ? Nu știu. Poate că unii au, dar nu aș vrea ca Dumnezeu să le fi dat tuturor. Au însă tinerețe și au credință. Iar speranța, această mare virtute, face să le crească aripi la picioare.

Să meargă, să trudească. Lacul le va destăinui taina blîndeii sale transparente, lanurile vor face să unduiască

pentru ei aurul palid al spicelor, pădurea îi va inspira cu umbra sa, în care soarele își strecoară pieziș o lungă privire luminoasă.

Să meargă, acești poeți ai penelului, să fie fericiți pe cât sînt de inimoși, și la capătul călătoriei lor încîntate de iluzie să găsească bunăstare, dacă nu bogăție; dacă nu chiar gloria, care este, vai! atît de rară, măcar puțină faimă fericită.

Lui Vincent îi trecu prin cap o idee. El nu era nici pictor, nici tînăr, iar natura nu avea ce secret să-i încredințeze, însă el căuta un mod de a se deghiza.

Nu stătu să mai cîntărească sfatul spontan pe care i-l dădu imaginația. Se zice că prima inspirație este cea mai bună: Vincent luă costumul din cui, se dezbracă de hainele sale și se schimbă cu o vioiciune tinerească.

— Dar Reynier? se întrebă totuși.

Luă un cărbune și scrise pe peretele de unde luase costumul: „Copii, la revedere“. Apoi aruncă sacul pe umăr, luă umbrela-baston în mîină și ieși cu pași mari pe cea de-a doua ușa a atelierului, care dădea în strada Vavin.

Primul noroc fu că portăreasa era ocupată cu treburile casei și nu-l văzu trecînd. Al doilea noroc: strada era pustie. Vincent putu să dea colțul străzii Apusului și să ajungă în piața Observatorului fără să întîlnească nici una din acele figuri curioase care pot să-l încurce pe un actor timid la începuturile sale.

Rolul pe care și-l alesese se potrivea de altfel cartierului. Aleea Observatorului este marele drum al pictorilor-turiști. Acestora nu li se acordă mai multă atenție prin partea locului decît se acordă aspiranților de marină pe străzile Toulonului, bonelor de copii în grădina Tuileries sau cavaleriștilor la Versailles.

Pe cât îi permiteau oboseala și rănille încă nevindecate, Vincent arbora ținuta profesiei. Înainta cu un aer semeț, cu nasul în vînt și cu o pălărie moale cu boruri largi trasă pe o ureche, care îi dădea o înfățișare de „artist“ din cele mai îndrăznețe.

Odată depășită regiunea unde azi se desfășoară balul Bullier¹ (pe atunci dominată de localul la Grand-Chaumière), orice primejdie de a întâlni, *din întâmplare*, vreo cunoștință, firește că dispăruse. Vincent nu se mai putea teme decât de emisarii Fracurilor Negre.

O luă spre stînga, prin străduțele din preajma barierei Infernului și ajunse la capătul cartierului Saint-Marcel, ca să iasă, în cele din urmă, din Paris prin bariera dinspre Fontainebleau.

Odată pornit pe drumul spre Bicêtre, respiră mai liniștit, cu toate că măduarele sale chinuite începeau să dea semne de oboseală.

Era o căldură înăbușitoare. Cerul, senin la zenit, se acoperea la orizont cu nori ușori ce veneau dinspre răsărit pe îndelete, cu tot vîntul potrivnic care sufla dinspre sud-vest cu ușoare rafale călduțe, dar apăsătoare.

Pentru cine cunoaște clima Parisului, acești nori aduși dinspre răsărit de curenți misterioși vestesc, în timp de secetă caniculară, o ploaie aproape sigură. Dar Parisul nu va învăța niciodată limbajul cerului. El preferă să se încreadă în Mathieu de la Drôme² și în barometru, care îi îndrugă verzi și uscate. Parisul, veșnic mirat că ploaia poate să vină după vreme frumoasă, intră în panică în clipa cînd uraganul începe să ridice vîrtejuri de praf în lungul bulevardelor; prima picătură care îi cade pe vârful nasului îl împinge sub streășina unei porți, unde regretă amarnic umbrela de ploaie, articol umilitor, pe care buletinele meteorologice i-l impuneau în timpul atîtor zile însorite!

Vincent Carpentier își urmă drumul fără să se sinchisească de norii de la răsărit, care, în fond, aveau culori vesele și nu acopereau nici un sfert din întinsul cerului.

¹ În Franța, balurile populare în diferite locuri publice sau localuri era un obicei foarte răspîndit în secolele XVIII, XIX și chiar la începutul secolului XX. Balul Bullier, numit așa după numele fondatorului, avea loc în piața Observatorului din Paris, unde a fost organizat începînd din anii 1870 pînă în 1935, și era frecventat în special de studenți. (n.r.)

² Mînăstire clădită în anul 508 pe una din colinele Parisului, francez. După 1859 s-a retras din viața politică, dedicîndu-se muncii științifice și publicînd în fiecare an *Almanahuri meteorologice*, care se bucurau de mare succes. (n.r.)

Spre apus, soarele cobora în mijlocul unor norișori sîngerii, care nu reușeau să-i întunece strălucirea.

Putea să fie ora șase seara.

Vincent se hotărîse să-și joace cît mai natural rolul de om nevoiaș, mîncînd și dormind într-un han de periferie, sub pretextul de a ajunge mai devreme a doua zi dimineața pe terenul său de vînătoare — vînătoria de peisaje.

Cum mergea așa, destul de obosit, dar susținut de gîndul că fiecare pas îl îndepărta de primejdie, se gîndi să se uite îndărăt la drumul drept și neted, ca să-și dea seama de distanța parcursă. Un cupeu venea în goana mare, ridicînd nori de praf.

Carpentier rămase năucit și inima aproape că încetă să-i mai bată. Recunoscuse din prima clipă nu numai cupeul, dar și calul și vizitiul, pe frumosul napolitan Giovan-Battista, ale cărui sprîncene mai negre decît cărbunele contrastau cu albul de nea al perucii sale frizate.

Vincent își trase pălăria pe ochi și, străduindu-se să înșele privirea de inchizitor a contelui Julian prin comportarea sa îndrăzneată, adoptă mersul pe două cărări al unui Rafael de ocazie, care băuse zdravăn pe stomacul gol. În același timp, începu să cînte în gura mare, cu glas răgușit, cel mai deocheat cîntec de atelier pe care și-l aduse aminte.

Cupeul gonia aproape fără zgomot ; trecu, repede și ușor, prin mijlocul șoselei pe marginea căreia se bălăbănea Vincent. Acesta purta pe umăr umbrela profesională, ceea ce îi ascundea în bună parte figura.

Se ferea să cerceteze cu dinadinsul cupeul ; dar frica e femeie și, ca atare, se bucură de acest privilegiu femeiesc de a vedea fără să privească. Vincent, adăpostit sub cutele largi ale umbrelei, putu să recunoască la geamul cupeului profilul uscat al colonelului.

Ce căuta aici contele Julian ? De ce pornise tocmai pe acest drum ?

Chiar în momentul cînd Vincent își puna aceste întrebări, o rafală bruscă de vînt, premergătoare furtunii ce se apropia, se iscă în lungul șoselei și ridică un adevărat vârtej de praf, în dosul căruia cupeul se făcu nevăzut.

Lui Vincent nu-i păsa de furtună. Nici nu băgase de seamă că norii aceia frumoși ce veneau dinspre răsărit se întinseseră peste măsură și că linia lor de atac, bine delimitată pe albastrul cerului, se afla acum chiar deasupra capului său, dînd luminii soarelui ce apunea cîteva nuanțe purpurii, care făceau mai apăsătoare întreaga lor masă, întunecată și grea ca o imensă calotă de plumb. Ceea ce domina gîndurile lui Vincent era cupeul.

Cînd vîrtejul de praf se împrăștie, cupeul dispăruse sau, cel puțin, nu mai putea fi deosebit printre cele patru sau cinci vehicule care se arătau în depărtarea posomorîtă a șoselei.

Fără să mai stea la chibzuială, Vincent părăsi drumul mare și apucă pe un drumeag ce se deschidea spre stînga. Singurul său gînd era să nu urmeze aceeași cale cu acel groaznic cupeu.

Drumeagul, care începea la jumătatea șoselei dintre Paris și Villejuif, lăsa în urmă fortul de la Bicêtre și cobora spre Sena, tăind bulevardul Choisy în dreptul Porții Englezești. Cîteva case sărăcăcioase mărgineau răsîrîntia, dar, după două sau trei sute de pași, drumeagul se îngusta dintr-o dată, pierzîndu-se în cotituri printre lanuri.

Vincent abia apucase pe acest drumeag, cînd furtuna izbucni cu o rară violență. Pămîntul răsună brusc sub loviturile unei averse cu grindină cum numai vîntul de răsărit poate să abată asupra Parisului. În același timp, lumina zilei se întunecă subit. S-ar fi zis că o perdea neagră, cu reflexe verzui și viorii, se întinsese peste cîmpie. Apusul stins nu mai trimitea decît raze sinistre, în culori nefirești, care-și slăbeau fără încetare intensitatea.

Pîrîitul puternic al grindinei bătînd pămîntul din toate părțile fu acoperit de o trosnitură seacă și sfîșietoare, însoțită de o lumină firavă ce-l înfășură pe Vincent ca într-un giulgiu țesut din raze palide, apoi ecourile cerului și ale pămîntului, transformînd această explozie a trăsnetului, o împrăștiară de-a lungul zărilor cu un bubuit înspăimîntător. Din acea clipă, urgia furtunii se dezlănțui, amplificîndu-și vîltoarea și tumultul. Noaptea scotea urlete supraomenești. Cerul, spintecat în toate sensurile,

își revărsa focul măruntaielor într-o dezordine măreață și înspăimîntătoare.

Totul dură o jumătate de oră. Vincent Carpentier, slăbit și bolnav, rătăcea acum la întîmplare, împins încoace și încolo ca o biată barcă fără cîrmă, incapabilă de a rezista vijeliei. În întunericul ce se întetise, strălucirea fulgerelor nu-i arăta altceva decît pămîntul gol și desfundat, în care fiecare pas i se îngropa pînă la gleznă. Pierduse drumul drept. O clipă, se temu să nu moară. Și în această buimăceală nemaipomenită, ce-i zdruncinase gîndurile, așa cum elementele dezlănțuite îi zguduiau bietul său trup, un crîmpei al amintirii îi chinuia necontenit creierul. Se gîndea la întîmplarea lui Reynier în cîmpia Sartenei, într-o noapte ca asta, pe o furtună asemănătoare. Această idee îl urmărea și îl obseda cumplit.

În două sau trei rînduri, lumina fulgerului îl lăsă să întrevadă cîteva cocioabe împrăștiate pe cîmp. Fiecare ar fi putut să fie de bine, de rău un adăpost, dar el trecea înainte, tremurînd ca varga sub hainele ude learcă. Se temea de ospitalitatea necunoscută. Numele gazdelor lui Reynier îi reveneau acum în minte. Îi era frică de Cherchelita, acea furie bețivă, și de asasinul acela cu chip de bulldog, căruia tînărul pictor îi spunea vagmistrul.

În cele din urmă căzu jos, sau mai curînd se lăsă să cadă, învins de oboseala de nesuportat și de durerile provocate de rănilor redeschise. Nu mai avea voință să lupte. Lîngă el se afla o formă întunecoasă. Stătea cu spatele în bătaia ploii, dar capul i se sprijinea de o piatră care forma pragul unei case.

Vincent nu vedea casa, dar auzea în dosul lui o voce răgușită care cînta prin vuietul furtunii : era vocea unei bătrîne femei amețite de băutură. Era atît de obsedat de povestirea lui Reynier, încît i se părea că recunoaște un cîntec italian.

Un fulger brăzdă cerul. Casa apăru din umbră, sărăcăcioasă și tristă, cu o potecă noroioasă primpjur și cu gardul dărăpănat al curții sale mici. Cînd fulgerul se stinse, Vincent zări între ușă și prag o diră de lumină.

Cîntecul continua. Niște picioare încălțate în saboți grei începură să meargă pe podea.

— Ei ! strigă cineva dinăuntru. Ce, ai adormit în loc să te îmbraci, leneșule ? Ei, vagmistrule !

Vincent nu ar fi fost mai zdrobit, chiar dacă ar fi căzut zidul peste el. Un moment crezu că visează, cu atât mai mult cu cât această uluitoare întrebare rămânea fără răspuns.

Dar vocea răgușită reluă aproape numaidecât :

— Stăpînul nu se deranjează în fiecare seară ca să vină personal în bîrlogul tău și să-ți spună că se face ziuă. Treaba trebuie să fie grabnică. Pentru așa ceva nu există vreme rea. Ia-o din loc, dacă vrei să-ți salvezi oasele !

Iarăși, nici un răspuns.

Vincent se gîndea, făcînd o sforțare uriașă ca să poată vedea limpede în haosul din creierul său.

„Aici a venit cupeul colonelului ! Și are nevoie de vagmistru pentru mine !“ Îl trecură fiori și adăugă în sinea lui : „Vagmistrul ! Omul care ucide“.

Încercă să se ridice ca să fugă. Picioarele îi erau însă ca paralizate.

— Eu am să ies — reluă vocea răgușită — ca să aduc de băut. Sticla e goală și mă usuc de sete... A ! În sfîrșit, iată-te !

Un al doilea mers, mai greoi, se auzi înăuntru și o altă voce zise :

— Nu ți s-a părut că Tatăl nu era ca totdeauna, bătrînă Cherchelita ? Nu s-a schimbat nimic în el, dar parcă nu e același om. Dacă și-a băgat el trăsura prin ulițele astea, înseamnă că ține neapărat să-i facă de petrecanie arhitectului, asta-i sigur !

— Motiv în plus să te grăbești, puturosule !

Încă o dată, Vincent, adunîndu-și toate forțele, încercă să scape din strînsoarea coșmarului ce-l ținea legat. Reuși să se ridice în mîini și pe genunchi.

— Ia învîrtește nițel tocila — zise în acel moment vagmistrul — că mi s-a cam ruginit scula.

Zgomotul unui cuțit tras pe o piatră scrișni prelung.

Acesta a fost ultimul sunet auzit de Vincent înainte de a cădea, învins și leșinat, pe prag.

Din aceea noapte, Reynier pe de o parte și Irène pe de alta rămăseseră fără nici o știre. În casa lui Vincent Carpentier nu se găsisese nici un indiciu care să poată ajuta la dezlegarea enigmei dispariției sale. Căci Vincent dispăruse cu desăvârșire, fără să lase nici cea mai mică urmă, ca și cum l-ar fi înghițit pământul.

Irène fu adânc zguduită. Am văzut că ea se afla sub stăpânirea unei obsesii morale foarte puternice. Un geniu rău i se strecurase în preajmă și o înălțuise, așa cum își înfășoară șarpele prada. Oricare ar fi numele pe care i l-am dat, maica Maria cea Bună sau contele Julian, acest demon, cu ochiul țintit fără îndurare asupra scopului său, o alesese pe Irène drept instrumentul, drept cheia care ar putea într-o zi să deschidă ușa tezaurului din La Merci.

Să nu uităm că un întreg cerc al lăcomiei împinse pînă la delir înconjura această grămadă de bogății și că Vincent Carpentier făcea obiectul patimii înfierbîntate a tuturor acestor căutători de aur, el fiind singurul om din lume care cunoștea — probabil — secretul colonelului, deoarece acesta îl alesese pe el ca să construiască lada de piatră în care dormea uriașa sa avere.

Prins între colonel sau, mai bine zis, între contele Julian și Cavalerii Tezaurului, a căror alianță o respinsese, Vincent Carpentier, singur, dar cuprins și el de patima comună tuturor, nu avea prea mulți sorți ca să scape din ghearele destinului său.

Contele Julian, învingătorul de astăzi, începuse de mult și foarte pe departe asediul casei înaintașului său. El procedase ca generalii pricepuți în fața unei cetăți bine apărate, fixînd peste tot, unde acest lucru era posibil, puncte de atac înaintate, din care multe puteau fi inutile, dar din care măcar unul avea să lanseze coloana de atac, la ora potrivită.

El venea din Italia, nu se dădea în lături de la nici un sacrilegiu, și își alesese drept cartier general așezămîntul

religios al maicilor de la Mînăstirea Crucii. Acolo, de două ori apărât, de zidurile mînăstirii și de costumul de femeie în care se deghizase, contele Julian se amuzase să subjuge, s-o fascineze pe această biată copilă care trebuia, după socotelile lui, să-l facă, într-o bună zi, stăpînul lui Vincent Carpentier, a cărui fiică adorată era.

Irène căzuse întreagă și de la început sub influența acestei femei, care, ca vîrstă, ar fi putut să-i fie mamă și pe care ea o considera mult superioară celorlalte maici din apropierea sa. Pentru ea, Maria cea Bună, frumoasă ca o regină, descendentă a unui neam ilustru, dar doborâtă de nenorociri, îi apărea învăluită într-o mantie de misticism și poezie. Ca la toți copiii inteligenți — și nu exista în această Mînăstire a Crucii copilă care să se poată compara în inteligență cu Irène Carpentier — elementul romantic era foarte puternic.

Toți sîntem vulnerabili mai mult prin forța noastră, decît prin slăbiciunile proprii. Ispititorul o atacă pe Irène prin partea ei tare. În lungile convorbiri pe care maica Maria cea Bună le avea cu fata, sub pretextul de a o învăța limba și literatura italiană, apărea mereu imaginea unui om, cu pricepere pusă în valoare, sub o tainică și întunecată lumină, încadrată de acel prestigiu de neînvins pe care îl aureolează nefericirea neamurilor ilustre. Acest om era urmașul unic al unor străluciri trecute — tînărul frate al maicii Maria cea Bună — în viitor poate din nou prinț : contele Julian. Și maica Maria cea Bună lăsa să se întrevadă un vis : Irène, eleva sa, fiica sa spirituală, logodită cu acest destin melancolic și în același timp măreț !

Irène era foarte tînără. Ea îl iubea pe Reynier din toată inima, aproape tot așa de sincer și de profund cum îl iubea și pe tatăl ei. Reynier însuși contribuise la acest rezultat prin marele respect pe care îl punea în dragostea lui arzătoare : respect pentru fată, respect pentru el însuși, respect pentru viitorul lor comun. S-ar fi zis că-i era frică să deschidă, măcar pentru a arunca pe ascuns o privire înăuntru, caseta în care dormeau dulcile făgăduieli ale fericirii sale.

Nu știu cum să explic aceasta : Irène nu-l văzuse pe contele Julian decît în portretul său în miniatură din medalionul purtat la gît de maica Maria cea Bună, și totuși contele Julian devenise stăpîn pe imaginația Irènei Carpentier. Ea visa la acest chip palid. În curățenia absolută a sufletului ei, fata nu-și dădea seama ce mare primejdie este să viseze. Nu-i era frică să-l iubească pe fratele prietenei sale cele mai bune. Dar iubea oare cu adevărat ? Da. Însă ceea ce iubea ea era primejdia necunoscută care înconjura ca o aureolă acest chip palid, era vitejia învinsă, era nefericirea predestinată. Îi era deci prinsă numai imaginația.

Am văzut cum contele Julian dădea lupta decisivă pe un alt teren, dar el nu-și părăsise totuși prima sa cuccire. Era în firea lui să păstreze, să-și economisească rezervele. Îi scrisese Irènei, devenită de prisos, numai pentru a-și asigura triumful în viitor.

Irène ar fi purtat multă vreme doliul după primul ei vis, fără lovitura brutală și îngrozitoare pe care i-o dădu realitatea.

Reynier fu cel care îi aduse fatala veste și durerea lor comună îi apropie și mai mult. Cînd avu loc întrevvedereea dintre cei doi logodnici, Vincent Carpentier dispăruse de cinci zile.

Reynier, răscolind peste tot, putuse descoperi doar cîteva urme vagi. Unii vecini îl văzuseră pe omul cu costumul de pictor-peisagist urcînd strada Apusului în direcția Observatorului. Din întîmplare, o fetiță care îi poza în mod obișnuit lui Reynier recunoscuse hainele sale, dincolo de bariera Fontainebleau, purtate de un om între două vîrste, care părea bolnav și obosit. Fetița tocmai se plimba cu o cunoștință și putuse să-l urmărească pe călător pînă spre Bicêtre, dar între timp se ivise furtuna și fata căutase adăpost într-o cîrciumă.

Dincolo de acest punct, Bicêtre, orice urmă se pierdu.

Irène își amintea de ultima întrevedere avută cu tatăl ei. Observase tulburarea și cuvintele lui fără șir. Păstra

o impresie de tristețe, aproape de groază, pe care i-o lă-saseră cuvintele lui de rămas bun.

La fel și Reynier. Ultimele cuvinte ale lui Vincent îi răsunau încă în urechi, semănând cu un adevărat testament verbal.

Dar de ce îl trimisese Vincent la Mesageriile generale ?

Se descoperi că Vincent își reținuse loc pentru aceeași seară și la Mesageriile Lafitte și la diligența poștală.

În mod firesc se năștea o idee lugubră. Ea îi veni lui Reynier, îi veni și Irènei : gândul la o sinucidere. Dar ce motiv ar fi avut Vincent să-și ia zilele ? El se afla în plină prosperitate ; afacerile lui își lărgeau cercul în fiecare zi ; înainta cu pași repezi spre bogăție.

Zvonul public își luă sarcina de a da răspunsul la această întrebare.

Vincent era un om binecunoscut ; făcea parte dintre cei care au reușit în viață. Parisul îi datora deci câteva zile de bîrfeli, de presupuneri și de trîncăneli.

Zvonul public, murmur ce se naște nu se știe unde și care capătă, de cum se naște, proporții gălăgioase, își ia bucuros sarcina de a da soluții problemelor pe care evenimentele le supun curiozității tuturor.

În ultima vreme, spunea zvonul public, arhitectul la modă dusesse o viață bizară. Roblot, valetul său, care îi era foarte atașat, mărturisi că de câteva luni era de nerecunoscut. Ce avea ? Un grăunte de nebunie ? Ei, Doamne, da, cam așa ceva : Vincent Carpentier se deghiza noaptea ca să iasă în oraș.

Și, lucru curios, printre cei care nu îndepărtau prea mult această idee a nebuniei se aflau în primul rînd Reynier și Irène însăși. Irène și Reynier avuseseră amîndoi acest gând, înainte chiar ca zvonul public să-l pună în circulație.

Pînă și bunele maici de la Mînăstirea Crucii își mărturisiră între ele că domnul Carpentier avea un „aer ciudat“ în timp ce supraveghea pregătirile pentru distribuirea premiilor.

Dar nu fu totul. Se descoperi în același timp că afacerile lui Vincent Carpentier nu erau strălucite decît la suprafață. Un întreg furnicar de creditori apăru dintr-o

dată, după dispariția lui, iar credinciosul Roblot veni într-o dimineață să-i spună lui Reynier :

— Cine ar fi putut crede una ca asta ? Să-i mulțumească lui Dumnezeu și sfinților săi. I se va vinde palatul, prin hotărîre judecătorească, și, după plata datoriilor, domnul Lecoq va mai rămîne cu două sau trei sute de mii de franci în pierdere !

Palatul fu vîndut și nu mai rămaseră decît datorii. Irène părăsi Mînaștirea Crucii.

Trecură cîteva luni. Irène avea șaisprezece ani și Reynier îi zise : „Să ne căsătorim, așa voia părintele nostru“.

Irène răspunse : „Sînt prea tînără“.

Ea își luă o odăiță cu chirie și muncea cu mîinile ca să poată trăi.

Mai trecură cîteva luni. Parisul îl uitase de mult pe Vincent Carpentier.

Un alt eveniment cu mult mai important îl preocupă timp de o săptămînă : vreau să vorbesc despre moartea acestui om drept, încărcat de ani și de virtuți, de colonelul Bozzo-Corona.

Am povestit în altă carte ¹ despre sfîrșitul acestui binefăcător al omenirii și despre înduioșătoarea ceremonie funebră care îi urmă. Vom relata acum numai cîteva amănunte încă inedite, ce se leagă de povestirea noastră din prezent.

Patul în care agoniza colonelul fusese înconjurat pînă în ceasul din urmă de principalii membri ai asociației Fracurilor Negre. Aceasta era familia lui. Timp de două treimi de veac, el exercitase asupra lor acea tiranie părintească și batjocoritoare pe care am evidențiat-o de atîtea ori în povestirile noastre. Oricine îl atacase murise. Subreda sa bătrînețe băgase în pămînt pe cei tineri și pe voinici. Gîrbovirea lui părea a nu cunoaște sfîrșitul.

Se aflau acolo, lîngă patul său, toți cei ce trebuiau să-l moștenească, așa cum generalii lui Alexandru cel Mare își împărțeau imperiul lui. Numai că imperiul lui Alexandru erau ușor de împărțit, era destul să se taie din grămada

¹ Într-un alt roman din ciclul *Fracurilor Negre*, intitulat *Inimă de oțel*. (n.t.)

de provincii și regate, pe câtă vreme aici moștenirea invizibilă părea să rămână ascunsă.

Asupra imensității patrimoniului existau păreri vagi și aproape iluzorii, dar un singur om, în întreaga lume, putea să spună : „Săpați pământul în cutare loc și veți găsi tezaurul din La Merci“. Acest om urma să moară — dar el nu spunea nimic.

Însă va muri oare ? Toți cei de față speraseră și chiar puseseră de atâtea ori la cale moartea lui ! Și tot de atâtea ori îl văzuseră clătinându-se pe marginea gropii ! Această perpetuă agonie, care își bătea joc de urmașii nerăbdători, era mai adevărată astăzi decât ieri ?

Nimeni n-ar fi putut-o spune. Erau de față : doctorul Samuel, abatele X... ducele (Ludovic al XVII-lea), contele Corona, domnul Lecoq (tulonezul Frăție), contesa de Clare. Ei afixau o adâncă mîhnire, dar sorbeau din ochi această paloare de cadavru care constituia pentru ei cea mai scumpă dintre făgăduieli.

Colonelul spusese cu o seară înainte :

— Scumpii mei copii, de data asta cred că ața a ajuns la capătul mosorului. Nu voi mai apuca ziua de mîine. Iată-vă mai bogați decât Cresus ! Nu pot să iau pușculița cu mine în mormînt. Mii de draci ! O să vă săturați din plin, pisicuțelor ! Nici nu vreau să vă spun cît e în sac ; vreau să aveți plăcerea surprizei. Sînt convins că o să mă plîngeți, bibicilor ! Dar va fi o bună consolare pentru voi cînd vă va cădea pe cap, ca o binecuvîntare, testamentul meu... Nu vă spun mai mult.

Ceru un preot, dorind să termine în mod decent, așa cum trăise în viață. Abatele X... se oferi. Muribundul îi făcu prietenește cu tifla.

Ieșind, doctorul zise :

— N-a vrut să mă lase să-i iau pulsul. E foarte rău, dar alteori l-am văzut și mai rău decât acum.

— Nu vă lăsați amăgiți ! bombăni Lecoq. Îl voi socoti mort numai după ce îl vor fi mîncat viermii.

Contesa de Clare întrebă :

— Ce ne vom face dacă va lua secretul cu el în mormînt ?

CAMERA MORTULUI

Nici unul dintre Cavalerii Tezaurului nu putu să dea un răspuns la întrebarea pusă de contesa de Clare.

A doua zi, dis-de-dimineată, colonelul avu o lungă consfătuire cu contesa Francesca Corona, nepoata și favorita lui. I se plînse, spunîndu-i că în ajun i se trimisese un fals preot, un ticălos mizerabil, numit Annibal Gioja, devotat trup și suflet contesei de Clare, căruia îi pusese un anterioru peste redingotă.

— L-am bănuît imediat — adăugă el — și i-am îndrugat niște fleacuri. Dar vreau să mă spovedesc cu adevărat. Chiar dacă asta nu-mi ajută la nimic, nici rău nu poate să-mi facă, nu-i așa, Fanchette? Am să-ți spun multe lucruri. Le-am promis tuturor moștenirea mea, dar tu vei fi aceea care o va avea. Numai tu îmi ești dragă. Tie îți voi încredința taina tezaurului din La Merci, ție îți voi atîrna de gît Scapularul¹ — Scapularul pe care îl purtam pe vremea cînd numele meu făcea să tremure Apeninii... numele meu de Fra Diavolo! Îți voi da cheia tezaurului — lac de bogății fără fund, unde se găsește destul aur ca să poți cumpăra conștiința întregului neam omenesc.

— La ce-mi vor folosi toate acestea? murmură Francesca. Dacă dumneata nu vei mai fi aici, ei mă vor ucide.

— Îi vei ucide tu, dacă vrei. În scrierile poetului nostru din Ferrara, divinul Ariosto, se vorbește despre un cavaler care răstoarnă totul în calea lui cu o lance de aur. Tu vei avea lancea de aur... Dar, ascultă-mă, orele trec repede ca minutele în preajma morții. Trebuie să cîștigi moștenirea, îndeplinind poruncile mele. Vrei să mi te supui?

Francesca răspunse:

— M-am supus întotdeauna, tată.

¹ Scapularul de la La Merci se credea că ar conține marele secret al Fracurilor Negre, dezvăluit în seria formată din *Armata invizibilă* și *Mama Léo*. (n.t.)

— E adevărat ! Dar ceilalți... Ah ! Ceilalți... se învîrtesc în jurul meu așa cum șacalii și corbii dau tîrcoale în preajma leilor muribunzi. Sînt mulțumit că am să mor. Moartea e un refugiu. Altfel m-ar fi asasinat !

Un fior de groază, care desigur că era sincer, îi scutură mădularele sub cuvertură. El adăugă :

— Vino mai încoace. Ei trebuie să fie pe aproape. Dacă ar auzi ceea ce am să-ți spun, ai fi pierdută... Apropie-te și mai mult.

Glasul său se transformă în murmur, în timp ce continua :

— Îți trebuie un bărbat care să-ți păzească tezaurul. L-am ales dintr-o mie de oameni și l-am verificat ani de zile. Pe acest om îl doresc ca duhovnic. El știe și așteaptă. Du-te și adu-l încoace.

— Unde se află ?

— Aproape de tot de aici, în pasajul Saint-Roch. Este un preot tînăr. Ca și noi, este de prin împrejurimile Sartenei ; se numește abatele Franceschi. Repetă numele.

Contesa Corona se supuse.

Colonelul reluă :

— Francesca, Franceschi, așa îți vei aminti mai ușor. Locuiește la numărul trei în pasaj. A fost făcut vicar acum două zile. E un sfînt : postește ca să-și dea pîinea la săraci. Nu trebuie să-i explici nimic. El știe dinainte tot ce are de făcut. Îi vei spune numai cuvîntul convenit.

— Care cuvînt ?

— *A muri înseamnă a trăi.* Repetă !

— „A muri înseamnă a trăi.”

— Bine... Și vei mai adăuga : *În noaptea care vine, va fi ziua plină.* Repetă !

— „În noaptea care vine, va fi ziua plină.”

— Bine. Tu nu știi cît de mult țin la tine. O vei ști mîine.

Contesa Francesca se ridică.

— Nu încă — zise muribundul — mai așteaptă, că nu am terminat. Toată ziua de astăzi și în noaptea următoare, care va fi ultima mea noapte, tu vei comanda aici. Nu-ți fie teamă de nimic. Ei nu vor îndrăzni să-mi calce ordinele. Nu vor cuteza să ridice capul înainte de a mă fi văzut bine țintuit în cuie între scîndurile coșciugului.

Tu vei proclama cu tărie voința mea și nimeni nu se va ridica împotriva ei. Vei face-o ?

— O voi face.

— Vei spune : Ultimele zile ale Tatălui Tuturor au fost chinuite de o teamă. I-au trebuit atîția ani ca să moară, că ajunsese să se îndoiască de moarte. Se gîndea că moartea putea să șovăie a-l lovi și să încerce de mai multe ori. S-a mai văzut așa ceva, mai cu seamă la bătrîni care depășesc limita obișnuită a vieții. Și Tatăl Tuturor are peste o sută de ani ! Tatăl *vrea*, pentru a evita chinul unei îngropări premature sau alte primejdii pe care nu le precizează, el *vrea* ca trupul său să rămînă lăsat de orice atingere în noaptea decesului și în ziua care va urma. Corpul său va fi păzit și vegheat de omul pe care l-a ales el, care este un preot, singurul însărcinat să se roage la căpătîiul său și să procedeze la măsurile de îngropăciune, *după ce va fi făcut probele convenite între el și Tatăl*. Îți vei reaminti ?

— Da, îmi voi reaminti.

— Du-te acum și lasă-i să intre aici pe toți bunii mei prieteni, pentru ultima dată.

Contesa Francesca Corona ieși. Șefii Fracurilor Negre intrară. Colonelul ținu să dea mîna cu toți.

Către amiază, Francesca se întoarse cu tînărul vicar, care părea un om cu înfățișare ascetică. Colonelul le spuse șefilor Fracurilor Negre :

— Scumpii mei copii, acum lăsați-mă singur, și ascultați de mica mea Fanchette, ca și de mine însumi, pînă în ceasul înmormîntării. Altfel...

Nu termină, dar în ochii lui care se stingeau apărură o lucire ca de fulger...

El mai adăugă totuși :

— Testamentul meu pecetluit vă va fi predat de către abatele Franceschi la o oră după funeraliile mele.

Colonelul Bozzo-Corona își dădu ultima suflare în aceeași zi la orele patru după-amiază. Conform voinței sale exprimate în mod imperios, abatele Franceschi veghea singur rămășițele lui pămîntești.

Cu toate acestea, prietenii săi își făcură datoria. În cursul nopții și zilei următoare, nici unul dintre șefi nu părăsi palatul din strada Thérèse, iar în camera vecină cu

odaia mortuară instalată o capelă unde o călugăriță rămasese în rugăciune pînă la ridicarea corpului. Numai doamna contesă de Clare, singură, lipsea dintre șefii adunați la palatul Bozzo.

De la ora decesului și pînă noaptea tîrziu, tînărul preot fu auzit recitînd din răstimp în răstimp rugăciunile latinești cerute de ritualul funerar.

Seara, șefii se adunară în sufragerie, unde luară o masă tristă — cu adevărat tristă, căci fiecare era îngrijorat.

Preotul, în camera mortuară, călugărița, în capelă, rămăseseră singuri. Călugăriței i se păru că aude în camera colonelului niște zgomote curioase — cu toate că abatele Franceschi nu contenea să recite cu glas tare rugăciunile prescrise.

Nu încercăm să scuзам fapta, dar călugărița se duse să se uite pe gaura cheii. Fu în zadar, căci gaura cheii era astupată ermetic.

De cealaltă parte a ușii se auzea un fel de forfotă, ca și cum s-ar fi făcut ceva care cerea multă mișcare. Se auzeau pași înăbușiți pe covor. Și patul scîrțîia.

În loc să se roage, călugărița părea a fi căzut acum pradă unei agitații febrile. Ca să audă mai bine, își ridică o clipă voalul gros al ordinului său, care îi ascundea aproape toată figura, și dacă cineva ar fi intrat în acel moment, ar fi putut recunoaște, în dosul cutelor de serj negru, trăsăturile mîndre și fermecătoare ale contesei Marguerite de Clare.

Aici, fiecare ducea războiul pe cont propriu.

Spre miezul nopții intră cineva. Era Francesca Corona, care venea să se reculeagă și să se roage. Ea purta în suflet un doliu adevărat și cucernicia sa nu era o comedie.

Călugărița avusese timp să-și lase voalul în jos. Cele două femei nu schimbă în tot timpul nopții decît cîteva cuvinte.

Zgomotul acela ciudat continua să se audă în camera mortului.

Spre ziuă, Francesca Corona se retrase.

Rămasă singură, contesa de Clare se apropie de ușă cu repeziciune, ca și cum cineva ar fi rupt legătura care o ținea îngenunchată pe scăunelul de rugăciune. De data

asta nu mai încercă să se uite prin gaura cheii. Băgă mîna în buzunarul rochiei și scoase un obiect pe care rareori călugărițele îl poartă asupra lor — un mic burghiu, nou-nouț. Cu ajutorul acestui instrument, ea atacă cu îndemînare și precauție canatul ușii. Pentru o contesă, avea o remarcabilă îndemînare a mîinii. În cîteva minute, o gaură fu făcută în ușă. Doamna contesă de Clare își lipi mai întîi buzele de gaură, ca să sufle rumegușul produs de învîrtirea burghiului. Apoi își aținti prin gaură un ochi lacom și aruncă o privire în camera mortului.

Cu toate că se lumina de ziuă, camera era foarte întunecată, pentru că draperiile erau trase în fața ferestrelor, dar contesa văzu din prima clipă ceva care o umplu de uimire. Chiar în fața găurii străpunse de ea se afla o ușă deschisă — o ușă pe care ea n-o mai văzuse. Această ușă se afla spre picioarele patului și, atunci cînd se închidea, dispărea în întregime în panoul lemnăriei de pe perete. Ușa dădea spre o scară tot atît de necunoscută contesei Marguerite, din care se zărea numai rampa înclinată.

După ce se orientă, contesa calculă că această scară trebuia să coboare la parter, la penultima dintre camerele situate spre grădina de pe strada Vrăbiilor.

Afară de ușă nu se vedeau decît picioarele patului, o jumătate de metru de zid și colțul unei canapele pe care stătea un om. Omul apărea tăiat de marginea rotundă a găurii făcute de burghiu. Nu i se vedeau decît picioarele. Dar asta era destul ca să se observe că el nu purta veșmînt preoțesc.

Cine era acest om ? Și ce făcea aici ?

Pe de altă parte, marginea patului era netedă. S-ar fi zis că sub cuvertură nu era nimic.

În timp ce falsa călugăriță privea cu luare-aminte, căutîndu-l pe preot și corpul, care trebuiau să fie acolo dar care lipseau, la capătul scării apărură un cap de om. Era chiar fruntea mistică și pe jumătate cheală a abatelui Franceschi. Purta în spatele lui o povară care deveni vizibilă după ce urcă și ultima treaptă a scării.

Această povară era cadavrul colonelului.

Contesa Marguerite își opri răsufierea, rămînînd cu gura căscată. Ea vedea, dar nu-și putea crede ochilor, atît era de neverosimil și de straniu acest spectacol.

De unde venea abatele ? Și de ce căra el astfel un cadavru ? Fusesse mai întâi coborât, fiindcă acum îl aducea din nou sus. Încă o dată, de ce ?

Contesei îi trecu prin minte că leșul trăia. Așa se explica totul. Colonelul fusesse dus la parter ca să poată da indicații exacte asupra tezaurului și să frustreze astfel asociația Fracurilor Negre.

Era probabil, era sigur...

Ba nu, leșul era rigid, părînd uscat și mumifiat. Abatele Franceschi îl purta cu o mare ușurință. El îl aruncă pe pat, unde corpul rămase nemișcat și țeapăn — ca acela al unui animal împăiat. Și era chiar colonelul, despre asta nu mai putea fi îndoială. Din întâmplare, capul se afla spre picioarele patului și răminea în cîmpul vizual al găurii din ușă. Se vedea din plin. Era colonelul în carne și oase...

În acel moment, omul de pe canapea se ridică. Contesa de Clare își înăbuși în piept un strigăt de stupeoare ce era gata să-i scape.

Ne amintim că contesa Marguerite, astăzi travestită în călugăriță, jucase odată alt rol, acela de model de pictură, pentru a se putea introduce în atelierul lui Reynier, ca să capete explicații asupra acelei pinze misterioase, tabloul de la galeria Biffi. Ei bine, cele două chipuri din tablou se aflau acum acolo, în fața ochilor contesei : cel viu și cel mort, tînărul și bătrînul. Cel care se ridicase de pe canapea era tînărul din tablou, acel chip imberb și palid care părea sculptat în alabastru. Cel care fusesse aruncat mort pe pat era bătrînul.

XL

UNDE SE VORBESTE DESPRE VINCENT CARPENTIER

O rază de lumină străbătu mintea Margueritei. Cheia enigmei era aici.

Contesa nici nu se gîndi măcar să-i cheme pe tovarășii ei, ca să-i pună la curent cu descoperirea sa. Aici, am

mai spus-o, fiecare lucra pentru el. Orice asemenea asociație presupune trădare. Tezaurul unea eforturile, dar dezbină adânc pasiunile. El era în același timp și legătură, dar și măr al discordiei.

Toți acești iubitori de aur erau ca animalele sălbatice în jurul unei prade. Pentru ei, fratele însemna dușman; căci prada, ca și o asigurare viageră, trebuia să revină ultimului rămas în viață.

În dragoste, există un singur cuvânt odios: acela de împărțeală.

Contesa Marguerite păstră pentru ea singură secretul. Cavalerii Tezaurului erau prea numeroși. Dincolo, de cealaltă parte a ușii, nu existau decât doi asociați: tînărul și preotul. Contesa trecu de partea dușmanului: de partea urmașului care ieșise ca din pămînt. Ea lăsă să se termine privegherea, apoi punerea în coșciug, apoi transportarea raclei în dricul împodobit cu pene al pompelor funebre. Și urmă convoiul pînă la cimitirul Père-Lachaise.

În timpul întregii ceremonii, ea nu-l slăbi din ochi pe abatele Franceschi. Iar seara, în timp ce ceilalți șefi ai tezarului din La Merci țineau sfat, blestemîndu-l pe bătrînul diavol care îi păcălise încă o dată din fundul mormîntului său, contesa Marguerite urca scara întunecoasă a unei biete case din pasajul Saint-Roch. Abatele Franceschi ocupa în această casă o mică locuință la etajul al treilea.

Contesa bătu la ușă. Nu i se răspunse.

Cheia era în broască. Contesa își zise:

— Mă așteaptă poate un cuțit dincolo de această ușă...

Dar era curajoasă, și intră fără zăbavă.

Dincolo de ușă se afla, într-adevăr, un cuțit, dar el nu era pentru contesa Marguerite.

Camera, sărăcăcioasă și plină numai de obiecte de cult, era slab luminată de flacăra unei lumînări care se sfîrșea într-un sfeșnic de aramă.

După ce deschise ușa, Marguerite crezu că nu e nimeni în cameră, dar chiar de la primul pas piciorul i se împiedică de un veșmînt, care era anteriorul abatelui Franceschi.

Tinărul preot era întins cât era de lung pe podea. Sub el se afla o baltă de sînge. Fusese desigur înjunghiat pe la spate, în timp ce aprindea lumînarea care era acum pe sfîrșite.

Marguerite fu adînc surprinsă, dar nu de uimire.

— Așa de repede ! făcu ea.

Ieși și închise ușa în urma sa. Pe scară se gîndi :

— Celălalt a rămas acum singur. Va fi un duel între noi doi... un duel pe viață și pe moarte !

A doua zi, la prima oră, toți Cavalerii Tezaurului se adunară în biroul magistrului Léon de Malevoy, notar, care se ocupa de multă vreme de afacerile colonelului Bozzo. Toți se gîndiseră la același lucru, fără a se consulta dinainte : să cumpere palatul din strada Thérèse.

La drept vorbind, nimeni nu era sigur, dar toți credeau că tezaurul din La Merci, mutat bucată cu bucată din insula Corsica la Paris, trebuia să fie ascuns fie în pivnițele, fie în grădina palatului.

Se salutară în mod prietenos. Fiecare se prefăcea că e încîntat de a-și întîlni colegii. Singur contele Corona adoptă o atitudine dintre cele mai rezervate, deoarece se socotea urmaș direct și de drept — prin Francesca, soția sa.

Magistrul Léon de Malevoy era un notar de viță nobilă, a cărui curtenie și cinste deveniseră proverbiale. El se arătă foarte bucuros să dea toate informațiile cerute.

Colonelul Bozzo avusese, într-adevăr, la el în depozit bunuri mobile cât și imobile reprezentînd valori considerabile. Domnul Lecoq de la Périère fusese omul de legătură obișnuit între colonel și el, magistrul de Malevoy. Dar cu cîteva luni în urmă, colonelul, chiar el în persoană, venise să-și retragă toate valorile. Magistrul de Malevoy avu bunăvoința să le arate patru clasoare goale, care mai purtau încă numele colonelului Bozzo și care nu mai conțineau decît specificații amănunțite, avînd în partea de jos confirmarea de lichidare scrisă și semnată de mîna colonelului Bozzo.

Asupra situației palatului din strada Thérèse, magistrul Léon de Malevoy fu încă și mai explicit. Palatul nu mai făcea parte din masa succesorală, pentru simplul

motiv că el fusese vîndut la începutul primăverii unei familii de americani cu numele de Penn — nume foarte cunoscut, după cum observă magistrul Léon de Malevoy. El personal nu avusese plăcerea să cunoască această familie Penn, în contul căreia încasase, de la domnul J. B. Schwartz, mai multe mandate, ca să achite prețul imobilului, de 385 000 franci, în mîinile regretatului colonel Bozzo. Acești Penn erau de fel din statul Virginia. Ei urmează să vină la Paris ca să locuiască palatul, dar nu se știe cînd. Magistrul Léon de Malevoy arată contractul de vînzare și chitanțele.

Cavalerii Tezaurului, inclusiv contele Corona, ieșiră din biroul notarului complet dezorientați și foarte dezolați. Marea asociație a Fracurilor Negre, cu desăvîrșire ruinată, avea să lucreze de aici înainte pe alte baze, ca o bandă de pungăși mărunți. Trebuia să-și cîștige pîinea cea de toate zilele.

Cu toate acestea, morții continuau să se înmulțească în jurul acestor grămezi de bogății de negăsit. Francesca Corona, biată ființă gingașă, fu prima victimă, datorită aparentei încrederi și dragostei adevărate pe care o manifestase față de ea colonelul Bozzo.

Totuși, colonelul o înșelase și pe ea, cum îi înșelase și pe ceilalți. Murind, el nu-i dăduse nimic, nu-i încredințase nimic. Dar cum ar fi fost de crezut o încăpăținare atît de neobișnuită? Printre Fracurile Negre se răspîndise convingerea că Fanchette era cea care primise de la părintele ei secretul asociației, faimosul Scapular din La Merci și cheia tezaurului.

Contele Corona procedă ca acei copii care strică jucăria ca să vadă ce este înăuntru. El o ucise pe Francesca, soția lui, dar nu află nimic. Ceilalți însă crezură că el știa, și contele Corona fu, la rîndul lui, ucis.

Acest aur îngrămădit aducea cu el în mod fatal și moravurile din țările aurului. Se ucidea aici cu aceeași ușurință ca și în exploatările aurifere din Sonora sau ca în concesiunile din Australia.

Ultimul care muri fu domnul Lecoq, faimosul toulonez Frăție, care, de la decesul colonelului, devenise cel mai important dintre șefii tezaurului din La Merci.

Lecoq fusese ucis în cursul unei expediții îndrăznețe, îndreptată împotriva băncii Schwartz. Foamea îl împinge pe lup să iasă din pădure. Fracurile Negre își pierduseră răbdarea.

După această teribilă aventură care pusese capăt crimelor lui Lecoq, se iscă un fel de panică în sînul asociației. Principalii șefi dispărură, iar misterioasa armată intră parcă în pămînt, cel puțin pentru un timp.

În primăvara anului care văzuse aceste ultime evenimente, într-o seară de aprilie, Reynier și Irène se găseau împreună în cămăruța acesteia din urmă și vorbeau despre viitoarea lor căsătorie, deoarece Irène consimțise în sfîrșit să devină soția tînărului pictor.

Reynier nu mai era băiatul vesel de altădată. Cariera lui devenise grea de îndată ce nu mai simțise la spatele său protecția unui om influent. El suportase chiar de două ori contralovitura căderii tatălui său adoptiv : comenzile bine plătite se răriseră, iar el consacra cea mai mare parte a micului său cîștig ca să achite datoriile lui Vincent Carpentier. Despre acesta din urmă încă nu se știa nimic.

Irène și Reynier se iubeau. Dragostea lui Reynier era înflăcărată și profundă, dar în aceea a tinerei fete se simțea o oarecare reținere. Adeseori, ea era tristă.

În seara aceea, ei fixaseră ziua nunții lor, și Reynier, în culmea fericirii, îi mulțumea logodnicei sale, dar tocmai atunci portăreasa aduse o scrisoare purtînd o marcă din străinătate. Sau, mai bine zis, două scrisori, căci sub prima se afla una mai mică, cu marcă din Paris, pe care tînăra fată o ascunse după ce aruncase o privire asupra adresei.

Irène era galbenă ca ceara, în timp ce deschidea primul plic.

Scrisoarea conținea doar aceste cuvinte, scrise de o mîină necunoscută :

Vincent Carpentier a murit. Mormîntul său se află la Stolberg-les-Mines, între Liège și Aix-la-Chapelle, teritoriu neutru. Întrebați de minerul nr. 103.

Irène îi întinse hîrtia lui Reynier. Plîngea, dar printre lacrimi strecură totuși o privire spre o a doua scrisoare, care glăsuia :

Contele J. cere o întrevvedere domnișoarei Irène Carpentier, ca să-i vorbească de maica Maria cea Bună, sora lui.

— Să ne căsătorim imediat și să plecăm de aici ! zise Reynier.

Irène își șterse ochii, apoi răspunse :

— Ne vom căsători după ce ne-om întoarce, și vom pleca chiar mîine.

PARTEA A DOUA

POVESTEA IRÈNEI

DOMNUL ȘI DOAMNA CANADA

Există în apropierea cimitirului Père-Lachaise o stradă cu un nume ciudat de melancolic. Se numește strada Celor care pleacă. Se spune însă că numele nu i-ar veni de la gara funebră în care se oprește ultima călătorie a omului. Căci cu mult înainte de înființarea cimitirului, se afla aici Drumul celor care pleacă, și el trecea peste câmp ca să ajungă din cartierul Marais, prin cătunul Popincourt, la șoseaua ce duce spre Metz.

Cei care pleacă erau cei ce făceau înconjurul Franței și care își începeau în mod invariabil călătoria cu provinciile de la răsărit. Toți, sau aproape toți acești infanteriști ai muncii se îndreptau, după o lege nescrisă, mai întâi spre răsărit. Ei părăseau marele oraș cu toiagul simbolic în mână, cu desaga la spinare, unii singuri, și aceștia erau cei mai fericiți, fiindcă nu aveau pe nimeni de regretat, ceilalți însoțiți de familie sau de prieteni, care îi conduceau cu o veselie prefăcută, amestecată cu lacrimi reținute.

La capătul drumului Migdalilor, spre stînga cînd vii dinspre șoseaua Roquette, unde au loc acum altfel de despărțiri, se afla o biată cîrciumioară care se chema «Revederea». Nume de bun augur, dar care nu se împlinea întotdeauna.

La «Revederea» se mai trăgea o dușcă, dar nu la botul calului, căci acești pașnici soldați nu aveau sub ei decît picioarele lor zdravene; după aceea urmau lungi îmbrățișări:

— La revedere, fiule; la revedere, frate, mamă! Oh, mamă scumpă, la revedere!

Și tînărul se îndrepta cu pași mari spre drumul Celor care pleacă, în timp ce restul se întorceau agale în oraș. Uneori, cîte o fată tînără continua să plîngă, chiar după

ce lacrimile mamei secaseră. Oh ! Cît de mult făgăduise ea să iubească și să nu uite ! Căci spunea :

— Chiar de-ar trebui să aștept toată viața, voi aștepta !

Vai, la întoarcere, călătorul nu era așteptat, de multe ori, decît de singurătate !

Făcuse un drum atît de lung ! Fire argintii îi luceau acum prin părul des și negru. Cînd întreba de mamă, i se arăta un mormînt. Dar Luiza ?

— Eu sînt ! răspunde vreo fetiță blondă, de zece ani : leit portretul celei care făgăduise să-l aștepte...

În 1843, cîmpurile dispăruseră de mult sub năvala clădirilor, drumul Celor care pleacă devenise stradă, și chiar o stradă destul de mare, dar care disprețuia pe tot parcursul ei grija de aliniere atît de scumpă edililor noștri, și populată ca un furnicar.

La o distanță de cinci sau șase sute de pași de bulevarul care ducea afară din oraș și cu puțin înainte de cotitura spre nord-est, se deschidea o poartă de intrare, la fel cu acelea ale fermelor din regiunea pariziană. Ea dădea într-o curte foarte întinsă, dar prost pavată, plină de noroi, cu o mulțime de porumbei, de găini și chiar de rațe, cărora apa murdară nu le lipsea niciodată.

Căruțele și ustensilele unui cultivator de legume se răspîndeau cam pe trei sferturi din teren. Restul era ocupat de mijloacele de căraușie ale unui lăptar, ale cărui faetoane, străpunse de o mulțime de găuri rotunde, lăsau să se vadă prin acele deschizături bidoanele din tablă albă.

În fund, spre stînga, se auzeau mugind vacile, și un porc enorm (cu voia dumneavoastră), ieșit pe jumătate din cocina lui, scormonea leneș cu rîtul prin noroi.

La dreapta porții, după ce traversai curtea, cu toate riscurile și primejdiile, ajungeai la o boltă situată sub o casă cu cinci etaje, care, văzută de afară, semăna cu un ciur, atît de multe și de mici îi erau ferestrele. Ai fi respirat mai ușor prin găurile de la faetoanele lăptarului.

Treizeci de familii se sufocau înăuntru, în schimbul a treizeci de chirii modeste, e drept, totuși rentabile, achitate unui filantrop binecunoscut, care construia „cartiere muncitorești“.

Cred că este cazul să se pună stavilă acestor lugubre bucurii, obligîndu-i pe proprietari, amici ai poporului, să nu-și asfixieze locatarii decît pe jumătate.

Pot să afirm că exact în 1843 cunoscusem pe un bine-făcător al săracilor, care împărțea o cameră în patru părți în dublul sens al suprafeței și al înălțimii, ca să-i poată „găzdui pe cei nenorociți la un preț mai ieftin“. Așa spunea el. Și cîștiga sută la sută prin acest procedeu groaznic de caritabil. Astăzi, filantropul nostru doarme într-o cutie și mai strîmtă încă, Dumnezeu să-l ierte!

Dincolo de gang se afla o grădină, plantată cu pomi fructiferi și cu liliac pipernicit. Această grădină era împărțită în mici compartimente pătrate, despărțite între ele prin zăbrele înalte pînă la brîu, formînd un fel de tablă de șah. Fiecare pătrat al acestei table de șah era dat în folosința exclusivă a unui locatar. Se spunea că una din aceste livezi în miniatură fusese foarte rîvnită. Într-un an de mare belșug făcuse să rodească trei cireși.

Mai încolo, dar și mai departe de stradă, se ridica un pavilion, construit într-un stil curățel, care contrasta cu restul proprietății. Doi tei uriași îl umbreau dinspre grădină și-i mascau fațada împodobită cu sculpturi mitologice.

Acest pavilion era un vestigiu al timpurilor trecute, ră-tăcit între cocioabele noi, dar care păreau mai năruite decît el. Deasupra ușii de la intrare se mai vedea încă o stemă, susținută de doi sălbatici cu pene pe cap și cu ghioage în mîini.

Altădată fusese o vilă sau, cine știe, poate chiar o „casă de agrement“, retrasă printre boschete misterioase consacrate cultului Grațiilor. Astăzi, camerele ei sînt date cu chirie, unele întregi, altele împărțite, cum s-a spus mai sus, lucrătorilor de ambele sexe, foarte numeroși prin acest cartier al muncii.

Căci mizeria domnește acum în acest colț din Paris, vechi paradis al dragostei, și de-abia dacă au mai rămas din loc în loc cîteva din acele „folii“¹ care au dat nume la atîtea străzi și care în prezent se ascund printre uzine sau case de raport. Și trebuie să privești de aproape ca

¹ Folies — nebunii, aici în sens de „case de petrecere“. (n.t.)

să poți recunoaște, sub masca decăderii lor, aceste mici temple în care domnii finanțelor se întreceau în lux și galanterii cu domnii din nobilime.

Cu excepția cimitirului Père-Lachaise, unde orgoliul postum se răzbună, munca cinstită și anevoioasă a înlocuit aproape peste tot exageratele extravagante ale arginților câștigați cinstit sau necinstit.

Pavilionul din fund se numea Castelul Gaillaud.

Nu știu dacă o fi existat vreun Gaillaud care să fi participat la cruciade, dar a existat, sigur, unul în lumea finanțelor, și oricine știe că un Turcaret își cumpăra stelele cu banii altora.

Castelul Gaillaud avea trei etaje. Ele dădeau spre Père-Lachaise, de care se aflau mai apropiate decât de strada Celor care pleacă.

Datorită imensei curți de fermă, a celor două clădiri masive și a grădinii în formă de tablă de șah, pavilionul nu era despărțit de cimitir decât de drumul Perilor, unde nu fusese construită încă nici o casă.

Îi cerem iertare cititorului de a-l fi condus atât de departe de la el de acasă, și pe un drum atât de întortocheat, dar tocmai la etajul al treilea al acestui pavilion, zis Castelul Gaillaud, se va reînnoa drama noastră.

Intrarea se făcea printr-o ușă boltită, situată sub cei doi tei și care dădea spre o scară cu treptele tocite de timp, dar păstrând încă o oarecare linie, grație rampei de fier forjat.

Pe platforma etajului al treilea se deschideau trei uși : două înspre cimitir, iar una înspre curte.

Mai exista acolo și o mică galerie care ducea la o cameră de burlac, al cărei plan făcea unghi drept cu fațada pavilionului.

Prima ușă, aflată în dreapta scării, avea ca firmă un mic carton pe care puteau fi citite următoarele cuvinte, serise cu caractere elegante de o mână sigură :

Domnișoara Irène, brodeză.

În broasca celei de-a doua uși din stînga scării se afla o cheie de care atârna o rondelă de hîrtie pe care scria :
Cameră de închiriat.

Ușa de pe galerie, care ducea la camera de burlac, nu se vedea.

În fine, pe ultima ușă a palierului, pe partea dinspre curte, o mână greoaie scrisese cu cretă albă această inscripție plină de o naivă înfumurare : *Domnul și doamna Canada, rentieri, Paris.*

Vom intra aici, într-o după-amiază caldută de la sfârșitul lui august 1843.

Camera domnului și doamnei Canada avea două ferestre ce lăsau să se vadă, prin frunzișul cam rărit al teilor, partea din spate a acelei case găurite ca faetóanele lăptarului. Era mobilată cu o grămadă de obiecte desprecheate, într-o dezordine ce nu părea a fi un efect al artei. În fața unui pat, fără perdele și acoperit, în chip de cuvertură, cu un tartan în culori țipătoare, se afla un mic divan, cam murdar și decolorat, dar nu lipsit de oarecare pretenție de eleganță. Deasupra acestui divan atârnavă o chitară și un clarinet, o tamburină din țara bas-cilor și un corn de vânătoare, toate dominate de o umbrelă din pânză roșie de mărime colosală.

Celelalte scaune erau jilțuri de pai, ca la biserică.

Partea cea mai mare a zidului era acoperită de o pânză întinsă ca o tapițerie de Gobelins, căreia trebuise să i se îndoaie cele patru margini din cauză că era prea mare. Această pânză servise, de bună seamă, drept firmă sau cortină vreunui teatru de bîlci, căci pe ea se aflau reproduse, în jurul unui medalion central, făcute anume ca să atragă atenția publicului, diferite figuri de gimnastică. Medalionul, în forma unui sul desfășurat și ornamentat din belșug cu flori, oferea privirilor o femeie înaltă și voinică, culcată pe spate, care-și expunea cu toată sinceritatea ampla goliciune a pîntecului, avînd numai buricul ascuns, nu de un exces de pudoare, ci de un uriaș pietroi. La dreapta și la stînga, doi Herculi sălbatici stăteau drepti, înarmați cu baroase de fierărie, și se vedea bine că se pregăteau să zdrobească piatra de pe buricul femeii.

O inscripție în litere de aur se încolăcea în jurul sulului și spunea :

CU PERMISIUNEA AUTORITĂȚILOR
TREBUIE SĂ VEZI, CA SĂ CREZI

Număr executat de doamna văduvă Léocadie Samayoux, îmblînzitoare primă a tuturor capitalelor Europei, rezervat în exclusivitate locuitorilor din acest oraș.

De cealaltă parte a camerei, în picioare, pe marginea șemineului, era un portavoce enorm, înlocuind pendula, străjuit de două pălării chinezești, care-i făceau o frumoasă garnitură.

Pe cămin se aflau două sau trei oale de gătit, precum și diferite alte ustensile de bucătărie.

În dreapta se lăfăia un fotoliu Voltaire, din care curgeau cîlții prin nenumărate răni; la stînga, o copaie de lemn sprijinită pe patru piciorușe. Copaia conținea o salteluță de paie și cîteva zdrențe.

Era pătuțul unui copil.

În fine, în mijlocul camerei, sub o maimuță împăiată, care atîrna de tavan ca o lustră, se afla o masuță de brad nou-nouță încărcată de sticle, de pahare, o ceașcă ciobită plină de muștar și o bucată de ziar cu resturi de mezeluri.

Nu știu cum să descriu impresia lăsată de această harababură de lucruri. Desigur că aspectul vechiturilor nu dovedea bunăstare, dar totul părea mai curînd absurd decît sărăcăcios.

Un bărbat stătea culcat în pat, cu toate că trecuse de mult de amiază. Avea o figură de om cumsecade, puțin cam palidă sub boneta largă de bumbac, și ochiul său stîng purta urma unei lovituri de pumn, aplicată de o mîină de maestru.

În fotoliul Voltaire, un alt bărbat... Dar de ce să înșelăm buna credință a cititorului? Era doamna Canada în persoană, care își mistuia dejunul îmbrăcată într-un halat ce trebuie să fi făcut fala vreunui băcan înainte de a ajunge pe umerii ei.

Era o femeie cam de patruzeci de ani, nu tocmai urîță, cu toată ciudățenia costumului și supra-abundența formelor sale. O pătlăgică roșie pusă alături de obrazul ei ar fi părut palidă. O barbă de adolescent îi mîjia sub bărbie

și în jurul buzelor. Gîtul ei făcea să te gîndești la vigoarea lui Atlas, pe al cărui grumaz se sprijinea pămîntul.

Totul era jovial și bun, în ciuda caracterului cam bărbătesc al ansamblului. Dar, lucru curios, sub grosimea sprîncenelor, doi ochi languroși și migdalați dădeau fizionomiei sale un aer sentimental, care te îndemna să visezi și să rîzi. Să rîzi, mai cu seamă. Totuși, noi nu v-am fi sfătuit să rîdeți prea tare, căci doamna Canada, veți avea imediat dovada, nu avea mîna ușoară.

— Bătrîne — zise ea, punînd pe marginea șemineului paharul pe jumătate plin din care băuse — toate astea sînt prostii. Cînd ai avut nefericirea să-ți pierzi, dintr-o glumă și fără răutate, primul soț, nu poți să-l privești cu plăcere pe cel de-al doilea zăcînd pe patul de suferință de pe urma unui gest al mîinii, gest urît. Mi-a părut rău că te-am lovit atît de tare, fiindcă nu voiam să te dobor, și-ți cer iertare.

— Ah, Léocadie ! făcu domnul Canada adînc mișcat. Nu ți-aș fi cerut atît de mult. E drept că în jocul energiei mi-ai dat cam multe ghionturi, dar trebuie să adaug că toate bușelile din cele patru continente ale pămîntului nu ar reuși să-mi micșoreze dragostea pentru tine...

— Sînt cinci continente — întrerupse Léocadie.

— Da ? Atunci s-a schimbat ? făcu domnul Canada cu resemnare. Auzisem mereu spunîndu-se de patru... Dar nu are rost să ne facem sînge rău pe chestiuni geografice. Voiam numai să spun că nici toți pumnii de pe lume nu m-ar putea face să uit fericirea cu care m-ai copleșit călcînd în picioare diferența dintre stăpîină și slugă, pentru a mă ridica la cîntea de a fi bărbatul tău, cu tot rangul meu inferior. Leacul care m-ar vindeca pe loc de toate rănile mele fizice și morale ar fi o sărutare a buzelor tale, pe care ai putea să mi-o acorzi cu drăgălășenie.

Doamna Canada se sculă numaidecît și se îndreptă spre pat, făcînd să se cutremure pardoseala sub apăsarea pașilor săi.

— De cînd sîntem împreună — murmură ea — e limpede că ți-ai șlefuit limbajul. Faptul că te-am ridicat pînă la mine te-a făcut mai simandicos, și de aci încolo ne vom explica în mod civilizat, în loc să ne beștelim ca mîrlanii ; în privința asta îmi iau angajamentul.

Două sărutări făcură explozie. Cea a Léocadie era magistrală și oerotitoare ; cea a lui Echalog (căci fericitul era chiar Echalog al nostru) răsună ca o fanfară de iubire și tinerețe. El își aruncă brațele în jurul gâtului robust al idolului său și zise cu entuziastă bucurie :

— Mi-ar fi egal dacă ar fi să plătesc fericirea prezentă cu prețul unei serii de pumni în cap. Nu există trandafiri fără spini ! Tu ai carnația lui Arpin¹, fiorosul savoyard, și dulcea mireasmă a unei regine !

Léocadie zîmbi cu blîndețe.

— Nu ești frumos — murmură ea — dar e sigur că ai un temperament plin de poezie. Scoală-te, dacă se poate, să vorbim prietenește.

Domnul Canada dădu imediat la o parte cuvertura. Pulpele și brațele îi erau pline de vînațăi, ca și ochiul, dar el nu mai simțea nimic din toate acestea. Luă loc pe un scaun lângă regina lui, care se reăzase în fotoliul Voltaire.

Léocadie trase o dușcă și începu astfel :

— Fără îndoială că în căsnicie trebuie să existe un stăpîn, o prevede chiar legea, dar asta nu înseamnă că celălalt trebuie să lîncezească în robie. Înainte de toate, eu sînt pentru libertate, așa că dacă ți-ar trece prin gînd să-mi spionezi pașii și purtarea...

— Niciodată de acum încolo ! întrerupse Echalog. Chiar dacă te-aș vedea cu un militar, tot n-aș crede !

— Închide pliscul ! Vorbim serios. Eu îmi port nădragii cum se cuvine, dar și tu ai dreptul să-ți spui părerea, cu blîndețe, și fără să mă superi.

— Dacă ai fi vrut să mă ascuți ieri seară, Léocadie...

— Tot n-ai aflat că sînt iute la mînie ? Ia spune ? ripostă doamna Canada cu un început de nerăbdare. De două sau trei zile ești trist, asta nu-mi place. Pe deasupra, cînd eu lovesc, tu nu ripostezi ; e stupid !

Doamna Canada spuse acestea soțului ei ca și cum l-ar fi învinuit că nu cunoaște nici cele mai elementare reguli de politețe. Ea adăugă, mai încet :

¹ Numele unui faimos luptător de profesie din secolul XIX, o creatură pe cît de superbă, pe atît de bestială. (n.r.)

— Haide, bătrîne, îți dau dezlegare, spune ce ai pe inimă.

Domnul Canada privi mâinile puternice ale jumătății sale nu fără oarecare îngrijorare.

— Ei bine — făcu el — am să mă spovedesc cît vrei, dacă nu ai nimic împotriva ; dar cît despre ripostă în momentele de grindină, e cu neputință. Să ridic mîna asupra ta mi s-ar părea că e un lucru tot atît de ticălos ca un sacrilegiu. Mă mustru chiar dacă mă apăr. Nu o să mă crezi, dar sînt puternic ca un taur, deși nu se vede, și numai la gîndul că aș putea să te rănesc sau să-ți scrîntesc vreun mădular...

Léocadie îl întrerupse printr-un hohot de rîs răsunător. Ceea ce se găsea sub pulpanele halatului ei se clătina ca o mare agitată.

— Bine — reluă Canada nițel înțepat. Tu n-ai să te convingi niciodată de puterea mea, fiindcă niciodată nu o voi îndrepta împotriva ta. Asta pentru că nu-mi place să schimb ; te-am idolatrizat sub numele de mama Léo și numai pronunțînd acest nume simt un fel de freamăt în vine de parcă s-ar mișca o mie de peștișori. Tu ai vrut să-ți schimbi numele, foarte bine ! dar bunul simț îmi spune că ar fi trebuit să mi-l schimb și eu o dată cu tine, deoarece, spre fericirea mea, noi sîntem ca și unul singur, însă...

Sovăi.

— Însă ce ? întrebă Léocadie.

Vocea lui Canada deveni tristă și gravă.

— Nu te supăra — răspunse el — asta nu ar fi demn de inima ta, căci împrejurarea se referă la delicatetea intimă a sentimentelor mele față de defuncta mea familie. Eu am primit numele de Echalog de la strămoșii mei, care s-au căsătorit legitim în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. E un lucru sfînt. Și, pe urmă, eram obișnuit cu el. Tu ai hotărît să nu mai fiu Echalog, să fiu Canada, n-am nimic împotriva, dar asta mă încurcă și mi se pare că nu mai sînt conform cu actul de naștere de la primăria de unde sînt de loc.

Léocadie îi întinse cu grație propriul ei pahar.

— Trage un gît — zise ea. Nu te învinuiesc, te lași pradă prejudecăților naturii și neroziei tale, care nu vede

niciodată dincolo de vârful nasului. Ceea ce am făcut am avut dreptul să fac, deoarece Canada era una din porecele și numele de ocazie ale primului meu bărbat, Jean-Paul Samayoux. Murind el, eu, ca văduvă, am avut dreptul să aleg în ce privea moștenirea lui, iar tu i-ai urmat ca să-mi umpli singurătatea, așa încît nu se putea ca tu și eu să purtăm nume diferite. Asta este de la sine înțeles.

— Dar bărbatul e cel care dă numele — obiectă Canada-Echalot.

— Depinde de situația socială. Du-te și vezi dacă regina Angliei se numește doamna Prinț Albert !

— E adevărat că m-am comparat de multe ori în inima mea cu tînărul acela — răspunse Echalot. Am avut amîndoi același noroc de a face o căsătorie aleasă... Dar asta nu mă lămurește de ce ți-ai schimbat tu numele.

Doamna Canada tăcu o clipă înainte de a răspunde.

— Bătrîne — zise ea în cele din urmă — cine s-a fript cu supă suflă și în iaurt. Celelalte două nume ale mele : doamna văduvă Samayoux și mama Léo erau prea cunoscute de oamenii aceia.

Echalot deveni palid.

— Care oameni ? întrebă el.

— Știi despre cine vreau să vorbesc, fiindcă te trec fiorii.

— Fracurile Negre !... bolborosi Echalot.

— L-am văzut pe unul din ei — rosti încet femeia — unul pe care îl credeam mort, pe doctorul Samuel ! Și asta îmi ajunge. Mi-e frică !

II

MĂRTURISIREA LUI ECHALOT

Dacă fosta mama Léo ar fi privit în acea clipă chipul fostului Echalot, soțul ei cu numele schimbat, ar fi putut băga de seamă că numele doctorului Samuel și știrea reînvierii lui nu-i provocase lui Canada o prea mare surpriză.

El pălise amintindu-și de Fracurile Negre, și atîta tot, dar nu era nevoie să fii mare diplomat pentru a ghici că asupra acestui misterios subiect știa cu mult mai mult decît regina lui.

— Doctorul Samuel — zise el totuși — un mare ticălos, asta-i sigur !

— El făcea parte dintre cei pe care vagmistrul îi *aranjase* — reluă femeia — chiar în seara nunții Valentinei cu scumpul meu Maurice. Dar omul nu poate fi perfect : din patru, vagmistrul i-a dat gata pe doctorul în drept, pe Ludovic al XVII-lea și pe domnul Portal-Girard. Se pare că Samuel a scăpat. Nu-i port pică pentru asta, numai că mutra lui lividă mi-a dat fiori și mi-am zis : „Cînd vezi una din păsările astea, înseamnă că nici restul bandei nu e departe“. Altădată am avut curajul să-i înfrunt în interesul celor pe care îi iubeam, era lucru normal, dar acum, că cei doi copii au fost salvați, căsătoriți și se află fericiți pe meleaguri străine, nu mai e nevoie să intru în gura lupului, mă înțelegi ?

— Ce mai ! făcu Echalog. Înțeleg că n-au să recunoască numele, fiindcă nu mai există, dar frumusețea chipului, asta-i altceva !

— Gura, lingușitorule ? Coama mi-era încă neagră cînd am ajutat la evadarea lui Maurice din închisoare, și de cîte ori mă gîndesc la asta îmi vine să te sărut, fiindcă purtarea ta a fost strașnic de curajoasă...

Echalog deschise larg brațele, vrînd să culeagă sărutarea făgăduită.

— Lasă fleacurile ! porunci doamna Canada. Acum vorbim despre lucruri serioase. Spuneam, așadar, că de atunci încoace ciuful mi-a încărunțit de tot și că, trecînd prin țările calde de la tropicele ecuatorului, pielea mi s-a bronzat și mai mult, desăvîrșind acțiunea soarelui de prin bîlciuri. Iată ce gîndesc eu : dacă Fracurile Negre m-ar căuta cu tot dinadinsul, e sigur că măsura de prevedere de a ne fi transformat amîndoi în domnul și doamna Canada nu ar fi de ajuns, dar ei au uitat de mine ; trei sferturi din cei cu care aveam de-a face pe atunci în interesul lui Maurice și al Valentinei și-au înghițit limba împreună cu toulonezul Frăție și cu bătrînul acela fățarnic de colonel. Cei rămași au acum alte griji ; și cum nu

e mare lucru de făcut cu mine, mă vor lăsa în pace, dacă nu mă duc să-i trag de mîneacă, strigîndu-le : „Iată-mă, sînt aici !“

— S-ar putea să fie și așa — zise Echalog, care se strădui să pară convins. Accept starea civilă de Canada. Mergem să mîncăm ceva la barieră ?

— Un moment ! replică femeia cu o voce mai gravă, în timp ce se proptea în fotoliu într-o poziție maiestuoasă. N-am isprăvit. Am binevoit să-ți dau explicațiile de care m-aș fi putut lipsi spunîndu-ți pur și simplu : mă plictisești ! La rîndul meu îți cer și eu să-mi dai cîteva, și încă dintre cele mai importante. Fii bun și uită-te în ochii mei.

Echalog ascultă, dar pleoapele sale clipiră.

— Léocadie — murmură el — e o prostie să-ți iei acest aer impunător. Mă intimidezi.

— Ce-am convenit în ziua cînd m-am căsătorit cu tine ? întrebă cu severitate fosta îmblînzitoare, fără să se sinchisească de umila rugăminte a soțului ei. Întorcîndu-mă din turneele mele, eu mi-am îndeplinit făgăduielile pe care ți le făcusem. Îți spuseseam : „Căsătoria ne va lega laolaltă cu 'nodurile ei“ ; asta s-a îndeplinit cu exactitate, și l-am luat la noi pe adoptatul tău Saladin, cu toate că-i un păcătos mic și urît, cu singura condiție ca să-l dai cuiva să-l îngrijească de dimineată și pînă seara, pentru cîteva gologani pe zi. Prin contractul de căsătorie, te-am înzestrat cu toate economiile mele, așa că, dacă mă prăpădesc azi-mîine, îți va rămîne destul fîn în iesle...

— Ah ! Léocadie ! vru să o întrerupă Echalog, cu ochii plini de lacrimi.

— Ține-ți pliscul ! Știu că ai o inimă simțitoare, dar asta nu te-a împiedicat să te porți urît. Vii acasă tîrziu. Crezi tu că nu pot să deosebesc mirosul pipei tale de mirosul de cafenea ? Am nasul fin. Mi-ai jurat că nu te vei mai duce niciodată la cafeneaua «Spicul tăiat» și că ai să te ferești ca de ciumă de licheaua aia 'de Similor...

Echalog lăsă capul în jos.

— E tatăl copilului meu ! murmură el.

Îmblînzitoarea începu să rîdă fără să vrea.

— Oaie proastă ! făcu el. Folosești chiar cuvintele tinereilor pe care vrei să le smulgi din mîna celor care

le-au amăgit... Ai jurat, da sau nu? Ascultă aici: n-am să te mai bat — asta înjosește o căsnicie. Dar acum te vei spovedi din cap pînă-n picioare, te vei spăla, te vei analiza și, după această baie, vei trage dedesubt o linie. Mă înțelegi? O adevărată linie, prin care să se termine pentru totdeauna cu plecatul de acasă, de îndată ce am întors spatele, ca să te înhăitezi cu toate lepădăturile; dacă nu, să știi că te azvîrl pe ușă afară, fără discuție!

Bietul Echalog își apăsă mîinile pe piept.

— Nu spune asta, Léocadie! bîigui el. Lovește-mă cît vrei, dar...

— Nu mai vreau să lovesc.

— În numele iubirii noastre, nu spune asta!

— Ba o spun. Asta e părerea mea.

Echalog căzu în genunchi. Doamna Canada se înfierbîntase vorbind. Cei mai roșii dintre maci ar fi pălit de invidie în fața focului ce-i colora obrazii. O pornire de mînie o făcu să ridice mîna, atît de obișnuită să lovească. Echalog speră o clipă că va primi una din acele memorabile dosuri de palmă care pun capăt certurilor domestice, așa cum tunetul alungă zădiful. Dar mîna doamnei Canada recăzu fără să lovească.

— Văd eu ce vrei — zise ea, băgîndu-și din prevedere mîna sub șorț. Ai vrea o scatoalcă. Dar nu o vei avea. Mărturisește-ți greșelile, și cît mai repede! Vreau să te umilești prin propriile-ți cuvinte. Răstoarnă sacul, scu-tură-l bine și poate că te voi ierta. Haide, ai cuvîntul.

Echalog nu se ridică de jos. După ce se reculese o clipă, așa în genunchi cum era, se așeză comod pe călcîie și începu astfel:

— Fără îndoială că relațiile deocheate îți nenorocesc viața, și Similor este, pentru mine, care m-am născut cinstit din fire, un exemplu viu. Cît despre a ascunde ceva față de persoana care m-a ridicat pînă la inima ei, cu toată poziția mea șubredă, fac jurămînt că nu sînt în stare să-i înșel încrederea sau să-i îndrug minciuni.

După ce am fost eliberat din închisoarea La Force, unde avusesem plăcerea să fac un serviciu idolului meu, luînd locul lui Maurice, s-a întîmplat să mă aflu singur cu Saladin în capitală, avînd în pază și păstrare tot calabalicul tău, încredințat cinstei mele.

Neînțelegerile mele cu Similor îmi amărau sufletul în legătură cu copilul căruia el îi este tată. Că a încercat să mă taie cu cuțitul într-o luptă de box francez, asta a fost o faptă josnică ; totuși îmi părea destul de rău după cuvintele sale de duh, cu care mă obișnuisem.

Nu e de loc bine pentru un tânăr să fie singur la Paris. Degeaba îmi tot ziceam eu, ca să-mi ridic moralul : „Léocadie mi-a îngăduit să aspir la fericire, i-am primit jurământul“. Dar mi se părea că totul este un vis și că în turneul tău prin America, acolo, în lumea Nouă, puteai foarte ușor să întâlnești ocazii mai acătării decât mine...

— Asta e sigur — întrerupse aici doamna Canada — că mulți marinari și negustori mi-au mărturisit dorințele lor arzătoare ; dar cuvântul dat rămîne dat ! Mă săturasem să tot fac pe Cleopatra ca o văduvă liberă ce eram și te socoteam de pe atunci drept soț, căruia i-am mai dat și arvună pe deasupra.

Echalot îi apucă mîna grea și o duse la buze.

— În plus — continuă îmblinzitoarea — n-o să mă căiesc niciodată dacă vei merge pe drumul drept, fiindcă ai căpătat maniere alese și conversația cu tine a devenit atrăgătoare ; dar să nu profiți de asta ! Destul cu trăn-cănelile ; golește-ți sacul !

— Mai curînd aș fi murit de foame — reluă Echalog — decât să mă ating de vreun ban din averea ta. Eram lipsit de orice mijloace pentru întărcarea și creșterea lui Saladin, dar ascunseseam banii tăi în fundul pămîntului, sub o lespede în podul meu, și aș fi lăsat să mi se taie limba, fără să scot o vorbă despre asta.

Meseria de model nu mai avea căutare pentru că eram despărțit de Similor, ale cărui picioare completau frumusețea bustului meu. Și atunci imaginația mea se puse pe lucru, în singurătate, căutînd mijloacele de a-mi face o carieră pe calea intrigii, dar fără a călca vreodată în picioare onoarea. Am năzuit întotdeauna să fiu socotit intrigant, păstrînd respectul cartierului și o conștiință împăcată.

Îl întâlneam din cînd în cînd pe Amedeu (ăsta este numele de botez al lui Similor), care părea destul de bine situat, dar care refuza să facă cel mai mic lucru pentru

copil, sub motiv că dragostea mea era nefirească și că probabil întreținusem raporturi vinovate cu mama lui, ceea ce este absolut fals, jur asta !

Tot făcându-mă că nu pricep, am reușit pînă la urmă să descopăr izvorul prosperității sale. El începuse să mănînce pîine de pe urma lui *Mîine va fi zivă*.

— Ah, ticălosul ! făcu doamna Canada. Și nu l-ai dat pe mîna poliției ?

Echalot o privi cu o sinceră uimire.

— Afară de faptul că nu e în firea mea să mă înjosesc avînd de-a face cu poliția fără vreun profit oarecare — răspunse el — nu-i voi pricinui niciodată rău lui Amedeu, primul meu prieten din vremea adolescenței. În plus, tu știi foarte bine că poliția, de la inspectori pînă la comisari, și chiar mai sus, fac toți pe surzii cînd e vorba de Fracurile Negre.

— E adevărat, e adevărat — murmură îmblînzitoarea — bietul domn Remy d'Arx a murit tocmai din această cauză. Dă-i înainte !

Echalot șovăi. Își trecu dosul mîinii peste tîmplele pline de sudoare.

— E curios — zise apoi — dar văd lucrurile altfel cînd e vorba să ți le povestesc ție. E ca și cînd ai fi conștiința mea de zile mari !

Doamna Canada încruntă din sprîncene ca Iupiter.

— Bate-mă, dacă vrei, Léocadie — pronunță încet bietul om — însă nu mă goni, că aș muri dintr-asta.

Culorile aprinse ale îmblînzitoarei păliră ușor. Se temea că îl va găsi vinovat.

— Eh ! Eh ! bombăni ea. Te-ai băgat cumva în vreo mîrșăvie, tu care aveai o inimă atît de bună ?

Echalot sări ca ars :

— Niciodată ! strigă el. Inima mi-e curată, pentru asta ridic mîna și jur !

Apoi, lăsînd din nou capul în jos, adăugă cu o voce tremurîndă :

— Vezi tu, Léocadie, nici eu nu mai știu. Tu mă copleșești ! E ca și cum m-aș afla în fața unei divinități ! Am încercat să-mi cîștig pîinea prin dibăcie, dar nu sînt des-

tul de șiret. Îți voi spune totul de la început și pînă la sfîrșit, așa cum îmi va veni la gură, și tu vei recunoaște nevinovăția mea în mijlocul tuturor intrigilor pe care le-am urzit. În primul rînd, nu mai există Fracuri Negre, sau cel puțin lasă lumea în pace, pentru că sînt oare ocupați cu căutarea tezaurului.

— Care tezaur? întrebă doamna Canada.

— Miile de mii de milioane, ascunse în hrubă de Tatăl Tuturor. Ca dovadă că se numesc acum între ei Cavalerii Tezaurului. Și Amedeu face parte din tagma lor, dar pentru asta nu e moarte de om, nu-i așa, Léocadie?

— Depinde.

— Da, ai dreptate, depinde! S-au și făptuit pînă acum destule mîrșavii. Domnul Vincent Carpentier (tu nu-l cunoști) a dispărut fără urmă. Se spunea că el a fost cel care a construit — sau a săpat — ascunzătoarea în care își ținea banii colonelul. Domnul Reynier, bietul pictor, căruia Similor și eu mine îi servisem de modele de atîtea ori (nici pe el nu-l cunoști), a dispărut de asemenea. Fanchette a fost ucisă cu o lovitură de pumnal italian, vorbesc de contesa Francesca Corona, fiindcă ea fusese ultima care discutase cu colonelul, în ziua morții lui, și se bănuia că aflase secretul.

— Secretul tezaurului?

— Exact! Marele secret, Scapularul, cum îi zic ei. Dar dacă tu nu-l cunoști pe domnul Vincent, nici pe domnul Reynier, în schimb ai stat de vorbă de nenumărate ori cu o tînară persoană care este fiica primului și logodnica celui alt...

— Domnișoara Irène? strigă îmblînzitoarea.

— Exact. Brodeza din față.

Doamna Canada făcu ochii mari.

— Nu mă leagă nimic de ea — zise Léocadie. Dar nu știu de ce, de prima oară cînd i-am văzut privirea blîndă și tristă, m-am gîndit la Valentine a noastră. E tare frumoasă copila asta! Dacă aud că i-ai făcut vreun rău...

— Bate-mă, Léocadie — o întrerupse Echalog cu ochii umeziți de lacrimi — bate-mă pînă la sînge; omoară-mă, dar nu mă alunga!

Între Echalog și regina lui urmă o clipă de tăcere.

Privirea doamnei Canada era neliniștită și cruntă. Ea zise :

— Bătrîne, aștept să aflu totul, ca să pot judeca. Sînt o femeie cinstită și noi sîntem căsătoriți. Dacă ești un ticălos, vai de tine !

Echalog vru să protesteze. Ea îi puse însă mîna grea pe umăr și adăugă cu asprime :

— Dă-i înainte pînă la capăt ! Îți făgăduiesc că n-o să te fac să tînjești.

— Ei bine — zise Echalog — cel puțin voi fi avut și eu cîteva zile fericite în viața mea ! Dacă totul se va termina ca într-un vis înșelător, îți voi încredința copilașul și-mi voi zbura creierii, neputînd să mai trăiesc fără respectul tău ! Totul s-a întîmplat pentru că mi-era oarecum să mă ating de banii tăi. Cînd am primit prima ta scrisoare, în care îmi spuneai : „Trec oceanul ca să mă asigură că Maurice și Valentine vor ajunge teferi în Lumea Nouă, dar Franța înainte de toate ! Ard de dorința de a-mi re-vedea patria...” cînd am citit asta, m-am gîndit în sinea mea : „Trebuie să muncesc, trebuie să cîștig o avere demnă de a ei, ca să nu-i stau pe umeri, ca un laș“.

Asta a fost. Intenția mea era bună. Nu cred că am greșit cu ceva decît că m-am înhăitat din nou, fără voia ta, cu Similor, dar era într-un scop cinstit și, departe de a fi intrat alături de el în serviciu la *Mîine va fi ziuă*, slujba mea tainică era ca să mă strecur în intimitatea lui pentru a descoperi, prin el, cele mai ascunse dedesubturi ale Fracurilor Negre.

— Atunci, desigur că ai legături și cu strada Ierusalimului ? întrebă îmblînzitoarea cu mai puțină mînie, dar cu mai mult dispreț.

— Nici vorbă de așa ceva, Lisette ! replică Echalog. Nimic cu stăpînirea ! L-ai observat pe vecinul nostru, care stă în camera de burlac de pe coridor, către drumul Perilor și cimitir ?

— Gălbejitul ăla fără barbă ? Domnul cavalier Mora, cred ?

— Exact ! El este patronul meu.

— Și ăsta ce afaceri învîrtește ?

— Nu pot să-ți spun.

— La dracu ! strigă îmblînzitoarea. Și tu numești asta spovedanie !

— Nu te umfla așa ca o oală cu lapte ! Nu pot să-ți spun, pentru că nu știu nimic.

— Mă rog, dar ce te pune el să faci ?

— Asta-i altceva, am să ridic capacul de tot. Există o dramă destul de serioasă, asta e absolut sigur, și principalii ei actori sînt chiar în această casă, pe palierul etajului nostru. Cavalierul Mora mă pune să trag cu ochiul pe ici pe colo, în interesul dragostei sale.

— Dragostei sale ? repetă doamna Canada, cu totul nedumerită.

— Și al vieții sale — urmă Echalog — căci el e singur împotriva acestor lepădături de Cavaleri ai Tezaurului...

— Aha ! făcu îmblînzitoarea. Atunci, acest cavalier Mora este contra Cavalerilor Tezaurului ?

— Léocadie — rosti Echalog pe un ton sentimental — te-ai grăbit cu părerea în privința mea. Mi-aș fi dat sufletul în fața ta de rușine și de durere dacă n-aș fi sperat că explicațiile mele vor reuși să mă absolve în ochii tăi. Nu pot să-ți spun mai multe despre cavalierul Mora, a cărui poziție socială este pentru mine o taină. Duce o viață de domnișoară, neavînd nici un nărav de a fuma, de a priza și nici în ce privește băutura. E zgîrcit la vorbă ; are un ușor accent al graiului de prin Auvergne, probabil în legătură cu originea lui italiană. În casă la el nu e bogăție, dar plătește bine.

Singurul lui cusur este că face ochi dulci micii sale vecine, brodeza : dar aș pune mîna în foc că totul e cinstit și onorabil. Ei au și înlesnirea de a-și trimite ochiade, însoțite de zîmbete și salutări, fiindcă geamurile lor sînt față în față...

— Proastă afacere ! murmură îmblînzitoarea ca în vis.

— Poftim ? făcu Echalog. Eu îl găsesc un bărbat foarte frumos.

— Eu spun — replică fosta mama Léo — că pe chipul

drăgălaș al acestei domnișoare Irène se vede multă suferință.

— Cred și eu ! observă Echalog. Moare după patronul meu, dar se pare că există greutate la căsătorie...

— Vorbeai de un logodnic ! întrerupse din nou îmblânzitoarea. E altul ?

Se vedea bine că toate acestea o interesau din ce în ce mai mult.

— Desigur, este frumosul Reynier — zise Echalog — pictorul meu din strada Apusului, care a mușcat primul din măr. Dar să intrăm în fondul povestirii, fiindcă pînă acum i-am dat numai ocol. Locuiam aici sus, în mansardă, cînd l-am întîlnit odată pe cavalerul Mora pe scară. Nu-l mai văzusem pînă atunci. Am scos un strigăt de mirare și vei înțelege de ce : chipul lui semăna leit cu acela dintr-un tablou al domnului Reynier, căruia îi ridicasem odată pînza care îl acoperea, la atelier... un tablou curios, dar asta n-are importanță... L-am recunoscut pe dată. Domnul Mora mă întrebă de ce strigasem așa și eu i-am spus adevărul, că-i văzusem asemănarea în atelierul domnului Reynier.

„Ooo ! făcu el. Îl cunoști, așadar, pe acest tînăr pictor ?“

Eu am continuat :

„Eu și cu Similor îl reprezentam împreună pe Diomedee în marele său tablou comandat de contesa de Clare“.

El reluă :

„O cunoști și pe contesa Clare ?“

Și la răspunsul meu afirmativ, adăugă :

„Pari a fi un om deștept, care știe ce vrea. Eu caut o asemenea persoană de încredere pentru o afacere foarte delicată. Dacă nu-ți strică un câștig regulat în plus, fără să te spetești muncind, nici să lîncezești într-un birou, treci pe la mine într-o zi și ne vom înțelege“.

Pe atunci, eu tocmai mă legasem de Similor din nevoia de a forma amîndoi un tot pentru a poza ca modele. Cînd spun un tot, este figurativ : el are pulpele, iar eu bustul, dar mai trebuia și un al treilea, pentru mutră, căci nici el, nici eu nu aveam o fizionomie potrivită de pus într-un tablou.

Era pe vremea cînd mă ocupam cu înțărcatul micuțului nostru, căruia îi trebuiau bunătăți, dulciuri, și trebu-

rile mergeau prost ; eram nevoiți, Amedeu și cu mine, să ne prostituăm formele respective pentru câțiva gologani de fiecare bucată, în profitul domnilor Baruque și Gondrequin Militarul, în atelierul lui Inimă de Oțel, pe care îl cunoști foarte bine : alcizi, oameni cu prăjina, animale feroce, maimuțe dresate și tot ce privește bilciul...

Aici, mama Léo scoase un oftat adânc.

— Asta îți reamintește de zilele de glorie și de fericire — zise Echlot — n-ar fi trebuit să pomenesc de toate astea. Dar să mergem mai departe.

Cavalerul Mora îmi propunea tocmai ceea ce am căutat în zadar încă de pe vremea adolescenței : o slujbă liniștită, dar nu sedentară, cu posibilitate de a circula prin Paris.

Ce mă interesa pe mine că-i văzusem figura albicioasă într-un tablou în ulei ? Sint și oameni bine situați care au avut începuturi grele. Poate că și domnul Mora fusese model în tinerețea lui. Nu e nici o rușine. Nu i-am spus nimic lui Similor și, într-o seară, cotind pe culoarul de pe palier, am dat colțul și am bătut la ușa domnului Mora.

Fără să vrea, imblinzitoarea își trase scaunul mai aproape.

— Mi s-a părut că cineva răspunde : „Intră“ — continuă Echlot — și am apăsat pe clanta ușii. Înăuntru nu era decît o doamnă, îmbrăcată ca o călugăriță sau ceva asemănător, și care își trase voalul peste față în momentul cînd eu treceam pragul.

Prin voal nu se vedea mare lucru ; mi se păru totuși că acea călugăriță semăna ca două picături de apă cu vecinul. M-am gîndit că era poate sora lui, și nu m-am înșelat, căci, întrebînd de cavalerul Mora, primii acest răspuns : „Așteptați o clipă, mă due să-l anunț pe fraatele meu“. Ea ieși, și vecinul apăru peste două minute.

În timp ce așteptam, m-am uitat prin cameră. Era curată, dar nu înstărită, și totuși nu știu de ce mirosea a lucru suspect.

Camera are două ferestre opuse. Prin prima o văzui pe domnișoara Irène, care broda lângă geam, prin cea de-a doua nu se zărea decît cimitirul Père-Lachaise,

care de acolo semăna cu o grădină mare, cam cum e parcul Monceau.

„Aha — făcu vecinul intrînd, și crezui că aud vocea surorii lui — dumneata ești, omule? Ce mai faci? Te așteptam să vii. Am luat informații asupra dumitale: se pare că ești un cumătru tare șmecher.“

Te simți foarte măgulit văzînd că oamenii îți prețuiesc cum se cuvine valoarea intelectuală, nu-î așa? Răspunsei cu modestie că sînt un bun intrigant, iar el îmi și puse în mîină o monedă de aur, adăugînd:

„Pun mare preț pe serviciile pe care mi le vei face. Vei obține în schimb nu numai bunăstare, ci și distincții sociale, așa cum e Crucea Italiei, căci eu sînt cavaler și sînt bine primit prin organele administrative, fără să se știe în afară, și doresc să te ridic cît mai sus...“

— Și tu ai înghițit asta, prostănacule? întrebă doamna Canada.

— Léocadie — răspunse Echalog, cu ochii în flăcări — gîndul că poate mă vei găsi decorat la reîntoarcerea ta din America m-a aruncat în beția speranței. M-aș fi azvîrlit cu capul înainte prin fierul și focul batalioanelor ca să merit o asemenea distincție măgulitoare. Domnul Mora poartă panglica verde cînd iese în oraș.

Doamna Canada ridică din umeri, dar era vădit emoționată.

— Nevinovatule! zise ea. Dar, pînă la urmă, ai să-mi spui ce ți-a dat să faci lăudărosul ăla?

— Nimic. Titlul de cavaler este cel mai mare în această împărăție a încrezuților și proprietarilor.

— Dar dacă nu aveai nimic de făcut, de ce te mai plătea?

— Nimic în primul moment, se înțelege. M-a lăsat să plec, după ce mi-a spus: „Continuă-ți modul de viață pe care îl duci. Dar deschide urechea cînd trîncănește Similor și reține tot ce spune el. Du-te în fiecare seară și joacă o partidă la cafeneaua «Spicul tăiat»; îți voi plăti consumația; și mai ales salut-o politicos pe domnișoara care locuiește aici, pe același palier. Între vecini, trebuie să fim amabili și prietenoși pe scări“.

— Aha! făcu îmblînzitoarea. Și de ce îți spunea el toate astea?

— De ce ! răspunse Echalot. Fiindcă asta făcea parte din planul său. Eu nu vedeam decît amor, crezînd că voia poate să se servească de mine ca să pună la încercare cîntea tinerei persoane.

Doamna Canada rîse și-i întinse mîna.

— Prostule ce ești ! murmură ea. Cred că te-aș ierta chiar dacă ai fi săvîrșit un păcat mai mare decît casa ! Ești prea naiv !

Echalot continuă :

— Povestea asta pare o nimica toată, dar ea a dus la moartea unui tînăr.

Treceam la fiecare două-trei zile pe la cavalerul Mora și el îmi dădea gologanii, după ce îi povesteam flecăre-lile fără șir ale lui Similor.

Mă puneam, de asemenea, să-i fac și comisioane, atunci cînd uneltirile cereau dibăcie și șiretenie. Cu toate că tu mă socotești asemănător unui curcan, eu îi băteam pe toți la jocul de cărți de la cafeneaua «Spicul tăiat», în timp ce le aflam, prin vicleniile mele, cele mai adînci secrete. Și nu era prea greu, căci ei nu mai aveau decît un singur secret : acela de a răscoli peste tot ca să găsească gaura în care a ascuns tezaurul șmecherul acela de maimuțoi bătrîn, care fusese colonelul.

— Este oare atît de sigur că există un tezaur ? întrebă îmblînzitoarea.

— Tot atît de sigur pe cît e de sigur că vecinul Mora știe în această privință mai mult decît întregul pămînt. Similor spune că, înainte de a muri, colonelul înghițise hîrtia pe care era scris secretul. S-au făcut în Corsica călătorii cîte vrei și nu vrei. Au fost dărîmate pînă în temelii ruinele Mînăstirii La Merci, a fost săpată fiecare palmă de pămînt pe o distanță de o leghe împrejur. Degeaba ! S-au găsit mormane de oseminte și schelete, pentru că acci caraghioși de călugări, al căror stareț era Fra-Diavolo, se omorau între ei ca muștele cînd nu mai aveau pe cine să prade ; cît despre milioane, nici cît negru sub unghie !

— Și nu s-au gîndit la palatul din strada Thérèse ? întrebă îmblînzitoarea.

Echalot avu de data aceasta un zîmbet în care se citea aproape înfumurarea.

— Gîndește-te, Léocadie — replică el — că în această afacere sînt băgați șmecheri tot atît de frecați cu lumea ca tine și ca mine, cu toate că tu ești neîntrecută. Fosta Marguerite de Bourgogne, care acum a ajuns contesă, nu are orbul găinii : ea a fost prea multă vreme la școala toulonezului Frăție ca să nu fi învățat latina și chineza ; doctorul Samuel nu stă nici el cu mîinile în sîn, și se pare că au găsit un nou Ludovic al XVII-lea, mai talentat, fără să mai vorbim de ceilalți, pe care tu nu îi cunoști : domnul Camayrol, domnul Jaffret (ăsta e dintre șefi), cavalerul Annibal Gioja (alt cavaler), care este omul de casă al frumoasei Marguerite ; și printre cei mai mărunți, domnul Cocotte, domnul Piquepuce, domnul Roblot... Negustoria este însă bine organizată, să știi... Ei bine, din fundul sicriului său, bătrînul Matusalem, colonelul, îi ține pe toți în mînă, așa cum făcea și cînd era în viață.

Ai văzut duminica trecută, la reprezentăția de la Poarta Saint-Martin, acel palat fermecat pe care nu-l păzea nimeni, dar ale cărui ziduri îi loveau în cap pe cei ce se apropiau de ele ? Palatul din strada Thérèse e la fel. Fracurile Negre sau Cavalerii Tezaurului, cum vrei să le zici, îi dau tîrcoale ; dar cînd e vorba să intre înăuntru, cotul !

IV

COȘUL PLIN DE MISTERE

La începutul discuției, doamna Canada se erijase în judecător neînduplecat ; seriozitatea ei avea ceva amenințător. Era pur și simplu vorba de a ști dacă fosta imblinzitoare avea să meargă pînă la divorț, pentru a pedepsi presupusele greșeli ale soțului și robului ei.

Dar pe măsură ce bietul Echalog înainta cu explicațiile lui întortocheate și dezlîinate, doamna Canada uita de măreția rolului său. Pledoaria încîlcită a soțului ei o aruncase la o poștă de proces : în mintea sa nu mai era

vorba de crimele lui Echalog, ci mai ales de acel roman sumbru și pasionant care o preocupase atât de mult în viață : faptele și purtările Fracurilor Negre.

Pe vremuri, ea se luptase cu desperare împotriva Fracurilor Negre și numai printr-o minune scăpase din ghearele acelui tigru deghizat în apostol, colonelul Bozzo-Corona.

Echalog, cu toată simplitatea lui, își dădea bine seama de schimbarea situației sale, dar nu căuta să abuzeze de ea, ba din contra.

Acest biet om, care bătea întotdeauna cărări suspecte și se afla mereu pe marginea prăpastiei în care sălășluia infamia, era cinstea personificată. El adora *intriga*, violența, șiretlicul, fără să știe în fond ce sînt, ci numai ca să fie deopotrivă cu Similor, ale cărui calități nu-l lăsau să doarmă. În el exista un amestec de cavaler ră-tăcitor și de nătărău, și nu era departe de a se plînge de firea lui bună din natură, care îl împiedica să fie un ticălos.

Departa de a profita de faptul că regina sa căzuse pe gînduri, o aduse chiar el la realitate, zicînd :

— Léocadie, asta nu-i tot. Tu nu ești acum nici ea să ascuți bîrfeli și anecdote, ci ea să lămurești dacă cel care te iubește a încălecat regulile bunei purtări în actele sale. Eu sînt obligat să-ți dezvălui lucruri bizare, ca să poți înțelege situația, iar tu trebuie să fii destul de înțeleaptă ca să nu te lași furată de amănunte, pentru a urmări firul povestirii mele.

Spuneam că palatul din strada Thérèse nu se află în momentul de față la îndemîna Cavalerilor Tezaurului, datorită unui truc de scamator al colonelului, care l-a făcut să dispară ca pe o bilă de prestidigitator. Și iată care e trucul :

El vînduse imobilul, ca să zic așa, unui american din Virginia, în regatul Statelor Unite ; dar cînd a văzut el, din înaltul cerului sau din fundul iadului, că întreaga elică a lui *Mîine va fi ziuă* se îndrepta spre locul cu pricina, cumpărînd proprietățile de pîmînt, și că erau hotărîți să practice escaladarea, spargerea și chiar lucrări miniere în măruntaiele pămîntului, a făcut un semn americanului său, și acesta, care nu fusese văzut

de nimeni niciodată, a găsit mijlocul de a pune palatul la adăpost de orice atac, trecându-l sub protecția autorităților printr-un act de donație în regulă. Strașnică lucrătură, nu-i așa?

— O donație către autorități? Către Stat adică?

— Cam așa ceva, sau cel puțin către sora lui, principesa Adelaide de Orléans, prin act notarial, cu condiția ca ea să-l utilizeze numai pentru opere de binefaceri, cu interzicerea categorică de a se dărîma ceva, nici să fie atinsă zidăria masivă, aceasta din respect pentru memoria marelui filantrop decedat.

— Și s-a făcut ceva acolo?

— S-a făcut, acum s-au instalat călugărițe în palat.

— Atunci, sclerații ăia de Fracuri Negre sînt de părere că americanul din Virginia era numai o camuflare?

— Desigur.

— Și că colonelul are vreun urmaș misterios?

— Deh! Mă întrebi prea mult. M-am gîndit adeseori că s-ar putea ca patronul meu, cavalerul Mora, să fie chiar el în persoană americanul din Virginia, dar asta este numai o supoziție. Ceea ce este sigur e că sora lui mai mare, maica Maria cea Bună, se află printre călugărițele instalate în fostul palat Bozzo. E o femeie frumoasă.

— Este aceea pe care ai văzut-o în prima zi la el în cameră?

Echalot răspunse printr-un semn afirmativ din cap. Îmblînzitoarea se scărpină pe frunte pînă la sînge.

— Ce uneltiri afurisite s-or mai ascunde sub toate astea? strigă ea deodată. Apoi adăugă, minioasă: Tu, tu mă bagi iarăși în butoiul cu smoală! Terminasem eu toate, îi lăsasem pe cei doi copii ai mei dincolo de ocean, la adăpost de primejdii; mă întorsesem și eu acasă ca să duc o viață liniștită, după ce scăpasem dintr-un cutremur în care era să-mi las de o sută de ori pielea. Și vii acum să mă ațîți cu tezaurul tău, cu călugărițele tale și cu alte povești mai negre ca cerneala! Aș prefera să-mi tai cîte cinci degete de la fiecare mîna decît să mai intru în afacerea asta!

Echalot o privi cu un zîmbet senin.

— Răbufnești ca praful de pușcă! zise el. Cine-ți spune să te amesteci efectiv și personal în toată mașinăria asta? Partea curioasă e cum de nu poți să înțelegi că acești Cavaleri ai Tezaurului, domnul Mora și restul, nu sînt decît pretexte pentru explicarea purtării mele.

— Ai într-adevăr dreptate! murmură doamna Canada, pe a cărei figură reînflori un zîmbet. Dar am fost atît de rău frecată! Fără acești monștri, aș mai fi încă la bîlci și aș avea cel mai mare succes din capitală. De cum mi se vorbește de Fracurile Negre, mă înfurii, mă înfurii...

— Păstrează-ți sîngele rece — rosti grav Echalog. Toate astea nu te privesc întru nimic și, fiindcă am jurat să te fac fericită, sînt gata să rup toate legăturile mele cu patronul dacă gîndești că este necesar pentru liniștea căsniciei noastre, dar mai întîi să termin de povestit.

Acolo unde am împins poate prea departe intriga a fost cînd am acceptat propunerea lui Similor, însărcinat de ceilalți să-l supravegheze pe domnul Mora așa cum eram și eu însărcinat de domnul Mora să trag cu urechea la «Spicul tăiat». Asta ne scutea, pe Similor și pe mine, să ne mai batem capul cu procurarea celor trebuincioase pentru a începe educația lui Saladin.

Acum ajungem în miezul povestirii.

Domnul Mora, pe de o parte, și Fracurile Negre, pe de alta, se ocupau cu toții de frumoasa vecină din față, domnișoara Irène. Ea e legată oarecum de tezaur, cu toate că nu cunoaște probabil nici o iotă din aceste uneltiri; ea este propria orfană a domnului Vincent Carpentier, maestru zidar și arhitect, care a conceput și zidit de unul singur faimoasa ascunzătoare a colonelului. Similor este cel care mi-a dat aceste amănunte, precum și că bietul om a plătit cu viața pentru faptul de a cunoaște această mare taină.

Pare lămurit, nu-i așa? Nu-l costă mult pe bătrînul vampir ca să facă să dispară un om. Îl cunoșteam din vedere pe Vincent Carpentier, care venea din cînd în cînd la atelierul domnului Reynier, unde pozam noi, Amedeu și cu mine. Pot să aduc mărturie că într-o bună zi s-a topit ca o umbră, pe nevăzute, suprimat de pe fața pă-

mîntului și lăsînd în urmă afaceri teribil de încureate, ^{ca} se învîrtea în lumea bună și ducea o viață largă, cu palat, echipaj, cu fata la pensioane din cele mai de vază, fără să refuze ceva, în același timp, nici tînărului nostru artist-pictor, domnul Reynier, care îi era, cum s-ar zice, fiu adoptiv.

Ei bine, nu, nu e de loc lămurit ! Și tocmai asta face ca povestea să fie bizară și atrăgătoare prin neobișnuința ei fără seamăn. În această afacere au murit oameni, care nu sînt totuși morți. Nu ești niciodată sigur de ceva.

Fracurile Negre sînt înspăimîntate numai cînd aud de numele colonelului, cu toate că mormîntul său e colca, la cincizeci de metri de noi, în cimitirul Père-Lachaise, cu inscripții în litere de aur și coroane de imortele întreținute, pe bază de abonament, de sculptorul în marmură.

S-ar spune că tezaurul e ca o zîină : tot ce se atinge de ea nu piere și se păstrează ca dulcelețurile.

Sînt stafii, da, care, cu toate că dorm somnul cel de veci, după ce și-au dat sufletul, continuă să dea tîrcoale marelui rezervor plin cu aur, cu rubine și alte pietre prețioase, din care s-ar putea scoate cîte douăzeci și cinci de mii de livre venit pentru fiecare locuitor din Paris și din împrejurimile lui !...

Doamna Canada asculta acum cu gura căscată. Avea obraji stacojii și flăcări în priviri.

Intr-o altă povestire am văzut-o la lucru ¹. Știm pînă la ce grad de eroism și de devotament putea fi împinsă generozitatea ei. Dar aurul e un diavol sau, cel puțin, există un diavol în aur. Fosta mama Léo făcea parte din aceea categorie mărunță a artiștilor de bîlci, atît de puțin cunoscută, care trăiește materialmente cu pîine uscată și rachiu, și moralmente cu feerii și iluzii strălucitoare, ca niște bucăți rupte din soare. În lumea lor, ei se aruncă orbește în brațele beției și ale mirajului, deoarece sîngele rece înseamnă mizerie și realitatea durere.

Doamna Canada fusese de două ori eucerită ascultînd aiurelile acestei pledoarii : era cuprinsă și de beție și de

¹ În volumul intitulat *Mama Léo*, din același ciclu al *Fracurilor Negre*. (n.t.)

miraj. Beția venea de la aurul acumulat, care se mișca și suna în fundul acestei povestiri ca într-o hrubă unde un manipulant misterios răscolea milioanele cu lopata; mirajul era drama ce se desfășura în jurul tezaurului, ca un fel de pol fatal către care se repezeau atâtea marionete magnetizate. Săraci, bogați, măști, figuri, morți și vii, era ca un fel de dans macabru ce țopăia cu picioarele în sânge și în dosul căruia apăreau din umbră, ca o perspectivă fără sfârșit, rîndurile nenumărate ale armatei Fracurilor Negre.

Echalot continuă :

— Deci, în ce privește moartea domnului Vincent Carpentier, este la fel ca și aceea a colonelului. Degeaba se spune că vagmistrul i-a sucit gîtul arhitectului pentru a-i închide gura pe vecie, Cavalerii Tezaurului continuă să se teamă de el și să spere în el, ca și cum ar fi sănătos și în stare să scoată banii din marea pușculiță sau să vîndă secretul amatorilor. Iată de ce Fracurile Negre au pus ochii pe mica noastră vecină, domnișoara Irène, brodeza, închipuindu-și că ea știe ceva, dacă Vincent al nostru călătorește sau dacă într-adevăr a dat ortul popii, după ce i-a lăsat moștenire secretul său.

Cît despre domnul Mora, asta e altă poveste... Oare altă poveste? Sînt multe lucruri pe care eu nu le știu. Dacă în locul meu, o altă persoană, avînd calitățile tale, ar fi fost amestecată în acest talmeș-balmeș, ea ar fi văzut poate lucrurile mai limpede.

— E rușinos — murmură doamna Canada, umplîndu-și din nou paharul — dar îmi vine o poftă nebună să mă apuc să descure toate ițele astea, pe cuvînt! O poftă nebună!

— E normal — făcu Echalog — dar fii cu băgare de seamă!

— Spune mai departe. Ajunseseși la acest domn Mora.

— Omul ăsta — continuă Echalog — nu lasă niciodată să se vadă ce are în căpățîna lui. Sînt zile în care ai crede că urmărește același joc ca bietul domn Rémy d'Arx. Ai crede că vrea să distrugă Fracurile Negre, dar se vede bine că știe multe despre tezaur și despre rest. Acest om e ca un puț adînc. Mi-am închipuit la un moment dat că ar putea fi chiar el șeful Fracurilor Negre. Era absurd,

eăci Fracurile Negre l-ar fi strîns de gît dacă ar fi putut. Despre asta sînt sigur.

Singurul lucru pe care domnul Mora nu-l ascunde este dragostea lui pentru domni oara Irène. E amorezat, dar  tii, lulea ! Scrie scrisori  i poezii, c nt  romante italiene ti cu *mia cara, idol mic, delizia dell'anima mia*,  nc t ai zice că e un tenor de café-concert.  i este tenor, într-adevăr, av nd o voce dulce ca zahărul aromat cu floare de portocal.

—  i de ce —  ntreb  doamna Canada — nu se însoară cu t n ra persoană ?

— Ei, na, vorbă !... E conte sau marchiz, sau poate chiar mai mult dec t rangul lui, de cavalier.

— Ce vîrstă are ?

— Mă întreb  i eu ! Are albe ta unui june prim, dar  i destule zb rcituri.  i se schimbă de la zi la zi ! Uneori i-ai da douăzeci  i cinci de ani ; alteori, diminea ta, p n  nu  i-a a ternut sulemeneala,   i face impresia că este trecut de patruzeci. Acum o lună a fost bolnav,  i dintr-o dată părea că are  aizeci de ani.

Am mai văzut asemenea exemplare, la teatrul Ambigu, care păreau  ntineri i printr-o taină a fatalit  ii. Ei seduceau f meile în tot lungul piesei, dar la sf r it, c nd domnul M lingue le aplica o dreaptă pedeapsă pentru nelegiuirile lor, cădeau lași în avanscenă ca un pachet de zdrențe,  i atunci oricine putea să vadă că de fapt nu erau dec t niște b tr ni pr p di i.

— Dar t n ra persoană îl iube te ?  ntreb  doamna Canada.

— Domni oara Irène ? strigă Echalog. Ehei ! Te cred  i eu ! E ca  i cum i-ar fi făcut farmece. Dar e cuminte ca o cadr .  n telegi ? Fără prostii ! Potolit  ca îngerii din cer,  i cu nasul numai în ghergheful de brodat !

P n  la urmă am putut să ghicesc de ce  inea domnul Mora să fiu amabil cu ea pe scară.  iretlicurile patronului sînt mărunte  i dr g la e, dar ele reu esc adeseori. G ndul lui era ca, d ndu-i mereu bună ziua  i bună seara, fata să nu se uite la mine ca la un străin. El voia să-mi dea un mic rol de jucat ca s-o împiedice pe domni oara Irène să se m r te cu domnul Reynier, a a cum se hot r ise de pe când erau copii. O comedie, adică...

Aici Echalogot șovăi și coborî privirea.

— Din nenorocire — reluă el — mi-am jucat rolul cu prea mult talent, căci acum relațiile între cei doi tineri au căzut baltă, iar păcatul meu este că eu am fost autorul.

V

LUNETĂ

— Nu ca să mă scuz — continuă Echalogot, cu un suspin adânc — dar era ceva oarecum nesincer în purtarea tânărului pictor, domnul Reynier. Nu-și mai vedea de loc de meserie și se părea că intrase și el în hora pe care o joacă toți în jurul tezaurului. Pe cuvînt că mă gîndisem la acest lucru. Venea din cînd în cînd să o vadă pe domnișoara Irène. Nu știu prea bine ce îi spunea, căci de cele mai multe ori vorbeau în șoaptă, dar după ce pleca și ea ieșea ca să-și aducă dejunul sau cina, avea ochii plini de lacrimi.

Intr-un rînd, cavalerul Mora îmi spuse : „Biata copilă nu mai are tată, e fără apărare. Ticălosul ăsta o să o facă să înnebunească“.

Îl întrebai despre ce ticălos vorbește, căci nu puteam crede că era vorba de domnul Reynier. Patronul îmi răspunse :

„E frumos din partea dumitale că aperi un om cu care ai avut legături plăcute și îndelungi, dar el s-a schimbat mult în rău de atunci încolo. Tatăl său adoptiv l-a nenorocit învățîndu-l să cheltuiască, și de cînd a dispărut domnul Carpentier, apa nu mai vine la moară. Și ca să-și poată menține trena de viață, s-a înhăitat dintr-o dată cu Fracurile Negre, hodoronc-tronc!“

„Nu se poate ! zisei eu. Un tînar atît de blînd !“

Patronul dădu din cap și suspină adînc, zicînd parcă fără să vrea :

„Asta mă pune în mare încurcătură. El ar vrea să o tragă și pe domnișoara Irène în combinațiile lui josnice. Biata copilă rezistă cît poate, fiindcă e cuminte și fiindcă

mi-a dăruit inima ei. În fiecare zi sînt alte scene, ea devine tot mai palidă, de ți-e mai mare mila. Mă tem de vreo boală de piept“.

Era adevărat ; de cîtva timp, frumoasa vecină își pierduse culoarea sănătoasă a chipului. Slăbea văzînd cu ochii.

Mie îmi place să vorbesc deschis. I-am spus patronului, cu toată hotărîrea :

„Dumneata mai poți fi încă un om frumos atunci cînd vrei, dar domnul Reynier este un pui de voinic cu totul reușit și mai e și în floarea vîrstei. E de mirare că între dumneavoastră amîndoi, mititica l-a ales pe cel mai bătrîn“.

„Sînt mai tînăr decît bănuiești — îmi răspunse patronul aproape mînios. Dacă mi-am pierdut prospețimea tinereții, este din cauza greutăților nenumărate pe care le-am întîmpinat și a nenorocirii.“

„Oricum — făcui eu din nou — există cu siguranță douăzeci de ani între dumneavoastră doi ; domnul Reynier o arată, și se vede cu atît mai bine cu ochiul liber, fiindcă vă asemenați la figură ; atît numai că dumitale nu-ți crește nici un fir de păr pe obraz, pe cînd el are o barbă ca mătasea.“

Dintr-o dată domnul Mora mă privi pieziș. Apoi mi se păru că rîde curios, în timp ce mă întreba :

„Găsești într-adevăr că acest stricat îmi seamănă ?“

„Ca două picături de apă — răspunsei eu — și cu sora dumitale la fel. Fac prinsoare că dacă el s-ar rade sau dacă ți-ar crește dumitale barbă, ați putea fi luați unul drept celălalt, pe seară bineînțeleș și fără să fiți priviți prea de aproape.“

Patronul cînd stă și gîndește mai mult, are obiceiul să-și învîrtească degetele de la mîini. Începu să-și învîrtească degetele cu ochii în jos, privindu-și vîrfurile pantofilor. Eu îi dădeam înainte, căci voiam să-l fac să-și schimbe părerea despre domnul Reynier.

„Cît despre ideea că ar fi un Frac Negru, pot pune mîna în foc că nu l-am văzut niciodată la «Spicul tăiat» și că nici nu i-am auzit pe camarazi vorbind despre el.“

„Maeștrii nu se duc niciodată la «Spicul tăiat» — mor-măi doamnelor Mora. Iar cei care se duc acolo nu cunosc numele Maeștrilor.“

Era ceva adevărat în toate astea sau cel puțin noi nu cunoaștem numele tuturor Maestrilor. Și mai spusei : „Cît despre tînăra Irène, dacă o supără faptul că vine pe la ea, nu are decît să-i închidă ușa în nas. Nimic nu o oprește : este complet liberă“.

Patronul ridică din umeri cu un aer foarte supărat.

„Echalot — îmi zise el — tu nu ai nici o simpatie pentru mine ! Altfel, de mult te-aș fi procopsit. Află că acest tînăr scelerat m-a atacat într-o noapte, ca să mă asasi-neze în mod laș.“

„Ei, asta-i !“ Aici făcui ochii mari. Cartierul se potrivește destul de bine pentru așa ceva, de aceea eu merg întotdeauna prin mijlocul drumului cînd mă întorc seară acasă, pe strada Migdalilor.

Patronul îmi spuse o poveste nostimă, care părea totuși adevărată : trei oameni postați în umbra abatorului, în colțul străzii Parmentier... Te plictisește asta, Léocadie ?

Doamna Canada tresări la această întrebare, ca și cum ar fi fost deșteptată brusc din somn.

— Dormeai ? întrebă Echalot. Nu e prea măgulitor pentru mine.

— Nu — răspunse ea — nu dormeam... și povestea ta nu mă plictisește de loc : dimpotrivă, mă interesează chiar foarte mult. Mă chinuiesc căutînd în ea ceva care nu apare — nu încă, deocamdată, dar care există, în mod sigur. Afacerea asta e serioasă, o simt eu. Dă-i înainte, acel atac din timpul nopții nu e decît o înscenare. Treci peste el și vino la ceea ce voia să-ți ceară patronul.

— Ce mai judecătoare ai fi putut fi tu ! murmură Echalot. Ai agerimea unui Voltaire ! Domnul Mora îmi arată o zgîrietură pe care o avea la umărul stîng și o vînație la încheietura mîinii : o înscenare, ai perfectă dreptate. Iată ce voia să-mi ceară el : instalez o lunetă în camera domnișoarei Irène.

— O lunetă ! repetă imblînzitoarea, care crezu că nu a auzit bine.

— Te miră ? Și eu am fost uimit. Era începutul punerii în scenă a comediei în care domnul Mora îmi propunea un rol nevinovat, dar funest. El îmi spuse :

„Un om curajos nu trebuie să tremure pentru un păcătoș de atac cu mîna înarmată. Este destul să fie cu

băgare de seamă în viitor și să poarte asupra lui mijloace de apărare. Nu te gîndi că mă neliniștesc din pricină că e vorba de persoana mea. Nu mă gîndesc decît la ea, care este îngerul păzitor al viitorului meu, și nu pot să suport văzînd-o cum se distruge.

Știu bine ce ai să-mi spui : dacă tînărul te stînjenește, provoacă-l într-o luptă pe viață și pe moarte. Cu toate că sînt curajos ca un tigrul, nu îmi place vărsarea de sînge. De altfel, am jurat pe osemintele strămoșilor mei să nu-mi risc viața înainte de a fi recîștigat poziția lor princiară din țara mea de origină. Nu mă simt în stare să-mi calc jurămîntul și prefer să-mi îndepărtez dușmanul printr-un șiretlic, fără să-i fac vreun rău.

Tu ești omul potrivit pentru dibăcia cerută de instalarea unei lunete-telescop în camera celei pe care o iubesc. Vrei să cîștigi dintr-o dată o sută de franci ? Ți-i ofer și iată aici luneta, la picioarele patului...”

Părea un lucru corect, totuși cerui explicații mai amănunțite, iar el îmi spuse :

„Liniștea și sănătatea iubitei mele țin de succesul acestei lunete. Mă vei înțelege : de o parte este legătura ei periculoasă și dezonorantă cu un desfrînat pe care nu-l poate alunga din cauza amintirilor din copilărie și a jurămîntelor smulse nestatorniciei vîrstei sale necoapte ; de cealaltă parte este strălucita perspectivă pentru ea de a deveni soția legitimă a unui om ca mine, cu o avere de prima mîna și toate titlurile de noblețe reunite la un loc...”

— Tu ce ai fi răspuns, Léocadie ?

— Mă faci să clocotesc — mîrii îmblinzitoare. Mergi înainte, prostule !

— Scuzați ! strigă Echalogot încîntat. Înseamnă că te îmboldește interesul pentru povestirea mea, dacă îmi spui vorbe mieroase. Am acceptat cei o sută de franci din bunăvoință pentru mica mea vecină, și atunci domnul Mora instalează telescopul în mijlocul camerei și-l îndreaptă către fereastra deschisă care dădea spre cimitir...

„Ia seama — îmi zise el — vederea de aici este la fel cu aceea din camera Irènei, așa că vei putea să mînuiești telescopul după cum îți arăt eu acum. Vezi cei doi platanii acolo, în fund, la dreapta, la capătul cimitirului ?

Îl vei ochi pe cel de-al doilea, cît mai sus, ca să atingi în linie dreaptă casa aceea albă care se profilează la orizont. Încearcă să te uiți.“

Am ochit. Casa cea albă se afla lîngă pădurea de la Vincennes, la capătul căii Bel-Air, la Saint-Mandé.

„Ce vezi?“ mă întrebă patronul.

„O fațadă cu ferestre închise. Casa trebuie să aducă un bun venit proprietarului, nu-i așa?“

„Mai mișcă nițel la dreapta ; ce vezi acum?“

„O căsuță roșie ascunsă în verdeață, cum s-ar spune o vilioasă pentru o persoană singură în sezonul de vară.“

„Și aici sînt închise ferestrele?“

„Nu există decît una, una mare, care dă într-o galerie exterioară... Iacă ! Iacă ! Văd o doamnă ! Și e chiar drăguță, pe cîntea mea, dar strașnic de decoltată ! Fumează o țigară, prost obicei pentru sexul ei...“

„Așa ! întrerupse patronul. Asta e tot și nu e tocmai rău. Tu ții în mîinile tale mulțumirea și liniștea domnișoarei Irène, fără să mai vorbesc de fericirea mea. Acum ascultă porunca și calea de urmat : eu va trebui să ies în oraș pentru o afacere foarte importantă, iar tu vei rămîne aici singur. Ai friptură rece și vin în bufet, îți ofer o gustare. Bea, mănîncă, fumează-ți pipa, fă ce vrei, ești stăpîn aici, nimeni nu te stîngherește. Dar după o oră pune ochiul la lunetă și vei înțelege de ce vreau ca și Irène să vadă același lucru pe care îl vei vedea tu. Asta-i !“

El ieși. Bineînțeles, luai în gură cîte ceva la repezeală și băui o sticlă de vin vechi de Macon, întrucît el avusese amabilitatea să mă îmbie. După care îmi aprinsei și o pipă din tutunul lui, din cel bun !

Prin cealaltă fereastră auzeam vocea suavă a domnișoarei Irène, care broda cîntînd ca o privighetoare.

Fetița asta este o bomboană. Îmi spuneam mie însumi : „Îmi face plăcere să cîștig un sutar, contribuind totodată la fericirea ei pe această lume“. Și din timp în timp priveam prin telescop.

Era ceva curios. Dama din vilă, după ce își termină țigara, se puse să ronțăie cîteva prăjituri și să bea lichior. Se îngrijea bine ! O văzui apoi făcînd semne de

sus de la balcon și doi sau trei ofițeri de artilerie urcară la ea, luînd-o fără nici un fason de mijloc.

Și cu asta e destul — nu-i așa? Bănuiești cam ce era cu dumneaei, deci să trecem mai departe. Dacă nu am decît atît, pot spune că am măcar o purtare de om cumsecade!

Nu mă mai uitam într-acolo, fiindcă nu voiam să-mi jignesc propria pudoare, și mă trîntii în fotoliul cel mare al patronului, cînd, auzind pendula, îmi amintii că trecuse ora. M-am ridicat și m-am uitat iarăși prin lunetă.

Scena se schimbase. Nu mai existau artileriști, nici țigară, nici pahare. Dama stătea în salon, chiar în fața geamului, bine expusă la vedere. Avea o ținută de mare doamnă. La picioarele ei, un tînăr stătea în genunchi, un tînăr frumos, că îmi zisei pe dată: „Parcă îl cunosc pe copilandrul ăsta“.

Ticăloasa se lăsa mîngîiată ca figurinele de bronz ale pendulei. Uitasem aproape motivul pentru care stăteam de veghe la capătul lunetei, căci e plăcut să spionezi așa, de departe, cum se face în Anglia, unde se spune că au lunete cu care surprind intimitățile oamenilor de pe lună. N-are a face!

Dar memoria mi se trezi deodată, căci, după ce am privit mai atent, l-am recunoscut în acel copilandru pe însuși domnul Reynier.

Lucrul acesta mă supără. Nu mă așteptam la așa ceva.

Care va să zică, patronul nu mă înșelase spunîndu-mi că era un stricat, în stare s-o nenorocească pe tînăra Irène, care broda mereu alături, fredonînd cîntece de la Pré-aux-Clercs sau de aiurea.

Îmi sări muștarul. Chiar dacă nu mi s-ar fi promis suta de franci, eu tot m-aș fi gîndit să o previn pe mititica, spre binele ei. Într-un asemenea caz era lucru firesc, nu-i așa? De aceea nu făcui decît un salt pînă la ușa ei. Toc! Toc! „Cine-i acolo?“ „Eu sînt, Echalog, vecinul de la mansardă, care vrea să-ți arate ceva nostim.“

Ea veni să-mi deschidă imediat, și prin asta poți să înțelegi că patronul avusese dreptate cînd mă sfătuisese să fiu amabil și zîmbitor față de ea pe scări. Nici un amănunt nu e lipsit de importanță în materie de uneltire, iar

loviturile ies la iveală ea și giuvaerurile de soi de la Palais-Royal.

„Cu ce vă pot fi de folos, scumpe domnule Echalot?“ mă întrebă ea, fixîndu-mă cu ochii săi limpezi și blînzi, dar și cam mîndri, încît uneori puteai să crezi că e o fată de prinț.

Eu rămăsesem o clipă cam descumpănit, dar gîndul că era spre binele ei mă întări.

„Așteaptă și ai să vezi — îi spusei — am să-ți aduc un anumit obiect.“

Alergai și mă întorsei numai decît cu luneta montată pe pedestalu ei. Intraî cu ea în cameră și o instalai la mijloc, în fața ferestrei. În timp ce o îndreptam, o auzii pe domnișoara Irène zicînd : „A înnebunit oare bietul om?“

Cînd luneta fu fixată asupra vilișoarei, mă cam mirai văzînd că madona și domnul Reynier rămăseseră în aceeași poziție, ea într-un spectacol de tablouri vivante. Dar eram prea pornit, nu-i așa, ea să mă mai gîndesc. Mă dădui la o parte și-i spusei domnișoarei Irène : „Priveste și dumneata dacă sînt nebun!“

Ea își puse ochiul la lunetă. Văzu imediat scena și păli. Eu o pîndeam. Tot trupul i se cutremură de două-trei ori. Crezui că-i vine rău, și mă întrebam : „Oare pe Reynier îl iubește?“ Dar cînd se reîntoarse spre mine, avea pe față o răceală ca de marmură.

„Domnul Mora mi-o spusese — murmură ea. Asta era de ajuns. Totuși, sînt mulțumită că am dovada. Prietene, îți mulțumesc.“

VI

INSCENAREA

Doamna Canada dădu din cap cu gravitate.

— Se vede cît de colo că totul pare a fi o blestemată ticăloșie. Te-am ascultat fără să te întrerup, în chip de judecător. S-a terminat ?

— Vai, nu, Léocadie — răspunse Echalog — a rămas de spus tocmai ceea ce este mai greu. Știam eu bine că asta nu-ți va fi pe plac, de aceea aș fi preferat să tac.

— Iar eu — reluă îmblînzitoarea — vreau să știu totul. Dar înainte de a merge mai departe, anumite lucruri mi se par suspecte. Tînăra persoană nu se mirase că ți se încredințase o asemenea misiune?

— Ba da, dar patronul prevăzuse figura, și am răspuns, după instrucțiunile lui, că tocmai la ora aceea el avea o întîlnire de foarte mare importanță în legătură cu fostele averi ale strămoșilor săi și că eu mă bucuram de încrederea lui printr-un lung devotament de cîine credincios. Ea nu dădu prea multă atenție explicațiilor mele. Cu toate acestea, am avut impresia că o durea în suflet. Se lăsă pe un scaun și-și luă capul în mîini.

— Și tu, tu ce făceai? întrebă doamna Canada.

— Ce să fac! Nu prea mă simțeam în largul meu. Cînd sînt zăpăcit, încep să devin vorbăreț; încercai să o fac să înțeleagă că bărbații sînt toți niște lași și niște desfrînați și că patronul era revoltat să o vadă înșelată de un logodnic atît de nevrednic. Ea își descoperi fața și-mi zise cu un biet surîs amărît:

„Logodnicul meu este cavalerul Mora. Tot ceea ce face el este bine făcut. Spune-i că îl aștept astă-seară și că îi sînt foarte recunoscătoare.”

— Și ție ce ți-a trecut prin minte? întrebă doamna Canada.

— Mie? Că această copilă este o ființă curioasă! Am simțit în mine ceva ca și cum aș fi omorît un om sau i-aș fi smuls inima. Căci, în fond, domnul Reynier nu-mi făcuse nici un rău, ba dimpotrivă.

— Așadar, nu erai prea sigur că era vinovat?

— În acel moment nu știam nici eu, dar vei vedea. Am plecat cu luneta. Patronul nu se întorsese încă. Așteptîndu-l, am vrut să mai văd o dată vila de la Saint-Mandé. Cortina însă căzuse, spectacolul se terminase, se închisese și fereastra.

Eu căpătai suta de franci. M-am dus să iau o masă bună, dar n-am avut nici o poftă de mîncare. Mă gîndeam mereu la domnul Reynier. Altădată era un tînăr

atît de vesel ! Şi atît de bun ! Cu lunetele astea nu se pot distinge toate amănuntele, dar, din moment ce i-am recunoscut faţa albă şi barba lui frumoasă, nu putea să mai existe nici o îndoială. Totuşi...

— Îţi trecuse prin minte că fusese cavalerul Mora, nu-i aşa ? îl întrerupse aici mama Canada.

Echalot o privi cu gura căscată.

— Léocadie, mă pătrunzi deci pînă în fundul sufletului ? strigă el.

— Cît eşti de prost ! făcu ea. Dar asta sare în ochi ! Cum putea el să ştie ora exactă cînd acest biet domn Reynier trebuia să vină să apară în tabloul vibrant la femeia aceea de moravuri uşoare ? Şi de ce era nevoie să lipsească de acasă, în loc să-şi joace singur rolul pe lîngă domnişoara Irène ? Asemănarea exista — nu-i aşa ?

— afară de vîrstă şi de barbă. N-a avut decît să se sulemenească pentru a părea mai tînăr, să-şi cumpere de cinci franci un păr fals cu care să-şi facă barbă, şi gata !

— Da, aşa este ! Şi ar fi fost în zadar să ţi-o ascund. Peste cîteva zile am găsit într-un sertar al patronului barba pe care o purtase şi care semăna ca două picături de apă cu aceea a domnului Reynier. Vezi că spun totul ?

— Voi ţine cont de sinceritatea ta la pronunţarea sentinţei. Mergi acum mai departe !

— A doua zi veni domnul Reynier. Cred că îi scrisese domnişoara Irène ca să vină ; nu-mi stă în obicei să ascult pe la uşi, dar de data aceasta nu putui să rezist. Domnul Mora stătea liniştit în camera lui ca un pisoi care toarce. Eu mă strecurai afară, pe palier.

A fost o scenă curioasă. Mititica e bătoasă ca o scîndură cînd vrea ea, şi asta fiindcă a fost crescută într-o mînaştire unde nu era decît sămîntă de contese şi de marchize, pe vremea cînd Vincent Carpentier avea cu ce.

„Reynier — zise ea — nu vreau să mă mai întîlnesc cu tine pentru un motiv foarte serios, şi nu pun pe altcineva să ţi-o spună. Nu are nici un rost să mai intru în explicaţii amănunţite, fiindcă am descoperit adevărul prin mine însumi, chiar cu ochii mei, cu toate că nu-l căutasem, fiind departe de gîndul că ai putea să-mi aduci o asemenea înjosire...”

— Dar să știi, Léocadie — se întrerupse aici Echalog — că ea i le spunea altfel, cu cuvinte mai alese.

— Nici nu mă îndoiesc — făcu doamna Canada. Echalog se ridică.

— Cu toate astea să știi că nu mi-e limba amorțită în gură — murmură el — și dacă crezi că te-ar impresiona mai mult să mă exprim în stilul propriu al celor doi îndrăgostiți din lumea bună, atunci află că nu mi-ar fi greu să înving greutatea.

— Spune mai departe! porunci doamna Canada. Vorbește-ți limba ta și nu te mai opri. Sînt plină de curiozitate!

— Așa voi face! De altfel nu auzeam totul și îmi este mai ușor să rămîn în cadrul simplității mele. Bănuiești, cred, că domnul Reynier nu înțelegea nimic la început. Își închipuia, judecînd după primele sale cuvinte, că era vorba de o glumă. El continuă să o tutuiască pe domnișoara Irène, așa cum obișnuiau din copilărie. Ea îl rugă să înceteze. Atunci el o întrebă, și glasul începu să-i tremure: „De ce această gîlceavă fără rost?”

Domnișoara Irène, nici una, nici două, îi spuse de la obraz:

„Nu-ți mai face sînge rău; dacă nu te surprindeam în flagrant delict, povestea s-ar fi prelungit poate zile și săptămîni, căci gîndul de a rupe legătura hotărîtă de tatăl meu mă durea destul de mult, dar pînă la urmă tot ar fi trebuit să o fac. Sentimentele mele față de tine sînt cele de soră, în timp ce în inimă port o puternică înclinare...”

„Pentru canalia de vizavi?” strigă Reynier.

„Domolește-ți cuvintele!”

„Am să-ți arăt eu cum am să mi le domolesc. Am să-lucid ca pe o năpîrcă!”

Et caetera... et caetera... Conversația dură destul timp pe acest ton. Îmi vîrîi ochiul și pe gaura cheii, dar nu putui vedea nimic, din pricină că era cheia în broască.

Apoi glasurile coborîră subit. Mai bine de cinci minute, de-abia mai auzeam cîte un cuvînt din cînd în cînd.

Mi se păru că îi aud vorbind de răposatul Vincent Carpentier, dar în anumite clipe parcă vorbeau de el ca de-

spre un om în viață, și la un moment dat domnul Reynier zise cu voce mai ridicată : „Nu, nu este nebun !“

Apoi conversația creșcu încet-încet, pînă la o scenă de dragoste, dar, știi, ceva frumos și arzător cum nu ai auzit tu niciodată în vreun teatru între domnul Laferrière și doamna Doche : adică arzător numai din partea domnului Reynier, căci domnișoara Irène nu prea răspundea mare lucru, și totuși de vreo două ori mi se păru, după sunetul vocii sale, că plîngea.

Domnul Reynier îi vorbea despre copilăria lor, cînd stătea aplecat asupra leagănului ei ca să-i vadă primul zîmbet, despre mama ei bună și frumoasă ca o sfîntă, care privea acum toate acestea din înaltul cerului cu adîncă tristețe, și despre faptul că el mai auzise vorbindu-se de lucruri asemănătoare cu cele ce se întîmplau aici. La Roma, și în Italia întreagă, existau bandiți și vampiri care făceau vrăji unor bieți tineri, pe care apoi durerea regretelor cele mai amare îi condusesese în mormînt.

Sînt sigur că el sta în genunchi, cu mîinile împreunate în fața ei. Chiar prin ușă, această scenă îmi muiase inima.

Și-i mai spunea : „Revino-ți în fire, mica mea iubită ! Nu ești decît un biet copil bolnav și dus cu vorba ! Măcar dacă ai vrea să-mi spui, scumpa mea Irène, de ce mă învinovățești ; nu aș avea decît un singur cuvînt de rostit ca să mă dezvinovățesc în ochii tăi, căci sînt sigur că afacerea de la Saint-Mandé nu e decît un pretext. Nici tu nu crezi în el. Dar toate acestea nu mă pot opri să te ador pentru toată viața, fiindcă asta mi-e soarta și pentru că niciodată, absolut niciodată nu voi înceta să te iubesc ! Irène, frumoasa mea Irène multiubită, fie-ți milă de mine, fie-ți milă și de tine însăși ! Îți jur că va fi ca și cum nu mi-ai spus nimic. Voi uita totul, nu voi ucide pe nimeni ; și pentru cît m-ai făcut să sufăr, te voi iubi de o mie de ori mai mult...”

Nu știu dacă patima lui Reynier îl va înduioșa pe cititor, în traducerea liberă a lui Echalog, însă el personal fu mișcat pînă la lacrimi.

Doamna Canada desfăcu o batistă largă cu carouri, pentru a-și șterge ochii plini de lacrimi.

— Este totuși adevărat — murmură ea — că acești bandiți fac vrăjitorii. Spune mai departe. Ce-a răspuns ea, nefericita copilă ?

— Nimic sau aproape nimic — reluă Echalog. Eu cred altceva, Ei nu i se făcuse nici o vrajă... dar asupra acestei chestiuni voi mai reveni. Până la urmă, întrevvedere se termină cu răceală. Domnișoara se încăpățîna, iar domnul Reynier își reluă demnitatea de bărbat, așa încît eu nu mai avui decît timpul să fug în coridor, căci el deschidea ușa ca să plece, spunînd :

„Adio, Irène, nu te voi revedea decît o singură dată, mîine la aceeași oră, ca să-ți predau toate actele pe care tatăl tău mi le-a încredințat, din cauza vîrstei fragede la care te aflai în momentul nenorocirii lui“.

Și dispăru ca mînat de diavol...

— Farsa fusese jucată ? bombăni îmblînzitoarea, vîzînd că Echalog tăcea.

— Ei, da' de unde ! făcu omul nostru. N-ai ajuns încă la capăt. S-a terminat numai colaborarea mea personală. Pot să jur pe ce este mai sfînt că nu am făcut nimic în tot ce a urmat, de aceea și amănuntele vor fi mai puțin precise ca cele de la început. Sînt mai degrabă presupuneri decît fapte sigure. Îți aduci aminte ?... Ce prost sînt, ah ! Desigur că-ți aduci aminte ! Mă refer la faimoasa înscenare din strada Oratoriului, cînd au venit să pună în spinarea frumosului tău locotenent Maurice Pagès uciderea omului cu bastonul scobit în care se aflau ascunse niște diamante.

— Bastonul cu minerul de fildeș ! strigă îmblînzitoarea. Hans Spiegel ! Eh, te cred că-mi amintesc ! Oare și domnul Reynier să fi fost implicat în același fel ?

— Vei vedea. Nu a fost tocmai la fel, pentru că Fracurile Negre dispun de o întreagă trupă de actori și pentru că patronul e singur, dar îmi face impresia unei înscenări, cum s-ar zice, cam de aceeași speță.

Trebuie să precizez mai întîi că imobilul în care ne aflăm, cele două curți și cele trei corpuri de clădiri, formează, cum s-ar spune, un fel de orășel de provincie. Cînd apare o bîrfă, ea își face drum la toate etajele acestei case de raport. Ei bine, a doua zi după întrevvedere, cînd coborîi din mansarda mea, bîrfa începuse să cir-

cule. Se vorbea peste tot de cearta care se iscase între domnișoara Irène și domnul Reynier. De ce se vorbea despre asta? Eu fusesem singurul martor și nu spuseseșim nimănui nimic, nici măcar patronului.

Se povestea anapoda, și guralivii afirmau că tânărul pictor ieșise furios, mormăind: „Netrebnico, numai de mîna mea vei pieri!” Și altele asemănătoare.

Asta se răspîndi în tot cartierul. Pînă atunci, domnișoara Irène nu dăduse prilej la nici o clewetire. Doamnele erau bucuroase să o poată mușca nițel, plîngîndu-i în același timp soarta.

Nu spun asta pentru tine, Léocadie, se știe că tu ești superioară sexului tău; dar doamnelor le place să le ronțăie pe cele ce n-au fost niciodată mușcate. E ca o bucățică de zahăr.

Bineînțeles, biata domnișoară Irène nu află nimic de toate zvonurile care circulau. Patronul, la rîndul lui, rămase liniștit acasă toată ziua. Pe seară făcu o vizită frumoasei sale vecine, care era tare abătută. Apoi se retrase cu cîteva minute înainte de sosirea domnului Reynier, care venea, așa cum promisese, ca să aducă actele.

Se spune că medicii au găsit anul trecut un leac care îi face pe oameni să-și piardă cunoștința ca într-o sin-copă, dar fără să le producă nici un rău. Am fost ucenic la o farmacie, dar pe vremea mea eterul nu servea decît la calmarea atacurilor de nervi.

Pot să-ți spun că, ieșind din camera domnișoarei Irène, patronul mirosea a eter. El mă luă la dînsul în cameră, dar mi se păruse că văd în camera domnișoarei Irène, prin ușa rămasă întredeschisă după ce patronul ieșise de acolo, doi oameni, doi necunoscuți. Și mi se mai păru că domnișoara Irène era căzută lîngă pat, palidă de tot.

Începuse să-mi fie frică. Nu știam de loc despre ce este vorba, dar simțeam ca o crampă la stomac. Nu îndrăzneam să întreb.

De-abia intrasem la patron în cameră, că pasul domnului Reynier răsună pe palier.

Îl cercetam pe domnul Mora, care se puse să asculte. Nu se auzea absolut nimic. Spun: absolut nimic. Și totuși patronul strigă deodată:

„Mă duc să chem paznicul ! Nemernicul o asasinează pe domnișoara Irène“. Și ieși afară strigînd după ajutor.

În același timp, ca la un semnal, scara se umplu de lume care urca gălăgios, strigînd :

„O asasinează pe domnișoara Irène ! Ajutor !“

VII

REYNIER PRINS ÎN CURSĂ

— Cei care urcau astfel — continuă Echalog — erau în cea mai mare parte vecini, care de bună seamă că nu pricepeau nimic din toată afacerea asta : dar, pentru a asmuți o sută de gură-cască, un singur hăitaș este de ajuns și pesemne că domnul Mora mai avea și alți agenți afară de mine. De altfel, totul era tîluit de minune, asta nu se poate tăgădui.

Cînd intrarăm în camera domnișoarei Irène, domnul Reynier era deja trîntit la pămînt de cei doi oameni pe care îi zărisem, iar unul din ei îi pusese genunchiul în piept.

Domnișoara Irène, ea însăși, se afla leșinată pe marginea patului, în locul unde o văzusem mai înainte. I se dăduse desigur să respire drogul despre care ți-am vorbit, exact la ora întîlnirii, iar cei doi oameni, apăruiți după ce ea își pierduse cunoștința, se aruncaseră fără îndoială asupra domnului Reynier, pe care îl atacaseră ca niște tîlhari în momentul cînd el deschidea ușa ca să intre. Spun aceasta acum, după ce am chibzuit și am socotit ; dar atunci nu vedeam mai departe de vîrfurile nasului, și cu toate că mi se păruse că ar fi la mijloc ceva nefiresc, m-am lăsat și eu înșelat, ca și ceilalți, văzînd pe jos un pumnal, lîngă tînarul pictor care spumega de mînie.

Domnișoara Irène avea pete vinete în jurul gîtului, ca și cum cineva ar fi vrut să o sugrume.

Repet că totul fusese aranjat dinainte, căci domnul Reynier nu avusesese nici măcar timpul să o tragă de o

ureche din clipa cînd îi auzisem pasul pe scară pînă în cea în care intraserăm noi acolo.

Camera, deși mare, se umpluse de lume cît ai clipi din ochi. Unul din cei doi oameni, cel care își proptea genunchiul în stomacul domnului Reynier, zise în chip de explicație :

„A fost un noroc. Noi tocmai venisem să-i vedem pe domnul și doamna Martin (erau cei care locuiau aici, unde ne aflăm noi acum), cînd am auzit un horcăit, și atunci, ca oameni săritori, am intrat imediat !“

Femeia de la văcăria din curtea din față dădu lumea la o parte ca să-și facă loc pînă la Irène. Ea era, prin natura comerțului ei, cea mai înstărită dintre toți cei de acolo.

„Intră, domnule Cotteret ! strigă ea. E un noroc că tocmai se afla aici veterinarul meu ! Domnule Cotteret, fă-ți meseria !“

„Doctorul meu locuiește peste drum — se amestecă o mică rentieră din casa de raport. Ar fi mai bun decît un medic de vite, oricum !“

Dar negustorul de vinuri de la stînga intrării principale își suflecă mînele și se proțăpi în fața domnișoarei, zicînd :

„Legea se opune ! Nimeni nu se va atinge de ea înainte de sosirea comisarului“.

Atunci, douăzeci de glasuri repetau :

„Comisarul ! Comisarul ! Nimic să nu fie atins ! Așa scrie la lege !“

Și cîțiva oameni se și repeziră afară ca să alerge la comisariatul de poliție. Dar rămăseseră încă destui ! În fiecare clipă, ușa se deschidea și intrau alți vecini. Se îngrămădeau și pe palier. Cei care soseau spuneau că era buluc de lume în grădină și în curte, unde circula zvonul că pictorul o tăiasse pe brodeză în bucățele...

Aici, Echalog se opri ca să răsufle. Doamna Canada își șterse sudoarea de pe frunte și zise :

— Miroase cît de colo a Fracuri Negre, știi ? Este stilul și ordinea de desfășurare a înscenărilor lor, puse la punct cu o îndemînare drăcească. Bea un gît, ca să-ți dregi viersul.

Și în timp ce Echalog bea, ea adăugă :

— Tu povestești lucrurile cu mult talent. Eu, una, mă simt de parcă aș fi fost chiar acolo ; în primul rînd, aș fi făcut și eu la fel ca negustorul de vinuri : interzicerea de a se atinge de răniți și de cadavre pînă la venirea comisarului este un lucru cunoscut.

— Ei bine — răspunse cu sfială Echalog — aprodul din strada Celor care pleacă, care este o maimuță șireată, îi spuse cîrciumarului că e un prost și că așteptînd venirea comisarului înseamnă de multe ori să dai o lovitură mortală victimelor, lipsindu-le de primele ajutoare.

Doamna Canada răspunse :

— Aprozii sînt niște încălcători ai legii. Eu nu spun că, așteptînd venirea autorităților, nu s-ar putea ca victimele să-și dea ultima suflare, dar legea e lege. Aceasta se găsește în cod, împreună cu multe alte părți slabe.

— Léocadie, nu te supăra. Și negustorul de vinuri spunea la fel, dar aprodul îi răspunse cam așa : „Neștiința omoară mai multă lume decît pumnalul. Vă desfid să-mi arătați legea care oprește să se dea ajutor unui rănit“.

— Aprozii sînt oameni lipsiți de inimă. Dă-i înainte !

Echalog continuă, învins de un raționament atît de limpede :

— Fapt este că toată lumea a fost de aceeași părere cu tine, Léocadie. Îl dădură la o parte pe aprod și o lăsară pe fată leșinată, pentru a se ocupa numai de asasin.

Domnul Reynier a încercat să vorbească, dar pe lîngă faptul că, în cameră era o gălăgie infernală, cei care îl țineau îl burdușeau de lovituri și îi porunceau să tacă, aceasta pînă la sosirea autorităților. Se aflau vreo jumătate de duzină lîngă el. Îl legaseră cu frînghii, cu batiste, cu tot ce găsiseră la îndemînă.

Toată lumea îl acuza : că era un leneș, un artist, o hai-mană, un bețiv. Văcăreasa știa din izvor sigur că trăia pe spinarea biete domnișoare ; rentiera îl văzuse numărînd piese de cinci franci pe cînd ieșea de la ea, iar cîrciumarul strigă :

„Nu s-a întîmplat să fi băut vreodată un păhărel de vin la mine, ca oamenii cumsecade. Se ducea să sugă prin cafenelele pungașilor, cu mese de murmură și divane“.

Cei doi indivizi povesteau între timp, pentru a zecea oară, expediția lor și răgușeau strigînd :

„Cînd am intrat, o strîngea pe tînăra fată de gît, iată, se văd bine urmele degetelor, sînt vinete !“

„Da, se văd — întări veterinarul, adăugînd cuvinte grecești ca acelea de pe borcanele farmaciilor. Vinătaia e vădită ; a strîns tare !“

„Și tocmai ridicase pumnul“ — continuară cei doi care, vorbă să fie, o salvaseră pe domnișoara.

„Iată cuțitul, ai putea să înjunghi un bou cu el.“

Aceasta o spusese un băiat de măcelărie. Erau de toate soiurile.

Deodată rentiera strigă : „Atenție ! Buzunarele îi sînt pline de pistoale !“

Era adevărat. Rentiera se aplecă și-i scoase din buzunarul drept un pistol, în timp ce văcăreasa îi scotea altul din cel stîng.

Mă aflu în acel moment foarte aproape de domnul Reynier. El deschise gura și înțelesei că voia să spună : „Sînt niște mizerabili, care mi-au băgat astea în buzunarele pantalonilor“. Dar pune-te cu ei ! Mai întîi, el nu fu auzit. Și apoi, chiar dacă ar fi fost auzit, nimeni nu l-ar fi crezut.

— Și trădătorul ce făcea ? întrebă imblînzitoarea. Mă roade la ficați, știi ?

— Trădătorul ! Vorbești despre patron, despre domnul Mora ? Patronul nu făcea nimic și nu spunea nimic. El se apropiase de domnișoara Irène și o privea în tăcere. Se șoptea în jurul său :

„I-ar fi venit și lui rîndul, desigur, după mititica, dacă nu ar fi fost arestat zîngălitorul...“

— Haide, treci la comisar — zise doamna Canada. Simt că fierbe singele în mine.

— Bine, dar cu asta se va sfîrși povestirea mea. Comisarul, odată sosit, puse să se golească de lume odaia, unde nu mai rămaseră decît cei doi indivizi, patronul și medicul patronului, care tocmai sosise. Sergenții goliră și palierul, și scara. Toți furăm împinși pînă în grădină.

Interogatoriul dură cel mult un sfert de oră, după care îl văzurăm pe domnul Reynier trecînd încadrat între doi paznici de închisoare.

Ca să mă mai pot urca sus, a trebuit să dovedesc că locuiam în același corp de clădire. Sergenții de oraș păzeau intrarea de la scară.

Patronul se afla singur acum cu medicul său și cu domnișoara Irène. Pe medic îl cheamă doctorul Artaud. N-am nimic de zis despre el. În momentul când intram, doctorul îi dădea îngrijiri tinerei persoane, care începuse să-și revină ușor în fire.

„Nici un cuvânt despre cele întâmplate — îmi spuse patronul. Orice emoție i-ar fi primejdioasă. Când va fi timpul, îi voi spune eu însumi adevărul.“

Medicul plecă după câteva momente, declarând că nu mai era nici o primejdie. După el, vînătăile de la gît și de la piept nu aveau decît puțină importanță, dar pictorul ar fi putut s-o omoare făcînd-o să respire... (numele drogului îmi scapă), *al cărui miros îi stăruie încă în nas.*

— Era un dentist în pasajul Vero-Dodat — murmură îmblînzitoarea — care a fost trimis la ocnă pentru o faptă asemănătoare.

— Tocmai voiam să-ți spun... dar nu a fost domnul Reynier cel care îi pusese drogul sub nas, știi?

— Drace! făcu îmblînzitoarea. S-a înțeles! Vorbește mai departe.

— Domnișoara — reluă Echalog — nu începu să vorbească decît după plecarea medicului. Ea întrebă: „Dar ce mi s-a întâmplat? Mă simt sfîrșită“.

Patronul îi sărută mîinile amabil, iar ea continuă: „A, da! Îmi amintesc puțin. Mi-era capul greu, și cu tot flaconul dumat, am simțit că amețeam... că amețeam...“

În acea clipă sosi, la țanc, o călugăriță de la noul așezămînt din strada Thérèse. Ca să vezi cît de bine erau luate toate măsurile de prevedere!

„Acum că ești aici, maică — îi zise patronul — vei îngriji pe această scumpă copilă, la care maica Maria cea Bună ține ca la ochii din cap. Să n-o lași să vorbească, că e foarte slăbită.“

Și mă luă cu el în apartamentul său, închizînd ușa în urma noastră.

Eu nu mă simțeam de loc la largul meu. Nu e niciodată bine să cunoști secretele unor asemenea oameni.

Se așeză în fotoliu și mă privi cu coada ochiului, zîmbind.

„Ei bine, omule — îmi zise el — nu întrebi care este dedesubtul afacerii? L-ai ghicit?”

„Nu e prea greu — răspunsei eu — este urmarea întâmplării cu luneta.”

„Explică-mi totul: ce s-a întâmplat după părerea ta? Vreau să văd cît ești de isteț.”

Continua să mă iscodească cu ochii lui de pisică. Îmi luai inima în dinți și-i spusei cu un aer nevinovat:

„Iată: ea văzuse în occean flagranta trădare a pictorului cu dama de la Saint-Mandé, a cărei urmare naturală a fost o scenă de ciorovăieli între ea și pictor, și toată lumea spune că pictorul, părăsind-o, a jurat să se răzbune. Și a revenit azi, înarmat pînă în dinți...”

„Asta este — făcu patronul — este exact așa. Mulți agenți ai stăpînirii nu sînt nici pe departe atît de ageri ca tine. Dar cum se poate spune că a ieșit ieri amenințînd, de vreme ce tu îl spionai de pe palier? Nu promisese cumva să aducă niște acte?”

Patronul băgă mîna sub reverul redingotei, iar eu crezui că-mi sunase ceasul cel de pe urmă. M-am gîndit la tine, Léocadie... Dar din redingotă scoase un pachet cu hîrtii: actele domnului Reynier...

— I le șterpeliseră — zise doamna Canada — și-i băgaseră în loc pistoalele. Ai avut perfectă dreptate să spui: fusese întinsă ca și cursa în care căzuse iubitul meu Maurice. Întinsă pe față! Ah, ticăloșii!

— Numai că Fracurile Negre au o trupă de artiști mai bună — insinuă Echalog.

— Depinde! făcu îmblînzitoarea. Termină acum.

— Nu mai e mult. Domnul Mora începu să răsfoiască hîrțiile și îmi spuse: „Omule, sînt mulțumit de tine. Acum nu mai ai decît să faci pe mortul și să-ți ții limba în gură. N-ai văzut, n-ai auzit nimic, și restul nu te privește”.

Îmi puse cinci ludovici de aur în mînă.

„Numai că — adăugă el — dacă mai ascuți pe la ușă, să știi că...”

Și atinse cu degetul vîrful nasului, apoi îmi arătă ușa.

— Asta este tot? întrebă îmblînzitoarea.

- Cam tot — zise el.
- Dar ce s-a mai întâmplat cu domnul Reynier ?
- Da, era să uit : un lucru foarte curios. A fost urcat într-o trăsură, împreună cu doi paznici, și era dus spre Palatul de justiție. Pe cînd trecea peste podul Change, el deschise ușa trăsurii, sări pe trotuar, îi îmbrînci pe trecători și se aruncă în apă peste parapet.
- Și pe urmă ? A fost scos ?
- Nu, n-a fost scos.
- Și tu numești asta un lucru curios ?
- Am să-ți spun : domnul Reynier știa să înoate ca un pește, și doar dacă n-o fi dat sub arcadele podului de vreun agent al patronului care să-i atîrne o piatră de gît...
- Nu l-ai mai întîlnit de atunci niciodată ? Adică pe domnul Reynier ?
- Ba da ! Am întrezărit pe unul care îi cam semăna. Doamna Canada luă un aer sever.
- Ascultă-mă, Léocadie — făcu Echalog — nu te supăra. Te cunosc bine : datorită generozității firii tale, ai vrea poate să te amesteci din nou în această afacere. Dar eu mă opun. Dacă acela pe care l-am recunoscut sub trăsăturile unui convalescent, odată, cînd mă duceam la spital să-l văd pe Similor, era domnul Reynier...
- Dar Similor trebuie că ți-a spus dacă era el — întrerupse îmblînzitoarea.
- Similor n-a tăcut, dar nu știa mare lucru în ziua aceea, iar data următoare convalescentul plecase. Pe cuvînt !
- Îmblînzitoarea avu un gest de minie. Era în asta o reținere vădită ; dar Echalog adăugă cu un accent blind și hotărît :
- Léocadie, așa este ! Poți să mă tai în două și altceva nu vei mai găsi în mine. Am terminat.
- Și domnișoara Irène ?
- E bine, mulțumesc.
- Probabil că vecinii i-au spus ce s-a petrecut la ea.
- Probabil, cu toate că nu prea obișnuiește să stea de vorbă cu vecinii.
- Ce-a gîndit ea ? Ce-a făcut ?
- N-a făcut nimic. Ce putea să-și închipuie, nu știu. Patronul mi-a spus să fac pe mortul... Pe urmă te-ai în-

tors tu din America și inima mi-a fost destul de prinsă cu căsătoria noastră, care mi-a împlinit toate visurile.

Doamna Canada se ridică și îi puse mîna pe umăr. Urma să facă uz de autoritate. Dar în aceeași clipă se auzi o voce spartă sub fereastra deschisă. Vocea zicea :

— Domnule Canada, v-am adus copilășul.

Echalot alergă la geam. În curte se afla o femeie bătrîna, înconjurată de copii de ambele sexe. Unul din ei avea o sfoară legată de braț, iar bătrîna tocmai o innoda de un piron bătut în zid, ca acele belciuge de care se leagă caii la ușile hanurilor de țară.

— Vin îndată, mamă Ursula — zise Echalog.

Bătrîna se îndepărtă cu trupa ei de broscui, în timp ce Saladin, priponit, începu să urle și să încerce să rupă sfoara.

— Léocadie — zise Echalog către doamna Canada, care îi tăiașe trecerea la ușă — să nu i se întîmple vreo nenorocire copilului ! Lasă-mă să cobor !

După o clipă, el urcă din nou, cu o mică făptură gălbejită și buhăită, care se zvîrcolea în brațele lui ca un șarpe și cerea de mîncare cu țipete asurzitoare.

— Sărut-o pe mama, podoabă mică — făcu Echalog.

Broscuiul încetă imediat să mai țipe, deoarece instinctul lui de animal pervers îl învățase că „mama” reprezenta aici autoritatea supremă.

Doamna Canada îl sărută distrată, dar zise, adresîndu-se lui Echalog :

— Las' că te mai prind eu pe tine ! Și, pe cîntea mea, chiar de va trebui să te pisez ca pe pesmet, tot voi afla sfîrșitul povestirii. Sfîrșitul sfîrșitului !

VIII

CAMERA IRÈNEI

Vom străbate acum palierul și ne vom lua libertatea să împingem ușa pe care era scris cu o frumoasă caligrafie englezească numele domnișoarei Irène, brodeză.

Putea să fie ora șapte seara. Afară era încă ziuă, dar soarele, voalat de abureala fierbinte a asfințitului, își arunca pieziș razele sale roșietice. În aer parcă pluteau rubine, iar peisajul întins ce se vedea prin fereastra larg deschisă se colora în nuanțe purpurii.

În primul plan apărea, printre ciucurii florilor ce împodobeau fereastra și ascundeau marginea plină de praf a drumului Perilor, un parc splendid, cel mai frumos, desigur, dintre parcurile cuprinse în incinta Parisului: cimitirul Père-Lachaise, cu undulațiile sale de teren alpestru și cu bogatele sale umbrare.

Printr-o curioasă întâmplare, cuvântul de parc poate fi întrebuințat și înțeles aici în adevărata lui accepțiune. De la fereastra Irènei nu se vedea decât o pădure verde de arbori stufoși de diferite soiuri, grupați cu o artă din cele mai reușite. În afară de acel mormînt uluitor care se vedea din toate părțile și pe care străinii, căutînd numele unui semizeu, citesc, frecîndu-se la ochi, pe acela al unui negustor de lumînări, cimitirul își ascundea peste tot crucile și urnele sale, și nu lăsa să se vadă decât priveliști surîzătoare.

Nu se vedea prea mult nici din piramida rotundă, care-i uimește atît de mult pe englezi, obișnuiți să măsoare faima unui mort prin înălțimea mormîntului său. Acest monument al nevinovatei deșertăciuni burgheze nu-și arăta decât vîrful în formă de măciulie pe deasupra frunzișului care-l înconjura cu decentă. Ca să te incomodeze, trebuia mai întîi să-l ghicești.

Restul era numai parc, grădină englezească, în care abatele Delille¹ ar fi cules coșuri întregi de versuri descriptive, și un mic mausoleu în stil grecesc, încadrat în verdeața din fața ferestrei înflorite de la care zîmbea Irène, mausoleu ce părea așezat anume acolo ca să înveselească peisajul.

Toate grădinile scumpe abatelui Delille aveau morminte frumoase, la fel de necesare ca și „peștera“, „pîrîul“ sau „podețul rustic“. Aici se afla acel mormînt modest, dar elegant, care arăta ca nou-nouț. El te făcea să visezi li-

¹ Poet francez din secolul XVIII, un priceput versificator, celebru prin ingeniozitatea perifrazelor sale. (n.r.)

niștit și rece, ca o pagină de Rousseau, împodobită cu expresii clare.

Cel care odihnea aici, sub răcoarea ierbii, sub umbra grațioasă de salcîm și bobîțel, fusese, fără îndoială, un prieten pasionat al naturii. Numele lui, poate numele unui poet, era scris cu litere de aur pe lespedea de marmură albă încoronată de un frontispiciu corintian.

Depărtarea te împiedica să-l citești, în afară de un anumit moment dinspre seară, cînd soarele, scoțînd cîte o scînteie din fiecare literă, trimitea spre fereastra Irènei acest nume săpat în caractere de foc.

La stînga, vederea era oprită de o aripă laterală a pavilionului, prevăzută cu o fereastră pe care o cunoaștem bine, fiind una din cele care luminau locuința „patronului” lui Echalog. Cealaltă fereastră a cavalerului Mora dădea înspre cimitir.

Dincolo de acea aripă laterală se vedeau cîmpiile sărăcăcioase ale Charonnei, mărginite de colinele de la Montreuil.

În față, prin luminișurile parcului funerar, se vedeau în depărtare cîteva case din Saint-Mandé și pădurea de la Vincennes.

La dreapta era orașul, care preceda valea Senei, și unde se profilau coloana din piața Bastiliei, boschetele din Jardin-des-Plantes, Pantheonul și, în fund, arca neagră a catedralei Notre-Dame din Paris.

Era foarte pitoresc, dar totul contrasta cu labirintul plin de noroi prin care trebuia să treci ca să ajungi din strada Celor care pleacă la pavilionul Gaillaud.

Exista însă ceva și mai frumos decît acest peisaj, puternic poleit de razele asfințitului : era tînăra fată așezată în fața gherghefului ei de lîngă geam, care împletea cu degete îndemînatice firele multicolore de lînă ce reproduceau pe catifeaua întinsă figurile unui blazon dublu. Această fată, în modesta ei rochie de pînză, strînsă ușor în jurul unui mijloc adorabil, era frumoasă, atît de frumoasă încît putea să le pună în umbră pe cele mai strălucitoare stele ale firmamentului parizian.

Nu știu dacă vă plac femeile-afiș, care sar în ochi ca reclamele unui magazin de noutăți, sau femeile a căror frumusețe se citește ca o carte, prelungind în mod plăcut

farmecul primelor priviri și descoperind treptat și pe rînd, pe măsură ce apar, nenumărate și tainice ademeniri.

Irène Carpentier era frumoasă și în felul celor dintîi și în felul celorlalte, dar mai ales ca cele din categoria a doua. Cu toate că făptura ei atrăgea în mod irezistibil prin armonia formelor și farmecul sincer al expresiei, privirea îi stăruia și mai căuta încă, chiar și după ce a găsit.

Era blondă, cu păr bogat, ușor, cu o nuanță discretă ce nu înclină spre auriu, dar care aruncă reflexe cenușii ca acelea ale perlelor, pe un fond roșcat.

Era și înaltă, aproape prea înaltă, și privirea ar fi putut să se înșele, considerînd-o prea slabă, dacă nu ar fi avut drept mărturie un sîn cu forme pline, minunat conturate.

Totul se lega și cu ușurința grațioasă a mișcărilor sale. Munca ei harnică apărea leneșă, atît era de lipsită de efort.

Cu toată lumina roșiatică ce i se proiecta pe figură dinspre apus, ar fi putut să pară palidă. Această paloare, dezmințită de tinereasca vioiciune a ochilor săi negri, scînteietori de inteligență și de bunătate, se armoniza de minune cu delicatețea acvilină a trăsăturilor. Avea gura roșie ca o floare. Cînd se destindea într-un zîmbet, totul în jurul ei devenea luminos.

Nu sînt un maniac al „rasei“, în sensul în care englezii îl aplică la creșterea cailor; în privința aceasta am cunoscut prea multe doamne din înalta societate care, în ceea ce privește distincția, cedau pasul în fața cameristelor lor. Și totuși, noțiunea există, realitatea ei de asemenea, căci pînă nu faci foc, nu iese fum.

Uneori, în acele străzi lungi și triste ale cartierului Saint-Germain poți zări în interiorul unui echipaj, bine suspendat și tras de cai voinici, cîte un chip de fecioară care te face să te gîndești la cuvîntul rasă și să-i constăți realitatea. Dar aceasta este un gen de frumusețe naturală, căci zeci de alte trăsuri, purtînd blazoane tot atît de impunătoare, transportă domnișoare lipsite de personalitate, dacă nu de-a dreptul comune.

Irène era fiica unei lucrătoare și a unui zidar. Rasa ei venea de la mama noastră Eva.

La ea în casă nu era bogăție, dar nu era nici sărăcie, și totul avea nu știu ce parfum de plăcută curățenie, care

mergea aproape pînă la eleganță. Iradierea intimă și blîndă a tinereții sale dădea lumină obiectelor care o înconjura. În această privință se mai găsesc încă ființe care sînt adevărate zîne. Tot ce ating ele cu mîna se luminează de farmecul pe care Dumnezeu îl răspîndește în jurul lor.

Și aceste cuvinte mari : raze, arome, farmec, nu trebuie să vă facă să vă gîndiți la ceva solemn. Irène nu avea nici douăzeci de ani, era simplă ca și modestul ei pătuc cu perdele albe, și atunci cînd visarea nu o făcea să-și plece puritatea frunții (căci visa adeseori, de ce s-o ascundem), avea zburdalnica veselie a copiilor poznași și fericiți.

Ghergheful Irènei se afla instalat în fața ferestrei deschise. Printre firele de lînă și de mătase, care îi serveau de paletă pentru pictura ei cu acul, se afla o scrisoare deschisă, cu marcă albastră din provincie. Ochii Irènei întîlneau la fiecare clipă această scrisoare. Asta îi întrista zîmbetul și o făcea uneori să murmure :

— Bietul tata ! Mereu această idee ce l-a înmormîntat de viu ! Asasinii care îl urmăresc ! Moartea care atîrnă deasupra capului său...

Judecînd după adresa scrisorii, reieșea că tatăl Irènei avea un scris foarte frumos pentru un zidar.

Irène stătea pe scaun, cu spatele spre oraș. Cînd ridica ochii, ceea ce-i lovea privirea era colina de la Montreuil, tăiată de aripa cotită a pavilionului. Această aripă avea cîte o fereastră la fiecare etaj. Cea care se afla la același nivel cu camera Irènei avea obloanele închise.

Ochii mari ai Irènei se îndreptau adesea asupra acestei ferestre. Ea se uita, însă mai rar, și spre cimitirul învecinat, al cărui frunziș fîșîia sonor sub adierea de seară. De obicei, această parte a boschetelor de-a lungul drumului Perilor era pustie și liniștită. Irène nu vedea niciodată pe cineva care să viziteze mormîntul de marmură albă, împodobit cu o inscripție cu litere de aur.

Totuși, spre acest mormînt se îndrepta acum privirea ei cu o anumită nerăbdare, ca și cum ar fi urmărit cadranul unui orologiu care mergea prea încet în comparație cu dorința ei. Cînd aurul literelor reflectă razele soarelui, este ora cînd el se reîntoarce...

El... cine ? Nu era desigur vorba de soare.

Dar iată că o nuanță mai trandafirie coloră obrajii tinerei fete. Pe luciul literelor scînteile începeau să se aprindă.

„E ciudat — gîndi ea — parcă s-ar auzi glasuri și pași pe jos. De trei zile tot aud pași și vorbe în acest loc, care e totdeauna singuratic... Dar ce mă interesează pe mine asta !”

Se opri din lucru. Mașinal, mîna i se îndreptă spre scrisoarea pe care o deschise iarăși ca să-i parcurgă slovele subțiri și strînse.

— Reynier ! murmură ea, cînd privirea sa întîlni, citind scrisoarea, acest nume, și fără să vrea ochii i se îndreptară spre casele din Saint-Mandé care se zăreau în lumina prăfuită a înserării.

Apoi pleoapele i se închiseră pe jumătate peste o lacrimă care luci între genele ei lungi.

— Reynier ! repetă ea, fără să-și dea seama că vorbește. Altădată număram zilele și lunile, atunci cînd el se afla la Roma. Marea mea bucurie era să-i citesc scrisorile trimise tatii, dar în care nu vorbea decît despre mine. Oare inima noastră se află atît de departe de noi, încît să nu-i mai putem recunoaște glasul adevărat ?

În scrisoare, linia care cuprindea numele lui Reynier spunea :

„Tu nu-mi mai vorbești de el de loc, de loc...”

— Iar cînd s-a întors de la Roma — reluă ea — a fost cea mai frumoasă sărbătoare din viața mea. Îl găseam atît de bărbat și atît de frumos ! Și în ochi îi citeam o dragoste atît de profundă ! Am vrut să învăț și eu să pictez, ca să fim cît mai des împreună, și în fiecare vacanță i-am fost elevă. El îmi admira progresele ; tot ce făceam era bine, iar tata îmi spunea : „Te iubește prea mult !”

Irène suspină.

Scrisoarea continua :

„Nu îl mai iubești ? Sau poate el... ? Să te fi părăsit oare de cînd ești nefericită ?”

Capul i se lăsă în piept.

— El, făcu ea, în timp ce privirea i se furișă din nou spre casa din Saint-Mandé. Oh ! Am văzut cu ochii mei,

sînt sigură, și dacă tata ar ști ce-am văzut, nu m-ar condamna. Am văzut... dar oare am crezut?

În partea stîngă a ferestrei se afla o măsuță cu mape, borcănele cu culori și tot ceea ce îi trebuia ca să aștearnă o acuarelă. Irène se ridică. Se duse spre măsuță și deschise o mapă care conținea mai multe schițe, printre care și un portret al patronului lui Echalog, cavalerul Mora, de o asemănare izbitoare, dar înfrumusețat și întinerit, fiindcă, poate, pictorul îl vedea astfel, prin prizma unui anumit prestigiu.

Irène contemplă acest portret cu o emoție dureroasă.

— El este totul pentru mine — murmură ea. I-am mărturisit că tata trăiește, cu toată porunca, cu toată rugămintea tatălui meu. Dacă aș cunoaște secretul tatii, acest secret de care vorbește fără încetare ca despre rana mortală care îl va ucide, l-aș fi încredințat poate lui Julian. Nu mi l-a mărturisit și el pe al lui? Nu mi-a încredințat el, numai mie pe această lume, și numele lui adevărat și mărețele lui speranțe?

Irène se opri, privind mereu portretul, și pronunță încet :

— Sînt oare o ambițioasă? De aceea îl iubesc?

Privirea ei limpede ca a unui înger dădu răspunsul la aceste întrebări care exprimau un scrupul.

Se întoarse la locul ei, visătoare. Portretul fu pus alături de scrisoare.

— Nu — făcu ea — nu este din această cauză. În mine există o enigmă. Cînd inima mi se îndrepta către Maria cea Bună, altădată, mi se părea că ea mă privește cu ochii lui Reynier, și această dragoste pentru Maria cea Bună m-a împins spre fratele ei Julian. Reynier! Julian! Amîndoi atît de deosebiți și atît de asemănători! Pentru mine sînt momente cînd acest portret seamănă mai mult cu Reynier decît cu Julian.

În timp ce vorbea, mîna i se juca printre firele subțiri de mătase pe care le întrebuinta la brodat. Desfăcuse un

seul de culoare închisă și-i încureă firele, răsucindu-le pe degete. Asta produse aproape același efect ca lucrările în păr pe care coaforii le numesc „crepeu“, folosite drept bărbi false de către artiștii de teatru.

Irène, zîmbind gînditoare, luă foarfeca și tăie din această mătase atît cît trebuia ca să aranjeze un fel de barbă în jurul obrazilor și pe buza portretului. Cînd acest joc copilăresc fu gata, ea nu mai zîmbea și privirea i se îndreptă încă o dată spre casa din Saint-Mandé. Își încruntă sprîncenele. Apoi gîndi cu glas tare :

— Ar fi oare cu putință ? Am avut eu o bănuială... dar nu, nu se poate !

Nu mai spuse nimic, fiindcă o mișcare produsă în frunzișuri îi atrase privirea spre partea cimitirului aflată sub fereastră ei. O femeie foarte elegant îmbrăcată și pe care o ghiceai frumoasă sub dantela deasă a voalului ieși deodată din tufișuri și se apropie de mormîntul izolat.

— Doamna contesă — murmură Irène cu uimire.

În același timp își retrase capul blond îndărătul florilor de la fereastră.

Femeia care apăruse în cimitir, doamna contesă, fiindcă acesta era titlul ei, aținti către fereastră din aripa laterală a pavilionului, ale cărei obloane erau închise, fereastră cavalerului Mora, o privire furișă, dar atît de pătrunzătoare, încît Irène păli. Își apăsă mîna pe piept, unde inima îi bătea puternic, și bîigui :

— Îl cunoaște deci pe Julian ?

Contesa se și întorsese către mormînt, în fața căruia genunchii i se îndoiră.

În timp ce stătea așa prosternată, obloanele de la fereasta din față se deschiseră fără zgomot, și un bărbat, încă tînăr, înalt, subțire, cu o figură frumoasă, dar prea palidă, încadrată de inelele unui păr mătăsos, negru ca abanosul, apăru și îndreptă spre Irène o privire dulce, care zîmbea cu gravitate. Irène, tremurînd de emoție, întoarse ochii spre contesa îngenunchată. Zîmbetul pa-

lidului cavalier luă o expresie stranie, în care se afla și o nuanță de ironie.

În acel moment, soarele aprinse aurul din inscripția funerară, care spunea în litere de foc :

Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul săracilor. Rugați-vă pentru odihna sufletului său.

IX

SCRISOAREA LUI VINCENT CARPENTIER

La Paris se mai găseau încă mulți oameni pe care numele colonelului Bozzo-Corona, citit pe neașteptate, i-ar fi impresionat adînc. Pentru Irène Carpentier, numele acesta nu era nu nume necunoscut. Ea împlinise zece ani cînd Francesca Corona apăruse ca o providență surîzătoare în sărmana locuință a tatălui ei. La vîrsta de zece ani ai o bună tinere de minte. Irène își amintea că din ziua aceea bunăstarea intrase în casa lor. Bunăstarea da, dar fericirea ? Nu, desigur. Fusesse semnalul despărțirii și sfîrșitul familiei, fericită în existența ei mediocră. Reynier plecase în Italia. Ea însăși, Irène, fusesse dată la pensionul maicilor de la Mînăstirea Crucii.

Într-un cuvînt, aceasta forma ceea ce se cheamă în mod obișnuit o mare binefacere. Căpătaseră bani, fără să mai vorbim de puternicul sprijin care, în aceeași epocă, îl lansase dintr-o dată pe Vincent în lumea marilor afaceri și făcuse dintr-un biet zidar un arhitect renumit.

De ce a fost deci cazul să ne servim de această expresie glacială : „Pentru Irène Carpentier, numele colonelului Bozzo-Corona nu era un nume necunoscut“ ? Din pricină că Irène, străină colonelului, nu fusesse în legături personale decît cu Francesca Corona și nu putuse să aibă decît aceleași păreri ca tatăl ei ; or, noi știm cam ce fel de recunoștință îi purta Vincent Carpentier colonelului.

Irène o iubise din toată inima pe Francesca, adevărata

ei binefăcătoare, dar Francesca murise. Ea păstra frumoasei și nefericitei contese Corona o duioasă amintire; pentru memoria acestui bătrîn însă, despre care tatăl ei îi vorbea cu teamă, nu putea să simtă decît un rece și nedeslușit respect.

Pe de altă parte, Vincent, deși se învîrtea în lumea în care colonelul îi găsise primii clienți, pe fiica lui o ținuse intenționat departe de această lume. Poate că el bănuia de pe atunci ce fel de lume era aceasta, și nimic nu-i era mai ușor decît să o depărteze de ea pe tînăra elevă de la Mînăstirea Crucii, care era ocupată acolo cu învățătura. Irène nu avusese niciodată vreo legătură nici cu comesenii de la palatul Bozzo-Corona, nici cu obișnuiții salonului contesei de Clare.

Preferăm să o spunem deschis: atenția pe care o acorda ea literelor aurite lipite pe mormîntul colonelului nu avea nici o legătură cu trecutul. De cîteva zile, inscripția, atinsă la o anumită oră — ora întîlnirii — de razele apusului, îi servea drept cadran solar, și atîta tot. Aceasta ar mai fi durat numai cîteva zile, pînă cînd micșorarea numărului de ore ale zilei ar fi împiedicat funcționarea cadranului, după care Irène ar fi uitat mormîntul, așa cum uiți un ceas care nu mai merge.

Evident, Irène nu se gîndea la nici una din cele două încarnații ale colonelului Bozzo-Corona. Ilustrul filantrop din strada Thérèse îi era indiferent; ea nu-l cunoștea pe Tatăl Tuturor sau pe stăpînul Fracurilor Negre. Probabil că ea nici nu auzise de sumbra asociație, a cărei decădere începuse o dată cu moartea colonelului Bozzo.

Chiar Parisul respira mai ușor de cîtva timp. Crima nu contenise; aceasta constituie o îndeletnicire care nu șomează niciodată, dar cel puțin nu mai existau zvonurile despre acele ticăloșii nedescoperite, care alunecau ca șerpii din mîinile judecătorilor și desfideau abilitatea proverbială a cerberilor de la Siguranță.

Asociația *Mîine va fi ziuă* se retrăsese în bîrlogul ei pentru odihnă, purtînd doliu după șeful decedat. Murise, acest general, pe care locotenenții săi geloși, dar stăpîniți de el, îl priviseră atîta vreme ca nemuritor. Murise, acest demon care se lăuda el însuși că este veș-

nie ca și RĂUL. Murise în patul lui, ca un burghez pașnic, sufocat de un ultim acces de tuse, exact ca un copil bolnav de tuse măgărească. Pe marginea mormintului său, elocința își spusese cuvântul; nobile condeie se aplecaseră în fața memoriei sale și avusese chiar suprema cinste de a fi insultat de Caliban, pamfletarul, ticălosul care dădea lustru gloriei cu o mână de noroi. La noi așa ceva este necesar pentru a da o ultimă strălucire faimei.

Așadar, pentru Parisul cinstit format din dumnea-voastră, din mine și din toată lumea (feriți-vă!), omul acesta drept dormea somnul său de veci învăluit în giulgiul discursurilor funebre.

Pentru celălalt Paris, nocturnă capitală a furtului și a crimelor, pădure invizibilă în care lupii își au vizuina nu se știe unde, diavolul se reîntorsese în iadul său. Acest celălalt Paris există, orice s-ar spune. El își are poezia și legendele lui, după cum își are eroii și zeii lui.

În acest Paris, memoria colonelului Bozzo rămânea marcată ca o epopee. Așa cum după ultima zi a lui Carol cel Mare sau a lui Napoleon rămânea speranța de a-i vedea reapărînd deodată, ridicînd cu un umăr puternic lespedea de marmură a mormintelor lor, tot așa vechii supuși ai regelui-mister, copiii Tatălui Tuturor, așteptau cu o încredere superstițioasă reînvierea întunecatului lor mesia. Era așteptat cu atît mai mult, cu cît un zvon circula printre acești oameni. Se spunea că colonelul luase cu el în mormînt secretul Fracurilor Negre și că Maeștri care formaseră în jurul lui, timp de atîția ani, un fel de consiliu de miniștri, nu știau nici ei unde se află ascuns faimosul tezaur, mărit în ultimele două treimi de secol prin săvîrșirea atîtor fărădelegi.

În acest timp, Irène rămăsese ascunsă în spatele bordurii înflorite care îi împodobeau fereastra și o privea cu atenție pe femeia elegantă și frumoasă pe care ea o numise „doamna contesă”. În privirea ei se citea neliniștea și chiar un început de gelozie.

Vecinul care deschisese obloanele era fără îndoială acel frumos cavaler Mora, pe care ea îl aștepta în fiecare seară la aceeași oră și a cărei vizită i-o anunțau literele de aur ale mormîntului din apropiere, strălucind sub ultimele

raze ale soarelui de asfințit. Acest om, a cărui vîrstă era o problemă greu de rezolvat de la prima vedere, avea în el ceva de mare senior : mare senior de roman sau de teatru.

Au existat mulți tenori italieni, înzestrați cu această frumusețe bălțată, de negru pe alb, care face atîtea ravagii pe avanscenele teatrelor noastre lirice.

Într-o seară, într-un cerc în care mă aflam din întîmplare, înconjurat de baroane autentice, se încerca să se schițeze portretul lui Don Juan. Multe din aceste doamne îl vedeau pe jumătate alb ca zăpada, pe jumătate negru ca cerneala. Și de fapt, în acest tip splendid de mîncător de femei există o parte de erou, dar și de frizer.

Cît despre împrejurarea că Irène, o biată lucrătoare, a putut s-o cunoască pe doamna contesă, nimic nu este mai simplu. Bogatul blazon pe care Irène era pe cale de a-l termina pe ghergheful ei îi fusese comandat chiar de contesă, care o alesese pentru reputația îndemînării sale, să-i execute această lucrare. Irène o văzuse numai de două sau de trei ori pe doamna contesă, cînd îi dăduse la palat piesele lucrate.

Nu era desigur nimic curios nici în faptul ca o doamnă din cartierul Saint-Germain să vină să se roage la mormîntul unui bătrîn generos care făcuse parte din înalta societate ; totuși Irène rămase mirată, pentru că de cînd locuia în pavilionul Gaillaud nu văzuse încă pe nimeni să facă un asemenea cucernic pelerinaj. La Paris, cînd nu este vorba de patimă politică, relievele sfîinților sînt cinstite de la mare distanță.

Irène își întoarse privirea spre contesă numai ca să cerceteze dacă aceasta îl văzuse pe frumosul cavalier. Între femei există întotdeauna un început de bănuială.

Contesa, nemișcată și aplecată, părea că se roagă. Numai că rugăciunea ei nu dură mult. Cînd se ridică, mai aruncă o dată spre aripa pavilionului aceeași privire pătrunzătoare și rapidă. Între timp însă, obloanele se răsuciseră fără zgomot în balamale, așa încît numai Irène putea vedea, între canaturile pe jumătate închise, figura cavalierului, care continua să-i zîmbească. O nuanță tandafirie coloră obrajii tinerei fete. Apoi, obloanele, continuîndu-și mișcarea, se închiseră de tot.

Doamna contesă își aranjă pe umeri cutele ușoare ale voalului de dantelă și se îndepărtă, fără să-și arunce privirea spre fereastra Irènei.

„Nu m-a văzut“ — gândi ea în clipa în care contesa dispăru în spatele tufișurilor. Și adăugă, fără cea mai mică amărăciune : „Știe baremi că aici e locuința brodezei sale ?“ Apoi își spuse, îndreptându-și ochii spre fereastra cu obloanele închise : „Acum va veni...”

Se simțea tulburată. Nu mai broda, iar urechea îi era atentă ca să poată auzi pe coridor zgomotul pașilor pe care îi aștepta. Dar pe coridor nu se auzea nici un zgomot. Dimpotrivă, Irène auzi pași mergînd pe afară, probabil pe drumul Perilor, căci în cimitir nu se mai vedea nimeni.

O voce reținută zise :

— La ferestrele astea ești ca în lojile de la primul rang !

Irène făcu o mișcare bruscă să se ridice și să arunce o privire pe drum, dar se opri, fie dintr-o teamă instinctivă, fie mai curînd din cauză că ghicea, în dosul obloanelor închise, privirea cavalerului Mora îndreptată asupra ei. Cavalerul putea fi acolo, într-adevăr, dar de ce s-ar fi temut Irène de cei care treceau pe drum ?

Soarele își îndeplinise sarcina de a face să lucească literele de aur ale numelui de Bozzo ; se lăsa seara. Am uitat poate să vă spun că părțile din spatele străzii Celor care pleacă și, în general, împrejurimile cimitirului Père-Lachaise nu sînt cartierele cele mai bine păzite din Paris.

Irène voi să-și reia brodatul, dar vocea care vorbise adineaori se apropiase. S-ar fi spus că șoptea acum în curtea plantată cu castani tineri, care despărțea pavilionul Gaillaud de drum.

Irène trase cu urechea și prinse cîteva cuvinte pe care le combină astfel :

— De la primul etaj și chiar de la al doilea, nimic ; arborii astupă vederea. La al treilea nu există decît două camere închiriate : a brodezei și cea a italianului, cea de sus, cu obloanele închise. La pod nimic : lucarnele dau spre grădină.

Era desigur cineva care cunoștea bine casa.

Dar ce se putea vedea din camera brodezei și din cea a italianului ?

În depărtare, înspre Charonne, se auzi clopoțelul de închidere a cimitirului. Curînd, un alt clopoțel sună chiar lîngă zidul dinspre drumul Perilor, și în luminișul din jurul mormîntului colonelului Bozzo fu văzut trecînd un paznic care zicea : „Se închide !“

De îndată ce trecu paznicul, doi oameni ieșiră tiptil din tufișurile din jurul mormîntului, în timp ce un al treilea apăru din spatele lespedei de marmură albă. Se înserase bine, încît trăsăturile acestor oameni nu se puteau distinge. Îmbrăcămintea lor nu avea nimic deosebit nici în rău, și cu toate acestea înfățișarea lor făcu să nască în mintea Irènei ideea că, adineaori, doamna contesă, singură și atît de aproape de ei în acel colț retras, trecuse printr-o primejdie.

Cuvintele auzite acum cîteva clipe nu fuseseră desigur pronunțate de ei, căci mormîntul se afla la o depărtare de cel puțin o sută de pași ; totuși, nu știu de ce, în mintea Irènei, prezența lor avea o legătură cu cuvintele auzite.

Cei trei oameni se îndepărtară, dar nu în aceeași direcție cu paznicul.

Irène rămase nemișcată și gînditoare.

— Ce mult întîrzie ! murmură ea deodată, observînd întunericul ce se îngroșa în jurul ei. Poate că a auzit și el ! Este desigur o nouă primejdie. Sînt atîția dușmani în preajma lui !

Chipul ei drăgălaș luă o expresie tristă. Apoi, visarea ei făcînd o nouă întorsătură și revenind la obiectele care o impresionaseră puțin mai înainte, adăugă luînd scrisoarea de pe gherghef :

— Din cauza tatii..., el îmi răscolește toate aceste idei în cap. Voi ajunge să-mi fie frică și de umbra mea !

Atingînd scrisoarea, simți un mic fior.

— Bietul tata ! zise ea. El vede primejdii peste tot, și chiar crime ! Povestea aceasta pe care o reîncepe mereu și pe care o spune ca și cum ar dezvălui un mare secret este atît de confuză !... Dar și atît de îngrozitoare ! Să fie

oare adevărată? Trebuie să fie adevărată, și asta este ceea ce a dat o ultimă lovitură minții lui. Trebuie să fie ceva, de vreme ce el a părăsit totul, de vreme ce și-a distrus cariera ca să se îngroape de viu în subteranele acelea negre de la Stolberg.

În semiîntinericul inserării, ochii ei încercau să descifreze literele înghesuite ale scrisorii. Reușea să citească numai pentru că mai citise înainte.

În toate scrisorile sale, Vincent Carpentier, a cărui minte era de bună seamă bolnavă, reîncepea aceeași poveste :

Irène citea :

„...Îți voi spune, în fine, pentru ce sînt un om mort. L-am văzut pe nepot înfigînd pumnalul în pieptul bunicului; cunoșteam, spre nenorocirea mea, secretul demonului. I-am spus lui Reynier să-mi rețină un loc la Mesagerii: era al treilea loc pe care îl rețineam. Căutam să-i înșel. În timp ce el era plecat la Mesagerii, am fugit travestit în hainele lui. Am fugit? Abia dacă puteam să merg. Sforile îmi intraseră atît de adînc în carne! Și capul mi-era atît de greu, de parcă era umplut cu aur...”

— Mereu această obsesie a aurului! făcu Irène, înterupîndu-se. Aș fi vrut să revăd tabloul acela care se afla în atelierul lui Reynier și în fața căruia Reynier descoperise pentru prima oară boala bietului meu tată: acel tablou care reprezenta un fiu omorîndu-și părintele în pivnița care ascundea un tezaur... S-ar spune că de la acest tablou pornește nebunia tatălui meu.

Ea citi mai departe :

„...Văzduhul era numai foc. Cerul avea culoarea aurului, a plumbului și a singelui! Trăsura ucigașului trecu pe șosea într-un nor de praf. Iar furtuna se dezlănțui, o furtună la fel cu aceea din povestirea lui Reynier din insula Corsica. Am recunoscut-o bine această furtună, am regăsit și casa părăsită, cu bătrîna Cherchelita, amețită de rachiu, și bulldogul acela cu chip de om, Coyatier, vagmistrul: în-

treaga aventură a lui Reynier, toată ! Numai că mie nu mi se povestise paricidul : eu îl văzusem cu ochii mei..."

Irène își trecu mîna peste frunte.

— Nebunia e molipsitoare — murmură ea — înnebunesc și eu, vrînd să dezleg această enignă ! Reynier știe oare mai multe decît mine ? Cînd am fost împreună la Stolberg, tata i-a vorbit mai mult decît mie... Dar Reynier nu-mi ascundea nimic pe atunci... Dacă ar fi știut, mi-ar fi spus... Bietul Reynier... Să fie fericit cu cea pe care și-a ales-o !

Cuvintele pe care le pronunțăm atunci cînd vrem să ne înșelăm pe noi înșine au un accent deosebit.

Irène nu mai vedea literele, dar ea citea totuși scrisoarea, mai mult ghicind, mai mult memorînd frazele :

„...Trăsura ucigașului, atunci cînd o întîlnisem pe drum se îndrepta tocmai spre casa aceea izolată. El venea acolo ca să comande o lovitură de pumnal. Această lovitură era pentru mine. Prin ușă am auzit cum sinistrul executor își ascuțea instrumentul pe o tocilă... Pe vremuri, în sudul Franței, unde căutam vindecare pentru biata mea Irène, prima mama ta, se refugiase la noi un om nenorocit. Jandarmii erau pe urmele lui. Fusesse soldat în armata din Africa și-și omorîse soția într-o pornire de gelozie. Mai purta încă uniforma.

Acest om mă îngrozise mai întîi, pentru că se lăuda cu crima făptuită, dar prima mea Irène era ca și tine : ea privea totul cu inima și îmi spuse : «E un biet nenorocit pe care dragostea l-a orbit ; se laudă, dar plînge».

Era adevărat. Există ființe al căror sărut este funest, ca mușcătura unui cîine turbat.

Omul fusese un soldat viteaz. Cineva îi zdrobise inima. L-am ascuns și l-am îngrijit. Cînd ne-a părăsit, el îi spuse Irènei : «Ceea ce ați făcut pentru mine, poate că și eu o voi face pentru cei pe care îi iubiți».

...Acest om, fata mea, era chiar acela care învîrtea tocila în casa părăsită și care ascutea cușitul ce trebuia să-mi pună capăt zilelor, în timp ce bătrîna beată bombănea și cînta, iar furtuna urla în jurul trupului meu. Căci eu eram aproape un cadavru. Îmi pierdusem cunoștința, căzut într-o baltă de apă, cu capul rezemat de pragul de piatră al casei.

...Cînd m-am trezit, mă aflu în patul lui Covattier, zis vagmistrul, care veghea la căpătîiul meu. După atîția ani, mă recunoscuse. Bătrîna se afla într-un colț, legată burduf. El îmi spuse: «Adeseori m-am gîndit la îngerul dumitale de soție. Fac ră-mășag că a murit. Ființe ca ea nu rămîn niciodată prea mult timp pe pămînt».

«Dumneata ești?» îl întrebai eu.

«Da; și ai fi făcut mai bine dacă mă lăsaai să crăp ca un cîine, atunci... Ea a murit, nu-i așa? Cele rele rezistă, cele bune se duc. N-are a face, i-am făcut o promisiune, o voi ține»...

Scrisoarea îi scăpă Irènei din mîină. Noaptea era aproape deplină.

— Nu poate fi nebunie aici — murmură ea. Și totuși este faptă de nebun să scrii mereu și mereu același lucru în zece scrisori diferite...

Se opri, tresărind.

— Dar ce mult întîrzie Julian! strigă ea. S-a întîmplat ceva! În casa aceasta începe să-mi fie frică. Am să-l previn, căci primejdia e mai mare pentru el decît pentru mine. Jos, adineauri, vocile acelea vorbeau despre fereastră cu obloanele închise... Este fereastră lui...

Deodată începu să asculte. Un zgomot de pași se auzea pe coridor. Irène se ridică, transfigurată de o bucurie subită.

— Iată-l! exclamă ea. Ce copilă sînt! Cînd primesc scrisori de la bietul tata, văd pretutindeni numai primejdii...

Rîdea în mod sincer de spaima ei. Cineva bătuse la ușă. Ea rosti cu o voce încă tremurîndă, dar plină de fericire:

— Intră!

În aceeași clipă se apropie de ușa pe unde avea să intre frumosul cavaler Mora, așteptat cu atita nerăbdare. Dar cînd ușa se deschise, Irène se dădu uluită înapoi... Ultimele licăriri ale asfințitului o luminau în prag pe acea femeie frumoasă și elegantă care îngenunchease mai înainte în fața mormîntului colonelului Bozzo.

— Doamna contesă de Clare ! La mine ! strigă Irène.

— Credeam că m-am înșelat ! răspunse noua venită, împingînd ușa pe care o închise în urma ei. Bună seara, scumpă copilă. Îți cunoșteam adresa, dar e cam mult de mers din strada Celor care pleacă pînă aici, și am crezut că mă voi rătăci pe drum.

X

CONTESA MARGUERITE

În 1843, doamna contesă de Clare se afla pe culmile succesor sale. Cartierul Saint-Germain o adoptase definitiv, în ciuda zvonurilor stranii, și în toate privințele de necrezut, pe care invidia încerca să le răspîndească în legătură cu trecutul ei. Putea fi socotită ca o regină a modei, cu înclinații către religie și politică.

Legitimiștii puri se temeau de ea, pentru că-l ocrotea pe fiul lui Ludovic al XVI-lea, care avea pe atunci numeroși partizani printre adepții Sfîntului Toma din Aquino. Oamenii de stat credincioși ramurii principale a Bourbonilor se bizuiau pe ea și-i erau extrem de recunoscători pentru prudența sa, căci ea ar fi putut să destrame partidul. Curtea lui Ludovic Filip îi făcea avansuri, care însă erau respinse cu mîndrie.

Soțul ei, contele Joulou du Bréhut de Clare, trăia foarte retras. Se spunea că era suferind de lingoare, și contesa, dată ca model tuturor celorlalte femei, îl înconjura cu îngrijiri pe care gazetarii nu conteneau să le proslăvească.

Pe atunci, ca și astăzi, jurnalele își cîștigau pîinea zilnică sărind gardurile vieții private. Cronica povestea despre tinerețea contelui de Clare lucruri de-a dreptul fur-

tunoase. Era un afemeiat și un chefliu de cea mai proastă speță, dar îngerul pe care Dumnezeu i-l dăruise ca soție îl schimbase cu totul. Marguerite (acesta era numele mic al providențialei contese) făcuse din el un om cu o viață liniștită și concepții sănătoase, chibzuit și cu purtări corecte. O adevărată vindecare, un miracol. O adora pe Marguerite și cu siguranță că avea de ce.

Acei dintre cititorii noștri care au urmărit cel de-al doilea episod al *Fracurilor Negre*, intitulat *Inimă de oșel*¹, cunosc începuturile acestei legături și știu ce să creadă despre frumoasa contesă. Ceilalți vor putea măsura, în cursul prezentei povestiri, inteligența și curajul acestei temute aventuriere, care ținuse odată în aceeași mână două arme atât de bine călitate ca : influența asupra celor mai înalte, celor mai nobile saloane din lume, și tainica putere de Mare Maestră a lui *Mîine va fi ziuă*. Tribunalele îi acordaseră dreptul de tutelă asupra tinerei principese de Eppstein, unica moștenitoare a imenselor domenii ale ramurii principale de Clare, în urma decesului fostului duce ; creditul său era nelimitat, totul îi reușea, și desigur că ar fi fost ucis cu pietre profetul care ar fi îndrăznit să prezică atunci strania lovitură de trăsnet în care această strălucită existență avea să fie zdrobită puțin timp după aceea.

Contesa intrînd, străbătu camera Irènei și se duse direct la fereastră.

Irène biigui :

— Dacă doamna contesă m-ar fi anunțat că dorește să mă vadă, m-aș fi grăbit să...

— Scumpă copilă — o întrerupse Marguerite — iată ce mi-a dat de gîndit : mai întîi bunele dumitale maniere și apoi felul în care te exprimi... Cred că m-ai văzut adineauri la mormîntul stimatului meu prieten.

Irène răspunse afirmativ.

— Aș vrea să mă mai fi văzut și mai înainte acolo, și cît mai des — reluă contesa, întorcîndu-se îndărăt. Cel care doarme acolo a fost un om drept pe acest pămînt.

¹ E vorba de al doilea volum din ciclul *Fracurile Negre*. *Cavalerii Tezaurului* constituie al șaselea volum al acestui ciclu. (n.t.)

Din nefericire, toți, atât cât trăim, sîntem prinși de vîrtejul vieții și nu mai avem timpul să ne îndeplinim datoriile de cucernicie față de cei morți. Ai mai primit de curînd vești de la tatăl dumitale ?

— De la tatăl meu ! repetă Irène înmărmurită. Nu știți oare, doamnă, că am avut nefericirea să-mi pierd părintele ?

Contesa îi luă mîna și-i zise, coborînd glasul !

— Este adevărat, domnișoară, că nu aveam nici un drept să iau informații asupra dumitale. Ar fi trebuit să mă mulțumesc cu ceea ce ai binevoit să-mi spui. Dar interesul afectuos pe care mi l-ai inspirat îmi este singura scuză.

Tînăra fată rămase fără răspuns. Era în ea o răceală și un simțămînt de neîncredere ce apărea cu fiecare clipă.

— Îmi dai voie să stau jos ? întrebă contesa.

Și cum Irène, încurcată, începu să se scuze, doamna de Clare adăugă pe un ton simplu și blînd :

— Ești mirată, nu trebuie să mi-o ascunzi. Se spune că sînt o doamnă din înalta societate și că aceste doamne nu au obiceiul să facă vizite brodezelor lor. Dacă ai fi o croitoreasă la modă, ar mai merge. Se poate consacra o oră sau două pentru a pune cu ea la punct modelul unei toalete... Dumneata, domnișoară Irène, nu mă cunoști.

Zîmbea, dar fără amărăciune, și continuă aproape cu gravitate :

— Scumpa mea copilă, eu n-am fost întotdeauna o doamnă din înalta societate, ba dimpotrivă. Și poate că doresc să-ți vorbesc despre lucruri mai importante decît despre vreo toaletă — mai întîi pentru dumneata, și apoi pentru mine.

Se așeză pe scaunul pe care Irène i-l oferise cu întîrziere.

— Înainte de a te așeza lîngă mine — zise ea — căci te previn, conversația noastră va fi lungă, încheie, te rog, fereastră și aprinde o lumînare.

Irène se supuse. O vagă speranță se amesteca acum cu teama. Spre ce se îndrepta această speranță ? Tînăra fată n-ar fi putut să o spună, dar contesa Marguerite era dintre acelea pentru care a seduce pe cineva nu era decît

un simplu joc. Însuși accentul glasului ei pătrunzător aducea cu sine convingerea și simpatia. Fusesse iubită cu înflăcărare, la nebunie. Și mai exista încă un bărbat pe care ea îl făcea să se topească de dragoste.

Cînd lumînarea aprinsă de Irène dădu lumină, contesa își ridică voalul de dantelă și lăsă să se vadă un chip cu linii corecte în finețea lor viguroasă, care-l făcuse odinioară pe un pictor-copil să aibă geniu și care, dimpotrivă, înjosise în mod rușinos o nobilă inimă curajoasă. Era frumoasă, spuneam atunci, frumoasă într-un fel orgolios, într-un fel ostentativ, o frumusețe care izbucnește și crește pe ruinele amărăciunii unei rivale învinse. Era adevărat : așa apărea, în măreția ei îngrozitoare, curtezana de altădată.

Astăzi, după ani, această curtezană, schimbîndu-și pielea, ca șarpele, arăta miraculos transfigurată, încă frumoasă, chiar mai frumoasă, dar de o altă frumusețe, simplă și decentă ca viața unei femei cinstite. Superba dezordine a părului ei castaniu, cu reflexe roșcate, nu mai exista ; ochii ei alungiți, sumbri și reflectînd ca o oglindă vie arzătoarele lumini ale desfrînării, își pierduseră flacăra îndrăzneată. Grația ei lascivă făcuse loc demnității. Asta în chip firesc, ca și cum trecutul însuși ar fi mințit. Era foarte frumoasă, de o frumusețe care-ți lua ochii și-ți impunea respectul. Dar vîrsta ? se pune întrebarea. Nu știu. Ce importanță are vîrsta ! Ați văzut cum lovește vijelia și timpul în marmura lustruită ? Bronzul capodopereilor nu are vîrstă. Atîta vreme cît frumusețea strălucește, ea înseamnă tinerețe. Marguerite era tînără, fiindcă era minunat de frumoasă și fiindcă cei optsprezece ani ai Irènei nu umbreau strălucirea privirii sale.

Irène se așeză lîngă ea și zise, după ce puse sfeșnicul pe masa de lucru :

— Doamnă, pentru ce mi-ați vorbit de tatăl meu ?

— Pentru că vreau să-ți cer un serviciu, scumpă copilă — răspunse contesa. Am nevoie de camera dumată pentru noaptea aceasta.

Irène păstră tăcerea, dar figura ei expresivă arăta o surpriză fără margini. Încercă să facă legătura între întrebarea sa și răspunsul ce i se dăduse.

— Îmi pare bine — continuă contesa Marguerite — că nu ți-ai plecat ochii. Nici o bănuială necuviincioasă nu ți-a trecut prin gând. Ești așa cum mi te-am închipuit, copila mea, sinceră și curată ca virtutea. Am nevoie de camera dumitale pentru un motiv care e demn de mine ca și de dumneata.

Vorbind, ridică foița de hîrtie care servea de apărătoare pentru broderia Irènei.

— Iată artă ! murmură ea. Artă adevărată, și aproape îmi pare rău, dar trebuie să-ți spun că în curînd vei părăsi toate acestea. Nu vei avea timpul să termini broderiile pentru decorarea budoarului meu, Irène.

Întrevederea începea într-un chip bizar. Se spune că și diplomații se învîrtesc astfel în jurul problemelor pe care vor să le abordeze.

Contesa lăsă să cadă foița, care acoperi din nou broderia, și zise :

— Presupun că ai resimțit lipsa pianului, cînd nu l-ai mai avut. Căci ești muzicantă pînă în vîrfurile unghiilor, știu asta.

— Doamnă... — începu Irène, roșind puțin.

— Oh ! întrerupse Marguerite. Vom reveni și la tatăl dumitale, fii liniștită. Nu aveam nici un drept să mă ocup de dumneata. Dar există elanul simpatiei. Am luat primele informații, ca să știu dacă îți pot fi utilă, adică mai utilă decît în măsura obișnuită față de o tînară persoană care lucrează cu mîinile sale, și întîmplarea a voit să aflu de la început anumite fapte care împletesc povestea dumitale cu a mea.

Se opri. Irène stătea nemișcată și dreaptă pe scaunul ei.

Razele sfeșnicului le lumina pe amîndouă, fermecătoare în cel mai înalt grad, însă atît de diferite, încît imaginația unui poet n-ar fi putut găsi un contrast mai desăvîrșit. Fizionomia contesei era, ca și cuvintele sale, blîndă, afectuoasă, dar adînc protectoare. Trăsăturile Irènei exprimau un respect nerăbdător, iar jocul lor mut cerea cu hotărîre cheia enigmei prezentate.

Contesa zise, ca pentru a răspunde acestei curiozități nerăbdătoare, abia reținută de o discretă politețe :

— Irène, aş putea să-ţi fiu mamă. E-am întâlnit pentru prima oară pe Vincent Carpentier acum douăzeci de ani, şi avea pe atunci vîrsta dumitale. Era necăsătorit. Nu ajunsese încă zidar. Avea aspiraţii mari şi speranţe frumoase. Dacă aş fi ştiut, te-aş fi iubit mai de mult, dar abia ieri am aflat că eşti fiica unui prieten din tinereţea mea.

— Tatăl meu a fost foarte nefericit — rosti încet Irène. El nu mi-a destăinuit niciodată în întregime taina nenorocirii sale.

— Ar fi şi mai de plins — răspunse contesa, cu aceeaşi voce scăzută — dacă ar şti că fata lui suferă şi nu-şi mai recunoaşte propria sa inimă ; dacă ar şti că ea nici nu mai şovăie între logodnicul ei, prietenul din copilărie, şi un necunoscut, un străin...

— Doamnă ! Doamnă ! întrerupse Irène cu o voce tremurîndă. Cine v-a spus aceasta ? Cum puteţi cunoaşte un secret pe care nu l-am încredinţat nimănui ?

Contesa îi luă amîndouă mîinile şi o trase mai aproape, repetînd :

— Irène, aş putea să-ţi fiu mamă... nu tăgăduieşti ! Speram totuşi că vei nega. Reynier este un om nobil, o inimă de aur. El nu te acuză. Mai curînd ar înceta de a mai crede în Dumnezeu, decît să-şi piardă încrederea în dumneata.

— Nu-l voi uita niciodată pe Reynier — zise Irène. Simt pentru el o dragoste de soră.

Lăsînd mîna pe care o ţinea, contesa şopti :

— Fata mea, toate sîntem la fel. Cu asemenea vorbe îi ucidem pe toţi cei care ne-au dat inima lor.

— Reynier v-a făcut mărturisiri ? întrebă Irène cu o nuanţă de ironie în glas, care îşi avea izvorul în sforţarea pe care o făcea ca să-şi stăpînească mînia.

În loc să răspundă, contesa Marguerite continuă :

— Romanul nostru, al nostru, al femeilor, se deosebeşte prea puţin. Se schimbă doar amănuntele, fondul rămîne acelaşi. Îl lovim pe Reynier cu o asprime nemiloasă, pentru că el ne iubeşte, dar celălalt ne-o întoarce însutit, pentru că...

— Doamnă ! o întrerupse din nou Irène, roşie la faţă.

— Pentru că — încheie contesa — celălalt nu ne iubește.

— El ! strigă Irène. Să nu mă iubească !

Se opri. Un zîmbet plin de orgoliu îi apăru pe buze. Contesa o privea, zîmbind la rîndul ei, dar cu tristețe.

— Nu știu — zise ea cu un glas plin de multă afecțiune, dar și de puțină milă — dacă am mai văzut vreodată o fată atît de frumoasă ca dumneata. Ești mai frumoasă decît eram eu la vîrsta dumitale. E un lucru măreț, dar fatal. Sîntem niște prăzi. Și, fără să știi, dumneata ești de două ori pradă, fiindcă în dosul frumuseții dumitale se află o imensă bogăție.

XI

TRĂSURA

Aceste două cuvinte : „imensă bogăție“ nu produsese asupra Irènei efectul pe care îl așteptase poate doamna contesă de Clare. De data asta privirea tinerei fete nu se arătă de loc întrebătoare, ci, dimpotrivă, ea își recăpătă întreaga sa liniște.

— Tatăl meu este sărac — zise ea.

— Așa crezi — răspunse Marguerite.

— Chiar de-ar fi bogat, cavalerul Mora ne crede săraci, și, de altfel, pare că are el nevoie de averea altora ?

Contesa lăsă ochii în jos ca să-și ascundă fulgerul din privire.

— A căpătat cumva de curînd vreo moștenire frumoasă ? murmură ea.

Irène roși, dar nu răspunse.

— Ai spus : „ne crede săraci“ — continuă contesa Marguerite. I-ai încredințat deci cavalerului Mora secretul pe care voiai să mi-l ascunzi mie adineauri. Știe că Vincent Carpentier mai trăiește !

— El îl iubește pe tatăl meu tot atît de mult ca și pe mine — vorbi încet tînăra fată. Se interesează de cruda lui boală.

— Și numai la Paris există medici în stare să-l trateze ? zise cu vioiciune Marguerite. Căci cavalerul Mora te-a sfătuit să-l aduci pe tatăl dumitale la Paris !

— E adevărat — făcu Irène, care, fără să vrea, simți o strângere de inimă. Apoi adăugă, cu tot curajul de care era în stare : Nu este oare firesc, în situația în care ne aflăm ?

— Într-adevăr — răspunse contesa pe un ton sec și tăios — în poziția în care te afli este firesc.

— Doamnă — zise Irène, ridicându-se — sînt sigură că nu ați venit la mine ca să mă insultați !

Contesa Marguerite avu un zîmbet ciudat și reluă :

— Ai dreptate, copila mea, înseamnă aproape să te jignesc repetînd propriile dumitale cuvinte.

— Aveți să-mi spuneți ceva împotriva cavalerului Mora ? strigă Irène. Vorbiți atunci ! Nimic nu mă va surprinde. Știu că e înconjurat de dușmani feroci, care nu dau înapoi în fața calomniei.

Contesa păstră o clipă tăcere, apoi răspunse :

— Nu, nu am nimic de spus împotriva calaverului Mora. Îți repet, copila mea, că am nevoie de camera dumitale. Pentru aceasta am venit.

Irène replică :

— Prima dată cînd mi-ați spus-o, am crezut că am înțeles greșit. Îmi este greu să înțeleg cum dumneavoastră, doamna contesă de Clare...

— Nu încerca să simulezi o neîncredere care nu există în dumneata, fata mea. Ești supărată pe mine și ai vrea să te răzbuni printr-o bănuială, dar bănuiala refuză să ia naștere.

Era riguros exact. Irène se gîndise în primul moment că doamna contesă de Clare se afla aici pentru cavalerul Mora însuși, dar acest gînd nu putu să dureze, pur și simplu pentru că voința Margueritei era ca el să nu dureze.

S-ar fi zis că în această femeie exista un har de neînvinș. Privirea ei era un talisman care convingea mai bine decît orice elocință. Își consultă micul ceas, foarte frumos lucrat, dar simplu, pe care îl purta la cingătoare.

— Nu este încă nici ora nouă — zise ea — mai avem destul timp. Ți cer locuința numai pentru noaptea aceasta...

— Dar eu, doamnă — o întrerupse tinăra fată, cu naivitate de data asta — unde să mă duc, dacă plec de aici ?

Contesa Marguerite își reluase aerul de afectuoasă protectoare. În loc să răspundă, ea întrebă :

— Ți-aș produce supărare sau plăcere spunându-ți că domnul Reynier se află la Paris ?

— Nu știam că Reynier ar fi părăsit Parisul — răspunse Irène.

— Da ? făcu Marguerite cu mirare. Și nici nu căutai să afli de ce nu mai vine pe la dumneata ?

— Ultima oară când Reynier a fost la mine ne înțelesesem că vizita lui nu se va mai repeta.

Cum Marguerite o interoga cu o privire din ce în ce mai surprinsă, ea adăugă :

— Reynier avea o altă legătură, doamnă.

De data aceasta, contesa încruntă din sprâncene și coborî glasul, ca să spună :

— Reynier nu te-a acuzat niciodată de a-i fi întins cursa în care era gata să-și piardă libertatea și viața, domnișoară !

Irène făcu ochii mari. Ea repetă, ca și cum n-ar fi înțeles bine :

— Libertatea... viața ?

— E posibil oare să nu știi ce s-a petrecut chiar aici, în această cameră ? strigă Marguerite.

Irène își întoarse privirea de la ea și zise, ca și cum aceste cuvinte i-ar fi cerut o efortare dureroasă :

— Nu, doamnă, nu știu... dar aș vrea să știu... acum. Și adăugă, deoarece contesa, incredulă, șovăia : Mi s-a spus numai că venise, într-o zi când mă aflam bolnavă, și că... și că vecinii îmi săriseră în ajutor.

— Să te apere ! Împotriva lui ! Împotriva lui Reynier ! Și dumneata ai crezut asta ?

— Nu... sau cel puțin era în toate astea ceva de neînțeles pentru mine. Am întrebat de multe ori...

— Pe cine ?

— Pe toți cei care puteau ști.

— În special pe cavalerul Mora ?

— Da..., pe cavalerul Mora, ca și pe ceilalți.

— Și el l-a acuzat pe Reynier ?

— Niciodată, doamnă ! El a fost mai curînd cel care a impus tăcerea împrejurul meu. Cavalerul Mora are o inimă bună, nobilă.

Amîndouă erau palide, și între ele mocnea o minie surdă.

Dar dincolo de mînia Irènei se afla groaza. Simțea că asupra capului ei atîrna o taină funestă.

— Nu pentru acest lucru am venit — zise contesa Marguerite după o clipă de tăcere — dar îți voi spune ceea ce dorești să afli. În timpul ultimei voastre întîlniri, Reynier îți spusese : „Voi mai veni o dată, ca să-ți predau hîrțile tatălui tău !” Este adevărat ?

— Da, este adevărat.

— Reynier a venit așa cum făgăduise. Te-a găsit în nesimțire.

— Trebuie să fie adevărat, căci eu nu l-am văzut.

— El nu a luat îndărăt actele tatălui dumitale. Le ai ?

— Nu.

— Tatăl dumitale nu este nebun — rosti contesa cu energie. Tatăl dumitale va muri asasinat !

— Pentru ce îmi spuneți acest lucru, doamnă ? se bîlbîi Irène, gata să-i vină rău, într-atît de mult groaza îi apăsase inima.

— Pentru că un altul are acum aceste hîrtii, pentru că aceste hîrtii dovedesc, sau cel puțin lasă să se vadă că el cunoaște un secret mortal...

— Tezaurul !

Acest cuvînt izbucni ca un suspin din gura tinerei fete. Ea nu văzu fulgerul care se aprinsese în ochii doamnei contese de Clare.

Aceasta lăsă să treacă cuvîntul fără să-l bage în seamă și, cu accentul potrivit relatării unui fapt, ea povesti pe scurt și răspicat scena stranie pe care noi o cunoaștem din povestirea lui Echalo.

Irène o ascultă, cufundată într-o adîncă incremenire.

În momentul cînd contesa vorbi despre pumnalul găsit pe podea la picioarele lui Reynier, care era doborît

și ținut la pământ de cei doi necunoscuți, ajutați de vreo douăzeci de gură-cască, și despre pistoalele încărcate scoase din buzunarele pantalonilor săi, o roșcată năvăli în obrajii Irènei.

Contesa nu pronunțase de loc numele cavalerului Mora. Ea ajunsese la arestarea lui Reynier.

— Deci, acesta era scopul lor ! strigă Irène deznădăjduită. Voiau să-l tirească în fața justiției !...

— Nu — întrerupse Marguerite — justiția nu putea să facă nimic, fiindcă ar fi trebuit să depui dumneata mărturie. Cei care au înscenat această comedie infamă nu doreau să meargă pînă la Palatul de justiție. Așteaptă și ai să vezi ; mai era de parcurs drumul : drumul între casa în care ne aflăm și palat. Reynier fusese urcat într-o trăsură de piață, între doi agenți care cu greu îl apăraseră de furia celor dimprejur.

Bietul tînăr era paralizat de uimire. Tot ce i se întîmpla, după scena de neînțeleas pe care i-o făcuseși în ajun, era pentru el un coșmar dureros, plin de surprize sfîșietoare. Chiar el mi-a povestit toate acestea.

Trăsura cobora spre Paris prin strada Roquette ; se inserase în timp ce ea traversa piața Bastiliei. Agenții erau niște vlăjgani voinici.

Deoarece Reynier nu era înarmat, i se scosese ră-legăturile. Vei vedea că nu o făcuseră din milă.

În strada Saint-Antoine, unul dintre agenți fu apucat de niște scuturături subite, ca niște convulsii.

„Mii de draci ! zise camaradul său. Proastă afacere ! Trebuie să-i punem cătușe prizonierului, și repede, căci dacă te apucă criza, o să-i fie ușor să ne răzbească !... Haide ! Malou ! Malou !... Malou ! Țin-te bine !”

Malou nu răspunse. Gura i se strîmbă, ochii i se dădeau peste cap și cu cele două mîini crispate încerca să se agațe de pernele trăsorii. Celălalt agent scoase sfori din buzunar și se repezi asupra lui Reynier ca să-i lege mîinile.

Reynier nu opuse nici cea mai mică rezistență ; dar agentul nu avu timpul necesar să-și aducă la îndeplinire treaba. Malou, care se căznise să se ridice, recăzu ca un bolovan, și îndată după aceea începu să se zbată pradă unui atac furios de epilepsie.

Agentul îi dădu drumul lui Reynier ca să se întoarcă la camaradul său. El zise :

„Malou ! Malou ! Țin-te bine ! Vei putea să te zbați cît vei voi cînd vom fi la prefectură. La naiba ! Cînd ești atîns de o asemenea boală, de ce mai rămîi în serviciu ? Noroc că prizonierul stă liniștit...”

Prizonierul era mai mult decît liniștit. Pînă atunci mintea lui fusese ca amorțită. Era ca și mort. Dar aceste cuvinte îl deșteptară pe jumătate. Trebuie să înțelegi : ele erau pronunțate tocmai ca să-l redeștepte. Comedia continua. Cursa își urma drumul, ca și trăsura. Malou și camaradul său erau actori.

Reynier făcu o sforțare ca să vadă limpede în întunericul minții sale. Un singur gînd îi apăru în față : dorința nestăpînită de a ajunge la dumneata, ca să poată lupta împotriva odioasei, absurdei acuzații care apăsa asupra lui.

Nenorocirea sa avea înțelesul tulbure al unei năluciri, menită să te inducă în eroare. El își dădea seama de faptul că în jurul lui aparențele fuseseră aranjate cu o artă infernală și că flagrantul delict, pregătit cu măiestrie, va fi confirmat de o mulțime de martori, poate chiar și de dumneata, căci declarația demnă de crezare pe care ai fi făcut-o ar fi atîrnat greu în balanță.

Într-adevăr, ce-ai fi declarat ? Că în ajun i-ai spus să nu mai vină ?...

— Dar e îngrozitor ! murmură Irène cu răsufierea tăiată. Nu s-a mai pomenit asemenea perfidie.

— Ba da — reluă cu răceală Marguerite. Se cunosc urzeli și mai bine puse la cale, curse și mai diabolice. Există o asociație de răufăcători, condusă de un consiliu ocult, ce nu poate fi descoperit, și care a împins arta crimei pînă la cea mai rafinată subtilitate.

N-am să mai lungesc mult vorba. Am să-ți spun imediat cum am pătruns în miezul acestui mister atît de bine ascuns, înconjurat de atîtea precauțiuni și de atîtea minciuni. Vei afla, fata mea, taina nenorocirii dumitale și cum fericirea, bunăstarea și liniștea care ți-au înconjurat copilăria au luat dintr-o dată sfîrșit. Viitorul strălucitei eleve a călugărițelor de la Mînăstirea Crucii era

oare ca ea să locuiască în această mansardă, unde trebuie să muncească din greu cu mâinile ca să poată trăi?...

— Doamnă... — voi s-o întrerupă Irène.

— Vei afla — urmă contesa, fără să ridice vocea, dar cu o fermă autoritate — din ce motive ești o biată lucrătoare, în loc să fii o moștenitoare bogată și onorată — de ce, în loc să fii soția primului, adevăratului dumitale logodnic, îl aștepti aici pe omul care a încercat să-l ucidă.

— Doamnă! zise iarăși tînăra fată, încercînd să se ridice de pe scaun.

— Vei afla — continuă Marguerite, aspră și hotărîtă — de ce tatăl dumitale, de ce fratele dumitale adoptiv — și chiar dumneata însăși — ați fost condamnați la moarte de către consiliul Fracurilor Negre!

XII

ÎNTRE DOUĂ APE

Irène Carpentier se lăsă să cadă din nou pe scaun. În privirea ei se citea mirare, groază, dar și neîncredere.

— Il acuzați oare pe cavalerul Mora că face parte din această asociație de criminali? întrebă ea cu o voce adînc mișcată.

Calmul contesei Marguerite părea să crească în fața emoției pe care o provocase. Ea răspunse:

— Nu fac decît să povestesc fapte. Martorii mei vor fi Vincent Carpentier și Reynier, atunci cînd va veni timpul să întărească spusele mele prin mărturia lor. Îți cunoști oare dumneata propria-ți inimă? Eu cred că nu. Ești uluită, dar nu robită. În orice caz, eu am încredere în dumneata și te fac judecător.

— Dați-mi voie să vă întreb, doamnă, dacă și dumneavoastră îl cunoașteți bine pe cel despre care vorbim.

Contesa zîmbi.

— Mai adineauri — zise ea — m-ai fi întrebat bucuroasă dacă nu cumva îl cunosc prea bine. În privirea

pe care o îndreptaseși spre mine, printre florile de la ferastră, se citea multă îngrijorare, multă gelozie. Irène, ești foarte tânără, ești aproape un copil. Eu sînt bătrînă. Ți-am spus că aș putea să-ți fiu mamă.

În timp ce rostea aceste cuvinte, în jurul frumuseții ei radia o strălucire care izbucni ca o sfidare.

— Îl cunosc pe cavalerul Mora — reluă ea — exact atîta cît trebuie pentru dumneata și pentru mine. Și, între paranteze fie zis, să nu ai pică pe mine pentru vizita pe care te împiedic să o primești. Cînd am intrat aici, frumoșii dumitale ochi mi-au arătat bine cît de înșelată ți-a fost așteptarea. Nu este vina mea. Eu nu am nimic de-a face cu absența cavalerului Mora. L-ai fi așteptat zadarnic : în seara aceasta este foarte ocupat.

Irène o interoga din privire, însă contesa Marguerite continuă pe un ton fără replică :

— Dar iată-ne destul de departe de povestirea mea. Unde rămăsesem ? Reynier sărise din trăsură ? Nu. Ideea i-a venit numai pentru că-i fusese sugerată. În timp ce camaradul lui Malou părea că se află într-o mare încurcătură, Reynier își zise : „Dacă aș fi liber, aș alerга la Irène“.

De aici pînă la a deschide ușa trăsurii și a sări pe caldarîm nu era decît un pas. Reynier îl făcu. Dar Malou, vindecăt ca prin farmec, sări pe cealaltă ușa, în timp ce camaradul său se repezea după Reynier. Și amîndoi strigară : „Prindeți-l ! Prindeți asasinul !“

Pe pod se afla multă lume. Era ora la care lucrătorii circulă venind de la lucru. Din toate părțile i se aținu calea.

Reynier, hăituit, încolțit, pe punctul de a fi înhățat, sări peste parapetul podului și se aruncă în Sena...

— Eu nu știam asta ! bîigui Irène. El îmi spunea : „Nu vorbi cu nimeni ; ești înconjurată de dușmani“...

— Conte Julian spunea adevărul — întrerupse contesa.

— Îi cunoașteți numele, doamnă ?

— Conte Julian spunea adevărul, dar nu adăuga că el însuși era principalul dumitale dușman...

— Îl urîți mult ! murmură din nou tînăra fată.

— Da, îl urăsc — răspunse Marguerite, ai cărei ochi aveau o privire calmă și gravă — dar nu îl urăsc atât de mult pe cât îl vei urî dumneata când vei ști și vei crede.

— N-am să cred niciodată că a putut să facă atîta rău.

— Atîta rău ! repetă Marguerite. Și de-abia am început cu dezvăluirile. Nici eu nu știu totul. Sînt încă lucruri care îmi scapă, în special cele referitoare la aceea pe care el o numește sora lui, călugărița...

— Maica Maria cea Bună — strigă Irène — o sfîntă !

Dar își coborî ochii, sub privirea Margueritei. Ceva lăsa să se întrevadă în ea credința care i se clătina și efortarea pe care o făcea ca să se agațe de încrederea sa zdruncinată.

— Am uitat să-ți spun — reluă contesa — că, în momentul pornirii lui Reynier spre prefectură, comisarul de poliție se mirase că nu-i cunoaște pe cei doi agenți care se prezentaseră ca să se urce în trăsură cu prizonierul. Atunci Malou și camaradul său își arătaseră legitimațiile, care erau valabile... Vei fi auzit poate, în copilăria dumitale, vorbindu-se de un oarecare Lecoq ?

— Tata a pronunțat adeseori, de față cu mine, acest nume — răspunse Irène.

— Iscusința lor este de admirat — continuă contesa. Acest Lecoq avea două fețe, două existențe, așa cum se întîmplă cu mulți dintre ei. Era un om de lume, l-am primit și eu în salonul meu. Intrase în grațiile venerabilului nostru prieten, colonelul Bozzo. Dar în același timp era unul dintre cei mai temuți bandiți care au existat vreodată și, sub numele de toulonezul Frăție, era unul din principalii conducători ai Fracurilor Negre. Această denumire nu te înspăimîntă decît pe jumătate, fata mea. Cu atît mai bine. La Paris există mulți oameni care nu o pot pronunța fără să tremure, chiar și eu sînt dintre aceia : Fracurile Negre au încercat de mai multe ori să mă ucidă.

— Numele lor — zise Irène — revenea adeseori în nebunia tatălui meu.

— Tatăl dumitale avea de ce să se teamă de ei. Ți-am vorbit astăzi despre ei numai ca să-ți explic faptele celor

doi falși agenți, lucrînd chiar sub ochii unui comisar de poliție. Pe cînd trăia, domnul Lecoq era o forță la prefectură. Asociația criminală din care făcea parte se servea de poliție ca de un instrument.

— Îl acuzați, așadar, pe cavalerul Mora că face parte din această asociație, doamnă? întrebă Irène pentru a doua oară.

În loc să răspundă, contesa zise:

— Meseria acestor falși agenți nu era prea ușoară. Ei fuseseră aleși cu grijă. Malou, epilepticul, sări pe parapet și de acolo în apă, în aplauzele mulțimii asmuțite. Camaradul său, alegînd o altă cale, pentru că era, fără îndoială, un înotător mai slab, o luă la fugă spre chei, coborî scara și se aruncă în apă în fața Institutului.

Sena era umflată și curentul destul de puternic. Totuși, cel de-al doilea agent o luase înainte. Lăsîndu-se în voia curentului, el era sigur că va putea tăia calea fugarului.

În acea noapte întunecată, oamenilor de pe chei le era imposibil să știe ce se petrecea în mijlocul fluviului. Eu însă știu. Dacă mă vei întreba de la cine, îți voi răspunde: de la Reynier însuși.

Reynier știa că era urmărit. În momentul cînd scoase capul din apă ca să respire, după ce se cufundase, îl auzise pe Malou sărind în apă, dar își închipuia că nu are împotriva sa decît un singur adversar și credea că intenția acestuia era numai să-l prindă.

Dacă e nevoie, un agent care urmărește un arestat este obligat să-l apere împotriva oricărui pericol. Ideea unei încercări de asasinat nici nu-i trecea prin gînd lui Reynier.

Văd că ai devenit palidă, scumpă copilă — se întrerupse contesa. Și mie mi s-a strîns inima cînd am auzit această groaznică povestire. Și aș șovăi s-o mai repet, dacă mi-ar fi povestit-o altcineva.

Curentul îl tîra repede la vale, și Reynier, departe de a lupta împotriva lui, înota din toate puterile în josul apei ca să poată parcurge o distanță cît mai mare și să ajungă la malurile pustii din dreptul podului Royal.

Trecuse dincolo de podul Saints-Pères, unde nu se vedea nici o mișcare neobișnuită, pentru că zarva întîmplării nu ajunsese încă pînă acolo. Ieșind de sub umbra

arcadelor podului, văzu în fața lui, pe apă, o masă întunecată, care părea nemișcată ca o geamandură prinsă cu lanțuri de fund. Dar pe Sena nu există geamanduri.

Instinctiv, Reynier coti spre dreapta. Chiar în acea clipă auzi în spate o respirație gîfîitoare. Se întoarse, dar nu văzu nimic. La dreapta și la stînga, pe cele două cheiuri, vuietul urmăririi făcut de curioși, care la început fuseseră considerabili, se auzea tot mai slab.

În asemenea ocazii, de obicei, la Paris, mulțimea crește de la sine pe măsură ce înaintează pe străzi. Dacă ar fi fost în plină zi sau dacă măcar o rază de lună ar fi căzut de sus, gloata ar fi urmărit cu pasiune spectacolul pînă la Chaillot și chiar pînă la Saint-Cloud. Dar odată podul Royal depășit, felinarele, devenite mai rare, lăsau mijlocul fluviului într-o completă întunecime. Pe de altă parte, drama, mută, pe cît de invizibilă, nu mai dădea nici un semn de viață. Trei sferturi dintre curioși se lăsaseră păgubași.

După cum ți-am spus, Reynier își dădea seama că e urmărit, dar pînă acum dușmanul nu se arătase la fața.

Cam în dreptul străzii Belechasse, apa clipoci la stînga și un cap de om apăru. Reynier recunoscuse geamandura de adineauri și cîrmi pentru a doua oară, dar aceasta se cufundă brusc și zise înainte să dispară : „Hai, acum ! Malou ! Nu mai e nimeni !“

Aproape în aceeași clipă, Reynier simți că este apucat de amîndouă picioarele dintr-o dată. Sub această dublă efortare, care îl trăgea în mod irezistibil la fund, se scufundă.

Cu toată vigoarea tinereții și cu toată îndemînarea lui de înotător, se crezu pierdut fără speranță, cu atît mai sigur cu cît felul în care fusese atacat vădea prezența a doi maeștri ai înotului.

Trecuse aproape un sfert de oră de cînd era urmărit de cei doi falși agenți, și ei trebuiseră să înoate aproape tot timpul între două ape.

Reynier își luă totuși inima în dinți. Își adună în el toate forțele și dădu o lovitură teribilă, care îi eliberă

piciorul stîng. Cel drept îi rămase prins ca într-o menghină, dar își dădu seama de sfortărea pe care o făcea acum dușmanul său ca să se ridice la suprafață pentru a respira.

Reynier își menajase respirația și avea amîndouă mîinile libere. El se ridică drept în sus, menținîndu-și adversarul sub apă prin poziția verticală pe care o avea. Cele două mîini care se strîngeau în jurul gleznei sale slăbiră...

Irène răsufală acum din adîncul pieptului.

— Nu — făcu contesa Marguerite — nu era încă salvat. În timp ce se lungea pe apă ca să iasă la larg, simți o lovitură drept în piept. În Sena nu există stînci. De altfel, o a doua lovitură îl făcu să înțeleagă de unde venea prima: era lama unui cuțit, care îi intra pentru a doua oară în carne...

Să nu leșini, scumpă copilă — se întrerupse Marguerite, susținînd-o pe Irène, care se clătina pe scaun — știi bine că Reynier nu a murit, și cred că durerea dumatăle se datorește faptului că, în cele din urmă, te-ai convins că o anumită persoană, binecunoscută nouă, nu e decît un laș și un josnic ucigaș.

Irène se redresă, dar nu răspunse. Contesa Marguerite continuă:

— Curentul ducea mereu la vale această dramă și cele trei personaje. În momentul cînd Reynier fusese lovit pentru prima oară, acest trio de înotători trecuse de podul Concorde și se lăsa dus de-a lungul malurilor pustii care mărginesc, de o parte, promenada Cours-la-Reine și, de cealaltă, bulevardul cotit ce unește esplanada Invalidilor cu Champ-de-Mars. Aici, chiar dacă Reynier ar fi strigat după ajutor, nu l-ar fi auzit nimeni, dar el tăcea. Dacă ar fi chemat într-ajutor, ar fi însemnat să rateze evadarea și să reintre sub puterea legii.

După asta se recunoaște mîna Fracurilor Negre: cei condamnați de ei sînt întotdeauna prinși cu același fel de capcană. Ei se zbat între două fatalități care îi încolțesc: la dreapta ucigașul, la stînga judecătorul. Pentru

acești maestri versați în arta crimei, legea este o armă de rezervă, care înlocuiește cuțitul.

Sub cerul întunecat, în mijlocul apei care curgea năvalnic, Reynier, rănit de două ori, singur împotriva a doi dușmani și neavînd decît mîinile goale, își regăsi curajul tocmai datorită primejdiei în care se afla. Lupta îi puna în lumină caracterul : nu mai putea fi vorba să fugă, trebuia să lupte. Trebuia să ucidă, ca să nu fie ucis.

Cînd Reynier mi-a povestit această luptă mută și înfiorătoare, care îmi dă și acum fiori în spate, se afla culcat pe patul de suferință, unde îl țintuiau rănile.

Reynier este o ființă nobilă și frumoasă, copila mea. Îmi amintesc că mi-a spus aceste cuvinte simple : „Înainte de a mă gîndi la Dumnezeu, m-am gîndit la ea“.

El se apără vitejește și atacă cu eroism, fiindcă se gîndea la dumneata. Pumnul său strîns se abătu, ca un baros de fierărie, în capul lui Malou, în momentul cînd acesta ieșise la suprafață ca să ia o gură de aer. Celălalt bandit, apucat de ceafă, îl chema în zadar pe camaradul său în ajutor și lovea, lovea mereu, dar loviturile sale nu mai aveau efect. El alunecă, sugrumat, la fund.

Și Reynier, învingător, dar sleit de puteri, plutind grație unei rămășițe de instinct, dus de curent ca o epavă, acostă în fața promenadei de la Chaillot, unde ultimul său strigăt ajunsese din întîmplare la urechea unui trecător.

La cîțiva pași de acolo, în strada Bătăliilor, se afla sanatoriul savantului medic alienist, doctorul Samuel. Acolo căpătă Reynier îngrijirile care îl readuseră la viață...

Contesa Marguerite tăcu. Irène, albă ca o statuie, păstra aceea atitudine nemișcată și rece care este foarte adesea expresia unei emoții ajunse la paroxism.

— Și Reynier se mai află încă în sanatoriul acela ? întrebă ea după o tăcere.

— Nu — răspunse Marguerite — a plecat de acolo.

— Și unde s-a dus ?

— La mine acasă, la castelul de Clare, unde s-a prelungit penibila și primejdioasa lui convalescență. Cuțitul lui Malou îi atinsese plămînul.

- Dar spuneți — reluă Irène — că acum e la Paris.
- Spuneam adevărul.
- Unde aş putea să-i scriu... sau să mă duc să-l văd?
- Tot la mine, la palatul de Clare.

XIII

PUTEREA MARGUERITEI

Afară, totul era liniştit. Drumul Perilor, şi mai singuratic decât astăzi, răsună pe atunci arareori sub pasul vreunui trecător după căderea nopţii, şi prin cimitir, care avea de mult toate porţile închise, nu mai rătăceau decât câinii de pază — sau poate câteva fantome, înfruntând discreditaarea aruncată asupra lor de către filozofi.

Oamenii cumsecade din Charonne, sceptici în multe privinţe, mai păstrează totuşi oarecare temeri în ceea ce priveşte „partea de sus a cimitirului“, adică acea parte unde vederea este atât de frumoasă şi care se învecineşte cu câmpurile cultivate.

Circulă pe acolo anumite zvonuri. Într-o zi, când mă dusesem să fac o vizită la mormîntul proaspăt al prietenului şi maestrului meu, Frédéric Soulié¹ — era pe la sfîrşitul lui 1847 — prelungindu-mi plimbarea prin strania cîmpie învecinată cu zidul dinspre nord-est, am căpătat informaţii, ce-i drept, foarte vagi, despre nălucile de la Père-Lachaise. Mi-au fost date de o fetiţă blondă de vreo zece ani, care păzea o capră albă într-o livadă părăsită, unde se aflau îngrămădite încă de pe atunci stive de pietre pentru o viitoare construcţie.

Era pe înserate. Copila mă întrebă cît e ceasul, apoi dezlegă deodată capra, zicînd :

— Vor veni *morinii*.

Nu garantez ortografia cuvîntului „morin“.

¹ Romancier şi autor dramatic francez care s-a bucurat de mult succes datorită cîtorva din lucrările sale — romane de groază, pline de pasiune şi fantezie (1800—1847). (n.r.)

La întrebările mele ce înțelege prin „morini“, fetița răspunse :

— Parcă eu știu ! Vin să se zgîiască în lungul zidului.

A te zgii înseamnă să te uiți pe o fereastră, să te sprîjini în coate pe un balcon.

— Și sînt mulți ? o întrebai eu.

— O mulțime.

— Și ce fac ?

— Dacă vă spun că se zgîiesc.

După cîte se pare, aceștia nu sînt decît niște stafii, nici prea îndrăznețe, nici prea vătămătoare. Nu li se văd decît capetele descărnate, fixînd ochi lipsiți de viață asupra terenurilor vecine, dinafara închisorii lor.

Fetița nu știa mai mult.

În anul în care se petrece istoria noastră fusese întărită paza cu cîini, care dădeau tîrcoale patrulînd prin aleile pustii ale cimitirelor pariziene, dar aceasta nu pentru „morini“, nici pentru stafii. Se petrecuse un fapt nemaipomenit, care lăsase în tot Parisul o îndelungată impresie de groază. Cei care au nefericirea să fie atît de bătrîni încît să fi trăit pe vremea aceea, nu vor fi uitat de acel monstru, probabil unic în felul lui : îndrăgostitul de femei moarte, sergentul Bertrand, a cărui patimă macabră viola mormintele.

Cu toate că acest sinistru Don Juan nu vizita decît cimitirul Montparnasse, măsura de precauție fusese luată în toate celelalte locuri de veșnică odihnă, astfel încît pentru o vreme prețul dulăilor fu în creștere.

Parisul, căruia îi plac atît de mult emoțiile, se deștepta în fiecare dimineață cu speranța că sergentul-vampir va fi avut adepți. Dar se zice că bietul nenorocit a murit turbat, luînd cu el și germenul înfiorătoarei sale manii.

Irène și contesa Marguerite erau așezate una lîngă alta. Tînăra fată ținea ochii plecați. Fără paloarea obrajilor și dungile întunecate care-i încercăneau ochii, ai fi crezut-o foarte liniștită.

Contesa, care nu mai vorbea, părea absorbită în gîndurile ei. Ea se ridică pentru a da la o parte perdeaua de muselină de la fereastră și a arunca o privire afară.

Luna era ascunsă sub un nor mare, care puneă totul în umbră. De-abia dacă puteai zări profilul tufișurilor

din cimitirul Père-Lachaise. Numai mormintul colonelului apărea ca o pată albă pe acest fond întunecat.

Dar nu aceasta voia să vadă contesa Marguerite. Fără să întoarcă capul, ea își înfipse privirea ascuțită către aripa exterioară a pavilionului Gaillaud, unde se afla fereastra cavalerului Mora. Din dosul obloanelor închise au se strecura nici o rază de lumină.

— Doamnă — zise Irène — când ați venit la mine, mi-ați spus că-mi veți vorbi despre tatăl meu.

Am spus că nu se strecura nici o rază. Și era întrutotul adevărat, dar micile intervale care separau scîndurelele obloanelor de la fereastra cavalerului Mora nu erau atît de negre încît să dovedească absența oricărei lumini în interior. Era ca și cum ar fi fost trasă o perdea groasă în fața ferestrei, spre a se face întuneric.

Marguerite se reîntoarse lîngă Irène și răspunse :

— Nu mi-am uitat făgăduiala, dar mărturisesc că așteptam din partea dumitale un cuvînt bun în legătură cu Reynier.

— Ca să pot vorbi, trebuie să mă gîndesc mai întîi — murmură Irène.

— Poate că nu dai crezare povestirii mele — zise contesa, așezîndu-se din nou.

— Ba da, doamnă — replică Irène — pentru că simt o strîngere de inimă. Dar dincolo de povestirea dumneavoastră sînt lucruri pe care eu nu le cunosc. Dumneavoastră ați zdruncinat în inima mea o afecțiune adîncă. Totuși nu ați omorît-o. Am îndoieli...

Șovăi înainte de a continua :

— Si din această cauză am remușcări. Mă mustru pentru unele bănuieli.

— Ești o ființă nobilă — zise contesa, luîndu-i mîinile într-ale sale. Mi-am dat bine seama de greutatea misiunii mele pe lîngă dumneata. Poate că ar fi trebuit să încep altfel. Există, într-adevăr, în jurul dumitale un mister pe care nu îl cunoști. Știu eu, oare, mai multe decît dumneata ? Iată o întrebare la care vom răspunde mai bine la sfîrșitul convorbirii noastre. Pentru că mi-au mai rămas încă multe lucruri să-ți spun. Vrei să le luăm pe rînd ? Chiar de la început, ar fi trebuit să-ți explic de ce mi-am îngăduit, fără vreun drept, să arunc o privire

în viața dumitale, căci din cauza dumitale, și numai din cauza dumitale, m-am ocupat de tatăl dumitale și, de asemenea, și de logodnicul dumitale, cu toate că pe ei îi cunoșteam înainte de a te fi văzut vreodată. Mă asculți ?

Irène, a cărei frunte frumoasă părea că visează, răspunse :

— Doamnă, vă ascult.

— Văzîndu-te atît de minunat de frumoasă — reluă contesa — atît de binecrescută, într-un cuvînt, atît de mult deasupra clasei din care păreai că faci parte, am simțit pentru dumneata, chiar de prima dată cînd mi-ai adus o broderie, un sentiment împletit din interes și curiozitate. Numai simpla întîmplare ne-a apropiat, pe dumneata, modestă lucrătoare, și pe mine, femeie bogată și nobilă.

Se întrerupse, fiindcă privirea Irènei se ridicase spre dînsa.

— Da, o repet — zise ea cu surîsu-i plin de sinceritate — numai întîmplarea. Simpatia n-a venit decît pe urmă. Lasă-mă să continui. Apreciez sentimentul mîndriei. Nu mi-ar fi făcut plăcere să te îngrijorez, să te umilesc poate prin întrebări directe. Aveam alte mijloace ca să-ți pot citi istoria, ca într-o carte deschisă.

— Biată istorie ! murmură Irène fără voia ei.

— Îl cunosc pe tatăl dumitale de mai bine de douăzeci de ani — continuă Marguerite. Trecuseră vreo zece ani fără să-l mai fi văzut și probabil că fostul elev de la Belle-Arte din 1820 pierduse, la vremea cînd colonelul Bozzo l-a adus la mine, puțin după 1830, orice amintire despre sărmana fetiță care îl servea la masa unei mici pensiuni de familie din strada Saint-Jacques, unde mîncea cu 45 de franci pe lună.

— Tînăra fată erați dumneavoastră, doamnă ?

— Nu mi-ar fi de ajuns o seară întreagă, scumpă copilă, dacă ar fi vorba să înșir propria mea biografie. Eu sînt o femeie a aventurilor, cu toate că niciodată nu le-am căutat. Ele au venit spre mine cu duiumul. Dar acum nu este vorba decît de dumneata. În dorința mea subită și

cam romanțioasă de a ști dacă mi-ar fi posibil să fac ceva pentru dumneata, am consultat un oracol: oracolul meu obișnuit... și, din capul locului, te rog să-mi ierți asta.

— Nu am nimic să vă iert, doamnă — răspunse Irène cu o oarecare trufie — pentru motivul că nu am nimic de ascuns.

— Este adevărat — pronunță încet de tot Marguerite. Astăzi nu ai nimic de ascuns.

— Și mâine va fi la fel.

— Doresc și sper acest lucru, copila mea — zise contesa pe un ton blînd și drăgăstos.

Se aplecă spre Irène și-i atinse fruntea cu o sărutare. Apoi, schimbînd dintr-o dată tonul, reluă:

— Să ne întoarcem la oracolul meu. Nu sînt o vrăjitoare, dar binefacerea are în ea ceva supraomenesc; o magie, a cărei tainică putere i-ar mira desigur pe cei neinițiați. Blestemați să fie cei care ar pune în mișcare această forță într-un scop rău! Ar fi cel mai rușinos sacrilegiu. Dumneata nu cunoști lucrurile despre care îți voi vorbi, și cu toate acestea nu ești străină de ele. Astfel, copiii văd adeseori în biblioteca lor cărți al căror aspect îl cunosc, dar pe care nu le-au deschis niciodată... Din locul în care ne aflăm se zărește, în cîmpul de odihnă cu care ești vecină, un mormînt.

— Unul singur, într-adevăr, cel al colonelului Bozzo-Corona.

— Trebuie să-ți reamintesc legăturile care unesc familia dumitale de memoria acestui sfînt bătrîn?

— Știu că era foarte bogat și că, prin el, situația tatălui meu s-a schimbat pentru un timp.

— În această privință, vei putea afla tot ce dorești să știi. Soțul meu și cu mine sîntem dintre cei care l-au ajutat pe colonel să-l lanseze pe Vincent Carpentier în noua sa carieră. Dar nu despre asta trebuie să-ți vorbesc acum.

Tonul contesei Marguerite căpătă un accent de emfază religioasă, în timp ce ea continua:

— Omul admirabil ale cărui rămășițe pămîntești se odihnesc sub acea lespede de marmură înființase în înalte sfere ale vieții pariziene o asociație demnă de inima sa largă și care nu a murit o dată cu el. Nu pot spune că l-am înlocuit pe colonelul Bozzo, căci nimeni nu-l va putea înlocui vreodată, dar cel puțin în acest moment eu reprezint legătura care-i unește pe membrii familiei căreia el îi era părinte.

— Este o sarcină nobilă — murmură Irène, mirată ea însăși de curiozitatea ce-o cuprinsese.

Marguerite zîmbi.

— Sîntem luați de toți peste picior — zise ea — și mulți pretind că în vremea noastră caritatea nu-și mai are rostul. Noi lăsăm să treacă batjocurile, noi sîntem puternici, noi aducem la îndeplinire, cu mijloace restrînse, opere care își au măreția lor și... Doamne, da, scumpă copilă, avem această ciudată putere de a privi în interiorul celor mai zăvorîte case, ca și cum zidurile lor ar fi de sticlă. Acest lucru este necesar, ca să poți combate răul și să faci binele. Răul ne urăște și ne calomniază, spunînd că sîntem un pericol social; Binele nu ne apără, înțeleg Binele muritor de pe pămînt, și totuși noi mergem înainte, fiindcă acolo sus există un Dumnezeu clarvăzător și drept.

Noi sîntem uniți prin curățenia intențiilor noastre, prin abnegația inimilor noastre. Nimic nu e perfect pe lume. Se prea poate să existe și printre noi ambiții, egoisme și chiar perversități. Dar aceasta are mică importanță, ți-o spun, și să nu te revolți împotriva acestui adevăr care se află deasupra dumitale, deasupra nivelului omenesc: asociația trăiește pentru scopul și prin scopul ei, care este de ordin superior. Ea reunește forțele, înmulțindu-le prin ele însele, le stăpînește, le conduce. Ce putere ar avea, dacă lucrul ar fi materialmente posibil, efortarea izolată a unui val potrivnic mișcării masei și care ar încerca să meargă împotriva curentului unui mare fluviu? Cei răi sînt absorbiți de cei buni.

Există o confrerie ilustră și detestată, împotriva căreia minți luminate, popoare, capete încoronate au desfășurat

zadarnic o luptă uriașă : Ordinul Iezuiților. Nu mă gîndesc nici să-i atac, nici să-i apăr pe iezuiți ; îmi sînt indiferenți ; admir numai vigoarea nemaipomenită a acestui ordin, care a suportat, fără să piară, lovituri capabile să zdrobească zece imperii.

În lumea aceasta nu poate fi găsită decît o singură forță cu adevărat supraomenească — asociația. Și asociația își însuțește puterea atunci cînd are în mîna acest minunat instrument care se numește supunerea.

În zilele noastre, statele tremură, tronurile se clatină, popoarele înfierbîntate se frămîntă în convulsiuni zadarnice. De ce ? Pentru că fiecare merge de unul singur și numai pentru sine, împotriva tuturor, pentru că individul nu are altă grijă decît să-și croiască drumul prin sînul masei, pentru că spiritul antagonist, care înseamnă prostie, a trecut peste tot înaintea spiritului de uniune, care înseamnă inteligență.

Ei spun, din adîncul orbirii lor stupide : „Este lupta pentru viață“. Și își urmează drumul lor, răsturnînd pe unul, fiind răsturnați la rîndul lor de altul, lăsînd pe cei învinși lungiți prin toate șanțurile drumului.

Ce se întîmplă ? În această dezordine, care ar trebui să fie o ordine, în mijlocul acestei încăierări, care ar trebui să fie o pace, orice grup unit, supus, apărat de o ierarhie sinceră, se ridică chiar în sînul gloatei, ca acele batalioane de formă pătrată care au dus pînă la marginea lumii cucerirea macedoneană. Aceste grupe sînt ai domo acelor falange ; ele știu să adune laolaltă mii de scuturi, construind în jurul lor o solidă carapace. Ele înaintează strînse și înarmate pînă-n dinți, în mulțimea dezunită și dezarmată.

Așa fel încît — căci sînt lucruri prea abstracte, nu-i așa, fata mea, pentru un spirit bun și fraged ca al dumitale, și un singur fapt concret te-ar convinge mai ușor decît o sută de argumente ; așa fel încît, spuncam, slăbiciunea tuturor făcînd forța cîtorva, se întîmplă ca eu, fostă servantă a micului birtaș din strada Saint-Jacques,

să dispun de o putere nu prea zgomotoasă, este adevărat, dar atât de reală și atât de întinsă, că însuși regele Ludovic Filip, pe tronul lui, ar rămâne foarte încurcat în fața problemelor cu care eu mă joc!

XIV

CONDAMNAT LA MOARTE

Contesa Marguerite rostise aceste ultime cuvinte pe un ton aproape vesel. De acum înainte, ea era sigură de atenția Irènei. Frumoșii ochi ai acesteia lăsau, într-adevăr, să se ghicească o vie curiozitate.

— Bineînțeles — reluă Marguerite, care zîmbea — eu nu mă compar cu regele. Am vorbit numai despre probleme ce trebuie rezolvate; aș mai fi putut vorbi și despre îndepărtarea unor anumite piedici, dar să lăsăm la o parte lăudăroșiile!

În fond, nu e decît o chestiune de poliție. Avem fiecare pe a noastră, și regele, și eu. Numai că cea a regelui este ca un cal breaz: are o reputație din cele mai proaste; toată lumea se ferește de ea.

A noastră — adică a mea — nu are nici un fel de reputație. Este la fel cu toată lumea, și cînd e văzută tre-cînd pe stradă, nimeni nu spune: „Uite-o!“ În materie de poliție, asta e un lucru foarte important.

De îndată ce doresc să cunosc cheia unei enigme, fie că e vorba de trecut, de prezent sau de viitor, îmi consult poliția, adică chiar opera noastră, așa cum alții ar consulta o somnambulă sau o ghicitoare. Numai că somnambulele și ghicitoarele spun de cele mai multe ori minciuni, și în restul timpului se înșală. Opera noastră nu se poate înșela: opera noastră spune întotdeauna adevărul.

La puțină vreme după ce am avut prima întrevvedere cu dumneata, am notat pe un petic de hîrtie numele și adresa dumitale.

Numele de Carpentier nu este un nume rar. Trebuie să-ți spun că el îmi reamintea de lucruri atât de vagi, încît nu le-am acordat nici un fel de importanță. Nu-mi trecuse încă prin minte că puteai să fii fata lui Vincent. Nu cunoșteam nici legătura dumitale cu Reynier, pe care îl cunoșteam ca pictor. Odinioară îi comandasem un tablou.

În afară de nume și adresă, am pus pe peticul de hîrtie și aceste alte mențiuni: „Viața domnișoarei Irène Carpentier, familia ei, legăturile ei, ce se poate face pentru ea“. Totul a fost dat în mîini sigure și discrete...

— Și ați avut vreun răspuns, doamnă? întrebă tînăra fată pe un ton vădînd o oarecare neîncredere.

— Am avut mai multe.

— Contradictorii poate?

— Adevărul nu este decît unul singur. Ele se completeau unele pe altele. La ora actuală, ele formează un tot.

— Atunci, doamnă — spuse Irène — dumneavoastră trebuie să știți despre mine mai mult decît știu eu însămi.

— Este posibil — răspunse contesa — și sînt convinsă de asta.

Urmă o tăcere. Irène ardea de dorința de a pune întrebări, dar nu mai îndrăznea să spună nimic.

Contesa arată cu degetul scrisoarea lui Carpentier, care se afla pe gherghef alături de portretul întors pe dos al cavalerului Mora.

— Afară numai dacă nu cumva — continuă ea — ultima scrisoare a tatălui dumitale nu ți-a spus totul.

— Ultima lui scrisoare este ca și celelalte — murmură tînăra fată.

— De asemenea, dacă nu cumva — adăugă Marguerite, care lăsă scrisoarea ca să arate portretul — într-o anumită clipă, cînd ai privit originalul acestei miniaturi, Dumnezeu nu-ți va fi înzestrat privirea cu darul de a deosebi adevărul de minciună.

Pleoapele Irènei se lăsară în jos. Tot Marguerite fu cea care luă din nou cuvîntul.

— Într-o zi — spuse ea — este destul de multă vreme de atunci, inima dumitale afectuoasă și amintirile copilăriei au fost mai tari decît nehotărîrea care te tulbura,

și ai consimțit să-ți dai mîna lui Reynier. În acea zi ai primit două scrisori, al căror sens, dacă nu textul exact, ți-l voi reaminti.

Prima, care avea un scris necunoscut, zicea cam așa : „Vincent Carpentier e mort. Mormîntul său este la Stolberg-les-Mines, între Liège și Aix-la-Chapelle, teritoriu neutru. Întrebați de Nr. 103“.

— Nu este „cam așa“ — murmură Irène cu adîncă emoție. Este chiar scrisoarea însăși.

— Cu atît mai bine. Aceasta înseamnă că memoria mă servește încă bine. Cea de a doua scrisoare...

— Nu am arătat-o nimănui, doamnă ! strigă Irène.

— Cea de a doua scrisoare — continuă contesa cu răceală — dacă memoria îmi este tot atît de credincioasă, nu conținea decît aceste cuvinte : „Cavalerul Mora cere o întrevedere domnișoarei Irène spre a-i vorbi de sora lui Maria cea Bună“.

— Nu exista cavalerul Mora — zise tînăra fată.

— Este exact — făcu Marguerite — acest nume nu era încă inventat. Exista : „Contele J...“

Irène își lăsă capul în jos. Marguerite continuă :

— Căsătoria hotărîtă nu avu loc. Aveai, de altfel, un bun pretext : voiai ca mai înainte să te reculegi pe mormîntul tatălui dumitale. Ați plecat la Stolberg...

— Cu Reynier, doamnă !

— Cu Reynier, și chiar fără să-l fi văzut pe contele Julian.

— Dacă ați ști tot ce-am făcut ca să-l evit ! Sora lui îmi era cea mai bună prietenă.

— Sora lui ! repetă Marguerite, a cărei privire căpătă o expresie stranie.

Irène își întoarse ochii, ca și cum o rază prea vie i-ar fi orbit privirea.

— Odată sosiți la exploatarea de cărbuni Stolberg, ați întrebat de Nr. 103. V-a fost prezentat un bătrîn pe care nici Reynier, nici dumneata nu l-ați recunoscut. Și cînd l-ați întrebat pe acest bătrîn unde se află Vincent Carpentier, el v-a arătat galeria nesfîrșită care străpungea măruntaiele pămîntului și v-a spus cu un surîs sfîșietor : „Aici mă sfîrșesc în fiecare zi cîte puțin...“

Irènei îi curgeau lacrimi pe obraz. Ea murmură într-un hohot de plîns :

— Tatăl meu ! Bietul meu tată !

— El era, într-adevăr — continuă contesa Marguerite — acel bătrîn pe care nu l-ai recunoscut era tatăl dumitale. Cele şase luni trecute apăsau asupra capului său cît o treime de secol. El te-a sărutat plîngînd, şi pe Reynier la fel, căci vă iubea pe amîndoi cu aceeaşi dragoste. Şi îţi mai aduci aminte de primul său cuvînt, care te-a făcut să te îndoieşti de sănătatea minţii lui ?

— Da — răspunse Irène cu glas scăzut.

— Ți-a spus : „Am văzut tabloul însufleţindu-se şi personajele coborînd de pe pînză. Fiul l-a ucis din nou pe tatăl său...” Îţi aminteşti de aceste cuvinte ?

— Îmi amintesc.

— Şi a adăugat : „Fereşte-te de călugăriţa din Italia. Diavolul nu are nici vîrstă, nici sex. Fereşte-te de maica Maria cea Bună...” Este adevărat ?

— Este adevărat.

— Nici dumneata, nici Reynier nu aveaţi vreo idee asupra motivelor care-l împinseseră să părăsească o situaţie fericită şi strălucită, ca să se îngroape de viu în fundul unui mormînt. Reynier şi-a amintit, totuşi, că Vincent privea adeseori un anumit tablou copiat la galleria Biffi, la Roma. Acest tablou reprezenta o scenă bizară şi cumplită în acelaşi timp : o dramă care părea să aibă legături, prin unele laturi misterioase, cu aventura extraordinară trăită de Reynier atunci cînd, mergînd pentru prima oară la Roma, naufragiase pe coastele Corsicei. Vincent voise chiar să intre în posesia acelui tablou. El îl privea cu lăcomie, timp îndelungat. Subterana unde se comisese paricidul lăsa să se bănuiască în umbra ei grămezi întregi de aur. Se părea că privirea lui Vincent încerca să străpungă acea întunecime. Reynier crede că acel tablou i-a întunecat mintea lui Vincent.

— Reynier mi-a spus, doamnă, acest lucru la început, dar nu şi-a păstrat aceeaşi convingere.

— Şi totuşi — făcu contesa, al cărei glas slăbi sub apăsarea gîndurilor, ca şi cum ea ar fi urmărit în minte dezlegarea unei probleme — şi totuşi, tatăl dumitale era

mereu obsedat de amintirea acelui tablou. El vedea ne-
conținut scena omorului și tezaurul.

— Da — murmură Irène fără voce — tezaurul, mereu
tezaurul !

— Mai mult încă, el își însușea majoritatea faptelor din
povestirea lui Reynier, schimbând numai locul unde s-au
petrecut. Descria acea dramă ca și cum el ar fi fost
principalul actor. Numai că, în loc de insula Corsica,
acum era cîmpia Parisului, ogoarele singuratice și triste
de pe lîngă Bicêtre. Afară de aceasta, restul era identic :
călătoria în noaptea cu furtuna dezlănțuită, casa părăsită,
femeia beată de rachiu și omul, sălbaticul...

— Coyatier, zis vagmistrul — pronunță încet de tot
Irène.

— Pun rămășag că mai vorbește încă despre aceste
lucruri în scrisoarea sa !

— Vorbește despre ele în toate scrisorile. Niciodată nu
vorbește despre altceva.

Marguerite întinse mîna spre scrisoare, dar în loc să o
ia, întoarse portretul care se afla alături. Irène era atît
de absorbită, încît nu manifestă nici surpriză, nici mî-
nie. Marguerite privi o clipă, în tăcere, portretul.

— Este foarte adevărat că ei amîndoi seamănă ! zise
ea ca și cum nu și-ar fi dat seama de ceea ce spune.

Irène avu o tresărire bruscă, iar ochii ei se ridicară în-
trebători.

Marguerite puse portretul la loc, adăugînd :

— A doua zi după sosirea dumitale la Stolberg, Vin-
cent îl apucă pe Reynier de umeri și-l privi ca și cum
nu l-ar mai fi văzut niciodată. Era și mai palid, și mai
zdrobit decît în ajun. El spuse : „Poate am făcut rău că
v-am chemat aici, căci ofer dușmanului o pistă, și duș-
manul o va urma“.

— Cînd tatăl meu a spus acestea — o întrerupse
Irène — nu eram decît noi trei. Cum ați putut să aflați ?

— El nu-și lua ochii de la Reynier — continuă Mar-
guerite. Și-a mai spus : „Destinul îți este întipărit pe fi-
gură : îl vei ucide. Este legea neamului tău. Fă-o repede,
înainte ca el să mă ucidă !“

— Deci Reynier este acela care v-a informat ? întrebă
tînăra fată.

— Nu-ți voi ascunde nimic, fata mea, îți promit — răspunse Marguerite — dar nu-ți pot spune totul dintr-o dată. Nu pierde nici un moment din vedere punctul meu de plecare. Numai ocupându-mă de dumneata, de dumneata singură, am căzut pe urmele celor care te iubesc. Tot ce am spus pînă acum este răspunsul oracolului la întrebările pe care i le-am adresat : „Irène, viața ei, familia ei“. Dumneata m-ai făcut să-i regăsesc pe Vincent și pe Reynier. Eu nu-i căutam.

Ora înaintează și trebuie să ajungem la încheierea acestei întrevederi. De aici încolo ascultă-mă fără să mă mai întrerupi. Răspunde-mi numai atunci cînd te voi întreba.

De pe acum ne înțelegem pe jumătate. Ai ghicit că mă aflu aici într-un scop de protecție : nu aceea protecție obișnuită acordată de o femeie bogată unei tinere fete trăind din munca ei, ci o altfel de protecție, prin care o persoană, dispunînd de o oarecare putere, o poate acorda unei ființe slabe, amenințată de o mare primejdie.

Voi trei formați o familie. Primejdia vă amenință pe toți trei. Eram departe de a bănuî această primejdie. Am descoperit-o însă și lupt împotriva ei. Și adaug pe loc că, în ce mă privește, nu este o operă de pur devotament. Este și în interesul meu, sau mai bine zis în interesul celui mînunchi viu al cărui fir de legătură sînt eu.

Există secrete care nu-mi aparțin și pe care nu ți le pot destăinui ; există de asemenea, fără îndoială, și puncte misterioase, pe care nici eu însămi nu le-am putut încă lămuri. Mulțumește-te numai cu explicațiile pe care ți le pot da.

Ți-am vorbit despre asociația întemeiată de acel om sfînt în scopul de a însuți, prin unirea devotamentelor și a virtuților, puterea Binelui pe această lume. Ți-am vorbit apoi de o ligă constituită într-un scop tocmai potrivit și care duce într-ascuns războiul neîndurător pe care Răul l-a declarat, încă de la începutul lumii, omînirii.

Una din aceste confrerii, cea mai numeroasă, cea mai bine camuflată, fiindcă existența ei este socotită drept basm de către învățații cu diplome legale care își arogă monopolul înțelepciunii și al rațiunii, a avut o influență

funestă asupra soartei tatălui dumitale. Spunînd acest lucru, nu te voi mai uimi. Spune-mi, pînă la ce punct fusesesi informată înaintea vizitei mele de astăzi?

— Doamnă — răspunse Irène, stăpînită acum de o adîncă emoție — nu știu dacă fac bine, dar ceva mă forțează să vă spun totul. A patra zi de la sosirea noastră la mină, l-am găsit pe tatăl meu foarte bolnav. A doua zi, febra lui nu făcu decît să crească. Aiura și pronunța cuvinte pe care le auzeam pentru prima dată din gura lui. Trebuie să vi le mai repet? Vedea bandiți, un omor, un tezaur pe care îl descria.

— Și cum îl numea? Vorbea despre tezaurul La Merci?

— Da, acest nume îi revenea pe buze, și în momentele sale lucide ne cerceta din ochi, pe Reynier și pe mine, ca și cum s-ar fi temut că a vorbit; părea că-i era frică să nu fi trădat vreun secret de temut.

— Și atunci s-a născut în mintea dumitale ideea demenței?

— Îmi iubesc tatăl ca pentru doi, doamnă. Pe mama abia dacă am cunoscut-o.

— Mulțumește-i lui Dumnezeu pentru această afecțiune, fiica mea. Ea va fi salvarea dumitale.

— Vă rog, doamnă, arătați-mi primejdia care ne amenință. În zadar mă țin tare și încerc să îndepărtiez încrederea pe care mi-o inspirați, această încredere este mai tare. Cred tot ce-mi spuneți. Și mi-e frică.

— Tatăl dumitale — continuă Marguerite, fără să răspundă la întrebările ei — vorbea de asemenea de pedepse, de tribunale...

— Și încă mai vorbește, doamnă, febra i-a trecut, dar boala nu e vindecată.

Irène desfăcu scrisoarea ca să i-o întindă contesei, dar aceasta o respinse.

— Dimpotrivă — pronunță ea rar — te înșeli: boala lui a progresat de cînd ți-a scris această scrisoare, căci ea nu-ți anunță sosirea lui.

— La Paris! strigă fata uluită. El! Tatăl meu!

Pe figura Margueritei se citea o adîncă și blîndă compătimire.

— M-ai întrebat adineauri — zise ea — cînd te-am rugat să-mi cedezi camera, în interesul meu sau al dumitale, poate în interesul amîndurora, m-ai întrebat, zic : „Dar eu unde mă voi duce ?“ Vei putea alege, copila mea : sau lîngă logodnicul, sau lîngă tatăl dumitale.

Cum Irène rămînea tăcută, contesa reluă :

— Tatăl dumitale nu este nebun, nu a fost niciodată nebun. Nu delirul îl făcea să pronunțe aceste cuvinte strănii : omoruri, jafuri, tezaur, pedepse, tribunale. Tatăl dumitale simțea și vedea muchea toporului atîrnînd deasupra capului său.

Irène își împreună mîinile și zise, ca și cum ar fi cerut milă unui judecător :

— Doamnă, vă afirm, vă jur că tatăl meu n-a făcut niciodată nimic care să poată atrage rigorile legii asupra lui !

Chipul Margueritei își schimbă expresia. Privirea ei deveni rece și tăioasă ca oțelul.

— Nu este vorba de lege — zise ea. Nefericitul dumitale părinte se teme de ceva mai îngrozitor decît legea : el este condamnat la moarte de tribunalul Fracurilor Negre. Și cunoaște sentința.

XV

PLECAREA IRÈNEI

Zarva orașului de abia ajungea, ca un murmur nelămurit, pînă în acest loc atît de depărtat de centrele unde colcăie zi și noapte, la Paris, plăcerile și afacerile. Nu se auzea decît vuietul printre arborii cimitirului și uruitul, devenit acum mai rar, al cîtorva trăsuri pe caldarîmul bulevardelor ce ieșeau din oraș. Din timp în timp, orologiul vreunei uzine marca trecerea orelor. Începea să fie tîrziu și contesa Marguerite se uitase între timp de mai multe ori la ceasul ei.

Ceea ce o atrăgea pe Irène nu era numai abilitatea cuvintelor și arta desăvîrșită a explicațiilor contesei. Era însuși adevărul.

Marea știință a înțelepciunii nu își caută mijloacele în minciună. Ca să minți cu folos nu există decît adevărul, aranjat și adaptat după procedeele mișcilor geniali.

Obosită, Irène făcu o ultimă sfortare ca să respingă evidența care i se impunea, căci ceea ce știa de la tatăl ei se potrivea exact cu relatările Margueritei. Ea spuse :

— Cel pe care îl acuzați, doamnă, vorbește și el de Fracurile Negre. Pînă acum am crezut că principala, unica lui preocupare în viață era să se apere împotriva acestei asociații de criminali.

— Acum nu o mai crezi, fata mea — replică Marguerite. Legătura care îți acoperea ochii nu este poate smulsă în întregime, dar este destul de sfîșiată ca să poți vedea prin ea, și e bine așa, căci de acum înainte îți va lipsi timpul ca să poți intra în amănuntele precise care conving pe deplin. Trebuie să mă înțelegi, să mă crezi numai din cîteva cuvinte.

Termin : colonelul Bozzo-Corona nu făcea numai binele cu patimă, el combătea cu înflăcărare și răul. El visase să ruineze întunecata confrerie.

Bunăstarea care a apărut dintr-o dată în familia duminitală se datora alegerii de către colonel a tatălui duminital pentru o misiune importantă, dar periculoasă. Ca să o poată duce la îndeplinire, era nevoie de un om care să poată lucra și cu capul și cu mîinile : un zidar care să aibă cunoștințele și inteligența unui arhitect. Era vorba să se calculeze și să se facă sondaje ; într-un cuvînt, să se descopere locul unde se afla ascuns tezaurul Fracurilor Negre, care era marele secret, rezervat Maestrului — Tatălui.

Tezaurul a fost descoperit, dar colonelul Bozzo a murit otrăvit, iar Vincent Carpentier, scăpat de aceeași soartă printr-un șir de miracole, rămîne condamnat.

Aici, contesa Marguerite povesti în cîteva cuvinte scena din micul palat din cartierul Saint-Lazare, unde locuia Vincent Carpentier, masa servită de Roblot, cele două focuri de armă cu aer comprimat și moartea frumosului cîine danez, Cezar.

Desigur că în toate aceste relatări era mai mult decît trebuia ca să se justifice groaza și fuga lui Vincent.

Datorită vagmistrului, care întâmplător îi era obligat, Vincent scăpă de o nouă primejdie și reuși să părăsească Franța. După plecare, situația lui financiară, care era strălucită, fu compromisă în mod misterios; ca din pământ, apărură creditori cu duiumul. În același timp se răspîndi și zvonul că era nebun. Tot ce posedă fu vîndut, dar prețul obținut la licitație nu acoperi totalitatea datoriilor.

— Iată, scumpă copilă — reluă contesa — ce mi-a spus oracolul meu, împreună cu multe alte lucruri, pe care le las de o parte, căci timpul ne zorește și ele nu sînt absolut trebuincioase. Eu te-am căutat numai pe dumneata, dar am găsit trei persoane, care într-un fel reprezintă viața dumitale: Vincent Carpentier, Reynier și cavalerul Mora.

Să-l lăsăm deoparte pe cavalerul Mora. Mîine vei fi lîngă mine. Mă vei întreba, iar eu îți voi răspunde.

Reynier a ieșit din sanatoriul doctorului Samuel și locuiește în palatul meu. S-a făcut bine. El te iubește din toată tinerețea inimii sale. Eu sînt cea care l-a împiedicat să te vadă înainte de ora pe care o hotărîsem. Se întâmplă să scapi cîteodată din anumite capcane, dar Dumnezeu nu face în fiecare zi minuni.

Să revenim acum la Vincent Carpentier. Nu am curajul să te condamn, biată copilă, erai robită și poate că ai încercat scăparea tatălui dumitale tocmai pe calea care ducea la pieirea lui; dar este sigur că numai dumneata, dumneata singură, ai fost cea care l-a condus pe dușman pe urmele lui Vincent. Ascuns cum era în fundul mormîntului său, el a zădărnicit urmărirea. Oamenii care îl căutau pierduseră speranța de a mai putea pune copoi pe urmele lui. Dumneata, însă, erai aici. Încă de multă vreme se urzise în jurul dumitale o intrigă. Adu-ți aminte de acea femeie care pusese stăpînire pe naiva dumitale bună-credință, vorbindu-ți pe atunci de nenorocirile, de virtuțile, de romanțioasele speranțe ale fratelui ei, contele Julian.

— Ce motiv ar fi avut maica Maria cea Bună? întrebă Irène.

— Amintește-ți, fă socoteala la date. Era chiar momentul în care tatăl dumitale descoperise secretul uci-

gător, secretul Tezaurului, cînd Maria cea Bună se strecura cu perfidie pe lîngă dumneata. Și Maria cea Bună a dispărut din Mînăstirea Crucii chiar în ziua în care Vincent Carpentier a suferit, înainte de a părăsi Parisul, trei încercări de asasinat!

Chipul Irènei era livid și pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare.

— În ziua aceea s-a crezut că totul se terminase — continuă Marguerite. Se credea că vagmistrul își îndeplinisese însărcinarea. Nu mai era nevoie de dumneata. S-au întors la dumneata numai după ce s-au convins că Vincent Carpentier, după ce trecuse pe lîngă glonț și otravă, scăpase printr-o a treia minune și de pumnalul lui Coyatier.

Atunci, contele Julian, acest misterios frate al Mariei cea Bună, ieși din umbră. El ți se înfățișă înconjurat de tot prestigiul care-l însoțește pe moștenitorul deposedat al unui neam ilustru.

Dumneata ai regăsit în el acea retorică italiană, acea bizară poezie de care sora lui s-a servit ca să pună stăpînire pe imaginația dumitale de copil. Contele Julian, devenit cavalerul Mora, te-a cucerit prin așa-zisa lui nenorocire, prin prestigiul pretinsei sale familii ilustre, prin înspăimîntătoarele primejdii de care se înconjura cu o eroică fantasmagorie... Ei da! Nu te învinovățesc: cunosc și eu diabolica lor îndemînare. A fost o vreme cînd au reușit să mă înșele și pe mine.

O atrase spre dînsa pe Irène care se clătina și o strînse la piept.

— Te afli între Rău și Bine, fata mea — zise ea cu un adevărat elan de emoție. Este momentul să alegi. Simți bătăile inimii mele? Da, și eu am fost amăgită ca și dumneata; dar poate că eu aveam de ispășit greșelile din trecut.

Nu mai există nimic pe lumea aceasta care să-mi poată reda entuziasmul sau fericirea, nimic, în afară de sentimentul datoriei, bucuria de a înfrunta primejdia care te face să ispășești. Aici, eu nu sînt decît un soldat sub arme. Irène, ai încredere în mine?

— Da... fără să vreau — răspunse tînăra fată.

— Avem amîndouă nevoie ca această încredere să fie deplină — continuă Marguerite — căci secretul meu trebuie să rămînă în mine. Nu-mi este îngăduit să-ți spun ce voi face aici în această noapte.

— Aici, la mine — răspunse Irène. Așadar, este adevărat! Îmi cereți să părăsesc locuința la această oră înaintată?...

— Viața tatălui dumitale depinde de asta.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă — strigă Irène — explicați-vă! Nu pot să vă descriu neliniștea care-mi cuprinde sufletul. Fie-vă milă de mine!

— Fac mai mult decît să-mi fie milă — replică Marguerite, copleșind-o de mîngîieri. Mi-ești dragă ca și cum ai fi fiica mea. Și toemai de aceea vreau să joc, cu toate șansele de a o cîștiga, această partidă, a cărei miză este fericirea sau nefericirea dumitale.

Trebuie să adaug, fiindcă nu vreau să te înșel chiar de ar fi în interesul dumitale, că mai am și un alt scop, nu personal, dar care ține de autoritatea cu care soarta m-a investit, în ciuda poziției mele modeste. Eu reprezint aici asociația de binefacere care luptă împotriva liganțelor Negre. Sînt la postul meu.

— Există vreun pericol pentru dumneavoastră, dacă luați astfel locul meu?

— Desigur că da, dar sînt înarmată.

Privirea Irènei se îndreptă spre cutele elegante ale rochiei pe care o purta Marguerite. Aceasta zîmbi fără să vrea.

— Oh! făcu ea. Nu sînt înarmată în felul în care crezi dumneata. Pistoalele pe care le-aș putea ascunde sub mătasea fustei mele ar însemna o apărare prea slabă față de dușmanii cărora va trebui să le țin piept. Poți să fii înarmat cu o platoșă și cu o spadă, dar armura cea mai bună este aceea căreia un bun calcul i-a călit plăcile în prudență, unită cu îndrăzneala și cauza cea dreaptă. Nu te teme pentru mine. Am păzitorii mei, care veghează asupra mea.

Un ultim cuvînt. Tatăl dumitale a sosit, sau cel puțin așa cred, căci nu l-am văzut încă. Poate ai să-l întîlnești la palatul de Clare. În noaptea aceasta, fata mea, multă

lume e în picioare. Cele două armate sînt față în față în Parisul care va dormi liniștit, fără să bănuiască nimic.

Tatăl dumitale a părăsit mina de la Stolberg în urma unei scrisori venind de la dumneata, înțelege-mă bine, am spus : *o scrisoare venind de la dumneata*. A plecat de ieri, luînd totul cu el, ca filozofii antici. Totul este secretul. Nu există mai multe feluri de a prăda un astfel de om : el trebuie ucis.

Cele două armate despre care vorbeam se înfruntă deci pentru și împotriva acestui biet bătrîn, uzat prematur, și a cărui minte e întunecată la fel ca privirea celor care încearcă să se uite în soare. El a văzut tezaurul. Fără noi — fără mine — ar fi fost pînă acum de zece ori înjunghiat. Nu-mi mulțumi, eu am nevoie de el. Și să nu-ți fie teamă : răspund de el, dacă mi te supui.

— Mă voi supune, doamnă — murmură Irène. Porunciți-mi.

Și își trecu mîna peste frunte, gest ce arăta tulburarea care îi copleșea mintea obosită.

Contesa scoase din buzunar un carnetel cu coperte de sidef, din care rupse o filă.

— Vei pleca acum, imediat — zise ea, scriînd cîteva cuvinte cu creionul. Pregătește-te. Trăsura mea așteaptă în fața intrării principale din strada Celor care pleacă. Vei spune vizitiului, înainte de a te urca : „Sînt domnișoara Irène“, și asta va fi de ajuns. Trăsura te va conduce direct la mine acasă.

Irène își aruncase un șal pe umeri și își înnodea pangliciile pălăriei. Nu mai șovăia de loc, dar mișcările ei aveau o încetineală de automat. Ai fi zis că e una din acele somnambule care se mișcă în afara inteligenței și în afara voinței lor proprii.

Marguerite îi întinse hîrtia, după ce o împăturise.

— Aceasta este pentru doamna mea de companie — zise ea — căci soțul meu, contele de Clare, e prea suferind ca să te poată primi. Reynier nu cunoaște demersurile mele ; îl vei vedea sau nu-l vei vedea, după cum vei hotărî. Vei fi ca la dumneata acasă. Poate că ai să-l găsești la palat și pe tatăl dumitale ; dar se poate să ți-l

aduc eu cînd mă voi reîntoarce. În două ore trebuie ca vizitiul meu să fie din nou la postul lui, în strada Celor care pleacă ; vei fi bună să-l previi. Acum să ne mai îmbrățișăm o dată, scumpă copilă, și la revedere !

O strînse pe Irène în brațe, apoi îi deschise chiar ea ușa. Irène coborî scara, fără să spună un cuvînt.

Pe platforma neluminată a scării nu era nimeni.

Contesa Marguerite nu observă că ușa din fața celei a Irènei era ușor întredeschisă, ușa pe care sta scris cu cretă : *Domnul și doamna Canada*.

Marguerite rămase o clipă apîlecată peste rampă. Reintră în cameră numai după ce nu mai auzi pașii Irènei pe trepte.

În clipa cînd răsucea de două ori cheia pe dinăuntru, ușa de la camera familiei Canada se învîrți în balamale ușor și fără zgomot, dar îndată se închise la loc, fiindcă se auziră pași pe coridorul care ducea la apartamentul cavalerului Mora.

Era pe la ora unsprezece și jumătate seara.

De obicei, Castelul Gaillaud nu aștepta să se facă atît de tîrziu ca să adoarmă.

Pașii se apropiară. O siluetă de om bătrîn, care părea ajuns la ultima limită a vîrstei, traversă întunericul platformei și se profilă o clipă pe fereastra slab luminată de razele lunii strecurate printre nori. Bătrînul coborî scara.

De cealaltă parte a ușii încuiate, în camera Irènei, contesa Marguerite era singură. Nici o aparență de emoție nu se vedea pe acest chip palid. Ea împinse măsuta pe care se afla lampa, în așa fel ca s-o așeze chiar în fața ferestrei. Ridică abajurul și deschise fereastra.

Trecură cîteva secunde, apoi o umbră omenească se profilă pe creasta zidului ce despărțea curtea de drumul Perilor.

— Gata ! zise încet Marguerite. *Va fi ziuă.*

Umbra dispăru. Marguerite stinse lampa.

Curînd după aceea, o mișcare nelămurită se produse în partea din cimitir unde se afla mormîntul colonelului Bozzo-Corona. Se auzi scîrțîitul unui mic grilaj care se deschide și se închide iar. Apoi o lumină slabă se aprinse

dincolo de geamlîcul ce închidea intrarea în cavoul funerar al colonelului. Treptat, această lumină dispăru, ca și cum cel care o purta ar fi coborît scara.

Contesa Marguerite, nemișcată, rezemată de bara de la fereastra Irènei, asculta și privea.

XVI

INCUIETOARE FĂRĂ CHEIE

Părăsind-o pe contesă, Irène Carpentier era hotărîtă să i se supună întru totul. Ea suferise, așa cum am încercat să arătăm, o adevărată fascinație.

Marguerite avea o putere de convingere de neînvins; era înzestrată cu acel dar suprem de a fermeca prin cuvinte, ascunzînd minciuna sub un înveliș de sinceritate.

O înșelase pe tînăra fată relatîndu-i o istorie adevărată. Și atîta timp cît se aflase sub stăpînirea vocii sale mieroase, sub vraja privirii sale seducătoare și sincere, Irène nu observase nici lipsurile din povestirea ei, nici reținerile din mărturisirile sale, și nici măcar latura neverosimilă și romanțioasă ce reieșea din motivele atît de vagi invocate de Marguerite spre a justifica intervenția sa.

Irène admisesese totul, pînă și existența acelei ligi misterioase, înființate în afară de orice prevedere legală, scăpată de sub orice control public, în care oameni de bine întrebuițau aceleași procedee nepermise rezervate asociațiilor de răufăcători și reînviau în plin secol al XIX-lea temerara uzurpare a tribunalelor libere din Evul mediu.

Bunul simț al Irènei nu se revoltase nici de această fantasmagorie a Binelui care combate Răul cu propriile lui arme și în propria lui beznă. Ea crezuse, așa cum admîți o noutate necunoscută, dar plauzibilă, în această viguroasă organizație, a cărei influență se întindea de la Paris pînă în provincie și chiar pînă în străinătate. Nu-i

trecuse, de asemenea, prin gând că această concurență particulară, făcută administrației de stat, putea să fie dificilă și poate chiar imposibilă.

La drept vorbind, ea nici nu-și pusese o asemenea problemă. Totul îi apărea ca și cum așa trebuia să fie, atât din punct de vedere personal, cât și al certitudinii unei primejdii de moarte care-i amenința pe cei dragi.

Primejdia era evidentă. În această privință, trecutul stătea ca dovadă pentru prezent. Vincent Carpentier și Reynier scăpasera amândoi ea prin minune de la încercări de asasinat.

În fapt, nu exista decît un singur punct slab în pledoaria Margueritei : cel care privea pe cavalerul Mora. Aici se confruntau două fascinații. Contesa trebuise să combată un sentiment, închipuit poate, dar adînc, pentru că era născut o dată cu prima visare a tinerei fete.

Orice femeie poartă în ea elementul pe care noi îl numim, în lipsa altui cuvînt, romanțios. În aceasta constă originalitatea, farmecul, poezia femeii. Ea este mai frumoasă decît bărbatul pentru că pune mai multă fantazie în sentimentele sale și, fără să mai căutăm un alt adjectiv pentru acest fel de a fi al ei, vom fi mult mai aproape de adevăr numindu-l simplu : elementul feminin. Ca orice lucru omenesc, el poate fi bun sau rău ; ca orice lucru feminin, el poate fi adorabil sau detestabil. El poate da naștere fericirii sau nenorocirii.

O ființă prin excelență abilă, maica Maria cea Bună, tulburase odinioară inima de copil a Irènei. În locul unui sentiment adînc, dar liniștit, ea îi strecurase în suflet un poem. Eroul epopeii fusese ținut mult timp în dosul cortinei ; apoi apăruse încununat de toate podoabele : măreție decăzută, merite cavалerești, lupta slăbiciunii izolate împotriva unei întregi armate de forțe, mister, fatalitate, speranțe vaste cît lumea.

Și același erou, căci în orice lirism există și o latură comică, prezenta, în loc de acte de familie, o dovadă miraculoasă a identității sale : asemănarea extraordinară cu sora lui, maica Maria cea Bună.

Știm cum fusese subjugată Irène. Vechea ei dragoste pentru Reynier se mai lupta în fundul inimii sale, dar

rezultatul acestei lupte, în care bunul simț înfruntă fan-tezia, nu este niciodată îndoielnic.

S-a mai văzut că, pentru a învinge rezistența bunului simț din inima Irènei, fusese necesară întrebuintarea unui mijloc, grosolan în aparență, dar deosebit de abil în fapt.

Echalot ne-a lămurit, în toată naivitatea lui, asupra aceluși „truc“ copilăresc cu luneta; nu judecați niciodată prea de sus diplomațiile vulgare; ele sînt cele care dau rezultate. În cele din urmă, este adevărat, inima reacțio-nează, bunul simț încearcă să se facă ascultat: Irène, într-o bună zi, privise în adîncul ei cu îndoială, cu teamă. Dar ideea de a-și trăda poemul său de nefericire și de măreție i se părea condamnabilă ca o nelegiuire.

Am socotit de cuviință să dăm cititorului aceste expli-cații ce arată starea morală a Irènei la începutul între-vederii ei cu Marguerite. Izbînda acesteia din urmă va apărea mai firească dacă ne gîndim că ea nu a făcut de-cît să scoată la iveală ezitățile Irènei, scrupulele sale și educația ei anterioară în materie de credință.

Ea era copilul unui roman întunecat și nelămurit; pri-mul ei vis de tinerețe o aruncase în bezna unei drame îngrozitoare. Limitele acceptate de bunul simț obișnuit nu existau pentru ea.

Se poate afirma că, după ce își părăsise camera, Irène ajunse la capătul scării numai printr-o serie de mișcări automate, fără să-și dea seama de ceea ce face. Trecu prin grădinile ce despărteau pavilionul Gaillaud de casa de raport mergînd cu pași repezi drept înainte.

I se poruncise să se ducă la trăsură și să se urce în ea. Primul ei gînd fusese să-și aducă aminte de comisio-nul pe care i se poruncise să-l transmită vizitiului. În mîină avea un bilet scris de contesa Marguerite pentru doamna ei de companie. Acest *memento* concret adu-nindu-i gîndurile, ea zise:

— Voi dormi la palatul de Clare, și trebuie ca vizitiul contesei să vină îndărăt peste două ore.

Dar se opri brusc, mai mirată chiar decît în clipa cînd i se făcuse prima oară propunerea de a petrece noaptea în afara camerei sale.

Își continuă totuși drumul. Micile grădini erau pustii. Nu se vedea nici o lumină la ferestrele casei de raport; în gang, Irène repetă, ca și cum ar fi vrut să se convingă pe ea însăși :

— Mă duc la palatul de Clare. Sînt pe drum. Trăsura e acolo.

În curtea lăptarului întîlni aceeași singurătate, dar din grajduri se auzeau zgomote și cocoșul, deșteptat de trecerea ei, cîntă, salutînd o rază de lună care tocmai se strecura printre doi nori. Ca să ajungă în strada Celor care pleacă, unde aștepta trăsura, nu mai avea să treacă decît prin aleea ce ducea la poarta principală.

Se mai opri o dată. În același timp cu o mare slăbiciune fizică ce o cuprinsese, se născuse și nehotărîrea. Se lăsă să cadă pe o piatră ce marca un colț al aleii, deoarece simțea că-i vine amețeală.

— El m-a prevenit — murmură ea în timp ce, cu mîinile reci, își apăsa fruntea înfierbîntată — mi-a spus : „Dușmanii mei ne dau tîcoale. Vor încerca să ne separe. Vei auzi că sînt acuzat, insultat...” Și-a adăugat : „Mă vei apăra ?” Iar eu i-am răspuns : „Chiar de-ar fi toată lumea împotriva dumitale, toată lumea, chiar și cei pe care îi iubesc cel mai mult pe acest pămînt, nu voi crede decît în dumneata”.

Își simțea inima strînsă de o spaimă apăsătoare, în care îndoiala ceda pasul în fața remușcării.

— Nici n-o cunosc pe această femeie — se mai gîndi. Ea mi-a vorbit, într-adevăr, de cei pe care îi iubesc, dar a spus oare adevărul ? Și eu, chiar de la prima învinuire — prima calomnie, poate — mi-am călcat făgăduiala, am ascultat, am crezut, am trădat !

În liniștea din jur se auzi un tropăit. Caldărîmul străzii răsună sub copita nerăbdătoare a unui cal care stătea pe loc, și o voce adormită bombăni :

— Ce, te plictisești ? Și eu la fel. Așa e cînd te afli în slujba diavolului !

Irène nu auzi decît un mormăit, din care nu se deslușea sensul cuvintelor pronunțate. Un singur lucru o izbi, anume că se afla numai la zece pași de trăsura care trebuia să o ducă. Acest lucru o scoase din amorțeală. Mai

repetă o dată în sinea ei : „Mă duc la palatul de Clare“. Imaginile tatălui ei și a lui Reynier îi trecură prin fața ochilor. Se ridică în picioare. Impulsul primit îi îndreptă primii pași spre poarta principală, dar se întoarse aproape numaidecât și traversă în sens contrar curtea lăptăriei. Murmură :

— Ce drept are această femeie asupra mea ? Sînt oare sclava ei ? De ce să o cred ? Ceva îmi spune că m-a înșelat.

Mergînd, căpătă curaj, inima i se ușură ; și mai zise :

— Dintr-un cuvînt, dintr-un singur cuvînt, sînt sigură că el va spulbera toate aceste învinuiri. Ar fi îngrozitor să-l osîndesc fără să-l fi ascultat. Trebuie să-l văd !

Aceste fraze se terminară printr-un strigăt de surprindere și de spaimă. O voce răgușită behăia în fața ei :

— Frumoasă vreme ca să te plimbi la lumina lunii, tinerețe ! Vrei să facem împreună un tur de-a lungul cimitirului ?

O mogîldeață omenească, ce părea întruchiparea gîrbovirii, intra pe gangul de sub casa de raport. Venea din-spre Castelul Gaillaud.

Era un bătrîn îndoit de șale, care înainta cu pași mărunți și cu mare greutate. Purta o lungă manta vătuită, ca anteriorul unui preot. Irène nu-l mai văzuse niciodată.

În starea de zdruncinare a minții sale, această întîlnire stranie făcu să se nască în ea o îndoială și o speanță. Se pipăi în gînd, străbătută de ideea că totul nu era decît un vis penibil.

Bătrînul trecu pe lîngă ea. Rînjea încet și veseliea lui sinistră suna sec ca fișîitul unui pergament pe care îl mototolești.

— Ți-e frică de mine, tinerețe ? mai zise el. Nu m-ai mai întîlnit niciodată. Unii ies în timpul zilei. Și eu am fost tînăr pe vremea străbunicii dumitale. La vîrsta mea, ce-mi mai trebuie ! O gaură într-un zid vechi. Bufnițele și cu mine umblăm numai noaptea. Somn ușor, fetița mea. Există pe aici morți și vii care nu vor dormi în noaptea asta — și alții care nu se vor mai deștepta niciodată. Ha, ha, ha, ia spune, nu-i așa că îmi arde încă de glumă ?

Bătrînul se strecură în spațiul mai luminat de dincolo de gang. Își strîngea mantaua în jurul trupului care tremura de frig.

Irène își urmă drumul și mai tulburată. Simțea că-i îngheață oasele. Nu se mai gîndea la nimic. Cînd ajunsese la scara pavilionului Gaillaud, întoarse capul înainte de a urca. Bătrînul dispăruse.

— Unde o fi locuind omul ăsta? se întrebă ea. De unde vine?

Apoi adăugă, apucîndu-se de rampă ca să urce treptele:

— Dumnezeu! Umblu, vorbesc, înseamnă că toate astea nu sînt un coșmar!

Ajunse la etajul unde era camera sa, fără să știe precis ce voia să facă. Din instinct, se opri în fața ușii, ca și cum ar fi vrut să intre, dar asta nu ținu decît o clipă. Își continuă drumul, înăbușindu-și cu grijă zgomotul pașilor. Se îndreptă spre coridorul care ducea la apartamentul cavalerului Mora.

Acest coridor nu avea ferestre care să se deschidă în afară. Era întuneric beznă. Irène ajunsese de-a dreptul la ușa cavalerului. Bătu ușor în ușă. Nu primi nici un răspuns. În mijlocul tăcerii, i se păru că aude un ușor zgomot înspre platforma scării unde numai două camere erau locuite: a ei și cea a menajului Canada. Dar chiar presupunînd că nu se înșelase, zgomotul nu se mai repetă.

Bătu a doua oară, zicînd încet:

— Julien, răspunde-mi. Ești aici? Eu sînt. Trebuie neapărat să-ți vorbesc.

Iarăși, nici un răspuns.

Într-o împrejurare obișnuită, totul s-ar fi terminat aici. Relațiile Irènei cu cavalerul Mora nu erau numai curate ca Irène însăși, dar și înconjugate de un fel de etichetă solemnă, care își avea originea în pretențiile princiare ale cavalerului Mora. El învăluia totul, chiar și dragostea lui, într-o mantie cvasi-regală.

Dar poate că această rezervă, în aparență atît de lăudabilă și care nu contribuise cu puțin la prestigiul exer-

citat de el asupra tinerei fete, se mai datora și altor motive despre care cititorul va lua cunoștință mai târziu. Oricum ar fi, Irène nu trecuse pînă acum pragul locuinței cavalerului.

Totuși, acum ea nu șovăi. În noaptea aceasta nu era în apele ei. Se comporta ca o somnambulă în stare de veghe.

Mîna sa căută clanța ușii în mod firesc, ca și cum ar fi făcut-o din obișnuință. Clanța rezistă. Ușa era încuiată cu cheia.

Învățatul și spiritualul meu prieten Edouard Fournier a scris o carte fermecătoare, intitulată *Vechiul Nou*, care mă face să mă gîndesc la un brevet căpătat cu mare zarvă, sub domnia lui Ludovic Filip, de un *inventator* ca atîția alții. Acest brevet se referea la „încuietorile fără cheie“, care au avut pe atunci un oarecare succes de curiozitate. Nu mai știu dacă Edouard Fournier menționa acest amănunt în lista sa, atît de bogată în vechituri reîncălzite, dar este lucru sigur că „încuietoarea fără cheie“ era foarte la modă în secolul al XVIII-lea. Ștregarii noștri de unchi aveau mania secretelor, a ascunzătorilor, a arcurilor, a capcanelor. Casele de petreceri din cartierul Popincourt, azi pe cale de dispariție, sînt pline de asemenea fleacuri ingenioase, iar Castelul Gaillaud, care fusese o asemenea casă, avea și el destule. Cele mai multe uși aveau un *secret* al lor, de pe timpul cînd fusese construită casa, și acesta era tocmai ceea ce inventatorul modern numea în brevetul său „încuietoare fără cheie“; era vorba de o plăcuță ascunsă în lemnul ușii, care făcea să sară zăvorul atunci cînd se apăsa într-un anumit fel.

Ușa Irènei avea și ea o asemenea instalație. Ea căută și găsi, în locul cunoscut, o placă la fel cu a sa. Apăsă. Încuietoarea se deschise și clanța, mînuită din nou, se supuse.

Irène intră fără șovăire. Mai întrebă o dată :

— Ești aici, Julian ?

Dar o făcu numai formal, căci nu aștepta răspuns.

Pentru orice eventualitate, închise ușa. O nespusă oboseală o copleșea. Se lăsă să cadă într-un fotoliu, gîndind : „Se va întoarce, am să-l aștept“.

Fotoliul în care se așezase Irène se afla lângă fereastra ce dădea spre drumul Perilor și cimitir. Cealaltă fereastră, aceea la care l-am văzut apărînd pe cavalerul Mora prima oară, în clipa cînd soarele la asfințit aprindea literele ce compuneau numele colonelului Bozzo-Corona, avea obloanele închise.

În mintea Irènei era un gol atît de neobișnuit, încît nici nu se gîndi să se apropie de această a doua fereastră, ca să vadă ce făcea contesa Marguerite în camera ei. Nu s-ar putea spune că uitase de contesă, dar facultatea ei de a judeca se afla într-o stare de totală amorțeală. Ne-a spus-o ea însăși, „va aștepta“, asta era tot. Oboseala sa fizică nu însemna nimic față de descurajarea ce-i apăsă ființa.

Fereastra dinspre cimitir era larg deschisă. Irène simți o ușurare expunîndu-și fruntea înfierbîntată la adierea răcoroasă a nopții.

Lumina misterioasă zărită de Marguerite în spatele grilajului de la mormînt dispăruse de mult, și totuși ceva părea să mai trăiască încă în cimitir. Se auzea dintr-acolo un zgomot surd și înăbușit, ce părea că vine de la o lucrare subterană, și șoapte murmurau prin tufișuri. Uneori urechea putea să perceapă chiar și cîte un rîs înfundat. Dar în fiecare noapte se aud asemenea zgomote inexplicabile.

Dacă nu cumva petreceau paznicii în vreun colț pe iarbă, alt sabat nu putea să se țină în acest loc, decît cel mult al stafiilor cheflii, căci, am spus-o mai înainte, o împrejurare recentă făcuse necesară întărirea pazei cu cîini. În timpul zilei, puteau fi văzuți stînd legați în lanțurile lor; ei formau patrula de temut a paznicilor, și administrația era foarte mîndră arătîndu-i vizitatorilor.

Iluzie sau realitate, aceste zgomote din cîmpul morților nu existau pentru Irène. Nimic nu ajungea pînă la urechile sale, deși era în mod involuntar atentă, dar

atentă numai la tăcerea deplină care domnea în coridor. Pîndea să audă zgomot de pași pe scări. Spera, deși conțesa îi spusese : „Cavalerul Mora va fi ocupat în noaptea asta“. Aceste cuvinte se detașau dintre celelalte amenințări încîlcite ce apăsau cugetul Irènei ; ele o înspăimîntau.

Desigur, nu exista nici o legătură posibilă între aceste cuvinte și întîlnirea cu bătrînul necunoscut pe care îl văzuse adineauri în gang.

După cavalerul Mora, cel pe care îl revedea cel mai mult în mintea ei adormită era acest bătrîn. Cine să fie ? De unde venea ? Irène era sigură că nu-i mai auzise nici-odată glasul, și totuși căuta în amintirile sale un glas asemănător...

Deodată se ridică pe jumătate. Cineva urca încet și cu greutate treptele scării.

Irène nu se gîndi de loc la cavalier, atît de diferit i se părea acest pas greoi de mersul moale și ușor al frumosului italian. Ea își zise :

— E bătrînul. Poate că locuiește la mansardă.

Dar cel care urca nu apucă pe ultima scară, ce ducea la etajul de deasupra. El traversă platforma și se îndreptă spre coridor.

Irènei i se tăie răsufierea. Fu cuprinsă de o nouă temere. Și răniții merg uneori cu acest pas greoi al bătrîneții. Se întîmplase oare vreo nenorocire ?

Numele lui Julian îi apăru pe buzele tremurînde. Se dădea o luptă, simțea asta din instinct, mai mult decît din convingere. Să fie Julian cel care se întorcea învins ?

Pasul șovăi pe pardoseala coridorului. Apoi se opri chiar în fața ușii. Irène se ridică, gata să se repeadă să deschidă. I se păru că aude zgomotul cheii în broască.

Cineva bătu la ușă. Ea recăzu pe scaun. Nu era cavalerul Mora. În temerea ei, păstră tăcerea.

O voce slabă și obosită îngăimă :

— Să fi greșit oare ușa ? Totuși, acesta este etajul. Am traversat platforma, am luat-o la dreapta pe coridor.. poate că doarme.

Irène auzea bine aceste cuvinte. Inima i se zbătea în piept. Sudoarea îi curgea pe tîmple. Nu voia să creadă în mărturia simțurilor.

Cel de afară bătut încă o dată, mai tare, în ușa și chemă:
— Irène !

Tînăra fată se clătină pe scaun.

— Tata ! murmură ea.

Apoi, într-o tresărire iute ca fulgerul, adăugă ea pentru sine :

— Etajul, platforma, coridorul ! Cine i-a dat aceste amănunte mincinoase ?

— Irène — repetă glasul. Sînt tare obosit, fata mea. Ești culcată ? Deschide, eu sînt. Am primit scrisoarea ta și iată-mă. Ești cumva prea bolnavă ca să vii pînă la ușa ?

— Scrisoarea „mea“ ! repetă Irène. „Bolnavă“ ?

În cele din urmă se ridică. Dar abia se ținea pe picioare ; cu mare greutate ajunse pînă la ușa, pe care o deschise.

— Unde ești ? întrebă Vincent Carpentier, căci el era. Căuta s-o vadă în întunericul deplin al camerei.

Irène i se aruncă în brațe.

— Știam eu bine — zise Vincent — că nu m-am înșelat, deși mi-e mintea cam obosită, asta-i sigur. Nu mă mai descurecam în Paris. E tare departe de aici pînă la Mesagerii. Aprinde o lumînare, fata mea. Dar, mai înainte, condu-mă la un scaun, că sînt mort de oboseală.

Irène îl conduse pînă la fotoliul din care tocmai se ridicase.

Luna apăru în acel moment și camera se luminează ușor. Un sfeșnic de aramă aflat pe masă își trăda prezența printr-o lucire metalică. Irène îl văzu și pipăi fața de masă primpregjur. Mîna sa întîlni o cutie de chibrituri.

Între timp, Vincent spunea :

— Bine ai făcut că mi-ai scris, fetițo, dar trebuia să o faci mai din timp. De ce nu-mi mai vorbești de loc despre Reynier ? Spune-mi, zidul acesta mare de pe bulevardul de alături este al cimitirului, nu-i așa ? Acolo îi este mormîntul ?... Ei bine, tocmai asta mă înspăimînta ! Am vedenii. Adineauri, pe bulevardul pustiu, am crezut că-l văd cu mantaua vătuită strînsă împrejurul trupului său slab, slab... Am luat-o la fugă, și uite, mai gîfîi încă. Pot să jur că el era !

Irène asculta fără să-l întrerupă. Chibritul scăpărat făcu o rază de lumină.

— Nu poate să fie el, fiindcă e mort — reluă Vincent Carpentier. Ești sigură că e mort, nu-i așa?

— Cinc, tată? întrebă Irène, a cărei mână tremura apropiind chibritul de lumînare. Ai pronunțat numele lui Reynier. Cu mila lui Dumnezeu, Reynier este în viață.

Feștila se aprinse, luminînd în același timp camera și pe cele două personaje ale acestei scene. Camera era, fără nici o îndoială, camera unui bărbat. De altfel, peste tot, pe mobile, erau aruncate numai veșminte bărbătești. Vincent zise:

— Cît ești de palidă? Vino să mă îmbrățișezi. Desigur, desigur, Reynier este în viață. Nu despre el vorbeam. Mi-am cam pierdut memoria. Acestea sînt hainele soțului tău, dar nu-mi amintesc să mă fi anunțat că v-ați căsătorit.

Lumînarea, după ce-și aruncă prima sa licărire, începea acum să-și micșoreze flacăra pînă la buza de ceară și lumina tot mai slab.

Irène avusese timp să vadă chipul tras și pustit al lui Vincent, ale cărui şuvițe de păr alb își arătau dezordinea pe craniul pămîntiu din cauza febrei. S-ar fi zis că îmbătrînise cu zece ani în cele cîteva luni care trecuseră de la vizita pe care i-o făcuseră Irène și Reynier la minele din Stolberg. Printre petele cenușii și lugubre ce-i acopereau fața și sub smocurile zbîrlite ale sprîncenelor, ochii lui măriți trădau nebunia.

Irène îi întinse fruntea să i-o sărute. Flacăra lumînării ajunsese acum pînă la ceară, dînd lupta între întuneric și lumină.

— Dar despre cine vorbeai, tată — întrebă Irène — cînd ai spus: „E mort“?

— Despre demon — răspunse Vincent, pe care îl trecură fiorii sub veșmintele sale grosolane.

Căci și costumul își avea partea lui în groaznica schimbare sub care apărea acum. Îndemînarea unui actor nu ar fi reușit să-l deghizeze și să-l grimeze mai bine decum o făcuse spaima, ajutată de haina mizeriei.

Era îmbrăcat ca un țăran din Prusia renană, ca un țăran foarte sărac. Postavul hainei era uzat, pielea încălțăminteii ruptă. Sub braț ținea o mică valiză de pânză.

Reluă, mângiind cu o mână tremurătoare părul blond al Irènei :

— Nu este destul să fie mort, știu asta... Au rămas ceilalți : o întreagă haită de asasini ! Dar ei nu posedă secretul. Ei nu bănuiesc că în spatele palatului, spre grădină — exact în locul însemnat cu punctul roșu în planul meu — nu există, între partea de afară și ascunzătoare, decât grosimea unui bloc de piatră redus la jumătate. Mi-am adus tîrnăcopul, l-am ascuns jos, în dosul unor scînduri, tîrnăcopul meu de miner. Cunosc locul unde trebuie să lovesc ca să crăp zidul din trei izbituri... Da, voi avea destulă putere !

Dar nu spune nimic — se întrerupse el, coborînd glasul — nu spune nimănui nimic, nici chiar lui Reynier ! Ți-aduci aminte de tablou ? Subterana unde se afla tezaurul, bătrînul și tînărul ? De multe ori privirile mele au comparat chipul lui Reynier și cel al paricidului. Și într-o zi, chiar Reynier mi-a spus : „Nu-i așa că îi seamănă... ?“ Tăcere, copila mea, nu trebuie să trezim destinul care doarme !

Irène asculta. Știa acum destule lucruri ca să poată deduce sensul ascuns al acestor cuvinte enigmatice, dar nu făcea legătura între ele și ceea ce umplea și frămînta creierul bolnav al tatălui ei. Pentru ea nu era vorba de un tablou, ci de un om ; de omul ce-i ocupa neîncetat gîndurile : era vorba de cavalerul Mora.

— E adevărat că seamănă unul cu altul — murmură ea.

Vincent Carpentier o privi adînc.

— Tu ești moștenitoare — îi zise el — prin soțul tău. El este cel din urmă, nepotul. Coyatier mi-a spus totul. El cunoaște întîmplări stranii, dar nu știe unde se află tezaurul. Numai doi eram cei care știam unde se află tezaurul : el și cu mine. El e mort, eu sînt singur.

Irène deschise gura ca să spună : „Nu am soț“, spre a pune capăt erorii în care se afla tatăl ei. El însă îi impuse tăcerea cu un gest plin de emfază mută și reluă :

— Voința lui Dumnezeu este ca tezaurul să fie al meu. Altfel, de ce atâtea minuni? Ar fi trebuit să mor de zece ori pînă acum. Tezaurul i-a omorît pe toți ceilalți. Coyatier îi cunoaște pe toți pe nume, pe cei care au ucis și pe cei care au fost uciși. Ultimul a căzut sub ochii mei, lovit de un paricid — mereu, mereu. El își ucisese tatăl, bătrînul din tablou, își ucisese fiul și nepotul, frumosul marchiz Coriolan, chiar în noaptea cînd Reynier ceruse adăpost la casa blestemată de lîngă Sartena. Reynier nu știa că acolo era la el acasă și că acel marchiz Coriolan, frumosul tînăr asasinat, era fratele mai mare al tatălui său...

Taci! făcu el, întrerupîndu-se. Nu spune nu. Vrei să știi mai mult decît mine? Există două moșteniri: pumnalul și tezaurul. Nici unul dintre moștenitori nu a murit în patul lui — niciodată. Tot acest aur, adunat cu sînge, ucide în mod fatal și nu va înceta să ucidă.

Eu am văzut tezaurul; nu există nimic asemănător pe lumea aceasta. Este cerul și iadul. Te atrage ca o putere de uriaș, te îmbată ca o licoare arzătoare.

Am iubit, dar asta nu-i nimic; am plîns-o pe aceea care era jumătate din mine, și îți spun că nici asta nu-i nimic, nimic, pe lîngă această voluptate sfișietoare ca o tortură, pe lîngă acest martiriu plin de desfătare!

Sforile îmi intrau în carne, agonia îmi înăbușea gîtul, moartea mă apăsa cu genunchiul pe piept, dar nu sufeream de toate acestea; nu mă gîndeam nici la tine, copilă scumpă, nici la mine: mă fascina aurul, sorbeam focul diamantelor, beam laptele miraculos al perlelor...

Și, să știi, asta nu este încă nimic, nimic! Perlele, aurul, diamantele? O mizerie! Omul a construit turnul lui Babel în ciuda lui Dumnezeu. Nu era decît o monstruoasă grămadă de pietre. Ceea ce ajunge pînă la cer este un simplu petic de hîrtie, pe care îl poți ascunde în palmă. Țara negustorilor și a ducilor, Anglia, a inventat acest monstru: biletul de un milion. Am văzut teancuri din aceste bilete de bancă din care numai unul singur ar umple un cufăr mare cu aur, dacă l-ai schimba în monedă. Am văzut un vis imposibil, înfăptuit, exagerat, înmulțit prin el însuși. Am încercat să număr, și am înnebunit!

Se opri ca să-și șteargă sudoarea de pe față.

Irène se liniștise din nou.

— Tată — zise ea, încercînd să-i domolească pornirea — vorbește-mi despre dumneata, te rog.

— Dar ce fac eu ? strigă Vincent. Eu sînt tezaurul. Am tirnăcopul cu mine. Cunosc locul precis. Îl văd ; aş putea să merg acolo chiar și legat la ochi. Voi străpunge zidul, aurul va curge... va curge...

— Tată, tată ! îl întrerupse tînăra fată. Atunci să vorbim de mine, care sînt tare nefericită și am mare nevoie de sfaturile dumitale.

— Oare Reynier nu se poartă bine cu tine ? întrebă Vincent, încruntînd din sprîncene.

— Nu l-am mai văzut de mult pe Reynier, tată. Ți-aș fi spus-o dacă mi-ai fi lăsat timp să vorbesc, căci vreau să-ți mărturisesc tot adevărul : nu sînt măritată ; cum aş fi putut să mă mărit fără binecuvîntarea dumitale ?

— Este drept — murmură Vincent. Trebuia să mă fi gîndit la asta.

— Nu mă voi mărita niciodată cu Reynier — continuă tînăra fată.

— Eh, eh ! făcu Vincent, care devenea distrat. Ceartă de îndrăgostiți...

Privirea i se opri asupra hainelor bărbătești răsîndite pe mobile și adăugă :

— Te cunesc : ești fiica mamei tale ; nu puteai să ai purtări urîte. Este aici ceva pe care eu nu-l înțeleg. Explică-te, dar repede. În noaptea asta am treabă, multă treabă.

— Ce treabă poți avea, bunul meu tată ? Ești zdrobit de oboseală...

— Da — bombăni Vincent — zdrobit. Nu voi ajunge pînă la bătrînețe. Copiilor le trebuie părinți : tu ai fost crescută ca o domnișoară. Spune-mi totul. Și vorbește repede.

— Nu am nimic de mărturisit, care să mă facă să roșesc — zise Irène, înălțînd capul fără să vrea.

— Cu atît mai bine. Dar care alt om decît Reynier poate să-și lase hainele la tine ? Iată ce vreau să știu.

— Aici nu sînt acasă la mine, tată.

Privirea lui Vincent luă o expresie plină de îngrijorare.

— Atunci — murmură el — înseamnă că m-ai înșelat? Căci sînt sigur că am urmat toate indicațiile din scrisoarea ta : o învățasem pe dinafară.

Irène era ea însăși teribil de tulburată. Își dădea seama că următorul ei cuvînt va face să-i țîșnească în față dovada unei josnice infamii.

Vincent spunea :

— Mintea mi-e slăbită, e adevărat, totuși n-am visat. Am primit scrisoarea copilei mele, sînt sigur de asta. Pe drum am citit-o de o sută de ori. Din această scrisoare am aflat de moartea diavolului... Iar cît despre faptul dacă e scrisul tău — adăugă el adresîndu-se Irènei — ai să vezi !

În timp ce vorbea, se scotocea prin buzunarele hainei, de unde scoase mai întîi niște pistoale și un pumnal.

— În călătorie trebuie să fii înarmat — bodogănea el drept scuză. Drumurile sînt nesigure... Așa ! strigă apoi. Iat-o ! Privește.

Irène luă scrisoarea pe care i-o întindea. Era atît de palidă, de parcă nu mai avea nici o picătură de sînge în vine. Își aducea aminte de cuvintele contesei Marguerite, care îi spusese : „Tatăl dumitale a plecat de la mina din Stolberg *în urma unei scrisori de la dumneata*“. Privi scrisoarea. O lacrimă îi arse pleoapa, în timp ce murmură :

— E scrisul meu, dar e de mîna lui... Doamne Dumnezeu, mă vei osîndi oare să-l urăsc ?

XVIII

SCRISOAREA

Vincent Carpentier, ca majoritatea celor cu mintea bolnavă, care vor să-și dovedească lor înșiși că sînt lucizi, se arată foarte mulțumit că a regăsit scrisoarea. Își ștergea fruntea zîbind, atît de obosit de parcă ar fi alergat

poște întregi, dar zîmbetul care îi lumina fața era sinistru la vedere.

— Am spus eu ! Știam eu bine ! murmură el. Am eu ideea mea, este adevărat ; dar asta nu înseamnă că mi s-a întunecat mintea de tot. Și Cristofor Columb își avea ideea lui și nu era nebun. Va rîde mai bine cine va rîde la urmă.

Irène nu-l mai asculta. Începuse să citească scrisoarea, urmărind rîndurile cu o adîncă încremenire. Scrisul ei de femeie, elegant și grațios, era atît de bine imitat, încît în primul moment fu cu totul surprinsă. Totuși nu putea exista nici un fel de îndoială, deoarece ea știa bine că nu scrisese această scrisoare ; dar se gîndi : „Oricare altul, afară de mine, s-ar fi lăsat înșelat“. Și ideea examinării își croi drum.

În imitații se petrece un fapt curios. Oricît de mare ar fi îndemînarea falsificatorului, el nu se poate niciodată dezbăra de „mîna“ lui, adică de felul său personal de a mînuî condeiul. Acest lucru este caracteristic, ca și stilul unui literat, ca și maniera unui pictor. Poate fi deghizat, dar nu suprimat.

Experții se înșală arareori asupra acestui indiciu, mult mai sigur decît forma literelor, voința putînd întotdeauna să schimbe obișnuința.

Irène nu era o expertă, dar era femeie și aici era vorba de bărbatul care îi ocupase gîndurile din primele zile ale tinereții sale.

Cavalerul Mora îi scria adesea. Ea citea și recitea de fiecare dată scrisorile lui. „Mîna“ lui îi era tot atît de binecunoscută ca și intonația glasului. Înainte de a fi citit, sau mai curînd de a fi înțeles o singură frază din scrisoarea falsă, Irène știa că era scrisă de cavalerul Mora. Precauțiunile luate ca să-l amăgească pe Vincent, departe de a zdruncina siguranța Irènei, erau tot atîtea indicii care pledau împotriva cavalerului Mora. Aici, rațiunea se asocia cu prima impresie, instinctivă și sentimentală. Fusesse întrebuințată însăși hîrtia de scris a Irènei, unul din plicurile ei, ceara și chiar pecetea. Numai cineva aflat în apropierea ei putea să-și procure aceste accesorii.

În momentul cînd Irène începuse să citească cu atenție, adică să înțeleagă sensul mesajului, actul preliminar era îndeplinit, convingerea ei era deplină.

Iată care era conținutul scrisorii :

*Bunul și scumpul meu tată,
Nefericirea vieții mele este că te știu îngropat în
funaul acelui mormînt, la care numai gîndindu-mă
mă trec fiori. Sînt slăbită și foarte bolnavă, altfel
aș fi luat diligența ca să vii la Stolberg să te aduc
cu mine. De cînd te-am văzut acolo atît de trist și
de schimbat, chipul tău îmi stăruie mereu în fața
ochilor.*

*Inima îmi spune că tu n-ai făcut niciodată rău.
Nu mi-ai încredințat secretul tău, dar sînt sigură că
nu de justiție ți-e frică, de asta sînt sigură. Vor-
bești mereu de dușmani puternici. Tremur de teamă
să nu-ți descopere refugiul.*

*Tocmai acolo, tată dragă, primejdia poate fi mai
amenințătoare. O crimă poate fi atît de ușor săvîr-
șită și ascunsă în întunecimile acelea ! Inima înce-
tează să-mi mai bată cînd mă gîndesc la asta. Te
văd singur și fără apărare. Galerile acelea sînt atît
de lungi și de înghețate ! Cui ai putea să ceri aju-
tor ? Ei n-ar avea nici măcar nevoie să-ți sape un
mormînt, fiindcă la fiecare pas se deschide o pră-
pastie...*

Acest pasaj din scrisoare era șters și înnegrit de ur-
mele de mîini ale lui Vincent, care probabil îl citise și-l
recitise cu degetele încă murdare de la lucru.

Irène ridică ochii spre el. Credea că privirea tatălui
ei o urmărea în timp ce citea.

Dar nu era așa. Pleoapele lui Vincent erau închise, iar
el se răsturnase pe speteaza fotoliului. Dacă n-ar fi fost
mișcarea buzelor lui care-i tremurau încet și fără să
scoată nici un sunet, ai fi putut crede că doarme.

— Ți-e rău, tată ? întrebă tînăra fată îngrijată, căci
avea într-adevăr un aer de muribund.

Vincent tresări și răspunse :

— Parisul ăsta este enorm. Locul unde vreau să mă duc e departe, foarte departe de aici.

Se întrerupse, ca să adauge :

— Căci mă aflu la Paris ! Iar el e mort ! Spune-mi că a murit cu adevărat...

Își lăsă capul în piept. Gîndul îi trecu la altceva. Murmură :

— După el, era rîndul lui Reynier. Nu mai rămînea decît Reynier. De ce a spus Irène : nu mă voi mărita niciodată cu Reynier ?... Fetele tinere sînt nebune.

Glasul îi devenise nedeslușit. Irène nu mai înțelegea ce spunea.

Ea își continuă citirea :

...Zi și noapte mă gîndesc la asta, dragă tată. Ai făcut bine că ai fugit atunci, dar acum ceva îmi spune că primejdia se află în fundul aceluia oribil refugiu.

Anii au trecut. Dacă ai ști cît ești de schimbat ! Cînd am venit să te văd, eu, care sînt fiica ta, abia te-am recunoscut. Cei mai buni prieteni, cei mai feroci dușmani ai tăi ar trece pe lîngă tine pe stradă fără să te recunoască.

Nicăieri nu ești mai bine ascuns ca la Paris. Nu voi putea fi liniștită decît atunci cînd voi veghea eu însămi asupra dumitale.

Tată, nu sînt bogată, dar lucrez, și voi avea întotdeauna atît cît trebuie pentru noi amîndoi. Camera mea este mare. Are vedere spre cîmpie, sau mai degrabă ai putea jura că e cea mai frumoasă și mai rîzătoare cîmpie din lume. Căci nu vreau să te înșel cu nimic. Această masă de verdeață de sub fereastra mea este cimitirul Père-Lachaise ; dar vei vedea și tu : afară de un singur mormînt, care amintește de monumentele albe din Italia noastră, ochiul ar căuta în zadar vreo urmă de criptă. Tufișurile și florile ascund tot ce este trist, iar mormîntul colonelului Bozzo-Corona seamănă el însuși cu acele mici temple construite ca să înfrumusețeze grădinile...

Irène se opri din nou.

Nu știu cum să explic faptul. Sigur, o hîrtie nu poate păstra urma unei emoții, și totuși două amprente de degete crispate, în care cărbunele minei se imprimase în liniile fin trasate ale epidermei, care sînt, după părerea fiziologilor, organul și sediul pipăitului, apăreau la cele două capete ale rîndului ce conținea numele colonelului Bozzo-Corona. Rîndul era astfel pus între două paranteze.

De bună seamă, atenția cititorului s-a oprit aici cu luare-aminte. Și fără îndoială că scriitorul a pus mîna pe condei tocmai ca să spună acest lucru.

Faptul apărea ca din întîmplare. Un motiv în plus. O femeie a fost aceea care a găsit axioma : adevăratul gînd al unei scrisori se află în post-scriptum. Dar aceasta putea fi valabil pe vremea cînd axiomele erau adevărate. Înaintea potopului. Astăzi, post-scriptumul nu mai spune nimic. Intențiile unei scrisori se furișează pe unde pot, dar eu vă recomand să urmăriți propozițiile incidente. Ele sînt ca și măsuțele. Pui pe ele obiectele care te incomodează. Dacă totuși nu descoperi nimic, iscodește punctuația, cercetează pecetea, disecă iscălitura. Am descifrat intențiile unei scrisori pînă și după plic și marca poștală.

După ce citi pasajul de mai jos, Irène nu se mai întrebă la cine se referise adineauri Vincent, cînd spusese : *El e mort*. Dar chiar această descoperire năștea în mintea ei o confuzie.

Se afla încă sub impresia întrevederii cu contesa Marguerite și toate cuvintele contesei proclamau sfînțenia omului pe care Vincent îl numise „diavolul“.

Irène încercă să pună o întrebare, dar Vincent își deschise mica lui valiză în care se aflau îngrămădite laolaltă lenjerie, haine, o pîine și diferite scule de fier.

Irène continuă să citească. Scrisoarea se termina astfel:

Sînt prea suferindă ca să vin să te aștept la diligență, îți voi indica deci cu exactitate itinerarul pe care-l vei urma ca să poți ajunge la mine.

Mai întîi, îți las o zi întregă ca să te pregătești. Și eu trebuie să-mi aranjez camera, dorind să te primesc cît mai bine. Vei pleca a doua zi după primirea acestei scrisori. Grație drumului de fier care

s-a terminat între Liège și Quiévrain, vei străbate teritoriul în câteva ore. De la frontieră pînă la Paris, ia-ți un loc bun în cupeul diligenței. Pentru cazul că nu vei avea bani, îți trimit alăturat un mic mandat asupra lui Verboeck și fiul, din Liège.

M-am informat. Diligența din Belgia sosește la Paris între ora zece și ora unsprezece. Poți să ajungi la mine înainte de miezul nopții.

Îmi cunoști adresa, în strada Celor care pleacă, bariera Migdalilor, lângă Père-Lachaise. Orice trăsură te va conduce aici. Dar cum aici nu există portar și toată lumea va fi culcată la acea oră, notează bine indicațiile pe care ți le dau.

Apoi, scrisoarea descria în amănunt parcursul pe care cititorul îl cunoaște. Era explicat totul. Numai că itinerarul, ajuns la platforma pe care se deschidea în realitate ușa Irènei, nu se oprea acolo. El continua, spunînd :

La noi nu e nimic luminat, este o biată casă săracă. Bagă de seamă să nu nimerești în altă parte. Ușa camerei mele nu dă pe platformă. Pe aceasta o vei traversa și vei lua-o la dreapta, pe coridor, unde vei fi la capătul drumului, căci pe coridor nu locuiesc decît eu.

Te aștept și sînt dinainte fericită la gîndul că te voi îmbrățișa, bunul meu tată.

Fetița ta care te iubește.

Era semnat simplu : „Irène“.

Irène împături încet scrisoarea.

— Tată — zise ea — nu eu am scris această scrisoare.

Vincent își închise valiza. Un zîmbet îi flutură pe buze. Dar, aproape imediat după aceea, privirea i se tulbură din nou.

— Să știi — făcu el — că eu nu mai înțeleg cînd se glumește. Nu te juca cu mine.

— Am spus adevărul, tată — afirmă tînăra fată. Cineva mi-a imitat scrisul.

Paloarea lui Vincent căpătă o nuanță cenușie și un fior îi trecu prin tot corpul.

— Atunci este o capcană ! bîlbîi el.

Irène stătea pe gînduri. Ea zise, căci încerca încă să se mai îndoiască :

— Dacă ar fi o capcană, el nu și-ar fi părăsit camera în ziua și la ora indicată în scrisoare.

— Despre cine vorbești ?

— Despre cel la care ne aflăm.

— Dar nu sîntem la tine acasă ?

— Nu, tată.

— La cine sîntem ?

— La cavalerul Mora.

Vincent Carpentier respiră ușurat din adîncul plămînilor, ca și cum se temuse să nu audă alt nume. El repetă, făcînd apel la memorie :

— Cavalerul Mora... un italian ?

— Da, din Neapole.

— Nu-mi amintesc să mai fi auzit vreodată acest nume...

Se întrerupse, ca să adauge :

— Cît despre ziua și oră, sîntem într-adevăr la ora stabilită, dar ziua era fixată pentru mîine.

— Cum așa ? întrebă Irène.

— Îți voi spune ; din scrisoarea ta, eu nu am reținut decît un singur lucru : anunțarea morții lui. Ceea ce mă pune pe gînduri ! Trebuie să fie și asta o minciună, ca tot restul.

— Vorbești despre colonelul Bozzo, tată ?

— Da... într-o zi vei înțelege de ce anunțarea acestei morți ridică lespede de pe mormîntul meu... Dar tu poți să-mi răspunzi. Scrisoarea spune că i se vede mormîntul de la fereastra ta.

— Scrisoarea spune adevărul.

— Ai citit inscripția ?

— În litere de aur, pe lespede de marmură albă.

Trăsăturile lui Vincent, jucăuse ca ale unui copil, se luminară.

— Ce spuneam ? reluă el.

— Vorbeai despre ziua fixată, răspunzînd la observația mea asupra absenței cavalerului Mora.

— Aşa-i. Puteam oare să mai aştept ? Când am citit rîndul acela, care mi se părea că se desprinde din scrisoare cu litere de foc, rîndul în care se vorbeşte de monumentul funerar al persecutorului meu, al asasinului meu, am luat-o la fugă prin galeria minei, strigînd : „E mort ! E mort !“ Nu era un acces de nebunie, fata mea. Moartea aceuia este viaţa mea. Şi ce înseamnă viaţa mea ? Bucuria, beţia, voluptatea nespūsă de a vedea încă o dată tezaurul meu !

— Este oare al dumatăle, tată ? întrebă Irène.

Vincent Carpentier se ridicase în picioare. Figura i se coloră subit. Patima îi dădu pentru o clipă aparenţa puterii şi a tinereţii.

— A fost o muncă de uriaş — zise el cu o voce gravă şi plină de o tainică emfază — un calcul îngrozitor ! Cel care ar scrie povestea cercetărilor mele, a sfortărilor mele, a spaimelor mele, a primejdiilor mele, a chinului meu, nu va fi crezut. Tezaurul îmi aparţine, fiindcă eu l-am descoperit !

Ochii care îi ardeau în cap se stinseră dintr-o dată. Aruncă Irènei o privire vlăguită. Vocea i se strînse în gît şi el continuă încet, răspunzînd unei întrebări care nu-i fusese pusă :

— Unde se află ? Nimeni nu va şti. Nici Reynier, nici tu. El arde, ucide. Îl păstrez numai pentru mine, numai pentru mine singur, căci el înseamnă moarte !

XIX

INIMA IRÈNEI

Timp de cîteva minute, Vincent Carpentier rămase pradă unui fel de delir. Cuvintele sale, care erau din ce în ce mai încîlcite, ajunseră cu totul de neînţeles.

Completa lui istovire îl calmă. La întrebările Irènei, care încercă să readucă discuţia pe făgaşul ei firesc, el îi răspunse, obosit şi indiferent, că, în toiul nerăbdării, plecase din Stolberg cu o zi mai devreme.

În consecință, cavalerul Mora nu-l putea aștepta decît a doua zi seara la aceeași oră. Absența cavalerului nu era deci o circumstanță în favoarea lui.

Irène era mai mult indignată decît înspăimîntată. Ea încercă totuși să nu creadă în urzeala aceasta de necrezut, care o învăluia în mod evident.

Totul părea imposibil în aventurile ei din această noapte, dar totul era real, căci inima și rațiunea sa erau de acord să se îndoiască, iar îndoiala odată învinsă, dispărea și din mintea și din inima ei.

— Și cum se face că ești aici, la cavalerul Mora ? întrebă deodată Vincent. Îl cunoști ?

Irène se roși, dar răspunse :

— Îl iubeam, tată.

Vincent nu se arătă prea surprins. Gîndul îi rătăcea aiurea. Irène adăugă :

— Cavalerul Mora mi-a promis să mă ia în căsătorie. Venea pe la mine. Este prima oară cînd am intrat la el, dar va fi și ultima.

— Ah ! făcu Vincent, a cărui liniște părea și mai ciudată decît surprinderea de adineauri. Atunci, prin tine a aflat el refugiul meu ? De multe ori ești ucis de propriii tăi copii.

— Iartă-mi această greșeală, tată ; avem încredere în el.

— Niciodată n-ar fi trebuit să mai dau semne de viață, nici chiar ție. Așa îmi trebuie !

Urmă o tăcere.

— Și de ce acest Mora mi-ar fi întins o capcană ? făcu Vincent, care își vorbea lui însuși. Aici trebuie să fie mîna Fracurilor Negre. Acest Mora este fără îndoială unul nou.

— Tată, trebuie să-ți spun totul — făcu Irène, cu greutate. Adineauri, cineva îl acuza în fața mea pe cavalerul Mora — și martor mi-e Dumnezeu că nu l-am crezut ! — spunînd că el este șeful Fracurilor Negre.

— Șeful — repetă Carpentier — șeful ! Într-o locuință mizerabilă ca asta ! Dacă ar veni acum, l-aș ucide ca pe un cîine. Și să nu începi cu văicăreli, mă înțelegi ! Șeful ! Cine poate să fie șeful acum ? Domnul Lecoq e mort, și asta nu am aflat-o din vis. Mi-a spus-o probabil Reynier... Are vreun nume de botez, acest șef ? Ah ! Șeful !

— Altădată — pronunță rar Irène — când maica Maria cea Bună îmi vorbea de el, îi spunea contele Julian.

Lui Vincent i se urcă tot sîngele în obraz. Albul ochilor i se injectă și părul i se zbîrli pe cap. Era înspăimîntător să-l vezi.

— Ce ai, tată? strigă Irène îngrozită.

Carpentier încercă să se ridice, dar nu reuși. Din roșu cum era, chipul îi deveni livid.

— Tată, tată! făcu tînăra fată, care se repezi să-l prindă în brațe.

El o respinse.

— Sînt nebun — bolborosi el — nebun de-a binelea, simt foarte bine asta. Aud cuvinte de pe cea lume: maica Maria cea Bună, contele Julian... Mi-aduc aminte: era în același timp și bărbat și femeie, și tînăr și bătrîn... Îți dădea de pe atunci tîrcoale... din cauza mea! Ghicise taina din fundul inimii mele. Taina arde, srălucește; și se vede, se simte prin carnea și oasele mele!

Își apăsă cu amîndouă mîinile fruntea, ca și cum ar fi vrut să nu o lase să plesnească. Apoi zise deodată, cu un rîs sinistru:

— Contele Julian îi face curte fetei mele! Contele Julian îmi dă întîlniri! Un mort care își are coșciugul în cimitir și cameră în oraș...

Se opri și-și aținti privirea asupra Irènei, adăugînd:

— Și ce este acolo? Tu știi? Ce este oare în acel mormînt, pe care au săpat numele colonelului Bozzo-Corona?

Irène nu răspunse.

În tăcerea care urmă, și tatăl și fata își ațintiră deodată urechea la zgomotele nelămurite ce veneau de afară.

De la începutul întrevederii lor, drumul Perilor rămăsese absolut liniștit, ca și partea cimitirului de lîngă zidul înconjurător.

Chiar în clipa în care Vincent vorbea despre mormîntul colonelului, vîntul aduse lătratul gros al unui dulău ce părea că umblă prin cimitir. Aproape în același timp, frunzișul boschetelor se mișcă și se auziră pași pe nisipul aleii. Un glas, nici tare, nici slab, rosti aceste cuvinte ce se puteau distinge:

— Asta-i Colț-Rău! Nătărăul de Similor l-a scăpat!

Irène se repezi la fereastră. În trecere, ea suflă în luminare și camera se cufundă în întuneric.

Vincent încercă să spună ceva, dar Irène i-o luă înainte :
— Pentru viața noastră a amândurora, tată, nu vorbi !
Lătrăturile se apropiau.

Cînd Irène ajunse la fereastră, văzu, la lumina difuză a lunii ascunsă în nori, umbre care se mișcau în jurul mormîntului. Și un glas zise, de data aceasta încet :

— La fereastră italianului era lumină. Acum s-a stins !
Băgați de seamă !

Vincent reuși să se ridice în picioare.

— Ce este, fetițo, ce este ? întrebă el înspăimîntat.

— Nu știu — răspunse Irène. Poate că vom avea răspunsul la întrebarea pe care ai pus-o adineaori.

— Ce întrebare ?

— Întrebai ce au pus în mormîntul colonelului Bozzo-Corona... Dar, tăcere ! Ascultă !

Lătrăturile deveneau tot mai furioase.

— O sută de franci pentru chefulială cui sugrumă animalul ! murmură primul glas.

I se răspunse :

— Roblot și Zéphyr sînt la răspîntia Crucii. Ei au tot ce le trebuie.

— Dar paznicii ?

— Aia dorm duși. Roblot le-a îndulcit rachiul aseară.

— Roblot ! făcu Vincent, care era acum alături de fiica lui. Îți aduci aminte de frumosul meu dulău danez, care te iubea atît de mult ? Cezar ?

— Ultimul dumitale valet de cameră se numea Roblot, tată.

— Da. Primul meu asasin...

Nu apucă să termine. Lătrăturile cînelui, care se apropiau neîncetat, se schimbă dintr-o dată într-un urlet prelung, curmat de un horecăt.

— Sfîrșitul lui Colț-Rău — zise cineva în cimitir. Mort pe cîmpul de onoare !

Apoi cel care vorbise primul adăugă :

— Roblot ăsta are stofă. Bine au făcut că l-au tocmit și pe Zéphyr.

Irène era numai urechi, cufundată oarecum în acest ocean de taine inexplicabile.

Ceea ce se petrecea în cimitir o făcu să-și îndrepte numaidecât gândurile la doamna contesă de Clare, pe care o lăsase în camera ei. Contesa trebuie să fi auzit și să fi văzut totul, și ea. Fără îndoială, luase locul Irènei tocmai ca să audă și să vadă totul.

Timp de o clipă, luna, ieșită din nori, scaldă peisajul într-o lumină albă. Mormîntul colonelului apăru din umbră. Nu era nimeni în jurul lui, dar frunzișul din apropiere se mișca.

Irène se îndepărtă brusc de la geam, trăgîndu-l și pe tatăl ei după dînsa.

Vincent era liniștit. Părea interesat, aproape amuzat. El zise :

— De ce dracu vor ei să violeze un mormînt gol ? E curios, pe cuvînt !

— E gol ? gîndi tare Irène.

Vincent o privi la lumina slabă ce pătrundea în cameră, apoi se dădu îndărăt, ca în fața unui gînd ce l-ar fi lovit cu brutalitate.

— Crezi tu — făcu el cu o voce zdrobită de emoție — ai tu motive să crezi că tezaurul este acolo, în mormînt ?

Și înainte ca Irène să fi putut răspunde, adăugă :

— Nu, nu, nu ! Locul celălalt este mult mai bun ! Dacă ai vedea cît este de bine lucrat ! Eu, eu îl văd în fiecare noapte, și de douăzeci de ori pe noapte. Este tot un mormînt, sau mai bine zis o capelă funerară. Există acolo o măreție care îți înfioară inima, ca gîndul la Dumnezeu. Este mică, dar vastă cît lumea. Ei, fetițo, fetițo, cît ești de fericită sau de nenorocită că poți rămîne rece în fața scăpărării acestor gînduri !

Irène zîmbi trist.

— La ce mi-ar folosi tot acel aur ? murmură ea. Inima mea s-a înșelat. Am disprețuit pe cel care mă iubea... și pe care îl iubeam, poate...

— Să iubești ! Să iubești !... strigă Vincent, care ridică din umeri. Mare scofală !

Dar se întrerupse și reluă îndată :

— Ai dreptate ! Trebuie să-l iubești pe Reynier. E un băiat bun. Și eu am iubit. Dar iubirea moare, și nu lasă în urmă decît lacrimi. Aurul este nemuritor. Ascultă. O

femeie nu poate rezista unui demon. Acel om care ți-a furat inima este demonul aurului. Nu pe tine te voia el, ci pe mine. Dar în mine există ceva supraomnesc, căci am scăpat de primejdie prin zece, prin douăzeci de minuni. Aurul mi-a dat această putere. Am văzut aurul și asta m-a călit. Demonul are dreptate să se teamă de mine. Numai eu sînt, în tot universul, capabil să-l zdrobesc, să-l înăbuș sub greutatea propriului său tezaur...

Ha, ha, ha — continuă el într-un hohot de rîs — am muncit timp de luni și ani. Am citit ceasloave vechi care vorbeau de alambicuri, de creuzete, de baloane de sticlă în care plumbul cenușiu devenea galben ca o rază de soare. Nebunii ! În adîncurile acelei nopți groaznice, în galeria în care tîrnăcopul meu mușca stratul de cărbune, am mai consultat și altă carte : judecata mea. Și am născocit, înțelege-mă bine, mijlocul de a ascunde întreg tezaurul la subsuoara mea. Eu, privește-mă ! Crezi tu că poate fi omorît un om căptușit cu tot aurul din lume ?

Irène nu mai asculta. O resemnare tristă o copleșea. Aștepta să se întîmple ceva tragic și nu făcea nici o sforțare ca să lupte împotriva nenorocirii necunoscute care o amenința.

Se îndreptă spre fereastra opusă, cea care avea vederea spre camera sa, dar nu mai văzu lumină acolo.

Vincent veni după ea. Își puse mîinile pe umerii ei și continuă, de abia pronunțînd cuvintele, ca și cum beția i-ar fi încurcat limba în gură :

— Cît vrei tu să capeți ca dotă ? Căci după ce voi avea tezaurul, nu mă vei mai vedea. Voi dispărea. Nu voi fi nici în cer, nici în iad. Voi fi în aur. Cît vrei ? Am să mă duc chiar în această noapte, imediat ; am să mă adăp din izvorul nesecat, așa cum umpli o cupă cufundînd-o în apa oceanului. Cît vrei ?

— Tată — zise Irène — dinspre cimitir nu se mai aude nimic. Cel pe care îl numești demonul se va reîntoarce.

Vincent se înfioră din cap pînă în picioare, ca și cum o deșteptare bruscă i-ar fi zdruncinat extazul.

— E adevărat, e adevărat — făcu el — sîntem în casa lui, sîntem chiar în capcană. Să ieșim. Du-mă în camera ta.

— Nu pot să te duc în camera mea, tată.

— De ce?

În câteva cuvinte și fără să pronunțe nici un nume, Irène povesti cum una din nobilele sale cliente îi luase în mod bizar cu împrumut, pentru o noapte, camera.

Vincent o asculta cu atenție, iar Irène continuă astfel :

— Pot să-ți ofer un alt adăpost. Această contesă de care îți vorbesc este foarte cunoscută și ea l-a adăpostit și pe Reynier, urmărit de același dușman, care e și al dumitale. Ea se interesează de dumneata. Conduce o mare asociație de binefacere, care veghează asupra dumitale cum a vegheat și asupra lui Reynier și asupra mea.

— Parcă se aude scîrțîitul unui grilaj care se deschide ! o întrerupse Vincent Carpentier, apropiindu-se de fereastră ce dădea spre Père-Lachaise. O asociație de binefacere spui ? Care veghează asupra mea ?

Un mare nor negru acoperea cerul. Afară, totul intrase în întuneric. Totuși, în jurul mormîntului, al cărui grilaj scîrțîi într-adevăr din țîțîni pentru a doua oară, puteau fi zărite două sau trei umbre. O clipă, acea lumină roșiatică pe care contesa Marguerite o văzuse înăuntru, ca și cum cineva ar fi coborît în adîncul mormîntului, se arătă din nou, dar de data aceasta ridicîndu-se și dispărînd apoi imediat.

— Cum se numește contesa ta ? întrebă Vincent cu o voce clară și hotărîtă.

— Doamna Marguerite de Clare — răspunse Irène.

Afară, o voce zise :

— E cineva la fereastră italianului. Sînt sigur de asta.

Vincent o apucase pe fată de mîină.

— Bănuiam eu — zise el cu un ton hotărît. Sîntem înconjurați de Fracurile Negre. Cunoști pe cineva în casa asta căruia să-i poți cere adăpost ?

Irène scutură din cap.

— Trăiește singură — răspunse ea. Nu vorbesc niciodată cu nimeni... Deci, tată, trebuie să ne ferim de doamna contesă de Clare ca și de cavalerul Mora ?

— De ea trebuie să te ferești și mai mult.

— Totuși, ea este dușmana lui de moarte. Tată, bietul meu tată, dacă ai ști în ce groaznică îndoială mi se cufundă mintea ! Simt că ne aflăm pe marginea unei pră-

păstii, dar nu înțeleg nimic, nimic! Sufăr chinurile iadului.

Vincent zise cu răceală :

— Așa este cînd înnebunești. Am trecut și eu prin asta. Dar eu nu am înnebunit. Eu văd limpede. Sînt acolo, de o parte Cavalerii Tezaurului, care caută și vor căuta mereu, de cealaltă parte, demonul, care s-a ascuns pînă și în mormînt ca să nu fie asasinat. Singur contra o mie, demonul va fi cel mai tare.

— Privește — făcu Irène — iată niște oameni care sar peste zidul cimitirului.

Vincent privi și murmură :

— Ce vor fi găsit în coșciug ?

— Tată, vor fi aici în cîteva minute.

— Iar doamna contesă de Clare va fi foarte mulțumită să revadă un vechi prieten ca mine — zise Vincent Carpentier, cu un fel de liniște ciudată. Am cunoscut-o pe cînd se numea Marguerite de Bourgogne, în cartierul Latin. A ucis, pe atunci, mai mulți Buridani ! Eu văd lămurit, da ! Văd bine ! Toți se învîrteau în jurul tău nu pentru tine, ci pentru mine. *Eu sînt SECRETUL !* Voiau să pună mîna pe mine : unul ca să îngroape secretul la o sută de picioare sub pămînt, ceilalți ca să afle acest secret.

Își frecă încet mîinile și reluă :

— Numai eu sînt în primejdie. Cu tine ce-ar putea să facă ?

— Nu te voi părăsi !... voi să strige Irène.

— Ei, ei, ei ! făcu Vincent. Vorbe mari. Eu am treaba mea, și m-ai stînjeni... Ah ! Diavolul ! Ce bine i-a lucrat ! Dar pe mine nu mă va lucra !

Reaprinse chiar el lumînarea, zicînd :

— Vreau să-i scriu procurorului regal, ca să-i denunț ! Voi face o listă ! Îi cunosc pe toți pe nume !

La lumina care se răspîndi în jurul lor, Irène văzu că privirea tatălui ei era din nou rătăcită. Ea căzu într-o adîncă descurajare și îi trecu prin gînd să strige „Foc !“, ca să ridice toată casa în picioare.

Dinspre cimitir nu se mai auzea și nu se mai vedea nimic.

Vincent continua pe tonul cel mai liniștit :

— El ? De ce m-aş ocupa de el ? Reynier îl va ucide : asta le e soarta. Cum ? Numai Dumnezeu singur ştie !

Irène îşi împreună mâinile şi strigă :

— Reynier ! Îl uitasem pe Reynier ! Se află la palatul acelei femei. El ne va apăra, el te va salva, tată, sînt sigură.

În apropierea unui nebun, totul ia un aer de nebunie : Irène se repezi spre uşă, ca şi cum palatul de Clare ar fi fost la cîţiva paşi de acolo.

Vincent o opri.

— Nu am nevoie de Reynier — pronunţă el cu autoritate. O să vină el şi fără noi, fiindcă aşa îi este soarta. Să fim serioşi. Eu văd lămurit. Şi am de lucru. Trebuie să scap de tine. Vrei să te duci să mă aştepţi într-o biserică ?

— La ora asta, tată ?

— Ai dreptate, sînt închise. Şi cafenelele. E vreun post de pază pe aproape ? Dar poate că nu ţi-ar plăcea să stai cu soldaţii... Ce voiam să te mai întreb ? Un ultim lucru, şi l-am uitat... A, mi-am adus aminte ! Maica Maria cea Bună unde se află acum ? Ştii ?

— La mînaştirea ei — răspunse Irène, care în acelaşi timp trăgea cu urechea spre coridor.

În fiecare clipă credea că aude zgomot de paşi.

— Unde este mînaştirea ei ? întrebă Vincent. Departele de aici ?

— În strada Thérèse.

La acest nume, Carpentier tresări ; zise :

— În strada Thérèse ! O mînaştire ! Nu exista pe vremea mea.

— Au înfiinţat una în vechea casă a colonelului.

Vincent bătu din palme şi strigă într-un adevărat elan de veselie :

— Perfect ! Văd lămurit ! Nimic nu s-a schimbat. Acelaşi suflet în acelaşi trup. Să plecăm. Du-te unde vrei, fetiţa mea, nu mi-e frică pentru tine. Dacă va trebui, te vor apăra cu preţul vieţii lor !... În ochii lor, tu valorezi sute de milicane. De altfel, eu am treburile mele. Este poate ultima noapte.

O dădu pe fată la o parte, luă în mîna un pistol şi deschise uşa, adăugînd :

— Îți interzic să vii după mine. Primejdia se află lângă mine. Pe mine vor să mă omoare!

Dispăru în coridor.

Irène rămase încremenită. Spaima care îi apăsa pieptul nu era pentru ea. Din instinct, și fără să-și dea seama ce se petrece în mintea ei, calculă timpul necesar ca să parcurgă drumul Perilor, să cotească pe bulevard și să o ia pe strada Celor care pleacă. Oamenii din cimitir trebuie că se aflau jos acum, ca să-i taie calea tatălui ei.

Nu se poate spune că ea cugeta, căci în mintea-i totul era dezordine și desperare, dar din acest haos mintal apăru totuși un nume: Reynier. Îl strigă pe Reynier cu tot elanul inimii sale.

În noaptea aceasta, o legătură îi căzuse de pe ochi. Acest vâl, ce se sfîșiasse pentru ea, i se părea însă depărtat și nefiresc. Nici nu mai voia să creadă că existase. Între ea și palidul seducător ce-i tuiburase mintea de copilă se afla acum un secol. Pentru că nu mai credea și nici nu crezuse vreodată într-adevăr. Se simțea strivită de remușcări.

Ura și iubea cu toată puterea ființei sale. Un straniu miraj îi arăta în același timp obiectele dragostei și urii sale: pe Reynier și pe contele Julian; ca asemănare, doi gemeni; ca vîrstă, un fiu și un tată...

Transformarea s-a produs nu într-un minut, ci în cîteva secunde.

Toate acestea îi trecură Irènei prin minte cu iuțeala fulgerului. Și nu rămase decît un nume: Reynier! Reynier! Prima amintire din copilărie, cînd tatăl îi spunea: el iubește ca o mamă! Zîmbetul drag pe care îl revedea aplecat asupra leagănului ei, frumosul prieten care o ducea de mică în brațe, vorbindu-i ca unei femei: atît de blînd, de bun, de mîndru, de curajos! Reynier! Reynier! Frate și logodnic! Întreaga ei inimă de altădată!

Există atîtea otrăvuri pentru inimă, și atît de ușor poate fi picurat în suflet și în trup somnul amăgitor al opiului! Ah! Dacă Reynier ar fi aici, cum l-ar implora să o ierte!

Pasul tatălui ei, care răsunase tare pe coridor, deveni mai slab în clipa cînd el coti spre platforma scării.

Irène, chinuită de gândul de a lua o hotărîre, făcu un pas spre uşă. În acel moment, vocea lui Vincent se auzi gravă şi ameninţătoare. Zicea :

— Cine e acolo ? Sînt înarmat. Am cite un pistol în fiecare mîna. Dacă te pui în calea mea, eşti mort !

O altă voce, care îi merse Irènei la inimă, răspunse :

— Tată, dumneata eşti ? Şi ea, unde este ?

Tînăra fată se repezi nebună de bucurie, strigînd :

— Reynier ! Domnul fie lăudat ! Reynier ! Reynier ! Reynier al meu !

XX

DOAMNA CANADA ÎN CERCETARE

Vincent Carpentier, în momentul cînd cotise după colţul coridorului, îl zărise într-adevăr pe Reynier.

Reynier se afla în picioare în faţa uşii de la camera Irènei, care dădea spre scară. Bătuse de trei sau de patru ori la uşă fără să capete răspuns, şi tocmai se aplecase, ca cineva care vrea să asculte prin gaura cheii la zgomotele dinăuntru.

Vincent, care îşi armase pistolul, îl recunoscuse în clipa cînd se ridica, şi zise aproape vesel :

— Ei, ei ! Tu eşti, băiete ? Bună seara ! Ce mai faci ? Soseşti la vreme, te vei ocupa de mititica. A avut un şoc, ştii ? E o boală a familiei. Dă-te la o parte, ca să trec. Am de lucru şi sînt grăbit.

Irène se şi aruncase de gîtul lui Reynier şi murmură :

— Iartă-mă, iartă-mă, am fost nebună, e adevărat. Nu-l părăsi pe tata. În jurul nostru se află o primejdie de moarte.

Bucuria te înmoaie, ca şi durerea. Reynier se clătină sub sărutările Irènei.

— Venisem să te apăr — zise el. N-a existat noapte în care să nu mă fi învîrtit în jurul locuinţei tale, Irène. Astăzi am văzut, am auzit...

— Bine, bine ! îl întrerupse Vincent. Noi însă știm mai multe decît tine, băiete. Aș fi preferat să nu fii amestecat în treaba asta, fiindcă... fiindcă... în sfîrșit, n-are importanță. Biata ta mamă se afla bolnavă la noi, acolo, cînd eram în Italia. Buna și sfînta ființă care era soția mea o învățase să creadă în Dumnezeu. În toiul frigurilor sale, ne povestea despre niște lucruri ciudate ; și cînd pomenea de tatăl tău, îl numea „demonul“. Asta nu împiedică însă ca tu să fii un mieluşel. Îmbrățișează-mă, dacă vrei, dar lasă-mă să trec.

Irène zise :

— Ce-ai aflat, Reynier, dragul meu ? Te implor, nu-l părăsi. Vrea să se ducă la tezaur...

Dar scoase un scurt țipăt de durere, căci Vincent o apucase de braț și o strîngea tare, aproape să i-l rupă.

— Niciodată acest cuvînt ! rosti el cu voce joasă. Dumnezeu trăsnea pe fiii lui care se atingeau de Arcă. Aceasta este Arca mea, numai a mea ! Nu te atinge de ea !

— Și ei vorbeau, pe sub zidul cimitirului, de un tezaur — murmură Reynier. Noaptea e plină de acest cuvînt.

Pe scară se auzi o voce groasă, care zicea, gîfîind :

— Uite-i că vin ! Uite-i că vin ! Stinge lumina, domnule Canada.

— Voi trece peste trupurile lor ! strigă Vincent, care învîrtea amenințător pistolul în mînă. Chiar dacă sînt o sută, chiar dacă sînt o mie ! Haide, la o parte ! În noaptea asta sau niciodată !

O respinse cu asprime pe Irène, care i se agățase de haină, și ridică pumnul asupra lui Reynier.

— Ei, cine-i acolo ? întrebă vocea groasă de pe scară. Nu ești singur, Canada ?

Echalot, pe care sîntem obligați să-l facem să apară pe neașteptate, căci nimeni nu bănuia prezența lui pe platformă, Echalog răspunse liniștit :

— Fii calmă, Léocadie, dar bagă de seamă. Aici, toți sînt oameni cunoscuți : mica brodeză din față, vechiul meu artist-pictor din strada Apusului, domnul Reynier, despre ale cărui neplăceri cu cavalerul Mora ți-am povestit, și domnul Carpentier, fostul arhitect, care-i aiurit ca un iepure, în urma nenorocirilor suferite. Urcă să vezi, îl țin bine !

Vorbind, îl apucase de mijloc, pe la spate, pe Vincent. Acesta se smucea furios.

Echalot continuă, cu aceeași dulceață în glas, cu toate că-și strîngea omul pînă la sufocare :

— Drept care, tinere și domnișoară Irène, noi vă oferim adăpostul prieteniei în împrejurarea periculoasă în care vă aflați și despre care am cunoștință, dat fiind că am ascultat, în interesul dumneavoastră, pe la uși, de la ora șapte seară și pînă în clipa de față. Mă doare și mijlocul din această cauză. Dați-vă osteneala și intrați la doamna Canada, soția mea, al cărei soț legitim mă aflu, deci domnul Canada ca și ea.

— Dar repede ! făcu fosta îmblînzitoare, care sări peste ultimele trepte ale scării. Toată banda e pe urmele mele. Mii de draci ! Ce canalii ! Dar nu e prima dată că mă pun de-a curmezișul acestor monștri ca să-i lipsesc de victimele lor !

Vincent, învins de viguroasa strîngere a lui Echalog, nu mai făcea nici o mișcare și se lăsa împins spre ușă.

Reynier zise :

— Cred că te recunosc, prietene, ești Echalog, fostul meu model.

— Da, în prezent rentier prin alianță. Ce mai faceți ?

— E un om admirabil — făcu Irène — să-i primim bucurosi ospitalitatea

— Oferită cu autorizația cucoanei mele — adăugă Echalog, împingînd ușa cu piciorul. Odată aflați înăuntru, veți fi în siguranță și puteți spune, ca la teatru : „Mulțumescu-ți ție, Doamne ! Sîntem salvați ! Salvați !“

El intră primul, ținîndu-l strîns ca într-un clește pe Vincent. Îmblînzitoarea, care se apropiase ca un vârtej, îi împinse pe Reynier și pe Irène înăuntru și încuie ușa. Ar fi rostit bucuroasă un discurs, dar nu mai avea suflu : de la drumul Perilor alergase cu sufletul la gură.

— Persoanele aici adunate — reuși totuși să spună — sînt asigurate ca într-un sanctuar în apartamentul unei femei locuind cu soțul ei, în care nimeni nu are dreptul să intre, nici măcar poliția autorității judiciare !

Și se trînti în fotoliu, care trosni din toate încheieturile.

— Ascultați ! făcu ea imediat ce se așeză. Au ajuns pe platformă !

Toată lumea ascultă, inclusiv Vincent, care începuse să se împotrivească.

Dar Echalog îi spuse cu blîndețe :

— Trebuie să stai liniștit, arhitectule, numai o clipă, căci de nu, te voi înăbuși în interesul dumitale.

— Pe el îl caută — făcu încet doamna Canada. Ssst !

În tăcerea care urmă după acest ultim ordin, se auzi zgomotul făcut de cîțiva oameni care traversau tiptil platforma.

O voce zise :

— Camera italianului este pe coridor, în fund !

O alta adăugă :

— Brodeza trebuie să fie pe undeva pe aici. Vizitiul nici n-a văzut-o.

— Vizitiul poate că a tras un somn pe capră, de atunci.

— Și-a băgat dracul coada aici !

Continuau să treacă fără zgomot, dar repede.

Două voci mai de la urmă schimbă aceste cuvinte :

— Așadar, bătrînul a ieșit din groapă ?

— Marguerite, Samuel și Prințul l-au văzut cu ochii lor. Îi privea cu un aer batjocoritor pe cei care ridicau piatra de pe mormîntul lui.

— Și atunci ce s-a găsit în mormînt ?

Ăcestea fură ultimele cuvinte ce se mai auziră.

Cînd zgomotul încetă, doamna Canada repetă :

— Da, ce s-a găsit în mormînt ? Puțină cenușă, probabil, cu pucioasă și mai știu eu ce. Nu folosește la nimic să îngropi un vampir.

— L-am văzut — murmură Vincent Carpentier — l-am văzut și eu. Sînt sigur că l-am văzut.

— Atunci vorbește, omule — zise Echalog, care îl ținea mereu strîns de mijloc. Te ascultăm.

Vincent nu răspunse.

Fosta îmblînzitoare, cu un gest bărbătesc, scăpără un chibrit în talpă. Lumînarea aprinsă făcu să apară interiorul bizar pe care l-am mai descris. Patul conjugal era nedesfăcut. În schimb, în copaia care servea drept leagăn micului Saladin, fiul natural al lui Similor, se vedea un pachet de zdrențe, din care apărea mica figură gălbe-

jită și morocănoasă a țincului adormit. Tocmai spre acesta se îndreptă privirea lui Echalog de îndată ce se făcu lumină.

Lîngă îmblînzitoarea așezată la colțul șemineului, stăteau Reynier și Irène, ținîndu-se de mîna.

Echalog îi dăduse drumul lui Vincent Carpentier, care acum se sprijinea cu mîinile de masă ca un om rupt de oboseală.

— Dacă cineva dorește să ia ceva — zise doamna Canada cu solemnităte — sîntem aici, cu toată sinceritatea, între oameni cinstiți. Arhitectul, cum îl numiți, nu prea pare în apele lui. Un pahărel de vin i-ar face bine.

Echalog turnă în pahar. Vincent refuză.

— Atunci, adu încoace — reluă doamna Canada. Eu aș bea cu plăcere o gură.

De îndată ce dădu pe gît paharul, trase cu putere aerul în piept.

— Acum mă simt mai bine — zise doamna Canada. Am un caracter bun, dar nu trebuie ca stomacul să sufere, nu sînt obișnuită. Trage și tu o dușcă dacă vrei, domnule Canada. Ne găsim într-o împrejurare excepțională, care merită explicații. Iată doi tineri ce formează o pereche simpatice. Asta îmi reamintește de o alta — ei, Canada! — asemănătoare prin frumusețe, unită prin virtute, înconjurată de primejdia misterioasă care o făcea și mai interesantă : de Maurice al meu și de Valentine...

— Doamnă... — încercă să spună Irène.

— Mulțumiri ? o întrerupse femeia. Nu-i nevoie, între vecinii de pe aceeași platformă. Cînd relațiile noastre ne vor fi îngăduit să ne cunoaștem mai bine, veți afla că noi — eu și Canada — sîntem artiști, cu inima în palmă, cu toate că el a lucrat în farmacie. Tocmai pălăvrăgeam astăzi împreună, ca soț și soție, după-masă, despre toate aceste lucruri, în legătură cu mărturisirea ce mi-o făcuse domnul Canada că lucrase pentru această lepădătură de italian, fără să-i cunoască, bineînțelese, mîrșăvia. Atunci, după ce l-am săpunit bine, cum am dreptul, fiindu-i tovarășă, am spus : „Ne pricepem noi !” Cu ocazia unei alte ticăloșii, am băgat cheia sub ușa stabilimentului meu, care era splendid, și mi-am riscat viața în favoarea

unui tânăr la care țineam și a logodnicei sale, amândoi urmăriți de năpîrcile și șerpilor de la *Mîine va fi ziuă* sau *Fracurile Negre*... Dar ce tot îndrugă bătrînul? Parcă ar fi bolnav.

Vincent se prăbușise cu capul pe masă și Irène se frămînta în jurul lui.

— Mormăie încet una și bună — răspunse Echalog: „Am de lucru, am de lucru...”

— Și noi — replică doamna Canada — avem și noi de lucru. Și fără să vreau să poruncesc cuiva, rog pe frumoasa domnișoară și pe prietenul ei să mă asculte cu atenție, pentru că-i privește și pe ei tot atît cît și pe tata Vincent. Pînă una alta, afacerea asta nu se referă direct la noi, la mine și la Canada al meu... Eram deci cu povestirea acolo unde spuneam că după ce scăpasem din groaznice primejdii salvînd nevinovăția, onoarea ne obliga acum să ne aruncăm din nou în mijlocul primejdiei. Și că Echalog (vreau să spun Canada) îmi răspundea: „Noi sîntem ca acei cîini de Terranova, care se aruncă în valuri ori de cîte ori se îneacă cineva!”

Prea bine! Aseară l-am culcat pe micul orfan care se află acolo în covată. Nu prea știam mare lucru, dar aveam bănuieli, prin puterea presimțirilor, că o să fie înghesuială în noaptea asta. Aproape că-mi venea să mă duc să-i vorbesc domnișoarei Irène ca să o întreb deschis ce necaz are, dar Canada a obiectat că ea știa și mai puțin ca mine. Dar iată că deodată auzim bătînd în ușa ei. „E cavalerul Mora — îmi spuse Echalog — vine în fiecare seară la ea.” Eu întredeschid ușor ușa, ca să văd cum arată această pasăre; dar ce văd? Era contesa de Clare! O figură binecunoscută de mine. Da! Însă acum nu mai aveam liniștea să mă duc să mă culc. Îi spusei lui Canada: „Ți-aduci aminte de domnul Gondrequin Militarul, care trîncănea mereu: «Prezentați arm'! Drepti! Înainte marș!» Acum e cazul nostru. Să ne luăm armele, sacul la spinare, și la drum!...” Ascultă, mică vecină?

Irène îl așezase pe tatăl ei pe un scaun și îl supraveghea cu îngrijorare.

— Vă ascult, doamnă — răspunse ea.

— Și eu de asemenea — adăugă Reynier, care părea viu impresionat.

— Perfect ! Veți vedea că merită. Mai întâi, Echalog, care are urechea fină, a fost însărcinat să afle cam ce se vorbea la domnișoara Irène, în timp ce eu pîndeam pe afară. De ce ? Fiindcă, de la primele cuvinte, Marguerite îi ceruse să-i împrumute camera și fiindcă eu mirosisem o lovitură aranjată în stil mare. Am ieșit afară. Nimic prin curte, nici pe stradă ; dar acolo, după colț, la cîrciuma «La drumul mare», două capete care făceau cît un sac întreg de informații : domnul Piquepuce și domnul Cocotte. Puțin mai încolo, tatăl orfanului, numitul Similor, care este regele pușlamalelor, cu un oarecare Roblot...

Vincent tresări la acest nume și-și roti privirea de jur împrejur.

— Să fim calmi — îl sfătui Echalog, care se așeză lîngă el și îl apucă prevăzător de mîini. Ce talent are dumneaei cînd se pornește să-ți descrie o întîmplare !

Fosta îmblînzitoare continuă :

— Mai departe, pe drumul Perilor, de-a lungul cimitirului, cîteva mogîldețe... Dar uitasem să vă spun că tocmai în fața porții de la intrare se afla o trăsură frumoasă și că recunoscusem pe capră pe fostul vizitiu al colonelului...

— Giovan-Battista ! murmură Vincent. Și eu l-am recunoscut. Sînt încă sănătos la minte.

— Cu atît mai bine pentru dumneata, bătrîne, asta îți va putea fi de folos. Suferi de o boală grea, aceea de a ști prea multe, și era mai bine dacă rămîneai acolo, în groapa dumitale de cărbuni. Nu de azi, de ieri, se știe că Tatăl Tuturor este ca Jidovul Rătăcitor, care nu moare niciodată. Totuși, el a murit. Dar păzește-te ! Mie mi-e frică de asemenea morți. Se gîndește pesemne că încuietoarea lăzii lui are două chei, atîta vreme cît dumneata nu vei fi în mormînt. Și are răbdare. S-a învîrtit în jurul fetei dumitale timp de luni și ani de zile. Nevinovata de ea i-a servit să întindă capcana... Cît despre ceilalți, Cavalerii Tezaurului, nu e nici o filozofie, ei vor să-ți facă și dumitale ceea ce au făcut astă-noapte mor-

mîntului colonelului : să te spintece ca să vadă ce ai înăuntru.

Vincent dădu din cap cu gravitate și zise :

— Vorbești foarte înțelept, cumătră. Gîndese și eu la fel cu dumneata.

— Mulțumesc. Cu toate că nu te-ar fi costat nimic să-mi zici doamnă. Dar nu-i nimic. Nu sînt eu prea subțire, dar mă strecor peste tot cînd vreau...

— Nu există cineva mai șiret ca ea ! confirmă Echalog.

— Fac și eu ce pot. Am tras cu urechea într-o parte, am spionat în cealaltă, m-am lăsat chiar luată în zefle-mea și disprețuită de acești bătărași, fiindcă am făcut pe femeia care a băut un pahar mai mult

Bineînțeles că m-am ferit de alde Piquepuce, Cocotte și ceilalți, care îmi cunoscuseră fostul meu stabiliment de la bîlci.

Așa am descoperit tertipul cu cimitirul, escalada, spargerea, doi paznici cumpărați cu aur și chiftelele împărțite dulăilor, ale căror cadavre vor fi găsite mîine dimineață prin toate colțurile cimitirului.

Preabine. Aveam o dorință nebună să intru în cimitir și dădeam tîrcoale pe drumul Perilor, pe unde nu mai era nimeni.

„Ei, mătușă Lampion, nu vrei să vii încoace ?“ întrebă un neisprăvit cocoțat călare pe zidul cimitirului.

„E ziuă aici înăuntru ?“ îi răspunsei eu de colo.

Trebuie să precizez că persoana cu același nume, zisă regina Lampion, e damă de consumație la cafeneaua «Spicul tăiat», frecventată de gloata Fracurilor Negre.

Cu toate că nu era măgulitor pentru mine să fiu confundată cu o asemenea otreapă, drojdie a societății, am răspuns : „Firește, umflatule, că vreau să vin dacă e vreo poartă deschisă“.

Drept poartă sta chiar îngîmfatul. Era pus acolo ca să mute scara dintr-o parte într-alta a zidului, după cum era cazul de intrare sau de ieșire.

În timp ce el trăgea scara care se afla pe dinăuntru, eu îmi schimbai ținuta, ciufulindu-mi părul și deschizîndu-mi bluza. Norocul meu că sînt roșie la față ca și regina Lampion. Și mă cățărui gemînd ușor, căci pe ea o chinuie reumatismele.

„Un păhărel pentru osteneala mea“ — zise omul de pe zid.

„Ce proastă sînt ! făcui eu. Mi-am uitat traista la «Drumul mare», dar am să-ți aduc două păhărele în loc de unul, umflatule, după ce îmi astîmpăr curiozitatea.“

În fața lunii tocmai se afla un nor negru ca cerneala.

„Drace ! Dar te-ai cam împlinit la trup, mătușă Lampion“ — zise portarul meu.

Am trecut dincolo. M-am dus direct spre arborii care înconjurau mormîntul și m-am ascuns într-un tufiș de chiparoși.

Cineva vorbea. Eu o credeam pe Marguerite în camera domnișoarei Irène, dar ea se mutase, și tot teatrul jucat cu dumneata, copilo, nu avea alt scop decît să te expedieze la palatul de Clare. Domnul Reynier se afla deja acolo, cel puțin așa credea dumneaei ; erau luate toate măsurile pentru ca arhitectul, întîmpinat la sosirea diligenței de un om al ei, să fie și el condus la palat. Am auzit toate amănuntele acestui plan din spatele chiparoșilor.

În felul acesta, întreaga familie trebuia să fie prinsă dintr-o dată în plasă, și odată cei trei căzuți în năvod, Cavalerii Tezaurului socoteau că vor putea smulge secretul lui papa Vincent prin violență sau prin șiretenie...

Vincent își lăsă capul în piept și murmură :

— Nu am nici un secret. Nu știu nimic, absolut nimic. Nu există nici un tezaur.

— Bine — făcu doamna Canada. Nebunii au și ei momentele lor de șiretenie...

Se întrerupse brusc, ca să tragă cu urechea. Din nou pașii traversau platforma.

— Unde naiba s-a dus ? întrebă o voce de afară. Camera lui e goală.

— E glasul doctorului Samuel — făcu încet îmblînzitoarea.

Acceași voce de afară întrebă în fața ușii :

— Cine locuiește aici ?

— Unul Canada și femeia lui — i se răspunse.

Și trecură mai departe.

— Nu că acest cartier ar fi mai rău decît un altul — reluă îmblînzitoarea după ce pașii se îndepărtară — dar

postul de pază e departe și, la ora asta, pungașii sînt stăpîinii casei. Sînt sigură că stau ascunși peste tot primprejur, în umbra zidurilor, ca muștele... Ce spune?

Această ultimă întrebare îi fu adresată lui Echalog. Vincent pronunțase cîteva cuvinte cu voce scăzută.

— N-am putut să înțeleg bine — răspunse Echalog. Ceva cam așa: „Am de lucru, voi trece“.

— Vorbește aiurea. Ține-l bine... Iar voi, tinereilor, fiți atenți! N-am terminat încă. Ce mi-a mai rămas de spus e lucrul cel mai uimitor din toate.

XXI

MISTERUL DE LA PÈRE-LACHAISE

Pe figura dolofană a mamei Léo Canada se citea satisfacția naivă a povestitorului care a ajuns la partea cea mai interesantă a narațiunii sale.

— Dincolo de pîlcul meu de chiparoși — zise ea — se aflau cinci Fracuri Negre sau Cavaleri ai Tezaurului, dintre cei mai de vază, care țineau sfat: cel pe care ei îl numesc „Prințul“, apoi doi din cei noi, domnul Comayrol și bunul Jaffret, cum îi numeau, și în fine doctorul Samuel și contesa Marguerite. Pe ici pe colo se aflau oameni pe care îi auzeai, dar nu-i vedeai, iar în aleile cimitirului erau puse santinele în punctele înaintate.

Cînd luna apărea dintre nori, puteam să văd mormîntul, alb printre frunzișuri, și zăream spatele casei noastre, unde nu licărea decît o singură lumină, chiar la etajul nostru, în locuința cavalerului Mora.

Se vorbea mult despre cavalerul Mora. Marguerite, care pare a fi acum Marea Maestră a afacerii, zicea:

„Dacă nu găsim Scapularul în lada de aici de jos, nici vreo altă indicație, ceea ce m-ar mira, căci Tatăl Tuturor cam dăduse în mintea copiilor, iar șiretlicurile sale miroseau cît de colo a copilării, ne rămîne Vincent, pe de o parte, și italianul, pe de alta. Vincent n-a vrut să fie cu noi, pe vremuri; a lucrat de unul singur și a luptat la fel.

Colonelul avea o slăbiciune pentru el, se amuza să-i urmărească sforțările, să-i pătrundă calculele; bătrînului cotoi îi plăcea să scarmene bine șoricelul înainte de a-l ronțai.

Dar într-o zi se pare că șoricelul era cît pe-aci să-l ronțăie el pe cotoi. Șoricelul căzuse în cursă. Piquepuce și Cocotte vă pot spune că în acea seară îl lăsaseră pe prietenul Vincent, legat burduf, în aceeași cameră cu colonelul — și totuși, a doua zi, întreaga bandă fu pusă în picioare ca să alerge după același Vincent. Șoricelul scăpase...”

Aici, doamna Canada fu întreruptă de Vincent, care începu să rîdă liniștit.

— Toate astea sînt sau nu adevărate, omule? întrebă îmblînzitoarea. Eu, mă înțelegi, habar n-am. Contesa Marguerite e cea care vorbea.

— Reynier își amintește bine de ea — răspunse Carpentier. Îi pozase mascată în atelierul lui, pentru Venus...

— Ea era, așadar! strigă fără să vrea tînărul pictor.

— Ea m-a întrebat dacă voiam să devin Cavaler al Tezaurului — continuă Vincent, ridicînd din umeri cu dispreț. Cavaler al Mizeriei! Sînt legați la ochi, se joacă de-a baba-oarba ca niște copii. Nu există nici un tezaur.

— Atunci — mai întrebă îmblînzitoarea, făcînd cu ochiul către ceilalți — despre ce treabă vorbeai? Treaba pe care o ai de făcut în noaptea asta?

Vincent se uită furios la ea.

— Și pentru ce — adăugă doamna Canada — a încercat bătrînul tigru să te sfîșie de trei ori în aceeași zi? În ziua care a urmat nopții cînd Piquepuce și Cocotte te-au legat de mîini și de picioare? Și de ce ți-a venit așa, să o ștergi ca o nălucă și să te îngropi de viu la celălalt capăt al lumii? Cu atît mai bine dacă nu există tezaur. Dar smintiții devin șireți cînd e vorba să scape de cei ce-i păzesc și să afle mijlocul de a se arunca cu capul înainte de la etajul al cincilea sau în foc. Avem noi grijă de dumneata, bătrîne... Dar să ne întoarcem la oile noastre. Atenție, domnule Reynier! Ceea ce urmează te privește. Marguerite continuă cam așa:

„Cît despre celălalt, italianul care își zice cavalerul Mora, este exact contrariul; el a vrut să intre în asocia-

ția noastră, însă noi l-am refuzat. Și bine am făcut, căl este dușmanul nostru cel mai de temut. Poartă în frunte semnul neamului său. Dacă ar fi printre noi, ar fi Stăpînul. Noi nu mai vrem Stăpîn. L-am lăsat să trăiască întocmai ca și pe Vincent, numai ca să nu ucidem secretul o dată cu el.

Celălalt însă, ultimul, care nu-și cunoaște nici măcar origina, contele Reynier, el ne aparține. Nici nu avem nevoie să-l suprimăm. Doctorul Samuel l-a primit într-o noapte în sanatoriul său în nesimțire și străpuns de trei răni, din care fiecare putea fi mortală..." Este sau nu adevărat, tinere? întrebă îmblînzitoarea întrerupîndu-și relatarea.

Reynier, care era palid și-și întorcea privirea de la Irène, răspunse:

— Este adevărat în privința rănilor, dar nu am auzit niciodată să se adauge la numele meu titlul de conte, care nu-mi aparține.

Vincent spuse cu emfază:

— Bunicul lui ar fi putut plăti cu bani gheață chiar și titlul de rege.

— Dar cine este el, tată? întrebă Irène.

— Întreabă-l pe el, fetiço — replică Vincent. O știe din noaptea aceea cînd și-a recunoscut propriul portret în casa blestemată de pe teritoriul localității Sartena; pe mine aceste lucruri nu mă privesc: eu am treaba mea.

— Și dumneata crezi că poți să bagi numai vîrfurile degetului mic într-un asemenea angrenaj, fără să intri cu tot trupul? întrebă mama Canada, care își propti mîinile în șolduri cu un aer de deplină mulțumire. Dar asta-i un fel de ghici-ghicitoarea mea care te înhață ca o ceață de jandarmi, m-auzi! Te distrezi, domnule Canada?

— Doamne! răspunse Echalog. Povestea ta e interesantă și dramatică cum nu se mai poate, Léocadie; dar sînt încă multe pe care nu le înțeleg.

Irène apucă mîna lui Reynier și-i șopti la ureche:

— Asemănarea era pricina! În rătăcirea mea, eu tot pe tine te iubeam!

— Eu — continuă îmblînzitoarea triumfătoare — simt că toate acestea îmi zgîndăresc inteligența. Înțeleg totul, ghicesc totul. Dacă i-ai da drumul cumătrului Vincent,

s-ar duce drept ca o săgeată la tezaur, dar ar fi doborât sau înjunghiat la mijlocul drumului. Eu sînt pătită, așa că știu să mă uit de două ori înainte de a mă amesteca în asemenea încurcături; am văzut moartea cu ochii, încît pot să mă laud că știu cum se zbate inima în piept cînd ești gata să dai ortul popii. Ei bine, nu-mi pasă! Mă bag din nou, de bună voie și fără dezgust, în această aventură, ca și cum nu ar fi mai periculoasă decît o piesă de mare spectacol. Lumină, mașiniștilor! Curaj, orchestră! Se impune și o dușcă! În sănătatea tuturor!

Și dădu pe gît un pahar plin ochi, apoi reluă, plescăind zgomotos din limbă:

— Pe unde trece, asta face bine. Cine dorește, nu are decît să ceară. Și acum voi continua, dar mai pe scurt, întrucît Marguerite e guralivă ca o coțofană, și dacă aș povesti tot ce-a spus ea, ar ține pînă mîine dimineață.

Ca să sfîrșesc, iată rezumatul: acest năbădăios de tezaur ucide, dar și apără. Pentru italian, dar mai ales pentru Vincent, este ca o platoșă fără de care ei ar fi fost spintecați de nenumărate ori. Italianul a servit drept cîine de vînat Fracurilor Negre ca să descopere vizuina lui Vincent, pe care și el, la rîndul lui, a descoperit-o prin mititica aci prezentă. Marguerite întreținea un agent la mină, care s-a întors azi cu poșta la ora patru după-amiază, ajungînd înaintea diligenței și anunțînd sosirea dumnealui. Imediat au fost luate toate măsurile și armata se află în picioare, atît pentru săpăturile din cimitir, cît și pentru cele două afaceri de la palatul de Clare și de la mînăstirea din strada Thérèse, despre care vom vorbi mai încolo.

Se pare că italianul este maică stareță în această ticăloasă de mînăstire, unde se bănuiește că există pivnițe cu cinci și șase etaje, ascunzînd bogății mai mari decît cele din Peru ale marelui Mogul, adunate cu ale lui Rothschild și cu lista civilă a regelui. Arhitectul știe asta.

Vincent făcu un gest de negație, disprețuitor.

— Bine! continuă mama Canada. Nu-i da drumul, Eschalot. Are mutra unuia care pune la cale o sminteală.

Se înțelege că Marguerite nu le spunea toate astea Fracurilor Negre cu toată gura, așa cum o fac eu, căci ei se înțeleg prin jumătăți de cuvinte; dar eu cunosc

cheia șaradelor lor, și chiar astăzi domnul Canada mi-a povestit despre ei niște amănunte uimitoare. Sînt stăpîniți de o singură idee, tezaurul. Poliția lor nu l-a pierdut nici o clipă din vedere pe italian. Cînd au aflat că a venit să locuiască aici, în cartierul săracilor, lîngă cimitir, între mormîntul colonelului și camera fetei domnului Vincent, au pus în mișcare întreaga mașinărie a lor, care este foarte bine întocmită. Dacă ar putea fi trimisă la expoziție, guvernul i-ar acorda o medalie de aur.

Afacerea îi privește și pe cei vii și pe cel mort : pe cel pe care-l credeau mort... Ia, vezi că arhitectul începe să se distreze !

Vincent, într-adevăr, ridicase brusc capul.

Mama Canada reluă, adresîndu-i un semn prietenesc din cap :

— Nu Marguerite este cea care ți-a scris scrisoarea falsă, omule, scrisoarea care îți vorbea, fără să dea impresia, despre mormîntul Tatălui Tuturor. Aceasta este opera italianului, Marguerite și Cavalerii Tezaurului l-au lăsat pe italian să treacă înainte și să scoată, cum se zice, castanele din foc, ca să i le ia și să le mănînce ei calde.

Ca să spun că aș putea să descure țesătura vicleniilor fir cu fir, ar fi o lăudăroșenie ; dar asta a fost ce era mai principal.

Afacerea cu răscolitul mormîntului seamănă leit cu tot ce pun ei la cale. Au întreprins-o pe de o parte ca să se asigure că coșciugul conținea cu adevărat un om mort, iar pe de altă parte ca să vadă dacă Scapularul nu fusese îngropat o dată cu răposatul Stăpîn, dar mai ales ca să atragă lupul (adică pe italian) afară din pădure. Socoteau să-i facă de petrecanie chiar în noaptea asta.

Dar asta nu e încă nimic. Mai era toată comedia, din care prima scenă a fost vizita doamnei contese la Irène. Cîtă dibăcie și viclenie a cheltuit ca să capete camera dumatăle, nu-i așa, tinerețe ? A durat pe puțin două ore. Asta pentru că pivotul mașinăriei era acolo.

Voiau mai întîi să închidă singurul ochi deschis înspre partea cimitirului unde trebuiau să se petreacă lucrurile. Una la mîină ! Căci nu mai pun la socoteală fereastra cavalerului Mora, considerat că și-a căpătat deja pașaportul pentru lumea cealaltă.

Voiau să pună mîna pe persoana jupînului Vincent în momentul sosirii lui ; natural, ei credeau că, descinzînd din trăsura, el se va repezi drept spre camera fiicei sale... Înțelegi, vecină mică ? Două la mîna ! Numai că Marguerite nu știa de schimbarea adresei. Ea l-a așteptat nerăbdătoare mult și bine, fără să-l vadă sosind. În timp ce, dimpotrivă, italianul, care nu aștepta nici o vizită, a împrumutat camera sa domnului Vincent, fără să știe.

Ia spuneți, nu-i așa că mă descurc destul de bine în toată încurcătura asta ?

Rezumat general : domnul Reynier se afla dinainte la palatul de Clare, iar trăsura Margueritei a stat toată noaptea în fața ușii, trebuind s-o ducă acolo pe domnișoara Irène și să vină s-o ia pe Marguerite, care socotea să se reîntoarcă la palatul de Clare însoțită de Vincent. Rezultatul capcanei : ar mai fi putut păstra oare tăticul secretul în fața celor doi copii amenințați cu moartea ?

Aici, Vincent își lăsă capul în piept și murmură :

— Nu există nici un secret. Sînt nebun !

— Perfect — făcu îmblînzitoarea. Prefer să te văd smintit, omule, decît ticălos. În orice caz, asta te privește... Dar să ne apropiem de sfîrșit, noi trei, tinereilor. În timp ce Marguerite vorbea, era mare tărăboi în mormînt, unde Cocotte își făcea meseria lui de lăcătuș, împreună cu camarazii. Deodată s-a auzit glasul unui dulău care lătra furios la vreo două, trei sute de metri, în niște tufișuri, și domnul Piquepuce, care stătea de pază la colțul aleii, se dădu îndărăt, zicînd :

„Neîndemînaticul ăsta de Similor ! Iată ce înseamnă să pui curcanii la treabă. L-a scăpat pe Colț-Rău, care este animalul cel mai feroce din toată haita de cîini !”

„Douăzeci de ludovici cui va face să tacă animalul” — zise Marguerite.

Frunzele foșniră. Cineva plecase ca să cîștige cei douăzeci de ludovici.

Colț-Rău se apropia aduîmecînd. Lătra cît o haită întreagă. Maeștrii începură să se teamă, deși pînă atunci se crezuseră la adăpost de orice primejdie, întrucît luaseră toate măsurile de prevedere.

Și mie mi-a fost cam frică. Dacă venea paznicul să apere dulăul, afacerea era proastă. Mă și gîndeam s-o

șterg, cu atît mai mult cu cît aflasem cam tot ceea ce voiam să știu. Dar cum poți să-ți părăsești locul cînd spectacolul e în toi ? Era momentul loviturilor de teatru și al surprizelor.

Urletele numitului Colț-Rău se încheiară printr-un „hîc !“

„Bine lucrat ! rosti doctorul Samuel. Cuțitul trebuie că i-a retezat dintr-o dată beregata !“

Aproape în același timp se auziră pași grăbiți și li-cheaua de Similor apăru tremurînd și clătînîndu-se. Ăsta e caraghiosul caraghiosilor ; nu spun mai mult despre el, fiindcă a fost în relații de prietenie cu domnul Canada, soțul meu de-al doilea. Era atît de speriat, că nu-i mai puteau ieși vorbele din gură. În cele din urmă spuse că în masacrul cîinilor de pază prin chiftele otrăvite avusese omenia să salveze viața lui Colț-Rău din cauza frumuseții lui și că știa el un englez care l-ar fi cumpărat cu cincizeci de franci. De aceea îl ținuse legat din scurt cu o funie, dîndu-i prevăzător cîte o bucată de carne, ca să-l domolească. Dar iată că trecînd pe lîngă un desîș de chiparoși, des ca părul din cap, animalul deveni deodată furios, și cum el încerca să-l potolească, dulăul îl trînti jos și se repezi în desîș. Acolo se dădu o luptă mare, dar imposibil de văzut cu cine. Colț-Rău lătra ca turbat, apoi din beregată îi ieși un horcăit. Și din desîș o voce dulceagă zise : „N-o să mai latri de-acum înainte, dulăiaș !“ După aceea, frunzele chiparoșilor se mișcară din nou, lăsînd să apară un bătrîn slăbănog, strîns într-o manta vătuită, care părea să aibă peste o sută de ani și care tira după el trupul cîinelui.

Similor spunea că nu văzuse în viața lui ceva atît de lung și descărnăt ca acel bătrîn. Aproape că se vedea prin el. Avea o față gălbejită și turtită ca o pară fleșcăită. Marguerite întrebă : „Unde s-a dus ?“

Similor reluă :

„Altădată, l-am zărit de două sau de trei ori pe colonel, și, dacă nu ar fi în pămînt, aș putea să jur că era el. A trecut chiar pe lîngă mine, făcîndu-mi un mic semn prietenesc din cap, și a mormăit încet : „Drăguții de ei, își dau multă osteneală, multă, multă osteneală. Uite, omule, îți aduc cîinele, poate vrei să-l împăiezi. Iată mai

bine de un an de cînd sălășluiesc aici, unde este un cartier liniștit. Dacă vor tot veni mereu așa, să deranjeze morții, care au plătit locul lor de veci, ne vom plînge guvernului“.

Cavalerii Tezaurului ascultau acestea cu gura căscată. Dar ei nu cred, desigur, în strigoi.

În timp ce Similor povestea că bătrînul Matusalem scheletic îi urase noapte bună și se depărtase, împleticindu-se pe picioarele lui ca fusele, ca să dispară ca o umbră în spatele unui cavou, iată că deodată grilajul de la mormîntul colonelului se luminează ca de un foc bengal. Acum, ce-i drept, era de așteptat un acord de orchestră. Apoi țîțînile încep să scîrțîie, ușa se deschide și, fără să se sinchisească, iată-i că scot un sicriu, dus de patru inși, care rînjeau și spuneau : „Nu mai e un om, e un iepuraș. Se pare că tătîcul și-a redus greutatea cît a stat în pămînt. Nu mai sînt înăuntru nici zece kilograme din carnea lui de diavol...”

XXII

DOUĂ MUMII

Auditoriul mamei Canada merită să fie descris. Fiecare din cele patru personaje prezente o asculta, dar atenția lor era de grade diferite.

Trebuie amintit că, sub forma stranie a povestirii sale, se ascundea un fond amenințător : o primejdie prezentă și îngrozitoare. Mai trebuie de asemenea amintit că toți cei de față erau, mai mult sau mai puțin, inițiați în ciudățeniile dramei ce se juca. Această dramă era însăși viața auditorilor ; fiecare își avea rolul lui.

Vincent Carpentier stătea liniștit și posomorît, ca unul căruia nu i se dezvăluia nimic nou. Spusese, atunci cînd îmblînzitoarea vorbise despre lătratul cîinelui :

— Toate acestea sînt adevărate. Am auzit și cîinele și oamenii.

Auzise și Irène ; Reynier de asemenea, după cum vom vedea în curînd. În plus, Irène avea încă proaspete în minte impresiile rămase de la întrevvedereea cu contesa de Clare. Pentru ea, această noapte forma un tot plin de fapte nefirești, care purtau în ele dovezile evidente ale autenticității lor. Uneori, judecata ei se revolta împotriva aspectelor imposibile și nebunești ale evenimentelor ce o înconjurau ; dar adevărul i se impunea cu atîta brutalitate, că ea rămînea subjugată, suferind în același timp de îndoielile sale, dar și de convingerile care o zdrobeau. Povestirea doamnei Canada o interesa pentru că simțea nevoia de a-și explica și de a afla anumite lucruri, dar, mai presus de curiozitatea neîncetat trează, se afla în ea un sentiment mai puternic, o dorință mai aprigă. Era dorința nerăbdătoare de a fi singură cu Reynier. Față de Reynier, i se părea că renaște sau mai curînd că se deșteaptă dintr-un somn apăsător, funest. Inima i se avînta spre el ca o sclavă scăpată din lanțuri.

Nu era liber de orice altă preocupare decît îndrăgostitul și supusul Echalog. În dicționar nu există nici o expresie în măsură să redea arzătoarea admirație care îl exalta pe acest prinț consort. Pentru el, Léocadie făcea să trăiască în această noapte întreg prestigiul unei feerii de mare spectacol. În ochii lui, ea era eroina. O găsea frumoasă, tulburătoare, curajoasă pînă la supranatural, și nu o dată i se întîmplase să spună încet, fără să-l lase din mîna pe Vincent, prizonierul său :

— Această dragoste este dragostea mea ; se vorbește de tezaur, dar iată un adevărat tezaur, care se exprimă cu eleganță și care împinge veselie națională franceză pînă și în sînul celor mai îngrozitoare primejdii !

Mama Canada reluă :

— Afacerea începe să devină nostimă, nu-i așa, copii ? Ia să mai trag o dușcă ! Pe afară nu se mai aude nimic, dar să fim oricum cu ochii în patru. M-ar mira grozav ca *Mîine va fi ziuă* să se fi retras în cușca sa, așa, fără să pună ceva la cale împotriva noastră. Vom vedea noi. Mai sînt încă trei ore bune de noapte, dacă ceasul meu nu bate cîmpii. Au mai mult timp decît le trebuie.

Așadar, toată lumea înconjura sicriul. Luna apăruse pentru un minut și, în timp ce domnul Cocotte umbla la încuietorile capacului, putui să le disting chipurile aproape ca în plină zi.

Prințul e un om destul de chipeș, doctorul Samuel însă n-a întinerit în ultimul timp; domnul Comayrol și bunul Jaffret nu sînt decît niște bieți burghezi, despre care nu-i nimic de spus, dar Marguerite! Ah, Doamne! Ce femeie strașnică!

Totuși nu trebuie să credem că bătrînul oase-nșirate, de care vorbise Similor, fusese lăsat deoparte. Marguerite îl chemase pe Roblot, și o duzină de jucători de cărți de la cafeneaua «Spicul tăiat» cutreiera prin cimitir.

„Vi-l vom aduce — zise Roblot — și-l vom pune cu celălalt în ladă.”

Nu stă în obiceiurile și principiile mele să glumesc cu asemenea lucruri, domnul Canada mi-e martor că eu respect buna-cuviință; dar, ce să zic, tot ce se petrecea acolo era mai mult caraghios decît tragic.

Tînărul domn Cocotte este un bun meseriaș, atunci cînd vrea. El începu cu partea de deasupra sicriului, zicînd:

„Am scos afară coletul, fiindcă în groapă locul era prea strîmt. Șefii nu ar fi putut supraveghea deschiderea dulapului. Veniți mai aproape și priviți cu toții. Nici o înșelăciune!”

Domnul Cocotte scoase cuiele ferecăturilor în văzul tuturor. Fiecare putu constata că erau neatinse. Sicriul arăta lung și îngust, pe măsura unui mort înalt, dar nu prea solid.

Toți șefii se aplecară cînd capacul se deschise și îl auzii pe abatele X... spunînd: „El este! Chiar el!” Eu, bineînțeles, nu puteam să văd în interiorul sicriului.

„Este grozav de bine conservat — observă Cocotte — și eu găsesc că arată mai sănătos decît cînd era în viață. Timpul plăcut petrecut în cimitir l-a înviorat.”

„Ai crede că acum se va deștepta, învîrtindu-și degetele de la mîini — adăugă Prințul — și că ne va spune cu vocea lui mieroasă: «Bună ziua, bibicilor, vă merg bine treburile? Am tras un pui de somn, după cîte se pare. Ați fost cumiți în timp ce dormeam? Dar hai să vorbim serios, vreți? Va fi ultima mea afacere!»” Și încă

un șir de asemenea năzbîtii care îi făceau să moară de rîs pe toți.

Numai Marguerite nu rîdea. Pentru ea nu poate fi vorba niciodată de distracție. Ea fu prima care băgă mîna să scotocească în fundul lăzii și chiar în scutecele mîmiei, căci o auzii spunînd : „E uscat ca iasca !“

„Și nici nu miroase urît“ — remarcă doctorul Samuel cu mirare.

Domnul Comayrol insinuă : „Dar dacă e carton...“

Marguerite strigă tocmai atunci : „Simt ceva, aici, la subsuoara lui stîngă !“

Rîsetele încetară, căci fiecare spera într-o descoperire extraordinară. Glasurile tremurau de emoție întrebînd : „E Scapularul ?“

„Ia sfîșiați-mi această pînză ! porunci contesa. Vreau să văd !“

„Bibicilor scumpi, așteptați, așteptați ! se auzi o voce care nu mai vorbise pînă atunci. Să nu stricăm nimic. Vă împrumut eu o foarfecă. Am cîștigat recompensa de douăzeci de ludovici. Sînt cel care l-a omorît pe urîciosul de Colt-Rău.“

Ai fi zis că fiecare primise cîte o măciucă în cap ; văzui cum cercul farsorilor dimprejurul sicriului se strînse și se turti dintr-o dată. În același timp se făcu o tăcere atît de mare, că puteai să auzi musca zburînd.

Pe cuvînt, chiar și eu am crezut o clipă că mortul era cel care vorbea ! Dar eram foarte bine plasată, ca să pot vedea totul. Pe deasupra capetelor plecate se înălța o siluetă subțire și înaltă, apărută nu știu de unde.

Numai o aruncătură de ochi mi-a trebuit ca să pot recunoaște acel trup slăbănog, care se bălăbănea pe picioare în mantaua lui vătuită : era colonelul Bozzo-Corona.

„Bună ziua, Marguerite pisicuțo — zise el — bună ziua, bătrîne Samuel, bună ziua, Capet Prințule ; bună ziua, Comayrol, Jaffret și ceilalți ! Sînteți sănătoși ? Cu atît mai bine ! Și eu de asemenea, mulțumesc. E o vreme grozavă pentru plimbare : nici ploaie, nici vînt, nici soare. Iată foarfeca, să tăiați pînză !“

Contesa vru să spună ceva, dar îi clănțăneau dinții în gură.

Capacul era larg deschis. Ea se afla singură lângă sicriu, în genunchi, aproape pe vine. Colonelul, mai la o parte, stătea în picioare în fața ei. O rază de lună care se strecura printre ramuri îi căzu pe față. Zîmbea liniștit, ca un bun părinte care face o surpriză plăcută familiei sale.

„Cît despre miros — reluă el — nu e de mirare, Samuel puiule. Știi bine că abatele Franceschi m-a îmbălsămat chiar în noaptea cînd am murit. Se pricepea tînarul, și văd că și aici înăuntru sînt tot atît de bine păstrat ca o mumie. Nu vrei foarfeca mea, bombonico?”

Ceea ce stăpînea acum acest cerc spart, dar care era pe cale să se formeze din nou în spatele Margueritei, nu mai era spaima. Citeam pe toate figurile o uimire crescîndă și o curiozitate împinsă la culme. Fiecare încerca să compare mumia culcată în sicriu, nemișcată și mută, cu mumia vie și vorbitoare, al cărei profil ascuțit era scos în evidență de lumina lunii.

În fiecare clipă, noi capete apăreau din umbră ca să privească acest spectacol cu adevărat uluitor. O rază de lună pătrundea acum în interiorul coșciugului: aceeași rază care făcea să lucească și fruntea colonelului. Toți acești curioși, pe care întunericul cimitirului îi scotea la iveală ca și cum Père-Lachaise ar fi fost un parc al Tui-leriilor plin de trecători în haine negre, se trăgeau spre Marguerite și se îngrămădeau în spatele ei. Colonelul rămăsese singur de partea lui.

Întinzînd cît mai tare gîtul, puteam să văd figura mumiei: cea adevărată, din sicriu. Și pot să jur că era la fel cu cealaltă mumie, cu cea vie, cea care stătea în picioare. Îți făcea impresia că bătrînul oase-nșirate se afla lângă un iaz și s-ar fi oglindit în apă.

În acel moment, luna, curățită de nori, făcea să se vadă literele de aur ale mormîntului, care mințeau spunînd: *Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul celor săraci. Rugați-vă pentru odihna sufletului său.*

Sfinte Dumnezeule! Dar la ce mai folosește diavolul? El nu-și face datoria dacă lasă să fugă asemenea suflete din pîrjolul iadului. Afară doar dacă blestematul ăsta bătrîn și descărnăt de Rodrigue nu este chiar el diavolul în persoană. Se poate și asta.

Ajunsesem așadar acolo unde colonelul spunea : „Nu vrei foarfeca mea, bombonico ?“ Și adăugă : „În fond, ai dreptate, asta taie prietenia, după câte se spune. Nu te deranja, am să operez chiar eu“.

Se aplecă asupra sicriului și, cum Marguerite schiță o mișcare, el mai zise :

„Nu-ți fie teamă, căprioară, n-am să șterpelesc bijuteria pe care rămășița mea pămîntească, aici de față, o poartă sub cămașă. Nu merită osteneala. A fost o vreme cînd Scapularul din La Merci conținea ceva : o relievă sau un secret. Erau vremuri bune pe atunci, iar eu eram tînăr. În zilele noastre, toate religiile închină steagul, chiar și cea a Fracurilor Negre. Sînteți o grămadă de filozofi ! Într-un rînd, în locul secretului am pus o păcăleală, Samuel știe asta : cuvîntul *nimic*, scris în toate limbile pămîntului... Da, da ! Aveam o fire poznașă. Nîmic era încă prea mult. În ziua morții mele, am golit medalionul... Poftim, pisicuțo, iată-l !“

În timp ce vorbea astfel, tăiase pînza giulgiului. Degetele lui ușoare țineau Scapularul, pe care îl întinse Margueritei, adăugînd :

„Și am băgat înăuntru și un cîntecel, care mi-a plăcut întotdeauna : versuri mai populare, desigur, decît cele ale lui Casimir Delavigne¹ :

*Cînd rațele se duc la cîmp,
Prima merge înainte...*

Și rîse tare, cu rîsul lui binevoitor și dulceag.

Marguerite era verde de furie. Toți ticăloșii strînși în spatele ei priveau peste umărul ei medalionul pe care contesa îl deschisese. Nu se putea citi scrisul, dar toată lumea înțelegea cîntecul. Cîțiva rînjiră.

Marguerite aruncă Scapularul și-l călcă în picioare.

„Eu sînt *Maestrul* ! pronunță ea încet ; și în tonul ei era ca o amenințare cu moartea. Colonelul Bozzo se află

¹ Delavigne Casimir (1793—1843), poet francez, membru al Academiei Franceze, al cărui teatru a rămas fidel formelor clasice. (n.r.)

aici, culcat în sieriul lui. Legea noastră osîndește pe orice străin care se amestecă printre noi ca să ne descopere secretele. Oricine ai fi, îmi aparții!”

„Pisicuțo — ripostă bătrînul, al cărui calm ironic părea că sporește paralel cu pornirea contesei — nu există decît un singur secret. Eu îl posed, iar tu îl cauți : cum aș fi putut să ți-l fur ? Eu sînt aici, adormit între aceste patru scînduri, e adevărat, dar în același timp sînt și aici, în picioare, ceea ce e tot atît de adevărat, fiindcă mă vezi și mă auzi. Explică asta dacă poți ! Tu ai vrea să mă deschizi, așa cum ai făcut cu această ladă, ca să vezi ce se află în interiorul meu. Ai vrea să rostești faimosul : *E noapte, tăiați craca...*¹”

Ochii Margueritei erau plini de foc. Este splendidă această femeie ! Trebuie să fie cam de vîrsta mea, dar e păstrată în puf !

„Da — zise ea — ai ghicit. În sieriul este loc pentru doi.”

Bătrînul ridică din umeri.

„Strîngîndu-ne mai bine, ai avea și tu loc, dragoste — mormăi el. În asociația noastră sîntem și noi ca toată lumea : nu mai credem în nimic. Dacă le-aș spune băieților noștri, cu mîna pe inimă : «Veți putea voi să-l jertfiți pe cel care v-a fost ca un tată timp de două treimi de secol ?» ei mi-ar da cu tifla, poznașii. Dar dacă le-aș sufla la urechi : «Îngerașilor, tezaurul s-a mărit, s-a mărit, s-a tot mărit ! Am cu ce să fac din fiecare din voi cîte un Rothschild. Multiubita noastră Marguerite nu valorează mai mult de doi franci și cincizeci, este știut, dar eu vă ofer zece, douăzeci, o sută de milioane pentru pielea ei»...”

„Nu te-ar crede — îl întrerupse contesa. I-ai înșelat de atîtea ori !”

Bătrînul își scoase cutioara de aur cu portretul împăratului Rusiei și o ciocăni ușor.

„Putem să încercăm — zise el. În orice caz, că au să mă îngroape o dată mai mult sau mai puțin, nu contează. Iar acum, între noi doi, căprioara mea, țin-te bine !”

¹ Formulă sacramentală pentru condamnarea unui maestru al Fracurilor Negre. (n.r.)

SFÎRȘITUL ISTORIEI CU CIMITIRUL

Vincent Carpentier se rezemase cu coatele de masă și-și ținea capul cu amîndouă mîinile, zbîrlindu-și părul încîlcit și barba sălbatică. Ochii lui posomorîți priveau în gol.

Echalot, păzitorul lui, murea de somn. Stătea totuși treaz la postul său ; dar nu mai auzea nimic și repeta din timp în timp, ca în vis :

— Ce mai talent de orator are nevasta asta a mea !

Atenția Irènei și a lui Reynier obosise. Ei nu mai erau la înălțimea „talentului“ doamnei Canada și povestirea sa nu-i mai interesa aproape de loc.

— Iată doi puișori — zise ea — care ar prefera să se afle între patru ochi, ca să poată gînguri împreună despre dragostea lor. Mă pricep la astea. Am simțit, în mai multe rînduri, aceleași bătaii a două inimi care se divinizază reciproc. Încă puțină răbdare. Dacă flecăresc atît de mult, nu o fac nici ca să mă laud, nici ca să-mi arăt meritele. Toate împrejurările uimitoare menționate mai sus vă privesc, și o veți vedea acum.

Dacă o scurtez este pentru că domnul Canada și cu mine vrem să dăm, peste puțin, o raită pe afară. Ticăloșii își au planurile lor și pun mîna în foc că sîntem asediați. În consecință, tînărul nostru este rugat, în mod special, să asculte pînă la sfîrșit.

Nu pot să neg că poveștile cu strigoi m-au înfricoșat întotdeauna ; dar acest spărgător de nuci care era colonelul nu-ți dădea nici un fior de spaimă. Eram numai curioasă. Țineam mult să aflu dacă el o va mîncea pe Marguerite, sau dacă aceasta îl va mîncea pe el.

Fracurile Negre părăsiră cu încetul partea în care se afla doamna contesă și se apropiară de omul care își pipăia priza de tabac în fundul cutioarei lui de aur.

„Căprioară mică — zise acesta, adresîndu-se contesei — am impresia că nu ai careu de ași împotriva mea. Dacă ai avea pușculița, ar fi cu totul altfel ; dar vezi că deo-

camdată o am eu, și tu n-ai dat dovadă de o bună judecată când ai ridicat glasul împotriva tatălui tău.“

„Credeam că ai murit...” — voi să spună Marguerite, care o lăsă mai moale.

„Minți, draguțo. Știi foarte bine că eu nu voi muri niciodată.“

„Toemai când eram pe cale să descopăr în sfârșit marele secret...” — continuă contesa.

„Te iert — o întrerupse bătrînul. Cusurul meu este că sînt bun pînă la prostie. Spune-i mulțumesc lui tăticu.“

El închise cutioara cu un zgomot sec și continuă :

„N-ai fi descoperit nimic, prostuțo. Când țin eu ceva, nu-i nici un pericol să-mi scape din mînă ! Eu v-am avut întotdeauna la inimă, copii, asta-i sigur, și tot atît de sigur e că și voi mă iubiți ca pe cel mai bun moș turtă-dulce ce a existat vreodată. Numai că ați format mica voastră asociație a Cavalerilor Tezaurului ca să mă trimiteți pe lumea cealaltă. Nu văd nici un rău în asta. Se mai întîmplă în familie. Și atunci, ca să nu mai fiu tot timpul cu ochii în patru, mi-am dat demisia și am pus să fiu băgat în pămînt, așa cum te retragi din afaceri. Asta nu m-a costat mai mult decît prețul unui om slab și mort, căruia i s-a aranjat un cap. În timp ce înlocuitorul meu dormea în cimitir, eu mă odihneam. Mă cam plictiseam însă. În fiecare zi mă deșteptam spunîndu-mi: «Nimeni nu va încerca astăzi să mă înjunghie, nici să mă împuște, nici să mă strîngă de gît, nici să-mi pună otravă în supă. E cam monoton». Îmi părea rău după voi. Și, ca să-mi omor timpul, o să rîdeți, căutam soluția ca să iau tezaurul cu mine, dacă vreodată *cîrna cu coasa* mi-ar fi făcut proasta glumă să se gîndească la mine. Să fie oare ceva cu neputință ? Nu se știe. Am un dinte găurit. Trăsneala mea era să condensez atît de mult tezaurul, încît să-l pot băga în gaura dintelui... Ei, dar îmbătrînesc și cad poate în mintea copiilor. În orice caz, nu am reușit deplin ; tot ce am putut face, și este foarte puțin, a fost să reduc budana mea de aur topit, înaltă și lungă cît cea de la Heidelberg, la conținutul unei jumătăți de ceașcă. Și chiar poate la ceva mai puțin decît atîta, căci de cînd cu uneltirile acestui ticălos de cavaler Mora, și

chiar ale tale, Marguerite, ca să aduci la Paris această curcă plouată de Vincent Carpentier, am reușit să fac să intre întreg tezaurul La Merci în tabachera mea“.

În asistență se produse o mișcare ca o zguduitură.

Bătrînul ținea în mână tabachera, și crezui că are să fie făcută bucățele cît ai bate din palme. Dar el adăugă pașnic, oferind o priză Prințului :

„Obişnuiești, Capet ? Nu este asta tabachera cu pricina. Ia te uită ! continuă el. E lumină la nepotul meu în cameră ! Ați cam întîrziat să-i faceți de petrecanie ăstuia, puișorilor. Este un băiat instruit și nu lipsit de calitate. Pînă în momentul morții mele, încercase de trei sau patru ori să mă îmbrace în patru scînduri, și numai ca să scap de atențiile lui mi-am pus singur la cale înmormîntarea. Da, da ! Iată că situația de defunct servește la ceva ! Cît ești de liniștit în această situație !... Dar voi nu mă mai ascultați, vă uitați cu toți la fereastra cavalerului Mora. Hai să vedem ! Voi, care aveți vederea bună a tinereții, pe cine zăriți în cameră ?“

„Sînt doi !“ murmură Marguerite.

„Un bărbat și o femeie“ — adăugă Samuel.

„Nu se pot desluși chipurile“ — făcură ceilalți.

„Ba da, ba da — reluă bătrînul, care își pusese mîna streășină la ochi. Oare ticălosul meu de nepot are o amantă ? Asta nu m-ar mira, cu moravurile lui stricate... Ei, ei ! Dar nu-l așteptam pe prietenul meu Vincent decît mîine.“

„E adevărat ! strigară din toate părțile. E Vincent ! Vincent Carpentier !“

„Cu Irène !“ bîigui Marguerite, care părea uluită.

Bătrînul se uită primprejor, căutînd ceva ca să stea jos. Negăsind nimic, împinse cu piciorul capacul sicriului și se așeză comod deasupra.

„Parcă-i mai bine cînd te odihnești — zise el. Biata mea Marguerite, tu credeai că mititica este la tine acasă și te aranjaseși să-l primești tu însuși pe Vincent... Ei, dar iată că s-a stins lumina ! Nu mai e nimeni ! De acum încolo s-a terminat cu flecăreala, trebuie să lucrăm ! Vă propun un tîrg ! Sînteți de acord ?“

Vă închipuiți poate — se întrerupse aici mama Canada — că bătrînul spărgător de nuci vorbise prea multe

și că eu, cu toate că am trăit la Paris, în mijlocul secolului al nouăsprezecelea și al bîlciului, nu m-am putut dezbăra cu totul de superstițiile din Saint-Brieuc, unde am văzut lumina zilei. Artistul este un filozof, nu-i așa, el nu crede în strigoi și în alte baliverne medievale. Totuși, simțeam o crampă la stomac văzîndu-l pe bătrîn așezat pe sicriu, la marginea mormîntului său, atît de slab și prăpădit că l-ai fi dat jos numai cu o suflare, în mijlocul acelor bandiți fără credință și fără lege, dintre care cel mai bun nu face nici o deosebire între o lovitură de cuțit și un bobîrnac.

Orice ați spune, acest om nu este o ființă de rînd. Îl vedeam tot așa de bine cum vă văd pe voi, în cercul Fracurilor Negre, care se strînsese în jurul lui. Mă întrebam pentru ce a mai înfruntat el această primejdie, de ce-i sfida astfel pe foștii lui asociați, după ce fugise de ei pînă în mormînt. Cînd îmbătrînește prea mult, oare și diavolul să cadă în mintea copiilor ?

Era liniștit, nici mai mult nici mai puțin ca un invalid care stă la aer pe esplanadă. Își învîrtea degetele, torcînd ca un pisoai amărît, tolănit în soare, sus pe streășină. Trebuie să vă spun că eu am trecut prin mîinile lui, mai bine zis prin ghearele lui, căci nu se află în grădina zoologică un tigru mai feroce decît cotoiul ăsta.

Ghearele lui, le cunoșteam prea bine ! Atîtea masacre și silnicii a comis cu ele ! Sigur și incontestabil că este o prostie să crezi în fleacurile melodramelor, dar vampirul de la Ambigu își prelungise astfel vinovata lui existență, bînd castroane întregi de sînge cald...

El îi privea deci cu un aer cam prostuț, deși puțin viclean, și reluă :

„Drace ! Cum să nu fiți de acord ! Marguerite, frumoasă îmbufnată, ești totuși la vîrsta judecății, turturica mea, și știi bine ce înseamnă să te pui rău cu tăticu. Toți, atîți cît sînteți, puteți crede una sau alta, dar în fond sînteți singuri că vă am la mîină. Oricare ar fi jocul pe care îl joc, eu tot sînt tare pe situație, nu-i așa, Samuel ? E mult timp de cînd n-ai mai auzit vorbindu-se de vagmistru ?”

Nimeni nu răspunse. Chipurile erau întunecate. Samuel nu putu să-și ascundă o strîmbătură de neliniște.

„Vagmistrul n-a dat greș cu nimeni, decît cu tine, doctore — continuă bătrînul. Ai avut noroc. Cu atît mai bine pentru tine, dar nu fi prea mîndru de asta. Spuneam deci că sîntem de acord. Bat cu pica sau dau jos treflă, asta mă privește. Mă las îngropat, apoi reînvîu, libertatea libertăților, pe voi nu vă privește. De îndată ce reapar, sînt Șeful necontestat și, ca și soarele, pretutindeni unde intră, stinge lumînările. Așa stînd lucrurile, nu e de mirare că interesele noastre sînt aceleași. Am venit în noaptea asta la voi, fiindcă în locul unde m-am retras duc lipsă de ajutoare. Dimpotrivă, voi aveți prea multe, și Dumnezeu știe cît sînt de prost îndrumate de cînd am părăsit serviciul activ. În fine, n-are a face. Cel puțin ați urmat calea cea bună, pîndindu-l pe Vincent Carpentier, pe fiica lui, Irène, și pe tînărul pictor Reynier. Acesta din urmă trebuie lichidat cît de curînd. Știți sau nu știți de ce, n-are importanță ; este un fapt : vreau să moară !“

Irène se strînse lîngă Reynier. Acesta rămase rece.

Vincent înălță capul pe jumătate și zise cu glas moale :

— De două nopți n-am închis ochii. Unde se află pe aici o mîna de paie ?

Îmblînzitoarea auzi și-i făcu un semn cu degetul lui Echalog.

— Bagă-l în cabinetul de toaletă — zise ea. Așa ne scăpăm de el, fiindcă voi avea nevoie de tine. Încuie-l cu cheia și se va simți acolo ca la Mazas¹... Pune-i salteaua ta.

Apoi continuă, în timp ce Echalog se îndrepta spre pat :

— Aproape am terminat, îndrăgostiților. Bătrînul mai zise :

„Rămîne acum vecinul, acest cavalier Mora, ale cărui ferestre puteam să le văd prin grilajul mormîntului meu. Erați cît pe-acî să scoateți pentru el castanele din foc, scumpii mei copii. Presupun că nu e nevoie să vă mai spun cine este el...”

„Nu — îl întrerupse Marguerite. Nu e nevoie. Într-adevăr, știm.”

Bătrînul îi făcu, surîzînd, un semn din cap.

¹ Inchisoare celulară din Paris, dărîmată în 1898. (n.r.)

„Tu ai prea mult duh — zise el. Asta te împiedică să ghicești adevărul. Fii sinceră : îți închipui că acest cavalier Mora se află în clipa de față sub mantaua mea vătuită ?“

Fără să mai aștepte răspunsul contesei, adăugă scurt și precis :

„Aveți afacerea în mână, duceți-o pînă la capăt. Dacă mă descotorosiți în noaptea asta de familia Carpentier și de italian, veți fi recompensați. Iată ordinea de bătaie : italianul trebuie suprimat, Vincent de asemenea și Reynier la fel. Aceștia trei sînt adevărații Cavaleri ai Trezaurului. Cît despre tînăra Irène, ea a știut să-mi placă. De cînd am timp liber, am redevenit amator. O vreau vie și neatinsă : dacă mi-o stricați, e ea și cum nu ați făcut nimic !“

Vincent Carpentier îl urmase docil pe Echalog, care îl conduse în cabinet, unde mai întîi fusese întinsă pe jos o saltea. Se părea că ultimele cuvinte pronunțate de doamna Canada îi erau indiferente.

Echalog îl întrebă :

— Așadar, jupîne, nu ne mai gîndim la faimoasa treabă pe care o aveam de făcut în noaptea asta ?

— Ce treabă ? bombăni Vincent. Mie mi-e somn.

— Atenție ! făcu îmblînzitoarea. Încuie ușa de două ori cu cheia. Arată ca unul care pune ceva la cale.

Echalog învîrți de două ori cheia în broască și se întoarse la covata în care dormea micul Saladin. Îndreptă cu o dragoste de mamă zdrențele care-i serveau copilului drept acoperămint și îi zise :

— Pe tine, mititelule, te interesează prea puțin că aici se discută despre viață și despre moarte. Vîrstă fericită, care nu cunoști decît liniștea nevinovăției ! M-ar mira grozav ca Léocadie să nu mă bage în noaptea asta în vreo nouă încurcătură. Cu cît povestește mai mult, cu atît înțeleg mai puțin, în pofida ușurinței ei de a explica. Fă nani, micuțule. Cel de Sus va avea grijă de adoptivul tău, care a înlocuit indiferența adevăratului autor al zilelor tale !

— Înțelegeți — continuă îmblînzitoarea, adresîndu-se ea și pînă acum Irènei și lui Reynier — că țineam să vă precizez acest ultim amănunt al condamnării voastre

la moarte. Bătrînul a mai spus o mulțime de alte lucruri, cum ar fi transformarea tezaurului, unde nu s-ar mai afla nici măcar o piesă de cinci franci, ci numai hîrtii moderne, englezești și din alte țări, în valoare de mii de milioane; și că ascunzătoarea nu mai servea la adăpostirea bogățiilor din La Merci, ci ca să-l adăpostească pe el, pe Matusalem, ca un vierme într-o nucă. Și că el ar fi admirabil instalat acolo.

„E mai puțin încăpător decît mormîntul meu de alături — adăugă el — dar este mai central pentru distracțiile Parisului, Operă, Palais-Royal și Bursă, unde mai încasez micile mele cîștiguri, atunci cînd este cazul. Trebuie să mărturisesc că Vincent îmi aranjase această tainiță cum nu se poate mai dibaci. Nu mă simt bine decît acolo, și dacă v-am poruncit să terminați cu el este pentru că nu vreau să mai vină să mă deranjeze: e necesar pentru liniștea mea...”

Și așa mai departe! După ce a flecărit atîta, s-a uitat la ceas și a zis:

„Mielușeilor, s-a făcut tîrziu. Puneți-mi scoica la loc; iar eu am să intru în cealaltă groapă. Știți de unde să luați vinatul. Și mîine, fix la amiază (vedeți că nu am nevoie de întuneric), veniți să mă vedeți la mine acasă.”

„Unde?” întrebă Marguerite.

„Tot la aceeași adresă: strada Thérèse. Am la bunele maici o mică locuință. Întrebați de maica Maria cea Bună, care mă va anunța.”

Se ridică apoi în picioare și-și strînse mantaua vătuită în jurul trupului său slab.

Marguerite medita cu capul lăsat în jos și cu sprîncenele încruntate. Bătrînul îi mîngîie bărbia:

„Sigur, sigur — zise el — am vrea să-l ronțaim pe tăticu în timp ce-l avem în mîină. Întrucît tezaurul este acum atît de concentrat, poate că tăticu îl are chiar în buzunar...”

Marguerite ridică brusc capul. Dacă ea ar fi spus atunci un singur cuvînt sau ar fi făcut un gest, Cavalerii s-ar fi repezit, cred, grămadă asupra bătrînului. Dar a șovăit. Și bătrînul ajunse la zidul înconjurător, pe care îl trecu fără vreo sfortare vizibilă, și tot atît de ușor cum ar fi făcut-o Mazurier, cel care juca odinioară rolul maimuței

Jocko la Poarta Saint-Martin. Toți rămaseră cu gura căscată văzînd sprinteneala lui.

După ce dispăru bătrînul, Marguerite zise :

„E contele Julian, sînt sigură“.

„Și ce trebuie să facem?“ întrebă Samuel.

„Să facem tot ce-a spus el.“

„Și pe urmă?“

„Mîine vom merge la întîlnire.“

„Își va bate joc de noi. Este invulnerabil. La ce ne-ar folosi să-l omorîm?“

Marguerite se gîndi o clipă, apoi zise :

„Nu o vom ucide pe maica Maria cea Bună. O vom prinde de vie. Am ghicit : ea este tezaurul!“

XXIV

IRÈNE ȘI REYNIER

— Asta a fost — continuă mama Canada. Am plecat așa cum venisem, pe scară, spunînd Umflatului că mă duc să-mi iau traista de la «Drumul mare», ca să-i aduc paharul de rachiu făgăduit.

„Mulțumesc, maică Lampion — îmi răspunse el — și, vezi, toarnă o măsură mai mare, că destul am așteptat tratația dumitale.“

N-am putut să trec pe la «Drumul mare», fiindcă domnul Piquepuce venea în urma mea. Se ducea să ducă ordine. Cînd m-am întors, la cotitura drumului Perilor am văzut Fracurile Negre cum săreau zidul unul după altul, ca furnicile.

Sigur că la ora asta ne dau tîrcoale. Nu îi aud și nu-i văd, dar îi simt. Sînt peste tot, pe aici, primpregjur. Au aflat de la vizitiul Margueritei că domnișoara Irène n-a părăsit casa și că domnul Reynier și Vincent Carpentier au intrat aici. Combinația lor, ca să-i adune pe toți aceștia la palatul de Clare, s-a dat peste cap, dar asta nu-i împiedică să pună altceva la cale, în acest cartier unde po-

liția nu-și vîră niciodată nasul. Dacă ați înțeles totul din povestirea mea, cu atît mai bine. Dar eu, nu. Am povestit numai pentru voi, și acum nu mai am timp să vă cer lămuriri.

Ceea ce este clar e că sînt patru condamnați, inclusiv vecinul Mora. Acesta li se va strecura printre labe, dar cu voi trei, ei bine, vor avea de lucru ! Aici ați putea fi în siguranță, dacă nu ar fi ușa și ferestrele. Nu știu ce uneltire pot să pună la cale acești ticăloși, dar oala e pusă la foc. Și eu fierb.

Nu știu cum se poate explica lucrul ăsta ! Mă interesez de soarta voastră de parcă ați fi de-ai mei. Am mai salvat eu o pereche, care se afla și mai aproape de marginea prăpastiei. Voi încerca... Ești gata, domnule Canada ?

— La ordin, Léocadie — răspunse Echalog.

Irène întrebă :

— Ce veți face, bună doamnă ?

— Acela care mi-ar spune și mie ce voi face — răspunse îmblînzitoarea — mi-ar aduce o mare ușurare. Tocmai m-am reîntors din America, unde sînt mulți sălbatici, dar cu toate astea, tare aș vrea, la ora actuală, să fim acolo, fie chiar și în mijlocul deșertului. Fracurile Negre sînt diavoli și la lumina zilei, dar în noaptea asta sînt niște diavoli turbați, fiindcă sînt stăpîniți de febra tezaurului. Și, să știți, aș minți dacă aș spune că nu doresc să văd și eu minunea aceea : mii de milioane care se pot ascunde în mica tabacheră a bătrînului spărgător de nuci... Mii de draci ! Asta ațiță curiozitatea. La bîlci, încasările mele erau din bănuți de aramă. Și o sută de franci în gologani atîrnă greu, nu glumă ! De aceea, zic, e tare atrăgător să poți contempla un adevărat tezaur, compus din aur, diamante, rubine și perle veritabile. E caraghios, dar nu pot să nu mă gîndesc la el. Iar tu, domnule Canada ?

— Și imaginația mea hoinărește cam tot prin partea aceea — răspunse Echalog. Dacă domnul Vincent ar vrea să ne spună unde se află, ne-am duce să aruncăm o privire...

— Taci din gură ! Ar fi un bun furat. Și ea să-i răspund domnișoarei Irène, vă spun care e părerea mea. Aici

nu sînt de nici un folos. Afară, e altceva ; cu îndemînare și îndrăzneală, îi putem îndrepta pe o cale greșită. Întrucît Umflatul m-a luat drept acea tîritură urîță care este regina Lampion, înseamnă că semăn cu ea. Nu mă măgulește, dar dacă asta ar putea fi un mijloc de salvare, aș binecuvînta Providența, căci, fiind recăsătorită, nu mai am nevoie să mă gîndesc la cuceriri. Cît despre domnul Canada, ar putea să strecoare vreo minciună pe lîngă Similor. Ei nu s-ar mai feri de el, acum că fostul lui patron, vecinul de pe coridor, se ține pentru moment alături de Fracurile Negre. Într-un cuvînt, vreau să acționez, să mă mișc... Dacă nu aveți nimic împotriva, înainte de a pleca, pot să vă sărut, tinereilor ?

Irène îi întinse obrazul rece.

— Orice s-ar întîmpla, doamnă — zise ea — eu vă mulțumesc din toată inima.

— O strîngere de mîină, băiete ! făcu îmblînzitoarea, întorcîndu-se spre Reynier. Sîntem între artiști, cu toate că de categorii diferite. Pe cîți pictori nu i-am făcut eu să lucreze ! Înainte, domnule Canada !

Acesta se și afla lîngă ușa.

— Scumpii mei copii — reluă îmblînzitoarea, care era cu adevărat mișcată — vom face tot ce vom putea. Rolul vostru este să stați liniștiți și să nu deschideți sub nici un motiv. Bineînțeles că dacă tata Vincent reușește să iasă din vizuina lui, voi trebuie să-l opriți aici, chiar cu forța dacă va fi cazul. Pe el îl pîndesc ei în special, și la primul pas pe stradă va fi strivit ca o muscă. Noi amîndoi, soțiorule, vom merge să dăm tîrcoale cu lupii... Veți avea numai două sau trei ore de așteptat, da, căci acum se luminează devreme. Să nu aveți grijă de noi, fiindcă noi unim curajul cu șiretenia. Și dacă se înfierbîntă lucrurile prea de tot, m-am gîndit acum, în timp ce vorbeam, la un truc ca să punem în picioare nu numai vecinii, dar și soldații și pompierii, căci, dacă vreau eu, și diavolul va lua armele. La drum, domnule Canada !

— Prezent ! făcu Echalog, deschizînd ușa. Plin de zel, cînd e vorba să-ți fiu pe plac !

Ușa se închise în urma lor și cheia scrîșni de două ori în broască, pe dinafară.

— E mai sigur așa — zise îmblînzitoarea. Aș da mult ca să am o traistă.

Ultimele cuvinte auzite din interior fură următoarele :

— Ai cutia de chibrituri, domnule Canada ? E nevoie de ea în cazul în care vom folosi trucul de care am pominit.

Irène și Reynier erau acum singuri.

Așteptaseră cu pasiune și doriseră mult această clipă. Mai ales Irène, a cărei inimă renăștea acum și în care se deștepta femeia, după lunga orbire ce-i copleșise adolescența.

Drama care îi înconjura avea în ea ceva atît de nevrosimil și atît de imposibil, încît rațiunea lor se ridica în fiecare clipă chiar împotriva mărturiei simțurilor. Ei auziseră, văzuseră, dar, în pofida voinței lor, încercau să nu creadă. Era ca și cum sub ochii lor se juca o piesă de teatru prost concepută, construită pe dinafară după toate regulile dramatice, dar despre care amatorii de crime, ce se dau în vînt după melodrame, pe bulevard, nici n-ar fi vrut să audă.

În toată afacerea asta, nimic nu stătea în picioare. Povestea era mai mult grosolană decît dementă. Actorii jucau în contra oricărui bun simț. Un copil obișnuit cu basmele cu cocoșul roșu ar fi respins cu dezgust aceste brutale născociri. Totul era însă adevărat. Realitatea amenințătoare, implacabilă, se impunea chiar din aceste extravagante. Istoria povestită de mama Canada, și care apărea ca o înscenare absurdă, conținea pentru fiecare din ei dovezi certe, pe care nici unul nici celălalt nu le putea respinge. Departe de a se îndoii, ei știau prea multe. Îmblînzitoarea de-abia dacă le dăduse, pe ici pe colo, cîteva amănunte noi, caraghioase sau îngrozitoare.

Amîndoi ascultaseră triști, uimiți, ca niște bolnavi al căror coșmar nu se mai termină. Doriseră cu pasiune sfîrșitul acestei odioase hărțuieli, așteptînd clipa cînd să-și poată schimba între ei gîndurile, să-și deschidă inimile, să vorbească de iubirea lor. Erau osîndiți, dar poți oare pierde vreodată speranța, atunci cînd iubești ? Și ei se iubeau, ca și cum primejdia, care îi amenința din toate

părțile, ar fi concentrat într-un focar arzător întreaga înflăcărare a tinerei lor iubiri.

Reynier, al cărui întreg trecut nu fusese decît un cult îndelung, nu adorase niciodată atît de mult. Această pornire îl făcea să simtă că orice altă impresie, speranță sau teamă dispăreau în fața fierbintei sale adorări.

Irène se afla la prima ei oră de dragoste. Mai mult chiar decît Reynier, ea disprețuia, respingea tot ce nu era dragostea sa, în care dăinuiau remușcări dureroase și o imensă nevoie de ispășire.

Cîte cuvinte le stăteau pe buze ! Atîta vreme cît prezența îmblînzitoare și a soțului ei îi ținuseră despărțiți, sufletele lor se avîntaseră unul spre celălalt. Iar acum, că piedica dispăruse, stăteau tăcuți, ca și cum însăși posibilitatea pe care o aveau de a-și spune totul le-ar fi luat dintr-o dată graiul.

Stăteau mină în mină. Reynier era în picioare. Irène rămăsese tot în locul în care o lăsaseră soții Canada la plecare. Își ținea ochii în jos. Aștepta.

Aștepta primul cuvînt al lui Reynier, care, desigur, nu putea fi nici o aluzie, nici un reproș. Ea cunoștea prea bine inima iubitului ei, ca să se teamă de așa ceva. Reynier, ca să întrebuintăm expresia atît de frumoasă, dar și atît de demodată a vechilor povestiri, era o oglindă de generoasă delicatețe.

Ceea ce o speria pe Irène, ceea ce o apăsa ca o tortură, era această tăcere și, totuși, chiar de i-ar fi fost viața în joc, nu ar fi putut găsi cuvîntul care să o rupă.

Reynier, egoist și el o dată, o privea cu încîntare. Niciodată, în clipele lui de desperare ce erau aproape să-lucidă, atunci cînd visurile sale crude și multiubite îi arătau printr-o fermecătoare iluzie fericirea pierdută, niciodată, zic, nu o văzuse atît de adorabil de frumoasă.

Deodată, simți o lacrimă caldă, care îi picurase pe mină. Apoi, cu o mișcare bruscă, această mină, strînsă cu putere, fu dusă la buzele Irènei.

Reynier căzu în genunchi în fața ei. Brațele tinerei fete i se încolăciră de gît, și ea îl strînse la piept într-o îmbrățișare avîntată.

— Te iubeam, te iubeam — zise ea printre suspinele care îi zbuciumau pieptul. Am chemat moartea de atâtea ori. Era în mine o nebunie dureroasă pînă la supliciu. Mi se pusese o legătură peste inimă!

— Copilă scumpă — murmură Reynier, strivit sub povara acestui prim sărut — atunci cînd sufeream prea mult îmi spuneam: ea mă iubește.

— Cu tot sufletul și cu toată viața mea! rosti Irène, care în această clipă era femeia împlinită, cu o frumusețe încununată de o aureolă tragică. Acest om merită o pedeapsă mortală.

Sub focul privirilor ei, Reynier își lăsă ochii în jos.

— Ce mult seamănă cu tine! zise ea.

Un fior îi trecu prin tot trupul, în timp ce adăuga:

— Și cît de inexplicabil este tot ceea ce ne înconjoară!

Reynier nu răspunse; ea strigă:

— Vrei să fugim împreună? La capătul lumii? Sînt gata să te urmez.

— Dar tatăl nostru... — murmură tînărul.

— Da, e adevărat — zise ea — nu sînt bună de nimic. Mereu uit pe cineva: cînd pe el, cînd pe tine!

— De altfel — răspunse Reynier cu glas domol — acest om veghează în jurul nostru, privirea lui ne ține prizonieri. El nu te-ar lăsa să pleci, nici pe tine, și nici pe mine.

— Nu poți să lupți împotriva lui?

— Ba da. Voi lupta. Acum că mi-ai spus: „Te iubesc“, acum trebuie să-mi apăr fericirea, și o voi apăra!

Irène îi întinse fruntea, gîndind cu glas tare:

— Ar trebui să-ți cer iertare, în loc să-ți fac reproșuri; dar de ce ai întîrziat atîta, Reynier, bunul meu Reynier? Tu știai ceea ce eu nu știam. Au vrut să te ucidă. De ce nu te-ai întors? De ce nu m-ai luat cu tine ca pe un copil înșelat?

— Am fost vinovat — răspunse scurt Reynier. Și, numaidecît, adăugă: Fiecare încearcă să fugă de soarta lui.

Ochii mari ai Irènei îl priveau întrebători. El continuă :
— Mi-ai spus adeseori : „Am pentru tine o dragoste de frate“.

— Tu te mai gîndești și la altceva — murmură tînăra fată.

— E adevărat. Mă gîndesc și la cuvintele pe care le-ai pronunțat adineauri : „Ce mult seamănă cu tine !“

Urmă o tăcere. Amîndoi erau palizi. Irène vorbi cu greu :

— Îmi amintesc de tabloul acela care era mereu acoperit cu o pînză.

— De multe ori — reluă Reynier cu o voce nespus de tristă — am vrut să mă îndepărtez de tine pentru totdeauna.

Ea se strînse lîngă el, ca și cum s-ar fi temut de împlinirea acestei amenințări.

— Pe mine mă urmărește o fatalitate — continuă tînărul. Dragostea mea aduce nefericire.

— Dragostea ta este singurul meu bun pe acest pămînt — zise Irène, lăsîndu-și capul frumos pe umărul iubitului ei. Fără tine nu aș fi oare și eu condamnată ?

Reynier o strînse în brațe.

— E adevărat — încuviință el. Nu eu l-am făcut pe tatăl nostru Vincent să intre în cercul funest în care ne aflăm prinși cu toții.

Irène vru să spună :

— Asemănările pot fi și produsul întîmplării...

Dar Reynier o întrerupse ca să-i răspundă :

— Am regăsit-o pe mama...

Și cum fata lăsă să-i scape un gest de veselă surpriză, el dădu încet din cap și încheie :

— Ca să o văd murind... Nu trebuie deplînsă — continuă el. S-a stins în brațele mele spunînd : „Ultimul meu ceas e cel care vede și primul meu surîs“.

Se întrerupse din nou și-și trecu mîna peste fruntea scaldată de o sudoare rece.

— Există — pronunță el cu glas încet — în acest roman întunecat, care este povestea noastră, o logică implacabilă. Ori de cîte ori gîndurile mele vor să fugă și să

se refugieze în imposibil, o mîna de fier le reține. Prima oară cînd am privit tabloul, capul mi s-a umplut de gînduri care erau nebunești, dar care reprezentau purul, neîndurătorul adevăr. Acest om este tatăl meu, și a vrut să mă ucidă.

XXV

MAMA LUI REYNIER

În jurul celor doi logodnici domnea o adîncă tăcere, înăuntru ca și afară. Micul Saladin dormea în albia lui, puțin agitat de vînzoleala neobișnuită ce dănuise toată noaptea în jurul său.

În cabinetul transformat pentru Vincent Carpentier în închisoare de protecție nu se auzea nici cel mai mic zgomot, și orice atac din partea aceea părea atît de exclus, încît Irène și Reynier, absorbiți de patosul convorbirilor, uitaseră aproape de vecinătatea lui Vincent. Se afla acolo în siguranță. Oboseala îl îmblînzise fără îndoială, și febra lui, calmată de epuizare, îl lăsase în pace.

De la plecarea soților Canada, palierul rămăsese pustiu și tăcut.

Ultimele cuvinte ale lui Reynier o înfioraseră pe Irène. Ea zise :

— Ești absolut sigur că e tatăl tău ?

— De mult timp — răspunse Reynier — da, de foarte mult timp această teamă s-a născut în mine. Nu aș putea spune cum s-a strecurat în mintea mea, dar e sigur că aventura mea nocturnă din cîmpia Sartenei lăsase o rană misterioasă în adîncul amintirilor mele. De cîte ori, la Roma, nu m-am deșteptat tresărind, fugind de acel portret al marchizului Coriolan, care era propria mea imagine, și astupîndu-mi urechile ca să nu mai aud glasul bătrînei mele gazde, ce-i spunea lui Coyatier : „Seamănă cu el ?“...

În ziua cînd în galeria contelui Biffi, m-am pomenit în fața acelei pînze ciudate, *tabloul lui Brigand*, a cărei

copie ai văzut-o mai tîrziu, am simțit că mi se înmoaie picioarele. Eram și acolo, mă recunoșteam. Numai că nu mai eram victimă, ci asasin.

În Corsica, bătrîna Cherchelita mă inițiasse în legea familiei noastre : „Să lovești sau să fii lovit !“ Soarta mă pîndea pretutindeni ! Degetul ei amenințător îmi arăta trecutul, ca să văd viitorul.

În momentul reîntoarcerii, toată inima mea zbura spre tine. Tu erai, tu ești și tu vei fi mereu viața mea întreagă. Dar mă întrebam : am oare dreptul să iubesc ? Și cînd întîlnii senina ta prietenie de copil în locul iubirii la care visasem, nu îndrăznii să mă plîng.

Eu însumi am fost rece. Mă ascundeam, ca să sufăr. Cum se poate explica acest lucru ? Totuși, nu credeam. Judecata mea se opunea instinctului. Dar instinctul era mai tare. El îmi arăta calea destinului. Și eu făceam mai mult decît să cred : simțeam. Eram sigur.

Călătoria pe care am făcut-o împreună la tatăl nostru Vincent, la minele din Stolberg, mi-a dezvăluit mai multe lucruri. În tablou se mai afla, în afară de victimă și asasin, și un al treilea personaj : tezaurul. Tezaurul își făcea apariția. L-am văzut și eu prin demența lui Vincent Carpentier.

Și nu m-am mirat cînd tu, la întoarcere, ai amînat data căsătoriei noastre. Îl întîlnisem pe scări pe cavalerul Mora. Nu-l mai văzusem pînă atunci, dar l-am recunoscut.

Destinul cîștiga teren împotriva mea. Eram reuniți, noi, cele trei personaje ale dramei : el, eu și tezaurul.

El avea nevoie de tine împotriva mea, care reprezentam amenințarea destinului, și împotriva lui Vincent, care reprezenta tezaurul. De aceea nu m-am depărtat. Am rămas în apropierea ta. De ce să-ți fi spus cît sufeream ? Și cum ? Vegheam în zadar, fiindcă nu-l puteam lovi pe dușman, care era tatăl meu, dar, în fine, vegheam.

Au încercat să mă asasineze. Pentru alții ar fi fost un motiv de îndoială. Pentru mine era o dovadă de neînlăturat. Eu cunoșteam legea familiei : lovitura de cuțit era prima mîngiere a tatălui meu.

Eram oare convins? Preferam să mă învinovătesc de nebunie. A trebuit cuvîntul mamei mele, ca să înfrîng îndoielile.

Aceasta s-a întîmplat cam după șase săptămîni de la intrarea mea în sanatoriul doctorului Samuel, unde fusese transportat în stare muribundă. Rănile îmi erau aproape vindecate. Aș fi putut rămîne acolo timp de un secol fără să bănuiesc ceva, căci învățatul și seriosul medic care mă îngrijea îmi inspira un adevărat respect.

Un singur fapt ar fi putut să nască în mine neîncrederea. Zăriseam prin geamul meu, în curtea bolnavilor tratați gratis, o figură care îmi răscolea amintiri sinistre. Pe oameni ca Coyatier, zis vagmistrul, nu-i poți uita niciodată. Aș fi putut să jur că era el.

Chiar în ziua cînd mi s-a îngăduit să fac un tur prin grădină, acesta s-a apropiat de banca pe care stăteam și mi-a zis:

„Vă salut, domnule Reynier. Aveți un nume din Tirol, pe care austriecii l-au adus la Veneția. Știu că ați fost odinioară la Sartena; aș vrea să știu dacă ați fost pînă la Triest“.

„Am fost la Sartena de două ori — răspunsei eu — căci am dorit mult timp și cu pasiune să capăt o explicație pe care ai fi putut să mi-o dai.“

„Ei, ei! făcu el. Va să zică vă mai amintiți de mine? Eu vă cam uitasem de atunci. Există însă o biată femeie, care e pe cale să treacă în lumea dreptilor și care odinioară și-a părăsit copilul în Italia austriacă. Ar dori să vă vadă înainte de a muri.“

Deschisesem gura ca să întreb cine era această femeie. Coyatier ghici și îmi răspunse:

„Mama dumneavoastră, cine să fie! Fusese o fată frumoasă. Cherchelita, bătrîna dumneavoastră gazdă de la Sartena, a cunoscut-o bine. Era numită femeia diavolului. Proastă poziție. Dacă doriți mai multe explicații, le veți obține de la mama dumneavoastră“.

Am întrebat unde se afla.

„Chiar aici — răspunse vagmistrul. Veți fi lăsat să o vedeți. Ea se află sub protecția doamnei contese de Clare, una din susținătoarele așezămîntului. Ați putut constata

că pot exista primejdii și în apele Senei ca și în marea Corsicei. Comedia neagră în care ați jucat un rol fără să vreți a început acum mai bine de o sută de ani. Această comedie merge înainte la țintă. În fiecare act se ucide un om, lângă un morman de aur, care înghite sîngele. Vreți să vă vedeți mama?”

Peste cîteva minute mă aflu în sala comună a ospiciului, căci sanatoriul doctorului Samuel are și o secție gratuită de spital. Vagmistrul, înainte de a mă părăsi, mă puse să stau lângă un pat în care zăcea o biată ființă aproape neînsuflețită. Ea deschise ochi, adînciți în orbite din cauza agoniei, și făcu o sforțare să întindă mîna spre mine.

„Reynier, fiul meu — îmi zise ea — răul poate să nască și binele. *El* este cel care ți-a scris pentru mine numele pe față, încercînd să te înjunghie. Voi muri mulțumită că am putut să-ți arăt primejdia cu degetul...”

Irène, nu voi mai repeta în fața ta povestea mamei mele. A fost o povestire scurtă și întreruptă de spasmele care preced agonia. A fost o povestire îngrozitoare.

El, omul pe care ea îl numea astfel de parcă ar fi fost singurul pe lume, era contele Julian Bozzo, fratele mai mic al marchizului Coriolan Bozzo, a cărui asasinare s-a produs în Corsica aproape sub ochii mei.

Mama mea nu era țigancă din naștere, dar umbla cu o trupă de țigani care rătăceau prin Lombardia. Fusesse furată — sau găsită de mic copil — și i se spusese Zorah, nume care era săpat pe cruciulița de argint ce-a purtat-o la gît pînă la moarte. După ce și-a părăsit primii stăpîni, ea continuă să se numească Zorah țigăncușa.

Era frumoasă ; poate că ar fi fost și bună, însă nenorocirea nu lăsase în ea decît un singur simțămînt : răzbunarea. Iubise atît de mult, încît acum ura de moarte.

Într-o noapte, în cîmpia Milaneză, nu departe de sălașul fraților ei, mama mea, care nu era pe atunci decît o tînră fată, aproape o copilă, a fost martora unei lupte pe viață și pe moarte. Se oprise amuțită în spatele unei tufe, auzind zăngănit de arme. Unul din cei doi luptători căzu. Adversarul său se aruncă asupra lui și îl străpunse cu lovituri de spadă, înainte de a fugi.

Erau doi frați : doi Bozzo. Aceștia au șapte vieți, nu pier ușor. Julian nu-și pierdu tot sîngele prin cele treizeci de răni care îi zdrobeau trupul și pe care le datora dragostei de frate a marchizului Coriolan, fratele său mai mare. A fost salvat prin îngrijirile țigăncușei.

Cînd m-am născut eu, Julian o părăsise. S-a întors totuși la ea, căci leagănul meu a fost furat la cîteva săptămîni după naștere. L-au găsit în fundul unei rîpe, unde eu zăceam pe o grămadă de iarbă, între două stînci care m-ar fi putut strivi.

Dar și eu am șapte vieți în mine. În răstimp de trei ani, mama a fost nevoită să mă apere de o sută de ori. Într-o seară, la Verona, am primit o lovitură de pumnal chiar în brațele ei.

Atunci, pierzînd nădejdea de a mă mai putea ocroti împotriva acestei uri înverșunate, al cărei motiv ea îl cunoștea, căci Julian, pentru a o seduce, îi încredințase secretul speranțelor sale, atunci ea se hotărî să se despartă de mine.

Eu mă numeam tot Giuliano, ca tatăl meu. Cînd am împlinit cinci ani, ea mi-a atîrnat de gît un bilet cu numele de Reynier și m-a părăsit, adormit, pe treptele mînăstirii Sfîntul Francisc, la Treviso.

Cunoști restul, și știi cum femeia sfîntă care acum se află în ceruri, doamna Carpentier, mama ta, m-a primit, pe mine, micul vagabond sălbatic, ca să facă din mine cel mai fericit dintre copii.

Necunoașterea originii mele mă pune la adăpost de alți, dar și de mine însumi. În clipa cînd se despărți de mine la Treviso, mama îmi zicea încă de multă vreme Reynier. Celălalt nume îl uitasem. Dar purtam, se vede, semnul destinului meu. Cineva mă recunoscuse înainte chiar ca eu să-mi fi privit chipul în acel tablou de la galleria Biffi, a cărui vedere îmi distruse dintr-o dată ne-păsarea mea de adolescent. Un cuțit catalan m-a lovit pe la spate, la Roma, într-o seară pe cînd căutam un model de bandit în dosul ghetoului, și cu ocazia acelui prim duel, zgîrietura pe care o promisem se învenină fără nici un motiv aparent, ca și cum aș fi fost atins de o armă otrăvită.

Revelațiile mamei mele erau confuze și mai cu seamă lipsite de legătură. Cînd am părăsit-o, ea mi-a spus : „Voi termina de povestit mîine“.

Dar a doua zi am găsit-o acoperită cu un giulgiu. Murise.

Reynier se opri. Irène își lăsase frumosul cap blond pe umărul lui și îl privea tăcută. Pe chipul tinerei fete se citea o nespusă tristețe.

Reynier aștepta un cuvînt.

— Irène — murmură el după un timp de tăcere — vei mai putea oare să mă iubești?

Ea i se aruncă de gît. Ochii li se umeziseră la amîndoi, ca și cum ar fi fost udați de aceleași lacrimi.

— Reynier, Reynier al meu — zise Irène — aș vrea să-ți dau mai mult decît viața mea. Sufăr auzindu-te : dar cită fericire simt în această suferință ! Continuă, vorbește-mi despre tot ce te privește, vreau să știu totul. Iubesc și urăsc : la fel ca și biata ta mamă.

— Urăști ! repetă tînărul pictor cu o bucurie amestecată cu groază. Nu uita că răzbunarea e cu neputință.

Ea lăsă ochii în jos, ca să ascundă flacăra sumbră ce i se aprinsese în privire.

— Mi se pare — reluă Reynier — că încă mai aud acel murmur înăbușit ce ieșea de pe buzele mamei mele. Îmi spusese, admirînd, ca toate mamele, tinerețea robustă a fiului ei : „Tu ești cel mai tare, ucide-l“.

Irène simți că o trec fiorii.

— Dar a adăugat — continuă Reynier : „Copilul meu, te-am cîntărit din prima privire, tu nu vei lovi. În această bestie feroce, tu îți vezi tatăl. Și atunci, mai bine fugi, căci în legea fatală care conduce neamul tău nu există decît două căi : de a ucide sau de a fi ucis. Du-te la capătul lumii, ascunde-te ca și cum ai fi făptuit o crimă“.

— Avea dreptate — îl întrerupse Irène cu glas încet — trebuie să fugim. Oriunde vei vrea să mergi, eu sînt gata să te urmez.

Reynier apăsă pe inima sa mîinile tinerei fete, dar nu răspunse. Ea îi aruncă o privire îngrijorată, apoi murmură încet, cu glas zdrobit :

— Mama ta a mai spus ceva, iubitul meu Reynier. Și mie mi se pare că aud vocea ei agonică. A spus : „Această tânără fată va fi pierzania ta. Ea te-a trădat, uit-o !“

Tînărul pictor voi să nege, dar Irène continuă cu energie :

— Și avea dreptate. Îți spun că o aud. A adăugat : „Această fată atrage dușmanul pe urmele tale. Ea reprezintă o primejdie pentru tine, va fi nenorocirea și pierzania ta. Are un tată atins de o boală necruțătoare. Nimeni nu îl va putea salva, nici vindeca : *El a văzut tezaurul !*“

La rîndul lui, Reynier tresări, bîiguind fără să vrea :

— E adevărat, a spus asta.

— Și avea dreptate ! Avea dreptate ! strigă Irène triumfătoare, dar adînc tulburată. Trebuie să o asculți. Noi sîntem nenorocirea, tatăl meu și cu mine, noi sîntem primejdia ; trebuie să ne părăsești pe amîndoi.

Vorbea din adîncul inimii, iar vocea ei avea un ton implorator.

Reynier o privea în extaz. Chiar și cînd era departe de ea, chiar și în visările lui de iubire, nu o adorase niciodată cu atîta pasiune.

— Dumnezeu să aibă în paza lui sufletul mamei mele — pronunță el încet după o scurtă tăcere. Acestea sînt amintiri de o clipă. Eu însă am alte amintiri, cele de o viață întreagă. Eu mai am o mamă, de la care am primit, de asemenea, ultimul cuvînt, o dată cu ultima ei suflare. Ea mi-a spus, arătîndu-mi o copilă scumpă care dormea, învinsă de plîns lîngă patul de agonie : „Reynier, tu vei deveni bărbat. Bietul meu Vincent a fost bun cu tine ; întoarce-i dragostea pe care ți-a arătat-o. Uneori, durerea este un rău sfetnic ; Vincent va rămîne singur cu durerea lui. Poate că va avea nevoie de tine. Promite-mi că nu îl vei părăsi niciodată“. Am promis. Și aceea care fusese providența tinereții mele a continuat, zîmbind în toiul chinului ei : „Reynier, și eu am făcut tot ce am putut mai bine pentru tine. Amintește-ți de dragostea mea, iubește-mi copila, protejeaz-o. O iubești ca un frate, iubește-o și mai mult, iubește-o ca o mamă. Înlocuiește-mă, fiindcă eu mă duc. Dacă îmi pro-

miți asta, voi muri mulțumită“. I-am apăsât frumoasa mână palidă și rece pe inimă, și i-am promis.

— Așadar — făcu Irène, care ascultase cu ochii plecați — tu îți îndeplinești o datorie iubindu-mă ?

— Este o datorie sfântă, pe care o plătesc... — începu Reynier.

Dar nu termină și, întrerupându-se, strigă într-un elan de patimă nestăvilită :

— Mint ! Încerc să te înșel, înșelându-mă pe mine însumi. Amintirea mamei tale este religia mea, e adevărat ; dar ar putea exista vreo religie împotriva dragostei mele ? Tu nu știi cât am suferit eu prin tine, tu nu știi în ce măsură sufletul meu se contopește cu al tău. În lumea aceasta, pentru mine nu există decât tu. Din cauza ta îl ocoleam pe omul acesta, deoarece mi se părea că paricidul ar fi stat între tine și mine ca o barieră de netrecut. Dar poți oare crede că a existat măcar o zi, o oră fără să mă gândesc, în adâncul inimii mele, la tine ? Această femeie, contesa Marguerite, mă cucerise prin tine. Mi-a vorbit despre tine. Și în timp ce mă credeam în adăpostul meu, eu ieșeam noaptea fără știrea nimănui. Eram aici, sub fereastra ta, pîndind, veghind. Și, Domnul fie lăudat, nebunia s-a dovedit pînă la urmă înțelepciune, căci așa am putut descoperi primejdia care te amenință astăzi ! Eu, cel dintîi, ca o sentinelă la postul ei, am auzit pașii dușmanului. Semnalul de alarmă a fost dat de mine. Irène scumpă, atunci cînd, în durerea ta, gîndul te-a purtat spre mine, atunci cînd ai pronunțat numele meu, eu am putut răspunde : Iată-mă !

O ridică în brațe, tremurîndă, dar fericită, și în timp ce ea murmură rugăciuni de mulțumire, el continuă, închizîndu-i gura cu sărutări :

— Te iubesc ! Te iubesc ! În nenorocirea noastră, mai am încă fericirea mea, cea mai mare din toate, aceea de a simți că dragostea mea merge mînă în mînă cu datoria mea, căci te voi iubi chiar și împotriva datoriei mele. Ești a mea, mi-ai spus-o. Ce importanță mai are restul ? Tatăl tău este și al meu. Primejdia ? Dar am chemat-o, așa cum implori salvarea ! Și a venit, o slăvesc, căci ea reface prin noi o familie. Să nu ne mai despărțim nici-

odată, niciodată ! Vom fi salvați împreună, sau tot împreună vom muri !

Buzele Irènei le atinseră pe ale lui. Ea murmură :

— Reynier ! Iubitul meu Reynier !

Rămaseră înlanțuiți într-o îmbrățișare mută.

În mijlocul tăcerii profunde care îi înconjura, se auziră în același timp două zgomote, atât de slabe amândouă, încît la început ei nu le dădură atenție. Primul venea dinspre palier. Celălalt părea să vină din cabinetul în care se afla închis Carpentier.

XXVI

FIGURA CU URSUL

Irène și Reynier ciuliră urechile în același timp. Nu trebuia prea mult ca să fie readuși la simțămîntul primejdiei care îi amenința.

Zgomotul ce venea de pe palier, sau mai curînd de pe scară, era aproape imperceptibil.

— *El* este, se reîntoarce acasă — zise Irène foarte încet.

În tremurul vocii i se ghicea întreaga ură.

— Aș dori să fie *el* — răspunse Reynier. Este singurul de care mă tem ; dar sînt cel puțin doi, fiindcă îi aud vorbind.

Prin ușa străbăteau într-adevăr șoapte, care fură însă acoperite de un fel de trosnituri venind dinspre cămăruța de alături. Parcă cineva scutura cu mare grijă o cercevea de fereastră și îi zăngănea geamurile.

— Există vreo fereastră în cabinet ? întrebă Reynier.

— Da — răspunse Irène. Cabinetul dă spre grădină, ca și camera în care ne aflăm, dar fereastră este condamnată, căci conductele de scurgere a apei trec de-a curmezișul ei.

Reynier făcu un pas spre ușa cabinetului. El gîndi cu glas tare :

— Biata lui minte, cum se frământă ! Nu am încredere în liniștea lui de adineauri. Părea astfel numai ca să ne înșele supravegherea.

— Trebuie să fie foarte obosit ! obiectă tînăra fată. Și etajele sînt atît de înalte ! De altfel, din partea aceea nu se mai aude nimic. Acum se aude aici un zgomot.

Nu apucă să termine ; dar degetul ei arăta ușa care dădea pe palier. Era evident că mai multe persoane se opriseră acolo, așteptînd. Reynier zise :

— Poate că este Echalog cu nevasta lui. Sînt desigur oameni buni, dar naivi ca toți cei de seama lor, și buna femeie se agită mai mult decît trebuie.

În timp ce vorbea, răsucise mînerul ferestrei.

— Ei, ei — se auzi pe palier — iată că deschid fereastra.

Dar numai Irène auzi aceste cuvinte. Reynier spunea :

— Înălțimea etajelor nu înseamnă nimic. Tata are ideea lui fixă. I-am citit în ochi intențiile. N-aș fi liniștit nici dacă l-aș ști prizonier în vîrfurile coloanei Vendôme.

Se aplecă în afară. Noaptea era pe sfîrșite, dar întunericul se îngroșase foarte mult, fiindcă luna scăpătase dincolo de orizont. Dintr-o privire, Reynier putu totuși să vadă că mica fereastră a cabinetului, aflată alături de el, în dreapta, și în fața căreia țeava de scurgere trecea în diagonală, era neatinsă și închisă. Ascultă. Nici un sunet nu mai venea dinspre cabinet.

În clipa cînd se retrase, ținînd cu amîndouă mîinile canaturile ferestrei ca să le închidă, Irène rosti foarte încet numele lui. Se întoarse cu o tresărire. O văzu pe tînăra fată în picioare lîngă ușă, cu degetul pe buze. Ea îi făcu semn să se apropie.

Pe platforma scării se vorbea încet, dar, în lipsa oricărui alt zgomot, cuvintele treceau prin lemnăria ușii.

— Sînt aici, fiindcă e lumină — zise un glas.

Un al doilea răspunse :

— Sînt sigur că am zărit adineauri femeia lîngă intrarea dosnică de la «Drumul mare» ; avea aerul că se ascunde în umbră cu gîndul de a spiona, nu încapă îndoială. Bărbatul era jos, ascuns în spatele lemnurilor lăptarului, sub poarta de intrare.

— Atunci, cine e acum aici? Fereastră n-a fost deschisă de vînt.

A doua voce răspunse :

— Eu îi cunosc foarte bine, pentru că am fost în relații intime cu amîndoi, fapt de pe urma căruia toate binefacerile mele au fost răsplătite prin cea mai neagră nerecunoștință. Femeia este o lepădătură, fostă artistă de bîlci, un colos cu barbă și cu arta de a sparge pietre pe burtă. Bărbatul este la fel, un fost servitor de farmacie, pe care îl luasem la mine ca valet de cameră. Este angajat la italianul de alături, ca să-l ajute la fabricarea otrăvii lui pentru șoareci. Pun rămășag pe toată averea mea că i-au adăpostit la ei pe brodeză, pe pictor și pe fostul zidar de arhitect. E în firea lor să se amestece în toate intrigările, ca să-și cîștige existența. Să vîre domnul Cocotte sîrma în broască, și se va vedea dacă am ghicit bine !

La această propunere nu se dădu răspuns. De cealaltă parte a ușii părea că cei de acolo stau și se sfătuiesc.

Irène, albă ca o statuie, rămăsese nemișcată, cu urechea aplecată spre palier. Reynier zise :

— Îl cunosc pe cel care a vorbit. E unul din fostele mele modele, cu numele de Similor.

Irène pronunță încet aceste singure cuvinte :

— Fracurile Negre !

— Dacă toți ar fi ca ăsta — reluă tînărul pictor aproape vesel — aventura nu ne-ar da prea mult de furcă. Sînt înarmat. Peste o oră se va lumina de ziuă.

Fu întrerupt de Irène, care îl strîngea de braț, murmurînd :

— Ascultă !

Vocea care vorbise la început spunea, întocmai ca și Reynier :

— Nu mai avem decît o oră de noapte ca să cîștigăm premiul. Trebuie să ne grăbim. Numai că tînărul pictor se va opune dacă e aici, va fi țărăboi, și stăpînii au spus să nu facem gălăgie.

Similor fu cel care răspunse :

— O sută de franci în palmă, domnule Piquepuce, și eu salvez partida !

Se auzi un zornăit de monezi, în timp ce Piquepuce bombănea :

— O sută de palme, dacă îți bați joc de noi !

— Și custura mea înfiptă în spate ! adăugă o voce care nu vorbise pînă atunci.

Pînă acum se auziseră patru glasuri, dar ceata asediaților trebuia să fie cel puțin dublă.

Similor reluă :

— Aproiați-vă ca să vă vorbesc în taină. Nu e nevoie să audă și vecinii, nu-i așa ? Se zice că în civilizația secolului al nouăsprezecelea, drepturile paternității au supraviețuit progresului, și sînt imprescriptibile, ca și altădată. Pentru asta, ceasurile nu contează. Dacă mi s-a șterpelit copilul, pot să-l iau îndărăt de oriunde, chiar în mijlocul nopții și chiar în ziua de duminică.

— Ce ne privește pe noi asta ? întrebă Piquepuce.

— Vă privește, căci eu am un fiu natural în aceste locuri, pe care mi l-au subtilizat bărbatul și femeia Canada ca să-i dea lecții de saltimbanc ; dar ei nu au asupra copilului nici un drept legal să-l supună la tratamente rele ce fac de rușine omenirea în timpurile noastre.

Ochii Irènei și ai lui Reynier se întoarseră în același timp spre leagănul în care dormea micul Saladin. Apoi se uitară unul la altul. La rîndul lui, tînărul pictor păli și el.

Avea și de ce. De cealaltă parte a ușii, discursul lui Similor fusese primit cu adevărate aclamații. Era un pretext, un mijloc, o cheie. Nu se mai gîndeau nici măcar să fie precauți. În caz de scandal, vecinii erau cîști-gați dinainte.

— Asta face cît un comisar în uniformă și cu eșarfă ! zise Piquepuce vesel.

Și bătu de trei ori din palme, adăugînd :

— Un copil furat de saltimbanci ! L-au deșălat, i-au frînt oasele. I-au dat, drept hrană, să înghită numai săbii.

— Și nenorocitul de tată — întări tînărul domn Cocotte, maistru lăcătuș — i-a văzut, dincolo de fortificații, jonglînd cu mititelul. Fără un anumit semn, pe care nevinovatul îl are sub urechea stîngă, nici nu l-ar mai fi recunoscut.

— La pulpa piciorului — rectifică Similor. Un neg din naștere. Aiurita lui de mamă defunctă îl avea la gură.

Urmă un hohot de râs. În interiorul camerei nu se auzea nici o mișcare.

Similor, îmbătat de succes, ridică glasul și strigă, cu fală :

— Deschideți, în numele legii, care este aici în acord cu natura !

— Nerodule ! se stropși la el Piquepuce.

Dinăuntru nu se dădu nici un răspuns. Reynier o susținea pe Irène în brațe. El spuse :

— Orice s-ar întâmpla, îl voi apăra pe tatăl nostru.

Cei de afară bătură pentru a doua oară, și Piquepuce zise :

— Bărbatul și femeia Canada sînt invitați să deschidă de bună voie, ca urmare a drepturilor unui părinte care vine să-și ceară copilul, fiind nemulțumit de educația care i se dă.

— Perfect ! făcu Cocotte. Asta zic și eu exprimare ! Iarăși, nici un răspuns. Piquepuce reluă, după o clipă :

— Nu vă servește la nimic să faceți pe surzii. Se știe că sînteți aici, și nu se acționează fără rost. Tatăl își vrea copilul, dacă i-l predați nu vi se va face nici un rău.

Aceeași tăcere.

— Ce încăpățînați sînt ! ziseră glasurile de pe palier. Piquepuce reluă :

— O dată, de două ori, de trei ori ! Rămîneți direct răspunzători de nesupunere. Nu ne e greu să intrăm și fără voia voastră, oameni buni. Am adus și lăcătușul. Vino încoace cu șperaclul, Cocotte !

Imediat se produse un zgomot metalic în broască.

Atunci se auzi vocea lui Reynier, gravă și reținută :

— Bărbatul și femeia Canada sînt plecați — rosti el. Reveniți pe lumină, dacă aveți treabă cu ei. Eu păzesc casa și refuz să deschid. Dacă intrați, o faceți pe riscul și răspunderea dumneavoastră !

Zgomotul din broască nu se opri, dar păru a se încetini. De bună seamă că afară, pe palier, șovăiau.

— Miroase a om înarmat pînă în dinți ! bombăni Cocotte.

— E om voinic ? întrebă Piquepuce. Să fie pictorul ?

— Cît despre asta, da — răspunse Similor — e pictorul și e voinic. I-am recunoscut papagalul.

Seula lui Cocotte aproape că nu mai lucra. Un glas aruncă întrebarea :

— Care intră primul ?

— Curiosule ! făcu Piquepuce.

Și își roti privirea ca pentru a-i întreba pe cei aflați pe palierul mai întunecat decît un cuptor.

— Bălanul e aici ? întrebă el.

După ce auziseră vocea lui Reynier, cei de pe palier vorbeau atît de încet, încît cuvintele lor nu mai treceau prin ușa. Cu toate că cei doi tineri ciuleau urechile, de-abia dacă mai prindeau cîte o vorbă din cînd în cînd.

La numele de Bălanul, o voce groasă și răgușită răspunse :

— Prezent !

— Ți-ai adus anteriorul ? întrebă iarăși Piquepuce. Vino mai în față, ca să te vedem.

Ceilalți se dădură la o parte și o matahală cu un cap lînos, îmbrăcată într-o veche redingotă de om avut, care îi venea pînă în călcîie, ieși înainte. Cu tot întunericul, se vedea bine că era un negru.

Piquepuce schimbă cu el cîteva cuvinte scurte și îi puse doi ludovici în palmă. Negrul își scoase numaidecît lungă lui redingotă, pe care o îmbracă de-a-ndoaselea, în așa fel ca spatele hainei să-i vie în față.

— Jos hainele de pe voi ! porunci Piquepuce. Și să fie bine căptușit ! Va face *figura cu ursul* ca un băiat de ispravă.

Între redingotă și trupul negrului fură îndesate trei sau patru vestoane și jachete, astfel că el apăru în umbră gras cît un butoi.

— Voi, ceilalți, la picioare ! porunci din nou Piquepuce. Pregătiți-vă sforile. O am și eu pe a mea și vă voi da o mîină de ajutor ! Învîrtește cîrligul, Cocotte, și fiți cu băgare de seamă la manevră ! Chiar de-ar avea și un tun pictorul, răspund de reușită. Gata ? Și acum, înainte ! Prezentați-i ursul !

Cocotte învîrti, și zăvorul sări din lăcaș.

În clipa în care ușa fu deschisă, Reynier se afla în picioare, la trei pași de prag, cu cîte un pistol în fiecare mîna. Intenția lui hotărîtă era să tragă, nu numai ca să se apere, ci ca să scoale toți vecinii cît ai bate din palme și să capete ajutor. Bun sau rău, era singurul mijloc de apărare. Reynier nu avea de ales.

Totuși, cele două pistoale rămaseră mute, fiindcă prima sa privire căută în zadar dușmanul pe care trebuia să-l ochiască. Ceva ciudat și totodată caraghios îi apărură în fața ochilor. Matahala amintea de teribila naivitate a anticeleor șiretlicuri de război, și numai un om înnebunit de spaimă putea să atace uriașul manechin care astupă la început toată intrarea. Dar Reynier era cutezanța în-săși. El așteptă.

Manechinul se prezenta cu spatele și mergea de-a-ndaratelelea. Brațele sale, încrucișate pe burta care nu se vedea, erau ținute ascunse de namilă, părul lung, dar creț, îi cădea pînă la gulerul redingotei, lăsînd să se întrezărească numai o linie neagră, care trebuia să fie ceafa. De la ceafă pînă la glezne, redingota cădea drept, și pulpanele ei măturau pardoseala. Acest colos înainta cu pași mărunți, mereu de-a-ndaratelelea, fără să dea impresia că vrea să se întoarcă.

Irène îl privea îngrozită. Reynier, convins că matahala era o pavăză vie, menită să acopere atacul adevăraților dușmani, pîndea la dreapta și la stînga, căutînd să străpungă cu o privire ageră întunecimea palierului.

Nimic nu mișca, iar colosul înainta fără șovăire.

XXVII

CABINETUL DE TOALETĂ

Accasta era o veche stratagemă, de care se serveau bandiții de prin munții Apenini ca să poată intra în casele bine apărate.

De cele mai multe ori, *Compare Orso*, cumătrul urs, cum botezaseră briganzii italieni mașina lor de asediu, era un manechin adevărat, menit să primească gloanțele, dar nu întotdeauna se putea avea la îndemână un asemenea obiect, și se întâmpla adeseori ca rolul Cumătrului Urs să fie încredințat unuia dintre bandiți în carne și oase, pe care îl burdușeau cu țoale ca pe o saltea și care, împins înaintea atacatorilor, făcea oficiul pavezei antice.

Meseria de urs este în realitate mai puțin periculoasă decât se pare. În majoritatea cazurilor nu se trage în urs, a cărui apariție are numai darul de a crea confuzie și învălmășeală printre cei asediați, dacă ursul este o simplă marionetă. Dar dacă ursul este un tâlhar adevărat și care își cunoaște rolul, se pot obține prin el mai multe înlesniri.

Dacă cititorul a fost atent la rîndurile care încheiau ultimul nostru capitol, el a înțeles desigur că, în aparență, ursul era un om care se prezenta cu spatele, avînd brațele încrucișate pe burtă. Ca să atace, el ar fi trebuit să se întoarcă cu fața.

Aici se află partea principală a „figurii”, ca să vorbim pe limba domnului Piquepuce.

În realitate, ursul merge simplu înainte, ca oricare din noi. Numai haina îi e întoarsă. Și nu e decât un vlăjgan solid, purtînd în față partea din spate a redingotei și ținîndu-și brațele încrucișate la spate.

Apariția lui produce, fără îndoială, o șovăire. Se vede limpede că este un șiretlic. În astfel de situații, mintea iscodește. Se caută ocolirea capcanei. Nu mai supraveghezi manechinul, ci ceea ce se află în jurul său, în spatele lui...

Dar, deodată, brațele se desfac și amenință. Strania creatură poate lupta de-a-ndaratelelea. Miinile sale sînt puse în mișcare pe dos... Și nu mai ai timp să parezi lovitura. Ursul a lovit mai repede ca gîndul. Este ca o mină care a făcut explozie; spărtura e făcută; atacanții nu mai au decât să se repeadă la asalt.

Vocea Irènei fu aceea care rupse tăcerea. Ea zise pe un ton de adîncă uluire :

— Fii atent ! I-am văzut ochii lucind prin păr !

Reynier zărise și el două scinteieri printre șuvițele de lână încrețită. El ținti, dar degetul său nu mai avu timpul să apese pe trăgaci. O lovitură îi zbură pistolul din mână și două brațe solide i se încolăciră în jurul gâtului. În același timp, smocurile de lână, date înapoi printr-o mișcare bruscă a capului, demascară presupusa ceafă, care nu era decît fața neagră a „Bălanului“.

Ceata de bandiți năvăli prin ușa deschisă.

— Picioarele ! ordonă căpitanul Piquepuce.

Într-o clipă, Reynier fu redus la neputința cea mai absolută.

Cocotte, lăcătușul, care purta un costum de fante de mahala, o susținu galant pe Irène, care se clătina, și o conduse la fotoliul Voltaire al doamnei Canada.

— Tot respectul pentru sexul frumos — grăi el. Ce pisicuță drăguță ! Fii liniștită, inimioaro, nu-ți vom face neplăceri.

Negrul își arăta colții de lup într-un zîmbet de triumf :

— Pe cinstea mea — zise Piquepuce, ridicînd din umeri — nu trebuiau luate atîtea măsuri. Era numai o întîlnire de îndrăgostiți. Căutați să vedeți unde s-a fofilat tăticiu.

Similor începuse să scotocească peste tot prin cameră și-și umplea buzunarele. Nu aruncase nici măcar o privire asupra leagănului lui Saladin, care, trebuie să o spunem, sforăia fără istov.

— O pereche de prieteni să stea pe scări — mai zise Piquepuce — pentru cazul că bărbatul și femeia Canada s-ar întoarce de la plimbare. Să păzească bine !

El se uită pe sub pat, după ce pipăise cuvertura de la un capăt la altul al patului.

— Despre tata Vincent, nici urmă ! bombăni apoi. Am fi niște neghiobi să-l lăsăm să cadă în mîna brigăzii lui Roblot. Scormoniți peste tot !

Bălanul și un alt bandit spătos îl păzeau pe Reynier, care nu se mai mișca și încerca să ocolească privirea Irènei, ca și cum i-ar fi fost rușine de înfrîngerea suferită.

Irène, nemișcată și amuțită, stătea acolo unde o așezase Cocotte. Ochii ei erau pironiți în pămînt. Ai fi zis că excesul de durere o făcuse nesimțitoare ; dar nu era

aşa. Sub masca de nepăsare deznădăjduită, ea îşi păstra tot sîngele rece şi asculta cu atenţia încordată zgomotele care veneau din încăperea unde se afla închis Vincent Carpentier.

Aceste zgomote, care nu-şi schimbaseră natura, scăpau de sub perceperea asediatorilor, din cauza propriilor lor gălăgii, dar Irène le urmărea, le explica şi înţelegea semnificaţia lor precisă ! Pentru ea era limpede că Vincent lucra la evadarea sa. Nu mai avea nevoie acum să simuleze oboseala, dar adineaori se arătase doborît de ea tocmai ca să fie închis în cabinet şi să-şi poată cîştiga libertatea de mişcare.

Înfăţişarea lui răvăşită şi abătută îi înşelase pe soţii Canada ; ea nu ar fi trebuit să o înşele însă pe Irène. Fata îşi reproşa egoismul dragostei ei. Dorinţa de a se afla singură cu Reynier ca să obţină iertarea lui o stăpînise adineaori în aşa măsură, că nu mai existase altceva pentru ea. Desigur că nu uitase primejdia în care se afla tatăl ei, dar o clipă această primejdie se depărtase şi se retrăsese, în mintea sa, printre lucrurile care pot fi lăsate pe a doua zi. Îşi zisese : îl va lua somnul. Dar acum îşi dădea seama de viclenia lui Vincent Carpentier, la care patima era mai puternică chiar decît istovirea. Irène ghicea fiecare efortare a lui ; ea îi urmărea cazna ; îl vedea prin lemnul uşii în luptă cu implacabila tortură a ideii sale fixe. Cuvintele pronunţate de Vincent, care păreau a fi ale unui dement, îi reveneau în memorie cu o semnificaţie precisă, care îi scăpase mai înainte. Vincent spusese de douăzeci, de o sută de ori poate : „În noaptea asta *am treabă* !“ Irène ştia despre ce treabă vorbea tatăl ei. Era sigură : tatăl ei se trudea să iasă ca să se ducă la tezaur.

Înălţimea ferestrei deasupra nivelului grădinii nu avea importanţă pentru el. În starea lui mintală, nimeni nu mai cîntăreşte piedicile. Nebunii au întotdeauna aripi. Începuse cu cerceveaua ferestrei, luînd mai întîi multe precauţiuni ca să înăbuşe zgomotul lucrării sale. Nimic nu e mai îndemînativ şi mai prudent ca mania. Dar cerceveaua rezistase, iar lipsa de unelte îngreuiind efortul lui, treaba se prelungise.

Trebuie să vă reamintim că această fereastră a cabinetului era condamnată.

Poate că Vincent binecuvînta în acest moment tăra-
boiul care se făcea în camera soților Canada și care îi
permitea să lucreze mai liber. În orice caz, profita de
această situație. Acum el scutura mai tare cadrul feres-
trei, și numai învălmășeala din cameră putea să abată
atenția Fracurilor Negre.

Totuși, ce era de făcut? Irène își simțea inima înclăș-
tată de o dureroasă nehotărîre. Din ce parte se arăta
primejdia mai amenințătoare pentru tatăl ei? Dorința
înfrigurată ce-l împingea să iasă afară putea fi oare mai
mortală decît pumnalul bandiților?

Tocmai cînd, cu inima strînsă, Irène își punea aceste
întrebări, prin ușa cabinetului răzbătu un adevărat va-
carm. Cerceveaua ferestrei fusese smulsă din țîțini.

Reynier tresări și înălță capul. Ochii lui întîlniră pri-
virea Irènei, în care se citea groaza. S-ar fi zis că tînă-
rul pictor simțea o amară ușurare văzînd această spaimă.

În cameră, toată lumea tăcu și nimic nu mai mișcă.
Fracurile Negre ascultau cu atenție.

Timp de o jumătate de minut se făcu liniște și în ca-
binet. Apoi se auzi o ușoară frecare.

— Bătrînul este acolo — zise Piquepuce, și arătă cu
degetul spre ușă. Ne-a simțit și încearcă s-o șteargă.

Noi știm că Piquepuce nu se înșela decît pe jumătate.

— Deschideți — propuse Similor, ca și cum ar mai fi
fost încă nevoie să se caute motive. Dulapul micuțului
meu este dincolo, și am dreptul să-i iau lenjeria.

Cîrligul lui Cocotte fu introdus în încuietoarea cabine-
tului; aceasta cedă de la prima încercare.

— Aveți milă! strigă Irène, împreunîndu-și mîinile.
Nu-l ucideți! Bietul de el și-a pierdut mintea.

Cocotte împinse ușa cu piciorul.

— Binevoiți să intrați — zise el către ceilalți. Apoi,
întorcîndu-se spre Irène, adăugă: Să-l omorîm? Dar
drept cine ne iei dumneata, inimă scumpă?

Piquepuce, om precaut, îl apucă pe Similor de umeri
și îl împinse în încăpere, ca pe un balon de încercare, în
pofida împotrivirii acestuia.

Fu în zadar. Cabinetul era gol. Fereastra desfăcută arăta pe unde își luase Vincent tălpășița.

— A zburat! strigă Similor. Dar pun rămășag că pasărea nu va ajunge pînă jos fără să-și frîngă gîtul.

— Unde Roblot îl va culege! bombăni căpitanul Piquepuce. Încalecă pe țeavă, omule! O sută de franci dacă pui mîna pe el înaintea lui Roblot.

Similor scoase capul pe fereastră.

— Nu-l mai văd — zise el — țeava se clatină, și nu e momentul, tocmai acum cînd am venit să-mi iau copilul, să primejduiesc în mod nechibzuit viața tatălui său.

— După el, Bălanule! urlă Piquepuce. Iată-l pe bătrîn, a pus piciorul pe zidul din față! Zece ludovici, douăzeci de ludovici cui îl prinde!

Negrul se apropie și încercă țeava de plumb, dar se dădu înapoi, scuturîndu-și lîna de pe cap.

— Roblot și ai lui sînt acolo jos, în grădină! strigă iar Piquepuce, cu desperare. Scîrba asta de Roblot are întotdeauna noroc!... Uite, Roblot l-a văzut! Mii de draci! Mai bine îl dobor cu un glonte pe bătrînul zidar decît să i-l las lui Roblot, care se va îmbogăți dintr-o dată! Unde sînt pistoalele pictorului?

Toate Fracurile Negre se aflau acum îngrămădite în cabinetul de toaletă. Reynier se strecură pînă la Irène și îi întinse mîinile în tăcere. Tînăra fată i le dezlegă cu bițele ei mîini tremurînde.

— Fugi — zise ea, arătîndu-i ușa. Eu nu pot. Sînt zdrobită trupește, sufletește. Te rog, fugi și nu te teme pentru mine, nu-mi vor face nici un rău.

— Nu pe acolo — zise Reynier, scuturîndu-și mîinile scăpate din strînsoare. Pe unde a trecut tatăl tău, pe acolo voi trece și eu. Nu știu dacă am să-l pot scăpa, dar mă va avea lîngă el în ceasul morții!

Atinse cu o sărutare fruntea Irènei și se repezi spre cabinet.

În acel moment, Similor îi dădea lui Piquepuce un pistol în mînă, zicînd:

— Orice împușcătură se poate motiva după cartier. Cînd e o cazarmă pe aproape, cetățenii spun: o sentinelă și-a zburat creierii, fiindcă era persecutat de sergent. În

fața Sorbonei, sînt studenții care dau foc unui punch. În jurul fabricilor, este contramaistrul care...

Fu îmbrîncit la o parte de Reynier, care dădu buzna în cămăruță. Tînărul pictor trecu printre bandiți ca o nălucă și ajunse la fereastră tocmai în clipa cînd Piquepuce striga, ridicînd pistolul :

— Asta îi va scula pe toți de la «Drumul mare» și de prin împrejurimi. Uite-l, s-a oprit. Era o vreme cînd nîmeream ținta de la o distanță ca asta fără să dau greș.

Pistolul îi sări din mîină, iar el căzu în genunchi, zdrobit de un pumn furios.

Reynier se servi de el ca de o treaptă pentru a încăleca fereastră și, agățîndu-se de conductă, se lăsă să alunece în jos, în direcția apucată de Vincent Carpentier.

Piquepuce se ridică amețit, în rîsetele trupei sale.

— Ticăloșilor ! strigă el. Anume ați făcut asta, ca să-l lăsați să treacă ! Sînteți pizmași pe mine ! În loc de unul, Roblot va avea doi ! Vă privește : dacă nu puneți mîna pe ei, vă tai pe toți ca pe niște lemne !

— Din vina lui Similor ! făcu Cocotte pe un ton plîngăreț.

Și ceilalți repetară :

— Similor e de vină !

Piquepuce se aplecase din nou peste fereastră.

— Iată-i că s-au încăierat ! zise el cu o mare mirare.

— Cine ? întrebare cîteva glasuri.

— Arhitectul și așa-zisul ginere. Dar bătrînul lovește serios ! Putem să punem din nou mîna pe ei. Cocotte, ia jumătate din oameni, treci de zidul Perilor și cotește după casă ; eu voi face la fel prin strada Celor care pleacă... Înainte, marș !

Toată lumea reintră valvîrtej în camera lui Canada, care era acum goală. În timpul acestei învălmășeli, Irène dispăruse.

După ce zgomotul coborîrii gălăgioase încetă să se mai audă pe scări, capul îngrijorat al lui Echalogot apăru din umbra palierului. Ascultă, trase cu ochiul, apoi intră. Tulburarea îi era mare, dar cu totul străină de scena al cărei teatru fusese locuința lui. Se apropie de albia în care micul Saladin dormea cu un somn liniștit și se așeză în genunchi.

— Dintre toate măgăriile tatălui tău — zise el pe un ton solemn — asta este cea mai grosolană ! Știu bine că a fost numai un pretext ; dar ca să mă acuze, pe mine și pe Léocadie, că te-am crescut prost, că ți-am rupt oasele, este o josnicie. Și poftim de vezi dacă ți-a dat măcar o mîngîiere pe frunte ! Toate astea i se trec la socoteală. Cînd vei fi mare, ți se va depăna bob cu bob tot ce a făcut fiecare pentru fericirea ta, și ți se va spune : alege acum între noi !

XXVIII

ÎN CABINETUL DE TOALETĂ

Nu trebuie să credem că mama Canada procedase fără chibzuință atunci cînd îl băgase pe Vincent Carpentier în mica încăpere, pe care acesta o rîvnise atît de mult. Planul bunei femei nu era prea complicat ; ea încerca să cîștige timp pînă se va face ziuă, cînd cercul diabolic în centrul căruia protejării ei erau ținuți de către Fracurile Negre se va împrăștia.

Părerile mamei Canada în privința puterii Fracurilor Negre puteau fi puțin cam încîlcite, romanțioase și pline de acea exagerare populară care imprimă chiar adevărului o nuanță fantastică ; dar în afară de slăbiciunea sa pentru elementul miraculos parizian, care reprezintă melodrama intrată în mitologie, trebuie să mărturisim că avea în față motive întemeiate să se teamă. Căci mai văzuse odată Fracurile Negre la lucru ; simțise cîndva în beregată răceala lamei de cuțit a asociației.

Acolo, departe, în oazele africane, toate animalele se înfioară auzind glasul leului, pentru că leul este cel mai puternic dintre animale. Dar de adevărată vitejie dă dovadă numai omul, care luptă chiar și în stare de slăbiciune.

Mama Canada, amestecînd legenda cu istoria, credea că ceea ce numea ea *Mîine va fi ziuă* avea o putere supranaturală ; totuși, la nevoie, nu se dădea înapoi în fata

acestei sperietori a viselor sale. Avea în ea aceea fărîmă de cavalerism ce se mai găsește încă în popor, mai rar, este adevărat, dar pe care zadarnic l-ai căuta în altă parte. Ea mergea la luptă ca acei viteji din vremurile poetice, care își loveau bucuroși fierul de lance împotriva platoșelor vrăjite. Această primejdie, care trecea marginele credibilului, o atrăgea. În fond, ea mai apucase odată monstrul de coarne, și monstrul nu o sfîșiasse.

Scopul ei era să apuce ziua. Atîta vreme cît ținea noaptea, nu avea nici o speranță, nici în poliția pe care o ura, disprețuind-o totodată, nici în celălalt mijloc de salvare care ar putea fi numit comunitatea și al cărui element principal este ajutorul solid pe care vecinii și-l acordă între ei, chiar fără să vrea sau să știe, ci numai prin simplul fapt că s-au strîns la fața locului.

Îmblînzitoarea știa că strategia Fracurilor Negre plasează cohortele-i misterioase între victimele alese și civilizația ambiantă. Ea văzuse această bandă stranie acționînd chiar în centrul vieții pariziene, acolo unde atîtea priviri sînt neîncetat atente și unde există atîtea posibilități de ajutorare.

Aici, în acest cartier periferic și pierdut, lipsit de orice supraveghere administrativă, Fracurile Negre puteau să lucreze în voie. Cîmpul de bătaie era în stăpînirea lor.

Dar a apuca să se facă ziua, vă spun, era o dorință greu de realizat. Ceea ce socotea doamna Canada să facă, odată ziua venită, ea să consolideze victoria, mă prind că nu știa nici ea. Fiecare ceas cu greutatea lui !

În acest ținut dușmănos, camera sa din pavilionul Gaillaud era singurul adăpost pe care îl putea oferi protejaților ei. Ca să mărească, oricît de puțin, slaba securitate a acestui adăpost, cel mai bun lucru era să vegheze dinafara ușii încuiate.

Mama Canada, împărțindu-și forțele, îl trimisese pe Echalog ca cercetaș, iar ea se plasase în așa fel, ca să poată supraveghea cîrciuma «La drumul mare», care era un soi de cartier general al Cavalerilor Tezaurului.

Chiar de la început, atenția îi fusese atrasă de zarva din jurul cîrciumei, ale cărei ferestre erau închise. Șefii erau acolo.

Dacă doamna Canada se temea de ceva, aceasta nu era desigur bănuiala că Vincent Carpentier, istovit cum îl știa, ar fi putut să fugă pe fereastră. Când luase în primire locuința, ea găsisse fereastră cabinetului bine bătută în cuie și astupată în plus de trecerea conductei.

Fereastră făcuse chiar obiectul unei discuții de familie între soții Canada. Albia lui Saladin urma să fie instalată în cabinetul de toaletă; dar Echalog se opusese, obiectînd lipsa de aer, și Saladin rămăsese în continuare oaspetele camerei conjugale, așteptînd ca tîmplarul să vină să desfacă fereastră.

De aceea, primele sforțări ale lui Vincent Carpentier de a scoate cuiele groase și solide care țintuiau cercevelele în zid nu preziceau un succes rapid. Oricare altul s-ar fi lăsat descurajat de greutatea unei asemenea munci, care trebuia făcută și fără zgomot. Cuiele, enorme, fuseseră bătute adînc și capetele lor intrate în lemnărie nu puteau fi apucate în nici un fel. Iar Vincent, afară de briceag, nu avea nici o altă unealtă.

Dar există ceva și mai tare decît fierul unei unelte — este voința omului. După ce Vincent trecuse pragul cămăruței ce-i fusese atribuită ca loc de odihnă pentru oboseala lui, i se luase de pe inimă o greutate apăsătoare. Aici se simțea liber, fiindcă ochii copiilor nu mai erau ațintiți asupra lui. Înainte de a fi fost închis acolo, adevărații lui dușmani nu mai erau cei care îi amenințau viața. El se temea acum tocmai de cei care se puneau de-a curmezișul mișcărilor sale, sub motivul că-l salvează.

Dincolo de aparenta apatie care îl făcea să-și lase capul în jos, în el era o furtună de patimi. Ideea lui fixă, ațîțată cu o violență nemaipomenită, se zbătea în el ca demonul care îi chinuia pe posedații de altădată. În vinele sale clocotea aur lichid. În fața ochilor săi, tezaurul strălucea și dansa cu scînteieri amețitoare. Febra lui, înăbușită dar adîncă, îi pătrundea pînă în fibrele cele mai ascunse ale ființei. Creierul său, îmbătat de aur, delira la rece. Vincent se scălda cu o dureroasă voluptate în acest ocean al milioanei, în care ar fi dorit să se cufunde și să moară înecat. În jurul lui, noaptea

avea culoarea aurului ; era plină de tainice, de gingaşe armonii.

La început nu se grăbise. Fereastra care se afla în cabinet, la îndemîna lui, îi era de ajuns ca să poată fi liniştit. Gîndea : „Am toată vremea ; odată ajuns în stradă, voi alerga mai iute ca o trăsură în galop“.

Aducîndu-şi aminte cele povestite de mama Canada, îşi zise : „Colonelul a minţit, el minte întotdeauna. Cum ar fi cu putinţă să încapă tot acest tezaur într-o cutioară ? Sînt numai poveşti, bune ca să-i prostească pe oameni“.

Dar se întrerupse, ca să se întrebe : „Şi dacă totuşi a murit ? Şi dacă toate acestea sînt mai presus de natură ? Ce nu se poate face cu mii de milioane ?“

Reveria asta îl mîngîia. Adăugă : „Dacă aş putea găsi acea cutioară în care încap toate aceste bogăţii concentrate !... Ba nu ! făcu el cu un fel de minie împotriva lui însuşi. Mă las dus de zborul imaginaţiei. Nu-i înţelept ; să rămînem mai bine în cadrul realităţii. Un tezaur este un tezaur, nu-l iubesc decît aşa : un munte de bogăţii a căror greutate te copleşeşte, o mare în care te scalzi...“

Atinse uşor cerceveaua. Lemnul, aspru la pipăit, i se păru ros de carii. Cu o bucurie trufaşă se apucă de lucru, gîndind : „E o bună bucată de vreme de cînd n-am mai lucrat în meseria mea, dar n-are a face, nu va fi prea greu !“

Primul cui, cînd fusese bătut, se îndoise sub lovitura ciocanului, oprindu-se în scoaba cercevelei ; el nu rezistă ; Vincent, care era, după cum ştim, un lucrător foarte îndemînatic, îl trase cu uşurinţă. Dar cel de-al doilea era bătut atît de adînc, încît floarea lui intrase aproape cu totul în lemn. Era cu neputinţă deci să fie scos, căci nu avea de ce să-l apuce.

În acel moment, Reynier şi Irène rămăseseră singuri de cealaltă parte a uşii. Murmurul convorbirii lor intime de-abia ajungea la urechile lui Vincent, ocupat acum cu scobitul lemnului în jurul cuiului. În el nu mocnea nici un fel de minie.

Cele două glasuri care vorbeau în şoaptă îi răscoleau gîndurile, care se învîrteau mereu în acelaşi cerc. Îşi zicea, zîmbind cu orgoliu : „Nu trebuie decît să vreau, ca

să le pot oferi luxul, strălucirea, puterea, faima chiar, în fine, tot ce se poate cumpăra. Căci totul se cumpără ! Reynier ar deveni un frumos și important senior, iar o ducesă mai frumoasă decât Irène nici că s-ar pomeni“.

Se opri din lucru. În acest spațiu strîmt, lipsit de aer, nădușeala îi curgea șiroaie pe frunte. În euforia monologului său se strecură o notă de ironie. „Ei stau acolo — gîndea Vincent, depănînd veșnicul refren al logodnicilor. Irène, sînt sigur, nici n-are nevoie să-i mai explice cum a fost vrăjită de acest mizerabil de Mora. Reynier nu vrea altceva decât să creadă în dragostea sa. Ei mă condamnă, mă privesc ca pe un nebun, fiindcă am altă manie decât a lor. Foarte bine, au dreptate. Înțelepciunea este dragoste și apă rece. Mă gîndisem la început să iau pentru ei un milion, un biet milion, oare era prea mult ? Da, era prea mult, sau nu era destul. Cu bani ca aceștia intră nenorocirea în casă. Ei ard,ucid !“

Se întrerupse, ca să adauge cu o energie întunecată : „Numai eu, eu singur pot să mă ating de acest secret al diavolului. Este al meu, m-am făcut diavol ca să devin Stăpînul. Ce are a face dacă mă lovește trăsnetul ? Sînt bătrîn, am suferit, nu mai sper în nimic“.

Cuțitul său mușcă din nou lemnul, cu mai multă vigoare. Scobitura era acum destul de adîncă, dar cuiul, neobișnuit de lung și de gros, părea mai solid ca nici-odată.

După cinci minute, Vincent își șterse fruntea, lăsînd să-i scape primele semne de nerăbdare.

„Am să mă las oare învins de o bucățică de fier ? bombăni cu un început de enervare care părea că îl miră și pe el. Haide ! Trebuie să fiu calm ! Să nu mă las pradă unor dorinți nestăpînite. Asta ar atrage atenția copiilor, care ar încerca să mă oprească. Și vai de cel care mi s-ar pune de-a curmezișul în noaptea asta !“

Aceste ultime cuvinte le rosti în gînd. Ele făcură să-i năvălească singele la tîmple. Repetă : „Fii calm ! Fii calm !“ Dar mîinile îi tremurau. Lama briceagului, înfiptă prea adînc în lemn, se rupse de la mîner.

Vincent se ridică furios și blestemă : „Am ghinion ! zise el. Știam că vor fi mii de piedici. Tezaurul este o

zână, tezaurul se apără. Dar îl voi avea ! Îl voi avea chiar în noaptea asta !“

Înfășură batista în jurul cuiului și trase cu toată puterea. Simți că îl dor vinele capului, dar cuiul nu cedă.

Criza se apropia, în acest timp, neașteptată și violentă, cu atât mai mult cu cât bolnavul făcea eforturi să o înlăture. Se agăța de ceea ce numea el sîngele lui rece ; credea că e stăpîn pe sine, dar în creierul său zdruncinat totul clăcotea.

Mîinile lui pipăiau în jur, pe podeaua prăfuită a cabinetului, căutînd o nouă unealtă. Soții Canada trebuie că-și spărgeau singuri lemnele. Dacă Vincent ar găsi toporișca, ar face țandări cerceveaua. Dar pe podea nu era nimic altceva decît restul de cărbune și praf. Vincent începu să se învîrtească prin cămăruță ca un tigru în cușcă. Nu era loc să faci acolo mai mult de trei pași.

La un moment dat se opri și își lipi urechea de încuietorea ușii. Vorbea Reynier. I se păru că aude cuvîntul de „nebun“.

„Vorbesc despre mine — își zise Vincent. Îmi dau seama că nu mă mai iubesc, nici unul nici celălalt. Parcă poți să iubești un nebun ! Și ei mă cred nebun. Aș putea foarte bine să dărîm ușa cu o lovitură de picior, dar ei s-ar pune amîndoi împotriva mea. Sînt oare destul de puternic ca să pot trece peste ei ? N-aș putea să lovesc tare, mi-ar fi frică să nu omor pe careva.“

Se dădu înapoi, ca și cum s-ar fi speriat de propriul său delir. Încăperea era atât de mică, încît această mișcare îl aduse lîngă geamul pe care îl atinse cu spatele, producînd primul zăngănit auzit de cei doi logodnici în camera lui Canada.

Noi nu am uitat că, în același timp, un alt zgomot ajunsese la urechile Irènei și ale lui Reynier : apropierea Fracurilor Negre asediatoare.

În clipa cînd Reynier se dusesese să se uite afară pe ferastră, Vincent stătea tăcut în vizuina lui, supărat că a dat în mod imprudent semn de viață și că a dezvăluit poate planul său de evadare, dar totodată și fericit de

descoperirea pe care întâmplarea i-o adusese în față. Pentru un om de meserie, și el era un asemenea om, cerceveaua, în urma atingerii, sunase a doagă.

„De afară — gândi el — chiar și un copil n-ar avea decît să o împingă puțin ca să intre.“

De îndată ce Reynier, liniștit în urma cercetării, părăsise fereastra camerei lui Canada, Vincent căută minierul de care trebuia să tragă pentru a smulge fereastra din țîtîni.

Judecata lui era simplă. Nu mai era cazul să lucreze pe tăcute și să-și înăbușe eforturile; trebuia să lucreze repede, asta-i tot. Văzuse poziția conductei și sprijinul pe care putea să i-l dea ca să coboare în grădină. De acum încolo, zgomotul avea mai puțină importanță, cu condiția să fugă imediat după ce ceilalți ar fi prins de veste.

Vincent se afla în acea stare de exaltare mintală în care maniacul simte că are aripi în loc de brațe; i se părea că va putea să alunece în jos de-a lungul conductei așa cum alunecă din vîrfurile stîlpului nenumărații campioni ai întrecerilor populare.

Dar fereastra nu mai avea minier, și degetele lui pipăiră cu înfrigurare lemnul fără să poată apuca ceva.

Un răcnet i se opri în gît. Această întâmplare nenorocită îi închidea din nou porțile deschise a celulei sale, mai cu seamă că în delirul lui, care creștea neîncetat, își închipuise că nu mai avea decît un pas de făcut, o mîna de întins, ca să atingă tezaurul.

Tezaurul era acolo, îl vedea. „Fii calm! Fii calm!“ își spunea cu năduf. Inima îi bătea cu putere în piept, și în fața ochilor îi jucau prelungi licăriri orbitoare.

Cei din camera soților Canada nu mai vorbeau, dar se auzea acum un fel de rîciială. Vincent abia dacă putea să prindă acest zgomot, care era foarte slab; totuși, inima i se opri în piept.

Își amintea de mari chinuri și de groaznice încercări, dar cea mai dureroasă dintre toate era, fără îndoială, amintirea acelei nopți cînd, sub stăpînirea aceleiași pasiuni de astăzi, sărise peste zidul palatului Bozzo ca să

dea asalt tezaurului. Fiecare din torturile suferite în acea noapte lăsase în ființa lui cicatrice de neșters, încă dureroase, și care, la cea mai mică atingere, făceau să i se redeștepte spaima, mortală și totodată voluptoasă, din inima sa. Căci dacă văzuse de aproape supliciul, în acea noapte el văzuse de aproape și tezaurul. Iar tezaurul îi vorbise mai tare decât supliciul.

Printre cicatricile sale era una care dăinuia ca o rană proaspătă, anume ura acerbă ce-l sugruma în timp ce contele Julian forța încuietoarea de la camera tezaurului. El, Vincent, era întins, inert, pe podea, cu mâinile și picioarele legate, în timp ce rivalul lui, paricidul, forța ultimul obstacol ce-l despărțea de tezaur. De multe ori, adormit sau în stare de veghe, Vincent auzise mișcarea înceată a fierului care pipăia și încerca interiorul încuietorii. Și simțise, da, simțise în jurul pumnilor săi striviți de sfori efortarea tremurândă a bătrînului condamnat, care încerca să-i dezlege mâinile ca să facă din el un apărător.

Acum, de asemenea, ceea ce făcea să-i înghețe singele în vine era aceeași senzație zgîndărită dintr-o dată. Auzea cum lucrează fierul în broască, și rana amintirii sale zvîcnea dureros. La început crezu în reapariția îndărătnică a acelei senzații iluzorii, dar, trăgînd mai atent cu urechea, își dădu seama de realitatea zgomotului. Era de altfel un scrișnet asupra căruia nu te puteai înșela cînd l-ai auzit o dată. Îl recunoști dintr-o mie. Cheia are alt glas, mai limpede și mai ferm. Ea caută, încearcă și deschide.

Noi știm că Vincent nu se înșela. Într-adevăr, la ușa dinspre palier cineva lucra cu *gura de lup*, și Cocotte era cel care minuia instrumentul: virtuos, aproape tot atît de abil ca și contele Julian atunci.

În clipa următoare se produse năvala Fracurilor Negre. Vincent nu știa încă nimic despre șiretlicul din războaiele vechi, întrebuintat acum, dar profită de tărăboiul iscat în camera lui Canada, ca să spargă cu cotul unul din ochiurile ferestrei. În felul acesta, el avea de unde să apuce, și printr-o zgîlțuire a cercevelei uzate, care de-

abia se mai ținea, făcu să cadă înăuntru întreaga ferăstră.

Vincent sări peste marginea ferestrei și îmbrățișă conducta, pentru a-și începe numaidecît călătoria salvatoare.

XXIX

COBORÎREA

Pe Vincent, totul îl favoriza. Febra îi reda puterile de altădată și învăluia ca o pânză primejdiile acțiunii sale. Nu vedea decît țelul urmărit și își zicea, repetînd refrenul maniei lui : „Fii calm ! Îmi voi îndeplini treaba în această noapte. Este ora cea de pe urmă și suprema sfortare. Fii calm !“

Drumul însă era departe de a fi atît de ușor precum și-l închipuise. Conducta vibra sub greutatea lui, fiind slab fixată în perete prin niște cîrlige roase de rugină, și el crezu de cîteva ori că legăturile se vor rupe. Atunci cîntărea în liniște efectele probabile ale căderii sale, gîndind : „Sînt rezistent la lovituri. După toate cîte am suferit eu, altul ar fi murit de zece ori. Căzînd, nu voi muri din asta. Există lucruri miraculoase : nu pot să mor cînd am un asemenea secret în mine. Dacă nu voi fi decît rănit, nu-i nimic. Mă voi tîrî, la nevoie, chiar în mîini și pe genunchi. Tîrnăcopul meu se află acolo. Știu unde să lovesc ca să spintec zidul dintr-o singură izbitură...”

Ridică brusc capul în sus, fiindcă se auzea un glas deasupra lui, la geamul pe care tocmai îl părăsise.

— A zburat ! spunea Similor aplecat în afară. Dar pun rămășag că pasărea nu va ajunge pînă jos fără să-și frîngă gîtul !

Vincent atingea în acel moment colțul pavilionului Gaillaud. În acest loc, conducta, schimbîndu-și poziția

oblică, cobora vertical spre pământ, pe lângă colț. Teava întâlnea, la nivelul primului etaj, zidul de împrejmuire al proprietății de alături, un teren transformat în șantier, care se învecina de o parte cu drumul Celor care pleacă și de cealaltă parte cu strada Perilor.

Chiar spre partea aceasta dispăruse pentru o clipă Vincent din ochii celor care se aflau la fereastra cabinetului. Într-adevăr, el se lăsase să alunece dintr-o mișcare pînă la zid. După ce puse piciorul pe zid, începu să se uite primpjur, căutînd drumul, care aici nu-i mai era cunoscut.

După cum se întîmplă adeseori spre sfîrșitul nopților pariziene, la apropierea caldelor dimineți de vară, cerul atît de senin, pe care mai înainte luna plutea în toată splendoarea ei, se acoperise de nori groși și grei ce nu mai lăsau să se vadă nici un colțișor de firmament. La această oră, cînd zorile stăteau să mijască, întunericul se accentuă pentru cîteva clipe.

Coborîrea era mai lesnicioasă spre șantier, unde numeroase bucăți de lemn sprijinite de zid puteau să-i servească de scară, dar exista o rațiune majoră pentru care Vincent nu apucă această cale. Își lăsase tîrnăcopul într-o tufă de flori, nu departe de poarta de intrare a pavilionului. Pentru el era o armă, dar și o salvare. Își dorea tîrnăcopul așa cum Richard al III-lea dădea totul pentru un cal.

Se aplecă deci spre grădină. Tocmai atunci Piquepuce, care-l înlocuise pe Similor la fereastră, îl văzu și promise douăzeci de ludovici celui care va încerca să-l prindă.

Vincent se interesa prea puțin de ceea ce se întîmpla deasupra lui. Atenția sa era atrasă de o masă întunecată și ușor mișcătoare care se zărea la colțul grădinii, chiar lângă zid. În centrul acestei mase i se părea că o lumină roșie se aprindea și se stingea rînd pe rînd.

De la fereastra de sus se auziră aceste cuvinte, rostite cu invidie de Piquepuce :

— Roblot și ai lui sînt acolo jos, în grădină...

Aceste cuvinte îl opriră pe Vincent tocmai în clipa cînd măsura înălțimea de la care trebuia să sară.

În același moment se auziră dinspre colțul în care se afla masa întunecată aceste alte cuvinte, pronunțate cu o minie reținută :

— Stinge-ți pipa, Malou, că te zdrobesc !

Vincent Carpentier se dădu înapoi. Un zgomot destul de puternic îl făcu să-și ridice din nou ochii spre fereastră, desigur fără să-și închipuie că de acolo un pistol îl luase la ochi. Pe fațada înnegrită a pavilionului Gaillaud văzu un obiect care se lăsa în jos, urmînd linia conductei.

Vincent simțea că prin vine îi curge foc ; pulsul trăda o stare acută de febră, dar mișcările lui păstrau o remarcabilă precizie și, ceea ce se întîmplă adesea în astfel de situații, nebunia lui se comporta cu un neclintit sînge rece. Ignorarea oricărei primejdii poate să dea o aparență liniștită chiar și pornirilor violente.

Noțiunea de primejdie era inexistentă pentru Vincent. El înainta spre țelul său fără să șovăie sau să se întoarcă, întocmai ca mistrețul care își croiește drum prin pădure.

„N-aș vrea să omor pe cineva — își zise el — dar ce are ăsta cu mine ? E fără îndoială înarmat, iar eu nu sînt. Dar la război ca la război !“

Scutură cu amîndouă mîinile conducta, care de la prima zguduitură se dezlipi din zid în două sau trei locuri. Obiectul mișcător se opri și o voce rosti încet :

— Tată, nu te teme, eu sînt.

— Care eu ? întrebă Vincent.

— Eu, Reynier.

Vincent dădu drumul conductei și începu să ridă ușor.

— Îmi vine în ajutor — bombăni el. Copiii ăștia sînt tare stînjenitori. Trebuie totuși să procedez în așa fel încît să nu-i fac prea mult rău.

Privi în jos cînd la dreapta, cînd la stînga zidului. La stînga, în partea șantierului, se afla o grămadă de paie, între niște prăjini sprijinite de zidul și de streășina pavilionului Gaillaud.

Vincent dădu din cap satisfăcut.

— Tată — zise Reynier, care se apropia — ești încon-

jurat de dușmani. N-am vrut să te las singur în această mare primejdie.

— Perfect ! făcu Vincent. Ești un băiat cum nu se poate mai bun. Lasă-te să aluneci dintr-o dată, căci partea de jos a conductei nu mai ține.

Reynier ascultă și căzu în brațele lui.

— Bine ! făcu Vincent, care îl îmbrățișă bucuros. Mulțumesc pentru buna ta intenție, drag copil, dar nu am nevoie de tine, ba dimpotrivă ; fă-mi plăcerea și du-te la vecin să vezi dacă sînt acolo.

În timp ce spunea acestea, îl apucă de mijloc pe fiul său adoptiv și-i dădu brînci ca să-l arunce în partea dinspre șantier, pe grămada de paie. Dar Reynier părea pregătit pentru așa ceva. El cunoștea starea mintală a lui Vincent și ghicea obsesia care îl stăpînea cu putere. Rezistă din instinct.

Urmă o luptă la care asistau, de sus, domnul Piquepuce, aplecat peste balustrada ferestrei cabinetului, și, de jos, Roblot cu oamenii lui.

Cei doi adversari se clătinau pe creasta zidului. Ca viitoare, Reynier era în mod vădit superior tatălui său adoptiv ; dar acest avantaj era anulat de faptul că el nu putea să-și lovească părintele. Dimpotrivă, pe Vincent nu-l oprea nimic.

— Bătrînul lovește tare ! zise căpitanul Piquepuce, vorbind despre Carpentier.

Era adevărat. De îndată ce văzu că planul îi era amenințat de opunerea lui Reynier, Vincent Carpentier își pierdu firea. El îl apucă de gît pe Reynier, ca și cum ar fi vrut să-l sugrume ; dar văzînd că tînărul îl va trage cu el în cădere, îi dădu drumul, și pumnul său închis lovi cu furie în creștetul logodnicului fiicei sale.

Reynier scînci :

— Tată ! Oh, tată ! Ai să mă omori !

Maniacul nu răspunse. El lovea cu regularitatea unui ciocan de fierar care bate nicovala.

Reynier fu în curînd năucit. Piciorul lui călcă în gol. Amîndoi se împiedică ; dar Vincent se agăță cu mîna de zid, în timp ce tînărul fu aruncat în curtea șantierului.

Vincent se ridică, fără a se mai uita să vadă ce i se întîmplase fiului său adoptiv. El zise :

— Toată lumea se pune de-a curmezișul între mine și opera mea, dar voi izbîndi în pofida oricăror piedici.

Fie că mintea lui zdruncinată nu-și mai amintea de capcana pe care o zărise din întîmplare în grădină, fie că ideea lui fixă, ajunsă la paroxism, înăbușea în el simțul primejdiei, că se pregăti să coboare fără teamă. Își spunea : „De îndată ce voi avea tîrnăcopul în mîină, vai de cei care îmi vor tăia calea !”

Dar cei care așteptau să-i taie calea erau mulți.

Mai întîi era Roblot și ceata lui, care stăteau la pîndă ca niște cîini de vînătoare. Apoi era trupa căpitanului Piquepuce, care cobora în goana mare scara pavilionului Gaillard și care, firește, trebuia să ajungă înaintea lui în aleea unde se afla tîrnăcopul său.

Vincent nu se sinchisea nici de unii, nici de alții. El se agăță cu amîndouă mîinile de creasta zidului și se lăsă să cadă fără să pățească nimic pe pămîntul moale al unui răsad.

Roblot se repezi numaidecît din colțul său. Dar în fața lui se ivi o formă omenească, ce-i tăie drumul cu un gest poruncitor. Era o femeie îmbrăcată în negru și voalată.

— Drace ! exclamă fostul valet de cameră. Așadar, erați aici, doamnă contesă ? Dacă mă opriți să-l înhaț pe individ, o să-și ia zborul, și dumneavoastră știți că are în el șapte vieți. Nu e un joc cinstit. Premiul mi se cuvine !

Marguerite ieșise dintr-un tufiș de liliac. În noaptea aceasta, toți Cavalerii Tezaurului erau la datorie.

— Vei avea un premiu de patru ori mai mare decît cel făgăduit — zise ea încet — îl vei avea chiar de zece ori, dacă vei proceda cu dibăcie. Nu mai e vorba să-l oprim pe Vincent, ci să ne ținem pe urmele lui. El este acela care ne va conduce la ascunzătoarea colonelului.

Vincent se întoarse la auzul acestor șoapte ; dar, la porunca contesei, Roblot și oamenii lui se retraseră în umbră. Toți se ascunseră la o cotitură a aleii.

Fiindcă vedea ochii aprinși ai fostului valet lucind în umbră, contesa adăugă :

— *E ziua*, ați fost preveniți. În jurul vostru vor fi numai ochi. Ascunzătoarea aparține asociației. Consiliul va plăti. Pedeapsă cu moartea pentru cei care se vor atinge de bunul comun!

XXX

URMĂRIREA

Roblot ascultase cu o prefăcută supunere ultimele cuvinte ale Margueritei.

— E normal — răspunse el — jos mâinile! Nu-i voie decît să privești!

În timpul acestei discuții, la capătul scării pavilionului Gaillaud, Piquepuce, Cocotte și compania fură întîmpinați de doctorul Samuel, care le vorbi exact în același fel.

Așa se face că Vincent Carpentier găsi pustie aleea ce ducea de la pavilion la drumul Celor care pleacă. Cei care îndepărtau toate piedicile din calea lui erau chiar Căvalerii Tezaurului.

El își luă tîrnăcopul din locul unde îl ascunsese.

— Te simți mai bine cu el în mîna! murmură apoi, strîngîndu-l de coadă.

Ca să pretindem că nu bănuia nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui, ar însemna să nu spunem adevărul. Adevărul este că se simțea urmărit din toate părțile. Dar asta nu îl interesa aproape de loc. El avea încredere în fatalitatea care îl conducea. Era sigur că va ajunge la tezaur. Dincolo de aceasta, nimic nu mai exista pentru el.

Își puse tîrnăcopul pe umeri și, fără să se mai uite înapoi spre pavilionul Gaillaud, unde se afla fiica lui, se îndreptă spre casa de raport. Gangul era gol. De asemenea, nu se vedea nimeni nici în curtea lăptarului, nici în aleea de la poarta de intrare, care, ca de obicei, era larg deschisă.

Vincent coti după colțul de lîngă poarta de la intrare. Cupeul, care staționase acolo o bună parte din noapte,

dispăruse. Vincent ascultă tăcerea care domnea în strada Celor care pleacă, strîmtă și întortocheată, unde totul părea adormit de la un capăt la altul.

O clipă, șovăi încotro să apuce. În mintea lui era o mare zăpăceală. „Oare nu-mi mai cunosc drumul? gîndi el. E la stînga. La dreapta merge spre Charonne. După ce voi ajunge la Père-Lachaise, o voi ține drept înainte.”

Apucă spre bulevardul ce ducea în afara orașului. În spatele lui, cele două bande, a lui Roblot și a lui Piquepuce, îl urmau cu pași de lup, dar nu depășiră poarta de la intrare. Numai negrul numit Bălanul fu trimis înainte, și acesta se strecura ca o reptilă de-a lungul prăvăliilor închise.

Vincent mergea cu pas hotărît și liniștit prin mijlocul străzii, după obiceiul prudent al celor care cunosc nopțile Parisului. Ceea ce îl preocupa în mod deosebit era să găsească drumul cel mai scurt. Căuta să-și reamintească numele numeroaselor străzi care îl despărteau de ținta sa. Ca să ilustrăm ciudățenia stării sale mintale, ne pot fi de ajuns cîteva cuvinte: el își dădea seama că era încolțit de o haită de dușmani, cu toate astea își zicea: „Voi cere primului trecător pe care îl voi întîlni să-mi arate drumul”.

La încrucișarea străzii Celor care pleacă cu strada Migdalilor, dincolo de barieră, Vincent auzi deodată o larmă ce părea foarte aproape, dar a cărei proveniență rămînea nevăzută. Era un zvon de glasuri care vorbeau și rîdeau.

În strada Migdalilor, toate galantarele aveau obloanele trase. Potrivit programului municipal de pe atunci, felinarele nu fuseseră aprinse din cauză că luna luminase o bună parte din noapte. Întunericul nu lăsa să se vadă firma cîrciumei «La drumul mare», prin ale cărei obloane trase se strecura gălăgia din local.

Cîteva umbre se mișcau la intrarea în aleea strîmtă ce ducea direct la cabinetele separate. Vincent trecu fără șovăială înainte, dar cu mîna strîngea tare coada tîrnăcopului. Un fel de hotărîre neclintită îi străbătea negura minții, încît nici nu se gîndi să le ceară celor de acolo vreo informație.

Dar, cîteva metri mai încolo, foarte aproape de bulevardul ce ducea în afara orașului, o altă umbră se arătă

în întunericul unei alei suspecte. Era o femeie. Văzându-l pe Vincent că se apropie, ea ieși din adăpost ca pentru a-l recunoaște, dar în aceeași clipă se petrecu ceva cu totul neașteptat. Doi bărbați se iviră din alee în urma ei. Unul o apucă de mijloc, pe la spate, celălalt îi astupă gura cu mîna ca să nu țipe, și, cu toate că părea deosebit de voinică, femeia fu trasă repede înapoi, în aleea întunecată.

Vincent grăbi pasul. Mergînd, își zise : „Este femeia aceea cumsecade de acolo, de sus, care a sărit zidul în cimitir ca să-i spioneze. De ce se amestecă ea ? Toți oamenii aceștia sînt atinși de boala tezaurului. Tezaurul îi înnebunește“.

La capătul străzii Migdalilor, se uită înapoi pentru prima oară. Drumul pe care îl străbătuse părea pustiu și absolut liniștit. Totuși, la vreo cincizeci de pași în urmă, se mișca ceva pe trotuarul din stînga. „Dacă e un cîine, apoi e strașnic de lung“ — își zise Vincent.

Traversă bulevardul.

La barieră, doi agenți, pe jumătate adormiți, stăteau pe o bancă la ușa gheretei de accizi.

„Cîinele nu va putea trece pe aici fără să se ridice, dacă nu are decît două labe“ — își zise Vincent.

— Mergi departe la lucru, prietene — întrebă unul din cei doi agenți — de-ai plecat atît de dimineață ?

— În cartierul Palais-Royal — răspunse Vincent. Nu sînt din Paris ; care e drumul cel mai scurt, rogu-vă ?

— Strada la Roquette, piața Bastiliei, străzile Saint-Antoine și Saint-Honoré. E cam departe, dar e pavat peste tot.

— Mulțumesc. Dumneavoastră, cei de aici, îi puteți oare împiedica pe asasini și pe tilhari să intre în Paris ?

— Noi nu sîntem polițiști — răspunseră în același timp cele două Uniforme Verzi, cu mîndrie.

Vincent se îndepărtă.

La oarecare distanță de barieră se afla atelierul unui cioplitor în marmură. În fața ușii se înălțau cîteva blocuri de piatră brută. Vincent se piti în dosul unuia

din aceste blocuri și aruncă o privire înapoi. Voia să vadă dacă *acel câine se va ridica în sus*.

Chiar în clipa când întorcea capul, felinarul atârnat deasupra ușii de la ghereta vameșilor luminează trecerea negrului, care mergea agale, cu mâinile în buzunare. Negrul își smulse pipa din gură și duse mîna la șapcă. Fără îndoială că întreba cît este ceasul, căci unul din agenți își scoase ceasornicul din buzunar și se uită la el. În spatele negrului apărură, una după alta, două cete. Amîndouă schimbă cîteva glume cu oamenii din post.

Nu numai cîinele cel negru și cam lung fusese obligat să redevină om ca să poată trece bariera. Toată haita a trebuit să se arate la față. În rîndul celor două cete, Vincent putu să numere șaisprezece sau optsprezece copoi. Nu se arătă însă nici înspăimîntat, nici surprins. Mania era mai tare decît orice alt simțămînt.

Ocoli piatra mare în dreptul căreia se ascundea și se strecură între alte două blocuri.

Negrul se apropie de vitrina pietrarului, dar nu cercetă de loc pietroaiele. Îi așteaptă pe cei ce veneau în urmă și îi șopti ceva la ureche lui Roblot, care sosise primul. Roblot se opri îndată.

— Ce s-a întîmplat? întrebă de departe Piquepuce.

Roblot făcu un pas spre el și-i spuse încet:

— Vrei să ne unim?

— Chiar așa — răspunse Piquepuce — vreau, cum să nu!

— Și eu la fel — făcu Cocotte, care se amestecă drept al treilea ca autoritate — dar fără ceilalți, sîntem destui trei. Să îndepărtăm gloata!

Ajunseseră tocmai în fața celor două blocuri de marmură printre care îi privea Vincent.

— Unde naiba s-o fi dus? întrebă tare Roblot, ca și cum i-ar fi pierdut urma.

Negrul fu cel care răspunse:

— Dacă nu cumva a sărit zidul de împrejmuire, la dreapta...

Roblot nu-l lăsă să termine.

— Hai! strigă el. Acum, la coteț! Cei care vor să sară gardul pietrarului, n-au decît să-și ia avînt, eu mă duc să mă cule!

— Și eu la fel — răspunseră împreună Piquepuce și Cocotte.

Nimeni nu ridică vreo obiecție. Numai negrul deschise gura să răspundă. Roblot însă îl strînse cu putere de încheietura mîinii.

XXXI

LOVITURA DE PUMNAL

Nu trecură trei minute, și strada Migdalilor rămase pustie. Toți Cavalerii Tezaurului dispăruseră.

Vincent ieși din ascunzătoare și privi în jurul lui cu atenție. Ceva îi spunea că se înscenase o comedie anume pentru el. Nu auzise nici unul din cuvintele schimbate între Roblot, Piquepuce și Cocotte, dar văzuse gestul lui Roblot de a impune tăcere negrului.

„Din locul unde mă aflu acum și pînă acolo unde merg — se gîndi el, sprijinit în cot de blocul de piatră în dosul căruia se ascunsese — pun rămășag că mai bine de o sută de nemernici se află postați la pîndă. Poate chiar mai mult de o mie. Au și de ce. Chiar de-ar fi de două, ba chiar de trei ori pe atîția, nu vor putea pune mîna pe mine, garantez!”

Apoi reluă, cu acea gravă seriozitate a nebunilor :

„La prima vedere, ar exista un mijloc cu mult mai simplu : nu aș avea decît să mă duc la vameși și să le spun : Treziți-vă prieteni, adunați-mi cincizeci de oameni voinici, iuți de picior și cu vederea bună. Nu-i nimic dacă vă veți pierde slujbele, căci n-o să mai aveți nevoie de ele. Eu vă garantez la fiecare douăzeci și cinci de mii de livre venit, și chiar mai mult. Banii nu sînt pentru mine o problemă. Am tot bănetul din lume”.

Tot gîndind astfel, Vincent își părăsise ascunzătorea și mergea înainte cu pas hotărît, ca un om cumsecade care discută cu propriul său gînd. Privindu-l cum mergea cu tîrnăcopul pe umăr, nimeni n-ar fi putut bănuî, desigur, că această unealtă grosolană de fier era cheia

celui mai fantastic tezaur căruia imaginația omenească i-a putut preamări vreodată bogăția.

Vincent avea, rînd pe rînd, momente de liniște absolută și crize de bruscă neîncredere, cînd simțurile sale redeșteptate brutal se ascuțeau ca acelea ale unui sălbatic. Atunci asculta tăcerea dimprejur și zgomotele îndepărtate ce veneau din centrul orașului. I se părea că aude din toate părțile pași care se tîrăsc, respirații care se rețin. Sudoarea îi scâlda fruntea, și își apăsa cu amîndouă mîinile inima care i se zbătea în piept.

Nici una din căile care se împletesc la răsărit de strada Migdalilor nu era încă oficial înregistrată, dar existau acolo numeroase drumuri care șerpuiau printre mlaștini. Acest loc era pe atunci unul din cele mai pustii ce se puteau întîlni la Paris. Lui Vincent nu-i era frică, căci o luă fără șovăire pe primul drum mai scurt care îi apărură la stînga, spre a urma indicațiile date de vameș și a ajunge pe povîrnișul de la Roquette. Era o simplă potecă, mărginită de ziduri de lut înalte pînă la brîu, care se îndrepta, cuocolișuri, spre un vast teren îngrădit, pe cale de a fi parcelat, dar care își mai păstra denumirea galantă din secolul al optsprezecelea de Folie-Regnault¹. Nici o clădire nu exista încă prin partea locului, dar aici-colo se vedeau grămezi de moloz și cîteva blocuri de piatră.

Poteca urca în pantă ușoară. Vincent mergea pe o margine îngustă folosită ca trotuar, mai ridicată decît partea carosabilă, care avea exact lățimea cuprinsă între cele două fâgașuri adînc săpate de roțile căruțelor. În spatele zidului pe care aproape că îl atîngea cu cotul, se auzi un strănut infundat.

— Nenorocitul ! făcu o voce minicasă.

Și o altă voce adăugă :

— Să-ți fie de bine !

Vincent se opri brusc. Se îndreptă de șale și respiră adînc. Trecîndu-și apoi tîrnăcopul în mîna stîngă, se sprijini cu dreapta de zid și sări dincolo, căzînd în picioare.

De felul lui era un om curajos, deși nu îndrăzneț. Acum proceda astfel deoarece era sub stăpînirea unui

¹ Casă, loc de petrecere. (n.t.)

impuls oarecum străin de firea lui, așa cum fac cei pe care delirul febrei îi împing spre fereastra deschisă.

— Trei indivizi o apucară la fugă peste cîmp. Vincent îi amenință cu tîrnăcopul, spunînd :

— Știau ei bine că aveam să le zdrobesc țeasta !

Se simțea puternic ca un uriaș.

Profitînd de locul ridicat pe care se afla, privi de jur împrejur, ca să se orienteze. La dreapta și la stînga drumului, terenurile se întindeau pînă departe. Spre răsărit, către Vincennes, se zărea la orizont o linie mai puțin întunecată.

— Se luminează de ziuă ! zise el. Și această zi va vedea ceva nemaipomenit : un nenorocit, un vierme, mai bogat decît douăzeci de regi la un loc ! Ieri era un guzgan de mină, care își cîștiga o pîine amară tăind la cărbune. N-a existat niciodată o poveste mai uimitoare ca a mea. Haide, la treabă ! Sînt în întîrziere.

Înainte de a sări din nou pe drum, își mai roti o dată privirea peste terenul acela presărat cu pietre, care fusese altădată ceea ce se chema Folie-Regnault. Printre pietroaiele albe se zăreau și niște puncte negre. Vincent avu un zîmbet plin de orgoliu.

— Voi ucide cît mai puțin voi putea — zise el. Dar eu sînt fatalitatea : pe unde trec, zdrobesc.

De îndată ce piciorul lui atinse pămîntul potecii, o luă la goană, nu ca să fugă de dușmanii închipuiți sau de cei adevărați pe care tocmai îi văzuse, ci ca să cîștige timpul pierdut.

Întîrziase. Ziua se apropia, și pentru a-și împlini „treaba“ lui, avea nevoie de întuneric și de singurătate.

În cîteva minute ajunse în strada Roquette, pe care o străbătu tot în fugă.

Lumina crepusculară nu era încă deplină în clipa cînd trecu prin piața Bastiliei. Se lăuda în sinea lui că nu simte nici o oboseală și era mîndru că putea să meargă din ce în ce mai repede.

Pe drum, lepădase de pe el tot ceea ce îl stînjenea : mai întîi pălăria, apoi veșmintele de deasupra. Mergea acum în cămașă și cu capul gol, cu pletele cărunte și asudate în bătaia vîntului.

În interiorul Parisului, așa cum era obiceiul pe atunci, o treime din felinare rămăneau aprinse toată noaptea. Era destul ca să poți vedea prin întuneric.

Din cînd în cînd, Vincent Carpentier se uita înapoi. Ajungînd la intrarea străzii Saint-Antoine, aruncă o privire îndărăt. Punctele negre pe care le zărise pe terenul Folie-Regnault erau la capul străzii, urmărindu-l fără îndoială de la distanță, ca niște trăgători împrăștiați pe un cîmp de manevre. Nici unul nu trecuse încă de Coloana din Iulie.

Vincent nu avea cum să se înșele. Își recunoștea dușmanii mai mult cu ochii minții decît cu cei adevărați. Cînd străbătu piața, nu era nimeni acolo; dar după ce trecuse în partea cealaltă, umbrele păreau că ies ca din pămînt. Chiar și un copil și-ar fi putut da seama ce se întîmplă.

Vincent nu simți nimic care ar fi putut semăna a frică. Încercă să numere copoii din haită, dar nu reuși. Ceea ce simțea acum era un fel de iritare împotriva acestor nenorociți care nutreau gîndul nesăbuit de a i se pune în cale, lui, omul destinului.

În timp ce privea spre ei, printre Cavalerii Tezaurului se produse o mișcare de regrupare. Era ca și cum un ordin misterios i-ar fi strîns în jurul șefilor. În dreptul Coloanei, ascunși după balustradă, rămaseră cîteva clipe grupați astfel, apoi se împrăștiară din nou. Unii o luară pe strada Tournelles, ceilalți se îndreptară în pas alergător spre bulevardul Bourbon.

Vincent își zise: „Vor să mă impresoare!”

Asta îl făcu să rîdă. Se înălță din tot trupul și pieptul i se umflă, în timp ce adăuga: „Nesăbuiții! Ei nu știu că a sosit ceasul meu. Eu nu mai sînt eu însumi. Ființa mea e plină de suflul aurului, și sînt puternic ca un uriaș. De ce să-i omor pe acești nenorociți? În loc să-i dobor, voi scăpa de ei prin iuțeala pasului meu”.

Sări pe trotuarul străzii Saint-Antoine și o luă la fugă cu o viteză într-adevăr neobișnuită pentru un om de vîrsta lui. În mintea lui însă, această viteză era de trei ori, poate chiar de zece ori mai mare. Delirul îi umplea creierul cu iluzii. Își închipuia că atinge pămîntul ca o rîndunică pe vreme de furtună sau că alunecă cu repe-

ziciunea unei locomotive care gonia cu toată presiunea vaporilor. Gîndea : „Inima nu-mi bate mai tare, respirația mi-e liniștită“.

Aici se înșela cu totul. Dimpotrivă, respira gîfîind, iar inima i se zbătea cu putere în piept. În plus, printre cei care îl urmăreau se aflau oameni care alergau cel puțin tot atît de bine ca și el.

Piquepuce și Roblot se desprinseseră de restul bandei, precedați de tînărul și strălucitorul Cocotte, care era sprinten ca un cerb.

Cei doi căpitani nu-și împrăstiaseră soldații cu intenții cinstite, sub motivul de a-l prinde pe fugar între două flancuri. Roblot și Piquepuce voiau să cîștige premiul numai ei doi ; poate că și ambiția de a afla marele secret pusese stăpînire pe ei. Voiau să se scape de însoțitorii lor, asta-i tot.

Datorită galopului îndrăcit în care se lansase Vincent după ce trecuse de piața Bastiliei, reușita șiretlicului lor era destul de sigură. Oamenii lor aveau de făcut un lung ocol, atît cei din strada Tournelles, cît și cei din bulevardul Bourbon. De acum încolo, numai Cocotte îi mai putea stînji.

Și acesta îi stînjenea mult, într-adevăr. Era voinic și foarte bine proporționat în statura-i mijlocie. Ca să-i lase în urmă pe cei doi camarazi, el nu făcuse nici un efort deosebit. Dacă i-ar fi venit poftă să se distanțeze complet de la primul colț de stradă, ar fi fost pentru el doar joc.

— Sînteți amîndoi ca Oreste cu Pylade, nu-i așa ? îl întrebă încet Roblot pe Piquepuce.

Piquepuce răspunse :

— E adevărat că ne leagă o prietenie foarte strînsă.

— Atunci, te-ai opune dacă i-am scrînti o labă ?

Piquepuce șovăi :

— Mde ! zise el în cele din urmă. E oricum un alergător de prima mîna și se pare că vrea să ne-o ia înainte... Dar, bagă de seamă, dacă nu reușești, va trebui să-i iau partea împotriva ta. Așa e cîstit între prieteni buni.

— Și dacă reușesc ?

— Sîntem în misiune comandată. Cînd treaba e grabnică, nu poți să te oprești și să te cerți. Fă cum vrei.

În acel moment ajunseseră la capătul străzii Saint-

Antoine, în locul unde azi se află o cazarmă. Pe atunci, aici era o adevărată rețea de străduțe strîmte și întortocheate, care păreau concepute împotriva oricărui bun simț, și dintre care una, strada Jean-Pain-Mollet, înconjură Primăria cu cotituri fără nici o noimă.

Vincent apucase pe strada Jean-Pain-Mollet; Cocotte era acum singurul care îl urmărea îndeaproape. Roblot și Piquepuce veneau la vreo cincisprezece pași în urma lui Cocotte. În spatele lor, drumul era gol.

Piquepuce văzu că Roblot își băga mîna sub reverul redingotei. La lumina felinarului din apropiere, ceva luci printre degetele fostului valet.

— Ia te uită! făcu Piquepuce. Un stilet napolitan! Știi cum să-l mînuiești?

— L-am cumpărat de la Giovan-Battista — răspunse Roblot — împreună cu modul de întrebuințare. Dacă îl ating, îl schilodesc, dacă nu, nici nu-și va da seama că am încercat.

Piquepuce gîndi în sinea lui: „Dacă nu reușești, te voi omori, și în felul ăsta tot doi o să rămînem“. Era un om deștept.

Roblot făcuse pînă aici un drum destul de lung, dar cum era voinic, din cîteva sărituri se apropie de Cocotte cu atîta ușurință, încît acesta nici nu-i auzi pașii pe caldarîm.

După ce scurtă distanța atît cît crezu el de cuviință, Roblot se opri pe loc, ochi și aruncă stiletul. Cocotte, rănit, scoase un urlet și căzu în genunchi. Stiletul i se înfipse în pulpa piciorului, pe la spate.

Roblot trecu pe lîngă el ca o săgeată. Piquepuce, care venea în urmă, strigă cu prefăcătorie:

— Oprește-te, ticălosule! Te prind eu! Îl voi răzbuna pe bietul meu prieten!

Și dispărură amîndoi la cotitura străzii. Cocotte încercă să se ridice, dar nu putu. Era atît de aproape de Primărie, încît gardienii de pază veniră, la strigătele lui, să-i dea ajutor.

— Acum — zise Roblot, care se lăsă ajuns — s-a ter-

minat cu prostiile ! Nu mai sîntem decît doi împotriva jupînului, care e bine legat la trup și are și afurisitul acela de tîrnăcop. Să mergem în același rînd, ca să nu-l lăsăm să se apere cu mîinile. Dacă vom avea de discutat între noi, o vom face pe urmă.

XXXII

ATACAREA TEZAUROLUI

Vincent auzise foarte bine urletul de durere al lui Cocotte. Se opri să tragă cu urechea la colțul străduței Cocosului, care dădea în strada Sticlăriei, singura cale prin care se putea ajunge în cartierul Palais-Royal. Încerca să se lămurească asupra urletului auzit și care însemna pentru el o enigmă. Singurul lucru pe care îl înțelegea bine era că el continua să fie urmărit, și chiar de foarte aproape.

Lucrul i se părea de neînțeles, fiindcă, după socotelile lui, făcuse minuni de repeziciune. Goana lui, de la piața Bastiliei încoace, i se părea tot atît de iute ca și zborul unei păsări. Încercă să-și spună : „Nici măcar nu mi-am pierdut suflul !“ Dar focul lăuntric care îi ardea pieptul dădea triumfului său o crudă desmințire. Nu numai că-și pierduse răsufarea, dar tot trupul îi era o baie de sudoare, iar picioarele i se împleticeau ca ale unui vînat gonit de copoi.

Se răzvrătea împotriva acestei evidențe. Dorea încă să mai creadă în vigoarea sa neobosită și, așa cum o numea el, supranaturală. Cînd îi văzu pe Roblot și Piquepuce, care tocmai ieșiseră din strada Jean-Pain-Mollet, simți chiar un fel de umilire. Aceasta îl prăbușea din înălțimile la care îl înălțase nebunia lui ; îi nega destinul. Fu cuprins de o furie oarbă împotriva acestor doi oameni care dezmințeau închipuita lui putere, și gîndul de a-i distruge puse deodată stăpînire pe el.

La colțul străzii Cocosului, unde se oprise, se afla maghernița unui cizmar, lipită de zid și care, la această oră

din noapte, era închisă. Ea făcea un ieșind de circa două picioare, cu micul ei acoperiș, ce nu trecea cu mult de înălțimea unui om.

În fața magherniței se lucra la șoseaua îngustă. Era acolo o grămadă de materiale de construcție, cu o tăbliță în vîrf, luminată de un lampion.

Vincent își puse jos tîrnăcopul și apucă un pietroi din grămadă, gîndind : „Așa, n-o să le văd sîngele curgînd“.

A fost singurul său gînd. Nici n-ar mai fi avut timp să conceapă sau să formuleze altul. Roblot și Piquepuce se apropiiau alergînd.

Locul de trecere lăsat pentru pietoni de către lucrătorii de la drumuri se afla între grămada de materiale și magherniță.

— Iată că nu se mai vede — zise Roblot, care întoarse capul în timp ce trecea chiar pe lîngă zid. Înseamnă că a galopat strașnic dacă a și ajuns în strada Sticlăriei.

— Ești sigur că a luat-o pe aici ? întrebă Piquepuce.

A fost ultimul cuvînt pronunțat.

Vincent Carpentier, care ținuse pietroiul strîns la piept, îl ridică deasupra capului și îl proiectă cu o forță zdrobitoare... Din piept îi scăpă un răget surd.

A fost ca o ghiulea de tun. Cei doi fură dați peste cap cu o violență nemaipomenită. Roblot fu omorît pe loc de pietroiul care îi zdrobise pîntecele ; Piquepuce se alese doar cu o lovitură indirectă, dar atît de puternică, încît căzu cu capul înainte peste grămada de materiale, unde rămase lungit, fără cunoștință.

Vincent își reluă tîrnăcopul și își urmă drumul, fără măcar să se mai uite înapoi. Era mîndru de el, purtînd capul sus și respirînd aerul cu putere. Întreaga exaltare îi revenise, dar calmă ; triumfa, așa cum se cuvine unui uriaș care și-a pus piciorul pe creștetul a doi pigmei.

„Și cînd mă gîndesc — își spunea el zîmbind cu îngăduință — că m-am îndoit o clipă de mine ! Nici n-aș fi avut nevoie de armă. Ar fi mușcat țărîna chiar dacă îi atingeam numai cu dosul mîinii. Dacă ar exista un meterez între mine și tezaur, simt că aș putea să prefac și meterezul în pulbere.“

În lunga stradă a Sticlăriei, nimeni nu-l opri din drum. De-abia în strada Lombarzilor începu să întîlnească oa-

meni. Pe la Hale erau o mulțime. Vincent saluta cu mîna pe toți cei care îl priveau în trecere.

În apropiere de biserica Saint-Eustache, al cărei orologiu bătea ora trei și jumătate, un lucrător săpător îl întrebă dacă umblă să-și găsească de lucru. Vincent răspunse :

— Eu nu-i disprețuiesc pe cei săraci, dar averea mea este nemăsurată !

Apoi, văzînd mirarea lucrătorului, se deșteptă din visul său și adăugă, arătîndu-și fruntea :

— Prietene, am fost bolnav, sînt încă puțin zăpăcit la minte.

Cerul se încărcase cu nori grei, cu toate că niște zori întunecate și cenușii începuseră să mijească, în momentul cînd Vincent, trecînd strada Neuve-des-Petits-Champs, ajunsese la pasajul Choiseul, încă închis la ora asta.

Pe măsură ce se depărta de cartierul Halelor, singurătatea era mai deplină. Adevăratul Paris, funcționarii și negustorii, mai aveau pe puțin două sau trei ore de dormit.

Nu mai este cazul să-i spunem cititorului că Vincent Carpentier ajunsese acum la capătul drumului său. Palatul Bozzo-Corona, fiecare a ghicit de mult, fusese ținta acestei lungi călătorii, începută în cîmpia de la Stolberg și terminată prin străzile noastre.

Totuși, Vincent nu coti la stînga în fața pasajului, pe unde ar fi ajuns de-a dreptul în fața intrării palatului. El merse înainte pînă în strada Saint-Roch, pe care o parcurse pînă la capăt, ca să ajungă în strada Vrăbiilor.

La colțul dintre aceste două străzi încetini pasul, ca să arunce o privire spre vechea cocioabă suspectă a cărei jaluzeă trasă ținea loc de firmă. Nimic nu se schimbase de trei ani îcoace. Jaluzeaua, puțin mîncată de carii, era aceeași ca și altădată, cu scîndurelele ei de un verde prăfuit.

„Aici i-am auzit pentru prima dată glasul — își zise Vincent. Aveam tot dreptul să-l omor, fiindcă se îmbrăcase în haine de călugăriță și încercase să-mi fure fata. Dar pe atunci nu știam asta, și nici eu nu eram omul care sînt astăzi. Am crescut, am crescut, am crescut ! Eu însumi nu-mi mai recunosc puterea !“

Trecu apoi mai departe și nu se opri decât la locul, binecunoscut de cititorii noștri, unde vechiul zid al grădinii Bozzo-Corona se afla chiar în fața casei a cărei mansardă Vincent o luase cu chirie sub un alt nume.

Nici aici nu se produsese vreo schimbare, atât doar că se instalase o mică cruce deasupra porții grădinii, din cauza noii și pioasei destinații a palatului, ocupat acum de călugărițe.

Vincent ridică ochii pentru a privi fereastra fostei sale camere, pe ale cărei geamuri primele licăriri ale zorilor aruncau o lumină palidă.

— Acolo — murmură el cu adâncă emoție — acolo am petrecut nopți întregi de muncă, de calcule, de îmbătare, Sufletul mi se călea. Puterea aurului se strecura în mine pe nesimțite. Treceam prin încercările suferinței, ca să devin de neînvins și de neatins.

Gîndind astfel, avea liniștita mîndrie a unui învingător de multă vreme obișnuit cu triumful.

Ochii săi cercetară strada Vrăbiilor de la un capăt la altul, unde însă nu se zărea nimeni. Se îndepărtă apoi cît putu mai mult de zid și păru că își adună forțele, ca un clown care vrea să încerce un salt mortal. S-ar fi zis că gîndul de a sări dintr-o dată peste zid îi ațîța nebunia.

Totuși nu era așa. Vincent, aflat exact în fața porțiței, își luă avînt, se repezi peste toată lărgimea străzii și dădu cu tocul de fier al bocancului o puternică lovitură în broasca porțiței.

Exista oare ceva real în fantasmele lui legănate de febră? Poate că da. Nebunia este o forță. Lovitura fusese dată cu atîta furie, că bătrîna poartă trosni de sus și pînă jos, în timp ce zăvorul sări din veriga lui.

Vincent nu se miră cîtuși de puțin. Se așteptase la acest rezultat. Împinse cu cotul porțița, care se clătina, și intră ca la el acasă.

Amintirile mai existau încă aici. Lunga comedie jucată de colonel în timpul construirii ascunzătorii îi reveni în minte. Se revăzu coborînd din faimoasa trăsură, al cărei vizitiu juca rolul unui vameș, întrebînd în fiecare seară, la trecerea unei bariere imaginare: „Aveți ceva de declarat?” Se mai revăzu traversînd, cu ochii legați, această grădină, pe care o credea atunci o livadă de la

țară. Se mai revăzu, în fine, mult timp după aceea, și anume după ce începuse lupta, surprins de oamenii colonelului în clipa cînd cobora zidul, escaladat cu ajutorul unui cîrlig, și legat fedeleș ca să fie dus, ca prizonier, în camera tezaurului.

Noaptea aceea îi lăsase impresii atît de îngrozitoare, încît o sudoare rece îi musti sub păr. Totuși înainta, dar nu spre ușa palatului situată la nivelul zidului, prin care fusese introdus pe brațe, ca un balot, la ultima sa vizită; nici spre ușa cu două canate deschisă deasupra peronului scos din uz, cu lespezile acoperite de mușchi, ci spre partea de răsărit a clădirii.

Acolo nu exista nici o deschizătură. Ferestrele erau mai sus de nivelul obișnuit, deasupra unui zid masiv, străpuns de două mici răsufători zăbrelite la nivelul solului. Chiar aici văzuse Vincent, cu trei ani în urmă, prin geamul de la postul său de observație, lumina mișcătoare ce se oprea și dispărea — lumină pe care el o urmărise cu atîta pasiune din fereastră în fereastră în toată lungimea parterului clădirii. Și tot printr-o fereastră deschisă la oîțiva pași mai încolo sărise el deasupra răsadurilor de flori, cînd evadase și scăpase ca prin minune de la moarte, părăsind astfel întunecata scenă unde se jucase tragi-comedia paricidă: contele Julian intrînd în pielea bunicului său asasinat.

Această scenă îi reveni lui Vincent cu atîta putere în minte, încît se produse în el un fel de ură împotriva propriei sale agonii. O mîină de gheață îi strîngea inima și simți cum un fior cumplit îi străbate întreg trupul.

Totuși nu șovăi nici o clipă. După ce se orientă bine, zgîrie pe zid, cu vîrfurile tîrnăcopului, patru linii în formă de pătrat. Pe urmă trase cu urechea. Din stradă nu se auzea nici un zgomot, iar casa părea pustie.

Chipul său exprima un fel de pioasă reculegere.

— Alchimiștii erau niște nebuni — rosti el cu o exaltare reținută — dar eu, eu am cercetat, am descoperit motorul care animă omenirea. Numai șase palme de zid mă mai despart de Marea Operă!

Apoi ridică tîrnăcopul cu amîndouă mîinile, zicînd:

— Voi sfîșia acest zid ca pe o foaie de hîrtie!

Și, într-adevăr, prima lovitură dată cu unealta sa făcu

să sară o enormă bucată de piatră. Pe drept cuvînt se putea spune că fusese o lovitură dată cu o mîină de uriaș.

În fundul scobiturii de forma unei pîlnii foarte largi, lăsată de piatra sărită, se zărea o mică gaură rotundă, cît un bob de linte : de la prima lovitură, vîrfurile tîrnăcopului străpunsese toată grosimea zidului. Această gaură apăru slab luminată, și Vincent strigă ridicînd din nou tîrnăcopul :

— E lampa ! Lampa care strălucește veșnic în sanctuarul de aur !

XXXIII

SANCTUARUL

La a doua lovitură, tîrnăcopul, pătrunzînd în gaură, se înfundă pînă la mîiner. Vincent îl scoase și își lipi ochiul de mica deschizătură.

Era într-adevăr ascunzătoarea pe care o construise chiar el, sau mai bine zis o săpase în grosimea fostului zid de apărare al Parisului, peste care fusese ridicată o aripă a palatului Bozzo. Vincent recunoscuse pereții șlefuiți și îmbrăcați în stucaturi. Dar conținutul capelei nu mai era de loc același. Ochiul lui Vincent căuta zadarnic vreo urmă din marele și fascinantul tezaur La Merci, pe care colonelul i-l arătase altădată. Nu mai existau nici coloane de aur, nici grămezi de pietre prețioase.

Vincent nu se miră cîtuși de puțin de acest lucru. El aflase că contele Julian, împingînd la extrem ideea bunicii sale, se străduise de trei ani încoace să concentreze, să chintesențieze oarecum tezaurul. Mai aflase de asemenea, din cele spuse de mama Canada, că la cîmîtir *fantoma*, adică contele Julian însuși, se lăudase că a redus întreg tezaurul la un volum atît de mic, încît acea imensă cantitate de milioane ar fi putut să încapă în mica sa tabacheră rusească.

Era poate cam exagerat ; pe contele Julian nu-l costa nimic să spună baliverne, dar trebuie că exista un sim-

bure de adevăr în aceste lăudăreșenii, și Vincent era tocmai omul potrivit ca să înțeleagă strania speranță a Tatălui Tuturor, care căuta un mijloc misterios și imposibil ca să comprime acest munte de bogății, să distileze acest fluviu de aur, spre a face din el o simplă dușcă pe care o dai pe gît, o pastilă pe care o înghiți, ba chiar și mai puțin : o boare pe care o aspiți, un suflu atît de gingaș, încît sufletul să-l poată sorbi și lua cu el dincolo de mormînt.

Nebunia lui Vincent Carpentier se îndrepta tocmai spre aceste visuri de *delirium aureum*. El își aruncă asupra ascunzătoarei o lungă și arzătoare privire. Emoția puternică ce-l stăpînea avea în ea ceva mistic. Dar nu văzu pe nimeni în ascunzătoarea destul de bine luminată de magnifica lampă care atîrna de boltă.

De abia după cîteva minute se ridică. Lumina zilei se mărise ; arborii din grădină ieșeau din umbră. Vincent făcu un gest de mînie și zise :

„Atîta timp pierdut ! Trebuie să-l recîștig... La lucru !“

Și începînd din această clipă, se repezi cu o adevărată furie asupra zidului, fără răgaz sau întrerupere, abia îngăduindu-și puțin timp ca să respire. Nu se îndura să se oprească nici măcar spre a-și șterge sudoarea ce-i curgea șiroaie pe frunte. Lovea, lovea, gemînd, suflînd ca un brutar ce frămîntă de zor.

Fiecare lovitură de tîrnăcop făcea să zboare în țandări alte bucăți de piatră, și spărtura se lărgea cu o iuțeală uimitoare.

Vincent avea ochii înroșiți, dar chipul îi rămînea palid. Părul, deși năclăit de sudoare, i se zbîrlise și i se făcuse vilvoi pe cap. Exaltarea lui mintală ajunsese la paroxism. Buzele contractate lăsau să-i scape cuvinte fără șir, dar care trădau dezordinea înfierbîntată a vedeniilor ce-i îmbătau triumful. Zicea :

— Curaj, om bătrîn ! Cerșetor ! Mizerabil ! Cunoșteai ieri pe cineva care să fie mai decăzut ca tine ? Cu mîinile murdare, cu trupul acoperit de zdrențe, cu fruntea innegrită de cărbune, slab, desperat, învins, rob !... Tra-ge-i bine ! Singele care îți năvălește în creier nu te va ucide ! Ai puterea unui uriaș, a zece uriași ! Ești aproape

un zeu, căci tu poruncești demonului aurului, care ține în mâinile lui omenirea întreagă !

Ultima lovitură de tîrnăcop făcu să cadă un bloc de piatră, care se rostogoli cu zgomot înăuntru, lăsînd loc pentru trecerea unui om.

Vincent se opri, nu ca să respire, ci ca să scoată din piept un horcăit de triumf.

În acea clipă, și tocmai cînd se pregătea să intre prin spărtură, se auziră pași grăbiți pe caldarîmul străzii Vrabîilor. Era un bărbat, iar în urma lui o femeie, care se apropiau, mergînd însă la o depărtare destul de mare unul de celălalt. Păreau morți de oboseală, ca după o lungă alergătură, mai ales femeia.

Bărbatul avea hainele murdărite de pămînt, ca și cum o luptă recentă l-ar fi tăvălit pe jos. Părul, muiat de sudoare, i se lipise de tîmple. Femeia se clătina în mers. În semiîntunericul cenușiu care învăluia strada, părea frumoasă și foarte tinăra, în ciuda veșmintelor sale pomposite.

Afară de acești doi trecători, strada era goală.

Bărbatul nu se opri din goană în momentul cînd trecu prin fața porțiței de la grădină. Se vedea bine că nu cunoaște locul. Dar femeia îi strigă :

— Aici este !

Bărbatul se întoarse numai decît din drum.

Vincent nu auzise nimic din toate acestea. El trăia zăvorît în ideea lui fixă ca într-o închisoare cu ziduri de nepătruns, care nu lăsau să se audă nimic din afară.

Intră în ascunzătoare chiar în clipa cînd bărbatul, ascultînd de chemarea tinerei femei, se reîntorcea pe stradă și se pregătea să pășească pe porțița grădinii.

Cititorul cunoaște foarte bine ascunzătorea, căreia Vincent Carpentier îi fusese și arhitect și zidar sub îndrumarea colonelului Bozzo-Corona, ca să nu mai trebuiască să o descriem din nou. Va fi destul să amintim că se afla înconjurată de grosimea considerabilă a unui zid vechi care făcuse parte din centura de fortificații a Parisului și care servea acum drept fundație palatului Bozzo, de curînd devenit așezămînt religios.

De o parte, ascunzătorea dădea în alcovul fostei camere de ~~culcare~~ a colonelului, unde, într-o anumită

noapte, am fost martorii unei drame sinistre : uciderea șefului Fracurilor Negre de către contele Julian, nepotul lui. De cealaltă parte, ascunzătoarea dădea în grădina palatului, spre care nu exista nici o deschidere. Numai că zidul, scobit ca o nucă, avea acum un aspect înșelător, ascunzându-și spre exterior extrema slăbiciune sub aparența unei clădiri vechi și solide. Vincent știa mai dinainte unde trebuia să lovească spre a străpunge dintr-o singură izbitură acest înveliș plăpînd. Acesta era secretul reușitei sale miraculoase.

Ultima oară cînd Vincent văzuse ascunzătoarea, se afla chiar în alcovul colonelului, unde zăcea la pămînt legat. A spune că își amintea doar, ar fi să spunem prea puțin. Impresiile acelei nopți rămăseseră vii în ființa lui și ele nu aveau să moară decît o dată cu el. În stare de veghe, ca și în somn, visul său deschisese de atîtea ori aceea ușă magică dincolo de care se afla tezaurul !

Ochii săi înfierbîntați de febră, dar lacomi și însetați de miracole, cercetară dintr-o singură și arzătoare privire ascunzătoarea pînă în cele mai îndepărtate colțișoare. Ascunzătoarea era însă pustie.

În fața ușii închise care dădea spre alcovul colonelului era așezată o ladă de fier. La dreapta acestei lăzi, și chiar lîngă ea, se afla un mic pat desfăcut, în care părea că dormise cineva. Lampa din tavan lumina slab pereții circulari și goi.

Vincent nu văzu decît atît.

Înaintă pînă la ladă, în ale cărei tăblii de bronz se răsfrîngeau în reflexe slabe razele lămpii.

— Tu — zise el — tu ai putea să-i dai de lucru chiar și unui meșter lăcătuș, dar mie nu-mi pasă de secretele și de vicleșugurile tale ! Iată o cheie care deschide toate încuietorile !

Ridică tîrnăcopul și îl roti pe deasupra capului, socotind că nu va trebui să lovească decît o singură dată. Dar tîrnăcopul îi scăpă din mîini și căzu la pămînt, unde îl urmă și Vincent, scoțînd un geamăt scurt. Un stilet italian, înfipt pe la spate, îi străpunsese inima.

Mai avu totuși puterea să se întoarcă, și privirea lui muribundă recunoscu, sub îmbrăcămintea ei monahală,

pe maica Maria cea Bună, în picioare, în dreptul spărturii din zid.

Am scris prea multe rînduri ca să relatăm această scenă, care s-a produs cu iuțeala fulgerului. De la intrarea și pînă la căderea lui Vincent nu trecuse nici o jumătate de minut. Tocmai atît cît era necesar ca cineva să traverseze în fugă distanța dintre strada Vrăbiilor și spărtura de curînd deschisă.

Și, într-adevăr, bărbatul pe care îl văzusem trecînd adineaori fără să se oprească prin fața porțiței de la grădină și apoi întorcîndu-se îndărăt la chemarea tinerei femei necunoscute, care îi spusese : „Aici este !“, nu avusese nevoie de mai mult timp ca să parcurgă această distanță. Chiar în clipa cînd Vincent căzuse pe spate, bărbatul ajunsese în pragul spărturii. Tînăra femeie îl urma la cîtiva pași.

Vincent privea cu ochii stinși, dar măriți de agonie, spre maica Maria cea Bună, care își dădu voahul pe spate, lăsînd să se vadă chipul imberb al cavalerului Mora.

Buzele lui Vincent se mișcară, articulînd :

— Julian Bozzo ! Paricidul !

Acesta avea un rînjit de pisică sălbatică.

— Omule — zile el, ștergîndu-și stiletul de pulpana pelerinei victimei sale — te-ai străduit mult ca să-ți găsești mormîntul. Dar fii împăcat, că nu te vei duce singur pe lumea cealaltă. În mormîntul acesta e loc pentru toți prietenii noștri. Aurul a văzut sînge. Și asta îi face sete, așa că vom avea de ce rîde...

Dar fu întrerupt de un strigăt sălbatic al lui Vincent, care pronunță numele lui Reynier. Tînărul pictor se afla în picioare în cadrul deschizăturii, palid, cu hainele în neorînduială și cu părul răvășit.

Nu mai apucară să rostească nici un cuvînt.

Contele Julian își fixă stiletul în poziție de ochire după metoda napolitană și-l ținti pe Reynier drept în inimă. Dar pumnalul zbură în gol, căci Reynier văzuse tîrnăcopul azvîrlit pe lespezile ascunzătorii și se aplecase chiar în clipa aceea să-l apuce.

Tîrnăcopul, ținut cu putere în amîndouă mîinile, se ridică în sus. Apoi se auzi trosnetul înfiorător în clipa cînd

spintecă trupul contelui Julian. Acesta căzu în genunchi, alături de Vincent, și rămase așa, în ciuda cumplitei adîncimi a răni primite.

Irène, care apăruse și ea în cameră, se repezi spre tatăl ei, dar Vincent refuză îngrijirea ce încerca să i-o dea, bolborosind în prada unui intens delir :

— Lasă-mă ! Spune-i lui Reynier să spargă lada ! Vreau să văd tezaurul înainte de a muri. Vreau, vreau, vreau !

Reynier rămase împietrit, ca și cum ar fi fost lovit de un trăsnet.

Contele Julian îi zise cu un glas slab, dar deslușit :

— Te salut, fiule ! Ai adus la îndeplinire legea noastră !

— Dumneata ! bîigui Reynier. Tatăl meu !...

— Știi asta ! replică Julian. Și eu de asemenea ; cînd am încercat să te ucid, știam că ești fiul meu. În neamul nostru, aceasta este legea singelui. Eu l-am ucis pe bunicul meu, care și el îi omorîse pe tatăl și pe fraatele meu.

Vincent horcăia, dar încă mai asculta. Irène, ea însăși, trăgea cu urechea, cu toată groaza de nedescris care o apăsa.

Contele Julian mai spuse, adresîndu-i-se ei :

— Tină ră fată, te urăsc pentru că-l iubești. Fiul pe care i-l vei da va fi răzbunarea mea.

— Puterile îl părăseau cu fiecare clipă. Singele îi curgea gîrlă din trup. Își luă mîna de la rană și o virî sub haină. Cînd o scoase, ținea între degete o cheie cu toarta încrustată.

— Reynier, o recunoști ? strigă Vincent, regăsind o ultimă fărîmă de vlagă în adîncul patimii sale. Este cheia din tablou ! Cheia tezaurului ! Ia-o, fiule, ia-o ! Și deschide lada, dacă ții la mine ! Vreau să mor contemplînd tezaurul. Tezaurul, tezaurul, tezaurul !

Contele Julian îi întinse cheia lui Reynier.

— E cheia tezaurului — repetă el — și tezaurul se află acolo.

Arătă cu mîna spre ladă.

— Ia-o ! Dar ia-o odată ! horcăi Vincent. E a ta, e a ta ! Ia-o, ori te blestem !

Reynier întinse mașinal mâna, dar Irène, făcînd o săritură, smulse cheia și o aruncă departe de ei.

Capul lui Vincent se prăbuși pe podea. Conte Julian căzu și el cu fața la pămînt.

Irène îl cuprinse pe Reynier în brațe și îl trase afară, zicînd :

— Vino ! Altfel te va prinde nebunia aurului. Eu înșămi simt cum mă cuprinde. Aici este iadul. Vino repede afară ! Acest tezaur ucide, acest tezaur atrage blestemul. El este paricidul !

Cum Reynier șovăia încă, ea îl ridică aproape pe sus, într-un elan înfierbîntat, și strigă :

— Alege între tezaur și mine, căci vreau să fiu mamă !

Reynier o urmă. Înțelese ultimul cuvînt rostit cu toată semnificația lui adîncă.

Vincent Carpentier încercă să se tîrască spre cheie, dar își dădu suflarea la jumătatea drumului.

Contele Julian își întoarse privirea muribundă spre cei care fugeau și murmură :

— Copilă divină ! Ai învins oare destinul ? Fi-voi eu ultimul blestemat ?

În această clipă supremă avea frumusețea lui Satan doborît de trăsnet. Adăugă, în timp ce o rază întunecată îi lucea în privire, căci și el înțelese misterioasele cuvinte ale Irènei :

— Nu voi putea fi răzbunat ; dacă rămîne sărac, el își va iubi copilul, și copilul îl va iubi pe el...

Apoi tăcu.

Lampa lumina acum două leșuri.

Trecu o oră. Afară era ziuă. Parisul, deșteptat din somn, făcea să se audă murmurul acela adînc și continuu care este respirația acestui oraș colosal.

Dar Parisul nu cunoștea încă cele întîmplate în ultima oră. El trecea fără grijă pe lîngă această baltă de sînge care înroșea deznodămîntul unei drame cu substrat moral.

De altfel, Parisul are oare nevoie să vadă în acțiune morala acestei sinistre fabule, care este blestemul aurului ? Nu ia el parte în fiecare zi la cîte o tragedie publică sau particulară, în care orice lacrimă, orice pică-

tură de sînge țipă sau horcăie : „Banul ucide, banul blestemă“ ?

Există un proverb care provoacă zîmbetul, un adagio demodat ce se repetă de cînd lumea : „Bogăția nu aduce fericire“. Și nici onoare, vom adăuga noi.

Dar cu asta încă nu am spus destul. Banii aduc nenorocire și rușine.

În vremuri de belșug, asemenea vorbe fac pe oameni să ridice din umeri. Ele sînt aruncate la coșul expresiilor comune și învechite. Dar vine un moment cînd fiecare inimă sîngerează, deoarece un vâl de doliu apasă pe fruntea patriei : fiecare om se reculege atunci în tristețea lui. Te simți pe atît de umilit, pe cît erai de mîndru ; pe atît de slab, pe cît te credeai de puternic. În astfel de momente se trezește conștiința. Și te întrebi, în uimirea unei căderi care părea cu neputință : de unde vine această prăbușire nemaipomenită ? Faptele răspund, și iată ce reiese din jalnicul lor strigăt : Nu dușmanul ne-a doborît, ci furtul !

Aurul ne-a ucis, aurul ne-a blestemat. Armata noastră dublată avea rezerve numai pe hîrtie, armele noastre nu luau foc, cartușele erau umplute cu tărițe ; lipseau furajele pentru cai, pîinea pentru trupă ; uniforme erau din iască, bocancii aveau tălpi făcute din ziare vechi.

Căci astfel sînt crimele aurului : pe cît de îngrozitoare, pe atît de caraghioase. Pretutindenii, fraude care înăbușă curajul, furtul care paralizează eroismul ; pretutindenii aurul, mîrșava sete de aur înfiptă ca un cancer în sînul patriei muribunde !

Se spune că ghearele lui Iacome merg și mai departe decît furtul, și că ar fi existat bărbați, ba chiar și femei, în stare să vîndă secretul ultimelor sforțări ale agoniei noastre...

Dar aceste pagini, care sînt opera ușuratică a unui povestitor, nu au poate căderea să atingă subiecte atît de grave. Deci, să ne terminăm povestirea.

Fantoma colonelului Bozzo-Corona, apărută noaptea trecută în fața Cavalerilor Tezaurului în boschetele de la Père-Lachaise, le dăduse acestora întîlnire pentru ora douăsprezece din zi. Ea făgăduise să-i primească în strada Thérèse, în fostul ei palat, transformat în minăstire. Le

mai făgăduise, de asemenea, împărțirea atât de mult așteptată a bogățiilor din La Merci, cu condiția ca asociația, lucrînd pentru el, să-i facă să dispară pe Vincent Carpentier, pe Reynier, și mai ales pe cavalerul Mora.

Să nu fi știut oare contesa Marguerite și asociații ei că fantoma și cavalerul Mora erau una și aceeași persoană? Acest lucru îl interesa prea puțin pe colonel. El era ca acei tirani care mint fără dorința de a fi crezuți, fiindcă se simt destul de puternici ca să impună minciuna.

Pentru toată lumea, această întîlnire era o bătălie, o provocare, iar colonelul știa bine că adversarii lui vor fi înarmați; el însă era sigur că le va opune arme cu mult superioare.

Către ora șapte dimineața, contesa Marguerite de Clare, precedînd întîlnirea cu aproape o jumătate de zi, apărură în echipajul său la colțul străzii Thérèse. Ea îl întîlni pe doctorul Samuel la poarta palatului.

Acesta venea pe jos. Era foarte palid. El o anunță pe Marguerite de moartea lui Cocotte, a lui Piquepuce și a lui Roblot, cei mai buni ofițeri subalterni ai asociației.

Cu toate aceste pierderi, doctorul reușise să strîngă un număr destul de mare de adepți în apropierea palatului, și Marguerite recunoscuse la mesele cafenelei din apropiere mutra ieșită din comun a lui Similor, bînd în sănătatea sa în onorabilă companie.

Marguerite însăși fu cea care trase ciocanul ușii de la intrarea palatului. Dinăuntru nu răspunse nimeni.

O femeie care trecea pe acolo spuse:

— Dacă le căutați pe bunele maici, ați venit prea tîrziu. Mînăstirea s-a mutat în noaptea aceasta.

Samuel și Marguerite se uitară unul la altul.

— Dacă ți-e frică — rosti încet contesa — voi intra singură.

Samuel împinse cu mîna tăblia porții, care se deschise numaidecît.

Trecură împreună pragul. Curtea era goală, ca și grajdurile și remizele, ale căror uși erau larg deschise. Dimpotrivă, loja portarului și diferitele etaje ale clădirii dimprejurul curții aveau obloanele trase.

Marguerite intră pe scara din dreapta, care ducea altădată în apartamentele particulare ale colonelului Bozzo-Corona. Noi ne amintim că cea mai mare parte a palatului era, pe atunci, afectată birourilor asociației filantropice înființate de bătrînul demon, deghizat în binefăcător al omenirii.

Nu fusese mare lucru de schimbat ca să se dea acestei locuințe austere o aparență mînăstirească. La ușile de la primul etaj fuseseră instalate ghișee zăbrelite.

O singură ușă era deschisă : aceea prin care Vincent Carpentier fusese introdus în sufragerie, în acea seară de iarnă cînd colonelul îl angajase în serviciul său pentru o lucrare misterioasă.

Contesa Marguerite și doctorul Samuel trecură prin anticameră, apoi prin sufragerie, unde nu se mai găsea nici o mobilă. Aceeași pustietate era și în salon.

În fiecare din aceste încăperi, ca și pe palierul de la primul etaj, Marguerite și însoțitorul ei găsiră toate ușile încuiate, afară de două : aceea prin care intrau și aceea care îi conducea spre încăperea următoare. S-ar fi zis că o mînă misterioasă le pregătise drumul în această locuință părăsită.

Doctorul și contesa ghiceau a cui era mîna.

— Tatăl ne-a deschis calea — zise Marguerite ieșind din salon.

— Și drumul duce desigur la o capcană — adăugă Samuel.

Dar asta nu-i făcu să se oprească. Degetele doctorului strîngeau, sub haină, mînerul unui pistol. Contesa nu avea nici o armă.

Trebuiă să parcurgă astfel aproape toată casa, spre a ajunge la fosta cameră de culcare a colonelului.

Amîndoi știau bine că acolo va fi punctul final al călătoriei lor. Fără să vrea, încetîniră pasul în timp ce se apropiau de acest prag înfiorător.

În penultima încăpere se opriră. Era încăperea în care colonelul și Vincent Carpentier auziseră încercarea îndelungată, dar sigură, a contelui Julian de a forța încuietoarea ușii, înainte de a aduce la îndeplinire crima de paricid, care constituia dreptul ereditar al fiilor acestui neam sîngeros.

Deasupra uşii, o inscripţie glăsuia :

Camera maicii stareţe

Marguerite nu şovăi nici o clipă : era curajoasă din fire. Apăsă pe clanţă.

Camera stareţei arăta ca şi celelalte, lipsită de orice mobilă ; numai în faţa alcovului gol atârna pe perete portretul în picioare al maicii Maria cea Bună. Zîmbetul îngheţat al acestui chip palid, a cărui posomorită frumuseţe părea cioplită în alabastru, făcea să-ţi treacă fiori prin tot trupul.

— E *el* ! murmură Marguerite.

Samuel tremura.

Camera nu avea altă ieşire vizibilă decît cea prin care intraseră doctorul şi contesa Marguerite. Dar în fundul alcovului lucea un buton de oţel, şi o tăbliţă, proaspăt scrisă, atârna de tapiţerie. Aceasta nu conţinea decît patru litere şi spunea :

AICI.

— Ne aşteaptă ! gîndi cu glas tare Marguerite.

— Acolo e moartea ! murmură Samuel tremurînd ca varga.

Marguerite făcu un pas către alcov. Doctorul adăugă :

— Mai este încă timp să ne retragem.

Admirabila statură a Margueritei se îndreptă cu trufie.

— Nu am ştiut niciodată să dau înapoi ! zise ea.

Mîna sa apucă butonul de oţel. Blocul de piatră, pe care Vincent îl echilibrase cu atîta artă, se învîrţi numai-decît în balamale, lăsînd deschisă intrarea în ascunzătoare.

Sub această boltă joasă, cu toată spărtura dinspre grădină, era destul de întuneric. Lampa votivă a zeului Aur dădea o lumină spălăcită şi sporea întunecimea.

Marguerite mergea înainte. Samuel încercă să privească peste umărul ei. Era un fricos decis, căruia îi clănţăneau dinţii în gură, dar care îndrăznea.

La început nu văzură nimic, afară de ladă şi de reflexele de bronz.

Marguerite, stăpînindu-şi glasul care era gata să ţipe, zise cea dintîi :

— Văd doi oameni lungiţi.

— Și ascunzătoarea e spartă — adăugă Samuel, zărind prin spărtura din zid arborii din grădină.

Contesei i se înăbuși glasul în gît, în timp ce mur-mura :

— Am ajuns oare prea tîrziu ? Ne-a luat-o înainte Vincent Carpentier ?

Voi să facă un pas, dar simți sub picior, între talpă și lespede, cheia pe care Irène o aruncase acolo. O ridică de jos mașinal. În aceeași clipă, Samuel zise :

— Aștia doi sînt morți.

Tot atunci, Marguerite strigă :

— Vine cineva ! Apără intrarea ! Am cheia ! Tezaurul este acum al nostru !

— Al nostru al tuturor ! rosti Prințul, care sări înăuntru prin spărtura din zid, cu pumnalul în mînă.

După el veneau abatele X..., Comayrol și bunul Jaffret.

— Am cheia — repetă Marguerite, întîmpinîndu-i pe noii veniți cu o privire dușmănoasă și mîndră. Împăr-teala se va face după voia mea, căci eu sînt Șeful. Casa e înconjurată de oamenii mei și ei știu dinainte că astăzi, în plină zi, eu pot să spun : *Este noapte !*

Ea se aplecă de două ori, punînd întîi mîna pe pieptul lui Vincent Carpentier, apoi pe cel al contelui Julian.

Samuel le vorbi în șoaptă Cavalerilor Tezaurului, spunînd :

— Mai întîi să vedem ce se află în ladă. La ce bun să lovim, dacă lada e goală ?

Prințul răspunse :

— Decît să murim ca ei, mai bine să trăim în pace.

— Hazardul — adăugă abatele X... — ne-a scăpat de cei mai primejdioși dușmani ai noștri. De ce te mai plîngi, Șefo ? Și dumneata te-ai grăbit să vii înaintea orei de întîlnire !

Comayrol și bunul Jaffret se apropiară încet de ladă.

— Nu e prea mare — observă Comayrol cu părere de rău.

— Dacă doamna contesă binevoiește să-mi încredin-teze cheia — rosti Jaffret — eu mă pricep la acest soi de încuietori.

Samuel își puse pe brațul Margueritei mîna care îi tre-sărea nervos.

— Noi așteptăm — făcu el. Aici, minutele sînt secole. În emoția acestui om, pe care fiecare îl cunoscuse rece ca piatra, era ceva straniu și amenințător.

Marguerite împinse la o parte piciorul țeapăn al contelui Julian, care îi împiedica trecerea, și se apropie și ea de ladă. Se uită pentru prima oară la cheia pe care o ținea în mînă.

Cheia, fin lucrată, era dublă, făcută să acționeze cu amîndouă capetele. Fără un cuvînt, Marguerite apropie la întîmplare unul din cele două capete de încuietoare.

Cavalerii Tezaurului își opriră răsufierea. Unora li se urcase tot sîngele în față, alții erau mai livizi decît cele două cadavre întinse pe lespezi. Pe toate frunțile, sudoarea curgea șiroaie.

Cheia atinse gaura broaștei, dar nu intră. Se auzi un adînc oftat, care semăna a geamăt.

Marguerite întoarse cheia cu celălalt capăt, care intră în gaură și deschise încuietoarea fără nici o greutate.

O forță bestială îi împinse pe toți înainte. Lada fu înconjurată de cei prezenți, care se strînseră atît de aproape, încît capacele nu mai aveau loc să se rotească în bala-male.

Marguerite le porunci să se dea îndărăt. Dar ei erau îmbătați; nu înțeleseseră; strigau:

— Deschideți! Cine vă oprește să deschideți?

Îmbătută ca și ei, Marguerite smulse cheia din broască și îi lovi cu ea peste față. Așa se pedepsește haita de dulăi care vrea să împartă prada înainte de vreme.

Cîinii urlă de durere, dar se reped din nou. Cavalerii Tezaurului, mai lacomi decît haita infometată, nu urlară. Sîngele le curgea, fără ca ei să-și dea seama, din buzele năuce, care repetau:

— Deschideți! Deschideți odată!

Se dădură totuși cu un pas înapoi, și cele două capace de fier se învîrtiră în țîțini.

Se făcu o liniște atît de adîncă, încît li se auzeau bătăile inimilor în piepturi. Apoi un surd concert de blesteme umplu cavoul. În ladă nu se afla nimic. Sau, cel puțin, nu se vedea nimic.

Chipul bunului Jaffret se umplu de lacrimi. Căleșul Prințului izbi cu ciudă fruntea înghețată a contelui Julian.

— Să-l scotocim pe mort ! strigară cu toții.

Căci aceeași idee le venise tuturor. Colonelul se lăudase că el condensase atât de mult tezaurul, încît l-ar fi putut băga în mica sa tabachere de aur.

Se aruncară asupra cadavrului. Începură să-l despoaie. Ar fi fost în stare să-l și spintece, ca să-i răscolească și măruntaiele !

Dar Marguerite, fără să spună un cuvînt, băgase mîna în interiorul lăzii. Haita auzi zgomotul unei plăci metalice care fu mișcată din loc.

XXXIV

TRĂSNETUL

Lăsară cadavrul și se repeziră asupra lăzii.

Văzură... Desigur că fantoma din cimitir exagerase întrucîtva, vorbind de tabacherea sa cu portretul împăratului Rusiei. Dar nu exagerase prea mult.

Ceea ce văzură era tezaurul — imensul tezaur al Fracurilor Negre. Rodul unei jumătăți de secol de jafuri legendare, de prădăciuni organizate, centralizate, produsul celei mai vaste, celei mai perfecte mașini de furat pe care inginerii crimei o construiseră vreodată.

Ceea ce văzură putea să încapă ușor în săculețul de catifea brodată care atîrna, după moda de atunci, la brațul contesei Marguerite. Erau două mici teancuri de hîrtie, care, puse unul peste altul, n-ar fi făcut mai mult decît un volum din colecția editurii Charpentier. Unul din teancuri se compunea din bancnote, celălalt din recipise de depuneri la bănci.

Prima bancnotă purta cifra : *Fifty thousand pounds* (cincizeci de mii de lire sterline, adică 1 250 000 de franci).

Pe prima recipisă se putea citi : *Ten thousand L. B. per annum* (rentă de 10 000 lire sau 250 000 franci, ceea ce însemna un capital de aproximativ cinci milioane de franci).

Însumarea filelor acestui volum de tip Charpentier, dacă erau toate la fel, trebuia să dea un total amețitor.

Nu știu cum se făcu, dar la vederea acestei enorme grămezi de bogății, pistoalele și pumnalele țîșniră deodată : toate mâinile apărură înarmate.

Singură Marguerite nu avea decît cheia ei, pe care o apropie, după ce o întorsese cu capul celălalt, de broasca ce închidea fundul dublu, zăbrelit, al lăzii, prin care se vedeau bancnotele și titlurile. Mîna nu-i tremura de loc. Ochii îi ardeau cu patimă. În jurul frumuseții sale plutea o aureolă de fanatică reculegere.

— Toate acestea sînt ale mele ! pronunță ea rar, cu o voce pe care ceilalți nu i-o cunoșteau.

Cheia scrișni în broască.

Fiecare dintre cei prezenți repeta în sinea lui :

„Toate acestea sînt ale mele !“

Același delir cuprinsese toate mințile.

Marguerite mai spuse :

— Nu vreau să împart nimic !

Samuel întinse pistolul cu un gest fanfaron.

— Nici o împărțeală ! strigă el.

— Totul pentru ultimul care rămîne în viață ! țipă Prințul, cu spume la gură.

Zăbrelele se deschiseră.

Dintr-o dată, toți se aruncară asupra lăzii, sau mai bine zis unii peste alții, cuprinși de o frenezie oarbă, încercînd să apuce, dar să și lovească.

Incuietoarea însă, deschizîndu-se, produsese un zgomot slab și sec, asemănător celui pe care îl făcea odinioară bateria vechilor puști cu cremene. În interiorul lăzii apărură o licărire care luminează tăblia de la fund, lăsînd să apară pe fondul negru un șir de litere albe, pînă atunci invizibile.

Literele spuneau : *Iubiților, îmi iau cu mine micile economii, ducîndu-le într-o lume mai bună sau mai rea. Vom ști asta cu toții astăzi. Pe curînd !*

Licărirea venea de la un fitil cu fosfor, aprins de un arc pe care îl declanșase deschiderea încuietorii. Fitilul arse timp de o secundă : tocmai atît cît trebuia ca să se poată citi acest testament batjocoritor, suprema ironie a colonelului. Apoi pămîntul se cutremură îngrozitor, și zidurile plesniră ca o țeavă de tun care face explozie, îngropînd sub dărîmăturile lor ascunzătoarea și pe nenorociții aflați acolo. Fitilul aprinsese o puternică încărcătură explozivă : lada sărise în aer.

În momentul exploziei se auzi mai întîi un strigăt de moarte, apoi pîrîitul năprasnic al dărîmăturilor — apoi nimic.

Oamenii din cartier, atrași de detunătură, găsiră o largă crăpătură în zidul care rezistase din cauza extraordinarei lui grosimi. În fața spărturii se afla o mică grămadă de ruine care fumegau...

În aceeași zi, spre sfîrșitul după-amiezii, doamna Canada, ajutată de Echalog, era ocupată să umple un cufăr în mica odaie a pavilionului Gaillaud, pe care doamna contesă de Clare o luase, în ajun, cu împrumut de la Irène.

Irène, în costum de călătorie, stătea rezemată de balustrada ferestrei. Reynier, îmbrăcat, era întins pe pat.

Afară, nimic nu schimbase peisajul trist, dar fermecător, oferit de perspectiva cimitirului Père-Lachaise. Nici o urmă de violare nu mai rămăsese în jurul mormîntului, aflat în mijlocul boschetelor pline de verdeață, iar soarele de la ora șase, luminînd literele de aur, făcea să poată fi citită inscripția mincinoasă : *Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul celor săraci.*

Reynier, pe pat, se afla în prada unei febre mistuitoare. La fereastră, Irène plîngea liniștit.

— Dacă n-ai nimic împotriva, Amedée — spunea doamna Canada — nu înghesui prea tare lucrurile vecinei noastre. Sînt simple, dar de prima calitate, și curate, zău ! ca ale unui puișor.

Făcu apoi cu ochiul și adăugă, mai încet :

— Plecarea ei, vezi tu, are motive onorabile, precum se obișnuiește în înalta societate, dar, oricum, în locul ei, eu nu l-aș lăsa singur pe bietul pictor, așa bolnav cum este.

Echalot trecu reginei sale un braț de rufărie pe care o scosese din scrin.

— Care va să zică — întreabă el foarte încet — tu crezi că domnul Reynier este fiul nefericitului meu patron, cavalerul Mora?

— Gura! Sînt lucruri care îți dau fiori! Mica domnișoară spune că el însuși i-a făcut de petrecanie ticălosului, cu o lovitură de tîrnăcop.

— Ca să-l răzbune pe arhitect, presupun?

— Gura! Dacă te-ar auzi, asta i-ar zgîndări și mai mult amara durere.

Doamna Canada se întrerupse aici, ca să spună cu glas tare:

— Îți iei și broderia, copilă? Cea care se află pe gherghef?

Irène nu răspunse. Ai fi crezut-o moartă dacă, din cînd în cînd, cîte un suspin de plîns nu i-ar fi mișcat pieptul.

— Vezi bine că putem să vorbim în toată voia, doamnă Canada — reluă Echalog. În starea sa de deznădejde, ea nu mai aude nimic.

— Adevărul este — zise buna femeie, care se opri din treabă — că, pesemne, contesa care-i comandase broderia asta nu mai are nevoie nici de fotoliu, nici de nimic. Și totuși, ea mai răsufă încă atunci cînd a fost scoasă de sub dărîmături. Toți ceilalți s-au curățat, *direct*. Nu mai rămăsese nici un mădular întreg. Ticăloasa asta are șapte vieți!

— Dar patronul? întreabă Echalog. Știi, eu mă atașez... Mama Canada ridică din umeri.

— Cadavrul lui nu avea nici o zgîrietură — răspunse ea. Era însă deghizat în călugăriță. Și îi venea de minune, cu obrazii lui fără barbă... Și acolo mi-am dat seama — adăugă ea coborînd glasul — că semăna ca două picături de apă cu pictorul de aici...

— S-a terminat, buna mea vecină? întreabă Irène cu o voce obosită.

Ea se întoarce, și era atît de palidă, încît Echalog întinse mîna să o susțină.

Reynier o auzi și se ridică în capul oaselor, mai palid decît ea.

— Irène — rosti el cu greutate — știu de ce mă părăsești astfel.

Ea încercă să-l întrerupă ; dar el continuă :

— Ți-e frică de fatalitatea care mă urmărește. Nu vrei să fii soția unui...

Fata se repezi spre el, și mîna ei tremurîndă îi astupă gura.

— Ai făcut-o pentru mine — murmură ea, lăsîndu-se să cadă în genunchi lîngă pat. Reynier, Reynier, chiar din ziua în care m-am născut am fost nenorocirea ta !

El o trase la pieptul lui, murmurînd :

— Irène, dacă tu m-ai iubi, înseamnă că Dumnezeu mă va fi iertat.

Domnul și doamna Canada stăteau discret deoparte și îi priveau uniți astfel într-o fierbinte îmbrățișare. Mama Léo izbucni în plîns. Ea scoase o batistă cu carouri, din care Echalog apucă un colț ca să-și oprească șuvoiul de lacrimi.

— Dacă te-aș vedea făcîndu-ți așa bagajele, Léocadie, ca să mă lași singur în viață... — începu Echalog.

Mama Canada îi trase brusc batista.

— Destul ! zise ea. Că mi-o uzi de tot... Fii bărbat !

Apoi se apropie de pat în vîrfurile picioarelor și-și duse militărește mîna la frunte, spunînd :

— Așa stînd lucrurile, tinerețe, putem să despachetăm bagajele, da ? Rămîneți aici, ca să vă faceți fericiți unul pe celălalt.

Irène, trezită deodată, îi zîmbi printre lacrimi, în timp ce Reynier acoperea cu sărutări frumoasele mîini ale fetei.

PARTEA ÎNTÎI

ULUITOAREA AVENTURA A LUI VINCENT CARPENTIER

I Sănătatea lui Vincent	7
II La desert	15
III O călătorie misterioasă	21
IV Începutul lucrului	28
V Se naște o idee fixă	34
VI Locuința lui Vincent	40
VII Fanchette	46
VIII Salonul contesei	53
IX Maica Maria cea Bună	60
X Irène	66
XI O pereche de modele	72
XII Necunoscuta	79
XIII Tabloul de la galeria Biffi	85
XIV Aventura lui Reynier	91
XV Cele două portrete	98
XVI Cherchelita și vagmistrul	104
XVII Plecarea lui Venus	110
XVIII Legământul	118
XIX Casa lui Vincent	124
XX Triumful ideii fixe	130
XXI Cel care îi înșală pe amândoi	137
XXII La pîndă	143
XXIII Escalada	149
XXIV Prins în cursă	156
XXV Tezaur antic	162
XXVI Tezaur modern	168
XXVII Glasul răzbunătorului	175
XXVIII Paricidul	181

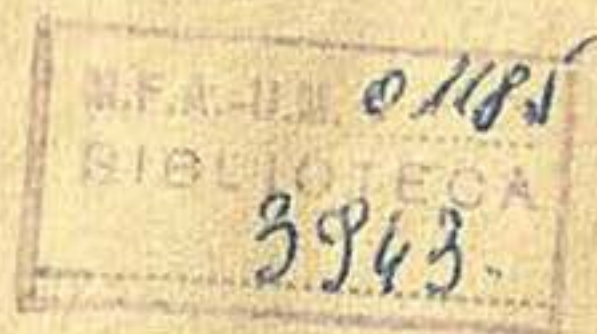
XXIX Schimbarea la față	187
XXX La culcare !	193
XXXI Baricade	199
XXXII Supa adusă de Roblot	205
XXXIII Fundul ceștii	211
XXXIV Noul colonel	217
XXXV Tatăl și fiica	223
XXXVI Fuga	230
XXXVII Furtuna	236
XXXVIII Dispariția	245
XXXIX Camera mortului	251
XL Unde se vorbește despre Vincent Carpentier	256

PARTEA A DOUA

POVEȘTEA IRÈNEI

I Domnul și doamna Canada	265
II Mărturisirea lui Echaloț	274
III Cavalerul Mora	281
IV Coșul plin de mistere	287
V Luneta	294
VI Înscenarea	300
VII Reynier prins în cursă	307
VIII Camera Irènei	314
IX Scrisoarea lui Vincent Carpentier	322
X Contesa Marguerite	331
XI Trăsura	337
XII Între două ape	343
XIII Puterea Margueritei	350
XIV Condamnat la moarte	357
XV Plecarea Irènei	364
XVI Încuietoarea fără cheie	371
XVII La cavalerul Mora	378
XVIII Scrisoarea	385
XIX Inima Irènei	392
XX Doamna Canada în cercetare	402
XXI Misterul de la Père-Lachaise	411
XXII Două mumii	418
XXIII Sfârșitul istoriei cu cimitirul	425
XXIV Irène și Reynier	432

XXV	Mama lui Reynier	439
XXVI	Figura cu ursul	447
XXVII	Cabinetul de toaletă	453
XXVIII	În cabinetul de toaletă	460
XXIX	Coborîrea	468
XXX	Urmărirea	473
XXXI	Lovitura de pumnal	477
XXXII	Atacarea tezaurului	483
XXXIII	Sanctuarul	488
XXXIV	Trăsnetul	503

Lector : NATALIA PETRUT
Tehnoredactor : CORNEL CRISTESCU

Apărut 1970. Comanda nr. 9896. Coli de tipar 32.

Tiparul executat sub comanda nr. 777 la
Combinatul poligrafic „Casa Științei”,
Piața Științei nr. 1 — București
Republica Socialistă România

Lei 12,50

ENTURA ALBATROS